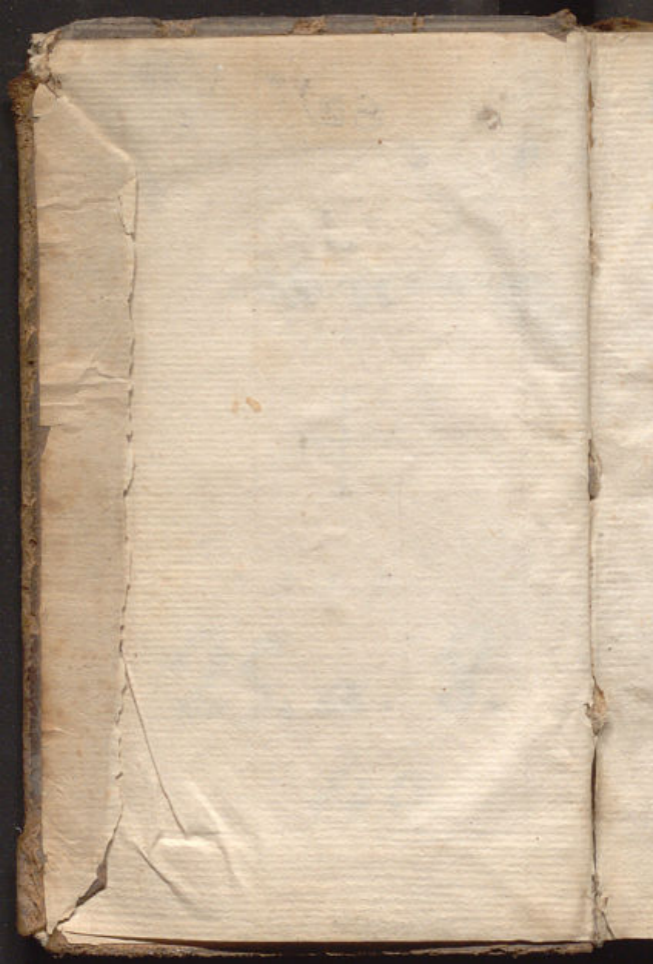

A
37
472

GRAND HOTEL
ST. LOUIS, MO.

11813404

	B
	68
	164

BIBLIOTECA HOSPITAL	
GRANADA	
Clase:	A
Ante:	37
Libro:	478

N. de Retorica R. 16.730

DIODORI SI-

CVLI BIBLIO.

THECAE HI-

STORICAE

LIBRI

XVII.

*

M. de Retorica
BIBLIOTHECA
UNIVERSITATIS
GRANATAE

VIRTVT̄ DVCE,

COMITE PORTVNA.

LVGDVNI,
APVD HAERED. SEB.
GRYPHII,

1559.

del Colegio de la Compañía de S. J. de Granada

DIODORI VITA,

EX VOLATER-
RANO.

DIOBORVS Sículus scripsit historiam,
quam Bibliothecam inscripsit. Continet
autem res & Romanas, & varias, in libris
XL. ut Suidas testatur: qui dicit eum floruisse
sub Augusto, & supra: quod & ipse quoque
libro sexto testatur. Iulius Caesar, inquit, die-
bus nostris Rhenum pontibus miro modo iun-
xit. Primi sex libri Antiquorum gesta, quae
Fabulosa appellant, ante bellum Troianum con-
tinent. In horum primis tribus Barbarorum,
in reliquis antiqua res Graecorum narratur.
In undecim deinde, conferuntur quae de bello
Troiano usque ad Alexandri Macedonis mor-
tem gesta sunt. In reliquis XXIII. continen-
tur, quae deinceps usque ad bellum Gallicum,
quod Romani duce Iulio Casare gesserunt,
qui annos in summa comple-
ctuntur M. C. XXXVIII. Huius
historia tantum sex libri ad
nostram aetatem perue-
vere. Hac Vola-

terrano.

- 3

DIODORISI
CVLIBIBLIOTHE-
CAE, SIVE RERVM
antiquarum histo-
riae, Proce-
mium.

MAGNAS merito gratias rerum scriptoribus homines debent, qui suo labore plurimum uita mortalium profuere. Ostendunt enim legentibus, prateritorum exemplis, quid nobis appetendum sit, quid ue fugiendum. Nam qui multarum experimenta rerum narjis cum laboribus, periculisque procul ipsi ad omni discrimine gesta legimus, nos admonent maximè quid conferat ad degendam uitam. Ideoque Heroum sapientissimus est habitus is, qui sepius aduersam fortunam expertus, multorum urbes ac mores conspexit. Cognitione uerò ex aliorum tum secundis tum aduersis rebus percepta, doctrinam habet omnium periculorum expertem. Omnes praterea mortales mutua quadam cognatione uinctos, licet locis ac tempore distantes, sub unum ueluti conspectum redigunt: diuinam sanè prouidentiam imitati, quae tum caeli ornatum, tum naturas homi-

num varias communi ordine quodam per omne
 auum complexa, quid queng; deceat, diuino mu-
 nere impertitur. Eodem pacto qui totius orbis
 uelut unius ciuitatis acta suis operibus instru-
 xerunt, in communem ea utilitatem conscripse-
 re. Pulchrum est igitur, ex aliorum erratis in me-
 lius instituere uitam nostram: & non quid ali-
 egerint querere, sed quid optime actum sit, no-
 bis proponere ad imitandum. Seniorum consi-
 lia, quos longa aetas prudentiores effecit, laudan-
 tur a iunioribus. At hos tanto antecellit histo-
 ria, quanto plura exempla rerum complectitur
 diuturnitas temporis, quam hominis aetas. Itaq;
 ad uite institutionem utilissima historia censen-
 da est, tum iunioribus, quos lectio diuersarum
 rerum antiquioribus aequat prudentia: tum ue-
 ro aetate maturis, quibus diuturna uita rerum
 experimenta subministrat. Adde quod priua-
 tos uiros imperio dignos efficit, imperatores ob
 immortalem gloriam ad praecleara facinora im-
 pellit: milites propter laudem, qua mortuos se-
 quitur, promptiores efficit ad pericula pro pa-
 tria subeunda: improbos timore infamiae a ma-
 lis facinoribus deterret. Deniq; literarum mo-
 numentis, quae testimonium uirtuti praebet, mo-
 ti quidam, tum condidere ciuitates, tum leges
 utiles uitae mortalium ediderunt. Nonnulli no-
 uarum artium doctrinarumq; inuētores ad usum
 gentium extiterunt. Sed omnium rerum, quibus
 felic

felicitas hominis paratur, laudem præcipuam,
 causamque hystoriae tribui decet. Est enim cus-
 tos eorum quæ cum uirtute acta sunt, testem se
 malefactis, beneficamq; erga omne genus homi-
 num præbens. Etenim si ea quæ de inferis, &
 quidem fabulose, feruntur, multum conferunt
 hominibus ad pietatem ac iustitiam seruans-
 dam: quanto magis putandum est, hystoriam ue-
 ritatis assertricem, tanquam totius philosophiæ
 parentem, mores nostros effingere ad uirtutem?
 Omnes enim ferè mortales nature infirmitate
 maiorem uitæ partem otiosi ac segnes degunt:
 quorum uitæ ac mortis æqua obliuio est, cù par
 utriusque interitus sequatur. Virtutis uerò faci-
 nora immortalia sunt: præsertim cum hystoria
 beneficium accessit. Et quidè decorum est mor-
 tales labores perpeti pro gloria immortalis.
 Hercules quidem magnos multosq; , dum uixit,
 labores ac pericula sponte adiit, ut pro suis erga
 omnes gentes beneficijs immortalitate donare-
 tur. Ceteros egregios uirtute uiros, hos quidem
 Heroum, hos uerò decorum honores assecutos ui-
 demus: omnes certè magna laude dignos: sed
 eorum tamen omnium gesta ac uirtutes hysto-
 ria ab interitu uindicauit. Etenim cetera mo-
 numenta ad paruum tempus perdurant, uarijs
 casibus disturbata: hystoriæ uirtus per uniuersum
 orbem diffusa, ipsum, quod cetera consu-
 mit, tempus, custodem sui habet. Affert præterea

multum op̄is eloquentia: qua nil ferè præclariss
 reperitur. Hac Græci Barbaris, docti indoctis
 præferuntur: cum hæc una sit, qua homines in
 ter se caterè antecellant. Videtur quoque res
 esse tanti, quanti fuerit dicentis uirtus & elo
 quentia. Et quidem uiros bonos laude dignos
 arbitramur: ut qui uirtutis iter nobis ostende
 rant. Verùm cum alij aliud iter sibi delegerint,
 Pœsis quidem magis oblectare animos, quam
 prodesse uidetur: & gentium leges ac instituta
 magis punire, quam docere. Ita & artium re
 liquarum hæc nil ad felicitatem conferunt, hæ
 rum utilitas damno permixta est. Quædam pro
 uero docent mentiri: sola h:storia pares uer
 bis res gestas representans, omnem complecti
 tur utilitatem. Nam & ad honestum impellit,
 detestatur uitia, probos extollit, deprimat im
 probos. Denique rerum quas describit experi
 mento plurimum proficit ad rectam uitam.
 Aduerentes igitur, quanta laus scriptores ma
 neat: exemplo eorum moti, qui scribendo ope
 ram præbuerunt, hæc historiam aggressi sumus.
 Verùm cum superiores memoria scriptores re
 petimus, paululam admirari multorum cogi
 mur consilia: qui cum multarum diuersarumq;
 rerum notitiam plurimum in se continere uti
 litati norint, eorum tamen quidam aut gentis
 aut urbis unius historiam absoluerunt: pauci a ue
 rustis h:storijs initium sumentes, usq; ad eorum
 temp

tempora gestas res & in communi positas complexi sunt. Et hi quidem sua tempora tantum tradidere, haud continuata superioribus rerum serie, hi Barbarorum gesta transgressi sunt. Alij antiquas historias ueluti fabulosas, propter earum difficultatem contempserunt. Nonnullorum, cum cœpissent, mors praueniens historias interrupit. Nulli uerò transcendere scribendo Macedonum tempora, in Philippi, aut Alexandri, aut successorum gestu tātummodo uersati. Multis autem memoratu dignis rebus deinceps usque ad nostram aetatem actis, nullus historicus eas scribere unica historia conatus est, rei magnitudine forsā diffusus. Quapropter licet tum temporum rerūque uarietate, tum scriptoribus diuersa tradentibus, ardua uideatur & memoratu difficilis praeteriorum descriptio: attamen decreuimus & ipsi eam historiam quae multis prodesset, obesse nemini, legentibus tradere. Nam si quis memoratu dignas, & totius orbis tanquam unius ciuitatis, priscorum temporum ad suam usque aetatem gestas res scripserit, laboriosum quippe subibit opus: uerū satis audientibus utile. Licebit enim tanquam ex fante uberrimo quid cuique usui existat, haurire. Quod si quis percurrere omnes scriptores cupiat, opprimetur tum librorum multitudine, tum diuersa scribentū uarietate, ut haud facile uerum possit elicere. At ea quae

sub unicam historiam digeruntur, in promptu sunt lectoribus, facilisque eorum notitia est. Denique cōscribendi modus hic est praestantior ceteris, quò utilius parte aliqua totum habetur, & coninuum rei praestat diuisa. Id quoque quod temporibus dispertitur, notius est eo quod est tempore confusum. Igitur pensitantes hunc scribendi modum esse utilissimum, uerùm plurimo labore & tempore longo egentem, triginta annos in hoc opus absumpsimus. Multis enim difficultatibus ac periculis maiorem Asia peragrauimus, Europaq; partem quò maiori qua à nobis descripta sunt, ex parte locis conspectis, certa literis mandaremus. In multis enim locorum ignorantia errarunt nō solum quidam rudes scriptores, sed etiam docti. Urbs praterea Roma, in qua plurimo tempore uersati sumus ob imperij magnitudinem per uniuersum orbem diffusi, plurimum nobis ad scribendum opitulata est. Orti enim ex Argyra Sicilia ciuitas se, percepta à Romanis, qui ad eam cōstuebant, Latina lingua, ex ueteribus annalibus & duces eorum & gesta nouimus. Initium serò scribendi sumpsimus ab ijs, quae tum Graeci tum Barbari prisca scriptores, tanquam fabulis similia literarum monumentis explicauerunt. Et quoniam prisca illa ad nostram usque aetatem tempora complectimur, in hunc modum paucis historiam nostram diuisimus. Primi sex libri

Antiquorum gesta, quæ illi fabulosa appellant, ante bellum Troianum, continent. In horum primis tribus Barbarorum, in reliquis antiquæ Græcorum res narrantur. In undecim deinde conferuntur, quæ à Troiano bello usque ad Macedonis Alexandri mortem gesta sunt. In reliquis tribus & uiginti conijcimus, quæ deinceps usque ad bellum Gallicum continentur, quod Romani duce Iulio Casare (u ob gesta egregia inter deos est relatus, uirtute cuius Gallia omnis subacta est) gessere. Protenditur uerò Romanum imperium usq; ad Britannia insulas. Huius res priores gesta primo centesimæ octogestimæ olympiadis anno actæ sunt, principate Atheniensibus Erodo. Temporum, quæ nostra historia ante bellum Troianum comprehendit, scriptorum inopia haud satis certa nobis ratio compta est. Ab eo Apollodorus Atheniensis octoginta annorum historiam contexuit, usque ad reditum Heraclidarum, à quibus usque ad primam olympiadem anni computantur trecenti & uigintiocto, numerato tempore quo reges Lacedæmonia imperarunt. A prima uerò olympiade, usque ad initium belli Gallici, quod nobis statuimus scribendi finem, septingenti sunt & triginta anni. Omnis hæc ergo historia quæ draginta explicata libris, annos complectitur 118. his exceptis, quos usq; ad bellum descripsimus Troianum. Hæc diligenter partiti sumus:

quò & legentibus nota fiat historia, & inuidi abſtineant à detractiōe. Quamuis quæ ritè scripta erunt, carebunt inuidia, quæ uerò inſciētia omittentur, aliorum industria corriget. Nunc principium scribenda historia sumetur.

Quid de dijs, & qui primi eos colere docuerunt, & quid de illorum immortalitate senserint, haud paucis propter rei difficultatem exprimi potest. Sed quæ ad historiam pertinere uidebuntur, quò sint notiora legentibus, in certa distribuemus capita, ut nihil dignum memoria omittatur. De genere autem hominum, deq; dijs quæ in orbe terrarum antiquitus dicuntur gesta, diligenter, quantum in tam remotis propter antiquitatē rebus licebit, à prisca illis temporibus sumpto initio scribemus.

LIBER PRIMVS.

Quæ de mundi creatione, deque omnium prima origine ab Aegyptiis traduntur, & de primo hominum ortu, & eorum priori uita.

CAPVT I.

PRIMA hominū generatio apud doctissimos, ac præstantissimos uiros, qui ueram naturam & historiam tradiderunt, duplex fertur. Quidam mūdū ingenitū & incorruptibilem, & genus hominū ab æterno existisse, neque habuisse ortus principium sensere.

Quidam

Quidam genitum corruptibilemque arbitrati,
 & homines dixerunt generationis initium tem-
 pore esse sortitos. Nam a rerum primordio &
 cælum & terram unicam habuisse ideam, im-
 mista eorum natura. Exinde distinctis inuicem
 corporibus cepisse mundum hunc ordinem, quem
 uidemus. Aërem quidem motum hunc continuū
 sortitum, & igneam partem eius superiora loca
 propter leuitatem aiunt appetisse. Eadem causa
 solem & astra cursus suos sortita. Quod uero
 humori mistum, eodem stetit in loco propter
 grauitatem. Quae commista essent, ex humidis
 quidem mare affectum: ex durioribus uero ter-
 ram lutosam euasisse, & omnino mollem. Hac
 primū cum Solis ardore densior euasisset, eius
 postmodum superficie uel caloris tumefacta, mul-
 tu in locis humores quosdam esse concretos: in
 quibus putredines tenui connectæ pellicula sint
 excitatae, quemadmodum in paludibus & sta-
 gnis Aegyptijs uidemus accidere, quum frigi-
 dam terram subito ætus aëris calefacit. Cum
 uero in humidis calore adhibito generatio fiat,
 & noctu quidem circumfusus aër humorem præ-
 stet, qui die Solis uirtute consolidetur, tandem
 putredines illa ad summum perductæ, aduenien-
 te ueluti partus tempore, ex utrisque confractisq; pel-
 lulis omnis generis educunt animantium for-
 mas. Quorum ea quae maiorem calorem sortita
 sunt, in superiorē regionē uolatiua effecta abi-
 rant

runt: quæ uero plus terra continebant, serpentina, aliæque terrestria euaserunt animantia. Naturam aquosam nacta, in sui generis elementum delata sunt, & appellati pisces. Terra deinceps tum Solis ardore, tum uentis in dies magis arefacta, à gignendis maioribus animalibus desijt. Sed quæ generata erant, mutua cõmitione alios animantes procrearunt. Hoc & Euripides Anaxagora Physici discipulus sentire uideatur, cum in Menalippo cælum & terram mista olim fuisse tradat, separata postmodũ generasse singula, arbores, uolatilia, feras, ac omne mortalium genus. De prima terræ generatione, quamuis præter opinionem nonnullis esse uideatur, tamen ea quæ nunc quoque fiunt, his testimonium uidentur asserere. Nam iuxta Thebaidem Aegypti, cum Nilus cessauit inundatio, calefaciente sole limum ab aqua relictum, multis in locis ex terra hiatu multitudo murium oritur. Quod argumentum est ab ipso orbis primordio animantia similiter omnia generata esse. Eodem quoque modo & homines a principio genitos, dicunt in agris pastum querentes, syluestri & incondita uita uixisse, quibus herba & arborum fructus ultro uictum præberent. Beluas insuper hu fuisse infensas: quibus ut obsisterent, cæcis hominum ob timorem factos aiunt communis utilitatis gratia: auxiliaq; inuicem præbita, & loca habitaculis quaesita. Sonus oris cum
 .confu

confusus esset, paulatim discreuisse uocem aiunt, & res omnes suo nomine appellasse. Verum cum diuersis sibi essent in orbis locis, non eisdem uos uerbis ferunt: propterea & diuersos literarum characteres extitisse: primosque hominum cætus suæ quæque gentis initium fuisse. Verum primi homines nullo subsidio fulti, duram agebant uitam. Erant enim nudi, nullo neque ædiu neque ignis adinuento usu: cibo in diem quaesito, cum ignorarent agricæles fructus in usum futurum condere, & seruare ad egestatem. Quo fiebat ut hyeme plures aut fame aut frigore interirent. Experimento deinde edoctos, & speluncas aiunt quaesisse ad euitandam frigoris uim, & fructus seruare cepisse. Ignis autem notitia, cæterarumque utilium rerum, percepta, & cæteras quoque uitæ hominum commoditates breui tempore esse adinuentas: denique necessitatẽ ipsam rerum magistræ factam, singulorum peritiã ingenijs mortalium subministraße: quibus coadiutores data sunt manus, sermo, animique præstantia. Sed hæcenus quæ ad primum hominum ortum, & uictum uetustum spectarent; nunc ea quæ diuersis orbis locis gesta, literarum monumenta tradiderunt, recenseamus. Qui primi fuerint in orbe reges, nequaquam compertum habemus, cum nulli historici eos tradant. Impossibile quippe est, literas æquẽ ac primos reges, uetustas extitisse. Si uerò quis literas
 etiam

etiam tum fuisse contendat, certè rerum scriptores multo post tempore fuere. Sed quæ antiquior ætas tulerit, non solum Græci dubitant, sed etiã qui se indigetes, primosq; rerum ad uitam utilium scriptores appellant Barbari, atque ab se multorum temporũ gesta memoria prodita affirmant. Nos uerò quæ gentes, quæ ue nationes, aut quatenus tempore, aut quot. annis priores ceteris fuerint, haudquaquam pro comperto tradentes, quæ à singulis scriptoribus de antiquitate ueteribusue gestis sunt tradita, quæ similia uideantur uero secuti, initium sumemus à Barbaris: non quòd eos Græcis antiquiores putè, quem admodum Ephorus dixit: sed ut cum Barbaris absoluerimus, Græca narrãtes, nihil externum eorum rebus inferamus. Quoniam apud Aegyptios deorum genus primum fuisse fabulantur, astrorũque ab his ueteres observationes resertas, plurima quoque ac præclara excellentium uirorum gesta feruntur digna memoratu, ab rebus eorum historia ordietur.

CAPVT II.

Quæ de Diis fabulose Aegyptiũ ferunt: & quæ in Aegypto ab eis urbes sunt conditæ.

TRadunt Aegyptiũ, ab orbis initio primos homines apud se creatos, cum bonitate, felicitateq; soli, tum propter Nilum, quò & multa generat, & suapte natura quæ genuit, facillimè nutrit. Nam & arundinum ra-
dices

dices prabet, & loton, & Aegyptiam fabam,
 & quem dicunt orseum, multaque praterea ad
 uictum hominum exposita. Prima animantia
 apud se esse orta, ea utuntur coniectura, quod
 nunc etiam in Thebaidis agro certis temporis
 bus multi ac magni generentur mures. Qua ex
 re plurimum stupent homines, quum uideant
 quorundam anteriorem usque ad pectus &
 priores pedes murium partem animatam mo-
 ueri, posteriori nondum inchoata, sed in-
 formi. Ex hoc perspicuum fieri aiunt, ab ipso
 orbis ortu primos homines Aegyptum protu-
 lissee. In nulla enim orbis parte accidit, eo modo
 animalia creari. Nam siue diluuium Deucas-
 lionis tempore plura animantia absumpsit,
 Aegyptum aiunt utpote ad meridiem positam,
 cum in ea pluuia rara sint, expertem eius ca-
 lamitatis fuisse: siue (ut quidam sentiunt) sin-
 gula interierunt: aquam est, si terra rursus ani-
 malia genuit, apud Aegyptum principium ge-
 neris omnium animantium extitisse. Tempe-
 riem quippe aeris aquam est prabuisse genera-
 tioni principium, & causam generandi. Ete-
 nim & nunc quoque post Nili undationem con-
 spicitur diuersorum animantium foetus. Abs-
 cedente enim aqua, limoque terra a sole arafa-
 cto, ferunt quaedam animalia perfecta, semi-
 perfecta alia uideri in terra gleba. Igitur primi
 illi homines olim in Aegypto geniti, hunc mundi

ornas

ornatum conspicientes, admirantesque uniuersorum naturam, duos esse deos, & eos aeternos, arbitrati sunt, Solem uidelicet, & Lunam: & hunc quidem Osiridem, hanc Isidem certa nominis ratione appellarunt. Et Osiridem quidem Graeca interpretatione, ut qui suis radijs ueluti pluribus oculis terram ac mare illustraret, multos oculos habentem dixerunt. Cui rei poeta quoque uerba congruunt, Solem omnia conspiciens tem dicentis, atque audientem. Graecorum uero quidam, qui antiquiores scripserunt fabulas, Dionysium Siritum cognomine appellant: quorum Eumolphus in carminibus Bacchicis inquit, Dionysium astrum insigne incensum radijs. Orpheus uero eum splendentem, ac Dionysium uocat. Asunt etiam quidam, cognomen illi à pelle, propter astrorum uarietatem inditum. Isidem uero interpretatam esse antiquam, sumpto nomine ab aeterno & ueteri eius ortu. Addunt sibi cornua, tum propter aspectum (ita enim uidetur quo tempore primis diebus apparet) tum quia bos ei ab Aegyptijs sacrificatur. Hos deos arbitrati, asserunt illos uniuersum circumire orbem, ac nutrire, auerereque omnia, tribus anni temporibus motu continuo perficientes orbem, uere, aestate, ac hyeme. Haec inuicem contraria annum conficiunt firma concordia. Quorum deorum natura plurimum conferat ad omnium animantium generationem

rat.
stat.
con.
trir.
gula.
men.
ign.
hon.
men.
par.
stim.
priv.
Na.
rum.
tan.
Gr.
uol.
can.
gnu.
uer.
Ter.
ren.
sin.
uer.
sta.
lar.
cit.
tat.
a tr.

rationem: cum alter igneus ac spiritalis existat, altera humida atque frigida, aër utrique communis. Ab eis itaque generari atque nutriri corpora omnia, rerumque naturam singularem a sole & luna perfici. Partes quas commemorauimus, quinque esse, spiritum uidelicet, ignem, siccum, humidum, aera. Sicuti uerò in homine caput, manus, pedes, aliaque partes numerantur, eodem modo & mundi corpus ex partibus his perficitur: quarum quaelibet existimatur deus, proprio nomine ab Aegyptiis à principio secundum cuiusque naturam uocatus. Nam spiritum, uerbi interpretatione, appellant, quòd causa uitæ mortalibus existat, tanquam communem omnium patrem. Adem & Græcum insignem poetam de hoc deo sentire uolunt, eum deorum hominumque patrem uocantem. Ignem Vulcanum interpretantur, magnum illum deum existimantes, & multum ad generationem perfectionemque rerum conferre. Terram tanquam uas aliquod eorum quæ fierent putantes, matrem appellarunt. A Græcis similiter terra mater, mutato deinde paulum uerbi *Ἀνύττης* est dicta sicut & Orpheus est testis, qui terram omnium matrem dixit, diuitias largientem. Humiditatem Oceanum præci uocitarunt, ueluti nutrientem, nominis interpretatione, matrem. Græcorum nonnulli Oceanum a tr em dicunt, de quo poeta inquit: Oceanum genera

generatorem deorum, & matrem Thetim. Aegyptij putant Oceanum esse Nilum, à quo & deorum genus ducunt. Nam apud eos tantum plures esse urbes asserunt à priscis dijs conditas: quemadmodum Iouis, Solis, Mercurij, Apollinis, Panis, Lucina, & aliorum plurimum deorum. Aërem uerò nominatim Palladem, ac Iouis filiam dici, & uirginem fuisse: quoniam & nō corrumpatur, & sublimiorem locum teneat, quapropter ex uertice Iouis dicitur nata. Eandem dictam esse tergemina, propter tria anni tempora, uer, astatem, hyemem. Dicitur etiam Glaucopis, nō ea causa qua Graeci quidā arbitrātur, quòd oculos habeat albos, quod stultum uidetur: sed quia aër glauci sit aspectus. Ferunt autem hos quinque deos omnē peragrarè terram, apparentes hominibus in sacrarum animalium formis: quādoque autem in hominum, aut aliorum specie, quod minimè fabulosum uidetur. Siquidem isti sunt, qui omnia generant & producant. Et Homerus, qui ad Aegyptios profectus est, multaq; ab eorum sacerdotibus percepit, hac tanquam uera in opere suo fuisse describit, deosque sepius in alienis formis circumire urbes, uitia & uirtutes hominum inspicientes. Hac de caelestibus dijs, deque eorum genere aeterno Aegyptij tradunt. Ferunt insuper alios ex his genitos, qui fuerint mortales, sapientia uerò, & in humanum

genus

genus beneficijs immortalitate potitos. Horum quosdam in Aegypto regnasse, partimque eo fuisse nomine, quo & dij caelestes: partim proprio uocatos, Solem, Saturnum, Rheam, Iouem quoque, à nonnullis Ammona appellatum, Iunonem praeterea, Vulcanum, Vestam, ultimò Mercurium. Primum quidem regem fuisse apud Aegyptios Solem, eo nomine, quo & caeleste astrum. Quidam sacerdotes affirmant primum regnasse Vulcanum, inuentorem ignis, eoq; beneficio ducem ab Aegyptijs constitutum. Cum enim arbor iclu fulminis in montibus conflagrasset, ligna propinqua hyberno tempore flamma sunt comprehensa. qua ex re Vulcanum calore letatum, deficiente igne addidisse illi nouam materiam: & eo modo continuato igne, alios homines conuocasse ad eius aspectum, tanquam à se reperti. Deinceps Saturnum, qui sororem Rheam cepit uxorem, aiunt extitisse, genuisseq; secundum quosdam Osiridem & Isidem: plures genuisse Iouem ac Iunonem tradunt, qui propter uirtutem uniuerso orbi imperarint. Hos quinq; genuisse deos, prout apud Aegyptios dies habentur quinq; intercalares: Osiridem, Isidè, Typhona, Apollinem, & Venerem: & Osiridem interpretatum Dionysium, Isidem uerò Cererè. Hac Osiris in uxorem sumpta, regnoq; suscepto, multa contulit ad usum uitae com-

b 2 munis.

munis. Eius enim uirtute mutua cibi gratia cædes hominum cessarunt. Inuento enim ab Iside primùm tritico & hordeo, quæ prius incognita hominibus, casu inter cæteras herbas aruebantur, ob Osiride uerò eorum fructuum cibi utilitate animaduersa, omnes eo nutrimenti genere esse usos, tum propter cibi reperti suauitatem, tum quia utile uidebatur scuitiæ, crudelitatisque promiscuæ causam abesse. Signa huius inuenta segetis ferunt, quòd ab eis ueteri lege & nunc quoque obseruatur, ut messores æstate spicas maturas ad manipulum excerpant in deæ oblationem, atque Isidem inuocent, honorem ei deæ inuenta frugis reddentes. Apud quasdam uerò urbes in Isidis pompa inter reliqua triticum & hordeum ferri in memoriam repertorum. Leges quoque Isidem statuisse ferunt, quibus iustitia equè omnibus seruaretur, ut atque iniuria timere pœnæ sublatis. Hac de causa prisca Græci Isidem legisferam appellarunt, tanquam primam legum inuentricem. Fertur etiam Isidis tempore condita esse urbs in Thebaida Aegypti centum portarum à matre denominata. Posteriores uerò partim Ionis ciuitatem, nonnulli Thebas dixere. Eius enim conditorem urbis non solum reliqui scriptores, sed etiam Aegyptij sacerdotes incertum habent. Plures tradunt, non Osiridis tempore, sed multos post annos à rege quodam Theb

Thebas fuisse conditas. Verum de hoc posterius suo loco dicetur. Erexisse quoque templum Ioui & Iunoni parentibus insigne cum magnitudine, tum ornatu. Duo insuper templa aurea statuit, unum maius Ioui caelesti, alterum minus Ioui regi eorum patri, quem quidam Ammonem uocant. Fecit etiam alijs dijs, quos res tulimus, aurea templa, honoribus cuiuslibet & sacerdotibus institutis. Artium quoque, aut rerum ad utilitatem uitae spectantium repertores ab Osiride & Iside in honore habiti fuerunt. Inuenti insuper aris, aurique in Thebaida fabri, armaque facta, quibus & feras occiderent, & excolerentur terra. Statua praeterea, & deum templa aurea ab his cum omni ornatu fabricata sunt. Fuisse & Osiridem studiosum agriculturae tradunt. Nutritum autem in Nysa felicitis Arabiae propinqua Aegypto, cum esset Iouis filius, unde & Graeci a patre & loco Dionysium appellant. Huius urbis, poeta, qui in Aegypto fuit, in suis hymnis meminit, dicens esse Nysam urbem supra montem excelsum, ac florentem longe a Phoenicia, ferme Aegypto conterminum. Vineae quoque fuisse inuentorem in Nysa tradunt: quam plantandi, ac uini conficiendi, seruandique, & ex alio transferendi usum edocuit. Mercurium quoque maxime omnium ab eo honoribus affectum, ut repertorem rerum plurimarum, quibus

uita hominum consuleretur, uolūt. Hunc enim
 primum & uerba in ordinē redēgisse, & mul-
 tis indidisse rebus nomina, fuisse quoq; literarum
 inuentorem aiunt, instituisseq; quo hono-
 re, quibusuo sacris colerentur dij. In primū
 obseruator astrorum cursus fuit, & ut cū har-
 monias adinuenit. Palastra, nū. erorū. q; &
 ad corpora curanda medicina artū, lyra insu-
 per ex neruis trium chordarum, inslar trium
 anni temporum, repertorem tradūt. Tres enim
 instituit uoces, acutam, grauem, & mediam:
 acutam ab aestate, grauem ab hyeme, mediam à
 uere sumens. Hic & Gracos docuit uerborum
 interpretationem: unde & ipsum Herman,
 hoc est, interpretem appellarunt. Denique &
 qui tempore Osiridi fuisse sacrarum literarum
 scriptores, hac eadem ab illo accepta referunt.
 Osiridem etiam plurimum suo consilio usum.
 Olea quoque plantam ab eo, non à Miner-
 ua, quemadmodum Graci dicunt, repero-
 tam. Osiridem uerò tanquam uirum bonum,
 gloriaq; cupidum, ferunt ingentem exerci-
 tum coēgisse, ut peragraret orbem, doceretq;
 mortales plantare uites, ac tritici & hor-
 dei segetem, pecorūque fructum: existio
 mans, si homines ab agresti uita ad cultiorem
 mitioremque traduceret, honores se (quod
 & consequutus est) potiturum immorta-
 les. Non enim prisca illi tantum, sed posteri
 etiam

etiam propter inuentas ab eo segetes, benefici-
 cy memores, pro uno ex maximis dijs eum ha-
 buere. Tradunt autem Osiridem Aegypti re-
 gno constituto, rerumque omnium cura Isidi
 uxori permessa, tradidisse ei Mercurium, cu-
 ius consilio, quoniam prudentia uideretur ex-
 cellere inter amicos, uteretur. Ducem uero exer-
 citus, omniumque, quae sua ditionis erant, re-
 liquisse Herculem, tum quia genere proximus,
 tum quia fortitudine roboreque corporis erat
 admirabilis: regni que gubernationem ita par-
 titus est. Phancia & maritima ora Busiri-
 dem, Aethiopiae Libyaque proximis regionibus
 Antaem praefecit. Ipse cum omnibus copijs ex
 Aegypto in expeditionem profectus est, secum
 fratrem ducens, quem Graeci Apollinem dicunt,
 & lauri repertorem: ob idque laurum ei dica-
 tam esse: hederam uero ab Osiride repertam,
 quam ei consecrarunt, quemadmodum & Dio-
 nysio Graeci. Lingua uero Aegyptia hederam
 Osiridis plantam uocant. In sacris autem he-
 dera uitibus praefertur: quoniam haec folia amit-
 tant, illa uero seruet continuam uiriditatem.
 quod & apud antiquiores in ceteris arboribus
 quae semper uireret, accidit. Nam & Veneri myr-
 tum, et Apollini laurum dedicarunt. Osiride uero
 duo filij uirtute dispares Anubis & Macedon
 prosecuti sunt. Vterque armis usus est insignibus,

aliquo animali haud ab eorum natura dissimili. Nam Anubis canem, Macedon lupum insignae armorum tulit. Quae ex re haec animalia Aegyptij summo in honore habent, & horum animantium formis apud Aegyptios coluntur. Duxit insuper secum Pana, cui ab Aegyptijs diuersis modis praecipuus honor habitus est. Nam eius regionis accola, non solum statuas illi in templis omnibus posuere, sed & in Thebaida ciuitatem sui nominis adificarunt, Chennim, id est, Panis urbem uocitatum. Secuti quoque sunt eum in agris colendis experti: qui uineas plantare uosset, Maron: qui triticum serere, Triptolemus. Omnibus deinde compositis, oratis dijs, Osiridem comam quoad in Aegyptum rediret, nutrisse aiunt, ac uersus Aethiopiā profectum. Quae consuetudo usque ad haec tempora inoleuit apud Aegyptios, ut peregrinantes, quoad domum reuertantur, nutriant comas. Cum esset in Aethiopia, ferunt oblatos ei Satyros comas umbilico tenus habentes. Dicitur Osiris fuisse cupidior risus, delectariq; solitus musicis & Choreis. Quapropter illius musicorum multitudo sequebatur. Inter eos nouem fuisse uirgines adolescentulas, tum canere solitas, tum in alijs eruditas: quas deinceps Graeci appellarunt Musas. Has Apollinem docuisse dicunt: quae ex re musicus est nominatus. Satyros uero ad psallendum, cantandum, ac animi

remis

rem
Non
dit
nefu
Act
bus
dedi
por
(tur
rem
met
enim
met
Flu
fun
latu
uir
imp
Vn
fab
Pro
uij
com
ge
poë
ne
def
Aeg
Nil

remissionem aptos, secum in castris habebat. Non enim bellicosus, aut praelis periculis deditus fuit, sed otio & hominum saluti. Quo beneficio pro deo omnes eum gentes habebant. Aethiopibus agriculturam ostendens, insignibus in ea urbibus à se edificatis & praefectos dedit, & tributa instituit praestari. Hoc tempore Nilum ferunt circa Sirij canis exortum (tunc enim maximè crescere consuevit) maiorem Aegypti partem, & eam maximè cui Prometheus imperabat, inundasse. Absumptis enim fermè omnibus eius regionis incolis, Prometheus dolore motum se interficere uoluisse. Fluium uerò propter cursus uelocitatem, profunditatemq; aquarum, Aquilam tunc appellatum. Herculem tum cõsilij magnitudine, tum uirtute uolunt cœstigio compressisse aquarum impetum, & ad priorem cursum conuertisse. Vnde & Graci quidam poëta rem gestam in fabulam uertentes, Herculem tradunt aquilã Promethei iecur depascentem occidisse. Flus uij nomen uetus, Oceanus fuit: postquam eius compressus est decursus, Aquila: deinde à rege quodam Aegyptus est appellatus, quod & poëta testatur, dicens fuisse in Aegypti flumine naues triremes. Locum ubi Nilus in mare defluit, Theonim uocatum ferunt, antiquum Aegypti emporium. Postmodum à Nileo rege, Nils, quo nunc utuntur, nomen sortitum. At

uerò Oſiris cum eſſet in montibus Aethiopia
 utraſque ripas Nili aggere cinxit, ne modum e
 cederet inundatio, ſed ueluti per portas qua
 dam exiens lenis eſſet, atq; agris proſicua. Den
 de per Arabiã iuxta rubram mare iter facien
 ad extremos Indos peruenit, ubi & plures con
 ſtituit urbes: ex quibus unam Nyſam nomina
 uit, in eius memoriam in qua erat nutritus: ab
 hederã plantauit, quæ ſola eo loci alitur, & u
 Nyſa Aegypti. Multa quoque alia reliquit ſc
 apud Indos monumenta, ex quibus poſteri de
 illum eſſe opinati ſunt, aſſerentes eum gentem
 Indum eſſe. Exercuit quoq; elephãtorum uena
 tiones. Columnas inſuper multis in locis ſtatui
 ſua expeditionis teſtes. Peragrauit autem &
 ceteras Aſia nationes. Per Helleſpontum in
 Europam tranſiens, Lycurgum in Thracia be
 barorum regem ſibi obſiſtentem peremit. In
 prouinciæ Maronẽ iam ſenem præfecit: qui ad
 ficauit ciuitatem, quam à ſe Maroneam nomi
 nauit. Macedonem filium regẽ ſtatuit eius pro
 uinciæ, quæ ab eo Macedonia dicta eſt. Tri
 ptolemum colendis Atticis agris præfecit. De
 niq; cum orbem ſermè circuiſſet, domeſticis ſci
 Elibus excoluit hominum uitam. Si qua regu
 mitibus inepta eſſet, docuit ex ordeo potum fieri
 haud multum uirtute guſtuq; uino inferiorem.
 Cum in Aegyptum rediſſet, tulit dona ſecum
 diuerſis gentibus data. Quapropter pro magi

tudine beneficiorum, & donatus immortalitate, & honores cœlestium est aſſecutus. Deinde cum ad deos ex hominibus eſſet translatus, & honores illi & ſacra ut maximo deorū ab Iſide & Mercurio inſtituta ſunt, multaq; uſi myſtica ad cultum addita, quibus eius dei potentiā amplioreſ redderent. Verūm ex uetūſtis ſacerdotum arcanis qui Oſiridis tempore fuerāt, poſtea compertum eſt, Oſiridem Aegypto iuſtè regnantem, à Typhone fratre impio atq; nefario interemptum: quem ille in ſex ac uiginti partes diſſectum, cuiſlibet eorum qui ſecum tanti ſceleris participes fuerant, partem dedit, ueluti eius facinoris conſcijs, & ſimul ut ipſos deſenſores tuſtodesq; haberet regni ſidos. Iſis, fratris, eiusdemq; uiri mortem auxilio filij (Orus ei nomen erat) uicta, Typhone, & qui cadis conſcij fuerant, interemptis, Aegypti regnum cepit. Cōmiſſa eſt pugna iuxta fluiuiū in parte Arabia, quā Antai appellant uicum. Quod nomen ex Antai morte ab Hercule occiſi Oſiridis tempore ſortitus eſt locus. Oſiridis partes omneſ diſperſas, præter pudenda, cum inueniſſet, cupiens incertū eſſe uiri ſepulcrū, ab Aegyptijs autem ac ſingulis hominibus honori haberi, ex aromaticis ac cera ſingulas eas partes in formā hominis uiro ſimilē composuit. Conuocati deinceps Aegypti ſacerdotibus, ſingulis dedit Oſiridis imaginem, aſſerēs eis ſolis corpus illius creditū,

atq;

atque adiurans ut nunquam apud se esse sepul-
 turam Osiridis ulli panderent: utq; illum in ab-
 ditis seruatum, ut deum colerent: eiq; animal ex
 suis, quod mallet, dicarent: quod & colerent
 ueluti Osiridē, dum uiueret, & post obitum su-
 mili ceremonia obseruarent. Ut autem maiori
 beneficio sacerdotes ad hęc sibi promptiores fa-
 ceret, tertiam eis agrorum partem ad deorum
 cultum & sacra concessit. Hi tum meritorum
 Osiridis memores, tum beneficio Isidis allecti,
 eius mandata perfecere: qua ex re etiam nunc
 sacerdos quilibet testatur, penes se Osiridem se-
 pultum esse. Animantia quoque a principio ei
 dicata in honore habent: & cum moriuntur, in
 eorum funere renouāt Osiridis luctum. Tauros
 autem sacros, hunc quidem Apim, alterum
 Memphim nominatos sacrificant Osiridi: quos
 etiam ueluti Deos Aegyptij omnes colunt. Hoc
 enim animali tritici inuectores multum adiu-
 tos se asserunt, & ad ferendum, & ad commu-
 nem agrorum culturam. Iurasse autem Isis dici-
 tur, uiuo mortuo nulli se amplius nupturā. Iusto
 deinceps regnauit imperio beneficijs in subditos
 reliquos omnes excedens. Post obitum uerò im-
 mortalium honores cōsecuta est, sepultaq; apud
 Memphim in Vulcani luco: ubi usq; ad hoc tem-
 pus sepulcrum eius monstratur. Nonnulli horū
 deorum corpora non illic sita arbitrantur, sed
 in Aethiopia Aegyptique montibus, iuxta
 insul

insul
 pellet
 crum
 bus A
 trece
 sacer
 Deos
 à tra
 baide
 mniu
 dum
 bus C
 da, ib
 ne, ca
 uellet
 nori
 pulcr
 ac cer
 eius
 propi
 Aegy
 hono
 moni
 ro-at
 donec
 didit
 ut ue
 uigin
 Theb

esse sepul-
 crum in ab-
 imal ex
 colerent
 tum su
 maiori
 iores fa
 deorum
 itorum
 allecti,
 m nunc
 lem se-
 ipio ei
 tur, in
 auros
 terum
 quos
 Hoc
 adiu-
 mu-
 s dici
 Iusto
 ditos
 im-
 apud
 tem
 orū
 sed
 xta
 sul

insulam quæ Nili portæ ab agro dijs sacro ap-
 pelletur. Vestigia huius ostendunt, tum sepul-
 crum Osiridis constructum, atque à sacerdoti-
 bus Aegyptijs in honore habitum: tum urnas
 trecentas sexaginta, quas quotidie lacte replent
 sacerdotes ad id instituti, lacrumq; renouant,
 Deos nomine uocantes. Hac de causa insula
 à transeuntibus aditu prohibetur. Apud The-
 baidis uerò (quæ ciuitas antiquissima est om-
 nium) incolas, maximum habetur iusuran-
 dum per Osiridem in nubibus existentem: omni-
 bus Osiridis partibus, ut retuli, præter puden-
 da, ibi sepultis. Ea quippe in fluuium à Typho-
 ne, cum nullus ex cædis conscijs illa penes se esse
 uellet, erant proiecta. Ab Iside postea non mi-
 nori honore, quàm reliquæ partes, fuerunt se-
 pulcro condita. Eius imaginem coli, sacraq; ei
 ac ceremonias piè ut Deo fieri docuit, nomen
 eius Dei præcipuum reddens atq; insigne. Qua-
 propter Græci cum Orgia sacraq; Dionysia ex
 Aegypto transtulissent, huic quoque portioni
 honores impenderunt, eam in sacris ac cere-
 monijs Phalion appellantibus. Ab Osiride ue-
 rò atque Iside, usque ad Alexandrum Mace-
 donem, qui in Aegypto sui nominis urbem con-
 didit, annorum dicunt amplius decem millia:
 ut uerò quidam asserunt, paulò minus tria ac
 uiginti millia extitisse. Qui Deum hunc tradunt
 Thebis Bæotia ex Semele & Ioue fuisse ge-
 nitum.

nitum, aberrare uidentur. Orpheum enim cum ad Aegyptios transisset, percepissetque apud eos sacra & mysteria Dionysia, esset autem amicus Thebanis, à quibus plurimo in honore habebatur, retulisse ad eos tradunt in ipsorum gratiam huius dei originem. Plebē postea tum ignorantia, tum ut Deus in Gracia ortus uideretur, libeter ea sacra ac mysteria suscepisse. Orpheum uerò hanc generis & sacrorum originem ea coniectura uolunt ad Graciã transfutuisse, quòd Cadmus ex Thebis Aegypti ortus, præter ceteros filios & Semelen suscepit. eam à quopiam corruptam, post septimū mensem peperisse infantem ferunt Osiridi similem: neque illum uixisse diutius, siue dijs improbātibus, siue repugnante natura. Quod agrè ferens Cadmus, responso accepto, ut parentū iusta seruaret, infantē deaurauit, illiq; sacra instituit, ut esset argumentū illū ab Osiride natum. Ad Iouem insuper genus retulit: ut & Osiridis factum cohonestaret, & corruptionis infamiã demeret. Id causam præbuit Gracis, ut crederent Cadmi Semelen ex Ioue Osiridē peperisse. Orpheū postea, cui magna erat apud Gracos gloria, tum propter cantus suauitatē, tum propter sacra, hospitio acceptum à Thebanis ferunt, magnoq; in honore apud eos habitum. Hic cum ab Aegyptijs theologiam percepisset, antiquū Osiridis genus ad posteriores transfutisse

R
transf
constit
causa
nysius
partim
Gracu
bitis p
balis, c
præter
dicare
super
cules,
tute p
Libya
à Gra
omnib
aduer
Giga
Grac
Troia
in pr
plus
ranta
mille
pellu
nond
mine
bus t
dem

transtulit : inq; Thebanorum gratiam nouum
 constituit sacrificiorum ritum. Quod fabulis
 causam prauit, ut Iouis ac semeles filius Dio-
 nysius putaretur. homines uerò partim inscitia
 partim Orphei fama & opinione moti, eum ut
 Græcum libenter susceperunt deū. Postea adhi-
 bitis poëtarum quas theatra comprobabāt fa-
 bulis, certa est prabita huic generi fides. Dicunt
 præterea Græcos, ut suos ac domesticos sibi uis
 dicare insigniores Heroas, ac deos, Deorum in-
 super colonias asserere ab se missas. Nam Her-
 cules, qui genere Aegyptius fuit, cum sua uir-
 tute perambulasset magnam orbis partem, in
 Libya columnam posuit, cuius rei testimonium
 à Græcis capere nituntur. Cum enim constet
 omnibus, Herculem adfuisse dīs in bello, quod
 aduersus Gigantes gessere, ferunt nequaquam
 Gigantes ex terra gigni ea potuisse atate, qua
 Græci asserunt Herculem paulò ante bellum
 Troianum extitisse : sed potius, ut ipsi dicunt,
 in primo humani generis ortu. Ab hoc enim
 plus quàm decem millia ab Aegyptijs nume-
 rantur anni : à Troia uerò tēpore minus quàm
 mille ducenti. Eodem modo claua, & leonis
 pelli, antiquo Herculi conueniunt : quo tēpore
 nondū erant arma adinuenta, sed fustibus ho-
 mines iniurias propulsa bāt, ac ferarum pelli-
 bus tegebant pro armis corpora. Et hunc qui-
 dem Iouis filium, matrem incertam ferunt. Qui
 autem

autem ex Alcumena genitus est, plus annis mille post extitit, ipse Alcaeus ab ortu uocatus, cui post Herculis cognomen est inditum: non quod propter Iunonem sit gloriam adeptus, sicut Omitres ait, sed quia uirtutem illius prisci imitatus. Conuenitque apud Gracos, ex his quae dicuntur fama, Herculem orbis monstra perdomuisse. Quod illi Herculi tribui nequit, qui ferme coeuius temporibus Tenacis fuit, tam maiori ex parte, tum cultura agrorum, tum urbibus plurimis, tum uero hominum ubique inhabitantium multitudine domesticis. Magis igitur ea decent illum Herculem, qui prisca aetate fuit, cum homines infestarentur a beluarum multitudine, in Aegypto praesertim, cuius nunc quoque regiones deserta sunt, & feris immanibus plena. Huius uerisimile est, ueluti patria miserum Herculem, eiusmodi feris occisis eam reddidisse hominibus colendam: eoque beneficio caelestium honore donatum. Ferunt insuper Perseum in Aegypto natum, atque Isidis genus a Gracis ad Argos referri, fabulantes Io in boem fuisse mutatam. Sed uana est de his diuina opinio. Nam quidam Isidem, alij Cererem, quidam Theismophoram, alij Lunam, nonnulli Iunonem, alij alio nomine appellant. Osiris uero tum Serapis dicitur, tum Dionysius, tum Pluto, tum Ammon, tum Iupiter. Alij Pana eundem uocant. Multi existimant Serapim esse, quem

que
tem
mo
adn
pot
uale
som
gnos
geni
esse
ta.
prop
enim
tium
nitia
etia
su q
les,
uale
dela
esse
insia
non
mor
regn
tran
tari
Isid
lis t

quem Græci Plutonem putant. Afferunt autem Aegyptij, Isidem plurimum inuentricem ad morbos medicamentorum, & medicinae arti admodum contulisse, eamque immortalitate quoque potitam gaudere hominum cultu, inque eorum ualitudine praecipue uersari. Quinetiam in somnis opitulatur palam eis quos censuerit dignos, tum ostendens suum numen, tum erga gentes curandas beneficentiam. Signa horum esse dicunt non Græcas fabellas, sed opera certa. Omnis enim ferme orbis hanc deam colit propter manifestas eius morborum curas. Et enim in somnis illam dicunt non recte ualentium morbis auxilia præbere. Et qui eius monitis obtemperant, præter opinionem curari, etiam quorum medici salutem desperarint. Visu quoque aut alia quapiam corporis parte debiles, eius dea numen implorantes, in pristinam ualitudinem restituantur. Ab ea quoque melam ad assequendam immortalitatem aiunt esse inuentam. Itaque Orum filium à Titanis insidijs interfectum, ac per aquam repertum, non solum in lucem restituit, sed & fecit immortalem. Videtur autem ultimus iste decorum regnasse, postquam pater Osiris fuit ad deos translatus. Orum dicunt Apollinem interpretari, ac medendi diuinandi que artem à matre Iside edoctum, multum hominibus tum oraculis tum medicis attulisse utilitatis. Aegypti

c sacerdos

sacerdotes à Solis regno usque ad Alexandri tempus, quo in Asiam transcendit, annos computant serè mille & uiginti. Fabulantur quoque priscos illos deos regnasse annis amplius mille & ducentis, posteriores uerò nō minus trecentis. Et cum annorum numerus fide carere uideatur, conantur quidam, cum apud antiquiores nōdum Solis motus notus esset, ad lunæ cursum annum metiri. Ita cum annus triginta diebus conficeretur, haud impossibile esse, quosdam annos mille ducentos uixisse. Siquidem nunc, cum duodecim conficiatur mensibus, plures centesimum excedunt annum. Similiter & de his accidit, quos aiunt trecentos regnasse annos. Illi enim tunc mensibus annum conficiebant secundum tria eius tempora, æstatem uidelicet, uer, ac hyemem: quæ causa fuit ut quidam Græci annos, sicut partem eius uocarent horas, annuas uerò scripturas aduersaria. Scribunt insuper Aegyptij, Isis atate uasto fuisse corpore homines, quos Gigâtes Græci dixerunt, sacerdotes Aegyptij monstra quædam, ab Osiride postmodum deuietos. Sunt qui hos existiment è terra genitos, recenti adhuc prima animantium generatione. Alij robore corporis ceteris ualidiores, cum multa præclara edidissent opera, Gigantum nomen casu sortitos affirmant. Multi existimant, cum Ioui, Osiridiq; djs bellum intulissent, omnes peremptos fuisse. Lege quoque Aegyptij præter

commu

communem ceterorum hominum morem san-
 xere, fas esse sororem à fratre uxore capi: exem-
 plo Isidis moti, quæ fratri Osiridi nupsisset:
 eoque mortuo & iurasset illa amplius non nubere,
 & uiri mortem ulta, iusto imperio regnasset,
 plurimum etiam de genere hominum suis in
 eos beneficijs merita. His de causis plus hono-
 ris ac dignitatis regina quam regi impenditur.
 In priuatis quoque mulier uiro dominari dicitur,
 prostitentibus in dotis consecutione uiris omni-
 bus esse uxoris arbitrio parendum. Haud uerò
 inscius sum, à nonnullis scriptoribus tradi horum
 deorum sepulcra in Nysa Arabia sita: à qua
 Nyseum Dionysium appellēt, esse autem utriusque
 dicatam columnam sacris sculptam literis tra-
 dunt: inque columna Isidis hæc scripta esse:

Ego Isis sum Aegypti regina, à Mercurio
 erudita. Quæ ego legibus statui, nullus soluet.
 Ego sum uxor Osiridis. Ego sum prima fru-
 gum inuentrix. Ego sum Ori regis mater. Ego
 sum in astro Canis refulgens. Mihi Bubastia
 urbs condita est. Gaude gaude Aegypte, quæ
 me nutristi.

In columna Osiridis hæc scripta dicun-
 tur:

Mihi pater Saturnus deorum omnium iu-
 nior. Sum uerò Osiris rex, qui uniuersum per-
 agrauis orbem usque ad desertos Indorum fines.
 Ad eos quoque profectus sum, qui Arcto sub-

iacent, usq; ad Histri fontes. Et iterum alias quoq; orbis adij usq; ad mare Oceanū partes. Sum Saturni filius antiquior, germē ex pulchro & generoso ortū: cui non semen genus fuit. Neq; ullus est in orbe ad quem nō accesserim, locus, docens omnes ea quorum inuentor fui.

Hec tantū in columnis legi posse affirmant: alia (quæ plurima sunt) tempore esse corrupta. Et de his sanē quæ in sepulcris extant, consentiunt ferē omnes. Nam quæ sacerdotes condita in arcanis habēt, nolunt, ut ueritas ignota sit, ad multos manare: pœna ijs adiecta, qui ea in uulgus proderent. Tradūt insuper plures Aegyptij, ab eis colonias per uniuersum orbē deductas. nam in Babyloniam colonos traduxisse Belum Neptuni uolunt, Libyaq; filium: qui sedem urbi ponē Euphratem cū eleget, sacerdotes (hos Chaldaeos Babylonij uocant, qui mortem Aegyptiorū astra obseruarent) physicos etiam, astrologie qui dediti essent, instituit. Ferūt etiā Danaū ex Aegypto profectum, antiquissimam ferē urbē Græciæ Argos condidisse: Colchorum quoq; gentē, qui in Ponto sunt: Iudæos insuper, qui Arabiam inter Syriamq; consedere, ab ipsis testantur transmigrasse. Quapropter et apud has nationes antiquo more circumciduntur pueri, ab Aegypto ea consuetudine tradita. Quinetiam Athenienses colonos Saitarum Aegyptia gentis esse, eo asserere nittuntur, quod

apud

apud Græcos urbem, quæ Aſty uocatur, ab
 Aegyptiorum more olim tripartitam fuiſſe af-
 ſeuerant. Nam primus gradus erat nobilium:
 qui præ cæteris doctrinæ dediti, maiore honore
 digni habebantur, in ea re ſacerdotibus Aegy-
 ptijs perſimiles. Secundus, eorum, quibus agri
 erant aſſignati, ut armis intenti eſſent pro pa-
 triæ deſenſione: illis pares, qui in Aegypto agros
 tenentes, milites ad bellum ſubminiſtrabant.
 Tertius plebis erat, atq; opificum, qui artibus
 mercenarijs intenti, neceſſarias operas præbe-
 rent. ordo ab Aegyptijs ſumptus. Fuerunt &
 Aegyptij quidam Athenienſium duces. Dipetes
 enim Mneſthei, qui ad Troiam militauit, pa-
 ter, cum eſſet Aegyptius, poſtmodum Athenien-
 ſium ciuis & rex factus eſt. Eum duplicis na-
 tura extitiſſe aiunt: quoniam duplicis politiæ,
 Græcæ ſcilicet & Barbaræ, quarum altera par-
 tem fera habet, hominis altera, particeps fue-
 rit. Similiter & Erichtheum tradunt Aegyp-
 tium genere, Athenienſibus imperaſſe: cuius
 rei hæc aſſerunt argumenta. Cum maxima ſic-
 citas omnem ferè orbem præter Aegyptium per-
 uaiſſet, ex qua ingens frugum, hominumq; per-
 nicius ſecuta eſt, attuliſſe ex Aegypto dicunt
 Erichtheum, propter cognationem, Athenienſi-
 bus frumentum obq; id beneficium eis regem con-
 ſtitutum, qui ſumpto regno, docuit eos ceremon-
 ias hæc myſteria Cereris Eleuſinæ ab Aegy-
 ptijs

ptijs translata. Eam quoq; deam his temporibus coeuam, Athenas frumenta comportasse dicunt, & ferere denuò triticū docuisse. Athenienses regnante Erichtheo, cum omnes terræ fructus siccitas absumpsisset, Cererem presentē frumento eos inuisse: sacra insuper & mysteria eius dea tunc in Eleusina suscepta, quæ eadem & penes Aegyptios celebrantur. Nam & Eumelpides ab Aegyptijs sacerdotibus traducti sunt, & à pastophoris præcones. Solos ex Græcis Athenienses per Isidem iurare, forma moribusq; Aegyptijs similes, pluraq; alia his similia magis ambitiosè quàm uerè asseruntur. Sed de hac colonia ambigitur propter gloriam ciuitatis. Verū plures colonias affirmant Aegyptij à suis maioribus ad uaria orbis loca, tum propter amplitudinē regum, tum propter hominum multitudinem traductas: de quibus cum neq; certis uestigijs, neq; scriptorum testimonio constat, indignas existimauimus quæ lites rīs mandarentur. Sed hæcenus de his quæ theologi Aegyptij tradunt. Nunc de situ eius, deq; Nilo, ac cæteris memoratu dignis dicendum.

CAPVT III.

De situ Aegypti, & quæ de Nilo præter opinionem dicuntur.

Aegyptus fermè ad meridiem sita, tum quia ipsa natura munita est, tum regionis amœnitate cæteris uidetur regnis excellere.

re. Ab occidente desertum tutatur, & syl-
 uestris Libya pars in longum protensa, non so-
 lum aquarum inopia, sterilitateq; rerum diffi-
 cili aditu, sed admodum periculoso. A' meri-
 die tum Nili cataractis cingitur, tum monti-
 bus ei contiguus. A' Troglodytis, extremisq;
 Aethiopiae sinibus, stadiis quinq; millibus &
 quingentis: neq; facile nauibus fluuius est per-
 uius, neq; adiri itinere terrestri potest, nisi aut
 à rezibus, aut magno quodam preparatio ad ui-
 elum comiteatu. Ab oriente uerò tum fluuiio
 munita est, tum deserto latissimi campi Bara-
 thra appellati. Est Syriam inter Aegyptumq;
 palus admodum profunda, quam Seruontam di-
 cunt, latitudine omnino angusta: longitudo su-
 pra duceta stadia protenditur. Loci inscys pe-
 ricula iusserrata afferuntur, in arctiè enim con-
 tractam, arenæ cumuli circumstant, qui nothi
 uentis agitati in aquam deferuntur, adeo are-
 na densa, ut immista aquæ continens uidea-
 tur, neque facile, terra sit, an aqua, discers-
 ni queat. Quo fit, ut plures ignota loci natu-
 ra, neque uiam edocli, uadum tenentes,
 cum omni exercitu absorpti sint. Nam are-
 nam, quæ eminus stare ut continens uide-
 tur, ingressi, labuntur longius: neque dein-
 de raptu gurgite, regrediendi aut emergendi
 facultas datur. Limo enim demersi, nulla spe-
 rant salutem: cū eniti, aut uti uiribus nequeāt,

sed absorbeantur in profundum ab arena aqua
 circumfusa, cum ueluti limus neque uado, ne-
 que nauibus sit peruius: quæ res Barathri co-
 gnomen dedit. Et hæc de tribus, quibus Aegy-
 ptus munitur, partibus, dicta. A quarto late-
 re mari clauditur importuoso, & quod diffici-
 lem præbeat aduentibus accessum. Nam à Pa-
 ratonia Libyæ Iopen usque, quæ est in Syriæ si-
 nu, stadijs ferè quinque millibus nullus nauis
 gantibus, excepto Pharo, tutus est portus. Lo-
 ca sunt præterea per uniuersum litus stagnan-
 tia, atq; ignota nauis, quo accidit, ut maris se
 fugere pericula existimantes, tanquã in tutum
 ad litus directis nauibus, deimprouiso stagnis
 inhereant, omni euadendi spe sublata. Quidam
 eum præuidere continentem nequeant (regio
 enim omnis plana ac depressa est) hi quidem ad
 stagna ac palustria loca, hi ad deserta deferun-
 tur. Aegyptus igitur his locis redditur tuta.
 Forma eius oblonga, nam maritima ora duo
 millia complectitur stadia: mediterranea uerò
 stadia circiter millia sexaginta. Olim numero
 hominũ omnes ferè orbis gentes superauit, neq;
 nunc quoque alijs nationibus multitudinem ce-
 dens. Oppida insignia, ciuitatesq; priscis tẽpo-
 ribus, ultra decem & octo millia fuisse in Aeo-
 gypto, libri sacri cõtinent. Ptolemai Lagi tẽpo-
 re amplius tria millia, quæ & usq; ad nostram
 aetatem perdurant, annumerata sunt. Vniuersi
 populi

populi numerum fuisse antiquitus septies decies centena millium : nunc haud pauciores esse ter decies centenis millibus tradunt. Hac extitit causa, cur tradantur priores Aegypti reges, magnis mirandusq; operibus à se multitudinè hominum constructis, immortalis gloriæ suæ monumenta reliquisse. Sed de his posterius scribetur diligentius. Nunc Nili naturã, regionumq; quas interfuit, sitũ & proprietatem persequamur. Nilus à meridie ad septentrionẽ fertur, ortus ex fontibus in extremis Aethiopiæ finibus: ad quæ loca (deserta enim sunt) propter aestus intemperiem nullus aditus fuit. Maximum omnium flumen, cum per uarias pluresq; feratur regiones, magnos flexus facit, quãdoq; ad orientẽ & Arabiam, quandoq; ad occidentem & Libyã fluens. Eius decursus ab Aethiopiæ montibus usque ad mare, stadia duodecim ferme millia cum eius flexibus complectitur. Facit autem insulas in Aethiopia cum plures alias, tum maximè unã insignem, nomine Meroën: ubi duorum et uiginti stadiorum latitudinẽ habet. Ab inferioribus uerò locis arctior est, cursu eius in duas partes diuiso. Harum unam, quæ in Libyam defluit, uastã profundeq; absorbet arena. Quæ contrã in Arabiam fertur, in paludes ad stagna ingentia, quæ circũ uariæ inhabitat gentes, flectitur. Aegyptum ingressus, tum decem stadiorũ, tum pauciorum latitudine, non recto cursu uarios

flexus agit, nunc orientem, nunc occidentē uersus, quandoq; in meridiē contrario delatus cursu. Sunt montes ab utraq; fluuū parte protensi, cōuallibus & angustis præcipitijs interiectis: in qua magno impetu lapsus, rursus tāquam u repulsus per campos funditur, ad meridiem spectans, usq; ad locum Efficanum nomine: & naturalem deinceps repetit cursum. Tam insignis fluuius, solus omnium absq; fluctibus quietus est & tranquillus, præterquam cū fertur inter cataraclas, locus est latitudine stadiorum decem, accliuus, præcepis in angustum, clausus inter conualles: ubi frequentia saxa scopulis similia aquā magna uertigine mirabiliq; allisam reflectunt, inq; contrarium cursum spumis agunt redundantibus. Quæ res stuporem aspicientibus præbet. Est enim ita uelox hoc in loco aquæ decursus, ut sagittæ similis uideatur, cum augetur aquarum incremento Nilus: idcōque leniore cursu aqua supereminente scopulis, quidam per cataraclas nauibus uento contrarij descendunt: ascendendi nulla est facultas, ut fluminis omne hominum ingenium superante. Cataraclæ plures sunt, sed maxima in Aethiopia atque Aegypti finibus sita. Complectitur fluuius insulas plurimas, sed præcipuam Meroën, in qua est urbs insignis insula nomine, quam Cambyses condidit, à matre eius denominata. Huius insula forma sicuti persimilis, magnitud

gnit
eni
tu
cat
by.
Ar
cin
fer
ple
ut
qu
ali
est
mi
cyn
fla
Ae
qu
rea
del
qu
de
ber
à r
ali
cor
por
mu
pla

gnitudine superat ceteras Nili insulas. Pates enim longitudine stadys tribus millibus, latitudine mille. Ciuitates in ea sunt plures, sed ceteris nobilior Meroë, à cuius uno latere Libyã uersus plurimi arenae cumuli, ab altero ad Arabiam posito præcipitia montis insulam cingunt. Effodiuntur in ea aurum, argentũ, æs, ferrum. Hebenũ insuper fert, lapidumq; multiplex genus. Tot autem Nilus insulas continet, ut fermè sit incredibile. Nam præter eum locum quem à forma loci appellant Deltam, ferunt alias quoq; in eo insulas circiter septingentas esse: harum quasdam ab Aethiopibus incoli, miliumq; in eis seri. Quasdam serpentibus ac cynocephalis, uarijsq; feris syluestribus infestis, ac propterea accessu difficiles, Nilus in Aegypto in plures scissus partes, eam formam quã Deltã dicunt, efficit. Profundiorẽ fluuium reddit maris ingressus, septem ostijs in pelagus delatum. Horum primum ad orientem uergit, quod Pelusiacum uocant: secundum Taniticum, deinde Mendescium uocant, Phatniticam, Sebenniticam, Bolbitinum: ultimum Canopicum à nonnullis Herculeum nominatum. Sunt & alia ostia manufacta minimè prætereunda. In eorum quolibet urbs sita est diuisa flumine, pontibus ab utraq; parte exitus & custodijs munita. Ab ostio Pelusiaco fossa est opere sumptuoso ad Arabicũ sinum ac rubrũ mare ducta.

• Hanc

Hanc primùm à Nechao Sammatychi filio acceptam, Darius Persarum rex perficere aggressus, imperfectam reliquit: admonitus à quibusdam, si locus interiacens effoderetur, fore uti Aegyptus omnis, cū mari rubro esset depressior, ab aqua mergeretur. Secundus postmodum Ptolemæus illam perfecit, opportuniore loco fossam summa arte efficiens. Hanc cū nauigare cuperet, aperiebat: eam rursus cū usus esset, claudens. Flumē quod in fossam defluit, à nomine authoris Ptolemæum uocant. In exitu ciuitas condita est, Arsinoë appellata, Ea, quam Deltam diximus, similis Siciliae forma, ab utroque latere continet stadia septingenta & quinquaginta: quæ uerò est mari propinqua, stadia mille trecenta. Ipsa insula pluribus fossis manufactis diuisa, agros habet fertilissimos Aegypti: circumdata enim flumine, atque irrigua tum fluuij incremento magnam uim limi effluentis, tum cura incolarū, terrā omnem quadam machina ab Archimede Syracusio adinuenta, quā à figura cochleam dixere, irrigantiū, multiplici fructu copiosa est. Nilus etiā leniter fluens, cum multā uariamque terram secū ferat, quibusdā in locis humilibus paulūm stagnans, regionem fructiferā fertilemq; efficit. Radices in ea multifariā nascuntur, gustu uaria fructuū & olerū natura, quæ multum tum egenis conferunt, tum infirmis ad ualitudinē. Non
solam

solùm uero cibos uarios affatim præbet ad saturitatē egentibus, sed alijs quoq; necessarijs ad uitam rebus non parum confert adiumenti. Lozon præterea fert plurimū, ex quo panem faciunt ad uictus egestatem. ciborū insuper abundantius fert quod appellant Aegyptiam fabam. Sunt & arborum plura uariaq; genera, quarum quædam Perseæ dicuntur, cibus dulcedine præstans, à Persis ex Aethiopia allatus, quo tempore Cambyses ea loca subegit. Sycomorum uerò alia mora ferunt, alia fructum ficibus similem: quem cum toto ferme anno præbeant, non parum adiumenti uulgò esurientibus præstant. Mala, quæ inixaria dicuntur, circa Nilii ostia nascuntur: quæ quoniam suauius sunt gustu, tragematis præbentur loco. Conficiunt quoq; ex hordeo poculi genus Zythum nomine, haud multò inferius sapore uini. Utuntur etiam pro oleo ad lucernarum usum; liquore expresso ex planta quam Cycam uocant. Plura insuper fert alia Aegyptus uictui hominum utilia, quæ singulatim persequi longum esset.

Animalia Nilus compluria nutrit forma dissimili ac natura: sed duo præcipua, quæ admodum inter se differunt, Crocodilum, & equum. horum Crocodilus ex minimo in immensum animal euadit. Nam cum oua eius anserinis similia existant, ex his genitus pullus ad sedecim subitorum magnitudinem excrescit. Longitudine

uita hominis fermè est, lingua caret: corpus mirabili natura munitum. Nā dorsum eius uniuersum squamosum est, duritie præcipua. Ex utroq; oris latere dentes habet per plures, in quibus duo maxime eminent. Non solum homines comedit, sed & cætera terrestria animalia flumini appropinquantia unguibus grauiti discerpit. Morsu est aspero, tetroq; , ut quod dentibus lacerat, nunquā sanetur. Capiebatur prius temporibus hamis recenti carne apposita: nunc quandoq; reti ualido, prout & quidam pisces: quandoq; instrumento ferreo ex cymba ad caput iniecto. Eorum ingens est multitudo in flumine & stagni propinquis, tum quia fecunditate excedit (singulis enim parit annis) tum quia perrarè capitur. Nam & à quibusdam accolarum ut deus ueneratur, & externi est inutilis labor, ob carnes esui malas. At illorum fecunditati natura salubri remedio obstitit. Animal caniculo persimile, Ichneumon, nam iuxta flumē belua parit, oua eius inquiri cōterit: quodq; dictu mirabile est, neq; oua comedens, neq; ulla sua utilitate: sed natura ducta ad necessariā quandā mortaliū commoditatē.

Equi uerò, quē uocant, magnitudo haud minor cubitis quinque, quatuor pedibus, ungula more bouis fissā. Dentes ex utroq; latere tres habet: ultra reliquas feras eminentiores aures, caudam, uocem, equis similem: reliquum corpus

hau

R
hau
cater
stris
Et
tur,
agro
ut qu
qua
enim
nes,
bus,
capi
rend
adu
P
sciun
lum
quos
teror
solst
semp
cult
lint
lè ea
com
fert,
rint,
cāda
cāt:

haud dissimile elephanto. Pellis est ultrà quàm ceteris beluis durissima. Aquatilis ac terrestris bestia, die quidem in imis aquis latet: noctu in terram egressus tum frumenta depascitur, tum fenum, destruens passim propinquas agrorum menses. Fœcundissimum prole animal, ut quod singulis annis parturiat. Capitur arte quadam hominum illos telis appetentium. Cùm enim apparent, circumstant undique homines, uulnerantq; telorum, quæ alligant funibus, iactu, laxantq; quoad exanguis factus capiatur. Carnibus est durissimis, & ad digerendam difficillimis. Interiora singula inutilia ad uescendum.

Præter has beluas uarium ac multiplex piscium genus Nilus affatim præbet, usui non solum eius regionis incolis, sed externis quoque, ad quos saliti deferuntur. Utilitate commodusq; ceteros orbis fluuios excellit. Incrementum eius à solstitio incipiens æstiuo, usque ad æquinoctium, semperq; nouum limum secum uehens, rigat tum cultas regiones, tum incultas, quanto tẽpore uelint agricola. Aqua enim leniter fluente, facile eam paruis aggeribus arcent, inducuntq; pro commodo terræ. Tantam uerò fertilitatem infert, & agri colendi facilitatem, ut cum seuerint, aut oues introducãt in campos ad conculcãda iacta semina, aut aratro leui terrã subducãt: neq; nisi quatuor, aut quinque exactis mensibus

sibus ad messem redeuntes, breui tempore uber- & sin-
 rimos fructus absque ulla impensa aut damno modo
 reportent. Alibi agricultura magno labori- lus,
 exercetur, ac sumptu: soli Aegyptij minimi- notis.
 impensa, labore tenui fruges fertiles auferunt datio
 Vineae quoq; eodem rigatae modo, uino abunda- nosce-
 Terra inculta pecori ad pastum relicta, adeo ex- causa
 berat herbis, ut oves bis in anno pariant, bisq; histo-
 praebeant lanam. Incrementum Nili aspicientibus re pa-
 uidetur admirabile, incredibile audientibus. So- histo-
 lus enim inter reliqua flumina adeo aestate cro- taq; r-
 scit, cum decrescant cetera, ut totam inunde De
 Aegyptum. Hyeme minuitur, cum reliqua au- quib-
 geantur. Est Aegyptus plana, & campestris bus n-
 cumq; urbes, uici, agricolarum mapalia aggeribu- teris
 munita, aquae inundationem deuitet, tanquam traue-
 Cyclades apparent afficientibus. Terrestres bo- tibus
 luae omnes, quae in campis remanent, suffocan- nati-
 tur aqua: quae euadunt ad altiora confugiunt latic-
 loca. Pecora inundationis tempore in stabulis omne
 reclusa nutriuntur a colonis, ad id antea pra- naru-
 parato pastu. uulgius remissis operibus rusticis stori-
 otiosum epulis indulget, ac uoluptati. Quonian repug-
 autem plurima cura molestiaq; urgebat acco- stori-
 las Nili inundatio, excogitata est in Memphi qui- nime-
 dam incrementi mensurandi a regibus obser- rum
 uatio. Atq; quibus id negotium demandatum erat scrut-
 per epistolas urbibus uicisq; significabant, quo omni-
 subitis quotus digitis fluminis auclius esse- rant.

& simul quo tempore cœpisset decreſcere: quo
 modo uacuis reddebatur ea ſolicitudo popu-
 lus, incrementi magnitudine, decrementoque,
 notis, ubertatemq; futuram eueſtigio ab inun-
 dationis modo, notatis prioribus temporibus,
 noſcebant. Occulta inundationis huiusmodi
 cauſa multos dubitare, tum philoſophos, tum
 hiſtoricos, ac uaria ſentire compulit. De qua
 re paucis diſſeremus: ut neque modum excedat
 hiſtoria, neq; ab omnibus aded quaſita agita-
 taq; res relinquatur intacta.

De Nilî incremēto, de eius fontibus, de oſtîjs
 quibus descendit in mare, deq; rebus alijs qui-
 bus maximus omnium que in orbe ſunt, à ce-
 teris diſſerat, quidam ſcriptorū nihil auſi ſunt
 tradere, licet quandoq; etiam de paruis torrens
 tibus conſcripiſſent. Alij cauſas reddere con-
 nati, procul à uero ſenſerunt. Nam qui Hel-
 lanici Cadmiq; & Hecatei etate fuerunt,
 omnesq; priſci illi ſcriptores ad fabulas decli-
 narunt. Herodotus, qui multarū conſcripſit hi-
 ſtoriam rerum, cauſam reddere uolens, ſibi ipſi
 repugnat. Xenophon, Thucydides, quorum hi-
 ſtorie ueritas comprobatur, Aegypti loca mi-
 nimè attigerunt. Eos autem qui circa Epho-
 rum ac Theopompum extitere, præ ceteris hæc
 ſcrutatoſ, deſeruit ueritas. Aberrarunt uerò
 omnes, non negligentia, ſed regionum ſitus igno-
 rantia. Nam priſci uſq; ad Ptolemæū Phila-
 d delph

delphum temporibus nulli Græcorum, nedum
 Aethiopiam, sed ne Aegypti quidem montes (n
 difficiles aditus, periculosiq; admodum ad A
 thiopiam erant) transcenderunt. Ptolema
 primus omnium cum Græcorum exercitu A
 thiopiam ingressus, diligēter de situ earum pa
 tium scrutatus est. Itaque locorum inscitia, e
 randi materiam priscis scriptoribus præbuit
 Nili fontes, locaq; ex quibus fluit, nullus ad h
 tēpus scriptor neque uidiſſe se dicit, neq; audiſſe
 ab alijs qui se aſſererent aſſeſſiſſe: ex quo res a
 opiniones & coniecturas peruenit. Aegyptij ſa
 cerdotes, ab Oceano, qui orbem circuit, Nilum
 habere principium ferunt, nil aſſerentes certa
 sed certa incertioribus inuoluentes. Ratione
 uerò reddunt ad id, sed quæ plurima indigeant
 fide. Troglodytæ, qui propter aſtū loca inco
 lunt eminentiora (Volgios uulgus appellat
 aiunt loca aquoſa eſſe, è quibus conijciunt pro
 pter plurimos eius regionis fontes in unum con
 fluentes Nilum effici. Meroen uerò inſulam ha
 bitantibus, quorum opinio, cum ſint eis locis pro
 pinquiores, uerifimilior deberet uideri, ad
 Nili ortus eſt incertus, ut ipſum Aſtapon,
 eſt ortam ex tenebris aquam uocent. Ita Nilum
 & locorum inſciētia cognominarunt. Nobis aut
 propius uero eſſe uidetur, quod procul ab omni
 ſigmento eſt alienū. Haud uerò ignoramus, He
 rodotum, qui Libyam quæ ad orientem, quæ

ad o
 arb
 tium
 ex ju
 Ver
 qui
 fides
 font
 ſas

D

T

Ni
 ſcen
 regi
 non
 falſ
 ſtan
 to: q
 par
 xag
 niu
 diſc
 Nil
 Qu
 ſit o

ad occidentem uergit, interfluere Nilum scribit, arbitrari eos, quos Nasamones dicunt, diligentius Nili ortum esse scrutatos: ideoq; tradere, ex stagno quodam oriri, perq; Aethiopiã ferri. Verum neque in hoc Libyis, quamuis uerum sequi uideantur, neque scriptori incerta afferenti fides est adhibenda. Sed quoniam iam satis de fontibus cursuq; Nili scripsimus, deinceps causas incrementi discutiemus.

CAPVT IIII.

De causa Inundationis Nili, & quæ de illo tum historici, tum philosophi sentiunt, eorũque contradictione.

THales, qui sapiens inter septem est annis numeratus, tradit, spirantibus Etesijs Nili cursum à mari reprimi: eoq; aquis excrescentibus, Aegypti, quæ plana est & humilis regio, inundationem sequi. Quæ ratio quamuis nonnihil uideatur asserre, tamẽ facile argui ut falsa potest. Nam si id uerum esset, fluuij omnes flantibus Etesijs simili auerentur incremento: quòd quia minime accidit in reliquis orbis partibus, alia causa uerior quærenda est. Anaxagoras physicus incrementi causam dixit esse niuem in Aethiopia liquefactam. Quod & eius discipulus Euripides uidetur sentire, scribens Nilũ excrescere cum Aegypti liquecant niues. Quæ ratio facillimè potest refelli, cum palam sit omnib; propter caloris intemperiam, aut in

d 2 Aeth

Aethiopia niuē non esse, aut in eis locis praesertim circa Nili decursum, gelu aut omnino hyemem uigere. Quod si quis in Aethiopia esse niuium copiā cōtendat, tamen cōuincitur falsam eam causam uideri. Nam flumē omne niuibus excrescēs, auram frigidā, aëremq; crassum reddit. At solus omnium Nilus neq; nebulas neque auram frigidā gignit. Herodotus Nilū ait ipsa natura esse talem, qualis sit incrementi tempore hyeme uerò solem ad Libyam delatū, attraheret ad se humorē, ob eamq; rem praeter naturam eo tēpore flumen decrescere: astate uerò abscedente uersus Arctū sole, cūm Gracia, tum similiū locorū fluuios arefcere, minuiq;. Non esse igitur quod de Nilo fertur, admirādū, si aestiuo crescit tempore, diminuitur hyeme. Verū si hoc Nilo accidat, ut Solis aestiu hyeme humiditas attrahatur, & in reliquis quoque Libyæ fluuijs id cōtingere necesse esset, ut hyeme arefacto humore diminuantur. Quod cum procul à uero sit, certū scriptoris error palām deprehenditur. Etenim Graciae, non quia sol longius absit, augentur hyeme flumina, sed propter pluuias frequentes. Democritus Abderites non meridionali niui aquarum augmentū fieri dicit, sicut Euripides, Anaxagorasq; sensere, sed septentrionali. Niuiū enim coaceruatam magnitudinē in Borea regionibus ait brumae cōgelatā tempore, astate iquescere: ideoque eleuatis sursum uaporibus,

multas

præsens
 no hye
 esse ni
 falsam
 niuibu
 in red
 s neque
 ait ipsa
 mpore.
 trahere
 ram es
 cedente
 miliū lo
 igitur
 crescit
 Nilo at
 trahas
 id cōtin
 ore di
 , certū
 Etenim
 gentur
 uentes.
 li niut
 ipides,
 ali. Ni
 Borea
 , estate
 oribus,
 multas

multas densasq; nebulas circa montana tolli ea
 cumina: quæ ab Etesijs ad altissimos, quales in
 Aethiopia sunt, montes delatae, deinde in plu
 uiam uerse, magnos efficiant imbres, quibus Ete
 siarum tempore Nilus augeatur. Hæc opinio fa
 cile rejci potest, si quo tempore flant Etesiae, per
 pendas. Incipit enim crescere Nilus solstitio
 æstiuo, nõdum flantibus Etesijs. Cessat autẽ æqui
 noctio autumnali, iam olim his uentis quiescen
 tibus. Quãdo igitur ratio opinionẽ superat, lau
 dandum est ingenium scribentis, sed haudquaquã
 adhibenda fides. Præterco, quod palam est, non
 magis ab Arcto flare Etesias, quàm ab Hespero.
 Non enim Boreas, aut septentrionales uenti,
 sed qui ab æstiuo occidẽte flant, Etesiae uocantur.
 Dicere autem hoc maximè circa Aethiopia
 montes contingere, non solum improbãdum est,
 sed etiam nõ credendũ. Ephorus recentiorẽ cau
 sam persuadere conatur, plurimũ tamen à ue
 ritate remotam. Ait enim, Aegypti terram om
 nem Nili inundatione exaggeratam, raram
 aridamq; natura esse, in qua terra hiatus ma
 ximis diuersisq; in locis existant. Ideoq; hyeme
 humiditatẽ omnem attrahere, atque in se conti
 nere, quam æstate ueluti sudorem quendã, quo
 flumen augetur, emittat. Sed hic autor nõ solum
 uidetur Aegypti loca naturãq; nescisse, sed ne
 eos audisse quidem qui scirẽt. Nã si ex ipsa Aeo
 gypto Nilus incrementũ susciperet, nequaquam

in superioribus inundaret per saxa & dura loca fluēs: sed amplius sex millibus stadys ex Aethiopia delatus, eodē est, quo antequam Aegyptum ingrediatur, incremento. Præterea si Nilus cursus humilior esset raritate terra à flumine superinducta, impossibile uideretur, hiatus qui in superficie forent, tantam aquarum uim absorbere potuisse. Item si Nilus decursus humilior terra superinducta foret, superiores terra hiatus esse contingeret: à quibus impossibile foret tantum aquæ manare. Si uerò superiorem tenet fluuius locum, haud est possibile, ex locis depressioribus concavisq; sursum ferri aquarum cursum. Quis unquā crederet fieri posse, ut humores qui ex raritate terra affluerent, tantum incrementum flumini adderent, ut uniuersa ferme Aegyptus inundaretur? Præterea, hanc rationem, in raritate terra exaggerata tantum aquæ contineri, mendacem deprehendi palam posse. Meander quippe fluuius plurimum terra attulit Asiae regionibus, per quas fluit: in quo nil simile Nilus incremento conspicitur. Simili modo & in Acarnania Achelous, Cephissus in Bœotia à Phocæis descendens, non parum eis oris terra superaddidere, quæ coli possent. Ex quibus manifestè deprehenditur scribentis error. Itaque nullus ab eo ueritatem requisit, uidens eum in paucis uera sensisse. Quidam in Memphi philosophantes, rationē huius incrementi

menti

menti
præ
in pa
nos in
tertia
stam
stra
nos p
tur, u
hyem
pore
Hac
dunt
ram
quar
adus
dine
natu
sent
enim
quid
ri. S
euer
li, q
cult
sto a
aliqu
tent
pys

menti reddere conati sunt, magis quæ non res
 prahendi, quàm quæ probari posset. Nam orbẽ
 in partes tres diuidentes, unam esse aiunt quã
 nos incolamus, alteram huic è contrario sitam,
 tertiam in Thebis inhabitabilẽ, solis calore adu-
 stam. Si ergo Nilus hyeme cresceret, certè à no-
 stra Zona ortum haberet, cum eo tempore apud
 nos pluat maximè. Verùm cum astate augeas-
 tur, uidetur simile ueri, in Zona nobis opposita
 hyemem esse, eoq; ingentem aquarũ uim eo tem-
 pore nanantem, incremento causam præbere.
 Hac re nulli ad fontes Nili accessus patere tra-
 dunt quoniam in opposita zona ortus, per ter-
 ram inhabitabilem fluat, cuius rei testis sit a-
 quarum Nili præcipua dulcedo: cũ per loca sole
 adu'sta decurrat: quod causam præbet ut dulce-
 dine uetera exuperet flumina, tanquam calorẽ
 natura eum saporẽ flumini præstante. Sed huius
 sententiæ depulsio in promptu est. Impossibile
 enim uidetur, ex opposito nobis orbe flumen, si
 quidem terra rotunda existat, ad nos sursum fer-
 ri. Si quis uerò conetur sui argumentis ueritatẽ
 euertere, natura ipsa uerũ repugnat. Verùm il-
 li, quò recta sensisse uiderentur, loca deserta in-
 culta q; interposuere, ne eorum sententiã manife-
 sto argumẽto impugnaretur. Sed equũ est, quã
 aliqui pro cõperto affirmãt, aut certũ sua sen-
 tentiã afferre testem, aut eã ex concessis princi-
 pijs probare. Nam quo modo inter omnes flu-

uios Nilus ex illo orbe ad nos solus fertur, in
 reliqua quoque flumina, quem admodum in
 orbe contingit, ab eo fluere merito debent.
 Dulcedinis uero fluij causa quam asserunt, ra-
 tione penitus caret. Si enim caloris æstiu deco-
 ctus fluuius dulcedinem sortiretur, nequaquam
 gigneret animantia, neque uarias piscium aut se-
 rarum species contineret. Aqua enim omnia
 à natura ignis alienata nequaquam generat. Ci-
 autem Nili natura omnino huic contraria exi-
 stat, existimandū est eas incrementi causas ne-
 quaquam ueras esse. Anopides Chius tradit, esse
 te aquas infra terram esse frigidias, calidas in
 hyeme. Hoc in puteis profundis planum ostendit,
 quorum aqua maximis caloribus admodum frigida
 sit, ingenti frigore calida: & Nilo igitur me-
 rito accidere, ut hyeme paruis compressisque
 propter terræ caliditatem consumptā, cū Aegy-
 ptus plena humiditate existat: æstate uero, cū
 Aegyptus pluuia careat, terra minimè aquam
 absorbente, nullo impedimento augeatur. Hanc
 quoque respondendum est, plures Libyæ iuuu-
 osijs & cursu Nilo similes, dissimili esse aug-
 mento, cū hyeme impleantur, qui æstate intex-
 liores. Ex quo arguitur, non recte sensisse auto-
 rem. Agathargines Cnidius propius ueritatem
 accessit. Ait enim, singulis annis per Aethiopia
 montes continuos ab æstiuali solstitio usque
 ad æquinoctium autumnale imbres fieri, haud

mirum
 dum i
 mini
 tum c
 incre
 stra o
 ter na
 le est
 argum
 Mont
 nus sin
 contin
 India
 porib
 dine c
 tus in
 pia u
 ergo
 pia m
 imbr
 cum
 testin
 runt
 dicur
 rebu
 nos p
 seren
 rop
 remi

mirum igitur, Nilum hyeme compressum secundum naturam ipsius aquis fluere, quas fontes subministrant: æstate uero propter imbres incrementum capere. Licet autem hucusque certam huius incrementi rationem reddiderit, non tamen nostra opinio contemnenda est. Multa enim præter naturam fieri uidentur, quorum causas difficile est ad unguem noscere. Nonnulla huic rei sunt argumento, quæ in aliquibus Asiae locis fiunt. Montes etenim Scythiæ Caucaso contiguos annis singulis, iam exacta hyeme immensa niues continuis pluribus uel diebus opplent. In oris Indiæ quæ ad septentrionem uergunt, certis temporibus plurimæ grandines incredibili magnitudine descendunt. Apud Hydasspem fluiuium æstate initio continui imbres pluunt. In Aethiopia uero post dies aliquot idem contingit. Non ergo procul à uero esse dixerim, ex Aethiopia montibus, quæ Aegypto adiacet, continuos imbres incrementum fluiui præbere, præsertim cum etiam barbari ea incolentes loca huic rei testimonium ferant. Si autem quæ de Nilo feruntur, contrariam habent ipsius quæ apud nos esse dicuntur, naturam, non tamen propterea fides rebus detrahenda est. Etenim Nothum apud nos pluuiam asferre uidemus, apud Aethiopes serenitatem. Et uentos quoque Boreæ in Europa esse uehementes, in illis uero regionibus remissos. Et de Nilis inundatione, ne modum

excedamus, haecenus. Quoniam autem huius
librum in duos, ne modum transgrederemur,
partiti sumus, absoluto priori, secundus nobis
ordiendus est. In quo de antiquis Aegypti regi-
bus, deq; ijs, quae prisci temporibus acta sunt,
diceremus.

DIODORI SICVLI

LIBER SECVN

DVS.

Gesta regum Aegypti usque ad Amasim
regem.

CAP. I.

CVM primus liber propter ipsius
magnitudinem in duos sit libri
diuisus, prior totius operis proo-
mium continet, & quae de mundi
creatione, deq; prima omnium ori-
gine, ac de dijs, quas'ue sui nominis in Aegypti
condidisse urbes Aegyptij tradunt, primum in-
super hominum ortum, & eorum priorem uitam,
praeterea honores immortalium, & templorum
aedificationem. Tum describitur Aegypti situs,
& quae de Nilo praeter opinionem feruntur, &
iusq; inundatione, quid'ue de ea tum historio-
rum philosophi sentiant, & in ea re scriptorum
dissentio. Hic autem liber continuato superiori-
bus scribendi genere, priscorum Aegypti regum
ad Amasim usque gesta continens, a
prima Aegyptiorum uita initium sumit.

Priscis uictum Aegyptijs herbas, ac palustres caules, radicesq; , quas gustu experti comprobassent, fuisse tradunt, eamq; quã agrisim dicunt, herbam tum præcipua dulcedine, tum hominibus ac iumentis utilis in primis usus. Eius utilitatis memores ad hoc usq; tempus uiri, hac manibus decerpta deos orant, existimantes hominem limosum ac palustre animal esse, sumpta coniectura tum ab eius humili naturaliq; ortu, tum quia magis humidis quàm siccis eget cibis. Pisces deinde secundum cibum Aegyptijs fuisse tradunt: Nilo eorum copiam, præsertim cum decrescens in alueum redit, serenitate. Pecorum quoque carnibus uescentes quidam eorum, pellibus præ ueste utebantur. Domos ex arundinibus conficiebant: cuius rei uestigia penes Aegypti pastores permansere: cum hucusque nulla alia nisi ex calamis facta habitacula probent. Hac uita plurimo tempore exacta, postmodum alijs fructibus, in quibus panis erat ex loto factus, uesci cœperunt. Horum inuentionem quidam ad Isidem, quidam ad antiquiorem nomine Menam referunt, Aegypti regem. At uerò sacerdotes, disciplinarum, artiũque repertorem Mercurium fuisse tradunt: eorum uerò quæ ad uitam spectant, reges. Quapropter antiquitus non ad principantium progeniem ferebantur regna, sed ad eos, qui plurimum de hominum uitæ

merito

meriti uiderentur: siue ob communem utilitatem creante sibi reges populo: siue quòd ita libris sacris contineretur. Eorum nonnulli bulantur, deos primùm & Heroes in Aegypto paulò minus decem & octo millia regnauerunt annos, deorùmque postremum Orum Isis digno potitum: homines uerò paulò minus annorum quinadena millia, usq; ad ceterasimam atq; octogesima Olympiadem: quo tempore in Aegyptum transcendimus, regnante Ptolemaeo, quononius est Dionysius appellatus. Aegypti maiorem partem tenuere reges Indigetes, paucos Aethiopes, Persaq; , ac Macedones. Aethiopi quatuor non continuis sed diuersis temporibus regnarunt, annis ferme sex & triginta: Perse duce Cambyse rege, qui Aegyptum armis subegit, annis centum trigintaquinque: quorum insolentiam, crudelitatemque, atque in deos patrios impietatem damnantes Aegyptij, ab eis postmodum desciuerunt. Postremi Macedonnes, & qui ab eis manarunt, annis ducentis septuaginta sex Aegyptijs imperarunt. Preter hos temporibus reliquis Aegyptij omnes regnum tenuere, uiri quidem quadringentis septuaginta, mulieres quinque. Quae omnia sacrorum librorum monumentis sacerdotes à prisca illis temporibus scripta posteris reliquerunt, cuiuslibet regis magnitudinem, naturam, mores, aetatem, gesta, scriptis mandauerunt. Nos autem, cum

de quoque singillatim tradere longum nimis se
perfluumq; esset, ijs quæ digna memoria uide-
buntur contenti, historiam contexemus. Pri-
mum post deos in Aegypto regnasse ferunt Me-
nan: qui populos colere deos, sacræque his fac-
cere, mensas insuper & lectos sternere docuit,
delicijs assuefaciens, & cultiori uitæ. Qua ex-
re multo post tempore Gnesactum Vecchori-
dis sapientis patrem dicunt in Arabiam cum
exercitu profectum, comœatu in locis deserta
tis atque asperis deficiente, coactum esse cibum
uilem ab idiotis, qui fortè occurrebant, sumere.
Quo latatum, cum præter modum suavis uisus
esset, despexisse aiunt, atq; abominatũ esse, qui
primus regum sumptuosiori cibo esset usus.
Adcò autem sibi tum cibus, tum potus, tum leo-
elus humilis cordi fuit, ut hoc in libris sacris
inscribi impetrarit, ac Thebis in templo Iouis
poni. Eam causam ferunt cur nulla Mena glo-
ria aut honor ad posteros manarit. Huius res-
gis deinceps progenies regnum tenuit, quinquag-
intaduo reges, annis mille & quadraginta: à
quibus nil memoria dignum prodijt. Busiris
deinde, octoq; ab eo posteri regnarunt: quo-
rum ultimus, Busiris quoque nomine, ciuitatem
condidit magnam, Solis urbem ab Aegyptijs,
à Græcis uerò Thebas appellatam: cuius mœ-
nia centum quadraginta sint stadia ambitu
complexa. Eam magnis ædificijs, ac speciosis
deorum

deorum templis, alijsq; ornamentis pulcherrimis exornauit. Simili modo & priuatorum domus usq; ad quartam aut quintam contiguitationem construxit. Ciuitatem insuper omnino non Aegypti solum, sed aliarum orbis omnino reddidit felicissimã. Huius urbis propter potentiam excellentiamq; ubique diffusam, poëta meminit, inquiens Aegypti Thebas natas & edificijs, in qua centum sint portae, earum qualibet custodes ducentos excedunt equis & curribus. Quidam asserunt non centum portas fuisse ciuitatis, sed plures, & egregias templorum portas, à quibus centum, tanquam plurimarum portarum dicta. Ex viginti millia curruum ad bellum prodire solita, receptacula quoque equorum centum, quorum singula supra ducentos equos capere iuxta flumen inter Memphim ac Thebas Libyam uersus fuisse aiunt, eorumq; etiam nomen stigia monstrari. Non solum uerò hunc regem sed & qui post eum regnarunt, multa accipimus ad huius ciuitatis amplitudinem ornamenta contulisse: donis praeterea decorasse parietibus, argenteis, aureis, eburneis, statuis insuper Colosorum instar, atque obeliscis, ex unico lapide factis: ut planè constat, nullam sub sole uerbem ita fuisse exornatã. Ex quatuor enim templis pulchritudine, magnitudineq; admirabilem constructis, unum erat antiquissimũ, cuius

Cuius stadijs XIII. pateat, altitudo cubitis
 quinq; & quadraginta: muri latitudo sit pe-
 dum quatuor & uiginti. Respondere huius tem-
 pli magnificentie aiunt ornamentorum cultum
 quamuis magna impensa sit & mirando ope-
 re constructum. Ea structura usq; ad postero-
 ra permansit tempora. Aurum uero & argens-
 tum, ebur, & lapidum sumptus atq; ornatus, à
 Persis ablata, quo tempore Cambyses Aegyptio-
 rum templa combussit. Transtulisse quoque in
 Asiam ab Aegypto ferunt, non solum ornamen-
 ta rerum plurima, sed & artifices, quorū opera
 regie insignes tum in Persepoli, tum in Susis,
 tum in Medis sint constructa. Tantam pecunia-
 rum copiam in Aegypto fuisse tradunt, ut ex in-
 cendijs, quae omnia absumpsere, inter cetera pa-
 rum quid auri, quod tamen altera trecenta talē
 ta sit pensum, effluxerit, argenti uero duo millia
 & trecenta. Sepulcra quoq; regū priscorū mira-
 bili opere, & quae minimè aequari à posteris
 possent, fuisse aiunt. Reserunt sacerdotes, septē et
 quadraginta sepulcra regia, quorum usque ad
 Ptolemaeum Lagum decē & septē tantū super-
 erant, in corū libris scripta contineri: & eorum
 etiam plurima, quo tempore ad ea loca acces-
 simus, absumpta erant, Olympiade centesima
 atque octogesima. Non solum uero ab Aegy-
 ptijs sacerdotibus haec traduntur, sed Graeci
 quoque plures, & in his Hecataeus, qui Ptole-
 mai

mai Lagi tempore Thebas profecti historia
 Aegyptias scripsere, nobiscum sentiunt. de pri-
 ribus enim regum sepulcris, in quibus tradi-
 tur Iouis pellices fuisse conditas, recensens sin-
 gula, regis monumentum qui Simandius dictum
 est, fuisse tradit stadiorum decem. Cuius in ad-
 tu porta erat uario lapide constructa. Et ha-
 ius longitudinem duorum iugerum, altitudinem
 quinque & quadraginta cubitorum fuisse au-
 Post hanc ingredientibus aderat lapideum per-
 stylum quadratum, cuius singula latera iugerum
 quatuor complecterentur. In eo pro columna
 animalia erant sita ex unico lapide, decem
 sex cubitorum, ad antiquam formam fabrica-
 ta. Textura omnis superior tecti confecta ex la-
 pidibus duorum passuum latitudine, uariis
 stellis caruleis ornata. Ex hoc deinceps alti-
 tudinis erat aditus, & in eo porta priori similis, sed
 sculptura uberiori. In ingressu statuæ tres pos-
 itæ erant ingentes unici lapidis, Memnonis opus
 Harum una sedens, cuius pedis mensura septem
 excedebat cubitos, ceteras Aegypti statu-
 magnitudine superabat. Duæ præterea usque
 ad genu, altera a dextris, altera a sinistris,
 lia & matri minores posita. Hoc opus non
 lum magnitudine conspicuum, sed arte miri-
 bili, & lapidum natura excellens fuit, cum
 tanta mole neque fissura quæpiam, neque
 cula inesset. Scriptum erat in eo:

REX REGVM SIMANDIVS SVM.
 SI QVIS, QVALIS FVERIM, ET
 VBI IACEAM, NOSSE VELIT
 MEORVM ALIQVID OPERVM
 EXUPERET.

Esse quoque & aliud signum matris ferunt
 unico lapide, cubitorum uiginti, habens supra
 caput reginas tres, quæ ostenderent, filiam, uxoremq; se & regis matrem fuisse. Post hanc portam & aliud erat peristylum nobilius superiore, sculpturis uariis, in quibus bellum erat contra Bactrianos, quibus regis filij imperabant, desciscentes ab eo, gestum aduersus hos quadringentis millibus peditum, equitum uiginti, in quatuor partes diuiso exercitu, cum profectus esset. Prima muri pars obsidionem urbis sculptam continebat, ab ea parte, qua fluius muros alluit. Rege deinde cum parte hostium congresso, leo unâ cum eo inita pugna hostes in fugam uerterat. Scriptores quidam ueram historiam fuisse, leonisq; opera domi enutriti regem in pugna uti solitum ad uictoriam ferunt. Alij ob fortitudinem corporis præcipuâ, leonis similitudine, corporis animiq; uires ipsum ostendere uoluisse. Secundus paries sculptus erat captiuis absque pudendis, manibusq; a rege ductis: quæ nota erat illos esse animo uiles, & corpore imbecilles. Tertium latus sculpturis uariis, pileisq; decoris, regis sacrificia, triumphumq;

e deuiçt

deuictis hostibus continebat. In medio peristy-
 latere statuæ iacebant duæ ingentes ex uno
 lapide, cubitorum septem & uiginti: ad quas tri-
 ex peristylo aditus patebant. Has propè, domus
 erat columnis suspensa, cuius latus quodlibet duodecim
 iugera cõplectebatur. In ea statuæ lignæ populeæ
 hæc haud paruo numero, representantes tum
 qui de re dubia disceptarent, tum respicientes
 eos qui in iudicijs sententias ferrent. Hi ab una
 muri parte sculpti triginta numero erant, et in
 medio iudicandi princeps: cuius à collo suspensa
 ueritas pendèret, & oculis esset subclausis, in
 brorum cumulo circumstante. Hæc imagines præ-
 se ferebant, iudices integros esse debere: præter
 rem solam inspicere ueritatem. Dehinc de ambu-
 latorium erat domibus plenum, in quibus diuersorum
 epularum genera suauius gustu præparata. Sta-
 ptus deinde eminentis ceteris rex uarijs coloribus,
 aurum atque argentum, quæ ex aureis argenteis-
 que metallis annuatim ceperat, Deo offerentem.
 Inscripta quoque summa erat omnis in argenteum
 redacta,

MINAE TER DECIES CENTENA,
 ET DVCENTA MILLIA MIL-
 LIVM.

Sequebatur dehinc sacra bibliotheca, in qua
 inscriptum erat:

ANIMI MEDICAMENTVM.

Erant deinceps Aegypti decorum omnium

imag

imag
 cõpet
 et p
 homi
 fuisse
 gia,
 Chise
 pus s
 ma l
 man
 sepul
 men
 taqu
 pi e
 rum
 Aeg
 Eun
 Per
 dij n
 ptuo
 T
 fite
 mia
 into
 astr
 nos
 sed
 men
 qua

imagines: regis quoq; dona ferentis, qua cuiq; cōpeterent deo: ostendentis insuper & Osiridem et posteriores reges, tum in deos cultu, tū inter homines iustitia, plurimū uita mortalium profuisse. Ponē bibliothecam domus sita erat egregia, in qua uiginti essent Iouis & Iunonis lectisternia, regis insuper statua, ubi & regis corpus sepultū uidebatur. Hanc circumstabāt plurima habitacula, in quibus picta cernebātur animalia Aegyptia singula sacris apta, omnia sepulcrū uersus ascendentia. Circumibat monumentū aureus circulus cubitis trecentis sexagintaquinq;, unius cubiti spissitudine: in quo descripti erant per singulos cubitos dies anni, et astrorum ortus atq; occasus, quid uel ea secundum Aegyptios astrologos obseruata significarent. Eum circulū ferunt, quo tempore Cambyses et Persæ Aegyptū imperarūt, ablatū. Hoc Simōdij monumentū non solum ceteris omnibus sumptuosius, sed & artificio excellentius fuit.

Thebæi quidem se antiquissimos omnium profitentur: primumq; philosophiam ac astronomiam ab ipsis repperas, seq; à regionis situ adiutos ad cognoscendos orientium ac occidentium astrorum motus. Insuper & menses ab eis & annos esse institutos. Dies non secundum Lunam, sed secundum Solem metiuntur, triginta dierum mensem consicientes. Quinq; autem dies & quartum duodecim mensibus adiungentes, anni

cursum perscitiunt. Intercalares menses non
 terponunt, neq; dies subducunt, sicut & Graecorum
 quidam Solis & luna defectus diligenter
 scrutati sunt: ex quibus multa futura praedire
 re coeperunt. Ab huius regis progenie pro-
 datus postea Ogdous, qui Vchorcus cognomi-
 natus est, Memphim condidit ambitu stadiorum
 centum & quinquaginta, urbem omnium Aegy-
 pti praclarissimam, opportuniori totius eius
 loco, ubi Nilus in plures scissus partes effusa
 formam Deltae. Quo fit ut tanquam in Nili cla-
 stro posita aditum praebet, prohibeatque ad
 priora loca nauigantibus. Vrbs munita est,
 optimè sita. nam fluente iuxta eam Nilo, ad con-
 bendam aquarum inundationem uersus Nothum
 ageres ingentes opposuit, & incremento fluminis
 praesidium, & aduersus hostes qui à terra irent
 munimentum. A partibus ceteris undique effusa
 sus est lacus ingens ac profundus: qui superaba-
 dantia fluminis in eum delata, ac locis urba-
 cinis, excepto aggere, aqua repletis, urbem efficit
 munitissimam. Talem igitur eius urbis con-
 ditor loci opportunitatem elegit, ut posteri reges
 firmè omnes relictis Thebis et regiam & habi-
 tationes in ea adificarint. Quapropter deinceps
 diminuta Thebarum magnificentia, aucta
 Memphim, usque ad Alexandri Macedonis tem-
 pus. Vrbs sui nominis iuxta mare condidit
 in augmentum cuius postea reges Aegypti

omnia

omnes incubuerunt. Hanc ciuitatem quidã deo-
rum donis, plurimisq; decoris rebus adeo exor-
narunt, ut prima apud quosdam, aut secunda in
orbe habeatur. Sed de hac separatim postèrius
dicetur. Memphis conditor post structum agge-
rem, stagnumq; effossum, regiã & edificauit haud
inferiorè reliquis, quæ alibi constructæ sunt, su-
periorum uerò regum magnificentiã atq; ornatu
imparem. Aegyptij sanè omnino paruifacien-
dum presentis uitæ tempus esse putant: futuræ
uero gloriã, quæ uirtute comparatur, maximè
æstimandam. Domus nostras diuersoria appel-
lant, tanquã breui tempore à nobis inhabitan-
das. Defunctorum sepulcra sempiternas domos,
quoniam apud inferos infinitum sit tempus, uo-
cant. Ideo domus ædificandæ curam contènant.
Circa sepulcrorum magnificentiã summum
studium operamq; impendunt. Memphim qui-
dam à conditoris filia denominatam uolunt.
Eius amore fabulantur nonnulli captũ Nilum
fluum, tauriq; sub forma compressisse mulie-
rem: exq; ea genitum, quem propter uirtutẽ inco-
la Aegyptum dixere: à quo & regio sit omnis
denominata. Hic cum regnum cepisset, perhu-
manus ac iustus fuit, inq; singulis excellens.
Quæ ex re comprobata ab omnibus eius erga
singulos beneuolentiã, hunc honorem nominis
sortitus est.

Hoc defuncto rege, duodecima post eum pro-

les Aegypti regnum possedit, nomine Min
 adificauitq; in Memphi boreale prosyzian
 opus reliquis excellentius. Supra ciuitatem de
 stadijs lacum effodit, miranda utilitate, magis
 tudine operis incredibili: cum pateat ambo
 stadijs tribus millibus sexcentis, profundum
 quibusdam in locis sit ulnis quinquaginta:
 qui rei magnitudinem aduertat, eius in omni
 Aegyptios beneficentiam, regisq; prudentia
 nullus pro meritis satis laudare possit. Nam in
 Nili incerta sunt incrementa, & pro eorum mo
 do fructus terra praebeat, lacum hunc effodit
 aqua inundantis receptaculum: ne cum supra mo
 dum excresceret, stagnantibus praeter soluta
 aquis, limo superfluo patria inutilis redderetur,
 ne ue ex defectu aquae fructus ex siccate
 perirent. Fossam uero a fluuio duxit ad lacum
 stadijs octogintaquinque, iugeris latitudine. Per
 hanc fluuij aqua & recepta & prohibita pra
 ebet agricolis fertilitatem, nunc aperto ore fossa
 nunc clausa iuxta incrementi modum, non ab
 magna impensa: cum quinquaginta talentis op
 sit, siue claudere, siue reserare os fossae uelint. Et
 mansit hoc stagnum summa Aegyptiorum uti
 litate, usq; ad nostram aetate a conditore Min
 de appellatum. Relictus est a rege qui eum effo
 dit, in eius medio locus, in quo sepulcrum ad
 ficauit, duabus superimpositis pyramidibus
 titudine stadij, una sibi, altera uxori. Super
 stata

flatu
 no se
 sux
 sciun
 tum
 por
 pena
 nera
 ne u
 qui
 rida
 rior
 cessi
 Gra
 tes,
 senti
 tum
 ueri
 ac r
 gyt
 erit
 sing
 fecit
 insti
 res
 ad r
 bat
 gint
 omni

statuas quoque duas lapideas collocavit in thro-
 no sedentes: existimans huius operibus relinquere
 suae uirtutis memoriam immortalē. Vespasianus pi-
 sciū, qui in stagno capiebantur, uxori concessit
 tum ad unguentorū usum, tum ad reliquū cor-
 poris cultū. Id, talentum argenti singulis diebus
 pendit. Traduntur duo & uiginti piscium ge-
 nera in eo esse, tantamq; eorum capti multitudi-
 nē ut abundē praebeat uis etiā, cum plurimi sint,
 qui salientis piscibus operam praebent. Post Mi-
 ridē proles septima Sesostris rex factus, supe-
 riores omnes gloria & rerū magnitudine ex-
 cessit. Sed quoniam de huius regis gestis nō solū
 Graeci scriptores, sed etiam Aegypti sacerdo-
 tes, & qui cantu eius laudes ornāt, non eadem
 sentiunt: ex uis tum quae supersunt uestigijs,
 tum in quibus scriptores conueniunt, similia
 ueri conscribemus. Post eius ortū pater decorū
 ac regium opus aggressus est. Nam ex tota Ae-
 gypto omnibus, qui eadem die qua filius, nati
 erāt infantibus congregatis, nutrirī, educari, ac
 singulos eadem disciplina exercitioq; erudiri
 fecit: existimans hoc pacto simul educatos atq;
 instructos, tum amiciores inuicem, tum audēto-
 res melioresq; in bello fore. Hos continuo uis
 ad malorū patientiā exercebat. Non enim lice-
 bat alicui cibum prius quā cum su centū octo-
 ginta stadia confecisset, capere: quo exercitio
 omnes uiri euaserant et robusto corpore, et ani-

mo praestantes. Primum Sesostris in Arabia paxa,
 cum eorū qui simul nutriti erant exercitu a- xit. O
 tre missus, assuetusq; uenatui, ac cibi potu puni
 abstinentia, omnē eam gentem subegit, libera titudo
 antea, & seruitio insuetam. Deinde in Libya & tri
 profectus, maiorem eius partem in ditione dens,
 adhuc adolescentior redegit. Defuncto pa- exigent
 cum in regno successisset, rebus a se gestis omnia
 tus, adiecit animum ad imperium orbis. Dicit exerc
 quidam a filia illum Athyrta ad monarchiam Fuere
 hortatum, eamq; ingenio ac prudentia praestit equit
 tem docuisse patrem facillimē ex eo exerci- to ap
 imperare omnibus posse. Alij eam ferunt du- duces
 nationis peritam, futura tum caelestibus sig- citui
 tum sacrificijs nouisse. Afferunt & pluresq; pueri
 tri post natum Sesostrum in somnis Vulcani plius
 praedixisse, infantem genitum toti orbi imp- tuaq;
 turum: eamq; fuisse causam cur filium cum- agro
 auis, ut diximus, pueris instituerit, assue- ducti
 ritq; regie eruditioni, quō dignior esset quā ratis
 perio potiretur. Sed iam uir factus cum ad m
 praedictionem nosset, magno animo para- butu
 exercitiū. Verū in primis, quō facilius opt- phan
 persiceret, sibi omnium Aegyptiorū beneuol- se qu
 tiam conciliavit: ut & milites pro ducibus long
 ad oppetendam mortem promptiores redder- sibi
 & qui in patria reliqui essent, nouis rebus dos
 stinerent. Omnes uerō beneficijs affecit. Hoc tu d
 nauit pecunijs, alios agris, nonnullos remisit ab

Arabia p̄ana, singulos oratione & humanitate deuin-
 xit. Omnes qui in regē deliquerant, dimisit im-
 punitos. Ob as alienū uinctos (magna hac mul-
 titudo erat) soluit. Aegyptum omnem in sex
 & triginta regiones (quas leges dicunt) diui-
 dens, cuiuslibet praetorem, qui & tributa regia
 exigeret, & pro regionis uarietate commodoq;
 omnia exquireret, praefecit. Ex robusto milite
 exercitum elegit, quo animi consilia perficeret.
 Fuere pedestres copiae millia hominum sexcēta,
 equitum millia quatuor & uiginti: Currus bel-
 li apti octo millia & uiginti. Deinde uarios
 duces ex ijs qui unā secum nutriti erant, exer-
 citui praeposuit, uiros exercitatos bello, & à
 pueris uirtuti deditos. Hi erant numero am-
 plius mille septingenti, fraternam omnes mus-
 tuaq; erga regē beneuolentia. Quibus distribuit
 agros fertiles, ut rebus necessarijs fulti, nullaq;
 ducti inopia, liberius militia uacarent. Prapa-
 ratis ad bellum rebus, primū Aethiopes, quō
 ad meridiem spectant, aggressus, uictos acie tri-
 butum pendere cōpulit, hebenum, aurum, & ele-
 phantorū dentes. Deinde ad mare rubrū clas-
 se quadringentarū nauium missa, primus omnium
 longis nauibus usus, & insulas omnes eius ora
 sibi subdidit, & partes maritimas usq; ad In-
 dos subiecit. Asiam quoq; omnē pedestri exerci-
 tu deuicit. Neque solūm prouincias expugnauit
 ab Alexandro postmodum subactas, sed &

gentes quasdam, ad quas nunquam Alexander accessit. Nam & Gangem transiit, & unam hanc fam Mediam usq; ad mare Oceanum peragrat, omissa Scytharum quoq; gentem ad Tanaim usq; fluuium singula qui Europam ab Asia diuidit, pertransiit. Aegyptum multis Aegyptiis iuxta Maotim paludem magna caesa, Colchorum genti originem praebuit. Haec nationem ab Aegyptiis manasse, argumentum esse dicunt, quod apud eos pueri Aegyptiorum ritu circumcidantur, priscum morem, quem Iudei sequuntur, colonia seruante. Asiam quoque reliquam sibi parere coegit. Cycladas insulas maiori ex parte potitus est. Transcendens in Europam, omniumq; Thraciam pertransiens, periculum exercitus subiit, tum propter inopiam frugum, tum locorum asperitatem. Finem expeditionis in Thracia statuens, multis in locis aedificatis columnas erexit, in quibus Aegyptiis quas sacras dicunt, literis scriptum extat:

HANC PROVINCIAM ARMATA
SVBEGIT REX REGVM PRIN
CIPANTIVM SESOSTRIS.

Columnam insuper statuit, in bellicosis quibusdam a se superatis gentibus, hominis pudenda in uis uero quae essent imbelles ac timidae, muliebria habentem sculptam: a potiori hominis parte gentes ab se deuictas ostendens. In locis quibusdam statuam suam lapideam ea qua tunc erat atate reliquit, arcum & iaculum tenentem, supra

quatuor

Alexander quatuor cubitorum magnitudinem. Ipse cū summa humanitate erga omnes subditos usus esset, eragras omīssa post nouem annos armorum cura, statuit singulas gentes quolannis ad se dona in Aegyptum ferre. Cum omnibus deinceps (per magna ea uis erat) captiuus, spolijsq; deuictarum nationū in patriā rediens, maximū à se rebus gestis, & quae superiorum acta excederēt, tēpla Deūm omnia Aegypti donis insignibus ac spolijs hostium ornauit. Milites, quorum optima in bello opera usus esset, pro meritis donauit. Neq; solum ex hac expeditione ditati rediere milites, sed & Aegyptus uniuersa maxima rerum copia utilitateq; cumulata est.

Fine bellis imposito, militibus quorum spectata sibi uirtus erat, quae parta erāt concessit: ipse gloriam sempiternam appetens, magno sumptu opera permulta edidit, & sibi immortalē laudem comparans. & Aegyptijs in posterum securitatem. Primum à dijs incipiens, in singulis Aegypti ciuitatibus templum ei deo construxit, quē praecipuē colerent. Ad eorum structurā, non Aegyptiorum sed quae ceperat seruitiorum opera usus est. In omnibus uerō inscripsit templis, nullū Aegyptio ad id opus se grauem fuisse. Asseritur autem, seruos Babylonios operum laborem calamitatemq; pertasos, à rege desciscentes, cum ponē orā fluminis consedisent bellum Aegyptijs mouisse. Tandem assignatis sibi quos ceperant

ceperant agris, cōdidisse urbem, quam à patre
 Babiloniā dixerūt. Eadem ex causa & appella-
 latā Troiam ferunt, etiamnum iuxta Nilum
 tam. Nam cum Menelaus ab Ilio ad Aegyptum
 cum captiuorum manu nauigasset, Troiani
 eo deficientes, cum ipso aliquandiu pugnarunt,
 quoad data libertate urbem condidere patri
 nomen sortitam. Haud uerò inscius sum, Ctes-
 siam Cnidium diuersa de his ciuitatibus scri-
 psisse: illos uidelicet qui cum Semiramide ad Aeg-
 yptū penetrassent, has à se conditas urbes suo-
 rum nomine appellasse. Sed de his uerum scri-
 tari difficile est. Nos quæ scriptores tradiderūt,
 retulimus: quò posteri uerum iudiciū sequi possint.
 Per multos insuper ac magnos erexit Sto-
 sostris aggeres, in quibus ciuitates, quæ in hu-
 mili solo erāt, construxit: quò homines pecoraq;
 à Nili inundatione tuta redderentur. In omni
 uerò ora qua à Memphi ad mare spectat, frequen-
 tes à fluuio duxit fossas: quò fructibus breuior
 itinere faciliusq; in uiculis, maior rerum copia
 esset. Quod uerò maximum fuit, munijt & ea
 loca, quibus ad Aegyptum patere hostibus in-
 gressus posset. Antea potior serè Aegypti pars
 omnis aditu facilis propter frequentes à fluuio
 ductas ab eo fossas, munition, difficiliorq; ac-
 cessu postmodum facta est. Daxit & murum ab
 eo latere Aegypti, quod orientem uersus ad Sy-
 riam atq; Arabiam spectat, à Pelusio usq; ad
 Solu

RE
 Solis ca
 gentis.
 ginta
 interu
 ded, qu
 obelisk
 tis cen
 gnitua
 deseri
 Memph
 di un
 filioru
 dimis
 ca Pe
 frater
 fidiar
 quies
 prop
 Incre
 siti e
 excit
 temq
 opin
 teris
 uota
 nori
 mur
 Et,
 quor

Solis ciuitatē per desertū stadijs mille & quin-
 gentis. Nauem ex cedro fecit ducentorum octo-
 ginta cubitorū longitudine, deauratā exterius,
 interius uerò deargentatam: quā dono obtulit
 deo, qui maximē Thebīs colitur. Duos præterea
 obeliscos ex lapide duro, utrunq; alium cubi-
 tis centum uiginti: in quibus tum imperij ma-
 gnitudinem, tum multitudinem uectigalium
 descripsit. Addidit & quas subegit nationes.
 Memphi in Vulcani templo suas & uxoris lapi-
 dis unius statuas altitudine cubitorū triginta,
 filiorum uerò uiginti ob hanc rē collocauit. Cū
 dimisso exercitu Aegyptum reuertisset, ac cir-
 ca Pelusium uacuis bello laxaret curis animū,
 frater ei apud se cum uxore ac filijs cœnanti in-
 sidias parauit. Nam illis post cibum à uino
 quiescentibus, lignis aridis ad id antea occultē
 preparatis, ignem in cubiculum noctu iniiecit.
 Increbrescente flamma, qui ad curam regis po-
 siti erant, sublato more ebriorū clamorē, regem
 excitarunt: qui ambas extendens manus, salu-
 temq; filijs & uxori deos orans, illesus præter
 opinionē, cū saluus flammā euasisset, tum cæ-
 teris dijs, tum maximē Vulcano ut liberatori
 uota persoluit. Cū multis ac præclaris faci-
 noribus nobilitatus esset, tum id magnificētissi-
 mum est habitū, quod cum nationes à se deui-
 cte, tūq; quibus regna tradiderat, duces quoq;
 quos diuersis præfecerat prouincijs, præstito
 die

die in Aegyptum uenientes, ei dona offe-
bant. hos suscipiens benignè, alijs quidem in-
bus uario honore afficiebat: at si quando aut
templum iret, aut per urbem incederet, quatuor
ex eis loco equorum currui iunctis, ostendebat
cum ceteros omnes reges ducesq; praclaros bel-
superasset, nullos sibi neq; uirtute neq; re-
gestis esse comparandos. Et sanè rex iste uide-
tur omnes qui unquam regnassent, tum rebus
bellicis, tum erga deos munificentia, tum uero
operibus à se in Aegypto constructis anteq-
Annos treis & triginta cum regnasset, in-
optato uitam deficientibus oculis finiuit. Cuius
uirtute haud facile reperitur dignum nome-
Vir magni animi, neq; solum sacerdotibus, sed
uniuersis Aegyptijs admirabilis: quum eadem
animi magnitudine, qua opera effecerat, in
mortem oppeteret. Ad id autem diuturna ex
gloria, ingensq; ad posteros manauit, ut cum
multis postea seculis Persis Aegypti imperium
tenentibus, Darius Xerxis pater uellet in Mem-
phi suam ante Sesostri statuam ponere, princeps
sacerdotum publicè contradiceret, asserens illam
nondum Sesostri opera equasse. Quod respos-
sum haudquaquam agrè ferens rex, seil. latente
admodum libertate loquendi, se curaturum in-
quit, ut nihilo illius uirtute, si tantundem ui-
ret, esset inferior: hortatusq; est, ut etatis eius-
dem conferret gesta: id uerum argumētum esse

RE
uirtuti
piens, a
riam p
ter cas
propter
quidam
Nilum
ad deo
pore u
nulla e
so ei re
coleret
nisi pr
cipien
rit in
quam
omnes
locum
tarum
dum
unius
dinis
nil m
sis q
Perm
alios
super
ciscen
thiop

uirtutis. Defuncto Sefostre, eius filius regnū ca-
 piens, assumpto patris nomine, nulla in re glo-
 riam paternam est imitatus: sed eodem quo pa-
 ter casu afflictatus est. oculis enim captus, siue
 propter communem patris naturam, siue (ut
 quidam fabulantur) propter impietatem erga
 Nilum, cuius cursum iaculatus est, coactus est
 ad deorum auxilium confugere: ac plurimo tem-
 pore uarijs peractis sacris ad placāda numina,
 nulla ope adiutus est. Decimo post anno respon-
 so ei reddito, ut placato Deo, qui in Heliopoli
 coleretur, faciē mulieris inspiceret, quæ nullum
 nisi propriū nosset uirum, ab uxore propria in-
 cipiens, cum multas expertus esset, nullam repe-
 rit incorruptam, præter hortulani cuiusdam:
 quam uisu restituto uxorem cepit, reliquas
 omnes in uilla quadam uiuas combussit. Quem
 locum postea Aegyptij sacram glebam uoci-
 tarunt. Deo autem Heliopolis gratias secun-
 dum oraculum acceptum reddens, duos erexit
 unius lapidis obeliscos, latitudinis octo, altitu-
 dinis cubitorum centum. Post hunc plures reges
 nil memoria dignum gessere. Tandem Ama-
 sis quidam regnauit uolentius quam ceteri.
 Per multos enim præter aquam pœna affecit,
 alios fortunæ spoliavit: in omnes impotens ac
 superbus. Tolerata est eius crudelitas, cum ul-
 ciscendi locus non esset, quoad Aethiopes Aethi-
 opum rex in Aegyptum contra eum descen-
 dit

dit. Tūc odia occulta erupere: & cum multi de eo descivissent, rege capto Aegyptus in ditionem Aethiopum cecidit. Aclisanes fortunam capti regni humaniter ferens, summa equitate Aegyptus imperavit. Latrocinia nouo modo compescuit, fontes neque morte plectens, neque linguens impunitos. Eorum iudicio constituto, reos omnes in unum cogens, miti sententia damnauit. amputatis enim naribus, in ultima deserti ire compulsi: ibique ciuitatem condidit, ab excelsu nasus Rhinoceram appellatam. Ea in Aegypto Arabiaque sinibus haud procul à mari sita, omnibus uitae commodis caret. Nam omnis uicina regio falsa est, intra urbis mœnia unicum est puteus, & is inutilis, utpote aqua amara gustu. Hos autē eo in loco posuit, ne suis moribus uicinas gentes insicerent, ne uel eorum erga reliquos iniuria essent occulta: sed ut tanquam in oram desertam relegati, omni re egentes, cogente necessitate sibi uictum exquirerent. Fissis itaque calamis, quos ex uicinis agris collegerant, longa sibi retia fecere: quibus iuxta litus per plura stadia dispositis, ex captis coturnicibus (nam magnus eorum numerus in litore ad capiendos pisces uersatur) uictum sibi compararunt.

CAPVT II.

De sepulchris, pyramidibusque Aegypti, quae inter septem miracula annumerantur, & eorum conditoribus.

EO rege defuncto, Aegyptij regno sibi vindicato, regem ex suis crearunt, Miridem nomine: quem nonnulli Maronem cognominant, virum minimè bellis aptum. Is sepulcrum sibi construxit, quod Labyrinthus appellatur: rem mirandam profectò, non tantum operis magnitudine, quantum arte ad imitandum difficili. Nam ingredientibus haud faciliè regressus datur, nisi duce itineris experto. Ferunt quidam Dædalum ad Aegyptum penetrantem, admiratum huius operis artem, similem in Creta regnanti Minos construxisse: in quo fabulantur extitisse Minotaurum. Sed Cretensis Labyrinthus defecit, siue opera hominum, siue tempore corruptus: Aegyptius uerò usque ad nostrà tempora integer manet. Defuncto rege post quintum genus, cum Aegyptus rege careret, ex dignioribus quidam in regem assumptus est, què Aegyptij Cetem, Græci Prothèu appellat; qui Iliaci belli tempore extitit. Hunc artium peritum fuisse tradunt, & in uarias se formas uertere solitum: ut nunc animal, quandoque arbor aut ignis, aut quid aliud uideretur. Quæ eadem & sacerdotes de illo scribunt. Harum rerum cognitionem ex continuo astrologorum ac sacerdotum usu rex est assecutus. Consuetudo autè regibus translata, Græcis ansam huiusmodi transmutationes fingendi præbuit. Nam Aegyptij mos erat regibus, aut leonis, aut tauri, aut draconis priorè

partē in capite ferre, insignia principatus. Quodq; uerē arborē, aliquando ignem, quandoq; dolentia supra caput unguenta. hæc tum ad corem spectabant, atq; ornatum: tum stupore ac superstitionē quandam aspicientibus iniecebant. Mortuo Protheo filius successit, per ornamenta uectigalibus, & ad cumulandum unctus thesaurum intentus: uir pusilli animi, atq; auarus: ut qui neq; decorum muneribus, neq; ulli beneficentia uacavit: ita ut non rex, sed ut dissipator bonus, pro uirtutis gloria plus auri argentiq; quam præteriti reges omnes (quadringentalarum talentorum millia ea fuisse tradunt) reliquerit. Post huius obitum septem fuerunt reges, inter quos otio dediti ac uoluptati, ut sacri libri nulla eorum gesta contineant historia digna, præter unum Nilesi, a quo fluuius sortitus est nomē, cum ante Ægyptus uocaretur. Hic cum plures fossas, ea opportunis fecisset locis, & Nilum utilem addidit incolis reddidit, & nominis causam protulit. Octauus deinceps rex Chemmis Memphis annos regnauit quinquaginta: edificauitq; pyramidum maximam, inter septem præclarissima opera enumeratam. Hæc uersus Libyam elant, longè à Memphi stadiis centum uiginti. Nilo autem quinque & quadraginta: quæ & artificio & operis magnitudine mirabilem stuporem præberent aspicientibus. Earum maximam quatuor est laterum, quorum quodlibet ab inferis

R
ferior
ampl
bet,
dine,
de du
perm
me m
ampl
usque
pides
Eos.
temp
le, præ
neq; a
non a
uidea
his fa
post
minu
à uer
ger co
cent
aiunt
ferm
frater
nis sex
sed fi
Chab
am q

feriori parte iugera septem continet. Altitudo
 amplius quàm sex iugera tollit : latus quodli-
 bet, deducta paulatim usque ad uerticè altitu-
 dine, continet cubitos sexagintaquinque. Ex lapi-
 de duro, difficiliq; ad tractandum, sed æternùm
 permansuro structura omnis constat. Nam fers-
 me mille annis, ut aiunt quidam, ut alij tradūt,
 amplius tribus millibus quadringentis ad nos
 usque ea moles integra permansit. Ferūt eos la-
 pides ex Arabia longo admodum itinere adue-
 ctos. Aggeribus autem fabricata est, nondam eo
 tempore inuentis machinis : opus certè mirabi-
 le, præsertim in terra undiq; arenosa, ubi nulla
 neq; aggeris, neque casi lapidis sint uestigia : ut
 non ab hominibus, sed à dijs tãta moles structa
 uideatur. Conantur Aegyptij mira quædam de
 his fabulari, ex sale et nitro aggeres eos factos,
 posteaq; Nili incremento liquefactos absq; ho-
 minũ labore penitus defecisse. Verùm id procul
 à uero abest. Nam & multitudine hominũ ag-
 ger constructus, & multitudine deletus est. Tre-
 centa enim & sexaginta hominum millia, ut
 aiunt, ad id opus deputata sunt : quod uiginti
 fermè annis absoluerunt. Post huius regis obitũ
 frater eius Cephus regnũ cepit : regnavitq; an-
 nis sex & quinquaginta. Quidam non fratrem,
 sed filium regnum tenuisse asserunt, nomine
 Chabreum, quod similius uero uidetur : quoni-
 am qui ei successit, imitatus superiorem regem,

secundam pyramidem edificauit, structura & arte prioris similem, magnitudine imparem, a pote cuius singula in basi latera stadium comprehendant. Pecunia omnis ad opus prioris impensa, ut olera tantum herbasq; (is enim cibum opificum fuit) ad mille & sexcenta talenta excessisse dicatur. Aliarum non extat sursumptus. Illius aditus ab uno tantum latere patet. Verum nullus ex ijs, qui eas sibi pyramides in sepulcra condidere, rex in illis sepultus est. Nam partim nimij labores in operibus absumpti, partim crudelitas regum & insolentia ita populum compulere, ut eorum aut dissiparent corpora, aut eijcerent ex monumentis. Qua ex re domestica mandarunt quidam, ut sua corpora in loco uero obscuroq; conderent, quod effugerent sauitiam plebis. Hunc regem secutus est Micerinus, quem nonnulli Chermum uocant, prioris pyramidis auctoris filius. Hic tertiam ab se inceptam minime perfecit, praeventus morte. Erant singula latera in basi iugerum trium: murus usque ad quintumdecimum cubitum, ex lapide nigro, Thebaico simili: reliqua pars ex eo lapide, quo & reliquae pyramides, est constructa. Opus sane tum magnitudine, tum artificio, tum uero lapidum sumptu ceteris pyramidibus inferius. Scriptum erat in latere ad Boream uerso nomine auctoris, Micerinus. Hunc tradunt superiorum crudelitatem abominatum, uitam uixisse sum-

ma ca
tia, fe
omni
psit,
iudic
rum
uniu
nem
regib
tas:
lum
re, se
admi
tem,
anim
que
pyra
colas
dixi
prou
diti
quan
crum
eam
gnun
quid
riore
secul
ne, ge

ma cum humanitate, & in subditos beneficentia fecisseq; sedulo omnia quibus beneuolentiam omnium sibi compararet. Pecuniam contempsit, præbens etiam munera ijs qui iustè recteq; iudicassent. Sunt & alie tres pyramides, quarum singula latera ad duo iugera protenduntur uniuersum opus structura præter magnitudinem superioribus simili. Has dicunt à tribus regibus, quos retulimus, suis uxoribus edificatas: quæ traduntur alia Aegypti opera non solum mole edificiorum atque impensa exuperare, sed artificum excellentia: magisq; affirmant admiranda esse architectorum ingenia, & artem, quam regum sumptus. Hi enim proprijs animi dotibus, illi alienis pecunijs laboribusque tanta opera exerunt. Verùm de harum pyramidum autoribus nil certi neque apud incolas neq; apud scriptores constat. Quidam eos, quos diximus reges, illas edificasse, alij alios tradunt: prout maioris asserunt Armeum extitisse conditorem, secunde Amasim, tertia Masum, quam uolunt quidam Rhodopis pellicis sepulcrum fuisse: & id nonnullorum principum, qui eam amassent, communi opera absolutum. Regnum deinceps sumpsit Bocchorus, corpore quidem robusto ac ualido, ingenio uerò superiores excedens reges. Multis deinde exactis seculis regnauit Aegyptijs Sabaccus nomine, genere Aethiops, decorum cultu, liberalita-

tēque praeter ceteris regibus excellens. Argumen-
 tum uirtutis eius uel maximum sit integritas
 utilisq; in seruandis legibus animaduersio. Nam
 capite damnatos nequaquam mortis affecit pe-
 na, sed opus facere uinctos compedibus per ciui-
 tates coegit: quae res non paruo extitit uecligab-
 plures enim ex eo seruitio pecunias contraxit
 eorum opera multos aggeres construxit: fons
 sas uarijs locis opportunas fecit. Ita & pae-
 acerbitatem leniuit, & inutilem pœna asper-
 tatem in magnum commodum uertit. Eius
 egregiam pietatem, & à principio uita insti-
 tutionem, facile quis ex uisione somnij perspi-
 ciat. Visus est ei Deus, qui Thebis colitur, in
 somno dicere, regnum suum in Aegyptios neque
 felix neque diuturnum fore, nisi sacerdotibus
 Aegypti omnibus occisis, per media ipsorum ca-
 dauera cum suis transiret. Hoc somnio sapienter
 oblato, omnes undique sacerdotes conuocauit
 narratisq; quae per somnium acceperat, Nolite
 inquit, in Aegypto manentem, alicui pernicio-
 struere: sed malle, purum, omniq; solutum sceler-
 re, ab Aegypto abscedere se, fatuq; uitam re-
 dere, quam impia caede inquinatum regno per-
 tiri. Ita Aegyptijs regno tradito, in Aethi-
 piã redijt. Duobus itaque annis Aegyptij ab-
 rege sacre, turbatis omnibus, cum etiã ad ci-
 lia bella peruentum esset. Duodecim igitur
 regis ex maioribus duces praesciuntur, quibus

R
 omnis
 hi in
 ceba
 annis
 comm
 modu
 gypsi
 mun
 nati
 ra ex
 aqua
 mis
 tum
 arti
 ingi
 colu
 colu
 era
 ris
 Aeg
 me
 tia
 te e
 sep
 cur
 reg
 Sa
 ue
 ni

omnis regni cura permiffa est. Conuenientes
 hi in Memphi, communi consilio imperium exer-
 cebant. Cum uno animo concordiq; quindecim
 annis ut rex administraffent, decreuere ut sibi
 commune sepulcrum edificaretur: ut quemad-
 modum in uita uno consensu ac pari honore Ae-
 gyptum gubernaffent, ita & post obitum com-
 munitas effiet omnia unius sepulcri gloria. Co-
 nati sunt in ea re omnia superiorum regum ope-
 ra excedere. Electa ad id iuxta paludē Libyæ
 aqua quæ in Miridem descendit, ex pulcherri-
 mis lapidibus sepulcrum edificarunt, quadra-
 tum, quaquauerfus stadij unius, sculptura atq;
 artificum opere nihilo iam antea factis cedens,
 ingredientibus illius ambitum domus aderat
 columnis circumfulta, quatuor ad latus quodlibet
 columnis positis. Et huius recli contignatio unius
 erat lapidis, sculpta præsepibus, uarijsq; pictu-
 ris ornata. Erant ibi summo artificio depicta
 Aegypti regum, templorum, sacrorumq; monu-
 menta. Tanto autem sumptu, tanta magnificen-
 tia ea moles ab his regibus excitata est, ut si an-
 te eorum disensionem fuisset absoluta, cetera
 sepulera excellentia operum superasset. Verum
 cum annis quindecim simul imperiū tenuissent,
 regnum ad unicum redactum est. Psammiticus
 Saites, unus ex duodecim, cui maritima ora ob-
 uenerat, tributo emporijs omnib; præsertim Phæ-
 nicibus Græcūq; imposto, magnaq; uis pecuniæ

contracta, amicitiam plurimarum gentium pro
 cipumque sibi liberalitate comparauit. Huius
 inuidia moti reliqui bellum ei intulerunt. Quod
 ex antiquis scriptoribus fabulantur, responsum
 imperantibus redditum, qui ex illis prior aream
 phialam Deo qui erat in Memphi, dono tulisset,
 eum solum verum in Aegypto positum. Psam-
 miticum, cum extulisset sacerdotum quospiam
 templo phialas aureas undecim, elegantiores a
 electa Deo obtulisse. Quod resciscentes ceteri
 cum nolent occidere, relegasse illum perhibent
 in paludes iuxta mare sitas, siue ob causam
 quam diximus, siue inuidia moti. At Psam-
 miticus ex Arabia, Caria, Ionia conducto militum
 acie illos prope Memphim superauit. Alij regem
 partim cecidere in bello, partim fugientes in
 Libyam cedere regno. Sumpto imperio Psam-
 miticus uestibulum orientem versus Deo in Me-
 phi construxit. Circum templum pro columnis co-
 lossos duodecim cubitorum posuit. Militibus
 mercede conductis praeter stipendium dona largitus
 distribuens, ceteris agros sorte diuisit paulo se-
 pra Pelusij ostia: quos multis post annis Ama-
 sis rex ad Memphim traduxit. Rex propter op-
 ram a mercenarijs militibus nauatam, postmodum
 externo militi plurimum sifus, multum illorum pro
 sidio usus est. Cum in Syriam exercitum duceret, pro
 ceteris honore mercenarijs impenso, statuit et
 in dextra, Aegyptios a sinistra phalangis par-
 te quatuor milia milium, ta-
 ueris, et
 turis, et
 niam
 cissen-
 Nilus
 trans-
 muta-
 rum.
 clam-
 spon-
 se pa-
 genit-
 sent,
 que
 part-
 seder-
 rum
 elig-
 bus
 ex: e-
 bene-
 dilig-
 mus
 imp-
 tate
 res e-
 rigo-
 it.

te qua contumelia iritati Aegyptij, ad ducen-
 ta millia eorum ab rege desciscētes, Aethiopiam
 uersus profecti sunt, nouas sedes sibi uindica-
 turi. Rex ad eos duces primū misit, eam ignomi-
 niam deprecaturus. Ipse quoq; cū hi nihil profeci-
 sissent, nauibus profectus est. Cum ipsos iuxta
 Nilum proficiscentes, iamque Aegypti montes
 transcendentē reperisset, rogabat ut animum
 mutarent, utq; templorū, patriā, uxorū ac filio-
 rum in mentem ueniret. At hi omnes una uoce
 clamore sublato, hastisq; scuta percutientes re-
 spondere, quod armorum potentes essent, facile
 se patriā reperturos. Ostēsis uerò sublata ueste
 genitalibus, nec uxores, nec filios, dum eis uti pos-
 sent, defuturos. Hoc dato responso, despicientes
 quæ alijs maxima esse uiderentur, in Aethiopiā
 parte fertili sortitis inter se affatim agris, con-
 sedere. Psammiticus eorum discessu haud pa-
 rum dolens, ad curam regni conuersus, & ue-
 ligalia disposuit, & cum Atheniensibus, qui-
 busdamq; alijs Gracis societatem inijt. Erga
 ex:ernos, qui in Aegyptum accederent, summa
 beneficentia utebatur. Cum Gracos plurimum
 diligeret, filios disciplinis Gracis erudit. Pri-
 mus Aegyptiorum regum ceteras nationes ad
 importanda quæ apud se erant, allexit, securi-
 tate singulis aduentibus prabita. Apud superio-
 res enim reges nulli externi ad Aegyptum na-
 uigabant, cum partim occiderentur, partim

adigerentur in seruitutem. Impietas Buisi
 tempore apud Aegyptios aduersus exteros
 uata, Graecis causam praebuit, licet minima
 ram, sed multa contractam crudelitate, scri
 di quae de eo in fabulis feruntur. Post Psama
 ticum regnavit quarta exinde progenies Aprius
 annos duos & uiginti. Hic aduersus Cyprum
 Phoeniciam terra mariq; bello moto, Sidonem
 captam cum diruisset, reliquis Phoeniciae urbibus
 subactis, classe Cyprios ac Phoenices superauit
 spolijsq; hostium compluribus captis, in Aegyptum
 redijt. Misso deinde contra Cyrenem
 Barcen exercitu, magnaq; ex parte deuictis
 reliquos ab se alienauit. Existimantes tamen
 ipsum in eorum perniciem comparasse exercitum,
 quod securius imperaret Aegyptijs, descenderunt.
 Ad hos compescendos destinatus Amasis
 Aegyptius, uir insignis, mandatorum quae ad
 cordiam spectabant oblitus, cum illos in regnum
 incitasset, conspiratione facta rex creatur: pe
 loq; post cum plures a rege desciscerent, coactus
 est ad mercenariorum (ij ad triginta milia) opem
 confugere. Pralio circa Mariam commisso, Aegyptio
 rum res superioribus. Itaque captus Aprius, strangulatusq;
 inter Amasis suscepto imperio, conuersusq; ad regnum
 ram, iuste imperauit. magna cum laude multas
 Cypriorum ciuitates euertit, multaque de
 insignibus deum templa exornauit. Cum

RE
 gnasse
 obijt:
 Aegy
 Olymp
 in sta

D
 R
 dam,
 eorum
 gypsi
 mant
 paru
 doct
 ut &
 perci
 tum
 olim
 tiqu
 deim
 ac le
 astr
 ab se
 situ
 arge
 sept
 tam
 ma

gnasset annis quinque; & quinquaginta, mortem obiit: quo tempore Cambyses Persarum rex Aegyptum armis cepit, circa tertium annum Olympiadis tertiae & sexagesimae: qua uictor in stadio fuit Parmenides Camerincus.

CAPVT III.

De Legibus ac Iudiciis Aegyptiorum.

Recensitis uetustorum temporum usque; Amaximae Aegypti rebus, nunc admiranda quaedam, & quae prosint legentibus, de moribus eorum sunt scribenda. Plura enim uetera Aegyptiorum acta non solum ab indigenis aestimantur magni, sed & apud Graecos quoque non parum admirationis habent. Itaque qui plurimum doctrina excelluerunt, in Aegyptum transierunt, ut & leges eorum, & studia cognitione digna perciperent. Quamuis enim scirent Aegypti aditum externis difficilem, tamen omni studio olim illuc accedere appetierunt: in quibus antiquiores extitere Orpheus, poetaque; Homerus: deinde posterius nonnulli, Samius Pythagoras, ac legumlator Solon. Afferunt Aegyptii, literas, astrorum cursus, geometriam, artesque plurimas ab se fuisse repertas: optimas insuper ab se institutas leges. Quorum maximum ferunt esse argumentum, annis amplius tribus millibus & septingentis indigetes reges Aegypto imperasse, eamque; provinciam carerarum orbis esse felicissimam: quae nullo potuissent pacto fieri, nisi opti

nis moribus, ac legibus uixissent, eruditique
 omni doctrinarum genere fuissent. Verum nos
 que Herodotus, alijque nonnulli Aegyptiorum
 ista narrantes, praeter ueri opinionem multa
 luptatis gratia fingentes tradunt, praetermissis
 sacerdotum diligentem a nobis scrutatos libros
 quemur. Primum, Aegyptij reges uitam,
 aliorum regnantium, quibus uoluntas pro lege
 traducebat licentia, sed legum instituta in cogito
 dis pecunijs, quotidianoque uictu, sequebantur.
 Eorum cultui obsequioque nullus deputatus erat
 neque emptitius, neque domi genitus seruus, sed
 nobilium sacerdotum filij, tum ultra uiginti annos
 nati, tum doctrina praeter ceteris eruditi: ut horum
 corporis ministrorum die noctumque astantium conspectu
 motus rex, nil turpe committeret. Raro enim
 potentes rerum mali euadunt, ubi desunt suarum
 cupiditatum ministri. Instituta erant diei horae
 etiamque horae, quibus regi lege permessa agere
 erat. Mane surgentem regem primum epistolas om
 nium missas capere oportebat: ut cognitum quae
 que sibi agenda essent, responso dato, singula in
 tempore eorumque ordine recte agerentur. His actis,
 cum in uirorum excellentium coetu lauisset corpus, ue
 stem praeclearam indutus sacra deorum faciebat. Mos
 erat sacerdotum, principi iuxta aram hostijs de
 ductum, astante rege, magna uoce audiente populo
 ualetudinem prosperam, omniaque bona precari regi,
 iustitiam in subditos colenti. Narrare insuper
 partie

partie
 religi
 tum
 animi
 ditat
 rent
 grati
 orau
 tur.
 min
 bat.
 dijs
 nos
 sed
 tine
 cisse
 mor
 bus
 exer
 iudi
 bul
 di,
 stit
 se
 Vin
 que
 ipsi
 gi
 da

particulatim regis uirtutes, in deos pietatem ac
 religionem, in homines humanitatem seruantis:
 tum illum continentem dicere, iustum, magniq;
 animi, ueracē, liberalē, omneiq; frēnantē cupi-
 ditates: pœnas insuper mitiores quàm postula-
 rent erratis crimina exigentem, reddentē uerò
 gratiam meritis ampliozem. Plura his similia
 orans, tandem execrationē in malos exqueba-
 tur. Tum regem culpa purgans, omne crimē in
 ministros, qui regi iniqua suaderent, conyie-
 bat. His actis, sacerdos & regem ad fœlicem
 dijsq; gratiā uitā hortabatur, & simul ad bonos
 mores, agendumq; non quæ suaderent mali,
 sed quæ ad laudem & uirtutem maxime per-
 tinerent. Demum cum rex tauro dijs sacra fe-
 cisset, sacerdos quædam ex libris sacris clarissi-
 morum uirorum consilia actaq; proferebat, quibus
 rex monitus, imperio pie ac iuste illorum
 exemplo uteretur. Non autē pecunijs uacandi,
 iudicandiq; solum, legibus antiquis, sed deambu-
 landi quoq; lauandiq; & cum uxore cuban-
 di, omnisq; degendæ uitæ tempus erat lege præ-
 stitutum. Cibo uescebatur simplici, ut quorū men-
 se nihil præter uitulū & anserem inferretur.
 Vini potādi certa statuta erat mēsurā, qua ne-
 que farciri uenter, neq; inebriari possēt. Deniq;
 ipsorum uita ea tenebatur modestia, ut non à le-
 gu latore, sed à peritissimo medico ad seruandam
 sanitatem composita uideretur. Mirabile
 uidetur

uidetur Aegypti reges non ex uoluntate, sed lege uitam priuatam agere. Sed multò est irabilis, illis neq; iudicandi, neq; pecuniã congregandi, neq; puniendi quenquã per superbiam aut irã, aut aliam iniustam ob causam, licentia permissam. Sed ueluti priuati tenebantur legibus, neq; id agrè ferebant, existimantes paratò legibus se beatos fore. Nam ab ijs qui suis dulgerent cupiditatibus, multa censebant fieri quibus damna periculãque subirent. Scientes enim sepius se peccare, tamen aut amore, odio aut alio animi morbo uicti, nihilominus aberrant. Qui uerò sapientia cõsiliõq; uitã instituant in paucis offendunt. Hac usi erga subditos instituta reges, omnium beneuolentiam ad eò assecuti sunt, ut non solum sacerdotibus, sed singulis Aegypti maior regis quã uxorum filiorumq; aut aliorum principum salutis inest cura. Etenim plurimi regum quos retulimus, ciuiles mores secuti, acta feliciter uita mortem obierunt, quoad ea legum disciplina permansit. Nationibus præterea uarijs subactis, plures possedere pecunias, regiones adificijs operibusque ingentibus, urbes amplissimis donis sumptuosisque decorantes. Sed ea quae post obitum Aegypti suis regibus præbuerunt, magnam populi erga principes beneuolentiam monstrant. Id honor mortuis impensus ostendit. Nam cum quis regum decedit è uita, Aegypti

omni

tate, sed
 ultò est
 ecuniã
 r superbo
 am, licent
 antur leg
 ates para
 qui sum
 bant fier
 at. Sciente
 more, odis
 inus abo
 i instituit
 bditos in
 a deo affe
 sed singu
 um filio
 is inesse
 et ulimu
 ita mor
 lina per
 subactis
 edifici
 imis do
 qua poss
 unt, ma
 am mon
 stendit.
 egypty
 omo

omnes mortem communi mœstitia lugent, ue-
 stes lacerant, templis clausis forum non frequen-
 tant, festa solennia non agunt, dies septuagin-
 taduos luto deturpantes capita, ac sindone sub-
 tus mammis cincti, una uiri malieresq; ducen-
 ti fermè aut trecenti circumambulant bis in die
 nouantes lucum, atq; ad numerum cum cantu
 uirtutes regis commemorâtes. Cibis auimantiũ,
 cœlisq; ac uino, omniq; mense apparatus absti-
 nent. Non lauacris, non unguentis, non stratis le-
 ctis, nõ ueneris utuntur: sed tanquam defuncto
 filio, per eos dies mœrentes lugent. Hoc tempo-
 re que ad pompam funeris spectant preparatis
 postrema die corpus in arca conditum ante se-
 pulcri aditum ponunt. Ibi breuiarium in uita ab
 rege gestorum de more recitant: uolentiq; facul-
 tas datur defunctum accusandi. Adstant sa-
 cerdotes, mortui rectè facta laudantes, popu-
 lus, is permagnus est, qui exequias circumstat, ap-
 plaudit uerũ laudibus: in reliquis magno re-
 clamat tumultu: quo accidit, ut plures reges re-
 pugnantem multitudinem solito caruerint sepulcri
 honore, ac magnificentia. Is timor coëgit Aeg-
 ypti reges iudicũ uiuere, ueritos futuram post
 mortem plebis iram, atq; odium sempiternum.
 Antiquorum regum uiuendi mos hic maximè
 fuit. Aegypto omni in plures partes, quarum
 quælibet Græco uerbo *νῆμα* appellabatur, di-
 uisa, cuiuslibet prætor aderat, qui omnium habeo-
 ret

ret curā. Aegypti uecligalibus trifariam partem percipit collegium sacerdotum, magna apud incolas autoritate, tum propter deorum curā, tum propter doctrinam qua plures erudiunt. Hanc partem tum ad sacrificiorū ministeria, tum ad priuata uitae commoda impartiant. Neque enim deorum cultum extendi putant, neque publici consilij utilitati ministris aequum censent uitae commoda deservire. Ad sunt enim grauibus in rebus hi semper consilio atque ope regibus, tum astrosum peritia, tum uerō sacrificijs futura praedicentes. Ex his praeterea sacris priorum gesta referunt, quibus reges in agendis noscant quae sint profutura. Non enim, quemadmodum apud Graecos, unus homo, aut unica mulier sacris praest, sed plures in cultu deorum honoreque uersantur, qui eadem sacrorum curam filijs tradunt. Hi omnes immunes sunt, secundumque post reges honore dignitatisque locum tenent. Altera portio reges peruenit: quam & ad bella, & ad uel cultum, tum ad liberalitatē erga strenuos uel pro meritis impendant. Qua ex re fit ut populus lares nullo grauentur tributo. Tertiam percipiunt milites, & qui belli sunt instituti ministerio: ut hoc stipendio accepto paratiorem habeant animum ad bellorum pericula obcedenda. Iniquum enim foret, ad tuendam communitatem salutē intentos, nulla ex ea, pro qua pugnant

vent pa
pua ut
pensa
proli o
dine h
egeat.
suscept
bellicis
euadu
minū g
opificu
cerdot
ti, per
stica s
cultur
percep
runt e
ram, y
fructu
rentur
ta. Eo
gēdi p
berna
à prog
audier
adinu
prater
tur, p
in nu

vent patria, commoda percipere. Ea uerò præcipua utilitas uidetur, quòd mercede laborũ impensa cum fiant opulentiores, facilius gignendæ proli operam dant. Quo fit ut referta multitudine hominũ patria, nequaquã externo milite egeat. Hoc militandi ordine à progenitoribus suscepto, parentum uirtutem à pueritia imitati, bellicisq; exercitati muneribus, milites egregij euadunt. Est insuper eorum politia in tria hominũ genera instituta, agricularum, pastorum, opificum. Agricola parua quadã mercede à sacerdotibus, regeq; aut militibus agros mercati, per omnem atatem ab ipsa pueritia rei rustice sine intermissione uacant. Quo fit, ut agricultura ceteris tum ob doctrinam à patribus perceptam, tum ob continuũ usum præstet. Norunt enim præ ceteris diligenter agrorum naturam, rigandi, serendiq; ac metendi tempora, & fructuum seruandorum commoditates, tum parentum obseruatione, tum sua diligentia cognita. Eodem modo & pastores cura atq; arte regedi pecoris à patribus accepta, semper in eo gubernando atate agunt. Multũ eis conferunt quæ à progenitoribus de pecorum cultu ac pascuis audierunt, à nonnullis etiã quædam suo studio adiuuenta. Nam qui aues & anseres nutriunt, præter earum quæ apud alios homines habentur, procreandi naturã, a deo illis indulgent, ut in numerum dictu mirabilem auium euadant,

Non enim ouis incubant aues, sed ipsi ingen-
 & naturali arte ex ouis præter cæterorum
 consuetudinem educunt fætus. Artes quoque apud
 Aegyptios admodum excultas uidemus, & u-
 summum perductas. Nam soli Aegyptij opifici-
 omiſſa rerum publicarum cura, nullum nisi ad
 legibus permiſſum, aut à patribus traditum
 opus exercent: ut neq; eos docentis inuidia, neq;
 ciuile odium, neque aliud quid ab instituto im-
 pediat exercitio. Alijs in locis licet artifi-
 bus relicto priori opificio cæteris se dedere, &
 hos cultui agrorum, hos mercaturæ, alios pluri-
 bus artibus operam præbere. quidam in ciuita-
 tibus quæ à populo reguntur, ad conciones con-
 currunt in perniciem ciuitatis pretio corrupti.
 Apud Aegyptios si quis opifex ad rempublicam
 accedat, aut plures exerceat artes, magna mul-
 ctatur pœna. Hanc antiquam tum reipublicæ tum
 priuata institutionem à patribus traditam, u-
 teres Aegyptij habebant. Iudicia uerò non ca-
 ſu fiebant, sed ratione. Exiſtimabant enim rati-
 facta plurimum uitæ mortalium prodeſſe. Nam
 punire nocentes, auxilium ferre oppreſſis, opti-
 mam ad prohibenda mala facinora uiam putant.
 Pœnam uerò delicti aut pecunia aut gratia uol-
 li, exiſtimabant confuſionem uitæ cõmunis ſer-
 re. Quamobrem ex ciuitatibus clarioribus, ut
 Heliopoli, Memphi, Thebis, uiros optimos elu-
 gebant, quos iudicijs præſicerent: qui iudicium
 confeſſu

confe
 Laco
 Poſi
 inter
 prin
 aliu
 ſed p
 rea
 collo
 ſtab
 cipe
 oclo
 ſita
 bus
 ria.
 Rec
 gula
 pur
 aſtu
 dem
 cum
 ſign
 ter
 gyp
 ſan
 ma
 tar
 à r
 de

si ingeniorum, que apud
 uis, & a
 u opif
 nisi au
 tradit
 dia, ne
 ituto in
 artificio
 edere, &
 ios plura
 in ciuita
 ones con
 corrupti
 ppublici
 gna mal
 ubli. tun
 ditam, u
 non ce
 nim riu
 se. Nan
 sis, opti
 a putat
 ratia ti
 unis fou
 ribus, at
 imos elo
 iudicium
 confessu

confessus neque Athenarum Areopagitis, neque
 Lacedaemoniorum senatui cedere uidebatur.
 Postquam hi conuenerant triginta numero,
 inter se eligebant optimum uirum, quem iudicij
 principem constituiebant: in locum cuius ciuitas
 alium iudicem substituebat. His omnibus uictus,
 sed principi opulentior, a rege dabatur. Is aurea
 catena signum uarijs ornatum lapidibus a
 collo suspensum, quod appellabant ueritatem, ges
 stabat. Caepis iudicij, ac signo ueritatis a prin
 cipe iudicium propositum, omnibusq; legibus, qua
 octo libris continebantur, in medio eorum con
 stitutus, mos erat accusatorem scribere ea in quibus
 alium accusabat, modumq; patrae iniu
 ria, aut damni facti, quanti; eam estimaret.
 Reo autem dabatur tempus rescribendi ad sin
 gula, & aut se id non fecisse, aut recte fecisse
 purgandi, aut iniuriam uel damnam minoris
 estimandi. Rursus accusatori reoq; inuicem respo
 dendi locus erat. Ita bis auditis litigatoribus,
 cum iudices de controuersia quassissent, princeps
 signo ueritatis in partem ueriores uerso, sen
 tentiam ferebat. Hic mos iudiciorum apud Aegyptios
 erat, existimantes accusantium excu
 santiumq; altercatione & scriptis ueritatem
 maximè elici posse. Sanè oratorum ars, hypocri
 tarum fraudes, lacrymae periclitantium, multos
 a recto ueroq; iudicio auerterunt. Videre quidem
 licet aut errore, aut afflictione aliqua, aut

misericordia, aut oratione dicentis sapius reos
 fuisse à iudicibus absolutos. Verū si aduersan-
 tium scripta penitus intelligantur, existimarūt
 iudicari rectius, ueluti nota ueritate, posse: cum
 neq; ingenio, neque astutia, neq; mendacio, neq;
 audacia, neque arte iudicia peruerterentur, sed
 cuiq; esset commune ius: tum quia tempus daba-
 tur accusatori reoq; ad disceptandū, tum quia
 iudices ex eorum responsis elicerent ueri iudicij
 modum. Quoniam de legum institutione men-
 tio incidit, haud erit alienum ab instituta his-
 toria antiquas Aegyptiorum leges referre: qui
 palam sit, quantum ceteris praesent & rerum
 ordine, & utilitate. Primum periuri capite
 multabantur, tanquam qui duplici teneren-
 tur scelere, ut qui & pietatem in deos uiolarēt,
 & fidem inter homines tollerent, maximū un-
 culum societatis humanae. Si quis iter faciens,
 aut hominem à latronibus cedi comperiret, aut
 quālibet iniuriam perpeti, neq; subueniret au-
 xilio, si posset, mortis erat reus. Si auxiliū ferri
 non posset, denuntiare latrones tenebatur, &
 iniuriam accusatione persequi: qui ea negligere-
 ret, plagis ad certum numerū plecebatur, tri-
 duoq; carebat cibo. Falso quempiam accusant,
 si postmodum ad iudiciū delatus foret, poenam
 calumniatoribus statutam subibat. Cogebātur
 Aegyptij omnes scripta sua nomina ad pra-
 sates regionum, & simul quo exercitio uiue-
 rent,

R
 rent,
 inius
 deb
 cum
 ses tr
 seru
 que
 pen
 &
 libe
 non
 noc
 cor
 No
 uit
 re,
 fac
 ru
 ma
 cō
 lu
 pi
 te
 G
 qu
 ci
 d
 m
 t

rent, deferre: qua in re si quis mentiretur, aut si iniusto uiueret quaestu, in mortis pœnam incidere debebat. Dicitur hanc eandem legem à Solone, cum ad Aegyptios penetrasset, ad Athenienses traductam. Si quis sponte aut liberum, aut seruum occidisset, morte damnari leges iubebant. qua non fortuna conditionem, sed consiliũ facti pendentes, homines à sceleribus deterrebant: & simul uindicta serui morte, reddebantur liberi securiores. Patribus qui filios occiderent, non erat pœna mortis indicta, sed tribus diebus noctibusq; continuis edictum, ut circa defuncti corpus assisterent, publica etiam custodia assente. Non enim iustum putabant, eũ priuari uita, qui uita filijs autor fuisset: sed potius continuo dolore, factiq; pœnitentia affligi, quò ceteri à simili facto auerteretur. Parricidis exquisitã imposuerunt pœnam. Nam articulatim præcutis calamis caesos, iubebant uiuos supra spinarũ aceruũ cõburi: maximũ inter mortales iudicantes scelus, ei mortẽ per uim inferre, à quo uitam accepisset. Mulierũ morti destinatarum, si prægnantes essent, partus expectabatur. Quã legẽ multi Græcorum acceperunt, existimantes penitus iniquum esse, eum qui nihil cõmisset, unã cum facinoroso pœnam pati, aut duos plecti, cum unus deliquisset: cumq; eo qui sponte peccasset, crimini uacuum puniri. AnsUPER cũ sola peccasset mater, minimẽ æquum censebant, filiũ patri matriq;

communem, lueve maternam pœnam. Etenim
 sepe repertum est, iniquos iudices mortis reos
 liberaſſe, damnaſſe inſontes. In bellis uerò
 qui aut ordinem reliquiſſent, aut non parerent
 ducibus, non plecebantur morte, ſed maxima
 omnium ignominia: qua poſtmodum uirtute &
 reſtè factò deleta, ad priorem ſtatum redibant.
 Ea lex & homines aſuaſaciebat ut id dede-
 cus, peſſimum malum morteq; ipſa grauius cen-
 ſerent: & ſimul admonebat, mortuos nil iam
 uitæ mortalium prodeſſe: ignominia uerò aſſe-
 ctos, plurium bonorum uirtutis deſiderio cau-
 ſam futuros. His qui ſecreta hoſtibus reuelaf-
 ſent, linguam lex iubebat abſcindi. Ei qui mont
 tam circuncideret, aut adulterinã cuderet, aut
 pondus, uel ſigna immutaret, aut falſis literis
 inſcriberet, aut de ſcripto demeret, aut falſas
 ſyngraphas afferret, ambæ amputabantur ma-
 nus: ut quæ corporis pars peccaſſet, per uniuer-
 ſam uitam lueret pœnam: ceteri quoq; illorũ ca-
 lamitate moniti, à ſimili ſcelere abſtinerent.
 Aſpera etiam circa mulierum delicta pœna ſta-
 tuta erant. Nam ei qui mulierem liberam uio-
 laſſet, uirilia excabatur: quoniam uno crimine
 tria haud parua ſcelera cõplexus eſſet, iniuriã,
 corruptelam, & liberorum confuſionẽ. In adul-
 terio ſpontaneo deprehenuſus uirgis cadebatur
 & mille plagas, mulier naſo mutilabatur. Quo
 dedecore uultus incontinentia maculatus, ea
 mulctare

R
 mulc
 tur.
 Boc
 credi
 gare
 ranc
 rent.
 abro
 men
 Lega
 ſtitu
 minu
 debe
 iure
 rant
 ptoc
 mut
 ris ſe
 dito
 dita
 &
 Non
 tris
 rem
 patr
 ad
 app
 ra
 lan

mulcharetur parte, qua maximè facies exorna-
 tur. Legū quæ ad hominum cōmercia pertinet,
 Bocchoridē latorē scribunt fuisse. Hæ mandant
 creditis absq; scriptura mutuo pecunijs, si ne-
 garentur, stari debitoris iuramento, ut quæ ius su-
 randum ueluti religiosam rem magni æstimas-
 rent. Nam cum certam sit, ūs qui sapius iurāt,
 abrogari fidem, plurimi ducūt, ne boni uiri no-
 men amittatur, rarò ad iuramentū descendere.
 Legū insuper lator omnē fidem in uirtute con-
 stituens, bonis moribus iudicauit asperseri ho-
 mines ad probitatē, ne indigni fide uiderentur,
 debere. Iniquū etiā putauit, eis à quibus absque
 iureiurando credita pecunia esset, de re sua iu-
 rantibus non prastari fidē. Fænus quod ex scri-
 pto contrahebatur, prohibebat ultra contracti
 mutui duplum exigi. Solutis ex bonis debito-
 ris solum fiebat: corpus non poterat addici cre-
 ditori. Putabat enim, oportere bona tantū sub-
 dita esse debitis: corpora, quorū opera & bello
 & pace uterentur, ciuitatibus addicta esse.
 Non enim æquum uidebatur, milites qui pro pa-
 triæ salute pericula subirēt, pro usuris in carcea-
 rem duci, aut ob unius auaritiā in periculū agi
 patriæ salutem. Hanc quoq; legē uidetur Solon
 ad Athenienses transtulisse, quum Sisachthiam
 appellauit, decernens ne ob usuras ciuū corpo-
 ra necerentur. Haud iniuria queruntur qui-
 lam de nonnullis Græcis legum latoribus, qui

arma, aut aratrū, aut aliud quiduis operi necessariū prohibeant ob fœnus addici creditori corpora uerò quæ his utuntur, tradi permittat. Lex præterea priuatim de furibus apud solæ Aegyptios hæc erat: Iubebat eos qui furari uolebant, nomen suum apud principē sacerdotum scribere, atq; euestigio furtum ad eū deferre. Similiter quibus res furto erepta erat, apud eundem rei sublatæ tempus diem & horā scribere tenebantur. Hoc modo faciliè inuento furto, quæ rē amississet, quarta mulctabatur parte, quæ daretur furi. Satius lator esse legis duxit, cum impossibile esset furta prohiberi, potius alicuius portionis quā totius rei amissæ homines iacturam pati. Nuptiarum non idem apud Aegyptios mos est. Sacerdotibus unam tantum uxorem ducere licet, reliqui pro uoluntate & facultatibus plures habent. Quæ legem conferre existimant propter hominum multitudinē, & ad felicitatē, & ad potentiam ciuitatū. Nullus ex eis, ne ex serua quidem empta genitus, spurius habetur. Solum enim patrem existimant generis auctorem matrem & nutrimentum & locū infanti præbere. Arbores uerò fructū ferentes, præter Græcorū morē appellant mares: fœminas, quæ adiuuāt maturitatē. Natos adeo parua educat fœmiliq; impensa, ut uix credi possit. Nā tū scirporum alijs radicibus, quas sub cineribus coquant, tum caulibus palustribus, quas partim coctas

partit

partim aſſas igni, partim crudas pro cibo præ-
 bent, liberos nutriunt. diſcalceati nudiq; maiori
 ex parte ob patriæ temperiẽ, vitã ducunt. Omnis
 ſumptus in pueros quouſq; ad etatẽ perueniant,
 à parentibus impenſus, nõ excedit drachmas vi-
 ginti. Qua ex cauſa contingit Aegyptum gentes
 ceteras hominum numero excedere, pluraq; in
 ea magnifica eſſe opera effecta. Erudiunt ſacer-
 dotes filios & literis quæ appellantur ſacra, &
 alijs quæ ad communem ſpectant doctrinam,
 ut plurimum Geometrica Arithmeticaq; ſtudio
 intenti. Fluvius enim qui ſingulis annis propter
 inundationẽ uarias agrorum formas ſuperindu-
 cit, magnas contẽſiones inter uicinos de finibus
 agrorum excitat, quæ abſque Geometria admi-
 niculo haud facile componi poſſent. Arithmeti-
 ca uerò & uita domeſtica eſt utilis, & ad Geo-
 metriã atq; Astrologiã maximè confert. Accura-
 tẽ uerò et ab alijs quibusdã, et ab Aegyptijs tra-
 duntur ordo, & aſtrorũ motus, eorũq; deſcriptio,
 res multis antea ſeculis ſummo ſtudio obſerua-
 ta. Planetarũ inſuper motus, coniuñctiones, epi-
 cyclos, quas etiam uires circa animãtiũ genera-
 tionem, quæ ue aut bona aut mala importarẽt
 hominibus, diligẽter ſcrutati ſunt: ſæpius quoq;
 quò melius occurrĩ futuris poſſet, ſterilitatem,
 præterea fruclũ ubertatẽ, morbos tum homi-
 nibus tum pecoribus imminẽtes, terra motum,
 atq; inundationũ tempora, cometarumq; ortus

prædicebant. Multa etiã reliquis cognitu difficilissima, diutina obseruatione nota significabant. Afferant etiam in Babylonia Chaldeos Aegyptiorum colonos, Astrologia, ut qui eam ab Aegyptiorum sacerdotibus acceperint, peritos esse. Reliqua Aegyptiorum multitudo à pueris à patre aut cognatis discunt, ut dictum est, exorticia uita. Literas percipiunt non omnes, sed officio dediti. Palaestra aut musica non uacant existimantes quotidianum illius exercitium uenioribus infirmum esse & periculosum, ex quo breuiore uires effici. Musicam non solum inutilem, sed nociuam ducunt, tanquam uiuorum animos effæminantem. Morbos uel ieiunio curant uel uomitu: idque aut quotidie, aut tribus diebus aut quatuor interieclis. Afferunt enim, ex ciborum superfluitate omnes creari morbos. Eam ergo ad ualetudinem curant esse optimam, quae morborum principia auferat. In militiam aut peregrinationem profecti, nulla impensa mercedi curantur. Medici enim ex publico uictum sumunt. Aegros secundum legem curant, ab antiquis medicis comprobatisque scriptoribus tractam. Si quis uerum sacri libri secutus infirmum sanare nequiverit, omni caret crimine. Si præter ea quae libris continentur, illum curauerit, morte punitur. Cedit enim legis lator, ea morbi curationi cura, quae plurimo tempore ab optimis medicis obseruata profectaque sit, haud facile

melior

A
honor
man
na, s
Can
& t
prio
Pri
para
sit a
dys
de n
aur
Qu
nes
ma
In
illis
tri
bus
solu
eru
si, i
sig

meliozem reperiri posse.

CAPVT IIII.

De animalibus diis apud Aegyptios
sacris, eorumque cultu.

A Nimantia dijs penes Aegyptios sacra
haud immeritò præter fidem uidetur, quãto
honore habeantur, credere. Colunt enim ani-
mantia quaedam præter modum, non solum ui-
ua, sed etiam mortua: sicut Feles, Ichneumonas,
Canes, Accipitres, Ibides, Lupos, Crocodilos,
& eiusmodi plura. Quorum causas reddere, si
prius pauca de his disseruerimus, enitemur.
Primam, singulis animantibus quæ colunt, se-
paratim quampiam regionem sacrant, quæ satis
sit ad eorum curam ac uictum. Faciunt etiam
dijs quibusdam uota Aegyptij pro pueris, qui
de morbo euaserint: radentesq; capillos, ac in
auro argento ue ponentes, dant munus Magis.
Qui eiusmodi animalium curam habet, alij car-
nes incisas accipitribus uolantibus proiciunt,
magna uoce donec carnes capiant appellantes.
In cibum uerò felis, ac ichneumonis, blandientes
illis, ac allicientes, panem in lacte ponunt, aut nus-
trunt piscebus Nili. Eodem pacto & animalibus
ceteris opportunum cibum præbent. Non
solum uerò horum cultum palam profiteri non
erubescunt, sed tanquam in honoribus deorum effu-
si, id laudi sibi & decori ducunt. Cumq; cum
signis illorum proprijs urbes ac uaria loca cir-
cumea

cumeant, procul ostentantes quæ obseruât animalia, ea more supplicum singuli uenerant. Cum aliquod eorū moritur, sindone conteclum cum ululatu pectus percutientes, sale liniunt ac cedy liquore, unguentisque odoriferis, quæ diutius seruetur corpus unctum, in sacris locis sepeliunt. Si quis quod horum sponte animalium occiderit, morte damnatur, eluro & ibi exceptis: quos sponte an secus occiderit, interficitur, accurrente turba, & absq; iudicio hominem uarijs supplicijs affectum interficite. Quo timore, qui hos mortuos conspexerit, procul astans lamentatur, testificans animal absque sua culpa mortuam esse. Ad autem mentes hominū ea superstitione peruasit adeoq; infixus animis horum est cultus, ut quod tempore Ptolemaeus rex à Romanis socius & amicus dictus est, applaudentibus Aegyptiæ Italoq; ad se uenientes summo studio colentibus, maximeq; annitentibus ne quam dissensionem aut belli causam præberet, tamen cum quodam Romanus felem occidisset, ad domum eius concursu plebis facto, neq; à regijs ad id missis principibus, neq; Romanorum timore à patris hominis absterreri potuerūt, quamuis nō sponte bestiam occidisset. Quam rem non auditu percepimus, sed uisu, cum eo tempore in Aegyptum nauigassemus. Videntur hæc forsitan indigna de nonnullis, & fabulis quàm uero similia.

Sed i
quint
me, a
cibi no
tacla
tuus r
pus fa
mirab
aliud
mal e
uteba
profe
gyptu
Quar
phim
Mide
palu
taq;
est ca
triu
sa in
cont
epul
tum
qui
eas
Lau
mis
ster

Sed indigniora multò uideri debent quæ sequuntur. Premente aliquando Aegyptios fame, adeò ut plures ab humana carne ob inopiã cibi non abstinerent, animalia sacra omnino intacta reliquere. Sicubi uerò canis domi mortuus repertus esset, singuli eius domus totũ corpus facta lamentatione radunt. Hoc quoq; est mirabilius. Sicubi uinum, frumentumue, aut aliud quid uictui accommodatũ, ubi simile animal expirauit, inuentum esset, non amplius illis utebantur. Eodemq; lectu etiam ad alia loca profecti, aluros & accipitres mortuos ad Aegyptum deficiente per sepe uiatico deferebant. Quamuis etiam facile sit, quomodo apud Memphim Apis, apud Heliopolim Mneuis, apud Midetam hircus, crocodilus apud Miridem paludem, leo apud Leontem ciuitatem, multaq; alia uariè colantur, referre tamen difficile est ea apud huiusmodi rerum inscios credi. Nutriuntur hæc animalia summa cura atq; impensa in templorum ambitu à uiris haudquaquam contemnendis: quæ similagine & alica, uarijsq; epulis lacte conditis cibant. Anseres insuper tum elixos, tum aspos apponunt quotidie. His qui crudæ edunt, aues captas præbent. Deniq; eas omnes magna sustentant cura ac sumptu. Lauant insuper aqua calida, unguentisq; optimis, odoriferisq;: lectos quoq; illis sumptuosos sternunt, atq; ornatos. Si quod ex eis infirma na-

tura

tura nascitur, diligenter curant: præterea mellas cuique generi animalium præparant ciosas, quas appellant pellices. Inq; his nutriendis plurimum impensa atq; opera ponunt. Eorum mortem æquè ac filiorum lugent, sepeliuntq; sumptuosius quàm eorum facultas præstat. Post Alexãdri obitum, cum Ptolemæus regis Aegyptum teneret, boue in Memphi senecta mortuo, qui illius nutriendi curam præerat, pecuniam quæ in eius sumptû data erat permagnam, ac insuper quinquaginta talenta argenti, mutuo à Ptolemæo sumpta in eius sepulturam impedit. Nostra quoq; ætate quidam qui ea animalia nutrierant, in illorum sepelira haud minus centum talentis contulere. Ad demus & his, quæ circa sacri tauri, quem vocant Apim, curam fieri percepimus. Eo mortuo, magnificeq; sepulto, quarunt ad id delicti sacerdotes vitulum priori persimilem: inuenti populus lectum finit. Sacerdotes quibus ea immolet sollicitudo, primum in ciuitatē Nibi vitulum perducunt: in qua eum nutriunt diebus quadraginta. Deinceps in nauim contectam, habitaculum aureum habentem introducentes, & ad Memphim ut Deum ducentes, in Vulcani fanolocant. His diebus sola mulieres taurum videt: quæ ante eius faciem astantes, uestibus sublati ei abrasum semen ostentant. Reliquo tempore prohibentur in conspectum huius Dei accedere.

Hic

Honor
quod a
migr
rit tra
de, fer
uem l
ieciße
Multi
esbet
& fi
differ
quer
stora
Multi
prim
plic
pauc
impi
quib
deli
ceps
grat
secre
disse
mor
ptio
scip
exco
que

Honoris boui impensæ causam nonnulli tradunt, quod defuncti Osiridis anima in bouem transmigrasset: quæ deinceps ad posteros pergens fuerit transfusa. Alij a Typhone interfecto Osiride, ferunt Apim membra eius collecta in bouem ligneum corio bonis albo circumdatum coniecisse: ideoq; ciuitatem Busiridem appellatam. Multa alia de Api fabulantur, quæ longum esset singulatim referre. Omnia uerò miranda & fide maiora de eiusmodi animalium honore differentes à Egyptij, dubitatione haud paruam querentibus causas iniecerunt. Sacerdotes secretiora quedam scripta, prout iam diximus, habent. Multi Aegyptiorum tres causas reddunt: quarum prima omnino fabulosa est, & antiquorum simplicitate digna. Aiunt enim priores deos, cum pauci numero essent, uiribusq; populo impares, impietatem uerò hominum timerent, similes se quibusdam animantibus sinxisse, eoq; modo crudelitatem uimq; hominum effugisse: parto deinceps orbis imperio, ut redderetur animalibus gratia quæ suæ salutis causam præbuisset, consecrasset illa, quorum sumpsisset formam, ostendissetq; quo pacto & uita nutrienda essent, & mortua sepelienda. Secunda causa, Ferunt Aegyptios ueteres, apud quos nulla esset militaris disciplina, cum à uicinis sapius bello superarentur, excogitasse ferre aliquod insigne quod milites sequerentur. Figuras igitur animalium quæ nunc con-

lunt,

lunt, in tabulis pictas, duces eorum in bello
 liſſe: eaq; ex recognito ſeruatoq; ſub quo qu
 militaret ordine, uictoriam conſecutos. Ig
 uſum eſſe gratiam hiſ animalibus tanquam
 eloria autoribus reddi, ſtatutumq; nephas eſt
 quodpiam eorum, quorum imago delata facta
 occidi, ſed coli potius debere, honore que affi
 Tertia aſſertur cauſa, horum animantium illa
 uictui hominum utilitas. Nam bos ſœmella
 alios parit, qui terrã arant: & ipſa haud inu
 lis ad arandum. Oues hiſ edunt fietus, lanam
 præbentes uario accõmodatã uſui, lac caſeum
 abundẽ nobis præbent. Canis tũ uenationi, tu
 ad euſtodiam prodeſt. Propterea Deum, qu
 apud eos Anubis uocatur, capite ſingunt can
 no, ſignificantes euſtodem corporis Oſiridis
 Iſidis fuiſſe. Quidam aſſerunt, Iſidis canes qu
 tempore Oſiris quaſitus eſt, & ſeras, & ob
 omnes amouentes unã Oſiridis corpus inueſ
 gaſſe. Ideoq; in feſtis Iſidis præire canes pan
 pam ueteri more antiquam erga canes gratia
 oſtentante. Feles uerò ad ſerpentum & aliorum
 reptilium morſus plurimum conferunt. Ichne
 mon crocodilos obſeruans, oua eorum conterit
 qua diligentia occurrit, ne illorum multitud
 infeſtum flumen reddatur. Quodq; dictu inu
 dibile uideatur, crocodilos occidunt. Meri
 enim limo, cum beſtiæ aperto ore in litore de
 miètes iacent, per os intra corpus inſiliunt, et

ſoq; u
 morte
 liſſim
 lenda
 piones
 ſu noc
 beri a
 in ſu
 temp
 teris
 hono
 ſe. Q
 puni
 pite:
 uide
 runt
 poru
 non
 tan
 dot
 piur
 per
 nib
 non
 plis
 eſſe
 ſcil
 dis
 ria

soq; uentre confestim absque ullo periculo fera
 mortua egrediuntur. Ex ambus tum Ibis uti-
 lissima est ad serpentes ac locustas bruchosq; de-
 lendos: tum accipitres admodū profunt ad scor-
 piones, cerastiasq; & parua animalia quæ mor-
 su nocent. Quidam ob eam causam honorem ha-
 beri accipitri uolunt, quòd his utantur Augures
 in futurorum prædictione. Alij accipitrē prisca
 temporibus dicunt librum puniceis inscriptū li-
 teris, in quo continebatur qui cultus dñs, qui ue
 honor deberetur, Thebas ad sacerdotes detulisse
 se. Quapropter literarum sacrarū scriptores &
 puniceum pileum gestant, & accipitri alā in ca-
 pite: Theba aquilam honorant, tum quia regia
 uidetur auis, tum Ioue digna. Hircum deificas-
 runt, sicut & Graci Priapum, propter eam cor-
 poris partem, à qua sit omnium ortus. Pudendis
 non solum Aegyptij, sed alij plures sacra faciūt,
 tanquam causa animantium creationis. Sacer-
 dotes quoq; cum in Aegypto sacra patria susci-
 piunt, primū huic Deo iniantur. Panas insu-
 per & Satyros tradunt eadem causa ab homi-
 nibus coli. Igitur & imagines horum plurimas
 nonnulli in gratiam fecunditatis eorum in tem-
 plis ponunt, in hirci naturæ, quam libidinosam
 esse dicunt, similitudinem. Tauros sacros, Apim
 scilicet ac Mneum pro dñs honorant. In Osiri-
 dis ueluti frugum ac fructuum reparatoris memo-
 riam apud posteros immortalem, boues rufos,

quoniam uidentur colore similes Typhoni, Osiridem necauit, immolari permissum. Et huiusmodi quoque colore Typhonis antiqui reges a sepulcrum Osiridis sacrificio mactabant. Quae ex causa pauci rursus Aegyptij reperiebantur, et terni plures. Haec res materiam fabulandi Graecis dedit, Busiridem hospites necasse, sed Osiridis sepulcrum ea crudelitate notatum est. Lupos uari ferunt propter similitudinem canum. Partem enim natura, cum etiam mutuo coeant, à canibus differunt. Reddunt & aliam causam honoris huius Aegyptij fabulosiorem: nam cum una cum filio Oro cum Typhone esset bello dimicatura, ferunt Osiridem in lupi forma ab inferis auxilio & uxori & filio uenisse. Victorem itaque Typhone interfecto honorem ei animam impendisse, cuius interuentu subsidioque uictoria parta esset. Tradunt nonnulli agros Aegyptiarum incurstantes Aethiopes, à lupis facta uisusque ad ciuitatem Elephantinam, repulsos. Quae ex re sit & locus ille dictus Lycopolis, & nobilitatis honos à posteris habitus. Crocodilos admirantur multi, cum homines interficiant, edantque rem perniciosam mortalibus, cur lege, ut praedictis colantur, fuerit sancitum Sed uidetur totius patriae securitatem asserre, non tantum Nilus, sed & qui in eo sunt Crocodili: quos Arabiae Libyaeque latrones ueriti, non audent flumen transire populatum. Affertur & alia ab historicis huius

huius bestiae colenda ratio. Nam regē, quē Me-
nam dixere, cum sui canes persequerētur, fugif-
se aiunt in Mæridis paludem, ibiq; à Crocodilo
susceptum, mirabile dictu, in continentem fuisse
delatū. Igitur ut gratiā animali redderet, con-
dita ciuitate paludi propinqua, quam Crocodi-
lam appellauit, mādasse accolis, ut pro Deo ea
bestia coleretur, paludēq; in earū cibū nouisse.
Eo quoq; in loco pyramidē quaquauerfus qua-
dratam in sepulcrum sibi, ac rem multis admi-
randam seculis Labyrinthum ædificasse uolūt.
Similia & de multis alijs animantibus ferunt,
qua breuitatē sequentes, omisimus. Hæc autem
ab eis utilitatis causa fuisse adiuuenta iudiciū
est, nonnullos cibis quibusdam, qui in usu sint,
abstinere. Nam quidā lentem, alij fabā, nonnulli
caseū, alij cape, cum plurimos eiusmodi fructus
ferat Aegyptus, nequaquam edunt. Adūcitur
his & alia causa, apud priscos reges sæpius de-
sciscente populo, quempiam prudentia præstan-
tem in plures Aegyptum partes diuisisse, edixisse
sq; que animalia separatim colerent, à quis
būsue cibis abstinerent. Eo id actum esse con-
silio, ut cum quiq; certa animātia pro dijs habe-
ret, que ab alijs colerentur, cōtemptis, alteri al-
teros perosi, nequaquam simul aduersus principes
conspirarent. Quod & secutū est. Nam diuerso-
rum finium homines inuicem dissentiant, mu-
tuō sibi cultus impietatem obŷcient es. Fertur

& alia horum animalium consecrandorum ratio.
 Nam à primordio orbis conuenientes simul ho-
 mines ex syluestri uita, primum carnibus huma-
 nis uescebantur, bellabantq; inuicem, eo, cui pri-
 uisum inerat, superante. Tum iniurijs potes-
 tiorum imbecilles urgente necessitate edocti, ac-
 facta signam animalis sibi ex his, quæ postea
 consecrata sunt, proposuere: ad quod postmodum
 congregati infirmiores, aduersus aliorum iniu-
 rias se tuebantur. Quo factum est, ut animal
 quod salutis causa fuerat, deorum honores tri-
 buerentur. Ita diuersæ Aegyptiorum gentes ho-
 iusmodi animantibus à suis maioribus sacra-
 tis, usq; ad hoc tempus honores præbent. Ex-
 re dicuntur Aegyptij præter alias nationes erga
 benemeritos de se grati. Existimant enim ma-
 gnum uitæ subsidium esse gratiæ retributio-
 nem. Et sanè mouentur omnes ad beneficia et
 impendenda, apud quos senserint gratiam opti-
 mè locatam esse. Hac Aegyptij causa suos reges
 summo honore uenerationeq; ut deos obser-
 uant: nam neque absque diuino numine illis
 tantum imperium credunt assecutos: & optima
 de mortalibus meritos propter res egregie ge-
 stas diuinæ naturæ participes arbitrantur.

CAPVT V.

De moribus, quos in sepeliendis mortuis
 Aegyptij seruant.

Vid

R
 V
 tur q
 funer
 genti
 qui o
 gente
 cume
 cibun
 tur sp
 cies, s
 genti
 ginti
 Qui f
 maio
 cis de
 celeb
 trad
 mus
 humi
 nistr
 for,
 lex s
 tibus
 ne in
 odiu
 re illa
 salite
 neq; h

Videbuntur fortassis hæc quæ diximus, miranda: sed nequaquã minus admirabitur quis, si quid apud quosque sit Aegyptios in funere mortuorũ, consideret. Priuati diuersarũ gentium mores. Cum quis defunctus est, propinqui omnes amici, qui deturpato luto capite, lugentes ciuitatẽ quoad mortuus sepeliatur, circumueant: interim neq; lauantur, neq; uinũ aut cibum nisi uilem sumunt, neque uestibus utuntur splendidis. Sepulcrorum tres habentur species, sumptuosa, mediocris, humilis. In prima argenti talentum exponunt, in secunda minas uiginti, in ultima parum quid sumptus erogant. Qui funera mortuorum curant, eo exercitio à maioribus tradito, funeris impensam domesticis descriptam serunt, scrutantes quanti uelint celebrari funus. Conuentione facta, corpus eis traditur, ut iuxta impensam curetur funus. Primus grammaticus (ita enim appellatur) positò humi corpore, circa ilia describit quantum à sinistra parte incidatur. Deinde qui dicitur scissor, habens lapidem Aethiopicum, quantum lex finit, latus aperit: subitoq; cursu persequentibus qui adstabant, lapidesq; cum execratione in eum iacentibus, fugit. Existimant enim odium inherere, quicumq; amici corpus uulnere illato uiolarit. Curatores uerò corporis, hos salitores appellant, honore digni existimationeq; habentur. Utuntur enim sacerdotibus, tem

plaq; pariter ingrediuntur. His penes cadaver
 adstantibus, unus scissuram per corporis interi
 ra prater renes & cor ducit, quæ singula alit
 uino Phœniceo ex rebus odoriferis lauat: deo
 de corpus totum primū ex cedro cum alijs pre
 tiosis unguentis unguunt dies amplius triginta.
 Myrrha deinceps, ac cinamomo, ceterisq; rebus
 liniunt: quæ non solum id seruare diutine, sed
 odoriferū reddere queāt. Curatum cadaver
 cognatis tradit desuncti, ita singulis eius par
 tibus, etiam superciliorum palpebrarumq; par
 tibus integrè seruatis, ut omnis corporis species de
 mientis more integra perduret. Plures Aegy
 ptij progenitorum corporibus domi magni
 sumptu conditis, respicientes suorum imaginu
 uentium magnitudine & habitu à longa pro
 genie ductas, tanquā uuentium aspectu, animo
 oblectantur. Antequam sepeliatur corpus, pre
 dicitur à cognatis tum iudicibus, tum desuncti
 amicis, sepultura dies. Afferunt uerò illum, u
 mine mortuum appellantes, paludem transito
 rum. Adstantibus iudicibus amplius quadra
 ginta numero, sedentibusq; in preparato ad
 fagnū hemicyclo, trahitur nauis ad id cōpos
 ab ijs, quibus ea cura iniuncta est, regente ma
 gistro, quem sua lingua Aegyptij Charontem
 uocant. Unde & Orpheum (qua de re post
 post dicetur) afferunt cum hunc morem apud
 Aegyptios conspexisset, finxisse postmodum

R
 nferos
 qua ip
 nauis
 mittit
 comp
 runt
 dum.
 magi
 per c
 luctu
 re ei
 (exi
 nobi
 ta in
 atat
 iustit
 mor
 ut e
 mul
 lens
 futu
 pri
 firm
 uer
 pro
 pos
 ces
 pi
 pu

inferos, partim qua uiderat imitatum, partim
 qua ipse commentus esset. Perducta in stagnum
 nauis, antequam condatur in arca cadaver, per-
 mittitur lege uolenti mortuum accusare. Si quis
 comprobatur male uixisse, iudices sententiã fe-
 runt, qua censent corpus eius sepulcro priuan-
 dum. Qui deprehenditur iniustò crimen obieciſſe
 magna mulclatur pœna. Cũ deest accusator, aut
 per calumniã accusatũ constat, cognati sunt o-
 lucu ad laudes mortui uertuntur: nil de gene-
 re eius, sicut Græci consueuerunt, narrantes,
 (existimant enim omnes Aegyptij pariter se
 nobiles esse) sed ordientes à pueritia, in qua ui-
 ta institutionem eruditionemq; recēsent, ad uiri-
 tatem descendant, eius erga Deos religionem,
 iustitiam, cōmentiam, uirtutesq; cæteras cōme-
 morantes. Inuocati uerò inferis dijs, precantur
 ut eum inter pios locent. Ad quæ uerba omnis
 multitudo correspondet, gloriam mortui extol-
 lens, tanquam apud inferos eum beatis semper
 futuri. Sepeliunt postea quisque suos: hi in pro-
 prijs sepulcris, hi quibus ea desunt, domi apud
 firmiorem parietem arca corporis erecta. Qui
 uerò aut crimine aliquo aut scœnore sepultura
 prohibentur, domi absque arca ponuntur. Quos
 posteri ditiores facti, ac debita & crimina lucra
 tes, honorificè sepeliunt. Gloriantur enim Aegy-
 ptij suos parentes maiores uel magnificè esse se-
 pulcos. Mos est apud eos, defunctorum parentum

corpora dare in pignus creditori. Summae
 qui non redimunt, sequitur infamia, & seque-
 ra carent. Mirabitur quis, & merito, eos qui
 hac instituerunt, non solum quae ad uiuentium
 res spectarent, persecutos, sed etiam quae ad mo-
 tuorum sepulcra cultumque pertineret. Ad hoc
 pacto ad bonos mores, quantum fieri posset, ad-
 poni uitam hominum existimabant. Graeci, qui
 si factis fabulis ac poetarum dictis fidem ex-
 dentibus de piorum meritis, malorumque pœnatis
 diderunt, nequaquam potuerunt suis scriptis tra-
 ducere homines ad uirtutem, quin e contra per-
 derisi contemptique sunt ab improbis. Apud Aeg-
 yptios uero non fabulis, sed uisu, impijs paru-
 iustis laus impartita. Singulis diebus utrosque
 eorum quae uita utilia existant, admonent, ut
 uideant cuique pro his quae egit, debiti praem-
 memoriam impendi. Qua ex causa ad meliorem
 singuli uertuntur uiuendi normam. Eas enim
 optimas esse leges putandum est, quibus non do-
 uites, sed honesti prudentesque homines fiant. Igitur
 de Aegyptijs legum latoribus, qui eas tam
 admirabiles exquisitasque tradidere, dicendum
 uidetur. Post antiquam Aegyptiorum uitam,
 quam Deum Heroumque tempore fuisse fabula-
 tur, tradunt persuasisse primum multitudinibus
 scriptis uti legibus Menam, magni animi uirum
 uitaque inter omnes probata. Finxisse autem ea
 Mercurij datas praeepto, tanquam magnorum

bonorum causam futuras: quemadmodum a-
 pud Græcos aiunt in Creta quidem Minoem,
 apud Lacedæmonios Lycurgum fecisse, quorum
 alter Iouem, alter Apollinem suarum legum au-
 torem extitisse dixit. Plures quoque nationes
 eo modo traduntur leges suscepisse, quæ obtem-
 perantibus multorum bonorum causa fuere.
 Arianis nanque scribunt Zatrastem simula-
 to numine dedisse leges. Getis eodem modo Za-
 molxis Vestam præferens leges tulit. Apud
 Iudeos Moyses Abiao, quem Deum uocant,
 acceptas leges dare præ se ferebat: siue putan-
 tes rem mirandam, ac diuinam, maximeq; mor-
 talibus utilem leges esse, siue ut citius populi
 ob rei excellentiã Deum timore legibus obtem-
 perarent. Secundus apud Aegyptios legum la-
 tor dicitur uir prudentia excellens Sasoehis.
 Hunc & ad Deum religionem cultumq; multa
 prioribus legibus addidisse perhibent, geome-
 tria q; fuisse inuentore, ac incolis astrorum cur-
 sus ostendisse. Tertium Sesoestrem regem tradunt
 qui ad rem militarem & belli munia plurima
 contulit institutis suis. Quartus scribitur rex
 Vecchoris qui leges dederit, & commercia ho-
 minum iudiciaq; constituerit: cuius memoria
 in multis, ob ingenij acumen usque ad hoc tẽpus
 manet. Eum dicunt infirmo extitisse corpore,
 pecuniarum præ ceteris cupidum. Post hunc le-
 gibus multa addidit Amasis rex: quem tra-
 dunt

dunt & de ijs quæ ad monarchas pertinet
 deq; omni Aegyptiorum æconomia præcepit.
 Hunc admodum perspicacem fuisse scribunt,
 isti æquiq; amatorem: quæ ex re ab Aegypto
 est rex constitutus, cum regio genere ortus
 esset. Cum Elienses circa Olympiacum cer-
 men occupati, legatis ad eum missis quæsiverunt
 quo maximè modo id certamen iuste fieret,
 nullus Eliensis certaret, respondit. Polyeratus
 Samiorum principem, qui secum societatem
 rat, cum & ciues & externos eò nauigans
 uiolentiùs tractaret, per legatos ad modestè
 hortatus est Quo sua consilia aspernante,
 epistolam societatem diremit scribens, cum
 ret illum breui impie tyrannidis pœnas daturus
 nolle ex amici casu dolere. Admirati sunt Graeci
 plurimum uiri prudentiam, cum Polyeratus
 breui, quod prædictum fuerat, euenisset. Sexto
 ferunt Darium Xerxis patrem legibus Aegyp-
 ptiorum addidisse. Cui cum displiceret Cam-
 sis, qui antea regnauerat, erga Deos Aegyp-
 ptios iniquitas, humaniter pièque uixit. Itaq;
 sacerdotes eorū haud aspernatus, theologias
 illis, gestiq; quæ libris sacris continebantur, præ-
 ceptis, priscorum regum magnificentiam, &
 subditos humanitatem historia complexus.
 Certè uirtutē illorum imitatus, ab Aegypti-
 lus uiuens Deus appellatus est, mortuus
 eos honores assecutus, qui regibus antiqua

tribu
 mag
 ante
 re su

D

N
 ierit
 rent
 in s
 Aeg
 dal
 De
 sop
 ma
 &
 tur
 ca
 den
 mi
 Na
 gia
 dis
 sin
 tu
 po

tribuebantur. Has communes leges priores illi magna gloria tradidere: plura postmodum quae antea comprobata erant, Macedonum tempore sunt commutata.

CAPVT VI.

De Graecis excellētibus doctrina uiris, qui eruditioni gratia in Aegyptum profecti sunt.

Nunc qui Graeci sapiētia & doctrina praediti in Aegyptum priscis temporibus transfierint, ut leges & doctrinam illorum perciperent, recensemus. Scribunt eorum sacerdotes, in sacris contineri libris transisse primū ad Aegyptios Orpheum, Musēū, Melampodē, Dādalu, Homerū poētam, & Spartanū Lycurgū. Deinceps Solonē Atheniensem, Platonē philosophum, ac Samiū Pythagorā, Eudoxū quoque mathematicum, ac Democritum Abderitem, & Inopidem Chium. Omnium uerò monstrantur uestigia, quorundā imagines, nonnullorū loca tum ab eis tum à doctrina, quam secuti sunt, denominata. In Aegypto certe perceperant omnia, quae illos apud Graecos admirabiles fecere. Nam Orpheum hymnos deorum plurimos, oragia, & inferorū fictionē attulisse tradūt. Osiridis sanē ceremonias & Dionysij easdem esse, similesq; esse Isidis Cererisq; , nominibus tantum differre. Imperiorum uerò panas, & campos Elysios, & statuarum usum ab Aegypto

ram sepulcris sumpta introduxit. Mercurius
 quoque secundum antiquos destinantem sine
 mortuorum animas. Erat mos Aegyptijs, Ap-
 corpus reducentem aliquid propè astanti Co-
 bero abscissam porrigere. His ab Orphico
 Gracos traductis, Homerus Orpheum imita-
 tus idem in suo poemate scribens, ait Mer-
 curium Cyllenium animas Heroum euocare, lu-
 bentem uirgam in manibus. Rursusq; erant pro-
 pe Oceani fluxum, & Leucados petram, Si-
 lisq; portas, somnia populorum. Sequebatur u-
 rens pratum, ubi iuniorum erant animae, simi-
 lacra mortuorum. Oceanum igitur Nilam uo-
 cat, quoniam ab Aegyptijs proprio nomine Ni-
 lus Oceanus appellatur. Solis portas Heliopo-
 lim dicit. Pratum uerò habitatione consuetan-
 putat eorum qui trās paludem delati sunt, qui
 Acherusia nominatur. Et, Prope Memphim,
 circūq; prata amena, paludesq; calamis ple-
 nae. Prosequitur deinceps mortuos haec incolent
 loca, quoniam Aegyptiorum sepulcra maiora
 sanè ex parte in eis locis sint posita. Corpora u-
 rò per stnuum & Acherusiam paludem ad se-
 pulcrum delata, ibiq; condita, aliaq; plura qui
 nunc etiam seruant Aegyptū, dant fabulis quasi
 Graci de inferis fluxerunt, locū. Nā nauis qui
 uectat corpora, Varis appellata, haec apud Gra-
 cos est *Ἰριβόλη*. Obolum aiunt dari portito-
 ri, cui nomen inditum est ab incolis Charon.

R
 Aser
 plum
 uect
 tatis,
 te. M
 runt
 rant
 uerfi
 ginta
 bus
 runt
 dam
 cipio
 dispo
 mysy
 se, q
 gua,
 doce
 byr
 Hu
 Ma
 gna
 stat
 etus
 mu
 etus
 lign
 don
 mi

Afferunt circa hæc loca Hecates umbrosa tem-
 plum esse, Cocyti portas, atque obliuiones, æreis
 uectibus distinctas. Esse & alias portas ueris-
 tatis, quas prope statua sit iustitia absque capi-
 te. Multa quoque alia fabulosa de Aegyptijs fe-
 runtur, quæ adhuc nomine & opere perseue-
 rant. Nãm in urbe Achanta trans Nilum Libyã
 uersus procul à Memphi stadijs centũ quinq-
 uaginta uas est perforatum, ad quod singulis die-
 bus sacerdotes CCCXX. aquam ex Nilo defe-
 runt. A sini etiam ficti fabula môstratur in qua-
 dam celebritate. Nodos enim quos unus in prin-
 cipio longioris funis cõplicat, alij pòst sequentes
 dissoluunt. Melampodem iussu ferunt Dio-
 nysij sacra ab Aegyptijs ad Gracos transulif-
 se, quæ uel de Saturno feruntur, deq; Titanũ pu-
 gna, histõria postremò omnem deorum passionẽ
 docuisse. Dædalũ quoque aiunt imitatũ esse La-
 byrinthi errores, qui ad hoc usque tẽpus manet.
 Hunc aliqui edificasse dicunt Mendetum, alij
 Maronem regẽ multo antè quàm Saturnus re-
 gnasset. Numerus priscarum apud Aegyptios
 statuarum idem est qui est à Dædalo Gracis fa-
 ctus. Templi Vulcani uestibuli, quod pulcherri-
 mum in Mẽphi situm est, Dædalum archite-
 ctum fuisse constat: obq; eam rẽ à populo statua
 lignea in templo, quæ ab ipso fabricata sit,
 donatum. Huic propter artis præstantiam,
 multaq; ab eo inuenta, magna gloria adepta,
 deorum

deorum honores accola impenderunt. In
 enim Memphis insularum templum unum
 que est Dædalo dicatum. Homerum in Aeg
 fuisse, tum alia multa indicia feruntur,
 maximè potio ab Helena in præteritorum
 liuionem Telemacho data. Nam potionem
 abolendam lucum, quam poëta Helenam
 possuisse scribit, in Thebis Aegyptijs à Pe
 damna Thonis uxore factam constat, ubi
 quoque mulieres hoc medicamine utuntur.
 Apud solos uerò Heliopolitas (eadem enim He
 liopolis & Thebae sunt) priscum etiam tempo
 bus inuenta esse tradunt & ira & dolor
 medicamenta. Venerem incolae ex antiquo
 nomine auream appellant; agrumque esse
 stat aurea Veneris prope Memphim. Quae
 Iouis Iunonisque connubio traduntur, de
 in Aethiopiâ peregrinatione, exinde uide
 tur traducta, quòd annis singulis Aegyptijs
 uis templum traiecto flumine in Libyam
 runt, & constitutis diebus iterum ad priorem
 locum reducunt, tanquam Ioue ex Aethio
 pia redeunte. Quin etiam Lycurgus, Plato
 Solon, multas ab Aegyptijs sumptas leges
 suas respublicas detulerunt. Pythagoras in
 per multa ex sacris libris, geometriam quo
 que & arithmeticam percepit, ac animarum
 in alia corpora transmutationem. Existimant
 autem & Democritum quinque annis, quibus

in Ae
 cise.
 ad
 lum,
 ac m
 gna
 mo
 rus
 simu
 dicta
 à Th
 tis, it
 tifice
 igno
 tum.
 tua
 ne,
 corp
 persi
 tific
 conu
 que
 pone
 Aegy
 form
 Et h
 tensi
 Et d
 tran

in Aegypto fuit, plurima in aſtrotologia didi-
 ciſe. Similiter & Inopidem cum ſacerdotibus
 aſtronomisq; diutius uerſatum, & ſolis circu-
 lam, & aliorum curſus aſtrorum, Zodiacumq;,
 ac multa alia ab eis percepta ad Græcos di-
 gna laude attuliſe. Sculptores antiqui maxi-
 mo in honore fuerunt Theledeus ac Theodo-
 rus Rhici filij, à quibus Sami Pythij Apollinis
 ſimulacrum extat ſculptum Huius ſtatue me-
 dietas fertur Theledei opus fuiſe, reliqua pars
 à Theodoro in Epheso perfectæ. His ſimul poſi-
 tis, ita conueniebat totum corpus, ut ab uno ar-
 tiſtice ſculptum uideretur. Genus artiſtice
 ignotum, ſed apud Aegyptios erat uſu cogni-
 tum. Nam ſoli Aegyptij non oculis totius ſta-
 tue compositionem metiebantur, ſed dimenſio-
 ne, ut ex uarijs multiſque lapidibus in unum
 corpus ad certam meſuram redactis ſtatua
 perficeretur. Res profecto miranda, diuerſos ar-
 tiſtices uarijs in locu ita in unam meſuram
 conuenire, ut quandoque ex uiginti, quando-
 que ex quadraginta partibus unica ſtatua com-
 poneretur. Quod in Samo ſignum ſimile operi
 Aegyptio à capite uſque ad pudenda ita pari
 forma diuiſum conſtat, ut unius opus appareat.
 Et hæc in modum ſtatue Aegyptiæ fertur, pro-
 tentis manibus, cruribus in ambulantis modum.
 Et de Aegyptijs hæcenus: nunc ad Aſyrios
 tranſeamus.

DIODORI SICVLI
LIBERTER-
TIVS,

De Nino, qui primus in Asia imperavit, de
cuius gestis. CAP. I.

SUPERIORE libro ijs quas
Aegyptiorum Deos, Nili nata
reges priscos, leges, mores, sacra
ceteraq; memoratu digna por-
nebant, descriptis, praesens au-
quas Asia res continet, initio ab imperio A-
riorum sumpto. In Asia priscis temporibus
gnauere Indigetes, quorum gesta nomenq; ne-
stas aboleuit. Primus rex Assyriorum scripto
nactus est Ninus, qui eius gesta literis tradere
Is natura bellicosus, & uirtutis appetens, ce-
primum robustissimos iuuenum plurimo tem-
re armorum usu ad omnem laborum patientia
& belli pericula exercuisset, coactis exercitu
cietatem inijt cum Arico Arabum rege: quoru
opes ea tempestate, ut res erant, plurimum ui-
armis praestabant. Hac ges libertate seruata, ma-
aduenam apud se regnare passa est. Ita neq; Po-
sarum neq; Macedonum reges, quamuis potentes o-
mis, eorum imperio potiti sunt. Est enim inexpugn-
bilis ab externo milite, propter loca partim de-
serta, partim arida, aquisq; deficientia. Sunt ta-
men fontes plurimi, sed absconditi, ac solis inco-
la

RE
lis noti
exerci
termi
nia. se
quibu
supera
filus c
menis
nes re
occur
misit.
regno
ratis.
sus, c
prela
ptun
Ninu
Tan
enin
dita
imp
prof
Ind
gna
scrip
tur
Sub
tes,
Cil

lis noti. Ninus igitur Arabum rege assumpto, exercitū duxit aduersus Babylonios Arabia cōterminos. Nondum enim condita erat Babylonia, sed alia circā urbes nobiles incolebantur: quibus propter armorum desuetudinem facillē superatis, tributoq; imposito, regem eorum cum filiis captum interemit. Deinde quibusdam Armenia urbibus in potestatem redactis, Barzanes rex Nino uiribus impar, cum multis donis occurrens, & se & regnum eius potestati permisit. Huic Ninus, magno usus animo, Armenia regnum restituit, comitatu & militibus imperatis. In Mediā deinde auclis uiribus transgressus, cum ei Farnus rex cum exercitu occurrisset, pralio uictum, cumq; uxore & septem filiis captum, cruci affixit. Prospera fortuna elatum Ninum cupiditas cepit totius Asiae, quae inter Tanaim Nilumq; iacet, potiunda. Secunda etenim res ut plurimum maiorum ingerunt cupiditates. Itaq; praeside ex amicis quodam Media imposito, ipse ad reliquam subijciendam Asiam profectus, omnē annis decem & septem praeter Indos ac Baclrianos in potestatem redegit. Pugnas singulas, aut deuictorum numerum nullus scriptor tradidit. Nos quae excellentiora feruntur, Ctesia Cnidium secuti paucis narrabimus. Subiecit omnes maritimas ac propinquas gentes, Aegyptios, Phanices, & interiorem Syriā, Ciliciā, Pamphiliā, Lyciam, Cariā, Phrygiam, Misiam

Misiam, Lydiã, Troada, & Phrygiam quas
 supra Hellespontum. Propontida etiam, ac Bithyniam, & Cappadociã, et gentes iuxta Pontum barbaras usque ad Tanaim flumẽ sæditionis fecit. Adiecit imperio Cadusios, Tapyros, Hyrcanos, Drangas, Dernicos, Carmanios, Corãneos, Rhombos, Vorcanios, Parthos, Persu præterea, ac Susianos, Cassiosq; ad quos angustus est aditus, unde & portæ Cassia appellantur: pluresq; alias, quas recensere in huius opere prolixius esset, ignobiles nationes. Inter cum Bactrianis bello, cum & locorum difficultate, & hominum numero se tutarentur, retrocedens in tempus aliud id certamen distulit. Deducto in Syriam exercitu, urbi condenda locum elegit. Verum cum superiores omnes gloriæ & rebus gestis superasset, urbem quoq; ingentem cõdere statuit, cui par magnitudine neq; fuisset antea, neq; esset futura. Arabum regem domi spolijsq; cumulatam, magnificè cum exercitu domum remisit. Ipse coactis undiq; uiribus, & his quæ ad tantum opus spectarent, paratus pra Euphratem urbem condidit, non equa latrum dimensione, nam duæ muri partes longiores erant reliquis. Horum latum quodlibet longitudine est stadiorum centum quinquaginta, breviores uerò studijs nonaginta. Qua muri dimensione ambitus stadia complectitur quadringenta octoginta. Et sanè spe sua nequaquam frustra

R
 frust
 tant
 con
 cent
 hnd
 altit
 cobz
 pote
 rior
 lans

D
 C
 cũ
 mod
 uen
 tas
 fisci
 quat
 liqu
 lam
 fact
 sacri
 filiar
 amo
 dam
 plur
 auib

frustratus est. Nulla enim postmodum urbs tanto ambitu, tanta ueniam magnificētia constructa est. Altitudo murorum, pedum est centum: latitudo, qua tres currus simul perambulant. Turres mille & quingenta, quarum altitudo pedum est ducentorum. Habitare eam cōegit maiori ex parte Assyrios, & quidem potentiores. Ex reliquis nationibus uoluntariis assumpsit, a nomine suo urbē Ninā appellans. Agros propinquos habitatoribus diuisit.

CAPVT II.

De Semiramidis genere, ciuisque incremento.

Condita urbe, arma in Bactrianos uertent, ibi Semiramidem uicorem cepit: qua cū clarissima omnium mulierū feratur, quomodo ex humili fortuna ad tantam gloriā perueniret, haud ab re erit referre. Est Syria ciuitas Ascalon: haud procul ab hac stagnum est piscibus plenum, iuxtaq; templum insigne deae, quam appellant Dercetam, facie hominis, reliqua parte corporis piscem. Huius cause fabulam serunt, Venerem aliquando obuiam ei dea factam, amorem cuiusdam speciosi adolescentis sacrificantis sibi inieciisse, exq; eorum esse coitus filiam natam. Deam sui erroris pudore ductam amouisse adolescentem, filiam uerò in loca quadam deserta ac saxosa, in quibus aues erant plurima, exposuisse: ibiq; quasi diuino nutu ab auib; infantem nutritam. Se uerò pudore,

doloreq; compulsam in lacum abiectisse, atq;
 ibi in piscem conuersam. Vnde & Syri usque
 ad hæc tempora his piscibus abstinentes, et
 pro dijs colunt. Tradunt rem mirandam, ac
 infantem alis conuolentes, nutritisse coagulato
 lacte ex proximis pastorum mapalibus raptum.
 Aëlo anno, cum firmiori cibo egeret, auer-
 seum eodem ex loco raptum ori infantis adma-
 uisse. Qua re à pastoribus ex corrosione carnis
 animaduersa, infantem speciosam forma con-
 pertam ferunt, nutritamq; apud se dono posita
 datam præsidi pastorum regio nomine Simm.
 Hic liberis carens, ut filiam magna cura nu-
 tritam, Semiramidem ab auibus (eo enim no-
 mine lingua Syria uocantur) appellauit. Qui
 postmodum Syri omnes ut deas honorant. Hæc
 de Semiramidis ortu fabulæ tradunt. Quæ con-
 iam nubilus esset, ac pulchritudine ceteras ex-
 cederet uirgines, missus à rege ad recensenda
 greges præfectus Syriæ Menon, cum apud Sim-
 mam diuertisset, conspectæ uirginis amore ce-
 ptus, uxorem illam sumens duxit in Ninam,
 exq; ea duos Iapetem atq; Idassem liberos ge-
 nuit. Cum plures uirtutes Semiramidis formæ
 exornarent, uir mulieri deditus, nil absq; eam
 agebat consilio. Ninus ciuitate à se condita
 adiecit animum ad Bactrianos, patriam mo-
 tosam accessuq; difficilem, & hominum num-
 ro ac uiribus ualidam. Cum autem priori ex-
 pediti

R
 pediti
 tus c
 gen
 dit
 cent
 cur
 bus
 cred
 qua
 dine
 mo
 Scyt
 tum
 tran
 tudi
 conf
 fide
 cusi
 uigi
 Nan
 que
 tu.
 futu
 in I
 apt
 hom
 alia
 Qu
 st

expeditione nil profecisset, maioribus opus esse ra-
 tus copijs, coacto ex singulis gentibus electo in-
 genti exercitu aduersus eos profectus est. Tra-
 dit Ctesias scriptor, pedites ad decies septies
 centena millia fuisse, equitum millia ducenta,
 currus uerò falcatos paulo minus decem milli-
 bus & sexcentis. Qui militum numerus in-
 credibilis nūc forsā sit, audientibus, sed haud
 quaquā impossibile uidebitur, Asiae magnitu-
 dinem, multitudinemq; in ea nationum anti-
 mo aduertenti. Nam si quis Darj aduersus
 Scythas expeditionem cum octingentis mili-
 tum millibus, si quis item Xerxus in Græciam
 transitum cum infinita penè hominum multi-
 tudine, siq; in Europa paulo antè res gestas
 consideret, minimè dictis nostris abrogabit
 fidem. Nam ex unica Sicilia ciuitatum Syra-
 censis Dionysius exercitum peditem centum
 uiginti, equitum duodecim millium confecit.
 Naues magnas partim triremes, partim quin-
 queremes ad quadringentas ex uno eduxit por-
 tu. Romani paulo ante Hannibalis tempora
 futuri belli preuidentes magnitudinem, census
 in Italia tum ciuium tum sociorum, qui bello
 apti essent, habito, decies centena fermè millia
 hominum descripsere. At ea ne uni quidem
 aliæ prouinciæ hominum numero cōparāda est.
 Quæ ideo recensuimus, ne quis ex hac quæ nūc
 est urbium solitudine, priscam illarum gentium

expendat copiam. Hunc tantum numerum gen-
 tium Ninus contra Bactrianos patriam aspe-
 ram atque angustam ducens, exercitum in plu-
 res partes diuisit. Sunt in Bactria plures insi-
 gnes urbes, quarum una (ea regia est) Bactria
 nomine, praestantior ceteris habetur, tum ma-
 gnitudine, tum arce admodum munita. Bactria
 uorum rex erat Zoroastes, qui comparato homi-
 num quadringentorum millium ualido exerci-
 tu, Nino in sinibus occurrit: permissaque de in-
 dastris parte hostium prouinciam ingredi, pug-
 na inita hostes in fugam uersos superat, per-
 sequitur cadendo usque ad montes proximos,
 ad centum millia hostium caesis: deinde auxilium
 ferente suis Nino, superati a multitudine Apy-
 riorum Bactriani, dispersi sua quisque urbi sub-
 sidio abijt. Ninus Bactriam ingressus, cetera
 artibus captis, Bactriam & natura loci, &
 rebus ceteris, quae ad defensionem spectant, mu-
 nitam, cum expugnare non posset, obsedit.
 Protracta longius obsidione, uir Semiramida
 (is Nino aderat) amoru impatiens, uxorem ac-
 ceffit: quae perspicax, magnique ultra mulie-
 brem sexum animi, tempus nata, quo uirtu-
 tem ostenderet, uiam multorum dierum ingre-
 ditur, induta eiusmodi forma stola, ut uirne
 an mulier esset, nequiret perspicui. Tuebatur ea
 ab itineris aestu corporis colore, agilis ad omne
 opus. Cuius tanta erat commoditas, ut postmo-
 dum

dum Medi, cum Asia imperarent, Persaq; stola
Semiramidis uterentur. Cum uenisset in Ba-
briam, perspecta obsidione, tum loci, urbq;
sua, qua; adiri posset, animaduersis, arcē, quia
loco natura munito, difficultiq; erat, & quem
nullus antea tentarat accessu, custodis nauam
conspexit, intentis omnibus, ueluti arce ab ho-
ste tuta, ut inferiori parti campestri subsidium
ferrent. Sumptis igitur qui per loca petrosa
abruptaq; ascendere soliti erant, per aditum
uallis precipitem superata loci asperitate par-
tem arcis cepit: magniq; ad terrorem excitato
tumulto signum capte arcis obsidentibus dedit.
Qui intra urbē erant, arce amissa obstupescēti,
derelictis mœnibus fuga saluti consuluerunt.

CAPVT III.

Quomodo Ninus duxit uxorem
Semiramidem propter
eius uirtutes.

Capta ciuitate, admiratus Semirami-
dis uirtutem Ninus, in primis eam multo
tis donis cumulauit: demde pulchritudine eius
allectus persuadere uiro conatus est, ut illum
sponte sibi uxorem condonaret, pollicenti filiam
se matrimonio in eam gratiam daturū nomine
Sofanem. Reuenti comminatus est ei se ocu-
lo, ni pareret, erit uirum. Hoc percussus timore,
simul & amore incensus Menon, cum laqueo
uitam finisset, Semiramidem Ninus uxorem
cepit

cepit. *Theſauri omnes Baſtrianorum, magnum auri atque argenti pondus ad Ninum perueniunt: qui conſtitutis Baſtrianorum rebus, exitum dimiſit. Genitoq; ex Semiramide filio, cui nomen Nini indidit, exceſſit è uita, imperio ueri relicto. Sepultus eſt in regia, ſepulcro ingentis molis, altitudine nouem ſtadiorum latitudine, ut ait Cteſias, decem, ei conſtructo. Cum ciuitas iuxta Euphratem ſit in plano condita, conſpicitur uelut arx quadam ea moles, licet multo ſtadijs diſtans: quam nunc etiam ſtare dicunt.*

CAPVT IIII.

Quomodo Semiramis poſt mortem Nini ſuſcepto imperio multa egregia fecit, & de ædificatione Babylonix.

Poſt Ninam à Medis dirutam, quo tempore Aſſyriorum imperio potiti ſunt, Semiramis magni mulier animi cupiens uirum rerum gloria excellere, urbem in Babylonia condidit, accerſitis undiq; opificibus atq; architectis, ceterisq; quæ ad tantam rem pertinebant, paratis. Addidit ad id opus perficiendum ex omni regione hominum milia ter decies centena. Urbs ab utroque latere Euphratis, ut medius interfluat, ædificata: cuius mœnia ambitu ſtadia trecenta & ſexaginta complectebantur, frequentibus turribus ac magnis. Erat tanta operum magnificentia, ut in muri latitudine ſex equorum currus una prodire poſſent. Altitudo in-

credibile

credibilis audiētibus, ut Ctesias Cnidius ait: ut autem Clitarchus, & qui cum Alexandro in Asiam profecti sunt, scripsere, pedum trecentorum sexaginta quinque. Addiderūt etiam, quolibet anni die stadium muri absolutum, ut tot sint stadiorum circuitus, quot dies annum conficiunt. Mœnia ex lateribus & asphaltis facta: quorum altitudo, ut Ctesias tradit, est passuum quinquaginta: ut quidam posteriores scribunt, cubitorū quinquaginta: latitudo amplior quam qua duo currus ueherētur. Turres ducēt & quinquaginta numero, quarum altitudo latitudoque magnificentiā æquat murorum. Non est autem mirandum in tanto mœnium ambitu paucas turres esse ædificatas. Nam cum plurimæ paludes urbem circūstent, non fuit consilium ea parte turres construere, quæ loci natura esset admodum munita. Inter murum atque ædificia, pomærium duo iugera conficiūt. Ut celerius opus consummaretur, cuiuslibet ex amicis stadium perficiendum, tradita ad id impensa, assignauit. His mœnibus summa cura unico anno absolutis, pontem qua parte fluuius angustior fluebat, construxit stadiorum quinque longitudinis, columnis in profundo summa arte inuicem pedes duodecim distātes iactis: lapides ædificij truncis ferreis immisso iuncturis liquefacto plumbo coniunxit. Ante columnas, ad impetum aquæ scindendum, cursumque fluuij reprimendum, firmos com-

posuit angulos, quò ab omni aque undique confluente ut tunc essent. Pontem is triginta pedum latitudine erat, ex cedrinis cyparissis ac palmarum trabibus spectata magnitudine cõiunxit: opus nulli arte posterius eorum que Semiramide facta sunt. Ab utroque flumine latere murum duxit stadyis trecentis sexaginta pari moenium urbis latitudine. Regias tunc flumẽ ex utroque pontis latere duas edificauit que & aspectum late urbis præberent, et esset tanquam ciuitatis propugnacula, Euphrate per mediam urbem meridiem uersus fluente. Altera regia ad orientem, ad occidentem altera spectabat, utraq; ingenti opere constructa. Nam que ad occidentem uergit, primam habet ambitum stadiorum sexaginta, altis & sumptuosis manibus ex cocto latere constructam. Alter deinde interior est circuitus: cuius in crudis adhuc lateribus uaria animantia quæque suo colore ad naturæ similitudinem expressa fuere. Huius longitudo stadiorum est quadraginta, latitudo laterum trecentorum, altitudo, ut Ctesias scribit, passuum quinquaginta. Turrium altitudo ad passus septuaginta eleuatur. Est & tertius intimus circuitus, qui arcem continet, triginta stadiorum ambitu. Huius edificij altitudo latitudoq; superat secundæ muri opus. Inerant diuersorum animalium figura in turribus ac muris, colore quoque ac forma naturali. Erat insuper

omni

R
omni
tudo
mis
iuxta
xera
posse
ex al
tudin
trigint
loco
mira
Bela
cla,
tem
tum
aspic
fana
ne se
fecit
uici
qua
mur
super
oper
tuit
ene
meo
nem
ulla

omnis generis animantium uenatio, quorum magnitudo quatuor cubitos excedebat. In his Semiramis conspiciebatur ex equo pardalum iaculata, iuxtaq; eam uir Ninus iaculo leonem feriēs. Eraxerat & portas tres, superque eas uaria ex aere posita ornamenta. Hac regia excellentior ea, que ex altera sita erat fluminis parte, fuit, tum magnitudine, tum ornatu. Vltius enim muri ambitus triginta stadia ex coelo latere complectebatur: loco animalium aeneæ statue inerat Nini, ac Semiramidis, præsectorumq; & Iouis insuper, quæ Belam Babylonij uocant. Inerat & ætes fructuæ, uariæq; uenationes ad asspicientium uoluptatem. In loco Babylonia humiliori lacum quadratum effodit, cuius singula latera ex latere coelo asphaltumq; adificauit stadia erant ducenta, profunditas pedum trigintaquinque, ad quam flumine superinducto ab regia fossa utrinque aditum fecit. Ex utraque uero parte, ex coelo latere fornicibus constructis asphaltum superinduxit, ad quatuor cubitorum spissitudinem. Erant autem muri fossa latitudine laterum uiginti, altitudine supra fornices pedum duodecim. Septem diebus opere perfecto, flumen in priorem cursum restituit. Statuit autem ab utraq; fossæ parte portas aeneas, quæ usq; ad Persarum regnum steterunt. In urbis medio templum Ioui Belo erexit, cuius amplitudinem neq; scriptores propter uetustatem, neque ulla memoria singulatim tradunt. Constat tamē

ob illius mirandam altitudinem, à Chaldeis
 tum orientem tum occidentem uersus aëstrorum
 in eo obseruationes factas. Id ex latere atque
 asphalto summa arte magnaq; impensa est con-
 structum. In summo templi tres ingentes aurtæ
 statuas, Iouis, Iunonis, Opisq; erexit: quarum
 Iouis adhuc extat, longitudine pedum quadra-
 ginta, mille Babyloniorum talentorum pondo-
 ris. Opis simili pondere in sella aurea residet:
 ad cuius genua duo adsunt leones, iuxtaq; ser-
 pentes argentei ingentis magnitudinis, ponderis
 quilibet est talentorum triginta. Iunonis stan-
 signum, ponderis est talentorum octingentorum.
 Huius dextera caput serpentis tenet, sceptrū le-
 pideum sinistra. His omnibus cōmunis erat ma-
 sa aurea manufacta, lōgitudinis pedum quadri-
 ginta, duodecim latitudinis, ponderis talentorū
 quinquaginta. Duo præterea carchesia talento-
 rum triginta erant, totidemq; uasa uaporibus
 apta, utrunq; talentorum triginta. Crateres et
 auro tres: quorum Ioui dicatus talenta mille &
 ducenta Babylonica pendeat, aliorum quili-
 bet sexcenta: quæ omnia postmodum Persarum
 reges surripuere. Regiæ & reliqua ornamenta
 tum tempore consumpta sunt, tum ab homini-
 bus deleta. Ipsius quoque Babylonis parua
 quadam portio superstat, maxima parte in-
 tra mania cultui agrorum exposita. Erat &
 hortus pensilis iuxta arcem, non à Semiramide,

scilicet

R
 sed à
 licis fa
 in m
 uiro p
 arbor
 horti
 tur. A
 ro sup
 gè lat
 qua t
 super
 ficat
 super
 ta cul
 erat
 spiss
 hoc m
 bes, l
 Super
 to cor
 ne gy
 hum
 insut
 hoc p
 gnar
 bat.
 Etun
 stud
 sori

sed à quodā Syro rege postmodū in gratiam pel-
 licis factus. Quæ cum Persa esset genere cupiens
 in mōtibus uidere iuxta morem Persarū prata,
 uiro persuasit, ut artificio excitaret hortum, qui
 arboribus pratisq; patriā representaret. Huius
 horti singula latera iugeribus quatuor extēdun-
 tur. Aditus ueluti in monte erat, ædificijs alte-
 ro super alterū constructis, ut eo conspectus lon-
 gè lateq; pateret. Testudines in solo posite erāt,
 quæ totius horti pondus sustinerent: inde alie
 super alias excrecente semper magnitudine ædi-
 ficata. Nam superiores, in quibus horti murorū
 superficies cōtinebatur, altitudine quinquaginta
 cubitorum eminebant: earum latitudo pedes
 erat duodecim: muri magna impensa cōstructi,
 spissitudine erant pedum uigintiduorū. Solum
 hoc modo constabat: Erant posite lapideæ tra-
 bes, longitudine pedum sedecim, sex latitudine.
 Super has pro pauimēto strata arūdines asphal-
 to compactæ. Desuper cocti lateres duplici ordi-
 ne gypso structi, tertio tegula plumbea, ne qua
 humiditas ad testudines maneret. Aquarum
 insuper receptacula, quibus humor efflueret. In
 hoc pauimento cōgesta humus profunda, ut ma-
 gnarū arborū radicibus satis esset, ortū efficie-
 bat. In eo proceræ omnis generis arbores aspe-
 ctum iucundū reddebant. Lumen quoq; adeo tes-
 tudines inuicem præbebāt, ut in eis regia diuersa
 soria haberentur. Præterea aquaductus occultè
 fabri

fabricatus rigabat hortū. Et hæc horti meli
 postmodū facta est. Semiramis & alias urbes in
 Euphratē Tigrimq; fluuios edificauit, in quo
 emporia constituit eorum quæ ex Media ac Pa-
 rætans, omniq; propinqua regione ferrentur.
 Post Nilum enim & Gangem, flumina totius
 Asia nobiliora, Euphrates ac Tigris ex Arme-
 niæ montibus fontes habent. Distant autem a
 inuicem stadys mille & quingentis: delatiq; per
 Mediam & Parætanos descendunt in Mesopo-
 tamiā, quā undiq; circumdantes, regioni nomi-
 indiderunt. Deinde per Babyloniam fluentes, in
 mare rubrū defrūtur. Flumina ingentia alio
 cōpressā, magnæ emporia frequentantibus ex-
 stant commoditati: unde & locorum quæ iuxta
 aquas sunt, mercatores cōtingit ditissimos esse.
 Semiramis ex Armeniorū montibus lapidem ex-
 cidi fecit, longitudine pedū centū quinquaginta,
 latitudine uerò spissitudineq; quatuor et uiginti.
 Hunc magna curruū multitudine ad flumen
 delatū, nauiq; impositū, Babyloniam detulit, in
 uia insigniori crexit. Res mirabilis aspiciētibus,
 quā e forma Obeliscū dicūt, inter septē miranda
 opera annumeratū. Cum multa sint Babyloniam
 afficientibus admiratione digna, nō minus mi-
 rabitur quis magnam uim, qui in ea gignitur,
 asphalti, tanta enim illius superest copia, ut non
 solū satis tot tantisq; edificijs fecerit, sed et popu-
 lus licet innumerabilis eo arefacto, pro ligna
 utatur.

utatu
 go fon
 est te
 rabili
 uem, q
 enim
 abrep
 tur. E
 pta lo
 in seiu
 data
 pore q
 mergi

De

H
 cum p
 pellati
 iuxta
 duode
 erecto
 saxum
 scinder
 centur
 eo lite
 rum o
 à part
 cipstio

utatur: adeo magna illius copia tanquã ex largo fonte hauriẽtibus adest. Hunc prope fontem est terra hiatus haud magnus, sed uirtute mirabili. Ejcit enim odorem sulphureum, ac grauem, qui transeuntes animantes interficit. Ita enim anhelitũ comprimit, ut spiritu intercluso, abrepta respirãdi facultate mors subito sequatur. Est et ultra flumen palus breuis circũscripta loco, fumũ habens circa solũ: in quã si quis in seius ingrediatur, eueſtigio attrahitur, nulla data regrediẽdi facultate. Deinde paulatim torpore quodã corporis totius in profundũ delatus mergitur, pauloq; post mortui corp^o supernatat

CAPVT V.

De Semiramidis in Aegyptum, Aethiopiam, atque Indiam expeditione.

His perfectis operibus Semiramis magno cum exercitu profecta Mediam uersus, cum peruisset ad mœtem, qui Bagistanus appellatur, is Ioui sacer est, castra posuit, hortumq; iuxta in cãpis patentibus, cuius ambitus stadia duodecim completebatur, construxit, fonte ibi erecto, aqua cuius hortũ rigaret. Ponẽ hortum, saxum altitudine stadiorum decem & septem scindens, in inferiori eius parte suam effigiem, centumq; ei dona ferentium sculpsit. Syris in eo literis scriptum erat, à Semiramide subditorum opere id saxũ fuisse excisum. Deinde cum à parte campestri aquato aggeribus saxi precipitio in summum transcendens in ciuitatem

Media Chaoniam accessisset, animaduersa in
 quodā elato campo stupenda altitudinis ac ma-
 gnitudinis petra, hortum alterum permagnum
 in medio illius fecit: ubi sumptuosa uoluptatis
 deliciarumq; causa edificia, ex quibus & hori
 & omnem exercitum (is in campis erat) specta-
 re posset, erexit. Hoc in loco diutius commorata
 est, quieti, delicijsq; dedita. Nam alium uirum
 capere noluit, uerita ne imperio priuaretur. Sei-
 ens ex militibus eligebat, appetebatq;, qui in a-
 stris erant forma & decore prestantes. Quo-
 omnes postea priuabat uita. Iter deinde per
 Ecbatanos flexit ad Iarciu montem. Ad hunc
 multū stadys per plura precipitia ac conuulsa
 erat aditus. Cupiens ergo tum immortale se-
 monumentum relinquere, tum breuiorē face-
 uiam, abscissis anfractibus, locisq; concauis
 planam deductis, magno sumptu iter breuius
 reddidit, quod usq; ad hoc tēpus Semiramis ap-
 pellatur. Ad Ecbatanam inde campestrē urbem
 accedēs, magno sumptu regiā edificauit. Verū
 cū aqua ciuitas, nullis propinquis fontibus, co-
 reret, aqueductum in eam urbem admodū ne-
 cessariū magna impensa laboreq; perduxit. E-
 mons urbi propinquus stadys duodecim, nome-
 ne Orontes, asper, & accessu difficilis: ut cuius
 recto itinere ascensus usq; ad summitatem sta-
 diorum sit uigintiquinq;. Ex altera montis po-
 te lacus magnus fluuiū efficit: quē illa effosso

radis

R
 radi
 tudo
 quin
 aliq
 tes fa
 redd
 nunc
 in eis
 stris
 tend
 ad
 reru
 mid
 Aeg
 nem
 scisc
 spon
 esse,
 hon
 lius
 gres
 ran
 dra
 eius
 neq
 bili
 cult
 adh
 thi

radice monte in urbem induxit. Erat fossa lati-
tudo pedum quindecim, altitudo quadraginta-
quinq; His in Media gestis, uenit in Persidem,
aliaq; Asia, quibus imperitabat loca, ibiq; mon-
tes saxaq; incidens, uiam facilem transeuntibus
reddidit: & in locis planis aggeres statuens,
nunc sepulcra defunctorum ducum, nunc urbes
in eis edificauit. Consueuit & aliquando in ca-
stris paruos aggeres erigere, ubi tentorium suum
tendens castra despiceret. Quo factum est, ut usq;
ad nostram etatem multa in Asia eiusmodi
rerum uestigia perdurent, quae opera Semira-
midis uocantur. Vniuersa deinceps peragrata
Aegypto, Libyaeque magna ex parte in ditios-
nem redacta, ad Iouem Ammonem transijt,
sciscitatura à Deo suae uitae finem. Dicitur re-
sponsum ei datum, ab hominibus migraturam
esse, atque à multis Asia gentibus immortalium
honores assecuturam. Idq; fore, cum ei Ninus fi-
lius insidiaretur. Aethiopiam postmodum in-
gressa, plurimaq; sibi subiciens, multa in ea mi-
randa conspexit. Ferunt in ea stagnum esse qua-
dratum, cuius circuitus CLX. efficiat pedes: aquae
eius colorem similem minio, odorem suauem,
neque ueteri uino dissimilem, uirtute uerò mira-
bili, ut quae pota in insaniam uertens cogat oc-
cultas errata palam fateri. Sed his haud facile
adhibetur fides. Sepulturas defunctorum Aeo-
thiopes diuersas ab reliquis faciunt. Salientes
k enim

enim corpora, inq; uasis uitreis nuda condet-
 tet, supra columnas ponunt. Ita per uitrum de-
 functi corpus aspicitur, quemadmodum scribit
 Herodotus: quod Cnidius Ctesias improba-
 Ait enim, saliri corpora, sed nequaquam in ui-
 tro nuda condi, Vri enim, ideoq; corruptam non
 posse speciem seruare: sed statuas aureas cau-
 fieri, in quibus mortuos ponant, uitro circum-
 posito. Quo fit ut in locis superioribus sita, ex-
 cunctante uitro, imago aurea defuncto similes
 reddatur aspicientibus. Et hec ditiorum sepe
 era esse affirmant. Tenuiores, argenteas imagi-
 nes ponunt, inopes uero fictiles. Vitrum abun-
 cum plurimum fuit in Aethiopia, omnes ha-
 bent. Mores Aethiopum, abaque memorandi
 digna, paulo post, cum res eorum tristica reser-
 tur, narrabimus. Constituta Aethiopia Aeg-
 yptique rebus, Semiramis ad Baltrianos As-
 cum exercitu descendit, maximas habens co-
 pias. Cum diutius pacem egisset, honoris co-
 pida excogitauit aliquod memoria dignum ho-
 lum gerere. Audiens igitur Indorum gentem
 maximam inter ceteras orbis, regionem uel
 pulchram fertilemq; esse, arma in Indiam uo-
 lit. Imperabat Indis ea tempestate rex Stan-
 robates, maximo fultus exercitu, elephantique
 plurimis bello aptis. Est India prae ceteris pul-
 chritudine excellens, ac multis quae illam rigent
 fluminibus distincta, hisq; fructus annuatim
 ferent.

ferens. Ad eò autem omnibus exuberat ad u-
 lū necessarijs, ut affatim ubilibet fructus præ-
 beat. Dicitur nunquam in ea sterilitatem esse,
 aut fructuum uasitatem. Est & incredibilis ele-
 phantorū numerus, qui uirtute & robore cor-
 poris multo Libycis præstant. Similiter auri,
 argenti, ferri, aris, lapidum præterea pretiosorū,
 ceterarūq; rerū, quæ ad delicias atque opes spe-
 elant, summa copia: quæ singula nota Semira-
 midæ, ad bellum Indicum eius animum impu-
 lere. Videns autem quantum bellum susceptum
 esset, magnisq; sibi uiribus opus esse, omnibus
 prouinciarum præfectis mandauit, ut pro ma-
 gitudine prouinciarum iuniores aptos bello
 conscriberent, utq; nouas armaturas pararent.
 Reliquis quoque edixit, ut post triennium in Ba-
 ethris parati instruetiq; adessent. Iussit præter
 ea in Phœnicia, Syria, Cypri, alijsq; mariti-
 mis locis, ubi ea materia suppetit, naues flumi-
 nibus aptas, quæ diuidi possent, parari. Indus
 enim, magnus præ ceteris eius loci fluuijs, re-
 gnū Indorū terminans, pluribus tum ad transo-
 uchendū, tum ad prohibendos à ripa hostes na-
 uigij eget. Et cū iuxta flumē haudquaquā ma-
 teria esset nauibus apta, necesse fuit illā ex Ba-
 ethris per terram uehere. Inferior uero elephan-
 torum apparatus, rem excogitauit qua terret
 Indos, cogitātes nequaquam extra Indiam ele-
 phātos esse. Occisis igitur trecētis boū millibus,

carnes operarijs concessit, coria insui fecit ele-
 phantorū instar: quæ postmodum sæno veteria,
 ueri elephantī speciē præ se ferebant. Intus ho-
 minem, camelumq; super quo sedens formā bi-
 lū duceret, inclusit. Hæc in loco semoto oclu-
 soq; aëta, ne qua exterius emanare possent, ut
 Indi improuisa re percussi, ueras bestias existi-
 marent. His biennio cōfectis, tertio copias omnes
 in Bactris cōegit. Fuit perditum numerus, ut Cri-
 stus tradit, ter decies centena millium, equitum
 millia quingenta, currus ad millia centum. Er-
 rant totidem numero homines supra camelos,
 cum gladijs cubitorum quatuor. Naues di-
 se ad duo millia: quas unā, & elephantorū si-
 mulacra, cameli deferebant. Abstulit autem
 equos, ne eis simulacris terrerentur. Quod &
 Perseus Macedonum rex multis post annis in eo
 bello imitatus est, quod cum eo Romani elephā-
 tos habentes Libycos gesserent. Verū neque illi
 in bello, neque Semiramidi profuerunt. Audi-
 ta rex Indorum tum exercitus magnitudine,
 tum ingenti apparatu belli, conatus est excede-
 re Semiramidis uires. Et primū ex arūdinibus
 nauigia cōfecit ad quatuor millia fluuii accom-
 modata. Ferūt enim Indiæ tum flumina, tum li-
 ca palustria, arundinū copiam ita crassarum,
 ut nequaquam ea uis homines amplecti que-
 ant. Ex his naues optima sunt, propter arūdi-
 num robur. Armorū quoq; omnis generis copias
 paraui

parauit ex uniuersa India accitis maioribus
 quam erant Semiramidis copijs. Elephantorumq;
 syluestriū uenatione facta, plurimos ad
 bellum instruxit, ut terrorem aspicientibus in-
 cerēt. Omnibus, quæ belli usus poscit, prepara-
 tis, nuntios ad Semiramidē iam appropinquan-
 tem mittens, reprehendit eius ambitionē, quòd
 nulla iniuria lacescita bellum sibi inferret. Mul-
 tisq; uerbis eam per literas incusans, deosque
 inuocans testes minatus est, si acie uicta esset, se
 illā cruci affixurū. Lecta epistola ridēs Semira-
 mis, Non uerbis, sed uirtute certandū esse res-
 pondit. Deinde ad Indum perueniens, inuenta regis
 classe ad certamē parata, & ipsa suas naues ele-
 ctis militibus instruxit. Ibi durū certamē comi-
 sum est, ac diutius magnis utrinq; uiribus pu-
 gnatū. Tandem superata Indorū classe, qua in
 pugna ad mille naues submersæ sunt, multi-
 que mortales capti, pontē, quò facilior esset trāsitus,
 supra flumen cōstruxit: præsidioq; ab utroq; la-
 tere imposto, omneis copias traduxit, in insulas
 quoq; ac urbes in flumine sitas cepit, ad centum
 millia hominū in seruitutē redactis. Classe ami-
 sa Indorū rex simulās suas copias procul a flu-
 mine retro abduxit, ut hostes id formidine fa-
 ctū rati, fluuiū trāsirēt. Quo cognito Semiramis
 eam ex uoto res cederet, parte copiarū ad potius
 custodiā relicta, Indos cū reliquo exercitu per-
 secuta est. Præcedebant elephantorū simulacra,

quò regij exploratores elephantorū apparatu
 conspecto regi metum inijcerent. Verū ea si-
 mulatio hinc diutius latuit. Nam admiranti-
 bus Indis unde tāta illi elephantorū copia sup-
 peteret, quidam ex Semiramidis exercitu nocte
 capti rem prodidere. Quapropter confisus sui
 uiribus rex, fictionē elephantorū prædicens, ut
 sublato metu acrius pugnam inirent, copias im-
 mēsis aduersus Assyrios eduxit. Instructa quo-
 que acie Semiramis proficiscebatur. Appro-
 pinquantibus exercitibus, rex equites ac cur-
 rus in prima acie ante phalangem destinavit.
 Semiramis simulatis elephantis aduersus equi-
 tes præmissis, initoque certamine regios equites
 fudit. Assueti enim ueris elephantis equi, noui
 forma olfactuq; insueto turbati sunt. Itaque
 pars in hostes equorū impetu, pars in alia loca
 uertitur. Semiramis cū electis militibus uictori-
 am secuta, in primis pugnans, Indos in fugam
 uertebat. Quibus ad phalangem refugientibus,
 Staurabates haud ea re percussus, aciem pedu-
 tum precedentibus elephantis promouit. Ipse in
 dextro cornu pugnas, superq; ualidum elephan-
 tem insidens, aduersus reginam uirili animo
 proficiscitur, casu eodem in cornu pugnantem.
 Veri elephantis contra simulatos ibant, neque
 pari robore pugnabatur. Superiores erant ro-
 gij, magnamq; edebant Assyriorum cadem
 partim qui elephantorum pedibus contererent

tur, partim qui interirent aut lacerati dentibus aut proboscide absumpti. Cum magnus interfectorum alterius super alterum cadentium cumulus fieret, timorq; ac terror omnia corriplescit, nulli iam ordinem seruabant. Ita omnibus jermè Assyrijs ad fugam intentis, rex Semiramidi casu obuius primùm sagitta brachium eius, deinde iaculo humerum sauciauit. Regna haud quaquã uulnere (leue enim erat) exterrita, cum equum ascendisset, belua insequente fermè capta est. Omnes in fugam uersi, ad naues tendunt. Insequentibus Indis magna caedes facta est per loca tanta multitudini angusta, cum equitibus pedibusq; qui ad pontem tendebant, immixtis, alter alteri impedimento esset, ut neq; fuga neque salutis ullus daretur locus, sed ipsi suomet tamultu oppressi interirent, multi ex utroque pontis latere præsuigentium multitudine in aquã precipitati sunt. Semiramis, cum maior eorum pars qui bello superfuerant flumen transissent, pontem (is super naues fabricatus erat) discedit. Naues in plures partes diuise, delataq; per flumen, in diuersa loca applicuere, multis Andorum, qui illas insequendo ascenderant, ut fluminis submersis. Rex multis prodigijs augurumq; responsis monitus ne flumen transiret, sinem persequendi fecit. Semiramis permutatis captiuis in Bactrianos rediens, maiorem exercitus partem dimisit.

Paulo post detectis quas ei Ninus per eun-
 chum parauerat insidijs, omnisque iniuria uul-
 Ammonis responsum remissa, cum omnibus fi-
 lio ut regi parerent prefectis mandasset, eues-
 gio euauit, ad Deos, iuxta oraculi responsum,
 ut creditum est, translata. Quidam fabulantur,
 illam in columbam fuisse conuersam: compluri-
 bus enim auibus domum ingressis, & illam
 reliquis auolasse uoluit. Quo factum est, ut
 columbam ut deam colant, immortalem regni-
 nam arbitrati. Imperitauit uniuersa Asia praeter
 Indos. Vixit annos, quemadmodum Ctesia
 Enidius scripsit, duos & sexaginta, cum qua-
 draginta duobus regnasset. Athenienses, non
 nullique alij scriptores asserunt, Semiramidem,
 pulchra decoraque forma esset, a rege Assyrio-
 rum praeter modum dilectam: cuius modesta
 fuerit admodum laudata. Cum eius uita inte-
 gritas uulgata admodum foret, persuasisse ui-
 ro tradunt, ut quinque dies se solam regnare pa-
 teretur. Quo impetrato, sceptro regni stolaque
 regia sumptis, prima die splendidum conuiuium
 fecisse, inque eo omnes duces principesque adegisse
 ut sibi ueluti regina parerent. Secunda die, cum
 populares nobilioresque se tanquam reginam co-
 lerent, uiro in carcerem truso, magnoque animo
 cum cepisset regnum, ad senium usque, multis a se
 praclare magnificeque gestis, tenuisse.

H
 gno
 matr
 sus i
 pelli
 trad
 uit a
 esse
 secur
 nuat
 ac co
 exer
 cuil
 erar
 dom
 bat
 rata
 agen
 tim
 sent
 id co
 suet
 que
 rare
 bud

CAPVT VI.

De successorum Semiramidis Regum
Babyloniæ deliciis, & otio.

HAec de Semiramide à diuersis autoribus traduntur. Post eius obitum sumpto regno filius pacem cum singulis egit, nequaquam matrem imitatus: sed omne uita tempus reclusus in regia, conspectumq; hominum uitās, inter pellices & eunuchos otium & delicias secutus traduxit. Existimabat enim, incōmoda omnia uitare, in continuis uersari uoluptatibus, uacuum esse curis, summam in rege felicitatem esse. Ad securitatem imperij, ut à subditis timeretur, annuatim certum militum indicebat numerum, ac eorum ducem singulis prouincijs imperabat. exercitus cum extra urbem conuenisset, ducem cuiuslibet nationi prudentiorem ex his qui secum erant constituebat. Acto anno copias, remisso domum priori milite, rursus à prouincijs petebat. Quo fiebat ut & subditi promptius imperata facerent, cum semper timor militū sub dio agentium immineret: & si qui fortè desciscerent, timore pœna quamprimum dicto parentes essent. Annuam uerò militum mutationem ad id conferre existimauit, ut parua temporis consuetudine nulla inter eos amicitia contracta, neque duces neque ceteri aduersus regem conspirarent. Diutina enim militia tum milites robustiores, tum duces prudentiores solet efficere:

que res sepius magnas facultates ad desciscendum à principibus praeiuit. Vita uero principis exterioribus ignota, uoluptates eorum occultas reddit, & tanquam inuisibilem Deum ne uerbo quidem quis blasphemare principem praemore audeat. Hoc pacto duces exercitus, praeciarum praesides, domesticarum rerum curatores, iudices insuper singularum gentium, alio pro regni cura disponens, uitam agebat. Similiter & ceteri reges ad Sardanapalum usque triginta regnum tenuere, cuius tempore Assyriorum imperium, quod annis mille trecentis sexaginta perseverauit, quemadmodum Ctesiphano secundo libro tradit, ad Medos transfuit. Notum uero regum, quantoque quisque regnauit tempore cum nil memoria dignum egerint, nequaquam scribit. Solum memoratur auxiliū Troianis à Assyrijs missum. Dux praesidij Memnon, Ithoni filius fuit. Theutamio enim in Asia regnante qui uicesimus à Hino atque Semiramide descendit, Agamemnonem tradent aduersus Troiam cum Graecis bellum mouisse, cum Assyrijs amplius mille annis Asiae imperassent. Cum uero Priamus bello oppressus, ab rege Theutamio praesidium, ut pote Assyrijs subditus, per legatos postulasset, ille decem millia Aethiopicum, totidemque Susianos cum ducentis curribus duce Memnone ad Troiam misit. Erat tunc Ithonus praefectus Persarum, acceptus maxim

regi. Memnon uerò etate florens, ac animi corporisq; præclarus uiribus, maximè ea tempestate uigebat. Aedificasse cum ferunt in Sasis loco excellentiori regiam, quæ usque ad Persarum imperium permansit. Memnonia ab illo denominata. Strauit & uiam leophoram in ea regione, quæ adhuc Memnonia uocatur. Aferunt qui sunt in Aegypto Aethiopes, Memnona eis in locis natum, ostendentes antiquam illius regiam, quam nunc etiam Memnoniam dicunt. Sed constat illum Troianus cum uiginti peditum millibus, curribus ducentis, præsidio fuisse, multosque Græcos pugnantem occidisse: tandem per insidias à Thebalis interfectum: corpus eius ab Aethiopibus erectum, crematumque extitisse, ossaque eius ad Tithonum delata. Hæc de Memnone in scriptis regijs barbari tradunt contineri.

CAPVT VII.

Quomodo Sardanapalus ultimus Assyriorum rex propter uoluptates regno ab Athace Medo priuatus est.

Sardanapalus à Nino trigessimus rex, ultimus uerò Assyriorum, excessit omnes superiores desidia ac uoluptate. Nam præterquàm quòd à nullis exterius conspicièbatur, uitã muliebri luxit, cùm pellicibus, uestè tum purpurea indutus, tum molli lana contexta. Stola insuper muliebri faciè totumq; corpus in modum pellicis
 fuco

fuco componēs, ultra luxum muliebrē lasciuie-
 bat, uocem fēmineam loquendo imitatus. Nus
 solum cibum potumq; qui uoluptatē praberent,
 continuō appetebat, sed luxuriā quoq; deditus,
 nunc uiri, nunc mulieris uice abutebatur, o-
 mni pōtīhabita sexus ac pudoris cura. Ad eō u-
 rō delicia, turpis uoluptas, incontinentiaq; is
 eo uigere, ut successoribus post obitum suum in
 sepulcro inscribi barbarica lingua mandaret,
 quod postmodum Græcus interpretatus est: Hæc
 habeo qua comedi, & qua cum amore & uolu-
 ptate percepi. Ea plurima & præcipua relictæ
 sunt. Vita in hunc modum turpiter exacta, im-
 perium Assyriorum, quod diutius perseuerarat,
 euertit. Arbaces quidam genere Medus, uir-
 tute & animi magnitudine præclarus, dux-
 erat copiarum, quæ singulis annis in Ninam
 Medis destinabantur. Contracta hic amicitia
 cum Babyloniorum duce nomine Beleso, hor-
 tatus est ab eo ut principatum Assyriorum des-
 leret. Erat enim insignis inter sacerdotes, quos
 Babylonij Chaldeos uocant, peritus aſtrotologia
 diuinationisq;, qui multis prædixerat quæ erāt
 proculdubio futura. Hic Arbaci cum amicus
 esset, eum imperio omnium potiturum prædi-
 xit, quibus Sardanapalus regnaret. Laudati-
 uiro, satrapam s; illum Babyloniorum, si uera
 prædiceret, facturum promisit. Ipse tanquam
 Dei uocibus in spem elatus, eum præ reliquis
 ducib;

ducibus, tum benignè alloquēdo, tum beneficijs
 ad suā beneuolentiā attraxit. Cupiens autē re-
 gem atq; eius uitam inspicere, data uni ex eun-
 chis aurea phiala, ad Sardanapalum introdu-
 ctus est. Conspecta regis mollitie & muliebrī
 apparatu, illū ut nullius rei hominē despexit:
 magisq; in spē incubuit à Chaldoo datā, inita
 cum Beleso societate, ut ipse Medos ad impe-
 rium, Persas ad defectionem sollicitaret, ille ue-
 rō Babylonios barbarorumq; ducem sibi ami-
 cum ad communionem consiliorum impelleret.
 Cum tēpus missionis exercitus aduenisset, qui-
 libet de more in patriam secessit, Arbaces ad
 Medos reuersus, illis persuasit ut pro imperio,
 Persis ut pro libertate sumerent arma. Simili-
 ter & Belesus Babylonios impulit ad Arabes
 legatiū missis, præfectū eorum sibi familiarem
 ad societatem consiliorum hortatus est. Acto
 anno ad Ninam conuenere omnes, succedere se
 de more ceteris simulantes: re autem uera ut
 imperium Sardanapalo auferrent. Erant qua-
 tuor gentes, quæ in unum conuenerant, nume-
 ro millia hominum quadringenta, muniti ca-
 stris, ac de rebus communibus consultantes. Co-
 gnita defectione Sardanapalus, aliarum na-
 tionū exercitum aduersus desciscētes ducens,
 commisso certamine hostes superat: profigati
 ad montes confugiunt, studijs à Nina distan-
 tes septuaginta: quibus, cum denuò ad campos
 fora

fortunam experturi descendissent, Sardanapa-
 lus cum omnibus copijs occurrit. Instructa autem
 per praconem, ei, qui Arbacem aut Babylonium
 Belesum occidisset, talenta auri ducenta
 qui uiuos tradidisset, duplex praemium, ac Me-
 dia praefecturam pollicitus est. Verum nullum
 ea praemia mouerunt. Commisso certamine multi
 ex hostibus occubuerunt. Reliquos Sardanapalus
 usque ad castra in montibus sita persequitur.
 Qui cum Arbace erant, aduersis praелиjs pauca
 rei, initio quid uictis agendum esset consu-
 lant: maior pars in patriam cuique redeundum
 ibi praecipienda munita loca, alios in socie-
 tatem belli uocandos, necessaria ad bellum pa-
 randa esse censebat. Belesus Babylonius asse-
 rens deos multis cum laboribus periculisque uic-
 toriam polliceri, persuasit ut in bello perseque-
 rantur. Commissa igitur rursus pugna, rex su-
 perior fuit: castrisque hostium potitus, usque ad
 montes Babylonios insecutus est. In eo certamine
 Arbaces uiriliter pugnavit, multis pro-
 stratis Assyrijs uulnus accipit. Tot aduersis pra-
 elijs, eorum qui desciverant icti duces, cum do-
 mum abire decreuissent, Belesus sub dio perno-
 ctans, ex astrorum obseruatione recedere uolentibus
 praedixit, paucos post dies ultro illis auxilia
 aduentura, resque eorum in melius cessuras esse.
 Haec astris significare deos. Suadere igitur ut
 ut sua arti fidentes, parumper deorum beneficia
 expectent.

expectarent. Huic exhortationi parentibus du-
 cibus, promissumq; expectantibus tempus, nun-
 tiatum est, Bactrianorum exercitum ad regem
 mitti, propinquumq; esse, magnis itineribus pro-
 ficientem. Visum est igitur Arbaci, reliquisq;
 cum expeditis militibus obviam proficisci, ut
 aut defectionem periuaderent Bactrianis, aut
 ad id armis cogere. Primum duces, tum reli-
 qui libertatem asserentes, copijs caterorum sese
 addiderunt. Hæc Sardanapalus ignorans, me-
 mor superioris fortunæ, ad hilaritatem profu-
 sus, epulum militibus ex sacris, uinumq; abun-
 dè præbuit, aliaq; epulo accommodata. His in-
 tentis Assyrijs, Arbaces qui per transfugas ho-
 sium in castris negligentiam, ut qui uino cibo-
 que grauati, somno quietisque indulgebant, no-
 rat, noctu castra hostium expugnauit, acie insiru-
 cti incompósitos, parati imparatos adorti, mul-
 ti interfecit reliquos in urbem compulere. Sar-
 danapalus cum exercitui ducem præfecisset Sa-
 lamenum uxori fratri em, urbis curam custodi-
 da sumpsit. Hostes in locis patentibus iuxta
 urbem duobus prælijs copias regias fundunt:
 interfectoq; Salameno, reliquos persequentes,
 partim in fuga cadunt, partim in flumen Eu-
 phratem præcipientes agunt: paucis qui cædi su-
 persuerant, in urbem compulsis. Ad eò ingens
 numerus occisorum fuit, ut fluuius redundante
 hominum sanguine colorem mutarit. Obsesso
 in ur

in urbe rege, multæ nationes, qualibet libertatem asserens, ad Arbacem defecerunt. Rex magno in discrimine regnum uersari uident, filios tres, duasq; filias cum magna auri argentiq; copia in Paphlagoniam ad Cottum præfidentem misit, ducum omnium sibi acceptissimum tum per epistolas reliquorum, qui non defecerant, auxilia accersit, ad ferendam obsidionem paratus. Erat enim responsum progenitoribus datum, nunquam Ninam capi posse, nisi cum fluuius urbi hostis fieret. Quod nunquam futurum ratus, spem ceperat obsidionis traducenda, & simul futura auxilia expectabat. Hostes urbem, quam propter moenium altitudinem expugnare nequibant, obsedere. Nondum enim catapultæ, neq; uinearum, neq; arietis quo murum urbium deiciuntur, usus erat. His qui in ciuitate erant, omnes ad uictum res & obsidionem tolerandam necessaria, regis cura ad id ante impensa supererant. Cum duobus annis obsidio perseverasset, per summum otium obsessorum tertio continuis imbribus excrescens supra modum fluuius, cum partem urbis inundasset, muros deiecit ad stadia uiginti. Hic rex existimans tempus oraculi aduenisse, desperata salute, ne in hostium potestatem perueniret, pyram in regia ingentem extruxit: superque eam auro argentoq; omni, ueste insuper regia impunitis, uxoribus quoque atque eunuchis in medio

pyra reclusis, se cremandum unà cum his in
 ignem iniecit. Hostes audita regis morte, ur-
 bem per eam quæ ab oraculo prædicta erat mu-
 ri parte ingressi, Arbaces regia stola indutum
 regem appellarunt, omnium sibi rerum pos-
 testate permissa. Sumpto Imperio Arbaces,
 cum belli socijs pro cuiusque meritis dona im-
 penderet, prouinciarum quoque præsidēs pro-
 nuntiauit. Babylonius Belesus, qui futurum impe-
 rium prædixerat, admonens præmissorum, præ-
 fecturam Babyloniæ obtinuit: & simul testas-
 tus est, uotum se Belo, dum in dubio res esset, fe-
 tisse, uictō Sardanapalo, regiaq; incensa, cine-
 res se ex ea Babyloniæ delaturum: ac ponē
 templum Dei aggerem erecturum, qui ab omni-
 bus per Euphratem nauigantibus conspicere-
 tur, perpetuum monumentum regni Assyrio-
 rum deleti. Hoc petiūt suasore eunucho quodā,
 à quo argentum aurumq; ad se delatum occul-
 tum tenuit. Quod ignorans Arbaces, (existi-
 mabat enim omnia igni unà cum Sardanapa-
 lo absorpta esse) deferri Babyloniæ cineres
 permisit, ciuitati immunitate concessa. Beles-
 sus paratis nauigijs unà cum cineribus Baby-
 loniam uim magnam auri argentiq; destinauit.
 Qua re ad regem delata, iudices eius criminis
 dati sunt ex his qui unà secum fuerant uictō-
 res. Cum Belesus factum confiteretur, iudices
 eum capite damnarunt. Rex, magni utriusq; animi,
 uolens

uolens regni principia humanitate ac clementia firmiter reddere, non solum Beleso pœnan-
remisit, sed & assortatum aurum, argentumq;
condonans, præfecturam Babyloniorum à prin-
cipio concessam habere iussit, asserens maiora
illius erga se beneficia, quàm iniurias esse. Haec
uulgata clementia, non solum beneuolentiam
singulorum, sed & gloriam assecutus est, cen-
sentibus omnibus illum imperio dignum, qui ita
parceret delinquentibus. Arbaces suis bonis
uibus concessis, urbem à solo euertit: aurum ar-
gentumq; omne (nam ad multa talenta ex in-
cendio effluxerat) detulit in Ecbatanam Me-
diae urbem. Hoc pacto Assyriorum imperium
quod ad trigesimam prolem à Nino peruenerat
annis mille & quadringentis ad Medos trãssi-

CAPVT VIII.

De Chaldeis, & de obseruatione astrorum.

Nunc æquum uidetur, quòd nil memorati
dignum omittamus, de his qui Chaldeo
apud Babylonios uocatur, referre. Chaldei Ba-
byloniorum antiquissimi, cum locum in sua re-
quem in Aegypto sacerdotes obtinuerunt. Ad cal-
sum enim deorum deputati, per omnem uitam
philosophantur, peritissimi astrologia habiti.
Multi diuinatione quadam futura predice-
bunt, ac tum augurijs, tum sacris, tum alijs quo-
busdam incantationibus & mala auertere ab
hominibus, & bona afferre, auguria insuper
somnia

somniaq; & prodigia interpretari consuevere.
 Eorum praterea quæ ad sacra speculanda per-
 tinent, peritissimi. Non enim quemadmodum
 Græci, horum omnium doctrinam percipiunt.
 Nam pueri à patribus progeniem secuti eã dis-
 cunt philosophiam, omni aliarũ rerũ cura post-
 habita. Ita, tum quia à teneris annis in ea dõ-
 ctrina erudiuntur, tum quia diutius in illa per-
 seuerant, doctissimi euadunt. Apud Græcos ue-
 plarimum tardè ad philosophiã accedunt, pau-
 lumq; in ea immorati, ad quæstum uertuntur.
 Pauci admodũ in ea immorantur perdiscenda,
 lucri gratia ad alia exercitia uersi. Non enim
 de more imitantur parentũ doctrinam, sed ipsi
 sua sponte uarijs studijs pro libito incumbunt.
 Etenim barbari in suscepto exercitio semper im-
 morantur, Græci uerò lucri gratia nouis sem-
 per opinionibus incũbentes, deq; maximis disci-
 plinis inter se altercantes, incertos discipulos
 reddunt, animumq; eorum per omnẽ uitam du-
 bium, nulla certa sententia, errare compellunt.
 Ita si quis præclarissimorũ philosophorũ dilis-
 genter sectas exquirat, repugnãtes admodum,
 maximisq; de rebus inuicem contrariis compe-
 riat. At uerò Chaldæi mundum sempiternum
 esse aiunt, neque principium habuisse, neq; sorti-
 turum esse finem. Vniuersorum ordinem atque
 ornatum diuina quadam prouidentia factum.
 Cælestia omnia non casu, aut sua sponte, sed

determinato quodam firmoq; deorū nutu iudicioq; esse perfecta. Astrorum longa obseruatione cursum naturamq; diligentissimè scrutati, multa futura hominibus prædicunt. Maximam uerò uim ac motum quinq; astrorum, qui Planetae appellantur, interpretes illi, & eius præsertim qui à Græcis Saturnus dicitur, esse affirmant. Clarissimum uerò, & cuius maxima sit uirtus, Solem dicunt. Reliquos quatuor eo nomine quo & nostri astrologi appellat, Martem, Venerem, Mercurium, Iouem. Mercurios illos propterea uocant, quòd cum alijs astris haudquaquam errantibus, sed motum ordinatū habentibus isti soli proprium cursum sortiti, futura ostendant, tanquam Deorum interpreti uoluntatis. Nam tum ortu, tum occasu, tum colore significare rectè aduertentibus futura testantur. Aliquando uerò uentis, quandoq; imbribus, tum aëta, nonnunquam cometis, solis & lunæ eclipsi, hiatu terra, multis deniq; signis, quæ profint, quæ ue obsint, non solum gentibus ac locis, sed & regibus & priuatis personis ostendant. Sub horum cursu esse astra triginta, quæ deos consultores appellant: & horum medietatem supra reliqua subtus terram ferri, tum quæ apud homines accidunt, tum quæ à cælestibus eueniunt, spectantia. Diebus autem decem ex superioribus unam ad inferiora ueluti astrorum angelam, alterum rursus ab inferis

inferioribus ad supera mitti. Et hunc esse eorum præscriptum motum circuitu sempiterno. Deorum præcipuos duodecim asserunt esse numero, quorum cuilibet mensẽ, & unum ex signis Zodiaci tribuunt, perq; ea solem ac lunam reliquosq; planetas quinq; efficere motum suum. Solem anno, Lunam mense proprios cursus peragere. Reliquorum planetarum quemlibet suum motum diuersis consummare, tum uelocitate, tum tempore. Hos aiunt planetas plurimam in generatione conferre ad uel bona uel mala consequenda: perq; eorum naturam atq; aspectum maxime cognosci quæ sint hominibus euentura. Multa quoque prædixere tum alijs, tum etiam regibus, præsertim Alexandro, cum esset cum Dario pugnaturus: postmodum Antigono, Nicanori, Seleuco. Prædicunt etiam idiotis futura ita euidenter, ut mirum, & ultra hominum ingenia esse putetur. Vigin-
 ti quatuor præterea astra præter Zodiaci circulum annumerant, quorum duodecim uersus Boream, duodecim ad Notum uergant. Et hæc quidem uideri, quæ attrituunt uiuentibus: hæc non apparere, & defunctis adesse putant: quæ iudices uniuersorum appellant. His omnibus inferiorem Lunam ferri propius terram dicunt: quæ breui tempore efficiat cursum suum, non quidem propter uelocitatem motus, sed propter circuli breuitatem. Quod uerò lumen à

sole habeat, quodq; propter terræ umbram ob-
 scuretur, sentiunt cum Græcis. De solis eclipsi-
 uaria sentientes, neq; de ea suam sententiam
 asserre audent, neq; tempus prædicere. De ter-
 ra priuatas sententias afferunt, asserentes sca-
 pha similem, & concauâ esse: multiq; de hæc,
 deq; reliquis quæ in orbe sunt, persuadere nu-
 tuntur: de quibus alienum ab historia est singu-
 latim referre. Hoc autem concedunt omni-
 Chaldeos astrologiæ ultra ceteros, cum diuino
 in ea uersati sint, esse peritos. Numerum anno-
 rum, quibus se huiusmodi astrorum doctrinâ
 uacasse affirmant, haud facile quis crediderit,
 nam quadringenta tria annorum millia annu-
 merant usque ad Alexandri ascensum, ex quæ
 astrorum obseruationes ab se cæptas dicunt.
 Et de Chaldæis hæc lenis. Nunc cõ unde digres-
 si sumus, redeat oratio.

CAPVT IX.

De regibus Medis, & quomodo de eis
 dissentiant scriptores.

Quoniam scriptores plurimi de Medo-
 rum Imperio dissentiunt, haud ab re
 erit ueritatem historię exquirenti, in quibus
 differant referre. Herodotus, qui Xerxis tempo-
 re uiguit, Assyriorum regnum, qui annis antea
 quingentis Asiæ imperitauerant, scribit a Me-
 dis euersum: deinceps multo tempore nullum
 fuisse regem, qui omnibus imperaret: ciuitates
 singulas

singulas populari imperio usas, absque regibus
 vixisse. Tandem plures post annos electum à
 Medis regem, iustitia insignem, nomine Cyax-
 xarem, qui propinquis populis in Medorum
 societatem adductis, dux omnium creatus est.
 Tum posteri eius susceptum Imperium propa-
 garunt usque ad Astyagem, quem Cyrus Per-
 seque devicerunt. De quibus, nunc paucis con-
 tenti, postmodum suo tempore diligentius tra-
 ctemus. Secundo septima ac decima Olympi-
 ad anno factus est Medorum rex Cyaxares,
 secundum Herodotum. Ctesias Cnidius post
 Herodotum, qui cum Artaxerxe adversus
 Cyram fratrem eius militans captus est, ob-
 que athenae medicinae annis decem & septem cum
 rege summo cum honore fuit, ex annalibus re-
 gum, in quibus prisca Persarum gesta obser-
 vata consuetudine scripta erant, certam à se
 compertam historiam ad Græcos attulisse af-
 firmat. Is tradit, post deletum Assyriorum
 regnum Medos Imperio Asiae potitos fuisse,
 Arbace regnante: qui cum Sardanapalum
 bello (ut dictum est) superasset, regnassetque
 duodeciginta annis, Mandanes filius impe-
 rium suscepit, qui Asiae imperavit annis quino-
 quaginta. Post hunc annis triginta regnasse Sar-
 somenem, quinquaginta Artecarmim, Arabianem
 duos & uiginti, quadraginta Arisrhem, qui
 bello maximo cum Cadusis gesto, superatus sit.

Eius rei causa traditur fuisse Persodes Persa, vir fortitudine ac prudentia multusq; praterit uirtutibus memorabilis, qui regi apprimè charus, cum magna esset autoritate apud eos, cui præcipui penes regem habebantur, ex quodam iudicio infensus regi, cum tribus millibus peditum, equitibus mille ad Cadusios aufugit. A quibus susceptus sororem despondit uni qui ceteris eo tempore potentia præstabat: cumq; iam à rege aperte defecisset, suasisit Cadusios omnibus ut se in libertatem uindicarent. Dux ipse belli, ob uirtutem creatus, exercitum maximus ad ducenta hominum millia coegit: castrisq; in finibus Cadusiorum positus, Aristheum Medorum ducem aduersus se cum octingentis millibus hominum profectum, pugna inita superauit. Ad quingenta millia interfectis, reliquos aggregit extra Cadusiorum fines. Hac uictoria insignis, à Cadusys rex creatus, in Mediam transiit, omniq; prouincia uastata, magnam gloriam assecutus est. Vergeus in senum, cum iustaret uita suus, execratus est successores qui odium inimicitiamq; inter Cadusios ac Medos delerent, qui pacem procuraret, exilio mulclaretur, sui progenies sua, seu Cadusius esset. Quapropter Cadusys semper Medis hostes exiit, nunquam illorum regibus subditi, usque ad Cyrus Persarum regem. Post Aristhei obitum in Medis regnauit Artines annis duobus & uiginti.

Artabanus quadraginta. Post hunc Parthi à Medis deficientes, cum patriam urbemq; Sacis tradidissent, magnū bellum inter Sacas Medosq; quod annis duobus magnis utrinq; cladibus gestum est, excitarunt. Pax tandem constituta, ut Parthi subicerentur Medis, Sacæ Mediq; amici socij; inuicem perpetuò essent. Sacarum tum regina erat mulier, Tarima nomine, bellorum appetens: audacia quoq; & rebus gestis ceteris fœminis inter Sacas nobilior. Habet ea patria mulieres robustas, quæ uiros appetunt præsertim belli gloria illustres. Fertur hæc tum pulchritudine, tum uerò consilio prudentiaq; mirabilis extitisse, propinquasq; gentes barbara superbia elatas, ac Sacis imperantes expugnasse, maioremq; eius regionis partem ad mitiorem traduxisse uitam. Multas insuper condidisse ciuitates, quas reddidisset præ ceteris uicinis gentibus feliciores. Post eius obitum, memores beneficiorum eius uirtutisq; subditi, sepulcrum ei construxere, omnium quæ apud ipsos erant magnificentius. Pyramis ea fuit triangularis, cuius latus quodlibet tribus stadij protendebatur: altitudo stadij erat unus, uertice in arcum constructo. Addiderunt sepulcro auream statuam instar colossi, honores insuper heroicos: aliaq; ad sepulcri magnificentiam impenderunt, quæ suis maioribus consueuerunt largiri. Astibara Medorum in rege Ecba-

ranis ob senectam defuncto, filius Apandanus regnum cepit, à Grecis Astyages nominatus: quod à Cyro rege Persarum deuictò, Medorum regnum ad Persas transiit: de quibus suo loco scribemus. De Assyriorum Medorumq; imperio, de his in quibus dissentiunt scriptores, satis dictum putamus. Nunc ad Indos, eaq; quæ de his traduntur, transendum.

CAPVT X.

Descriptio Indiæ, & de iis quæ in ea sunt, deq; Indorum moribus & institutis.

India in quatuor latera distincta est. Quæ ad orientem, quòd uè ad meridiem uergit, magnum mare circumdat. Quod Arctos spectat, Himalus mons ab ea Scythia quam habitant qui appellantur Saccæ, diuidit. Quartum, quod est ad occidentem, fluius Indus terminat, & minimum ferè post Nilum maximus. Magnitudinem Indiæ ab oriente ad occasum scribunt scythiorum uiginti octo millium, a septentrione ad meridiem millium duorum ac triginta. Hac itaq; Indiæ magnitudo circulo æstiuo tropici uidetur subiecta. In multis Indiæ locis aiunt etiam lignum nullam à sole umbram reddere: nobis Arctos non uideri. In ultimis uerò terminis aspici Arcturum: quo in loco umbras uersus meridiem inclinare dicunt. India multis montes ac magnos continet, arboribus omnium generis oppletos. Campos insuper plurimos, ma-

ximorq;

RE
ximos
gios. I
plurim
prabe
cit pr
restric
plurim
cellan
piunt,
runt.
Or ar
ducant
domej
tiplic
ingen
riq; e
laten
ter al
ac leg
Oryz
mult
fruct
essec
quan
Nan
quid
perc
bossp
cipu

ximosq; fructibus uberes, pulchritudine egregios. Diuisa est fluminum multitudine, agros plurisariam rigantium. Ista ex re bis in anno prabet fructus: animantia uarij generis prodicit præ cæteris magna, ac robusta, partim terrestria, partim uolantia. Elephantes insuper plurimos maximosq;, qui Libycos robore excellant. Utuntur his, quos uenatione abundè capiunt, in prælijs: multumq; ad uictoriam conferunt. Homines quoq; fert proceros ac ualidos, & artificio accommodatos: ut qui aërem purum ducant, & aquam bibant salutem. Terra & domesticis fructibus opulenta est, & uarijs multiplicibusq; metallis fecunda. Nasitur in ea ingens argenti aurique: uis: nõ parũ quoq; æris, ferriq; et orichalci. Multa insuper ad cultũ utilitatemq; uitæ, & belli apparatus. Præterea inter alias segetes sit apud Indos plurimum milij ac leguminũ, agros aqua fluminum irrigante. Oryza quoq;, & quod appellant bosphorum, multaq; alia ad cibum utilia. Plures insuper fructus, animantium nutrimenta: quæ longum esset recensere. Ob hanc causam affirmat nãquam Indiam fame aut rerum inopia premi. Nam cum bis annis singulis segetes ferat, hunc quidem hyeme, quo tempore alij rixum ferunt, percipiunt: alterũ æstate, cum oryza, sesamũ, bosphorus, milũ, feruntur. Quo accidit, ut præcipua sit apud Indos ubertas: cũ & sua sponte nascantur

nascantur fructus, & palustres dulcedine præcipua radices magnam copiam victui hominum præbeant. Omnis enim ferè campestris regio dulcem tum a fluminibus humorè suscipit, tum à pluuia, quæ certo anni tempore fieri à state consuevit. Sunt radices quoque palustres æstu decetæ, sed magnarum præcipuè arundinū, dulces. Confert etiam ad indorum fertilitatem consuetudo quæ in bellis seruatur. Nam apud ceteras gentes hostes bellorū tempore regiones spoliatastantque, neque agros colunt: apud Indos uerò belli tempestate in campis opus rusticum exercent absque cura agricolæ, procul ab omni discrimine belli. Hostes in præliis mutua cægrassantur: agricolis nulla in re nocent, sed intactos relinquunt, tanquam communis utilitatis ministros. Neque uerò hostium agros urunt, neque cedunt arbores. Habent insuper in plura flumina, ingentiaque, nauigijs apta, quæ ex fontibus montium ad septentrionem uergentium in campestria decurrunt. Horum permulti in unum coeunt, in Gangem desinunt. Eius latitudo stadiorum est triginta. Fertur à septentrione ad meridiem, inque mare Oceanum ingreditur, delapsus uersus orientem per Gaudaros, apud quos permulti sunt maximique elephantum. Quo accidit, ut nullus unquam eis re aduena imperarit, propinquis gentibus numerum uisumque beluarum ueritis. Alexander No-

R
cedo
daro
cum
Indo
phan
armi
ab A
Indo
auge
decur
& A
gari
nes e
Cur
sas p
esse
nos
hun
flue
re.
dica
à m
rius
terr
plite
tes:
hit,
exte
gent

cedo totius Asia imperium adeptus, solos Gandaros non oppugnavit. Nam cum ad Gangem cum exercitu pervenisset, ceteris sibi subditis Indis, ut novit Gandaros quatuor millibus elephantis ad bellum paratos, nequaquam eos armis laceßit. Indus eodẽ modo quo Ganges ab Arcto incipiens, in que Oceanum fluens, Indiam dividit, lapsusque per loca patentia augetur pluribus egregijs fluvijs, qui in eum decurrunt, quarum præcipui Hipanes Hydassèsque & Acesines dicuntur, sunt præter hos haud vulgaria flumina Indiam interlabentia, quæ regiones eas hortis varijsq; fructibus uberes reddunt. Cur in India plura maximaq; sint flumina, causas philosophi physicique asserunt, Indiam situm esse humidam: Scythias vero, Bactrianos, Ariañosque vicinas gentes elatiores. Merito igitur humiditatem ex superioribus locis ad infima fluentem plures & aquosiores fluvijs reddidere. Sed quod accidit inter ceteros fluvijs quem dicunt Sillan, est dictu mirabile. Desluens enim à monte eiusdem nominis abrupto, neque alterius fluvijs decursu auctus, absorbetur ab hiatus terre. Indiam omnem, cum supra modum amplitudine excedat, multæ variæq; incolunt gentes; quarum nulla originem extra Indiam trahit, sed omnes indigetes appellantur. Nunquam externa colonia illuc adijt, neque ipsi ad alias gentes misere. Asserunt præterea priscos inde homines his

cibus

cibus quos terra sua sponte produceret, pellibusq;
 animalium, quemadmodum & Gracos, pro usibus
 usus: artesq; & cetera ad uitam necessaria
 paulatim adiuuenta, utilitate homines do-
 cente, quibus natura manus, loquelam, & ani-
 mi praestantiam adiumenta uita dedit. Tra-
 dunt qui prudentiores apud Indos fuisse, prius
 temporibus, cum adhuc homines dispersi pe-
 uicos habitarent, uenisse ad Indos cum exercitu
 ex occidentali plaga Dionysium, omnem
 peragrasse Indiam, nullis adhuc praclaris con-
 stituitis urbibus quae ei obsisterent. Cum uero
 ingentes aëris exercitus eius peste interiret, &
 dux prudens in montes ex locis planis milite
 traduxit. Vbi cum uenti frigidi afflarent, &
 aquae potu uerentur, quae pura ex fontibus ma-
 nabat, a morbo sunt liberati. Locum montium
 in quo exercitus a peste euasit, femur appellauit.
 Vnde & Gracos tradidisse de eo Deo posteri
 ferunt, in Iouis femore Dionysium esse nutritum.
 Cum multos fructus Indos plantare docuisset,
 & uini quoq; aliorumq; ad uitam utilium usum
 dedit: plures insuper condidit egregias urbes,
 cogens ex uillis in ciuitatem migrare. Deorum
 quoq; cultum tradidit: leges ac iudicia constituit.
 Tandem propter impensa beneficia, rerumq; uari-
 as inuentiones Deus existimatus est, & immor-
 talium honore patitus. Scribunt etiam multam
 multitudinem in exercitu circumduxisse, usumq;

R
 esse
 repe
 quin
 rum
 foru
 regn
 asser
 eius,
 tur.
 sisse,
 tum
 ros l
 mon
 res,
 ad
 reg
 ab
 ciu
 ris
 ptu
 xit
 urb
 e ui
 est
 digi
 extr
 tion
 tes i
 da r

esse in acie tympanis cymbalisq; , nondum tuba
 reperta. Cum Indi imperasset annos duos &
 quinquaginta, senex defunctus est cui successerunt
 in regno filij. Sed paulatim labente successu
 foris culpa principatu, cum longo tempore post
 regnum omnino defecisset, ciuitates libertatem
 asseruere. Hæc de Dionysio, deq; progenitoribus
 eius, ab his qui India montana incolunt, tradū
 tur. Herculem præterea uolunt ad Indos acceſ-
 sisse, sicut & Græci, claua, pelleq; leonis orna-
 tum: qui corporis robore uirtuteq; multo ceteros
 homines exceſſerit, terra insuper ac maris
 monstra perdomuerit. Cum multas cepisset uxores,
 filios plures, natam unicā genuit. filijs, cum
 ad atatem peruenissent, omnē distribuit Indiā,
 regnū pro numero filiorum constitutis. Filiam
 ab se nutritā reginam fecit. Multas præterea
 ciuitates ab eo cōditas scribunt: maximam cla-
 rissimamq; appellauit Palibotrā. In qua sum-
 ptuosa edificata regia, multos in eam introdu-
 xit incolas: sepulcrū etiā fluminibusq; reddidit
 urbem munitiorē. Et ipse quidē Hercules cum
 è uita migrasset, immortalū honorē consecutus
 est. Posterius eius per multa regnantes secula, nil
 dignum memoria gessere, neq; exercitu aliquo
 extra Indiam ducto, neq; colonia ad alias na-
 tiones missa. Multis post annis plurimæ ciuitas
 tes in libertatem se uindicarunt. Nationes qua-
 dā regnum usq; ad Alexandri aduentum passa
 sunt.

sunt. Cum leges apud Indos uariae habeantur, admiratione tamen dignae haec fuerunt, à primis eorum philosophis editae. Lege enim sanxerunt nemine omnino seruum esse: liberos aequo honoreque haberi omnes. Qui assuescerent neque prestare ceteris, neque iniuria quoenquam afficere, optimè ad omnes fortunae casus instituerunt uitam. Stultum sanè uideri, leges aequas omnibus positas, fortuna non aequè omnibus communes esse. Indorum populus in tribus septem est distributus. Prima est Philosophorum, quae ceteris numero paucior est, supereminet dignitate. Hi ab omni opere immunes, neque seruus cuiquam, neque imperant: recipiantque à prouatis & ea quibus sacra dijs faciant & cura habent defunctorum, tanquam chari dijs, & quae fiant apud inferos, praecipuè norint: propterea dona plurima honoresque eis impenduntur. Multum uerò profunt Indorum uita. Non anni principio unà conuenientes, siccitate pluuias, uentos, morbos praedicunt, ceteraque quorum cognitio possit utilis esse. Futura enim audientes tum populus, tum rex, & futura declinant mala, & bonis futuris imminet. Qui philosophus falsa praedixerit, nullam, praeterquam quod perpetuò silet, penam subit. Secunda tribus est agricolarum, qui multitudine superantes ceteros, à bello reliquosque operi liberi, solis agris colendis tempus impartunt.

Nulla

Nullus hostis eos laceſſit, neque ſpoliat: ſed exiſtimans illos in communi utilitate uerſari, ab omni iniuria abſtinet. Ita ſoluti metu agricola, terramq; liberè colentes, rerum afferunt ubertatem. Viuunt autem in campis cum uxore ac liberis, neq; in urbes commeant. Dant regi (omnis enim India ſubdita eſt regibus) tributum. Nulli priuato licet agros poſſidere præter tributum: & quartam quoq; fructuum partem regibus impendant. Tertiam tribum conſciunt omnis generis paſtores, qui neq; in ciuitatibus, neque in uillis morantur. Utuntur tabernaculis: uenatu, ac retibus tutas à feris auibusq; regiones reddunt. Hoc exercitio Indiam domeſticam præſtant, multi uarijſq; tum beſtias, tum auibus ſeruenti agricolarij infeſtis copioſam. Quartum locum artiſices tenent: quorum pars armis, pars ruſticis inſtrumentis, alij alijs utilibus rebus fabricandis uacant. Hi non ſolum immunes à tributo ſunt, ſed frumentum inſuper à regia percipiunt. Quinto ordine milites, ſed numero ſecundi, belli diſciplina exercentur. Omnis ea multitudo armis dedita tum equi elephantiq; bello apti ex regia uictum habent. Sextus eſt ordo Ephorum. Hi quacunque in India aguntur inſpicientes, regi referunt: ubi rex deſit, principibus. Septimo loco exiſtunt, qui publicis conſilijs præſunt, numero pauciſſimi, nobilitate prudentiaq; maxime inſignes. Ex his enim ad regem

consilia, tam ad rempublicam curandam, tam ad res dubias iudicandas adsciscuntur. Duci insuper ex his deliguntur, ac principes. Has in partes politica India distributa, haudquaquam licet unius ordinis uirum alterius uxorem ducere, neque exercitium mutare: neque enim fas est militem agrum colere, aut philosophari artificem. Habet India plurimos maximosque elephantos, fortitudine ac magnitudine praestantes. Hoc animal, non, sicut quidam putat, promiscua, sed uelut equi, & reliqua quadrupedia. Decimo ac sexto ad minus mense ut plurimum pariunt, quandoque octauo & decimo. Vnicum, uelut equi, parturiunt: quem nutriunt matres annis sex. Viuant maiori ex parte aetate longaeuissimi. Qui uero maxime senescunt, annis ducentis. Sunt & apud Indos statuti principes, qui iniurias ab aduenis prohibeant. Si qui eorum iniuriuntur, conductis medicis curant, defunctoque sepeliunt, eorum pecunia proximioribus tradita. Iudices causas cognoscunt: fontes diligenter puniunt. Et de Indis haec tenet.

CAPVTV XI.

De Scythis, Amazonibus, & Hyperboreis.

Nunc de Scythis, qui sunt Indiae contremini, dicendum. Hi olim à primordio pernam patriam possidebant. Postmodum paulatim per uirtutem & uires aucti, cum regiones multas

tās sibi subdidissent, in magnū Imperium gloriāq; peruenere. Ea primum natio iuxta Araxem flumen parua numero, propterq; ignobilitatem contēpta, cōsedit. Nacli regem quendam bellicosum, & militari uirtute precipuum, agros ampliarunt, montanos quidē usq; ad Caucasum, campestres uerò usq; ad Oceanū, & Maotida paludem, aliaq; loca ad Tanaim usq; flumen. Fabulantur Scythæ, natā apud eos ex terra uirginē umbilico tenus hominis forma, reliqua uisera. Eam genuisse puerum, cuius nomen fuerit Scythæ. Hunc, cum omnium qui ante eū fuerant, clarissimus euasisset, indidisse populis Scytharum nomen. Inter huius regis pastores extitisse fratres duos summa uirtute, & unum Plutonem, alterum Napim appellatos: qui magnis rebus gestis, regno inter se diuiso, alteros populos Plutones, alteros Napas uocitarunt. Horum magno post tempore regum progenies uirtute & belli artibus insignis, regiones ultra Tanaim usque ad Thraciam subiecit. Versis deinde ad alteram partem armis, ad Nilum Aegypti peruenere: redactisque in potestatem que intermedia erant gentibus, usque ad orientis Oceanum, & Caspium mare, paludemque Maotidem Imperium protenderunt. Aucta uiribus ea gens, reges habuit memoria dignos, à quibus quidam Saca, hi Massagetae, quidam Arimassæ alio nomine appellati. Sub his re-

gibus ex provincijs à se bello subactis colonia
 deducta sunt, sed duæ maximæ: altera ex Assy-
 rijs, inter Paphlagoniam ac Pontum posita: et
 Medis altera, pone Tanaim flumen, cuius popu-
 lum Sauromatas appellarunt. Hi multis post
 annis imperio latè diffuso, magna ex parte uo-
 stata Scythia, eam penitus desertam cultori-
 bus reddidere. Deinceps deficiente Scytharum
 principatu, regnasse feminas dicunt fortitudi-
 ne corporum præclaras. In his enim gentibus
 exercentur ad bellum feminae, uiris nihilo uir-
 tute inferiores. A quarum multis uirtute ego-
 gijæ magnæ res non tantum in Scythia sunt,
 in propinquis locis gesta. Cyrum quidem Per-
 sarum regem cum ingenti exercitu Scythias
 ingressum, à Scytharum regina pralio super-
 tum, captumq; cruci affixit. Ad eò autem Am-
 zonũ uires claruere, ut non solum multas uo-
 nas gentes, sed magnam etiam Europa Asiaq;
 partem subegerint: de quibus posteaquam scri-
 bere cœpimus, haud absurdum erit, quæ de
 magis fabulosè quàm uerè scribuntur, refert
 Penes Thermo doonta fluuiũ primũ gens Am-
 zonũ fuit: quæ uiris similes, bellicis artibus
 busq; corporis præstabant. Earũ regina exero-
 tu mulierũ coacta, exercuisse traditur eas mo-
 tari disciplina: ac nonnullas ex uicinis gentibus
 expugnasse. Eius deinde gloria & uiribus am-
 pliatis, propinquisque subactis gentibus,

lian
 Vir-
 cit
 mil
 ma,
 eis n
 quò
 ram
 dim
 nom
 opin
 The
 ram
 bell
 ret,
 Tas
 dan
 ter
 ma
 nar
 cita
 quo
 rope
 tra
 gent
 dem
 eis a
 rum
 pta.

liam genuit, quam Martis filiam appellauit. Viros ad texturā, muliebriaq; deputauit exercitia. Lege autem statuit, ut sola femina in re militari erudirentur: uiris interdicta essent arma, seruitiaq; officia permissa. Maribus qui ex eis nascebantur, crura ac brachia debilitabāt, quō bello inutiles fierent. Feminabus dexteram inurebant mammam, ne pugna esset impedimento: ex quo & Amazonum eis est inditum nomen. Regina, & prudentia, & rei militaris opinione praeftans, urbem praeclaram in ostijs Thermodoontis, quam appellauit Themiscyram, inq; ea regiam insignem condidit. Cum in bellis militarē disciplina summo ordine seruaret, primū propinquas omnes gentes usque ad Tanaim flumen suo imperio addidit. In quadam demceps pugna cum uiriliter dimicans interisset, filia in regno succedens, perq; omnia matris uirtutem imitata, gesta eius superauit: nam uirgines a primis annis uenationibus exercitam, quotidie ad belli munia instruxit. Marti quoque & Dianae sacrificia instituit, quae Tauropolium appellauit, Sacra facere edocuit. Ultra Tanaim exercitu traducto, omnes eius ora gentes ad Thraciam usque deuicit. In regnum deinde cum multis spolijs reuersa, magnifica eis deis templa construxit, omnium subditorum beneuolentiam iusto equoque imperio adpta. Tum ad alteram fluminis partem uersis

armis, Asia partē usque ad Syriam bello subegit. Post huius obitū propinquior genere in regno succedebat, iuste imperans, ita ut Amazones magno imperio & gloria potirentur. Multis post seculis uulgata earum per omnem orbem uirtute, Herculi Semeles ac Iouis filio ab Eurystheo mandatum fuisse tradunt, ut Hippolyta Amazonis baltheum ad se ferret. Quare illato Amazonibus bello, acieque profugae earum exercitu, uictam Hippolytam cum baltheo cepit: quo praelio Amazonum est regnum deletum. Barbaras deinde proximas gentes contempto Amazonum nomine, praeteritarum iniuriarum memores, adeo gentem earum continuo bello contriuisse aiunt, ut ipsarum sit nomen & genus extinctum. Paulo post hanc Heculeam expeditionem, Troiani belli tempore, Penthesileam reginam Martis filiam tradunt succedere perterritam, cumque Amazonum reliquae ex patria profugam, Troianis auxilio affuisse ac post Hectoris obitum multis praclaris & facinoribus editis, ab Achille interfecta. Haec postremam Amazonum praecipua uirtute extitisse, reliquiasque deinceps eius gentis paulatim defecisse ferunt. Ea causa est cur apud poetas cum robur earum uirtusque refertur, fabularum antiquarum loco accipiantur. Nobis per eaquam res Asia, quae ad Arctum uergunt, agnoscimus qua posteritati mandauerunt, haec

abs
dun
les
d
insu
Elos
rei,
app
sam
bul
ibi
eius
face
can
Pra
nu
qu
cu
ri
hy
sta
lin
De
a p
quo
sen
cis
ren
tia

absurdum uisum est, quæ de Hyperboreis traduntur, conscribere. Eorum qui ueteres similesq; fabulis historias scribunt, Hecateus quidamq; alij oppositâ Celtis iuxta Oceanum esse insulam haud multo Sicilia minorem ponè Arctos tradunt: habitariq; ab his qui Hyperborei, eo quòd uento Borea sint admodum subditi, appellantur: insulam uerò fertilem ac fructuosam, ut in qua fructus annui bis nascuntur. Fabulantur Latonam in ea natam: unde & Apollo ibi præ ceteris dijs maximè colitur. Esse quoque eius insule homines ueluti quosdam Apollinis sacerdotes, cuius laudes & hymnos quotidie in cantu celebrent, summeq; eum honorent Deum. Præterea lucum ingentem, templumq; Apollinis forma rotunda egregium, multisq; donis atque ornamentis cumulatum. Vrbs ei sacra est, cuius incolæ maiori ex parte aiunt esse citharistas, continuèque in templo sonare canentes hymnos in Apollinis laudem, cantuq; eius gesta exornantes. Habent Hyperborei propriam linguam Græcis: sed Atheniensibus maximè Delijsq; societate ac beneuolentia iuncti sunt, à prisca temporibus coepta. Etenim Græcos quosdam dicunt cum ad Hyperboreos transissent, dona sumptuosa in templo apposuisse, Græcis literis inscripta. Eodem pacto ex Hyperboreis olim Abarim uenisse in Græciam, amicitiamque cum Delijs antea contractam firmasse.

se. Ferunt insuper lunam in hac insula uideri parum à terra distantem, ac terrestres quosdam ueluti cumulos habentem in se manifestos. Dicunt quoque eum Deum per annos undeuiginti adire insulam, in quibus astrorum reuolutiones perficiantur. Ob eam rem huiusmodi annorum tempus à Græcis Metonus annus nominatur. Interea cithara sonare, psallereq; noctu continuo ab æquinoctio uernali usque ad Pleiadam ortum Deus existimatur, uoluptati deditus. Regia ciuitati imperant hic, temploq; præstant, quos appellant Boreadas, progenies Boreæ, qui per genus recipit principatum.

CAPVT XII.

De Arabia, deque his, quæ in ea sita esse fabulantur.

NVnc ad reliquas Asiæ partes, eas præsertim in quibus continetur Arabia, transit eundem. Ea inter Syriam Aegyptumq; sita multis uarijsq; distinguitur gentibus. Nam qui uergunt ad Orientem partes, Arabes incolunt, quos nominant Abatæos, habitantes partem desertam, tum in aquosam, tum in paucifluentem fructus. Ideoq; latrocinijs uicinis gentibus infesti sunt, atq; inuiceli bello. Qui regionem aquis carentem tenent, puteos effodiunt ceteris ignotos: quæ res hostium pericula depellit. Nam qui eos persequuntur, aut errantes sibi deficiunt, fontium inscitia: aut uix redeunt, labore

re defatigati. Ob hanc causam Arabes ea loca incolentes, cum bello expugnari nequeant, liberi uiuunt: neque ulli unquam externo regi, non Assyrio, non Medo, non Persæ paruerunt. Ipsi Macedonum reges nunquam eos subigere quantumuis magnis copijs ualuerunt. Est in regione Abatorum saxum natura admodum munitum, unico, angustoque ascensu euntibus patens, paucis custodibus egens: stagnum quoque ingens, ut quod longitudine quinquaginta, latitudine sexaginta ferme stadia complectatur, asphaltum producens, ex quo non paruum uectigal percipitur. Eius aqua odoris est pessimi, atque amari: quo fit ut neque pisces producat, neque aliquod aquatile animal. Et cum plures dulcis aquæ fluuij in illud decurrant, nequaquam tamen aquæ natura mutatur. Asphaltum stagni medietas plurimum annuatim gignit, quandoque ad tria iugera, quandoque ad duo. Unde & circumstantes barbari maiorem partem taurum, minorem uitulum appellant. Plenus asphalto lacus procul aspicientibus insula apparet. Cum asphaltum lacus est egesturus, palam ante uigesimum & secundum diem apparent signa. Etenim circa stagnum stadijs pluribus fetor a uento excitatus, proprium argenteo auroque & æri colorem aufert, uento iterum resiliante restituitur, propinqua loca ex calore fetoreque lacus corrupta, & morbos afferunt incolis, & breuioris uitæ reddunt. Fertilis est ea

palmis regio, quæ fluminibus aut aquis fontibus
 rigantur. Nascitur & in quadam eius conuallibus
 ad multa medicis utile balsamum, maximè uero
 Elizal, cum nulla orbis pars alia eam plantam
 producat. Ab hac deserta aridaq; patria uici-
 nâ Arabia ad eò differt, ut multitudinè fru-
 ctuum, cæterarumq; rerum quæ in ea nascuntur
 felix nominetur. Calamo enim, & eo quem ap-
 pellant schinum, rebusq; alijs quæ aromata oc-
 cuntur, plurimum abundat. folijs præterea odor-
 ris suauissimi, & quod ex arboribus stillat gum-
 mi. myrrham etiam & dijs gratissimum, per
 uniuersum orbem diffusum thuris extrema Arabi-
 ferunt: costam insuper, cassiam, cinamonium, &
 alia eiusmodi plura. Herbae uerò et arbusculae
 rifea ad eò illuc abundant, ut quæ cæteri rarè
 per deorum altarihus ponant, illi pro lignis in sa-
 nis cõburant: hisq; quæ apud alios habentur ra-
 ra, Arabes seruatorum domi lectos sternant. Cin-
 momum utilitate excellens, ad hoc resina, minus
 odoris terebinthus, apud Arabes nascuntur. Me-
 tes non solum abietes ac populos proferunt, sed
 cedros, & quem uocant baraton, plurimas uero
 alias nutrit plantas, suauem odorem transse-
 ribus inspirantes. Natura id soli accidit, ut dulci
 in eo odores horti ferat. Nam quibusdã in locis
 effossa terra, aliquæ reperiuntur suauolentes ge-
 nte, quæ ueluti metalla fusæ, lapides ingentibus
 fiunt, ædificandis domibus apti. In eos cū gutta

aqua pluuia cadunt, ita liquefiunt ex humidi-
 tate iunctura lapidum, cōmifcenturq; inuicem,
 ut unicus murus appareat. Effoditur in Ara-
 bia aurum, quod non igni decoquitur, ut apud
 alios confuevit: sed euestigio effoffum, nucibus
 id castaneis simile reperitur. Colore est ita lus-
 cido, ut pretiosos lapides ab artificibus auro
 inclusos, splendidiore reddat. Pecorū adeò fer-
 tilis Arabia est, ut nationes plurimas uitam pa-
 storum ducentes enutriet. Frumento non eget,
 multarum rerum ubertate opulenta. Pars Sy-
 ria contermina, multas uariasq; nutrit feras.
 Nam & leones & pardali multò plures ma-
 ioreq; in ea, quàm in Libya reperiuntur: præ-
 ter hos qui Babylonij uocantur tigres. Fert &
 animalia nature duplicis, mista specie: quorum
 aliquos appellant struthiocamelos, qui ex stru-
 thione cameloq; constant: unde & nomen tra-
 hant, magnitudine ad cameli nascentes modū.
 Capite sunt pilis minutis, oculis grossioribus,
 nigrisq;, non dissimili forma & colore came-
 lis, collo oblongo, rostro breui atque acuto, elati
 mollibus pennis, duobus cruribus, pedibus un-
 gula fissis: ut terrestre simul uolatileq; animal
 uideatur. Propter grauitatē neq; altius extolli,
 neq; uolare potest, sed uelociter terra gradi-
 tur. persequuntur illū equites: quos sapius lapis
 de pedibus ueluti funda iacto ferit. Cum effuge-
 re nequit, iuxta arbuscia saxi aut umbrosa loca
 caput

caput abscondit, non naturæ desidia, ne uideatur aut conspiciatur ab alijs, ut quidam putant: sed quia ea corporis pars ceteris debilior, umbram sibi pro tutela parat. Natura enim, optima singulis animantibus ad sui salutem magistræ, non suæ tantum, sed eorum quoque quos procreat, cura salutis gerit. Qui camelopardi uocantur, ab his ambobus a quibus sortiuntur nomen, nascuntur: sed camelis existunt minores, & breuius collo: capite, oculis, pilis, pardis similes: ungula fissura, camelo: caudam habent longam in modum pardis. Nascuntur etiam in Arabia tragelaphi, ac bubali: pluraque alia uariæ formæ misistæ naturæ animantia, quæ breuitatis gratia omnesimus. Videtur autem sol regioni ad meridiam positæ plurimam gignendi uirtutem afferre: propter eamque plurima in eis locis uaria ac pulchra animantia natura fieri. Eadem causa & in Aegypto crocodili, & fluuatiiles equi: in Aethiopia uero ac Libyæ desertis elephantes multi, uarij serpentes, dracones, ceteræque feræ magnitudine ac uiribus eximia nascuntur. In India quoque elephantes mole, uiribus, multitudine reliquis sunt antecellentes. Non solam autem his in regionibus animalia specie diuersa solis opere uirtuteque sunt, sed lapides quoque naturæ uariæ, tum colore tum splendore admodum lucido. Crystallus enim lapis ex aqua oritur pura, congelata, non quidem frigore, sed diuina

calo
color
la a
pium
color
quoc
ri tr
solis
uiur
rent
did
stan
Hoc
uar
tem
Sol
for
fac
nat
colo
res,
dine
sas
ra h
tura
alio
est
did
leu
tus

caloris uis, qua duritie seruet, uariosq; suscipiat colores. Smaragdi enim, berylliq; inter metallo la area nascentes, à superioris formã coloremq; capiunt. Lapidibus etiam aureis, solis æstus cum colorem indidit. Quapropter & adulterinos quoque arte hominũ colore addito, crystallos fieri tradũt. Carbuncolorũ in super uarias species solis uirtus efficit. Eodem modo diuersarum auium formis color est additus: ut inuicem differentes, quedam omnino purpureo, aliæ splendido, nonnullæ croceo, aliæ smaragdi colore existant: quæ omnia lumine solis effici uidemus. Hoc & in iride conspiciere cœlesti licet, quæ uarios colores à sole accipit. Florum uarietatem Naturales superioribus tribuunt, calore Solis cooperante, qui uiuificet omnium rerum formas, denique florũ terraq; colorũ uarietates faciat: cuius naturale opus ars postea hominũ natura docente imitata, uarios singulis rebus colores addiderit. Etenim colores, fructuum odores, saporum uarietates, animalium magnitudinem, cuiusque rei formam, terrarum diuersas species, constat solis caliditate fieri: qui terra humiditate concalescãta, cuiuslibet rei naturam producat. Itaque neque Parius, neque alius quius mirandus lapis, cum Arabicis est comparandus, quorum & albedo splendida est, & pondus graue, nec ceteris cedunt leuitate. Hanc ei prouinciæ proprietatem uirtus solis, ut diximus, elargitur. Calor enim con-

densat, siccitas comprimit, splendor illuminat. Autum genus omne caloris particeps, uolans propter leuitatem, solis opera diuersi est colorum, in regionibus praesertim soli propinquus. Babylonia pauones plurimos colore uario distinctos nutrit. Ultima Syria fert psittacos, porphyriuesq; , ac meleagridas, pluresq; alias animantium species coloribus uarias. Simili modo & de alijs simili plaga locis, ut est India, Rubrum mare, Aethiopia, & Libyæ portio. Sed pars orientis quæ seraciores sunt, nobiliora, maioraq; ferunt animantia, reliquæ secundum solam uirtutem. Eodem pacto inter arbores palma in Libya fructus producit squalidos ac paruos in interiori Syria qui carioti appellantur, sunt alijs excellentiores tum dulcedine, tum magnitudine, tum humore. His maiores multo Arabia fert, ac Babylonia: quorum magnitudo seta est digitorum. Colore sunt quidam subaereo, nonnulli puniceo, alijs purpureo, aspectu amœni, & suaues gustu. Palmarum arbor procera est, stipite tereti, & usque ad uerticem æquo coma tenuariè circumquaque diffunditur. Ea quæ ad meridiam spectat Arabia, felix cognominatur. Interiorē pastores colunt, in tabernaculis uisam ducentes. Hi pecoribus armentisq; dediti, latos habitant campos. Quæ inter hos felicissimaq; Arabiam interioret, absque aqua est, & ut iam diximus, deserta. Quæ ad occasum

R
 uery
 ciunt
 signa
 bia uo
 cultor
 quæ ex
 catero
 ad Oc
 biam p
 plures
 ambit
 æquis
 abund
 greges
 nimal
 ouium
 piofa
 præbe
 rum: o
 so hab
 carni
 rendis
 dimm
 uehun
 sunt fo
 tim pe
 lo quo
 dorso,
 fronte

xergit, arenosa est penitus. Per eam iter qui faciunt, quemadmodum in mari nauta, Arcti signa itineris duces habent. Reliqua pars Arabia uersus Syriam sita, multifariam agrorum cultoribus mercatoribusq; referta est: qui eorū qua exportant pramijs allecli, quae rara apud ceteros habentur, abunde subministrant. Quae ad Oceanum pars respicit, supra felicem Arabiam posita, multisq; ac magnis diuisa fluijs, plures stagnantes lacos paludesq; haud parui ambitus facit: quae tum fluminum tum imbrium aquis irrigata, maiori ex parte duplici fructu abundat. Nutrit autem is locus elephantium greges, aliaq; uaria ac diuersa specie formaq; animalia. Pecorum insuper, praesertim bouum atq; ouium magnus pinguesq; caudas habentium copiosa est. Multa quoque & diuersa camelorum praebet genera, tum pinguium, tum macilentorum: quorum nonnulli gibbum duplicem in dorso habent, à quo & ditili nominantur. Horum carnibus lacteq; uescuntur incolae. Quidam ferendis oneribus apti, supra decem frumenti medimnas, homines uerò quinque in lecto iacentes uehant. Anacoli uerò, Lagariq;, qui dromadum sunt forma, plurimum uia conficiunt, praesertim per deserta, & aquis carentia loca. In bello quoque duos in certamen sagittarios ferunt dorso, contrariè inuicem insidentes: alterum à fronte aduersus hostem, alterum contra persequen-

quentem pugnantes. Et de Arabia haec tenus.

CAPVT XIII.

De insulis uersus meridiem in
Oceano inuentis.

NVnc de insula in Oceano uersus meridiem reperta, & quae in ea praeter fides narrantur, de qua inuentiois causa, paucis explicanda. Iambolus à pueritia eruditus, patris, qui mercator extitit, obitum, & ipsius caturae operam dedit: per Arabiam transiit aromata emenda, cum socijs itineris à latrobus captus, primò cum uno ex consensu patris deputatus est: deinde una cum eo à quibusdam Aethiopibus comprehensus, ultraque maritima Aethiopiam ductus. Hi cum essent externi, in expiationem eius regionis capti sunt. Erat his qui ea loca incolebant Aethiopibus, priscis temporibus ex deorum responso tractus, perque progenies uiginti, annos uerò sexcentos (progenies enim triginta perficitur annos) obseruatus, duobus hominibus expiationem facere. Habebant praeparatum nauigiolum ad perendas maris tempestates aptum, & quod duos uiri facillè possent regere. In id sex mensium uelut, quod satis esset ambobus, imposito, uiros adducentes mandabant, ut secundum oraculi responsa nauiculam uersus meridiem dirigerent, uenturos esse eos ad insulam felicem, & beatissimos homines, qui beatè uiuerent. Eorum

R
modo
perue
futu
sum r
stos, e
tum c
dies a
optan
uigati
uigati
lam d
bitu q
accola
accurr
tum: e
apud
insula
stru si
ma. se
cedat
tur, re
agili
nemo
capite
parte
de lan
pore co
patent
differu

modo & eorum patriã, si ipsi in insulam salutem
 peruenissent, sexcentis annis in pace felicitateq;
 futurã. Sin uerò longitudine maris territi cur-
 sum retro uerterent, tanquam impios ac sceler-
 atos, omni eorum genti magnarum calamita-
 tum causam præbituros. Aethiopes uerò aiunt
 dies agere iuxta mare festos, sacrãque facere,
 optantes, quò solita fiat expiatio, prosperũ na-
 uigãtium cursum. Hi post quatuor mensũ nau-
 igationem multis aeli tempestatibus, ad insu-
 lam deferuntur figura rotundam, stadiorũ am-
 bitu quinq; millium. Insula appropinquãtibus
 accola quidam obuũ scapham deducunt. Alij
 accurrentes mirantur alienigenarum aduen-
 tum: eos humaniter benigneq; suscipiunt: quæ
 apud se erant, cum illis comunicantes. Sunt eius
 insula homines corpore ac moribus haud nos-
 tris similes, eadem tamen omnes corporis for-
 ma, sed quæ magnitudine quatuor cubitos ex-
 cedat. Horum ossa, ueluti nerui, quò uelis flectũ-
 tur, reflectũturq;. Corpore sunt plus quã nostræ
 agili ac robusto: Nã si quid manibus ceperint,
 nemo eripere ex digitis potest. Pils carèt, dẽptis
 capite, supercilijs, palpebris, ac mento: reliqua
 parte corporis adeò perpolita, ut ne parua qui-
 dẽ lanugo appareat. Pulchri sunt, decori, et cor-
 pore composito: aurium foramina multo nostris
 patentiora, quemadmodum & lingua à nobis
 differunt. Habet enim eorum lingua priuatim

n

quid

quid tum à natura tum ab ingenio datum. Di-
 usam enim linguam natura dedit, quæ scem-
 tur in inferiori parte, ut ab radice duplex esse
 uideatur. Itaq; uaria utuntur loquela: ut uox
 solum uoce hominū loquantur, sed antiū dicitur
 arum imitentur cantus. Quod uerò uidete
 admirabilius, unā cū duobus hominibus perfe-
 ctē simul tum respondendo, tum disputando lo-
 quuntur. Vna enim linguae parte uni loquente
 reliqua alteri. Purum ibi esse integro anno
 rem. ostendit: quemadmodum poeta scribit, pyrum
 supra pyrum, malū supra malū, uua supra
 tem, ficum supra ficum senescere. Esse insu-
 tra diem continuo diem parem nocti. Circa
 ridiē nullam fieri rei alicuius umbram, cū
 supra uerticem sol existat. Viuunt autem scō-
 dum cognationes ac cœtus: qui tamē quadra-
 gentos non excedunt. Habitat in pratu, serui
 absq; cultura sponte sua uberes fructus tem-
 Nam insula uirtus, aërisq; temperies terra
 sua sponte frugiferam ultra quā satis est, re-
 dit. Nascuntur apud eos arundines plurima-
 rentes uberem fructum albo eruo persimiles.
 Hos collectos spargunt aqua calida, quoad
 elus ouis columba magnitudinem aequet. Ex
 postmodum cōtritū panem conficiunt, dulcedi-
 ne præstantem. Sunt etiā in ea aquarum fons
 permagni: ex quibus partim aqua calida
 usum balnearum, ad curandosq; morbos ma-

R
 nant
 ualet
 Etri
 Utan
 secun
 uerò
 tatur
 anno
 ab/q;
 citet,
 comp
 super
 est ex
 secta
 Gem
 iacca
 Muli
 cōm
 mun
 pius
 recog
 amb
 ulla
 ea m
 natu
 pore
 bus l
 quar
 ut q

nant: partim summa dulcedine frigide, quæ ad
 ualetudinem conferunt. Est quoq; omnium do-
 ctrinarũ, maximeq; astrologiæ apud eos cura.
 Utuntur literis, quas habent uiginti & octo
 secundum uirtutem significandi, characteres
 uerò septem: quarũ qualibet quatuor interpre-
 tatur modis. Longissima sunt ætatis: ut qui
 annos centum quinquaginta uitam agant, &
 absq; aliquo ut plurimũ morbo. Si quis febricitet,
 aut corpore æger fuerit, mori statuta lege
 compellunt. Non scribunt per latus, ut nos, sed à
 superiori parte recta linea ad inferiorem. Mos
 est eis ad certam usq; ætatem uiuere: qua per-
 fecta, uariam sibi mortem sponte conuiscunt.
 Gemina est apud eos herba: super quam si quis
 iaceat, in suauem deductus somnum, moritur.
 Mulieres minimè nubunt, sed omnibus sunt
 cõmunes. Simili modo & filij educantur, com-
 munique amore sunt omnibus. Abducunt sæ-
 pius à nutrientibus infantes, ne matres filium
 recognoscant. Quo fit, ut cum nulla sit apud eos
 ambitio, aut precipua affectio, concordēs absq;
 ulla seditione uiuant. Esse insuper animalia
 ea in insula magnitudine quidem parua, sed
 natura ac sanguinis uirtute admirabili. Cor-
 pore sunt rotunda, ac testudinibus simili, dua-
 bus lineis inuicem per medium transuersis: in
 quarũ cuiuslibet extremo sit auris & oculus:
 ut quatuor oculis uideant, totidem audiant

auribus : unicus uentre atque intestinis, in qua
 comesta confluunt. Pedes circum habent plures,
 quibus in utraq; partem ambulat. Huius
 beluæ sanguis mirabili asseritur uirtute. Omne
 enim corpus concisum, dum spirat, hoc tinctum
 sanguine, euestigio coheret. Similiter & mo-
 nus cæsa, reliquaq; corporis, dum uita suppo-
 nit, partes resarciuntur, si recenti adhuc appo-
 cetur uulnere. Quisque cætus nutrit magnas di-
 uerse naturæ aues, quibus experiuntur quæ
 filij sunt futuri. Impositis enim super auer-
 santibus, si uolantes per aëra immoti non ti-
 pauescant, educant. Sin uerò timore ignaui
 deficiunt, proyiciuntur : ut neq; diutius uicti
 & animi exercitio inutiles. Cuiuslibet can-
 senior alijs tanquam rex, cui parent omnes, in-
 perat. Annis centum quinquaginta actus,
 ipsum uita ex lege priuat. post eum senior ac-
 cipit principatum. Mare quo insula circumdatur
 fluctuosum, & quod motus ingentes facit, dul-
 cis est aquæ gustus. Arctus, & pleraque stellas
 quæ nobis apparent, minimè ab illis conspici-
 tur. Septem uerò insula simili magnitudine po-
 ribus interuallis eiusdem gætis legisq; existunt.
 Omnibus eas incolentibus quamuis terra spu-
 sponde abundè uictum ferat, tamen his modè
 utuntur. Simples enim cibos appetunt, uari-
 mentum quod satis est quærentes : carnibus tot
 assu, tum elixis uescuntur : coquorū artem
 rjij

rjſq; ſaporibus condita ut inutilia reijciunt:
 Deos, & eum qui omnia continet, Solemq; , &
 reliqua cœleſtia colunt. Piſces , aueſq; uarij ge-
 neris capiunt. Naſcuntur etiam ſua ſponte arbo-
 res fructiſera , oleaq; , & uites , ex quibus olei
 uiniq; copiam educunt. Serpentes magnos , ſed
 innocuos inſula producit : quorum carnes mira
 dulcedinis edunt. Veſtes parât ex lanugine molli
 ac ſplendida, ex medio arundinum ſumpta: qua
 maritimis tinctâ oſtreis neſtimenta purpurea
 conficiuntur. Varia exiſtunt animâta: & quia
 præter opinionem, haud facile credita. Certam
 uiuendi ordinem ſeruant, unico cibo dietim con-
 tenti. Nam certo die piſces, alio aues , quandoq;
 terreſtria animalia edunt: oleo aliquando ſim-
 pliciq; menſa utuntur. Diuerſis ſunt exercitijs
 dediti. Quidam inuicem miniſtrant: alij piſcan-
 tur, alij exercent artes , nonnulli circa alias res
 uſui commodas occupantur. Quidam , exceptis
 ſeniſibus, partitis inuicem operis, ſeruitio uacant.
 In ſacris, ac diebus feſtis hymnos in Deorum, &
 maxime Solis laudes canunt : cui ſe & inſulas
 dicarunt. Mortuos in litore ſepeliunt , cada-
 uer, cum mare fluit , arena obruentes , ut aqua
 fluxu inundationeq; exaggeretur locus. Cala-
 mos arant, ex quibus fructum decerpunt, augeri
 minus ue ad lunæ modum. Fontium aqua dul-
 cis ac ſana caliditatem ſeruat, niſi frigida aqua
 aut unum immiſceatur. Iambolus, & qui cū eo

acceſſerant, cum ſeptem annis in inſula manſi-
 ſent, tandem ciectos fuiſſe aiunt inuitos, tanquam
 malos, malisq; aſuetos moribus. Igitur prapa-
 rata ſcapha, cibusq; impoſitis abſcedere coacti,
 menſibus quatuor ad regem India per arenis
 ac uadofa loca maris appulere. Et alter quidem
 tempeſtate periit: Iambolus in uillam quãdam
 diuertens, ab incolis ad regem in urbem Alibi
 tam plurimum à mari diſtantiem, deductus eſt.
 Cum Græcos diligeret rex, plurimiq; eorum de
 elrinam faceret, multis illum donauit. Deinde
 ſecurè in Perſidem primò, tum ſoſſitem in Græ-
 ciam miſit. Hæc poſtmodum Iambolus literis
 mandauit. multaq; de India conſcripſit, anti-
 cateris ignota.

DIODORI SICVLII

LIBER QVARTVS.

TVS.

De Aethiopibus, qui ſunt ultra Libyam, deq;
 his, quæ apud eos antiquitus
 feruntur. CAP. I.

OSTEAQVAM ſuperius de
 Aegypti Aſiæq; ſecundũ quam
 prouinciam memoratu dignis
 bus ſcripſimus, hic liber Aethio-
 pes, Libyos, Atlantides complecti-
 tur. Ferunt Aethiopes primos hominũ omnium
 creatos eſſe: cuius rei coniecturã ferunt, quod in
 alio

aliū de homines in eā acceſſerint, ſed in ipſa ge-
 niti, merito indigetes omniū cōſenſu appellētur.
 Et quidem ſimile ueri eſt, eos, qui ſub meridie
 habitāt, primos à terra fuiſſe homines genitos.
 Nam Solis calore terram quæ humida erat are
 faciente, atq; omnibus uitam dante, decens fuit
 locum. Soli propinquiore primò naturam ani-
 mantium tulſiſſe. Aſſerunt autem, deorū apud
 eos cultum primitus adinuentum. Sacra inſu-
 per, pompas, celebriſtates, aliāque quibus dijs
 honores impendūtur, ab eis fuiſſe recepta. Quæ
 ex re ipſorum in deos pietate religioneq; inter
 omnes uulgata, uidentur Aethiopum ſacra dijs
 admodum grata eſſe. Huius rei teſtimonium
 aſſerunt antiquiſſimum ſerè ac celeberrimum
 apud Græcos poetarum, qui in ſua Iliade Iouē
 reliquosq; unā deos introducit in Aethiopiam
 tum ad ſacra quæ eis de more fiebant, tum ad
 odorum ſuauitatem cōmigrātes. Dicitur etiā
 Aethiopus ſue erga deos pietatis præmiū tu-
 liſſe, quòd nunquam ab externis regibus ſub-
 acti ſunt: ſemper enim liberi permāſere. Et
 enim cū plures magni copijs apparatusq; ad-
 uerſus eos profecti ſint, nullus tamen eorum im-
 perio potitus eſt. Cambyſes quippe maximis ui-
 ribus Aethiopus aggreſſus, & exercitum ami-
 ſit, & ipſe periculum ſubiit uitæ. Semiramis
 & conſilij magnitudine, & rerum geſtarum
 fama excellēs, cum Aethiopiam intraſſet, deſpe-

ratione rerum subito abscesit. Hercules quoque
 & Dionysius uniuerso peragrato orbe, solus
 Aethiopas etiã Aegypto conterminos, tum pro-
 pter eorum in deos cultum, tum quia inexpan-
 gnabiles uidebatur, intactos reliquere. Aserunt
 insuper Aegyptios eorum colonos esse, colonia
 ab Osiride deducta. Quinetiam Aegyptum
 olim non terram firmam habitabilemque, sed
 mare ab orbis exordio extitisse: eam limo post-
 modum Nili inundatione ex Aethiopia aduectis
 exaggerata à flumine terra paulatim continen-
 tem factam. Quod in ostijs fluminis conspici
 licet. Annis enim singulis noua materia inun-
 datione Nili ostijs apposita, cedit pelagus et
 cumulos terrae superinducta. Ita regio omni
 incrementum ab Aethiopia ex terra allata ce-
 pit. Plurimae etiam leges ab Aethiopiis
 sunt ad Aegyptum translatae, colonis ma-
 rum seruantibus instituta. Nam reges de-
 existimare, sepulcrorumque principum studium
 habere, aliaque eiusmodi plura ex Aethiopiis
 disciplina profecta sunt. Statuarum insuper ma-
 gnarum usum, ac literarum formas ab Aethi-
 opibus acceperunt, cum Aegyptij literis utantur
 proprijs. Has quidem uulgo discunt omnes: ha-
 uerò, quas sacras appellant, soli sacerdotes no-
 runt, à parentibus eorum priuatim acceptas.
 Apud Aethiopes iisdem omnes figuris utuntur.
 Sacerdotes uerò apud utranque nationem eam

dem ordinē habent. Purē enim casteq; ad cultum deorum accedūt utriq; , similes ferētes stolas, eiusdemq; figura sceptrū, in aratri formam, quo & utuntur reges. Pileos etiam oblongos gestant, circa sinem umbilicū habētes serpētib; , quos aspidas uocant, circumuolutos: monumentum insigne, eos qui cōtra regem insurgere audeāt, mortiferis morsibus subesse. Plura alia de illorum antiquitate dicuntur, Aegyptiorumq; colonia: de quibus scribere haud opera pretiū uidetur. Sed de Aethiopum literis, quas Aegyptij sacras uocant, ne quid de priscis rebus omittatur, dicendum. Sunt Aethiopum litera uarijs animantibus, extremitatibusq; hominum, atq; instrumentis, sed praecipuē artificio cum, persimiles. Non enim syllabarum cōpositio ne aut literis uerba eorū exprimūtur, sed imaginū forma, earum significatione usu memoria hominū tradita. Scribunt quidem accipitrem, crocodilum, serpentem, hominis oculū, manus, faciem, & cetera eiusmodi. Accipiter rem denotat cito factam: quoniam haec aliarum feruē omnium auis sit uelocissima. Transfertur haec nouatio ad domesticas res, quae uelociter fiant. Crocodilus malum significat. Oculus, iustitia seruator, & totius corporis interpretatur custos. Reliquarū corporis partiū, dextra manus digitus passis libertatem designat, sinistra uerō cōpressis tenacitatē atq; auaritiā. Eodem modo

Et ceterarum corporis partium figura atq; in-
 strumenta certū aliquid natabant. Quae memo-
 ria hominū longo usu ac meditatione observa-
 ta, euestigio quid ea exprimerēt, internoscēdā.
 Aethiopum leges quaedā non parum ab reliqua-
 rum gentiū legibus, maximē uerō circa regum
 electionem, differunt. Nam sacerdotes optimi
 ex seipsis eligunt. Quem uerō ex eis Deus mor-
 quodā bacchantiū circum delatus cepit, hunc
 regem populus creat: statimque flexis genibus,
 quoniam sit diuina providentia datus, ut Di-
 honorat. Assumptus in regem, uitam ducit sto-
 tutam legibus, omniaq; agit iuxta patrios mo-
 res: neq; premio neq; pana efficiens querequē
 prater traditā a superioribus legem. Mos e-
 illis neminē subditum, etiam dānatum, mer-
 punire: sed quidā ex licitoribus praefrens mor-
 tis signum ad reum mittitur, quo accepto re-
 domum abiens sibi mortem consciscit. Cōmū-
 re mortem exilio, ueluti mos est apud Graeco-
 nephos habetur. Ferunt quendam misso ad
 mortis signo, cogitasse ex Aethiopia fugere
 quod praesentiens mater, Zona ad filij collū po-
 sita, nequaquam manibus reniti ausum, ne se
 dedecori esset, strangulasse. Sed prater omnino
 opinionem mirandū uidetur, quod fertur de
 gum morte. Nam qui in Meroē sunt circa de-
 rum sacra cultumq; dediti sacerdotes, et hi
 de maxima apud omnes pollent autoritate:

eis uisum fuerit, regi nuntiant ut mortem op-
 petat. Ita enim deorum iubere responsa, neque
 fas esse immortalium uoluntatem a mortali ho-
 mine contemni. aliasq; addunt rationes, quibus
 ex uetere, obseruataq; consuetudine uolunta-
 riam regi suadeant mortem. Et sanè superiores
 omnes reges, sacerdotibus, non armis neque ui
 coacti, sed ipsa uicti superstitione sponte parue-
 runt. At Ptolemæi secundi tempore rex Aethio-
 pum Ergamenes Græcis doctrinæ philosophiæ
 que deditus, hunc primus morem spreuit. Ufus
 nanq; prudentia rege digna, cum militibus in
 Auatum, ubi templum aureum erat Aethioꝝ iꝝ,
 profectus, sacerdotibus omnibus interemptis,
 ueteriq; consuetudine abolita, pro uoluntate re-
 gnum tenuit. Consuetudinem quam seruāt regis
 amici, quamuis mirabilem, tamen permanere
 ad hoc usque tempus dicūt. Mori enim asserūt
 Aethiopicis fuisse, ut si quando rex aliqua cor-
 poris parte ex quauis causa debilitaretur,
 domestici omnes sponte sua eadem partem de-
 bilitarent. Turpe etenim existimabant, rege
 clauda non & omnes claudos amicos esse. Et
 quidē absurdum uidebatur: cum uera sit ami-
 citia, ex rebus aduersis amicorum dolere, latus
 ei secundū, nō & corporis quoque doloris ami-
 cos participes esse. Ferunt quoque consuetudi-
 nis esse, amicos ulro in regis morte uita de-
 fungi, existimantes cum interitum gloriosum,
 ueraq;

ueraq; amicitia testem. Ideo haud facile est Aethi-
 opibus aduersus talem amicorum consensum
 insidias parare: cum & rex & amici uno ani-
 mo communi eorum consulant saluti. Haec leges
 apud eos Aethiopes qui metropolim ac insulam
 Meroën, uicinâque Aegypti loca incolunt, ser-
 uantur. Sunt & alia genera Aethiopum admo-
 dum populosa: quorum hi utraq; Nili ripas in-
 sulasq; in Nilo sitas habitant, hi Arabia sunt
 proximi. Alij mediterraneas tenent regiones
 uersus Arabiam sitas. Horum pars maior, ma-
 ximeq; iuxta fluiuium inhabitantes, colore nigri
 sunt, facie similes, capillis crispis, syluestres ser-
 me omnes, atq; aspectu efferi, corpore robusto,
 unguis protensos habentes, feris similes, absuntq;
 à mutua humanitate plurimum, uocem pronun-
 tiant acutam. In ceteris quæ ad uisum spectat,
 nihil domestici humaniq; habent: plurimum
 nostris moribus differentes. Arma ferunt
 quidem scuta ex corio crudo bouis, ac paruas lu-
 stas: hi præacutas sudes: quandoq; ligneos qua-
 tuor arcus cubitorum, quibus sagittant, alios
 protenso pede. Consumptis sagittis, sudibus pa-
 gnant. Armant insuper usque ad certam ato-
 tem fœminas, quibus ut plurimum mori
 aureum circulum in labijs ferre. Vestibus quæ
 minimè utuntur, uitam per omnem nudis: expo-
 sitiq; Solis ardoribus, nulla re præterquam qui-
 asu se offert, adiuuantur. Nonnulli pecudum
 e

caudas, pudendis uelamen femori circumdant. Alij pecorum uestiuntur pellibus. Sunt qui subligaculis, quae ex capillis cõtexunt, usq; ad medium corpus cooperiantur. Non enim oves eorum (ita fert regio) lanam habent. Cibis utuntur, quidam herba, quae in aqua sua sponte circa stagnantia ac paludosa oritur loca: quidam arborum fructibus, quibus etiã corpora ab aestu meridiano circumdant. Alij sesamum & lotum ferunt. Sunt qui teneras arundinũ radices edãt. Plures arcu exercitati, auibus occisis famem sedãt. Magna pars pecorũ carnibus, lacte, casea uitam ducunt. De dijs, qui superiores accolunt regiones, dupliciter sentiunt. Nam quosdam eorum opinantur sempiternos atq; incorruptibiles esse, ueluti Solem, Lunam, & uniuersum Mundum. Quosdã uerò putãt mortalis naturae participes: sed propter uirtutem, & in homines beneficia, honores immortales fuisse sortitos. Isidem nanq; Panam, Herculem, Iouem præcipue colunt, existimantes multa ab his hominũ generi beneficia impensa. Quidam Aethiopum nullos censent esse deos: ideoq; solem orientem ut hostem, in loca palustria fugientes execrantur, Moribus circa mortuorum funera sunt uarijs. Nam hi defunctos in flumen proijciunt, existimantes id optimum sepulcrum esse. Hi circumdatos uitro diu seruant, ne eorum aspectus sit posteris ignotus: neque in obliuionem incidãt.

incidant domesticorum. Alij in uruis fœcili-
 bus condentes, circa templa sepeliunt: per quos
 maximum habetur præstitum iusiurandum. Re-
 gna tribuunt, hi quidem melioribus, arbitran-
 fortune dona utraq; & monarchiam & iur-
 tem esse. Alij bonos pastores in regnum assu-
 munt, tanquã eos qui rei optima curã habeant.
 Quidam ditioribus, ut qui suis facultatibus so-
 li ceteris opitulari queant, regnum mandant.
 Nonnulli fortitudine præstantes eligunt reges,
 putantes eum qui bello plurimum possit, solum
 Imperio dignum esse. Eius iuxta Nilum ora
 qua Libyam respicit, quedam portio pulchritu-
 dine ceteras superat, uarias ad usum uite rei
 copiosasq; afferens. Ad euitandos uerò arden-
 tes Solis aestus, paludes aptissimum refugium
 habet. Quæ ex re is locus à Libycis atque A-
 thiopibus sæpius bello lacebitur. Ipsi quoque ac-
 cola mutuis decertant bellis. Accedunt ad eos
 ex superiori plaga elephãtes, alle. Hi (ut quidam
 tradunt) fertilitate loci, pastusq; suauitate. Pa-
 ludes enim miranda à ripis fluuij manant. In
 quibus multi uarij q; ut alga, arundinesq; no-
 scuntur cibi: quos cum degustant, libenter in his
 locis morantur: consumentesq; ut plurimum
 nutrimenta hominum, eos compellunt ad alia
 loca fugere. At ipsi, utpote pastores, in taber-
 naculis habitantes, fertiliores agros suam pe-
 triã esse putãt. Elephantes autem mediocri-

nea aridaq; loca procul ab aquis relinquunt, pa-
 scuorum inopia. Nam tum aestus magnitudine,
 tum raritate fontium pauca ibi nascuntur. Tra-
 dunt quidam, in desertis ac efferis locis serpentes.
 Qui cum elephantis propter aquas pugnet, magni-
 tudine numeroq; admirabiles esse. Complicant
 enim corpus assurgentes: amixiq; uiribus, ele-
 phantorum crura coniectunt pluribus spiris, adeo
 arte, summaq; ui, ut spumantes bestias natura
 graues ad casum compellant: tum plurium con-
 cursu facto, bestiam haud facile mobilem de-
 pascuntur. omnis inde elephantis, ad assuetos
 uertuntur pastus. Dicunt hos serpentes loca fu-
 gere campestris, habitare autem inter longas con-
 ualles in altis speluncis, neque assuetos tutosq;
 deserere locos: natura quod cuiq; ad tutelam con-
 ferat, singula animantia docente. Et de his Ae-
 thiopibus haecenus. Nunc pauca de autoribus,
 qui de Aegyptijs atque Aethiopibus scripsere,
 sunt nobis discenda. Horum nonnulli, fama, &
 quidem medaci, credentes, quadam scribendi uolu-
 ptate seducti, nullam merentur fidem. Aga-
 tharchides quippe Cnidius in secundo rerum
 Asiaticarum, ac Artemidorus Ephesius in o-
 ctavo geographiae libris, nonnullique alij, qui in
 Aegypto habitantes historias edidere, in plu-
 rimis eorum quae retulimus, conueniunt. Et sa-
 uenè nos, quo tempore ad Aegyptum uenimus,
 plurimum sacerdotum consuetudine usi, cum
 senior

senioribus quoque nonnullis, qui ex Aethiopia aduenerāt, collocti, ab his diligenter rerum veritatem scrutati sumus: multaque ab historicis falsò scripta deprahendentes, ea in quibus conueniebant, literis mandauimus.

CAPVT II.

De auro quod in extremis Aegypti effoditur, deq; eius præparationis artificio.

Nunc Aethiopes, qui meridiem uersus & rubrum mare incolunt, referemus. Verum prætermittendum nobis non uideatur, quomodo aurum apud Aegyptios reperitur. In Aegypti sinibus, qui ad Aethiopiam & Arabiam uergūt, loca sunt metallorum feracia, in quibus magno cum labore atque impensa auri educitur. Nam terra nigra natura, meatus & uenas habet marmoris albißimi, & quod sapienter omnem luceat splendorem. Huic operi quæ præsumunt, magna hominum copia ad excudendum aurum utitur. Aegypti enim reges, crimine damnatos omnes, ac ex hostibus captos, in super ob aliquam falsam calumniã aut regum iram in carcerem detrusos, auro effodiendo deputant, simul sumpta facinorum pœna, & magno questu ex eorũ labore percepto. Illi eos pedibus uincti, magnus hominũ numerus, absq; ulla intermissione die nocteq; exercentur, nulla neq; requie cõcessa, omniq; ablata effugendi facultate. Nam barbari milites diuersa in

nicem lingua, eorum custodia præsumt: quorum nullus, sermonis commercio sublato, aut precibus aut amore potest corrumpi. Ex terra que fuerit durissima, plurimo igni decocta, aurum extrahitur. Molliorem petram, & que mediocri labore frangitur, ferro effodiunt infinita ferè hominum millia. Qui auri uenas discernit, præcedit operarios, ostendens que effodiant loca. Monstratum lapideum marmor, robore corporis præualidi, non arte, sed magna uicibus ferreis proscindunt. Cuniculos uerò agunt non rectos, sed quò splendentis aurò marmoris natura ducit: cum propter uarios flexus circuitusq; obscuri existant. Lumen opifices ante frontem præferentes, saxa magno conatu in frustra excisa, in solum deiciunt. Ab hoc labore nunquam conquiescunt, contumelijs uerberibusq; ad continuum opus coacti. Impuberes pueri in duas partes diuisi, hi quidem proiecta frustra minutatim scindunt, hi uerò efferunt. Qui annum trigesimalum excedunt, sumpta ab his ad mensuram concisa frustra, in lapideis uasis ferreo malleo ad erui magnitudinem terunt. Ea deinceps in molas, que plurima sunt, coniecta, fæmina senesq; duo aut tres ad molam positi usque ad farinæ modum contrita molunt. Nota omnibus horum corporis illuuiæ, neque ueste ulla operiente pudenda, nemo est quin eo aspectu fædo tetroq; motus, tanta misereatur calamitati. Sed nulla

o piet

pietas, nulla requies, nulla uenia illis datur,
 siue aeger, siue febricitans, siue senes, siue sa-
 mina debiles fuerint: sed plagis omnes ad con-
 tinuum opus coguntur, quoad miseri ex debili-
 tate deficient. Sunt qui timore futurae uitae, quae
 praesenti putant poena deteriorem, mortem uitae
 preferant. Demum opifices ad molam contrita
 in latu tabulis paulo accliuoribus ponentes,
 iterum aqua iniecta marmor terunt. Eo modo
 terra defluente, aurum ex grauitate in tabula
 remanet. Hoc saepius iterantes, manibus aurum
 fricant. Deinde raris spongijs terram mollem
 exprimunt, quoad uelut arena aurea reddatur.
 Alij postremo operarij pondere ac mensura
 ollas fictiles conijciantes, superaddunt con-
 mensura plumbum, algam maritimam, sursum
 remq; hordeaceum. His ad proportionem con-
 positis, ollas luto diligenter liniunt. Deinceps
 quinque continuis diebus noctibusq; in fornace
 decoctum, rebus ceteris consumptis, solum aurum
 purum in uasis reperitur, parum priore pon-
 dere imminuto. Hoc labore industriaq; in Aegy-
 pti extremis aurum paratur. Sane ipsa nos pa-
 lam docet natura, aurum inuentione laborio-
 sum, custodia difficile, quaestu anxium esse, non
 inter uoluptatem ac dolorem constitutum. Ho-
 rum metallorum inuentio uetusta est ab aegy-
 ptis regibus reperta.

De iis qui maritima loca Arabiæ incolunt, & quæ ad Oceanum sita uersus Indiã loca uergerit: ubi describuntur singulatum nationes: & quibus legibus utuntur: & quã ob causam multa de eis uariè seruntur, minimèq; fides illis præletur.

Nunc de his quæ Arabici sinus litora, Troglodytasq; ac Aethiopiã quæ meridiem Notumq; respicit, incolunt gentibus, dicemus. Exordiemur autem ab eis quos Ichthyophagos uocant, qui litus habitant Carmaniũ, Gedrosiũq; extremũ usq; Arabici sinũ. lōga sunt inter capedo, ac duobus Epiris, altero in exitu sub felicem Arabiam, altero sub Troglodyticam orã clausa. Horum barbarorum quidam nudi per omnem uitam degentes, uxores filiosq; omnes communes habent, bestijs similes: ut qui neque uoluptatis neque doloris ullum nisi naturalem sensum percipiant, neq; turpis, neq; honesti discrimen norint. Habitacula habent non longè à mari iuxta promontoria, ubi non solum profunde cauerna, sed conualles immensa, & angusta spelunca existunt, egressu ipsa natura difficili, ac tortuoso. Harum, tanquam ad eorum usum natura factarũ, aditus incole magnorum cōgerie lapidũ obsepunt, quæ ueluti retibus capiuntur pisces. Maris enim fluxu, quod bis diebus singulis circa tertiam ac nonam horam accidit, oras litori propinquas inundante, aqua

in immensum excrefcens, opertis locis omnibus
 innumeram sortem diuersorū piscium secum
 continētē defert. Qui cum in diuersa loca
 ubi gratia diuertant, refluyente mari, aqua uel
 per lapides effluente, pisces in sicco destituunt
 tur. Quos incolæ cum uxoribus pueriq; concu-
 rentes capiunt. Accedunt autē per cœtus diuisi
 Barbari, ad sua quisque loca, cū clamore nati-
 ueluti improuisam quandam uenationem tra-
 ctant. Mulieres pueriq; minores ab se captos pisces
 in terram proyiciunt. Qui corpore nigēt, magis
 uero piscium captura uacant. Traducuntur autē
 a mari non solū scorpij, murana, & caetera
 sed marini uituli, uariaq; piscium genera
 & nomine & forma ignota. Has marinas beluæ
 armis expugnant, sed caprarū cornibus pro-
 cutis, saxiq; in acie abruptis cadunt. Etenim
 necessitas naturam instruit: quæ tēporibus pe-
 tens, se ad id quod usui esse uidetur, accom-
 odat. Captos uarij generis pisces supra petras
 meridie sitas, immoq; Solis incensas astu, pro-
 nunt, pauloq; post reuoluunt: tum ad solem
 coctos, perq; caudam apprehensos quatunt. Om-
 ni excussa carne, spinas ad certum proyici-
 tes locum, in magnum aceruum cumulat, certis
 postmodum usui, de quo postea scribemus, ser-
 uaturas: post hæc carnes piscium in concauo ser-
 pinunt, admistoque paliuri semine cibum con-
 faciunt sibi suauissimum. Nam sic immiscet
 carni

carnes in modū longioris lateris formant, ad so-
 lemq; paulo desiccatas, sedentes cum uoluptate
 edunt non quidem ad certam mensurā aut pon-
 dus, sed ad satietatē, prout cuiusque fert libido,
 & edendi appetitus. Habent enim semper ue-
 lut è penu promptum hunc cibū, tanquā Neptu-
 no pro Cerere uictum illis subministrāte. Quan-
 doq; uerò maris tempestate adeo litori proxis-
 ma loca multis diebus inundātur, ut nulla de-
 tur piscādi facultas. Quo tempore cibi penuria
 conchas legunt permagnas: quarum testa saxis
 attrita, interiori carne cruda sapore ostris
 persimili uescuntur. Vbi uerò tempestas uento-
 rā ui diutius perseuerat, conchæq; deficiūt, ad
 ossa confugiunt iam cumulata. Ex his teneriori-
 bus recentioribusq; electis, quæ dētibus possūt,
 mādunt. Duriora edunt saxo cōtrita, nil brutis
 animātib; dissimiles. Et ossibus quidē, ut dixi-
 mus: piscibus autē miro quodā modo, ultra quā
 quis existimaret, utuntur. Nā eorū captura qua-
 tuor diebus continuis intenti, epulantur palā cū
 letitia, cantuq; ab sono omnibus inuicē congra-
 tulantibus. Deinde mulieres ut quæq; quis for-
 te incidit, cognoscunt prolis causa, omni cura
 ob ciborū, qui præsto sint, copiā uacui. Quinto
 die ad fontes pergunt, potus gratia: ubi aqua
 dulces fluunt, ad quas pastores greges atque ar-
 menta potum ducunt. Eorum profectio haud
 dissimilis est armentis boam, omnibus simul uo-

cem uelut inconditum sonum tollētibus. lactantes
 infantulos matres in ulnis ferunt, repulso à
 lacte patres. Qui quintum excedunt annum,
 cum parentibus magno cum gaudio, ut qui suis
 sponte uictum querant, proficiscuntur. Natura
 eorum incorrupta, famem sedare, maximū de-
 cit bonum, nullam aduētitiā uoluptatem que-
 rens. Cum pastorum aquationibus appropio-
 quant, repleto aqua uentre uix regredi queūt,
 potu graues: eaq; die nihil edunt: iacet quisque
 aqua plenus, distentusq; , similis ebrio: postera
 die denuò ad capiendos pisces redeunt. Ita eorū
 uita per omne tempus transacta, ob sim-
 plicem uictum rarò in morbos incidunt. Bro-
 uioris tamen quàm nos sunt uita. Hec eorū qui
 intra sinum habitant, uiuendi norma. At eorū
 qui extra sinū sunt, multo est mirabilior,
 ut qui nunquam bibant, & natura ab omni
 femoti sint passione. Hi procul à terra habita-
 bili tanquam in loca deserta à fortuna ceteris
 piscationi dant operam. Humida non appetit
 pisces edunt semierudos: non quò sitim effugiant
 sed feritate quadam eo contenti uictu, quem
 fortuna sortiti sunt. Felicitatem summam po-
 sant his carere rebus, quæ dolorem possent ege-
 tibus afferre. Id uerò mirabile, & quod ne-
 credi queat, quòd nulla mouentur animi pas-
 sione. Ab Aegyptijs mercatoribus qui per rubrum
 mare iuxta ea loca nauigant, etiam nūc eadem
 qu

qua nos scribimus, de his referuntur. Tertius quoque Ptolemæus, cupiens elephantos qui in eis suis locis uenari, quenda ex amicis Simmiam nomine ad specularandâ eam regionem misit. Hic diligenter scrutatus singula, ut Agatharchides Cnidius refert, ait gentem hanc Aethiopum quâ absq; passione uiuunt, nullo uti potu: ut quæ non appetant natura: neque nauigantium sermone, aut appropinquantium externorum aspectu noueri: sed respicientes tantum immobiles stare absq; ullo, ac si neminem uiderent, sensu. Si quis uise educio eos percusserit, non diffugiunt, & uebera & iniurias perferentes: neque quisquam ilterius uulnere aut damno mouetur, sed sapius filios aut uxorem ante oculos interfectos absq; ulla passione respiciunt, nullâ neq; iræ neq; misericordie signum ostendentes. Deniq; omnia mala quæto animo perferunt, aspicientes solum ad percuentes, ac ad singula mouentes caput. Ferunt et præterea sermone carentes, nutu manibusq; significare quibus egeant, & quæ uolunt. Quocirca qui miretur magis, marini uisuli inter ho uersantur, piscium captura uelut homines intati. Simili studio cubilia, partusq; & natorum tutelam hæ gentes unanimi consensu pacèq; uuant, nullo externas animantè infesta. Quod ut a gentis, licet mirabile, à priscis olim temporibus ea gens seruanit, siue ita longo tempore isueta, siue coacta necessitate.

Hab

Habitaculis non iisdem, quibus Ichthyophagi utuntur, sed diuersis habitant modis. Quidam in speluncis diuersoria habent ad Arctum positus: in quibus tum umbra tum spirans aura et ab aestu solis tutatur. Nam quae ad meridiem uera spectant, fornacibus ex nimio aestu simili accessum ad ea adimunt. Qui sunt uersus Arctum, ex costis cetorum incuruis, quas multiplicas effert, ex utroque positus latere, cingatisque, quas maris alga operiunt, habitacula sibi extruunt ad euitandos aestus, natura sita et tem ex necessitate ad se tuendam reperiēt. Et tertius apud Ichthyophagos habitans medius. Arborea quaedam iuxta litus plurima nascuntur, imminentes mari. Has frequentius folijs, fructu uero simili nuci castaneae, firmi conneclentes, umbracula sibi constituunt ubi in litore pariter et mari commorantes, uitam agunt, tum solem effugientes arborum umbra, tum continua maris unda, uentorumque aura aestum mitigante. Quartum habitaculorum nudum ingens iuxta litus tumulus dicitur: qui priscis olim temporibus ex maritima herba, arenaque maris fluctibus immista etus, in istum montem excreuit, adeo firmus, solidoque compactus, ut in eo oblongas effodiunt speluncas: in quibus commorantes, maris reflexu prodeant ad piscium capturam fluxu ad speluncas confugientes, epulantesque quos ceperant pisces. Mortui

in mare projiciant inundationis tempore, sepulchra suis corpora piscium præbentes. Vnum ex Ichthyophagis genus eas habet habitationes, ut qui eiusmodi diligenter res inuestigare uelint, satis addubitare cogantur. In promontorijs enim præcipitibus undique ac præaltis habitant nonnulli, ad quæ impossibile fuit quenquã in principio adire. Pars mari proxima ne perditæ quidem est accessibilis. Nauibus non utuntur, cum sit ignotus illis earum usus. Ita fateamur oportet, illos esse loci aborigines, neque aliunde generis, sicut quidã naturales senserunt, principium cepisse. Verùm cum horum cognitio difficilis nobis sit, nil prohibet multa pollicentes in paucis uera sentire: & quæ uerbis similia uero audientibus persuadentur, quandoque longe à uero abesse. Nunc eorum quos Chelono-phagos dicunt, uita recensatur. Sunt in Oceano insula iuxta continentem numero plures, sed parua, humilesq; , nullo neque domestico neq; agredi fructu. In his, quoniam ferinè contingunt, nulla fit tempestas, aut fluctuum maris inundatio. Inter has magnus habetur testudinum numerus, quæ eò confugiunt ob maris tranquillitatem. Noctu in profundo comorantur, intenta cibo. Die inter insulas diuertentes iacent, respicientes ad solem, inuersisq; nauiculis piscatorijs aspectu similes, excellunt enim magnitudine præcipua inter marinas conchas.

Barbari insulas incolentes, interdum paulatim, ne sentiantur, uersus testudines natant. Eas adorti quidam ab uno latere ad terram premunt; quidam a reliquo sursum leuant, quod reddant resupinas, ne uertere se, ne ue effugere queant. Tamen longa resle per caudam ligatas, nando ad terram deducunt. In insula expositis, omnia interiora paruo tempore ad solem adusta comedunt. Testa, quae concava est, tum ueluti cymba ad continentem nauigant, tum pro aquae receptaculo, tum pro tentorijs utuntur: quibus natura admodum opitulata est, ut una res uario usui ac comodo daretur. Cibo enim, uase, domo, nauis uicij illorum adiuuant. Haud procul ab his litus inhabitant, uitam incultam ducentes Barbari. Nutriuntur enim ex cetis à mari ad litus eiecctis, quorum magnitudine quandoque abunde epulantur: quandoq; illis deficientibus, torquentur fame: cogunturq; cum cetera consumpta sint, algam & extrema costarum mandere. Haec fertur Ichthyophagorum uita. Litus quod ad Babyloniam spectat, contiguum est regioni domesticae, & plantis plene. Tanta uero inest piscium multitudo, ut incolis nunquam eorum desit copia. Nam prope litus frequentes insigunt homini calamos, adeo inuicem connexos, ut retia aspicientibus in litore uideantur. In his sunt plurimi aditus, qui ostijs ita ut in utranq; uoluantur partem, clauduntur. Maris fluxus ad

terram

R
terra
aper
ex m
ram
claus
num
res. l
uecti
bitar
lis est
bus s
in im
tur,
ostior
fossa
ad r
pra
pam
gos u
prop
barh
habe
quae
coct.
omni
eoque
leon
feru
&

terram delatus, aqua impetu ostia impellens
 aperit, refluxus claudit. Singulis igitur diebus
 ex maris inundatione pisces contingit ad ter-
 ram per portas deduci: qui reflucite aqua ostijs
 clausis humi in sicco remanent, tanto persape
 numero, ut cumulum salientium piscium dice-
 res. Hi & copiam uiuendi, & haud paruum
 uectigal praebeant. Quidam circum ea loca ha-
 bitantes (regio enim omnis plana atq; humi-
 lis est) fossas a mari ad eorum usq; uillas pluri-
 bus stadijs ducunt: ostiaq; ex uiminibus facta
 in imo fossae statuunt, quae fluente mari aperiun-
 tur, clauduntur reflucite. Igitur remeante per
 ostiorum raritatem aqua deprahensos pisces in
 fossa sinunt, quoad ceperint quos uelint. Nunc
 ad reliquos transcamus. In Aethiopia quae su-
 pra Aegyptum est, iuxta fluuium quem Asta-
 pam uocant, inhabitat gens quam RhiZophas
 gos uocant. Radices enim arundinum quas ex
 propinquo locis effodiunt, magna cura lauantes
 barbati, lapidibus terunt, quoad molles factae co-
 hereant: deinde placentas ad modum lateris
 quantum manus capit factas, atque ad solem de-
 coctas mandunt. Quem solum cibum cum per
 omnem uitam suauem atque affutim habeant,
 eoque pacem continuam inuicem seruent, cum
 leonibus tamen bellant. Nam aere circum astu-
 ferente, e deserto leones ad eos egrediuntur,
 & umbrae causa, & ut minores uenietur feras.

Ad

Ad hos Aethiopes ex paludibus exeuntes, mal-
 ti percunt, tum inferiores uiribus, tum deficien-
 tibus, quibus se tutari ualeant, armis. Et iam
 dudum ea deleta esset à leonibus natio, nisi na-
 tura eis sponte praesidium tulisset. Nam sub or-
 tū Canis, mirabilis atque innumera nullo agi-
 tata uento culicū multitudo ad ea loca adu-
 lat. Homines ad paludes confugientes, minimi
 laedunt: leones abire ex his regionibus compels-
 lunt, tū morfu, tum uocis sono territos. His sunt
 Hylophagi, Spermophagiq; qui appellantur,
 propinqui. Quorum hi quidem fructus qui esta-
 te ex arboribus decidunt, colligentes, absq; la-
 bore edunt: reliquo tempore herbam in umbra
 sis nascentem locis decerpunt, quae uita subue-
 nit egestati. Hylophagi uerò cum filiis uxoribusq;
 ad loca campestria accedentes, arbores
 ascendunt, ac teneras ramorum summitates
 auferunt. Tantam autem ex continuo usu ra-
 mos ascendendi peritiam habent omnes, ut,
 quod incredibile uidetur, de arbore in arbore
 uelut aues profiliant, ascendantq; tenues absq;
 periculo ramos, macilentia leuitateq; corpore
 nixi. si quando pedes labantur, manibus ramis
 comprehensis se à casu uindicant. quod si forte
 deciderint, nulla in re propter leuitatem cor-
 poris laeduntur. Ita ramis tenerioribus dente ext-
 sis, uentrem farciunt. Hi semper incedunt nu-
 do corpore, communisque uxores ac liberos
 hab

R
 hab
 culis
 riuu
 su e
 reba
 tene
 multi
 enim
 rari
 rum
 rum
 dunt
 Solis
 rum
 ad a
 uerq;
 le m
 ador
 gitti
 quat
 tior
 lo
 do
 defa
 disp
 mu
 sign
 gnu
 dun

habent. Pugnāt inuicem pro locis, armati bac-
 culis aduersus alios, ac dominantes uictis. Mo-
 riuntur ut plurimum fame, cum deficiente ui-
 su corpus priuetur eo sensu, quo cibum que-
 rebat. Reliquam circa regionem Aethiopes
 tenent, qui Gymnetæ dicuntur, numero haud
 multi, uita ab reliquis diuersa. Sylæstrum
 enim incolentes patriam, & penitus asperam,
 rarisq; aquarum fontibus, super arbores fera-
 rum timore dormiunt. Sub auroram ad aqua-
 rum decursus armati prodeuntes, se abscon-
 dunt inter arborum frondes. Sub æstum uerò
 Solis agrestes boues, pardalesq; ac uaria fera-
 rum genera tum caloris tum sitis impatientia
 ad aquas potus causa confluunt. Repletas gra-
 uesq; aqua bestias, Aethiopes, cum haud faci-
 le moueri possint, ex arboribus descendentes
 adoriuntur: ac lignis adustis, saxiq; & sa-
 gittis occisas, perq; cætus diuisas edunt. Alio
 quando uerò, quamuis per raro, & ipsi à ualen-
 tiori bestia interficiuntur. Sed multas ipsi do-
 lo & arte ualentiores beluas capiunt. Si quan-
 do desint animalia, antea captorum pelles ma-
 defactas remotis pilis ad ignem leuem ponunt,
 dispartitasq; singuli auidè ad satietatem su-
 munt. Impuberes pueros exercent ad certum
 signum iacere, solis cibum præbentes ijs qui si-
 gnum tetigere. Ideo iaculatores optimi eua-
 dunt, urgente fame. Ab hac regione qui oc-
 casum

casum uersos plurimum distant Aethiopes, cum elephantis certant. Habitantes enim in syluestribus & arboribus refertis locis, elephantorum ingressus atque exitus ex praedictis arboribus obseruant. Multos una incedentes non aggrediuntur, omni spe uincendi remota. Singulis inuicunt manus, mirabili audacia facti. Nam cum incedens bestia arbori propinquat, in qua speculator occultus latet, ex ea desiliens, manibus apprahensa cauda, pedibusq; ad dextrum femur oppositis, securi, quae ex humero pendet, leui, ut quae unica manu tractari queat, & acie acutissima, dextera manu apprahensa, neruos dextri poplitis crebris ictibus amputat sinistra manu regens agile corpus, bellua conatus magna uelocitate effugit. In certamine uersatur utriusque salus, mortis discrimine in alterius uita posito. Elephas neruis abscissis, quandoque, quia haud facile reuertere potest, inclinatus in latus saucium, in terram cadit, Aethiopemque secum trahentem interficit. Quandoque ad arborem aut saxum hominem allidens, ipso pondere, quoad animam exhalet, comprimit. Quidam elephantis dolore moti, cum insidiantibus obesse nequeant, diffugiunt per campos, quoad continuus securi ictibus ab insidente casso desistant. Tum concurrunt Aethiopum cœtus, & adhuc uiuentis bestia posterioris partis carnes abscissas edunt.

edu
ullo
sue
dit,
relu
nu
hæ
sion
ten
non
stig
qua
st
mn
ea
Ele
ad
occ
tra
ge
ha
ct
ap
an
mi
ni,
tis
ctu
pro

edunt. Nonnulli ex propinquis incolis absque
 ullo discrimine elephantos arte superant. Con-
 suevit hoc animal cum a pascuis plenum re-
 dit, dormitum proficisci, plurimum natura ab
 reliquis quadrupedibus diuersa. Non enim ge-
 nu corpus flexi ad terram potest, sed arbore
 harenis dormit. Arborem elephantis adhe-
 sione tum attritam, tum sorde plenam aduer-
 tentes incolae, iuxta humum secant, at tamen
 non nisi impulsu cadat. Deinde sui accessus ue-
 stigia ad ea loca delent, subito abeuntes, prius-
 quam bestia ad somnum redeat. Elephas ue-
 speris cibo plenus ad notum cubile profectus, o-
 mnique mole seclae harenis arbore, statim una cum
 ea ad terram prosternitur. Resupinus tota no-
 cte iacet, cum se erigere nequeat. Aethiopes die
 ad locum accedentes, absque periculo bestiam
 occidunt, tabernaculisque ibidem erectis moram
 trahunt, quoad animal sit absumptum. Harum
 gentium quae partes ad Hesperum pertinentes
 habitant, Aethiopes sinu ad meridiem spe-
 ctantes, Struthophagi cognominantur. Est
 apud eos auium species natura terrestribus
 animantibus mista, unde & aues ceruinae no-
 minatae sunt. Haec magnitudine sunt magni cer-
 uini, collo oblongo, rotundis lateribus atque ala-
 tis, capite tenui oblongoque, cruribus ac iun-
 cturum firmissimis, fisso pede. Alii uolare
 propter grauitatem nequeunt. Verum ocys-
 me

mè summis pedibus terram tangentes, præsertim cum flans uentus alas ueluti nauem extensis uelut impellit, curruat. Venatores feruæ lapidibus fermè lateris magnitudine, pede totis. Cessante uento alarum præsidio destituta, cursuq; uicta præhenduntur. Harum cum magna sit multitudo, uarijs artibus plurimas barbari facileq; capiunt: & carnes quidem edunt, pellibus uerò pro uestibus utuntur, ac lectis. Ab ijs uerò, quos simos Aethiopes dicunt, sepius uenatione lacepsitæ, rostro se tuentur: quæ cum magna sint, & ad incidendam apta magno sunt incolis usui, cum haud parua habeatur horum animantium copia. Haud procul ab his absunt Acridophagi, deserto contermini, homines paulo cæteris breuiores, macilentis, ac supra modum nigri. Veris tempore Zephyrus ac Libycus uenti infinitum pellocustarum ex deserto ad eos deferunt numerum. Hæ permagnæ sunt, sed colore alarum turpi ac squalido. Aethiopes ad id assueti, in quandam latam longamq; multis stadijs conuallē plurimum materiei ex propinquis locis ingerunt. Cum suo tempore pellocustarum tanquam nubes à uentis supra uallē defertur, materiem congestam, omnemq; loci herbam antea succisam incendunt. Locustæ desuper uolantes in genti fumo eneclæ, paulum ultra uallē ad terram rati tanta decidunt copia, ut uictum omni

ti abundè præbeant. Has enim sale, quod regio plurimum fert, superinfuso, diutius seruant, cibum gustu eis suauem. Hic est solus eorum per omne tempus locustarum uictus. Neque enim pecora nutriunt, neq; pisces edunt, procul à mari positi: neq; ullum aliud uitæ adminiculū habent. Corpore leues sunt, ueloces cursu, & uitæ breuis, ut qui longissimè uiuunt, quadragesimū non excedant annum. Finis eorum non solum mirabilis est, sed etiam incredibilis. Nam propinquante senectā, pediculi alati, non solum usu uarij, sed specie horridi ac turpes in corporibus nati, uentrem primò, tum pectus, deinde totum corpus paruo tempore exedūt. Qui morbum patitur, primū ueluti scabiei cuiusdam pruritu allectus, corpus scalpit, uoluptate simul & dolore perceptis. Deinde exorientibus pediculis, simul effluente sanie, morbi acerbitate ac dolore percitus, unguibus corpus magno cum gemitu lacerat. Tanta uerò uermium copia effluit, alijs super alios tanquam ex perforato uase scaturientibus, ut deleri nequeant. Hoc pacto sine cibi siue aeris causa miserum sortiuntur uitæ finem. Huic gēi regio adiacet perampla, uarietato pascuorum fertilis, sed deserta, & qua penitus adiri nequeat. Non tamen hominibus à principio caruit, sed postmodum intempestiua ex pluuia deserta est, multitudinem aranearum scorpionumq; ferente. Tantam

enim harum bestiarum excreuisse copiam ferunt, ut morsibus pestiferis incolae coacti, patriam deserere, & ad alia loca confugere compellerentur. Neque uero debent haec incredibilia uideri. Multo enim his maiora sunt per terrarum orbem literarum monumentis tradita. In Italia murium multitudo syluestrium è terra prodiens, plures solum patriam relinquere cogit. In Media adeo ingens passerum inoleuit copia, iacta absumentium semina, ut homines malo aëli ad alia migrarint loca. Eos, quos Attariotas uocant, rane è nubibus pro gutta aqua in terram delapsa adegerunt, relicta patria ad eam, in qua nunc quoque resident, oram confugere. Etenim quis ignorat, inter multa egregia opera, pro quibus Hercules immortalitate donatus est, illud etiam annumerari, et Stymphalide palude innumeras aues, quae uel loca infestabat, sua uirtute expulsas? Quaedam Libya ciuitates leonum uel ab desertis locis ad eas aduentantium deserta sunt. Haec corum gratia, qui parum quandoque fidei scriptoribus ut incredibilia narrantibus habent, retulimus. Nunc ad historiam redeamus. Extremas ad meridiem partes uiri tenent à Graecis Cynomolgi, à uicinis barbaris syluestres appellati. Hi barbas habent admodum magnas, greges syluestrium canum nutriendos ad praesidia uita. Nam ab aestiuo tropico usque ad median hyemi

R
hyem
coru
inc
fugia
omn
ignos
quea
quib
pium
liant
man
ad m
ram
de T
laut
Cet
res a
cam
flan
Etes
bres
Eti n
ad lo
saut
bos c
uunt
fily
tres
quor

hœm̄is Indici boues innumera multitudine
 eorum patriam ingrediuntur. Causa quidem
 incerta est, utrūmne alias insectantes se feras
 fugiāt, an p̄stus penuria, an alio natura (quæ
 omnia miranda gignit) impulsu hominibus
 ignoto actæ. His homines cum obsistere ne-
 queant, suis freti uiribus, se cambus tuentur:
 quibus in uenatione usi, boues permultos ca-
 piunt. Et hos quidem recentes edunt, hos sa-
 liunt ad futurū usum. Multa insuper alia ani-
 mantia cambus capta comedūt. Postremi, qui
 ad meridiem habitant, in hominis forma fera-
 ram uitam ducunt. Sed de his hæcenus. Nunc
 de Troglodytis loquemur. Hi à Grecis appel-
 lantur p̄stores, eo quòd ex pecoribus uiuant.
 Cætu ac tyrannos inter se constituunt. Vxo-
 res ac filios habent cōmunes, excepto, qui unio
 cam tenet, tyranno. Huic propinquanti mul-
 tã tyrannus irrogat, certo numero pecudes.
 Et estiarum tempore, quo maximi decidūt im-
 bres, sanguine & lacte immistis paulumq; co-
 ctis nutriuntur: æstiu solis deficiētibus pascuis,
 ad loca declinant palustria: pro quibus solis
 saucem certant. Pecora uetustã, aut in mor-
 bos cadentia occidunt, exq; his per omne ui-
 uunt tempus. Parentum nomina minimè indūt
 filij, sed tauri, arietis, ouis. Et hos quidem pa-
 tres, has matres, quoniã ab his, nõ à parētibus
 quotidianus prabeatur cibus, appellant. Ut un-

tur potu idiota paliuri succo: potentiores et quodam flore expresso, qui est deterrimo nostrumusto persimilis. Armentorum greges secum decentes, uarias, ne iisdem in locis morentur diutius, regiones mutant, corpora, prater uirilia, quae pellibus teguntur, nudi. Pudenda Troglodytae omnes uelut Aegyptij circumcidunt, his demptis quos a casu claudos appellant. Hi soli intra regionem externorum habitantes, a infantia nouacula inciduntur. Arma ferunt Troglodytae ij, quos dicunt Megabaros, scutum ex corio crudo bouis rotundum, & ferrata elauam. Alij arcus, lanceasq;. Sepulcrariu culen penitus curant. Nam paliuri uiminibus corpus ligantes, defuncti ceruicem cruribus applicant. Deinde cadauer in loco editiori positis lapidibus ridentes obruunt: impositoq; saxorum aceru caprae cornu, abeunt, nullo dolore moti. Bellant inuicem, non ut Graeci, ob iram aut ambitionem, sed pabuli gratia. In eorum certationibus primum iactis lapidibus, quibus aliqui uulnerentur, concertant: tum arca, quae admodum exercitati sunt, pugnautes, multum uulneribus cadunt. Ea certamina dirimunt quae aetate praecedunt feminae, quibus nullo periculo in medio praedeuntibus (nephos est enim haec uelut nullo pacto laderet) extemplo a certamine cessant. Inualidi ob senium armenta sequi, gattur et bovis cauda adstricto uitam finiunt. Qui mor-

tem differunt, licet uolenti, eodem modo, admoni-
 tos tamen antea, uita priuare, idq; habetur be-
 neficij loco. Febricitates item, aut morbo incur-
 bili correptos, simili afficiunt morte. Maximum
 enim arbitrantur malorum, ab eo uitam diligi,
 qui nequeat aliquid agere dignum uita. Videre
 licet Troglodytas omnes corpore integro, eta-
 te ualida, ut qui sexagesimum non excedant an-
 num. Verum de his haecenus. Si quis uero le-
 clor aut propter rerum nouitatem, aut mirabi-
 lem eorum qui describuntur uitam, nostrae forsan
 historiae fidem abrogabit: Scytharum Troglody-
 tarumq; aërem nostro comparans, quantumq;
 inter se hi differant pensitans, scribentiũ uerbis
 credet. Tantũ enim noster differt aër ab eo, qui
 in historijs aliquando narratur, ut diuersitas
 eorum incredibilis uideatur. Aliquibus in re-
 gionibus adeo maxima frigoribus congelantur
 flumina, ut currus & exercitus super immobi-
 lem glaciem transeant. Congelantur etiam uini
 reliquaq; humida, adeo ut gladio abscindantur.
 Quodq; hi est mirabilius, & extremitates ue-
 stium, quas homines ferunt, frigore attrita de-
 cidunt, obfuscantur oculi, ignis splendorem non
 recedit, arca statuae dirumpuntur. Quandoque
 uero ob densas nebulas neq; fulgura neq; toni-
 trua in eis locis sunt. Plura quoque alia his mi-
 rabiliora natura efficit, quae ignorantibus in-
 credibilia uidentur: ijs uero qui ea experti sunt,

facilia. In Aegypti ac Troglodytarum finibus propter immensam Solis circa meridiem calorem, nequaquam se respicere prope stantes queunt ab aëris crassitate. Absque calceis ire non possunt, nam discalceati subito pedes immensa caliditate exulcerantur. Sitientes, nisi potum consumant, euestigio moriuntur, utpote solis ariditatem humiditatem corporis subito absumente. Cuius in uas aneum cum aqua positi, extemplo sobore absque igne alio decoquantur. Has tamen incolunt oras, tanta uitae incommoda nolunt effugere, sed ultro potius eam deligunt uitam, quam alio cogantur more uiuere. Ita patriae amor quaedam ingens natura singulis innatus est: & animalitiam consuetudo à teneris annis coepit inperat. Has uero tot rerum uarietates haud magna locorum intercapedo aliquando continet. A Maotide palude, ubi Scythae quidam in partibus & summis frigoribus habitant, multi cum ovarijs nauibus decem diebus Rhodum, tum quatuor in Alexandriam accessere: deinde per Nilum nauigantes, diebus decem in Aethiopiā perueniunt. Ita à frigidissimis orbis partibus ad calidissimas regiones non amplius quatuor & uiginti dierum continuata nauigatio fuit. Quae propter cum non longè distantium locorum aëris sit tota uarietas, non est mirandum uitam illorum mores, & corpora à nostris multum differre. Nihil de feris, quae in eis sunt regionibus, aliqua sunt

scribenda. Est animal quod ab re Rhinocerotē uocant, par uiribus elephanti, magnitudine inferior, pelle durissima, colore buxi. In summitate narium cornu gerit simum forma, durumq; inslar ferri. Hoc pabuli causa cum elephante certat. Acuit enim ad saxa cornu: deinde cum elephante congressus, uentrem gra uiter iclam cornu tanquam gladio prociudit. Hoc pacto pugnant, bestiam exanguem reddit. Si uero elephas illius iclam preoccu parit, proboscide captum, cum superior sit uiribus, lamiat. Sphinges & apud Troglodytas Aethiopiēq; nascuntur, forma haud et dissimili qua pinguntur, sed paulo pinguiores. Naturam habent mansuetam, pluribus exercitijs disciplināq; aptam. Qui Cynocephali uocantur, corpore sunt & forma homini persimiles, uocemque imitantur humanam: ferum omnino atque indomitum animal, ratione carens. Supercilijs aspectūque sunt horrido ac truci. Fœminis sua natura accidit, ut palam expositam extra corpus uulnam per omnem uitam ferant. Is uero quem Cepum nominant, a corporis & ætatis decore nomen sortitus, facie est leonis, corpus reliquum pantheræ simile: excepta, qua damis æquatur, magnitudine. Horum animalium omnium syluestri taurus, qui carnibus pascitur, feritate excelsus, penitusq; est inexpugnabilis. Corpore ma-

ior est domesticis tauris, equi uelocitate, et usque ad aures fissis, rubicundo colore, oculis albis, nocteque resurgentibus: cornua ueluti auro mouens, in certamine firma tenet, pili contra naturam ceterarum animantium uersus caput ducuntur. Et hac fera uiribus fortitudineque mirabili pugnat cum ceteris bestiis, quas superatas comedit. Est quoque infestus admodum armentis, nihil neque pastorum uires, neque canum multitudinem timens. Dicitur eius pellis haudquaquam uulneribus patere. Cum multi illum conentur ui capere, frustra defatigantur. Infuenciam delapsus, aut alio captus dolo, seipsum ex ira suffocat, pristinae libertatis memor. Narrant igitur Troglodytae hanc bestiam optimam iudicant, cui a natura indita sit leonis uirtus, equi celeritas, robur tauri, quodque maximum est, haud inferior natura ferri. Quos uero Aethiopes appellant Crocutas, mista sunt canis lupique natura, sed ambobus deteriores, debent ita ualidis, ut ossa omnia facile conterant, et digerant comesta. Hoc animal scribunt quodam uocem hominis (quod nobis procul a uero creditur) imitari. Varia serpentum genera, incredibili quoque magnitudine conspici dicunt, qui in deserto incolunt propinqua. Centum enim cubitorum longitudine nonnullos esse aiunt: usum uero non solum a nobis, sed ab alijs quoque id factum esse existimetur. Addunt insuper

multo maiora haud digna fide. Nam cum plana sit regio, serpentes uerò maximi, circumuolutos in gyrum longe procul aspicientibus locum editiorem, & quasi collem quendam uideri. Sed eorum magnitudo non omnino uideatur spernenda. Nos de maximo omnium, qui in conspectum uenerint serpente capto, ac in Alexandriam delato referemus, addentes capturæ modum. Secundus Ptolemaus cupiens & elephantos & alias mirabiles uisu ac uiribus bestias ad se adduci, donis ac pecunijs plures ad elephantos, qui multi ad eum deducti sunt, & aliasq; feras capiendas pellexit. Itaque multi eius studio ad Græcorum notitiam antea ignota animantia deducta sunt. Conspecta uenatores quidam regis in huiusmodi donis magnificentia, decreuere communi animo aliquem magnam serpentem uiuum in Alexandriam ad Ptolemaum traducere. Cum res hæc grauis difficultisq; esset, fortuna eorum consilio opitulata est. Serpens erat triginta cubitorum longitudine iuxta aquas, qui reliquo tempore immobilis, se in circulum redigens quiescebat: accedentibus ad aquam potus causa ceteris animantibus, subito assurgens, oreq; nonnulla capiens, alia circumnectens cauda, depascebatur. Hunc conspicati homines, cum longior esset, hebesq; natura, laqueis & catenis illum capere existimantes, primum fidenter ad eum accesserunt.

vunt. Bestiæ appropinquantes, uisis igneis oculis, lingua lambente sanguis, squamarum asperitate, clamor morderetur, strepitum ingentem reddente, dentibus insuper eminentibus, quoque aspectu horrido, immutato colore ab modum exterriti sunt. Itaque timide iuncta ad caudam laqueis, ad contactum sumibus compressus, magnis sibilis conuersa belua, propinquorem ore captum uiuū deglutiuit: alium fugientem cauda longe apprehensum, atque ad se tractum occidit. Ceteri metu percussi, fuga se consuluerunt: non tamen omitentes beluam capiendam curam, spe lucri timorem superant. Arte igitur, et dolo potiore uiribus, beluæ sunt aggressi. Primum ualidis spissisque funibus rete concauum gibbi forma beluæ capax fecerunt. Tum speculantes serpentis cubile, atque exitus reditusque notato tempore: ut primo serpens ad consuetum animalium pastum prodiret, ore aditu ingentibus lapidibus terraque obducto, in proximo uallis loco latum in primis ingressum, tum arctiorem interius, ueluti cancellum, cubile uersus, in quo rete positum, fecere. Reuertenti à pastu beluæ, sagittas funditoresque, tum equitum magnus numerus, ad hæc tibicines ad id preparati, omnes sese ostendere, nulli tamen adire propius uoluerunt, aliorum malo edocli. Hos ille ut eos

spicas

spicas
 clis
 clis
 hac
 ltu
 cum
 rin
 nen
 obs
 ad
 dit.
 mag
 Nar
 ad
 den
 est e
 fere
 ran
 den
 ren
 ta e
 obs
 to p
 ad
 spe
 pent
 hau
 que
 dun

spicatus est, caput altè extulit. Sed tum consen-
 ctis procul manu telis, tum equorum conspe-
 ctu, tum latrantium canum multitudine, ad
 hæc tubarum concentu territus serpens ad so-
 litum aditum profectus est: quem obseptum
 cum reperisset, illi insequendo armorum equo-
 rumque strepitu, tubarum insuper clangore, &
 uenantium clangoribus, iam feritate depositæ
 obstupefactam beluam ad præparatum aditum
 aditum adegere: quem ingressa, in rete inci-
 dit. Deinceps reluctantem, retæque dentibus
 magnis editis sibilis lacerantem compresserunt.
 Nam & cuniculo cum reti extracta, multisque
 ad caudam ictibus percussa, effractis insuper
 dentibus, exq; ea re dolore percussa fera mitior
 est efficta. Eo pacto irretitum serpentem de-
 ferentes Alexandriam regi obtulerunt, mi-
 randum spectaculum, & uix audientibus cre-
 dendum. Deducito deinde paulatim ad conte-
 rendas vires cibo, feritas eius remissior reddi-
 ta est: ita ut ob illius omnes mansuetudinem
 obstupescerent. Ptolemæus uenatoribus tribu-
 to præmio, serpentem dimenso enutrens cibo,
 ad regiam uenientibus exteris pro mirando
 spectaculo ostendebat. Tam ingenti igitur ser-
 pente in conspectum hominum palàm deducito,
 haud abroganda uidetur fides Aethiopicis, ne-
 que pro fabulis ducenda, quæ de serpentibus tra-
 dunt. Aserunt enim, reperiri apud se illos tan-

ta magnitudine, ut non solum boues ac tauros, ceteraq; eiusdem molis animantia, sed elephantos quosq; occisos uoret. Nam cum illis congressi, primum cauda pedes illorum multis nexibus complicant, ita ut nequeant moueri: deinde caput assurgentes, oculisq; tanquam fulgure incensis, elephantorum usum obumbrantes, ca terram deiectos comedunt. Nunc de reliquo Arabici sinus oris scribemus, partim à nobis Alexandriae ex regum commentarijs, partim ex his qui uiderunt perceptis. Hac enim est portio, insula quoq; Britannia, & loca ad Arctum sita, paucis nota sunt. Verum de regionibus, quae Arctum spectant, deque Britannicis rebus tum referetur à nobis, cum C. Caesar qui Romanum usq; ad Britanniam Imperium protulit, easq; oras incognitas antea, notas fecit, gesta complectemur. Arabici sinus ostendit ad Oceanum, quae meridiè respicit, plurimum stadiorum longitudine. Quae Arabia Troglodytarumq; finibus terminantur: ostendit quoque sinus latitudo decem & septem stadiis potest: à portu Panormi ad oppositam Epiri adueniens nauigatio. Plurimum uerò distat à Tiritum montem, ubi ita latum est mare, ut Epiri minimè inuicem aspiciantur. Ab hac latitudine paulatim clauditur usque ad ostium eius. Is sinus multis in locis insulas continet magnas, quas inter arctus est nauium cursum

R
mar
situs
ord
in co
prim
quan
ta.
tinen
re en
latis
cont
mont
gana
in co
feru
gria
est in
rone
posit
est lo
Oph
tum
tium
gypt
tum
spici
tur
lest
ins

maris uerò fluxus uehemens ac multus. Hic
 situs est Arabici sinus, cuius ab ultimis locis
 ordientes, utrinque nauigandi modum, quæq;
 in eo sunt memoratu digna recensentur. Et
 primùm dexteram sumemus litoris partem,
 quam usque ad desertum habitant Troglody-
 tæ. Ab Arsinoë ciuitate iuxta dextrum con-
 tinens euntibus, uarijs in locis ex saxis in ma-
 re emanant aqua fæsedine amara. Ultra quas
 latis campis monti imminet uiridi colore, qui
 continuò aspicientium uisum corrumpit. In
 montis radicibus stagnum est difficile ad nauig-
 andum, nomine Aphrodites. Ex tribus que
 in eo sunt insulis, due oliuas ac ficus abundè
 ferunt. Tertia his arboribus deficiens, melea-
 gridu, ut appellant, referta est. Post hæc sinus
 est ingens nomine Acathartus, in quo Cher-
 ronesus angustò aditu iter nauigantibus ad op-
 positum mare præbet. Ultra hæc loca insula
 est longitudine stadiorum octoginta, nomine
 Ophiades, olim deserta cultoribus, ob serpens-
 tum (unde & nomen sumpsit) in ea diuersan-
 tium multitudinem. Postmodum regum Æ-
 gypti opera serpentibus purgata est, ad cul-
 tumq; redacta, ita ut nulli in ea amplius con-
 spiciantur. Non autem prætermittenda uide-
 tur causa, qua hanc insulam serpentum mo-
 lestia cura hominum liberauit. Inuenitur in ea
 insula Topazius lapis, vitro similis, colore

aereo. Cuius accessus omnibus est interdictus,
 pœna mortis ad eam nauigantibus statuta.
 Pauci custodes insulæ præsumt, uitam miseram
 ducentes. Ne quis enim eos lapides furto aufer-
 re possit, nulla penitus in insulâ nauis relin-
 quitur. Qui prope nauigant, regis timore
 haudquaquam propinquant insulæ. Nutrimen-
 tum deferentes euestigio abscedunt, cibo re-
 lictio. Ceteri propinqui insulam non adueniunt. Do-
 ficiente cibo ad litus sedent omnes, uitæ sub-
 ditum expectantes. Hos qui deferunt, ut tarde
 saepe incensant, ueluti in extremo uitæ positi.
 Hæc lapis in petra nascitur, die ob Solis splen-
 dorem minimè apparens. Noctu in umbra lu-
 cet, procul ostendens quo sit in loco. Custodes
 sorte diuisi, ad loca ubi latent Topazij, acco-
 dunt. Quem ubi noctu splendens conspice-
 re, locum splendens lapidis designant: eum
 postmodum die excisum, opificibus tradunt,
 qui ex eo Topazium eliciant. Propinqua
 tora maiori ex parte Ichthyophagi habitant,
 & pastores Troglodytæ. Montes insuper sunt
 usque ad Sotera portum contigui, qui non
 hoc à Græcis primum eò prospere nauiganti-
 bus accepit. Deinceps Syrius est Arabiam uer-
 sus, cuius regio ac mare aliam à priori naturam
 habet. Nam continens humilis est, nullis colli-
 bus elatus. Mare non amplius tribus passibus
 profundum, colore admodum uiridi. Quod

runt minimè natura aqua contingere, sed quia
 alga referta est: locus ad nauigandum facilis
 nulli subditus tempestati, nullis que refertus
 piscibus. Naues, quæ elephantos uehunt, tum
 profunda, tum pondere graues, haud parua
 subeunt maris discrimina. Noctu enim uen-
 torum aëte ui, quandoq; in scopulos, quandoq;
 ad loca uadosa impelluntur. Nauta ubi neque
 egredi propter aquam statura hominis profun-
 diorem, neque nauem contra queant impellere,
 omnia præterquam ad uictum necessaria è na-
 uis eicientes, non tamen propterea periculum
 deuntant, nulla insula, nullo editiore loco, nulla
 nani propinqua. Nam regio penitus inculta
 est, & incolis uacua, & ad quam rari nauig-
 gent. Præter has difficultates breui tempore
 tanta maris fluctibus arena ad nauis aluicem
 impellitur, ut ueluti aggere obducatur. Illi in-
 castum ad surda loca exclamantes, non tamen
 omnino salutem desperant. Nam quandoq; ma-
 ris exæstante fluctu nauis in altum eleuata,
 tanquam Deus quissiam salutem attulit peris-
 clitantibus. Si uerò hoc Dei auxilio destituan-
 tur ubi cibus deficit, imbecilliores in mare à ua-
 lentioribus, quò pluribus diebus cibi suppetant
 præiciuntur. Sed tandem & isti pereunt, multo
 deterius quàm iam uita functi. Illi enim bre-
 ui tempore spiritum natura, quæ illum dederat,
 reddidere: isti multi calamitatibus morte pro-
 ducta,

ducta, longiora differendo mala perpeſſi, tandem priuantur uita. Naues autem deſtituta nauis, tanquam ſuorum ſepulcra aliquandiu permouent, arena undiq; congeſta. Malus antennarum à longè conſpecta, ad deſunctorum miſericordiam, aſpicientium animos mouent. Regiumq; mandatum, ſiquando eiufmodi caſus acciderint, ut ſignificentur loca nauigantibus pernicioſa. Traditum eſt à maioribus fama, uis qui prope Icthyophagos habitant, magno quodam caſu ſinus fluxu mari ad oppoſitum litus ſecedeſſe, omnibusq; locis eius ſinus arefactis, terra funditus colore uiridi apparuiſſe: ex immerſus rursus maris refluxu aquam in priorem locum reſtitutam. Harum partium à Ptolemaida Taurum uſque montem nauigationem retulimus, cum Ptolemeum elephantorum uenatorum ſcripſimus operã dediſſe. A Tauro uertitur litus orientẽ uerſus, ubi æſtuo ſolſtitio umbra meridie uergit, diuerſo à nobis modo, uſque horam ſecundam. Habet ea regio flumina deſcendentia à montibus quos appellant Pſebos diuiditur quoque latiſſimis campis, bibiſcan, cardamomum, ac mira magnitudinis palma fructus inſuper omnis generis aſperos gutturulentibus, ignotos nobis. Mediterranea regione elephantis, tauris ſylueſtribus, leonibus, canisq; magnis feris copioſa eſt. Nauigatio impeditur inſulis, nullum domeſticum ferentibus

R
fruct
les na
dun
infeſ
in ca
gante
illar
rum p
ras,
Arab
Ptole
Ocean
appel
pter
palm
flu,
aqua
uerge
cum
deſer
bari
uq; a
rior e
praſt
te
condi
litera
ſunt
bente

fructum. Aues in eis uaria, aspectuq; mirabiles nutriuntur. Mare deinceps sequitur profundum, habens cete magnitudine eximia, haud infesta hominibus, nisi cum forte quis inscius in earum cristas inciderit. Neque enim nauigantes insequi aduerso sole possunt, splendore illarum oculos obumbrante. Has Troglodytarum partes ultimas; montes quos dicunt Pseuarras, circumdant. Reliquum ex aduerso litus Arabiam spectans, ab ara, quam Ariston à Ptolemao ad peruestigandam Arabiam usq; ad Oceanum missus Neptuno dicauit, Neptunium appellatur. Eius longitudo regio maritima propter utilitatem admodum celebris, Phoenicia à palmis, quas plurimas fert ubere ac suauis fructu, appellata. Omnis propinquus ager tum aquas scatentes raras habet, tum ad meridiem uergens est admodum calidus: propterea locum illum arboribus fructuque fertilem, inter deserta hominibus loca situm, merito dijs barbari sacrarunt. Etenim non pauci fontes riuuq; aquam quae niuium frigiditate haud inferior est, scaturientes, terram herbis uirentem praestant rem aspectu admodum iucundam. Est & templum ex duro lapide priscis temporibus conditum, uetustarum, & quae intelligi nequeat literarum inscriptione. Et uir ac mulier praesunt per omnem uitam, sacrorum curam habentes. Hi felices habitii, qui id loci habitant,

in arboribus ob timorem dormiunt ferarum.
 Iuxta Phœniciam nauiganti ad Epiri promon-
 torium insula est ab animantibus, quæ in ea
 uersantur, dicta ferarum insula. Tanta earum
 harum bestiarum copia in his locis superest, ut
 mirum uideatur aspicientibus. Imminens huic
 insule promontorium ei loco adiacet, quod appel-
 latur Petra, & Arabia Palestine. In his
 & thus & reliqua odorem reddentia ex super-
 riori, ut fertur, Arabia Gerrhai Menesij, &
 portant: reliquam maritimam oram tenuerunt
 olim Maranei: deinde qui proximi sunt Ga-
 rindei, quæ loca ab eis hoc pacto sunt usurpata.
 Celebritas erat olim in ea quam diximus Phœ-
 nicia, lustris singulis seruata, ad quam undique
 proximis locis accedebant pingues camelæ
 (hec atombas appellant) dijs in templo sacri-
 caturi. Aquam inde recedentes (nam persusum
 erat eam sanitatem deferentibus conferri)
 in patriam ferebant. Ob eam causam Maranei
 ad sacra aduentibus, Garindei tunc prius qui
 remanserant Maraneos, tum deinceps qui
 sacris redibant, per insidias aggressi, ad uiam
 peremerunt. Vacuam cultoribus patriam, tum
 gibus, tum pecoribus nutriendis aptam, inter
 diuiserunt. Portus ea regio paucos habet, sed
 quentibus diuiditur montibus: ex quibus pre-
 ter aspectus uoluptatem, magna à colonis utilitas
 percipitur. Ex hac nauigantes sinus ex-

R
 pit E
 bum
 sinus
 prop
 lus,
 porib
 prabi
 xand
 spolia
 corun
 triver
 dere.
 qua e
 cum,
 ci ubi
 alitu
 ma'q
 nume
 desert
 pro an
 certan
 discris
 nis ut
 mala
 rum l
 rabilis
 plexus
 porreo
 impedi

pit Elanites, frequentibus inhabitatus Arabum vicis, quos Nabateos uocant: hi maiorem sinus portionem tenent, & mediterraneas quasdam propinquas partes, in quibus frequens est populus, & permagna pecoris copia. Hi prisca temporibus iuste uiuebant, uictu, quem armenta praebebant, contenti. Postea uero quam Alexandrinos mercatores ad ea loca nauigantes spoliare praedatorum nauibus ceperunt, imitatorum qui in Ponto sunt taurorum feritatem, irremediabilibus deinde capti, meritam poenam dedere. Subest deinceps regio campestris irrigua, quae ob frequentes fontes nutrit gramen medicum, & longitudine hominis lotum. Propter loci ubertatem non solum infinitus ibi pecorum alitur numerus, sed syluestres cameli, cerui, damaeque complures pascuntur. Magno praeterea numero accedunt eo cibi gratia leones locis desertis, ac lupi, pardalesque; quibus cum feris pro armentorum tutela pastores die nocturnaque certare coguntur. Ita soli illius bonitas incolis discriminis causam praebet. Natura enim bonis ut plurimum quae hominibus largitur, & mala immiscet. His campis sinus quingentorum latitudine stadiorum adiacet, natura mirabili clausus pluribus ac magnis scopulis. Perplexusque, ac exitu difficilis. Saxum longè in mare porrectum, nauigantium aditum reditumque impedit: tantum fluxus tempestatisque tempora

re, cum fluctus excreyere, naues supra saxa
 uentorum ui delata transeunt. Gentes quæ
 iuxta sinum habitant, Bani Zomene appellatæ
 uenationibus uiuunt: apud quos est sanctissimum
 templum, quod omnes Arabes supersti-
 tiosius celebrant. Tres proxima his sunt insu-
 lae, quæ plures habent portus. Harum prima
 solitariam, in qua antiquarum domorum la-
 dea sunt fundamenta, itémque columna bar-
 ricis literis insculpta ferunt Isidi sacramen-
 tum pacto & reliquæ sunt deserta cultorum
 oleis tamen referta à nostratibus diuersis. Per
 has insulas maritima loca ad mille stadia
 abruptis scopulis plena sunt. Mare in nauibus
 neque portus neque locum habet in quo nauis
 refigi queat: ut neesse sit orta tempestate
 uigilantes submergi. Mons huic mari immo-
 ueritè præcipiti, atque alto, in cuius radice
 exese speluncae sunt frequentes, aspera & que-
 cauitates. In has frequentibus procellis de
 maris profundi tempestas, sonum tonitruum
 milium reddit. Fluctus partim ad magna saxa,
 partim à locis concauis absorbentur, nec
 mo edito fragore ac strepitu: adeo ut eos
 propinquantes, eo sonitu percussi timere
 ceant. Hoc litus Arabes incolunt nomine
 Thamadeni. Sequitur sinus ingens, sparsus
 insulis permultis aspectu simili insulis. Et

RE
 nasys
 colore
 Char
 portus
 Char
 ad Ze
 cundus
 superg
 tum st
 rum i
 millib
 magis
 insula
 hortis
 sum p
 esse p
 cetur.
 mari t
 decurr
 referta
 distan
 modur
 deince
 motor
 lis in m
 pla sui
 tis sac
 Sequit
 tum p

nasys. Iuxta litus arena sunt præalti tumuli, colore nigro, longè latèque dispersi. Deinceps Cherronesus subest, optimum habens omnium portum, qui in historijs describuntur, nomine Charmutha. Nam sub rupem immensam qua ad Zephyrum spectat, sinus est non solum iucundus aspectu, sed utilitate quoque ceteros supergressus. Et mons imminet amœnus centum stadiorum ambitu. Ingressum habet duorum iugerum, portus tranquillus, duobusque millibus patens nauium. Irriguus est præterea magno flumine in eum fluente. In medio quoque insulam continet aqua redundantem, atque hortis accommodam. Denique Carthagmiensium portui, quem dicunt Cothonum, uidetur esse persimilis: de cuius utilitate suo loco dicitur. Piscibus plurimis, ad eum ex magno mari tum ob usum, tum ob aquarum in eum decurrentium dulcedinem confluentibus, est refertus. Hæc nauigantibus loca montes quinque distantes inuicem præalti apparent, uertice in modum Aegypti pyramidum acuto. Sinus est deinceps rotundus, magnis circumdatus promotorijs, cuius in diametri medio a surgit collis in modum mense oblongus: in quo tria templa sunt admodum magnifica, dijs Grecis ignotis sacra, magnoque in honore ab incolis habitata. Sequitur deinde litus tum fontibus irriguum, tum plenum dulcis aquæ riuu. In eo mons est uer-

rūs arboribus densus, quem Gabinum dicunt.
 Loca monti contigua Arabes tenent, quae
 vocant Debas. Hi camelos ad omnem vite
 usum paratos habent. Nam in his bellant, hu-
 maria ferūt onera, horum lac potant, his vitas
 ducūt. super hos diuersa perambulant loca. In
 medio regionis eorum dicitur esse fluiuius arena
 aurea, ex qua incolae aurū elicere nesciunt. Si-
 nunt autē ab externis, sed non omnibus, auferri.
 Bactrys enim dūtaxat & Peloponnesus au-
 ram asportare licet. Id'que eis Herculis benefi-
 cio, erga suā gentē, ut à maioribus acceperat,
 olim impenso, in gratiā beneficij concessum. Co-
 tiguam eis patriam Arabes Abilai Gasandij
 habitant: nō quidem calore feruidā, ut propo-
 qua loca, sed mollem, & spissis quādoq; humi-
 ctā nubibus: qui nymbi suo tempore aduenien-
 tes astatē fructiferā reddunt. Regio sua natura
 fertilis habetur: sed parū colitur, hominū inco-
 rta. Aurum è cuniculis nulla arte factū effu-
 diunt, non quidem quod terra igne liquefactū
 exprimant: sed ipsa natura purum, quod ab re-
 atyron dicunt. Minutum tamen reperitur, ut
 pars minima, scintilla ignis: maior, nuclei si-
 iustar regie. Illud circa manuum iunctura
 ferunt, circaque collum, pretiosis lapidibus do-
 stinctum. Cum auri apud eos sit copia, arum
 opia ac ferrā, inuicem ea cum mercatoribus
 permittant. Hos sequuntur quos vocant Ca-
 ba

RE
 bus. I
 qui fe
 nos se
 nisi p
 bus in
 eos gi
 tiones
 tur, &
 lari, q
 terata
 sylvas
 thuri
 dines,
 lia. Ne
 ac nat
 riera
 est, &
 sui ab
 à con
 piaten
 à terr
 res ac
 enim
 apud
 centen
 Aura
 mar
 tes aff
 quaq

bos. Hos Sabæi, gens Arabum populatissima
 qui felicem Arabiam incolunt, eorum quæ apud
 nos sunt pretiosissima ferentem plurima, ac o-
 mni pecoris genere apprime copiosam. Odori-
 bus insuper suauibus, quos passim natura apud
 eos gignit, omnes fermè alias superarat na-
 tiones. Nam in maritimis locis balsamum ori-
 tur, & casia, quedamq; herba natura singu-
 lari, quæ recens aspectu oculos oblectat, inue-
 terata subito fit debilior. Pars mediterranea
 sylvas continet amœnas, in quibus magnæ sunt
 thuris ac myrrhæ arbores: palma insuper, aruna-
 dones, ac cinnamomum, & alia his odore simi-
 lia. Neq; enim referri posset singulorum species
 ac natura: adeo affluenter multa in eam odo-
 rifea natura exaggerauit. Diuina quadam res
 est, & quæ uerba superet, suauis ad nostros sen-
 sus ab eis aspirans odor. Et sanè longè quoque
 à continenti nauigantes hanc odorum uolus-
 ptatem percipiunt. Veris enim tempore uenti
 à terra perflantes, ab huiusmodi arboribus odo-
 res ad propinqua maris loca perferunt. Non
 enim remissam aromata, & uetustam, ueluti
 apud nos accidit, uim habent, sed ingentem, re-
 centemq; , & quæ ad omnes sensus perueniat.
 Aura quidem ex optimis mista odoribus ad
 maritima descendens, multa suauitate nauigan-
 tes afficit, & confert ualetudini. Nam haud
 quaquam ex contrito fructu, aut in uase recon-

dito aëri manat odoriferus, sed à patria, arboribusq; quibus id diuina quadam natura inest, ut qui odores hos sentiunt, Ambrosiam, quam narrant fabulæ (tanta enim odorum excellētium nullum sibi nomen inuenit aptius) esse putent. Non tamē puram, simplicemq; & absq; inuidia felicitatē fortuna his hominibus largita est: peccatis donis plura immiscuit mala: profectō ammonens, in perpetuis bonis Deos à nobis sperare contemni. Nam apud odoriferas sylvas serpentum infesta multitudo uersatur, colore rubicundo, longitudine palmi, qui profuscentes homines, lethali occidunt morsu. Singulare qui incolis accidit, longo debilibus morbo. Nam longa uexati aegritudine, cū natura debilis, adeoq; exhausta est, ut recreari nequeat, et asphaltō hirciq; barba uapores faciunt, quo multus odor boni immensiq; uirtutem contudit. Bona enim, mensura & modo sumpta, hominibus prosunt, & afferunt uoluptatem: temerē & casu inutilia redduntur. Huius gentis metropolis est, quam Saban appellant, supra montem sita. Reges habet, ex generis successione, eorum quibus multitudo honores distribuit, bonis malisq; immistos. Beatam nanque uitam habere uidentur, quod reliquis imperantes, rationem ab se gestorū minimē coguntur reddere. Infelicem uerō, quod nunquam regiam curare queunt. Nam si palam prodirent, à turba bo-

minum lapidibus ueteri quodam Deorum re-
 sponso, obruerentur. Hæc natio non solum pro-
 pinquis barbaris, sed cæteris hominibus ditior
 atque opulentior habetur. Nam in mercatura-
 rum commercio ex parui ponderis re plurimum
 pretij à mercatoribus in rerum commutatione
 capiunt. Ideoque cum nullam unquam calamita-
 tem ea gens sit experta auri autem argen-
 tiq; copia, præsertim Sabæ, ubi regia est, super-
 sit, toreumata argentea aureaq; omnis generis
 poculorum habent: lectos insuper, tripodasque
 argenteis pedibus, cæteramq; supellectilem ul-
 tra fidem sumptuosam. Magnis quoque colu-
 mnis porticus fulciuntur: quarum capita tum ar-
 gentea tum aurea existunt: laquearia uerò ac
 porta aureis phialis pretiosis lapidibus inter-
 mistis, totius domus sumptuosissimum ornatum
 ostendunt. Alia enim auro, alia argento, quæ-
 dam lapidibus splendent. Nonnulla tum ele-
 phantium dentibus sunt exulta, tum multis
 præterea rebus alijs quæ plurimi apud homi-
 nes existimantur. Et hi sanè multis seculis
 perpetuam habuere felicitatem. Absuit enim
 ab eis penitus, quod multos in præceps dedit,
 ambitio per auaritiam aliena possidendi. Ho-
 rum mare albo colore esse uidetur: quod cum
 mirabile sit, eius rei causam quærendæ dedit.
 Insule sunt felices propinquæ, quarum urbes
 manij carent. Pecora in eis omnino alba, cor-

nua feminis natura desunt. Ad has mercatores conueant undique, sed maximè ad Potanam, quam Alexander iuxta Indi fluminis ostium condidit, locum in Oceani litore nauibus recipiendis aptum. Et hæc hætenas. Nunc illa quæ in eis locis miranda in cælo uidentur, non omittenda. Sed præcipua admiratione uidentur digna quæ de Arctico scribuntur, multumq; dubij afferunt nauigantibus. A mense enim Martio nullum eorum septem, quæ circa Arctum sunt astra, usque ad primam Vergiliam uideri dicunt, maiorem autem usque ad secundam horam, pauloq; post, parum affici à nauigantibus: at qui planeta appellantur, non affici omnino. Aliorum autem quadam maiora nostris uideri, quadam dissimilis ortu atque occasu. Solem non tanquam apud nos paulo ante ortum iubar emittere, sed adhuc nocte obscura subito apparere lucentem. Ideo nunquam diem in eis locis, prius quam sol uideatur, oriri: quem ex medio pelagi tradunt surgere incensis carbonibus similem, radiosq; permagnos procul afferre: forma autem apparere non rotunda, quemadmodum apud nos, sed columnæ simili, paulum à summo capite luculentioris aspectum habente. Præterea neque splendorem neque radios usque ad primam horam præbere, sed uelut ignem absque luce in umbra uideri. Secunda hora ueluti cyp-

peam

peum fieri, lumenq; præbere continuum, & supra modum feruens. Circa occasum econuerso contingit. Nam uidetur aspectu orbem nouis radijs illuminare hori duabus: & ut Agatharchides Cnidius tradit, tribu. Hoc uerò tempus incolis pericundum. Iam diminuto uergente in occasum Solis aëtu, Zephyrus & Libycus & Euri uenti apud eos, sicut & apud alios spirant. Noti uerò apud Aethiopiam neq; uigent, neq; noti existunt. Apud Arabes ac Troglodytas ad eò calidi supra modum regnant, ut & exurant herbas, & ad umbras quoq; confugientium debilitet corpora. At Boreas merito optimus existimatur, cū sit ubiq; terrarū frigidus.

CAPVT IIII.

De priscis Libyæ rebus, de que iis, quæ de Gorgone & Amazonibus & Amnionem atque Atlantibus scribuntur.

Nunc ad Libyos Aegypto propinquos, & proximas eis regiones transeamus. Circa Cyrenem ac Syrtes orasq; mediterraneas quatuor Libyorum inhabitant genera: quorum Nasamones dicuntur, qui ad Notum uergunt: alij Anochite, ad occidentem siti. Quidam Marmaride, inter Aegyptum & Cyrenem habitant, ac litoris partem. Quartum genus multitudine præstans hominum, appellantur Mace: qui circa Syrtes habitantes, soli inter ceteros Libyos agros uberes fructu colunt. Iu-

meis

mentorum, ex quibus nutriuntur, diligentem
 curam habent. Hæc ambæ nationes regibus pa-
 rent, uitam non omnino agrestem agentes, neq;
 ab humanitate alienam. Tertij neque ullis sub-
 sunt regibus: neq; ullam, latrocinij semper in-
 tenti, iustitiam norūt. Rapiētes enim quæ pri-
 ma ex deserto casu occurrāt, confestim ad sua
 loca redeūt. Hi omnes Libij uita syluestri sub-
 dio habitant. Vielu ferarum more contenti, nil
 domesticum edunt. Nullis uestibus præterquā
 caprarum pellibus tegunt corpora. Potentiores
 inter eos nullas habent ciuitates, sed turri-
 aquis proximas, condentes in eis quæ usui su-
 persunt. Subditos populos singulis annis adiu-
 rant ut principi pareant. Obtemperantes ut so-
 cios diligunt. Imperium abnuentes ut latrones
 persequuntur. Arma sunt eorum & regionis &
 moribus congrua. Nam cum sint corporibus li-
 ues, patria uerò ut plurimum plana, neque enis
 neque gladijs neq; alijs armis utuntur in bellis:
 tres tantum ferunt bastas, lapidesq; in uasis ex-
 corio factis delatos. Cum his certantes, tum in
 congressu, tum etiam abeundo primò ferire ho-
 stem conantur, ad cursum, & lapides rectè iaci-
 endos, longo usu edocti. erga externos nullum
 ius, nullam omnino fidem seruant. Regio Cy-
 reni proxima campestris est, non frugibus so-
 lum, sed uineis oleoque & pascuis utilis. Sunt
 insuper flumina non parum incolis utilia. Quæ
 uerè

uerò ad Notū ueygit, deserto cincla, infructuosa
 est: utpote aquis carēs, aspectum habet mari
 similem. Huic desertum ingens sterile adiacet,
 transitu perdifficili. Ita neq; aues in ea, neque
 quadrupedia, præter damas & boues conspici
 untur. Loca mediterranea arenarum cumu
 lus referta, quò plus uitæ necessarijs carent, ed
 uarijs magnisq; serpentibus, ijs præsertim quos
 Ceraſtas uocāt, quorum morsus lethales habentur;
 sunt fertiliora. Hi colorem arenæ similem
 habent: qua ex re à paucis internoſcuntur. Ita
 coloris errore seducti quidam, pedibus illos cõ
 culcantes, uitæ periculum ad eunt. Ferunt hos
 quondam serpentes in Aegyptum transmi
 grantes, plures uicinas regiones inhabitabiles
 reddidiſe. Mirabile uerò quippiam in eis oris,
 & ea quæ est circa Syrtes Libya, cõtingit. Nam
 quandoq; & maximè quieto à uentis tempore,
 apparēt in aère diuerſorum animantiũ forma:
 quarum quedam quieſcunt, quedam mouētur.
 Et hæc aliquando fugiunt, aliquãdo inſequun
 tur: sed omnes magnitudine eximia ſtuporem
 timoremq; inſcijs præbent. Nam quæ homines
 inſequuntur, compræhenſum frigido circundāt
 contactu. Externi quidem, utpote eius rei in
 ſueti, extorrentur: ab incolis ex aſuetudine
 ſpernũtur. Quoniã res uidetur miranda, & fi
 cte fabulæ perſimilis, Phyſici quidam eius rei
 conati ſunt rationem reddere. Aiunt enim

uentos in ea regione aut omnino non spirare, aut penitus debiles esse & remissos: aërem uero persape, quoniam neque conualles, neque abrupto specus, aut antra, neque alti colles, aut magna flumina in eis sunt loci, esse immobilem, & quietum. Denique omnes uicinas regiones steriles, & absque fructu, nullos uapores, quibus uentus excitetur, gignere. In aëre igitur denso atque obtuso, quemadmodum aestiuo tempore in nubibus, aliquando diuersas animantium species licet uidere, formam illis aëre, quem leues & tenues aurae quandoque mouent, præbente. Ea potèmodum moto paulum aëre ad terram impulsas, forma tradunt quam casu sumpserint, cadere: eique in quem fortè inciderint, hæerere: quoniam in unam partem magis quam in aliam motus nulla in illis electio esse uidetur. Nam in re inanimata non est aut appetitio, aut uoluntas: sed animantia quibus hærent, occultè causam motus præbent. Nam procedentium animantium motu anterior aër impulsus imaginem præcedentem mouet, ut fugere uideatur: similiter sequens idolum ex motu aëris ad prægressum animantis præcedentis tractum, sequi uidetur animal quod præcedit. Quod si se uerterit, aut firmum steterit idolum, simili modo à motu cessat. Cum uerò in animal inciderit, dissoluitur, frigore quodam circa corpus relicto. Superest nunc, ut de his Amazonibus scribam.

mus, quas priscis temporibus in Libya ferunt
 extitisse. Plures enim existimant eas solas fuisse,
 qua circa flumen Thermodoonta in Ponto
 regnarunt. Verum non recte sentiunt. Multis
 enim antea seculis Libyca fuere: à quibus
 multa gesta accepimus memoratu digna. Ne-
 que uero ignoramus harum historiam nonnul-
 los haud ueram existimatuos. Nam cum ea
 natio multis ante Troianum bellum seculis omni-
 no deleta sit, Amazones autem qua circa Ther-
 modoonta habitarunt, multo post tempore ex-
 titerint: simile ueri est, eas, qua postea notio-
 res fuere, superiorum, quarum iam euanuerat
 fama, nomen & gloriam praesertim apud tem-
 porum inscios obscurasse. Verum cum legeri-
 mus plures antiquos tum poetas, tum rerum
 scriptores, eosq; qui postmodum fuere, illarum
 memoriam posteris reliquisse: conabimur &
 nos quoque paucis ipsarum facta literis manda-
 re, rerum serie à Dionysio, qui Argonauta-
 rum, Dionysijq; ac nonnulla alia priscorum
 gesta descripsit, assumpta. Plures mulierum na-
 tiones in Libya fuisse traduntur pugnaces, ac
 ualida uiribus. Nam Gorgonum gens fuit, ad-
 uersus quas Perseus haud paruo certamine
 bellum gessisse fertur, uir fortitudine eximia,
 Iouisq; filius, & Graecorum suae aetatis opti-
 mus. Earum mulierum uirtus & potentia uel
 maximè licet conspici, si quis qua de illarum
 pra

præstantia scribuntur, cum nostris temporis ma-
 lieribus conferat. Afferunt sitas esse occide-
 tem uersus in extremis orbis finibus. Non eor-
 dem quam nostræ uitam ducunt: nam mos est
 illis, certo tempore bellicis ad seruandam vir-
 ginitatem rebus exercitari: transactis militis
 annis, uiris coniungi prolis gratia. Has scilicet
 & principari, & publica obire munera: uita
 nostrarum fæminarum instar, domestica reueren-
 tiam habere, tum obtemperantes fæminis, tum
 militiæ principatusq; ac omnis Reipub. expec-
 tes. Post partum nati infantes dantur uirgines,
 quos lacte nutriant, alijsq; rebus, prout eis
 poscit. Fæminis mamillas, ne crescant, urunt
 asserentes impedimento eas ad bellandum esse.
 Unde à Græcis, eò quòd mammis careant,
 Amazones appellantur. Afferunt habitare in
 insulam Hesperam, quia ad occasum sita
 sit, uocitatam. Eam uerò esse in Tritonidis pe-
 lude, quæ proxima Oceano, à flumine quod
 eam defluit, Tritonia appelletur. Hanc parte
 dem Aethiopiæ ferunt conterminam, montemq;
 qui est iuxta Oceanum, maximus omnium, qui
 in eis sunt locis, & mari imminens, à Græcis
 Atlas dictus. Hanc insulam permagnam esse
 uarijsq; arborum fructibus, ex quibus incolæ
 uiuant, uberem ferunt esse & in ea multos
 caprarum tum pecudum greges, quorum lacu
 & carnibus uescuntur. Frumento penitus carent.

R
 illius
 pore
 sulis
 pes h
 crum
 modu
 perm
 alios
 Deim
 gente
 stagn
 lant,
 plares
 Atlan
 tium
 cem,
 genus
 ferunt
 Ama
 tum tr
 tum co
 bus po
 buere
 quiden
 bya sus
 & arc
 uulner
 tes.
 quam

illius usu incolis ignoto. He Amazones cor-
 pore ualida, auidaq; belli, primùm omnes in-
 sula uicos præter unum (Ichthyophagi Aethio-
 pes habitant) Menes nominatum, quem sa-
 crum arbitrantur, expugnarunt. Solus æstu ad-
 modum insula feruet, ferens pretiosos lapides
 permultos: quorum hos Graci carbunculos,
 alios sardonios, quosdam smaragdos uocant.
 Deinceps plures Libyæ propinquas subegerunt
 gentes: urbemq; præclaram infra Triconidis
 stagnum, quam à forma Cherronesium appella-
 runt, in potestatem rededere. Ex hac profecta,
 plures orbis partes peragrarunt. Sed primò
 Atlantidæ bello appetiti, ceteris earum par-
 tium humaniores: qui patriam incolentes feli-
 cem, magnas urbes tenebant. Ab his deorum
 genus, prout Graci de oceano scribunt, prodisse
 ferunt: de quibus paulo post dicemus. Traditur
 Amazonum reginam nomine Myrinam exerci-
 tum triginta millium peditum, duum millium equi-
 tum confecisse, maxima spe uictoria in equiti-
 bus posita. Tegumenta corporum pro armis has-
 buere serpentum magnorum coria: quorum, &
 quidem præter fidem ingentium, copia in Li-
 bya superest. Utebantur longis ensibus, hasta,
 & arcu, quo non solum ex aduerso pugnantes
 uulnerabant, sed fugiendo seriebant insequen-
 tes. Cum Atlantidum patriam peruasissent,
 quam Cercenem uocant incolentes, acie su-
 perata

perata uictos insequentes, unâ cum eis portas ingressæ urbem cepere. Vt autem terrorem formidinemq; ceteris inijcerent, insolenter uictoria abusa, occisis omnibus usque ad pubertatem uiris, pueros fœminasque euerſa ciuitate in seruitutem adegerunt. Quæ calamitate apud finitimos uulgata, Atlantidas aiunt timore territos ad eas misisse, pollicitos tradituros se illis ciuitates, atque impetrata facturos. Regina cum ipsos benignè audiisset, amicitia cum eis statuta, ciuitatem suæ nominis euerſa loco condidit, inq; ea tum temporis priuos, tum finitimarum partium uoluntarios accolæ collocauit. Deinde dona magnifica communi Atlantidum decreto data, hi uiresq; eximie impensos inuito cum eis factore cepit, pollicita se genti eorum satis esse futuram. Verùm Gorgonidum, quæ gens finitima erat, annis sæpius Atlantibus lacepsit, ferunt Myrinam gratia precibusque eorum impulsam exercitum contra Gorgonidas duxisse. Quo oppositis copijs inuito certamine superata magna ex parte occubuerunt, uires ad tria milia captæ. Reliquis in loca syluosa confugientibus, conatam Myrinam seruebant syluas, ut earum genus deleteret, incendere uoluisse. Verùm cum id nequisset, ad montes propinquos transijt. Amazonibus negligenter, ut in uictoria solet, uigilias seruanti

capti

captiua educlis dormientium ensibus multas
 interemerunt. Tandem excitata Amazones
 armis captis acriter pugnantes omnes occide-
 runt. Mortuas Amazones Myrina tribus ma-
 gnis aggeribus sepeliuit, qui hucusque Ama-
 zonum tumuli appellantur. Gorgonidas dem-
 de tradunt cum uires auxissent, iterum à Per-
 seo Iouis filio expugnatas, cum earum esset re-
 gina Medusa: postremo ab Hercule, & eas,
 & Amazonum gentem, quo tempore ad occi-
 duas partes transiens columnam in Libya po-
 suit, fuisse deletas: rem indignam existiman-
 te, quum pro communi salute hominum pugna-
 ret, aliquibus gentibus feminas imperare. Le-
 gitur quoque, Tritonidem paludem, terra mo-
 tu his apertis locis quæ ad Oceanum uergebât,
 desiccata esse. Myrina plurima Libya parte
 peragrata, cum in Aegyptum transmeasset,
 cum Oro Isidis filio, qui Aegyptijs imperabat,
 amicitia firmata, Arabiam bello petijt: ubi
 multis interfectis, in Syriam trāsijt. Qua sub-
 acta, Cilices ei cum donis obuios, pollicitosque
 imperata facturos, liberos esse, quoniam ei ul-
 tro occurriissent, iussit. Qua ex re nunc etiã li-
 beri Cilices uocantur. Subiecit quoq; eas quæ
 circa Taurum sunt nationes, quamuis uiribus
 potentes. Tum per Phrygiam ad magnum
 mare cum descendiſset, regionem maritimam
 transgressa, Caicum flumen statuit militiae
 r 2 finem

finem: prouinciæ uerò quæ Doryctica dicitur, loca opportuniora condendis urbibus eligens, plures in ea ciuitates, unam sui nominis, aliam magnorū ducum appellatione adificauit, Nisam, Cymen, Pitanem, Pryneam. His iuxta mare sitis urbibus, ceteras per plures in mediterraneis posuit locis. Insulas insuper nonnullas in potestatem suam redegit: sed Lesbum præcipuè, in qua urbem condidit Mitylenen, seruis, quæ cum ea militabat, nomine. Deinceps cum quasdam alias sibi subdidisset insulas, tempestate coorta, cum uotum matris deorum pro salute fecisset, ad unam ex his solitaria profecta, iuxta quoddam insomnium ei dea insulam sacrauit, erectaq; ara, sacra solemnia celebrauit. Nominasse insulam ferunt Samothracem, quod à Græcis sacra insula interpretatur. Quidam historici tradunt eam primum appellatam Samum, ab incolis postea Thracibus Samothracem cognominatam. Alij Amazonibus in Epirum aduentantibus ferunt decem matrem hac oblectatam insula, & alios quosdam in eam, & filios quos Corybantes dicunt, traduxisse. Quis uerò eorum extiterit pater, in arcanis sacrorum traditur. Monstrasse quoque ea fertur, quæ nunc in ea seruantur mysteria templumq; asyllum statuisse. Per hæc tempora Mopsus Thrax à Lycurgo rege Thracum pulsus, Amazonum gentem coactis exercitijs peruasit.

per
ant
Pr
Mop
plur
à T
sup
tere
fuit

D

P
ab
ab
cepi
licia
nas
bus
man
fimo
deor
tem
gnaj
agre
exho
rem

peruasit. Cui Syphilus Scythæ auxilio affuit, antea à Scythis Thraciæ finibus expulsus. Prælio inter eos, Amazonasque commisso, Mopsi Syphilique res superior fuit, Myrina cum pluribus alijs interempta. Postea cum sæpius à Thracibus acie superarentur, tandem quæ superauerant Amazones in Libyam reuerrere: ibique earum militiæ finis, ut aiunt, fuit.

CAPVT V.

De iis quæ de Nyfa feruntur fabulæ: in quibus de Titanibus, de Dionysio, & de eorū matre continetur.

POSTEA uerò quàm Atlantidum meminimus, haud ab re erit, deorum genus qui ab his prodisse feruntur, cum & Græci parum ab his dissentiant, recensere. Atlantidæ, ut accepimus, loca propinqua oceano, & quidem felicia incolentes, tum pietatis, tum erga aduenas humanitatis præ cæteris finitimis gentibus laudem tulerunt. Ab his deorum genus manasse tradunt: quibus assentitur præstantissimus Græcorum poëta, Iunonem, Oceanum deorum patrem, & matrem Thetim appellantem introducens. Scribunt autem, primum regnasse apud eos Cælum: hominesq; antea per agros dispersos, ad cætum, condendasq; urbes exhortatum, à fera eos agrèstiq; uita ad mitiorem cultum traduxisse. Assuescisse insuper

domesticos fructus serere, aliaq; permaltam
 cōmunem uitæ usum spectantia docuisse. Tenuisse quoq; magnam orbis partem, maximèq; loca
 ad occidentem atque ad septentrionem sita.
 Astrorum quoque diligens extitit obseruator,
 multa hominibus futura prædicens. Annum
 etiam confusum antea, à Solis, menses uerò
 à lunæ motu descripsit: singulaq; anni designauit
 tempora. Quæ ex re multi ignorantes astrorum
 ordinem sempiternum, admirati autem futurorum
 prædictionē, arbitrati sunt eorum autorem naturæ
 diuinæ participem. Post eius obitū, tum ex eius
 beneficentia, tum astrorum uotitia, immortales
 honores adeptus est. Hoc autem constat, illum
 nomen hoc sortitus esse ob astrorum occasus,
 ortusq; , multarum rerum peritiam: tum uerò
 pro beneficijs suis impensas. Tum & ipsum regem
 sempiternū omnium appellarunt. Calas ex pluribus
 uxoribus suscepisse ferunt filios quinq; &
 quadraginta: horum decem & septem ex Titea
 ortos, proprio nomine singulis, communi autem
 omnes à matre appellauit Titanas. Titeam uerò
 prudentia præditam, cui plurimum mortalibus
 profuisset, ab eis post obitum deificatam,
 terramq; esse cognominatam. Genuit quoque
 filias, quarum due, Rhegna uidelicet, & Rheia,
 quam Pandoram dicere superiores ætate, cæteris
 euaserunt clariores.

riores. Ex his Regina prior annis, prudens
 etiâque & uirtute reliquis præstantior, in gra-
 tiam matris fratres omnes educauit: eoque
 magnam aiunt matrem appellatam. Post-
 ea uerò quàm pater post obitum ad deos transiit,
 communi populorum fratrumque consensu re-
 gnum cepit adhuc uirgo, cum nulli antea nu-
 pisset. Postmodum cupiens filios linguere
 successores regni, unum ex fratribus Hyper-
 rionem uirum sumpsit: ex quo duos peperit
 liberos, Solem & Lunam. Quorum for-
 mam prudentiamque admirantibus singu-
 lis, tradunt fratres prolis inuidia motos, ue-
 ritosque ne quando Imperium ad Hyperio-
 na perueniret, scelerato facinore excogitato,
 fratrem communi consilio obtruncasse, Solem
 adhuc puerum in flumen Eridanum proie-
 ctum suffocatum esse. Qua re uulgata, Lu-
 na præter modum fratrem diligens, ex tecto
 se precipitauit. Matri querenti iuxta flu-
 men corpus, cum in somnum incidisset, uisum
 ei per somnium est, à Sole se consolari, roga-
 ri que ne lugeret natorum mortem. Nam ho-
 micida meritum essent supplicium passuri: se
 uerò ac sororem quadam Dei prouidentia fu-
 turos immortales. Nam ignem cæli sacrum
 antea uocatum, Solem ab hominibus appel-
 landum fore: que uerò Mena prius diceba-
 tur, Lunam. A somno experrecta, quum

omnibus tum somnium, tum infortunium suum
 narrasset: filios ut deos coluit, ipsa innupta
 uiuens. Postmodum in insaniam uersa filia,
 cymbala tympana^q; quatiens, edito sonitu, sparsis
 crinibus, per patriam errabat. Quo aspectu
 misero obstupebant homines. Cum uero singulis
 eius dolori misererentur, quidam corpus susti-
 nerent, maximo imbri coorto, continuo^q su-
 minum casu reginam aiunt disparuisse. Quam
 admiratus populus, Solis Luna^q; nomen ad
 astra transtulit, matrem & deam existima-
 uit: & erecta ara, cymbalis ac tympanis cano-
 rum^q; rebus illius gesta imitatus, sacra illi &
 decorum honores instituit. Huius dea in Phry-
 gia origo extitisse traditur. Afferunt enim in-
 cole, Phrygiae Libya^q; regem priscum fuisse
 Menoën, qui uxorem duxerit Dindymene.
 Ex ea natam feminam cum nutrire uolent,
 in montem Cybelum nomine ab se expositam,
 diuina quadã sorte pardales aliã^q; fera lacte
 uberrimè præbito nutrierunt. Hanc mulier quo-
 dam pecora pascens cum uidisset, facto stupens,
 infantem tulit, atq; à loco Cybelem nominauit.
 Auclta ætate, pulchritudine prudentia^qque ex-
 cellens, mirabili ingenio fuit. Nam & fistulam
 pluribus calamis cõpactam, & ad lusum theo-
 reas^q; cymbalum tympanum^q; prior aduocauit.
 Præterea pecorum puerorum^q; morbum re-
 media introduxit. Itaque tum propter insa-

R
 tes q
 præ
 uit,
 singu
 clam
 tisse
 mira
 uocis
 tibia
 quod
 uixit
 quen
 quen
 eo cl
 pare
 nem
 & A
 sepul
 tum
 secta
 tẽmg
 triã
 syas
 perer
 Dion
 nẽre
 bitur
 risse
 iudic

tes quibus uerborum medicaminibus salutem
 praeuit, tum quia plurimos ueluti in sinu fo-
 uit, tum etiam propter diligentiam amoremq;
 singulis praestitum, matrem ab omnibus di-
 clam ferunt. Amicitiam quoque eius appe-
 tisse Marsyam Phrygem, ingenio prudentiaq;
 mirabili. Coniecturam ingenij sumunt, quod
 uocis sonum multiplici fistula imitatus, ad
 tibias eam harmoniam traduxit: prudentia,
 quod usque ad extremum uitae finem caelebs
 uixit. Cybele proeecta aetate, adolescentem
 quendam eius regionis Atym nomine dilexit:
 quem postmodum dixerunt Papam. Cum
 eo clam coiens, grauida facta est. Quod ut
 parentes norunt, in regiam accitum, ut uirgi-
 nem pater suscepit. Noto autem filiae peccato,
 & Atym & nutrices interfici iussit, atque in-
 sepultos abijci. Cybelem tum Atys amore,
 tum dolore nutricum percussam, insanam esse
 factam in publicum prodijisse ferunt, psallen-
 temque cum tympano, solam uniuersam pa-
 triam sparsis capillis obambulasse. Huius Mar-
 sias misertus, sponteque illam assecutus, unam
 pererrauit, pristinae amicitiae memor. Cum ad
 Dionysium in Nisam urbem uenissent, inue-
 nere Apollinem magna existimatione ha-
 bitum, quod primus diceretur citharam repe-
 risse. Orta inter eos artis contentione Nysaeos
 indices constituerunt. Apollo primam ci-
 tharam

thara simplici usus est, Marsyas uero tibi-
 quibus admodum, ut re noua, audientes ob-
 stupuere. Eo in certamine soni suauitas
 Apollinem uisus est superasse. Ambo alia
 tibus iudicibus cum artem quilibet suam pre-
 ferret, Apollo modulationem cantus ad ci-
 thara suauitatem adiecit: quapropter tibi-
 sonum uisus est excedere. Quod Marsyas
 gre ferens, audientes monuit, minime se u-
 ctum esse. Non enim uocis, sed artis compa-
 rationem fieri oportere: secundum quam ho-
 monia ac suauitas tum citharae tum tibi-
 rum esset exquirenda. Iniquum praterca
 duas simul artes uni conferri. Tunc Apo-
 respondisse fertur, se nihilo plus ad sonum
 quam Marsyam adhibere. Nam & ille quo-
 ore uteretur, cum tibiae inflaret. Oportet
 igitur, aut ambobus idem licere, aut neutro
 ore, sed manibus ostendere suae artis modula-
 tionem. Cum uideretur iudicibus aequora Ap-
 pollinem postulare, artibus iterum compara-
 tis aiunt denuo Marsyam esse uictum: Apo-
 linem uero ea contentione exasperatum, u-
 num Marsyam excoriasse. Verum extemplo pe-
 nitentia ductus, a gre quod egerat ferens, pro-
 icctis citharae chordis, inuentam ab se ho-
 moniam deleuit. Ad hanc postmodum Mars-
 mediam, Linus quam lichanon, Orpheus
 Tamyras quam hypaten ac parhypaten mul-

ei di-
 thara
 bele-
 perbo-
 meret
 tante
 ceptus
 belem
 Atys,
 ges im-
 ctu ac
 que m-
 Phryg-
 bels u-
 bant.
 gia su-
 sacrat-
 ge ad
 circa
 bus or-
 rum
 bus, q-
 tar.
 Imper-
 & Sa-
 Ocean-
 populo-
 Ocean-
 runt

ei dicunt, addiderunt. Apollinem ferunt cis-
 thara tibij's que in antro Dionysij positis, Cy-
 beles amore captum, cum ea usque ad Hys-
 perboreos errasse. Cum Phryges morbus oppri-
 meret, terraque nullos præberet fructus, scisci-
 tantes Deum malorum remedia, oraculo præ-
 ceptum est, ut Atys corpus sepelirent, & Cy-
 belem uenerarentur ut deam. Non reperto
 Atys, quod tempus absumpserrat, corpore, Phry-
 ges imaginem adolescentis, circa quam plan-
 ctu ac lamentis sacra inibant, fecere, iram ini-
 que mortui mitigantes. Quæ consuetudo penes
 Phryges usque ad hæc tempora permansit. Cy-
 belis uerò ara erecta, annis singulis sacrificas-
 bant. Postmodum in Pessinunte oppido Phry-
 gia sumptuoso constructo templo, honores illi
 sacræque solennia constituerunt, Midas re-
 ge ad ea plurima conferente. Posita erant
 circa deæ statuam pardales ac leonæ, à qui-
 bus olim esset enutrita. Hæc de Cybele deo-
 rum matre apud Phryges, deque Atlanti-
 bus, qui circa Oceanum regnarunt, tradun-
 tur. Post Hyperionis interitum Cæli filios
 Imperium diuisisse. Ex eis fuisse Atlantem
 & Saturnum nobiliores. Atlanti loca ad
 Oceanum posita sorte obuenerunt: qui &
 populos suo nomine, & maximum prope
 Oceanum montium appellauit Atlantem. Fe-
 runt ipsum astrologiæ fuisse peritissimum,
 deq;

deq; sphaera primum inter homines disputata
 qua ex re uisus est orbem suis humeris sustinere,
 re, locum praebente fabulis sphaera inuentione.
 Hunc aiunt plures sustulisse filios, sed uan
 pietate, ac in subditos iustitia, humanitateq;
 insignem, quem Hesperum appellauit: qui cum
 in Atlantis montis cacumen ad scrutanda
 strorum cursus ascendisset, subito à uentis
 reptus, nequaquam amplius uisus est. Ob
 uirtutem casum hunc miserata plebs, honore
 illi praebens immortales, astrum caeleste lucis
 simum eius nomine uocauit. Fuerunt in
 Atlanti filiae septem, à matris nomine Atlan
 tides uocata, quamuis cuiuslibet proprium
 nomen esset, ut Maia, Electra, Taygete, Astro
 pe, Merope, Alcynoë, Celeno. Has tradit
 tum ab heroibus, tum à dijs cognitatas, & u
 propter uirtutem, & eos quos heroas dixit
 ueluti principes generis hominum peperisse
 luti prior aetate Maia ex Ioue Mercuriam
 nunt, multarum rerum apud homines reperi
 rem. Eodem modo & reliquae Atlantides
 gula filios ediderunt praestanti uirtute: quoru
 hi quidem gentium, hi urbium conditores
 titerunt. Itaq; non solum barbari quidam
 etiam Graecorum plurimi, priscorum heru
 genus ad istas retulerunt. Quas cum praedi
 tes fuisse constat, tum post obitum honores
 rum immortalium adeptas, Pleiadum appella
 tio

R
 tionem
 niam
 phas
 fratre
 pradi
 ortus
 & al
 la reg
 Hic er
 tum. C
 pellat
 cauit
 hodie
 testan
 mus.
 etiam
 rum s
 omnes
 tenuit
 hoc u
 dui o
 Ex Sa
 à pat
 suetud
 pater
 pit, p
 pulis
 uersus
 dio fise

tionem cepisse. Nymphæ quoque dictæ sunt, quoniam communi uerbo mulieres omnes Nymphas incolæ appellant. Saturnum Atlantis fratrem aiunt præcipua impietate auaritiâque præditum, uxore cepisse sororem Rheam: ex qua ortus est Iupiter, Olympus postea uocatus. Fuit & alter Iupiter, Cæli frater, qui in Creta insula regnauit, multo gloria inferior posteriore. Hic enim imperauit orbi, superior Creta tantum. Genuitque filios decem, qui Curetes sunt appellati. Insulam quoque ab uxore Ideam uocauit, ibique post obitum sepultus est. Cuius & hodie monstrari sepulcrum ferunt, prout etiam testantur Cretes: de quibus posterius referemus. Regnauit Saturnus in Sicilia, Libya, ac etiam Italia: sed præcipuè in locis ad Hesperum situs eius imperij firmamentum fuit. Apud omnes uerò, arces urbium & loca munitiora tenuit: quò firmissimum Imperium foret. Eo ad hoc usque tempus & in Sicilia & in occidentis oris editiora loca Saturnia dicta sunt. Ex Saturno Iupiter ortus, quoniam diuersa à patre uita institutione, erga singulos mansuetudine atque humanitate usus est, à populo pater est nominatus. Regnum is deinde cepit, partim concedente patre, partim in populis ab eo per odium desciscensibus. Aduersus quem cum Saturnus Titanum præsidio fissus pugnaßet, acie uictus est. Iupiter superior

perior Imperium aſſecutus, uniuerſum orbem
 perambulauit, plurimum de genere hominum
 meritus. Viribus corporis, uirtutibusq; exci-
 lens, breui totius orbis Imperio poſitus eſt. Om-
 nne eius ſtudium in puniendis impijs, facin-
 roſisq; hominibus, ac in honorum pramijs, co-
 munique populorum utilitate uerſabatur. Quo-
 bus rebus poſt uita finem Iouem dixere, u-
 quod bene uiuendi cauſa hominibus extitiſ-
 ſet. Creditus uero Deus in orbe eſt ab ijs, qui
 quibus bene erat meritus, ſponte illum omni-
 bus & Deum & dominum in ſempiternum
 uniuerſi orbis proſitentibus. Quoniam in hi-
 qua de rebus Aegypti à nobis relata ſunt, Dio-
 nyſij genus geſtaque tetigimus, æquum uide-
 tur, ut qua de hac à Græcis deo ſcribuntur,
 teris mandemus. Verùm cum priſci rerum ſcri-
 ptores, poëtaq; , qui de Dionyſio miranda que-
 dam literis tradidere, de eius genere ac geſta
 diſſentiant, difficile uidetur uerum in hijs
 bus exquirere. Nam hi quidem unicum Dio-
 nyſium, reliqui tres ſcribunt fuiſſe. Sunt qui
 eius genus nequaquam è mortalibus fuiſſe
 dicant, exiſtimentq; illum uini extitiſſe aut
 rem. Sed nos qua de eo feruntur, paucè traſ-
 gemus. Naturales qui de hoc deo loquuntur
 uiniq; eum repertorem putant, terram eum
 unà cum cæteris plantis ſua ſponte uites talij
 non ab aliquo principio ſatas. Huius rei cauſa
 clarè

RE
 Etur
 dam
 Clum
 rant.
 trante
 do ut
 cunda
 ra hui
 tur ge
 ipſi at
 rentes
 rursus
 factum
 ducunt
 ob cau
 ra &
 quibus
 rò de
 ferant
 bra ex
 coqua
 A mor
 in ora
 tempo
 profer
 ribus
 appell
 dunt
 ſur, a

Eturam sumunt, quòd nunc quoque in quibus-
 dam syluestribus locis nascantur uites, fru-
 ctumq; ueluti reliqua arte hominum culta fe-
 rant. Duas Dionysio matres prisca fuisse arbi-
 trantur: unam, & eam priorem generis, quan-
 do uitis in terram posita augmentum capit: se-
 cundam, quando racemos producit. Itaque alte-
 ra huius dei ex terra, altera ex uitis fructu fer-
 tur generatio. Sunt qui & tertiam generationē
 ipsi attribuunt, ex Ioue & Cerere genitum fe-
 rentes: à mortalibusq; dissipatum, ac decoctum,
 rursus à Cerere membris compositis iuuenem
 factum reuixisse. Quae omnia ad naturales tra-
 ducunt rationes. Iouis enim & Cereris filium
 ob eam causam tradunt, quoniam uites ex ter-
 ra & pluuia nutrita producant racemos, ex
 quibus uinum exprimatur. Ab hominibus ue-
 rò dispersum, eo, quòd agricola fructum au-
 ferant, terramq; homines Cererē putent. Mem-
 bra eius decocta, quoniam plures uinum de-
 coquant, tanquam melius ac suauius futurum.
 A mortalibus uerò membra dispersa, iterum
 in ordinem redacta, terram ostendit certo annī
 tempore facta uindemia denuò nouos fructus
 proferre. Denique ab antiquis poëtis scripto-
 ribusq; traditur, Cererem fuisse terram matrē
 appellatam. Eadem quoque & Orphei, tra-
 dunt poëmata, & in ceremonijs introducun-
 tur, de quibus haudquaquam fas est inscius lo-
 qui.

qui. Eodem modo ex Semele ortum ad naturale principium deducunt, asserentes Thionem ab antiquis terram fuisse nominatum. Semelem, eò quòd honesta sit eius Dei cura, & honor. Thionem uerò à sacris ei impèsis uocatum. Bis ex Ioue natum tradunt, quoniam ut Deucalionis tempore unà cum ceteris arboribus diluuiò sint absumptæ, deinde iterum extita: ueluti hæc secunda extiterit. Dei apud homines procreatio, qua ex Iouis femore natum denuò hunc Deum scribunt. Qui igitur autorem Dionysium uolunt, huiusmodi fabulas scripsere. Qui uerò hunc humano tempore deum perhibent fuisse, eadem tradunt uites eum, & uini usum adinuenisse. Vt Dionysij plures fuerint, incertum est. Quidam unum extitisse uolunt, qui & uinum reperit & arborum fructus, uniuersumque peragrorum orbem, initiationesque ac ceremonias & Bacchanalia introduxerit. Alij tres, ut diximus diuerso tempore fuisse scribunt, proprijs cuiusque gestis attributis. Priorem Indum uolunt extitisse terraque sua sponte ob soli fertilitatem uites ferente, ex uua uinum elicere, ficum iterarumque arborum curam, & horum assuper comedendorum usum edocuisse. Eandem, quoniam Indorum sit moris per omnem uitam barbam nutrire, barbatum cognominauerunt. Hic orbem cum exercitu peragrorum

bulam

bulans, & uitem plantare, & ex racemis uinum torculari, ex quo ipsum Lenæum appellant, educere monstrauit. Plura insuper ad hominum usum ab eo adiuuenta, causam ut post mortem pro deo coleretur, præbuere. Ostendi quoque etiam nunc apud Indos aiunt & locum, in quo sit ortus Dionysius, & urbes eius nomine ab incolis appellatas: multaque præterea alia extare, quæ longum esset scribere, uestigia illum apud Indos natum testantia. Secundum ferunt ex Ioue genitum, & Proserpina: ut alij sentiunt, ex Cerere: quem tradunt tum primum boues ad aratrum iunxisse, cum terra prius manibus hominum coleretur: multaque alia instrumenta reperiisse agrorum cultura accommodata, quò minori labore rustici opus facerent. His erga homines beneficijs, cum eum censerent immortalem, & honores illi & sacra ut deo instituta sunt. Addita fuere ueluti insigne quoddam ad picturas eius statuásque cornuatam ad monstrandam alteram Dionysij naturam, tum ob perutilem agricolis aratri inuentionem. Tertium ex Ioue ac Semele Cadmi Thebis Bæotia natum dicunt. Iouem enim ferunt amore illius captum, cum ea sapius cubuisset. Iunonem zelo & ira motam, sumpta unius ex Semele ancillis forma, ad ulciscendum iniuriam, suasisse illi ab Ioue petere, ut ea maiestate honorisq; secum concumberet, quibus cum Iunone

consueſſet. Quod poſtulatam annuens Iupiter,
 cum tonitruo ac fulmine ad Semelen deſcen-
 dit: qua inſolita re territa, expirans abortiſſa eſt.
 Editum ante tempus filium, Iupiter abſcon-
 ditum in femore cum tenuiſſet, parius tempo-
 editum in Nyſam Arabiæ urbem tulit: ubi a
 nymphis educatus infans, à patre locoq; appel-
 latus Diomyſius eſt. Hic ſpecie decorus, primus
 in choreis & mulierum thyriſis ſumma in uo-
 luptate ladog; nutritus atq; educatus eſt. Tum
 ſeminarum exercitu, quas thyriſis armauit, ſe-
 gregato, orbem terrarum circuit: eos qui in
 iuſteq; uiuerent, ſacra myſteriaq; docens. Po-
 ſtos præterea ubiq; dies, publicè choros agi, &
 muſicam exerceri artem inſtituit. Poſtremo
 ſedatis inter omnes nationes urbéſque diſce-
 dijs, belliq; ubique ſublatis pacem ſingulis
 gitus eſt. Ita uulgata tanquam præſentis
 fama cum ad uita ciuiliſ cultum homines tra-
 duxiſſet, paſſim ei occurrētes cum latitia præ-
 dioq; excipiebant. Paucos autem ob ſuperſtiti-
 impietatemq; ſpernentes eum, cum propter
 continentiam dicerent Bacchides ab ipſo con-
 cunduci, ceremonias uerò ac myſteria ad con-
 ruptelam externarum mulierum introducere
 ættemplo pœna affecit. Ob diuinam animi no-
 turam aliquando plebebat impios, quandoque
 inſanos reddens, quandoque mulierum mem-
 bus uirorum membra diſcerpens, nonnunquam

m
 dit
 c
 m
 tu
 Et
 In
 eni
 citu
 ſun
 Cu
 eos
 tes
 ces
 lam
 wy
 am
 yt.
 pella
 Dios
 ſuper
 ſtici
 ficq;
 ei or
 ſuce
 triaq;
 dum
 ſant
 diſſe

militum opera sibi aduersantes ultus. Tradidit quoque Bacchidibus pro thyrsu iacula, muscronē ferri hedera circumdante. Que tanquam muliebria spernētes reges, eoq; imparatos adortus, prater spem superauit. Insignes inter multatos ab eo ferunt Gracum Penthea, Ninum Indorum regem, Lycurgum Thracem. Tradunt enim Dionysium ex Asia in Europam cum exercitu transiturum, cum Lycurgo Thracum qui sunt ad Hellespontum rege societatem coisse. Cum feminas primū in Thraces uelut amicos traduxisset, iussisset Lycurgum noctu milites suos Dionysium aggredi, ipsumq; & pellices omnes obtruncare. His per quendam accollam Tharopem nomine cognitis, territus Dionysius, cum nondum transfretassent milites, amicorum presidio occultē ad exercitum transfret. Lycurgus pellices aggressus in loco qui appellatur Nysus, omnes interemisisset dicitur. At Dionysius exercitu traducto, Thracem pugna superatum, captūque priuauit oculis, domesticis eius cruci affixis. Tharopi, memor beneficij, Thracum Imperium concessit, tradito ei orgia celebrandi modo. Huic Argus filius succedens, & regnum & ceremonias mysteriorūque tradita suscepit. Quibus postmodum ab Orphico ingenio & eruditione præstanti perceptis, cum nonnulla ad orgia addidisset, repertas Dionysio ceremonias Orphicas

tura ad percipiendum apta, musicam didicit. In qua cum plurimum excelleret, dixisse illum aiunt, suavius se quam Musas cantare: quibus irritata uerbis dea, & eum priuarunt musica, & lyram abstulerunt: quemadmodum Homerus his consentiens scribit. De Orpheo singulatum referetur, cum eius opera à nobis recenſentur. Linum tradunt primi Dionysij gesta literis Pelasgis edidisse, quibus & Orpheus usus est, ac Pronopides Homeri magister, uir ingenio musicæque egregius. Thymitum insuper, Thymiti Laomedontis, qui Orphei atate fuit, plurimis orbis peragratis locis, in Libyam occidentem uersus Oceanum usque cum descendisset, uidisse Nysam, in qua prisca incole nuntium Dionysium uolunt: ibiq; diligenter ad huius Dei apud Nysæos perquisitis, composuisse poema ferunt quod Phrygium nominarunt, antiqua lingua, & literis prisca editum. Aggrunt præterea, Ammonem Libyæ partem regem uxorem cepisse Rheam Cæli filiam, Saturni aliorumq; Titanum sororem: qui regnum perambulans, iuxta Ceraunios montes conspexit ab se uirginem forma pulcherrimam & maltheam nomine adamauit: filiamq; ex ta genuit specie ac robore corporis insignem. Amaltheam uerò propinqua ora præfecit, bœu cornu persimili: ex quo occiduum cornu sibi uominata. Et quoniam ea regio esset uicini

caterisq; fructiferis arboribus referta, à muliere autem regeretur, Amaltheie cornu eam dixere: propterea & posteri homines optimam copiosamq; fructibus patriam ab ea similitudine Amaltheie cornu appellarunt. Ammon Rheam ueritus, infantem absconditum clam in urbem Nysam ab eis loci remotiorem transferens, insulam à Tritone fluuio circumdatam, precipitem, ac undique abruptam, unico difficultiq; aditu, quem portas Nysias dicunt, ubi nosteriretur, elegit. Esse in ea insula tradunt terram felicem, amœnis pratis distinctam, & multis irriguam aquis. Fructus insuper multiplices, & uites suapte natura ortas, magna ex parte super arbores diffusas. Salubrẽ praterea aërem, ad eò ut illius homines longiori quàm ceteri ætate uiuant. Insulæ aditus in tibia modum fertur, ad eò densis arboribus umbrosus, ut Solis radij penetrare nequeant. Iuxta aditum undique dulces aquarum habentur fontes: qui locus est ad habitandum suauissimus, in ea antrum existit rotundum, tum magnitudine præcipua, tum pulchritudine. Undique enim præcipitiq; sunt in altum surgentia, diuersi coloris, splendidisq; lapidibus, ut nullius ibi omnino color desit. Ante aditum natura esse arbores mirabili aspectu aiunt: & has quidem fructus ferentes, alias semper uirentes, ut ad usus uoluptatem nata uideantur. In his diuersa nondis-

cant aues, colore oculos, aures uerò cantu
 oblectantes. Vniuersus locus est non solum aspe-
 ctu, sed cantu etiam amœnus, artis harmoniarum
 uoce auium superante. Post ingressum appo-
 ret antrum latum, splendore solis lucens. Omnia
 floribus referta sunt, sed præcipuè casia, reli-
 quisq; rebus, quæ iucundum odorem contu-
 queant reddere. Licet ibi insuper aspiceret Nym-
 pharum plura diuersoria, ornata floribus, non
 quidem arte, sed natura cum omni decore per-
 fecta. In toto antri ambitu neque flos unquam
 neque folium defluit: ut neq; oculorum neq; a-
 rium uoluptas aliquando desit. In hac An-
 mon puerum nutriendum dedit Nyse Arcton
 filia. Cui loco Aristæum præfecit, uirum pi-
 entem atque eruditum, ad euitandas Rheæ
 ueræ insidias. Custodiam filia Mineruæ po-
 misit, paulo ante hæc tempora circa Triton
 fluuium, unde & Tritonia dicta est, genita.
 Scribunt hanc deam per omnem uitam uir-
 ginitate seruata, prudentia claruisse: multaq;
 cum ingenio præstaret, ab ea artes reperi-
 belli quoque exercitio deditam, cum robore cor-
 poris uigèret, multa fecisse memoratu digna.
 Alcidaq; (ita enim dicta est) peremisse, se-
 ram stupendam, ex terra natam: & antea,
 quæ natura plurimum ignis ex ore euomeret,
 superabilem pugna: ea primùm in Phrygia ap-
 paruit, regionem quãdam comburens, quæ hæc

usq; exusta Phrygia dicta est. Deinde ad mon-
 tem Taurum transcendens, sylvas continuas
 usque ad Indos incendio vastauit. Postmodum
 per mare in Phœniciam reuersa, sylvas Liba-
 ni incendit: perque Aegyptum in Libyam pro-
 fecla, ad loca peruenit occidua. Postremò syl-
 uis circa Ceraunia destructis, omnique incensa
 patria, cum homines partim flamma absumpti
 essent, partim timore patriam linquentes ad re-
 motiora diffugerent loca, Mineruam ferunt tum
 sapientia tum fortitudine ac uiribus fretam, eam
 feram necasse, pellem pectori circumdedit, tum
 uestitus tutelaq; corporis gratia, tum ad uirtu-
 tis parteq; gloria memoriam ostendendam. At
 uerò Alcide mater Terra commota, Deorum
 hostes Gigantes peperit, quos postmodum Iu-
 piter Mineruæ Dionysiq; ac caterorum ope
 Deorum deleuit. Dionysius in Nysa educatus,
 disciplinaq; eruditus, non tantum pulchritudi-
 ne roboreq; excelluit, sed multarum rerum uti-
 lium inuentione. Nam adhuc adolescens &
 uinum ex uuis, cum uites sua sponte terra pro-
 duxisset, exprimi, & qui fructus possent exic-
 cari seruariq; ostendit: praterca quas quoque
 loco ab se inuentas arbores plantari expedis-
 ret, singulos edocuit, spe concepta, pro benefi-
 ciorum erga genus hominum magnitudine im-
 mortales se honores potiturum. Ob eius uirtu-
 tis ac gloria nomen fertur Rheam iratam Am-
 moni

moni conatam esse Dionysium auferre. Quo
 ubi non successit, relicto Ammone, uersa ad
 Titanes fratres, Saturno fratri nupsit. Quae
 Rheae suasio aduersus Ammonem moto belli
 acie, Titanum praesidio, superior fuit, Ammonem
 nempe fame coactum in Cretam fugere, ubi Ca
 retes regnabant, compulit. Ubi regis filiam Cre
 tam nomine uxorem cum cepisset, regno sum
 pto in insulam antea Ideam dictam, ab ueteribus
 nomine appellauit. Saturnum tradunt occupa
 tis locis Ammoni subditis, acerbè imperantem
 aduersus Nysam Dionysiumque magno cum ex
 citu profectum. Ille cum sciret patrem Ammonem
 bello uictum, Titanas uerò Saturno o
 xilium ferre coactis ex Nysa militibus, inter
 eos ducentis tum strenuis, tum summa erga
 (cum his enim nutritus fuerat) beneuolentia.
 Libyis atque Amazonibus finitimis, de quibus
 antea retulimus, auxilia exciuit. Aferunt tamen
 utpote quae uirtute uirginitateque excellere, ad
 belli societatem aduocasse uita similis Min
 uam: diuiso exercitu, ut uiris praesertim Dion
 ysus, Minerua feminis. Cum in exercitum Ti
 tanum incidisset, commisso certamine, multum
 utrinque casis uulnerato Saturno uictor Dio
 nysius euasit. Titanibus ad eas regiones, quae
 de Ammone ceperant, confugientibus, Dio
 nysius ad Nysam urbem cum captiuis reuertens
 sus est, ueluti de eius poenam sumpturus. Cap
 41

arma
 primis
 ptos
 ta elig
 malle
 datam
 uerati
 rament
 ad ext
 Saturn
 exerci
 primu
 sio, &
 subsid
 à prin
 uetusa
 Is cum
 quoque
 starum
 arida
 Zamb
 ingent
 talibus
 ei glor
 terna
 ibi tum
 seuerat
 sus Tit
 fecit, u

armatis militibus eos omnes circumdedissent, primùm de Titanibus quæstus, omni postea captos crimine solutos pronuntiauit. Deinde data eligendi libertate, abire, an secum militare mallet, secum omnes se fore acclamarunt. Ob datam uerò præter spem salutem, ut Deum uenerati sunt. Omnes hos postea libato uino iuramento adegit, ut secum continuè in bellis usq; ad extremum pugnarent. Cum arma aduersus Saturnum esset moturus, proficiscente ex Nysa exercitu, Aristæum tradunt eorum præsidem primum omnium & sacra instituisse Dionysio, & ei ut Deo sacrificasse. Dicunt insuper, subsidium ei tulisse Nysæorum nobiliores, quos à primo eorum rege Sileno (eius autem propter uetustatem ignotum est genus) Silenos uocant. Is cum circa lumbos caudam haberet, posteri quoque eius natura participes idem signum gestarunt. Dionysius contracto exercitu per loca arida ac deserta feris que infecta profectus, ad Zambyræ urbem Libyæ peruenit. Ibi feram ingentem Campes nomine, multi eius ora mortalibus perniciosam, peremit. que res magnam ei gloriam penes accolæ tulit. Ut autem sempiterna occisa ab se bestia gloria extaret, crexit ibi tumulum ingentem, qui ad posteros usq; perseuerauit sua uirtutis monumentum. Deinde uersus Titanas exercitu moto, ea modestia iter fecit, ut se omnibus incolis humanissimum præberet

beret, ubique ostendens ad pleclendos imperia
 atque ad beneficia in hominum genus confere-
 da, eam ab se susceptam expeditionem. Quae
 re moti Libyi, eius cognita uirtute, animique
 praestantia, uictum militibus affatim prebu-
 runt, simulq; eius castra secuti sunt. Ad ci-
 tatem deinde Ammonis appropinquante ex-
 citu, Saturnus ante urbis mienta acie intro-
 ita uictus, ciuitatem noctu incendit, ea metu
 ut paterna Dionysij regia absumeretur: su-
 ptaq; uxore Rheia, & amicis quibusdam ap-
 tis, clam ex urbe profugit. Verum cum non
 captus à Dionysio, nequaquam illius opera in-
 tante, non solum cognationis gratia penam
 misit, sed & consolatus est, per omnem eor-
 tam habes parentum loco, Rheia illum ut filium
 uiuens dilexit. Saturni simulator fuit bene-
 lentia. Hi per id tempus filium genuerunt, qui
 appellarunt Iouem. Qui à Dionysio summo ho-
 nore habitus, uirtute postmodum imperium
 omnium gentium adeptus est. Cum Libyi cum
 pugnam ei dixissent, quo tempore Ammonis
 regno eiecltus est, incolu praedictum fuisse, uo-
 turum eius filium Dionysium, qui recuperat
 regno orbis Imperium possideret, Deusq; ha-
 beretur: existimans uerum fore uaticinium, tem-
 plo patri & urbe conditis, ut Deo illi honore
 impendit, quosdam instituens qui haberent di-
 uinationis curam. Traditur Ammon g

R
 in be
 Sunt
 por
 eius
 tradi
 ficata
 primi
 respo
 in ho
 Qua
 citum
 Rheia
 pueru
 ditus,
 cogn
 ostend
 alioru
 fama,
 reban
 lentes
 mestit
 tas, be
 res pe
 His re
 sentia
 animo
 que b
 fuerit
 Sic est

in bellis usus, cuius insigne fuit arietis caput.
 Sunt qui ipsum asserant natura ut utroq; tem-
 pore paruula habuisse cornua, propterea filium
 eius Dionysium eodem fuisse aspectu: posteriq;
 traditum, Deam hunc cornua gestasse. Aedi-
 ficata urbe, sacriq; institutis, Dionysio ferunt in
 primis cum de exercitu oraculum consulisset,
 responsum à patre traditum, quòd propter eius
 in homines merita immortalis esset futurus.
 Quare elatus animo, primò in Aegyptum exer-
 citum duxit: eique prouincia Iouem Saturni
 Rheaq; filium constituit regem, adhuc etate
 puerum, addito ei prefecto Olympo: à quo eru-
 ditus, & ad uirtutem institutus, Olympius est
 cognominatus. Fertur Dionysium Aegyptijs
 ostendisse uites plantare, uinum conficere, ac
 aliorum fructuum usum. Aucta eius uirtutis
 fama, nulli ei obistere bello ausi, sponte sibi pa-
 rebant, laudibus ac sacrificijs ut Deum co-
 lentes. Hoc pacto orbem aiunt peragrasse, do-
 mesticis arboribus regiones reddentem excul-
 tas, beneficiaq; populis præbentem. Vnde hono-
 res perpetuò gratiamq; omnium assecutus est.
 His rebus, cum de cæteris dijs uariè homines
 sentiant, solam Dionysij immortalitatem fixam
 animo tenent. Nemo est enim neq; Græcus ne-
 que barbarus, qui illius beneficiorum gratiaq;
 fuerit expers. Nam eos quibus aut patria agre-
 ssi esset, aut à uinearum usu aliena, poculum

ex hordeo conficere docuit paulo inferius
 suauitate. Ferunt eum ex Iudis ad mare desin-
 dentem, Titanas omnes qui cum maximis
 pijs aduersus Ammonem in Cretam transi-
 tarant, cepisse. Acri aduersus Ammonem
 bello, Iupiter ex Aegypto, Dionysiusq; ac Min-
 ua, & alij quidam, quos Deos dicunt, in Creta
 descendentes Ammoni subsidium tulere. In
 certamine superior Dionysius, omnibus Titanis
 interfectis, uictoria potitus est. Postmodum An-
 mone Dionysioq; ex hominum uita ad immor-
 talitatem translatis, Iupiter uniuerso imperio
 orbi, sublatis Titanis, nulloq; eius imperium
 bare auso. Hac primis Dionysij ex Am-
 Amaltheaq; nati gesta Libyi fuisse tradunt.
 eundem ex Io Inachi & Ioue genitum, Aegy-
 imperauit, initiationesq; monstrauit. Tertio
 Iupiter ex Semele apud Gracos genuit, priorum
 uirtutis imitatore. Nam & per omnem orbem
 exercitum circumduxit, & plura reliquit
 phæa: statuasq; suarum expeditionum testes. Na-
 ta insuper loca cultiora plantis arborum re-
 dit. Mulieres in militiam, uelut prior Ame-
 nes, duxit. Circa orgia & initiationes multas
 opera impendit, tum uetera in melius redigen-
 tum quedam ipse adinueniens noua. Cum ueteru-
 rum uetustate priorum gesta inuentaq; melius
 ignota essent, solus hic eorum qui ante se fuerunt
 uirtutem & gloriam tulit. Non autem solus
 ei

R
 ei con
 nomi
 Aeg
 orbis
 dus C
 tuit C
 bellum
 magn
 rylthe
 certan
 erexit
 litudo
 illi ges
 cules e
 alijs c
 tanu
 illos lo
 melis t
 Oly

ei contigit, sed Herculis quoq; Duo nanq; eodem nomine priores fuere. Superiorem Herculem in Aegypto natum ferunt, magna armis subacta orbis parte, in Libya columnam posuisse. Secundus Cretensis, uirtute armisq; nobilitatus, instituit Olympicum: & tamen ultimum paulo ante bellum Troianum ex Alcmena & Ioue ortum, magnam orbis partem peragrasse tradunt, Euryssthei imperio parentem. Qui multis functus certaminum laboribus, columnam in Europa erexit. Nominis igitur & rerum gestarum similitudo, cum defunctus esset postremus, superioris illi gesta ascripsit: tanquam unus tantum Hercules extitisset. Plures Dionysios fuisse, tum ex alijs conantur ostendere, tum praecipue ex Titanum pugna: qua constat, Dionysium contra illos Ioni auxilio affuisse. Non enim Titanas Semel temporaria tulere, neque Cadmus Agenoris Olympijs dijs antiquior dicendus est. Haec

à Libijs de Dionysio tradita. Nos

iuxta ordinem à nobis praescriptum, quartum
descripsimus
librum,

* *
*

D I O

DIODORI SICVLII
LIBER QVIN-
TVS.

PROOEMIUM.

De iis quæ fabulose apud historicos feruntur.

AVD sanè nos fugit, uetustitate rerum scriptoribus ut in malis labatur contingere. Nam & antiquiora illa paululum subtilitatem ambiguitatem præbet præsentibus: & temporum descriptio haud facilius cognitu, quandoq; detrahit legentibus fidem. Eorum præterea, semideorumq; & cæterorum rorum multiplex ac uarium genus non satis quisitè explicari potest. Accidit insuper, quod omnium est difficillimum, ut de antiquorum fabulisq; scriptores inter se admodum differant. Qua moti re nobiliores qui postmodum cuti sunt historici, omisis priorum fabulis contentiores se historias contulere. Ephorus quoque Cymæus Socratis discipulus historiam scripturæ, ueteribus prætermisis rebus, ab Heracurum tempore narrandi exordium cepit. Cæcilius Sthenes ac Theopompus, quos eadè tulit ætas, sca illa minime attigerunt. Nos secus arbitrium onus sumpsimus priscas res omnes literis mandari. Maxima enim plurimaq; Heroum, Senarumq; tum aliorum excellentium uirorum,

X
ritus
hono
extin
laude
tribu
acta,
gula,
cater
rentu
ci de
brau
bello
ab ill
adina
tium
antiq
ita n
à nob
nus ue
ridem
sum u
orbem
sueri
tonsen
quoq;
ab eo
dea sin
damen
mè uij

ritus quorum à posteris Semideorū Heroumq̃;
hones ac sacra impesa sunt, egregia facinora
extiterunt: qui tamen omnes historia munere
laude sempiterna celebrati sunt. Nos quippe
tribus superioribus libris externarum gentium
acta, quæ ue de dīs ferantur, loca insuper sin-
gula, & quæ in eis feræ, aliq̃; animantia, ac
cetera memoratu digna admirandæ habea-
rentur, retulimus. Hoc autem libro, quæ à Græ-
cū de Heroibus Semideiq̃;, quos prisca cele-
brauit atas, tradita sunt, deq̃; præclaris eorum
bello gestis complectemur: his adijcētes, quæ
ab illis pace ad utilitatem cultumq̃; hominum
adiuuenta, quæ ue sancita legibus fuere. Ini-
tium uerò à Dionysio sumetur: quem in primis
antiquum fuisse constat, ac maximis beneficjjs
uita mortalium profuisse. Dictum est superius
à nobis, barbaros quosdam huius sibi Dei ge-
nus uendicare. Nam Aegyptij Deum suum Osi-
ridem eum esse affirmant, quem Græci Diony-
sium uocant. Hunc uolunt omnem circumisse
orbem, uini repertorem, cum uites plantare do-
cuerit: quo factō, communi gentium omnium
consensu sit illi immortalitas tributa. Indi
quoq; hunc apud se natum ferunt, uiniq̃; usum
ab eo hominibus traditum. E quibus licet an-
tea singulatum permulta explicuerimus, nunc
tamen quæ Græci de hoc scribant Deo, mini-
mè uisa sunt omittenda.

De Dionysio, Priapo, Hermaphrodito, & Mulis.

CAdmum Agenoris tradunt ex Phœnicia ad peruestigandam Europam à rege in lege missum, ut aut uirginem secum reduceret, aut in Phœnicia non rediret. Cum diutius quæsitam ab se uirginem non inueniret, postposita patria in Bœotiam peruenisse. Vbi cum responsò oraculi Thebas condidisset, Hermionem postmodum Veneris filiam in uxorem sumpsit: ex qua Semelen, Ino, Autowen, Agauen, & Polydorum genuerit. Semelen Iupiter à pulchritudinem in forma hominis cognouit. Quod illa existimans ab Ioue in sui contemptum agi, rogauit ut secum prout cum Iano assueuerat coiret. Iupiter Dei maiestate sumpta, cum tonitribus ac fulgure ad eam descendit. At illa pragnans, cum neque fulguris neque tonitrus uim ferre posset, filium abortiua igne expirauit. Infantem Iupiter Mercurio dedit, ad antrum Nyse, quod inter Phœniciam Nilumque est, deferendum, à Nymphis omni studio curaque educandum. Vnde ab Iano Nyseque Dionysium dixerunt: quod etiam Hermerus in hymnis testatur, inquit: Est Nilus supra montem floridum, sylua procul à Phœnicia fermè Aegypto fluente. Nutritum à Nymphis aiunt, uini uineaque extitisse autorem.

bem quoque fermè obambulantem, multas re-
 giones reddidisse domesticas: ac propterea ma-
 ximis apud omnes honoribus celebratum. Do-
 cuisse eos insuper, quarum regio uites ferre non
 posset, potum ex hordeo conficere: quem non
 nulli Zyihum dicunt, paulùm à uini sapore
 differentem. Exercitum quoque secum non tan-
 tum uirorum, sed etiam mulierum circundu-
 cens, nepharios homines atque iniquos merita
 mulclauit pœna. In Bœotia iussit in gratiam
 patrie omnes urbes liberas esse, ciuitate sui
 nominis condita, quam & liberam pronun-
 tiauit. In Indiam cum exercitu transcendens,
 triennio post multis cum spolijs in Bœotiam
 rediit. Primus omnium triumphauit, elephanto
 ludico neclius. Bœotij, cateriq; Græci, Thraces
 quoque in memoriam Indica expeditionis sa-
 cra Trieterica sibi inſtituerunt. Vnde & in
 multis Græcis urbibus triennio Bacchides mu-
 lieres conueniunt: apud quas de more uirgines
 thyrsam ferunt, in honorè Dei bacchantes, eiq;
 per cœtus sacrificantes. Postremò memoria
 Manadũ, quæ feruntur illi Deo astitisse, hymnis
 & cantu renouant. Sustulit & omnes impios
 qui in urbe erāt, sed maxime Pentheum ac Ly-
 turgum. Vini inuentio tum propter potus uolu-
 ptatem, tum quia corpus reddit ualidius, grata
 supra modum mortalibus fuit. Aiunt cœpurum
 in canis uinum datur, omnes Deum sospitem

optare bibenti. Cum uerò post cœnam aqua
 mistum sumitur, Iouem uocari saluatorem.
 Nam puri uini potus ad insaniam redigit. A
 qua Iouis mistus, uoluptatem latitiamq; af-
 fert, & prohibet insaniam. Ferunt ut deos, ro-
 rum ab se inuentarum meritis, maximè Dio-
 nysium ac Cererem ab hominibus coli: alteram
 suauissimi potus autorem, alteram ob frugum
 ab se repertas. Traditur quoq; & alter maior
 prior atate fuisse Dionysius, quem aiunt ex Ioue
 & Proserpina natum, à nonnullisq; appella-
 tum Sabasin. Huius genus sacra honorisq;
 propter pudorẽ nocturna occultaq; agunt. Di-
 citur propter ingenij acumen primus boues ad
 iugum iunxisse, eorumq; opera frugem iacta-
 mina reddidisse: qua ex re illum cum cornibus
 finxerunt. Ex Semele uerò natum postea
 rem ferunt, delicijs deditum, molli corpore, &
 præ ceteris decoro, uoluptatibus insuper uen-
 reis indulgẽtem: in exercitum mulierum copias
 circumduxisse, armatam hastis thyrsu inuolu-
 tis. Tradunt & Musas uirgines cum eo pro-
 ctas, apprimè eruditas. His tum propter casti-
 suauitatem, tum quia doctæ psallere, bonisq;
 artibus erudita erant, Deus ille oblectabatur.
 Secutus est ipsum Silenus quoque pedagoga
 ac natruor, optimorumq; institutor studiorum,
 qui plurimè Dionysio ad uirtutem ac gloriam
 resq; bellicas profuit. Armis bellicis impu-
 gna

gna utebatur, & pardorum pellibus: pacis tem-
 pore in solennitatibus diebusque festis uestes
 floridas, molles ac delicatas induebat. Si quan-
 do ex potu bibentis caput agitaretur, mitra ca-
 put alligabat. Vnde & Muriphoros dictus est.
 Reges posteri pro mitra caput diademate uin-
 ciri sunt soliti. Aiunt insuper Dimetera uo-
 catum, quonia ex uno patre duo sint orti Dio-
 nysij, & matribus duabus. Verum posteriori
 prioris ascripta sunt gesta. Quapropter qui
 postmodum secuti sunt, ueritatis ignari, nomi-
 nisq; ducti similitudine, unicum extitisse Dios-
 nysium crediderunt. Nartheca quoq; ex huius-
 modi tribuunt ei causa. Cum nouiter reperto
 uino, nondum aquam infundere consueissent, in
 amicorum epulis ac festis diebus uini purum
 ad uoluptate potantes, ebrij reddebantur. Qua
 ex relignis baculis, quos gestabant, alteri al-
 teros percutientes, plurimos uulnerabat. Qui-
 dam peribant ex uulnere. Ut eiusmodi certa-
 mina prohiberetur, Dionysius, ut modico uino,
 utq; pro fustibus lignis ferulis uterentur, edi-
 xit. Plurima ei cognomina à rebus, quas egit,
 sunt ab hominibus indita. Nam alij Bacchum,
 à mulieribus quæ bacchantes illum sequeban-
 tur, dixere. Alij à torculari, quo uinum expri-
 mitur, Leneum. Quidam Bromium, à tonitru
 qui in eius ortu contigit. Brontius insuper, ex
 eadem appellatur causa. Quin etiam trium-

phator dicitur, quod primus omnium de laedi
 multis cum spolijs in patriam reuersus triump
 phauit. Alys quoque cognominibus, quae lin
 gum esset recensere, & alienum ab huius
 uocatus est. Duplici esse uidetur forma, quon
 niam duo Dionysij existerunt. Primus barba
 promissa antiquo more barbam nutritus
 fuit. Speciosior posterior, iuuenis, & (ut so
 tur) deliciosus. Quidam duplicem formam di
 tributam uolunt quoniam ebrietas & irata
 dos efficiat, & hilares. Satyros etiam, quorum
 opera in saltatione ac tragædijs oblectabat.
 secum tradunt duxisse. Et Musarum quor
 dem optimis institutis, Satyrorum uero rursus
 ioco Dionysius uitam omnem felicem tradu
 bat. Scæpica præterea artis ac theatrorum
 inuentorem, & musica certaminum instituta
 rem uolunt. Omnes etiam qui in exercitijs
 suis exercebantur, fecit immunes: quod & Pri
 asteri instar Dionysij seruauerunt. Omnes enim
 musica operam dantes, immunitate potiti sunt.
 Et de Dionysio, ne modum excedat oratio, ha
 tenus. Nunc quæ de Priapo traduntur (Priapus
 enim Dionysij rebus contigua) se inserit scri
 bendi locus. Fabulantur antiqui, filium Dio
 nysij ac Veneris Priapum fuisse: ducti uero
 tis simili coniectura, quod qui uino indalgere
 sunt natura ad Venerem promptiores. Ad
 runt nonnulli præscos illos cum uellent hono
 rari

nan
 dix
 mi
 titi
 de l
 rido
 par
 tem
 spue
 uiri
 quis
 min
 peli
 lere
 la p
 de
 quis
 dan
 solus
 stib
 hort
 gans
 Diod
 ferm
 siant
 Her
 nere
 feru
 cua

num pudenda occultius nominare, Priapum dixisse. Alij genitalia dicunt causam esse hominum generationis: proptereaq; semper extitisse immortalis honore celebrata. Aegyptij de Priapo scribentes, olim Titanas aiunt Osiride ab se dolis interfecto, corpus eius in aequas partes diuisisse: us'que domo clam elatis, partem pudendam in flumen, cum singuli eam respuerent, abiectisse. Usidem postmodum ultimam uiri mortem Titanibus occisis, uiri corpus inquisisse: partesq; repertas eum in formam hominis composuisset, sacerdotibus tradidisse sepeliendas: us'que ueluti Deum Osiridem colerent, imperasse. Sola pudenda non reperiata pro Coli, inque templo suspendi iussit. Hac de Priapi genere, deque eius honore ab antiquis Aegyptijs traduntur. Hunc deum quidam Phallum, alij Typhonem nominant. Non solum autem in urbium templis, sed in agris quoque locis tanquam uinearum atque hortorum custos olitur, fructuum fures castigans. Non solum autem in ceremonijs, qua Dionysio impenduntur, sed & in reliquis ferme alijs huic Deo sacra cum risu & ludo fiunt. Simili ortu fuisse quidam existimant Hermaphroditum: quem ex Mercurio ac Venere genitum, utriusque parentis nomen cepisse ferunt. Hunc Deum esse opinantur promiscua uiri ac femina natura fuisse quoque specie

mollitięq; corporis femina similem, & opus
 exercuisse uiri. Quidam eiusmodi partus asserunt
 nature monstra, quod raro fiant, atq; aliquid
 quid tum bonum tum malum portendat. Quoniam
 uerò Musarum in Dionysij gestis meminimus,
 uidetur nunc de his diligentius scribere
 di tēpus. Plurimi, & ij præsertim, qui probantur
 scriptores, tradunt eas Iouis & Memnonis
 filias: pauci ex poetis, in quibus est Alcman,
 filias esse Cæli ac Terræ aiunt. In numero quoque
 dissentiant. Nam quidam tres, alij nouem asserunt
 extitisse. Verum nouem numerus iuu-
 luit, ijs comprobantibus, qui habitati sunt (Eli-
 merum dico atque Hesiodum, ceterosq; eiu-
 modi) ceteris præstantiores. Homerus enim
 Musas nouem esse pulchritudine eximia. Hesiodus
 etiam recenset nomina, Clio, Erato, Thalia,
 Melpomene, Terpsichore, Erato, Poly-
 lychnia, Urania, Calliope, quæ omnibus est
 lior. Harum cuiuslibet sua officia tribuunt, et
 rum quæ ad musicæ artem spectant, uelati-
 ticam, melodiam, saltationem, choreas, astro-
 logiã, reliquasq; doctrinas. Plures asserunt
 fuisse uirgines, quoniam uirtutis disciplinam
 compta esse uideatur. Musas eò uolunt cog-
 minatas, quòd homines bona utiliaq; dicunt
 & quæ ab indoctis ignorantur. Nomina quoque
 à proprio munere tribuerunt. Nam Clio præ-
 gloriam, quæ ex poetarum laudibus oritur,

sta
 qua
 cip
 tar
 lod
 ren
 qua
 eli
 quo
 inn
 cal
 ani
 liop
 den

P
 tet,
 rer
 res.
 tur
 plex
 qui
 ber
 ut
 eli
 stat

Nam uolunt. Enterpen, propter uoluptatem
 quæ ab audientibus ex honesti eruditione per-
 cipitur. Thaliam, quòd in longum tempus poë-
 tarum laus parta uivescat. Melpomenen, a me-
 lodia, qua audientes demulceantur. Terpsichō-
 ren, eo quòd audientes oblectat propter bona
 quæ proueniunt ex doctrina. Erato, quòd do-
 cti homines ab omnibus amentur. Polymniam,
 quoniam cantus suauitate poëtas reddit gloria
 immortales. Uraniam, quòd uiros eruditos ad
 cælum tollat. Gloria enim ac sapientia eleuat
 animos ad cælestium contemplationem. Cal-
 liopen, quòd cantus suauitate ceteras antee-
 dens, magni ab auditoribus æstimetur.

CAPVT II.

De Hercule, & duodecim eius laboribus, cæ-
 terisque ab eo usq; ad uitæ finem gestis.

Posteaquam de Musis retuli, nunc gesta
 Herculis recenseamus. Neque uerò me la-
 tet, magna in difficultate uersari tum ueterum
 rerum, tum præcipuè operum Herculis scripto-
 res. Ea enim fuisse amplitudine singuli faten-
 tur, ut omnium, quæ memoria hominum com-
 plexa est, gesta superare uideatur. Difficile
 quippe est pro dignitate rerum eius acta scri-
 bere: atque ea quæ tãta magnitudine extiteret,
 ut immortale præmium mereantur, æqua fa-
 ctis oratione prosequi. Nam cum propter uetust-
 itatem admirationemq; rerum multi haud fa-

cilè crederent scribentibus, necesse fuit in his
 quæ maxima habebantur, prætermittere que-
 dam: ne omnia scribendo, historiæ parum scilicet
 haberetur. Nonnulli enim legentium haud
 èto iudicio usi, nimis exquisitè antiquas res
 his quæ nunc geruntur, perpendunt, æstimant.
 Herculis uirtutem ex nostrorum hominum im-
 becillitate. Ita rerum gestarum nimia mag-
 tudine moti, haudquaquam historicis creden-
 runt. Verùm in priscis illis rebus, ac fabulis
 milibus non omnino ad quadrantem ueritas
 peruestiganda est. Etenim in theatris licet sit
 Minotaurum forma qua fertur, minus
 extitisse, nec tricorporem Geryonem: tam
 pro ueris eas fabulas ducimus, fauorèque
 Dei honores augemus. Et sanè periniquum
 uidetur, cum Hercules, dum uixit, orbis
 suo labore perdomuerit, homines tantorum
 beneficiorum immemores, eius laudi claris uo-
 cibus partem calumniando detrahere: cum ipse
 propter ipsius uirtutis excellentiam com-
 muni omnium consensu immortalitatem
 tribuerint, nos neque traditã quoque à patri-
 bus erga illum Deum pietatem seruare. Verum
 his posthabitis, opera eius ab initio exponemus
 tum poetarum, tum scriptorum antiquissimis
 imitati. Ex Danaë Acrisij ac Ioæ natum Per-
 sea ferunt: ex eo Andromedãque Cephæ
 Euryonem. Is deinceps sumpta Eurydice Pelopon-
 nesum.

Alc
 cum
 He
 rant
 rior
 enim
 Alc
 boris
 creat
 tate.
 est. se
 Alc
 tum,
 lierè
 pta.
 ast
 uasce
 bus
 comp
 te ten
 lio fr
 culis
 fertu
 regen
 cum q
 sbeu
 immo
 rita,
 Herc

Alcmenam procreauit. Hanc dolo Iupiter
 cum cognouisset, Herculem genuit. Hoc pacto
 Hercules paternum genus ad maximum refer-
 runt deorum. Eius uirtutem non solum ex ope-
 ribus spectare licet, sed etiam ex genere. Iouem
 enim ferunt tribus noctibus in unam redactis
 Alcmenæ operam dedisse, maximum futuri ro-
 boris indicium, tantum temporis in eo puero
 creando impensum. Quod non amoris cupidi-
 tate, prout in alijs mulieribus contigit, factum
 est, sed pueri gignendi gratia. Itaque nolens uis
 Alcmenam aggredi, neque fidens posse illi coi-
 tum, ob eius prudentiam, persuadere, dolo mu-
 lierem aggressus est, Amphitrionis forma assum-
 pta. Adueniente partus tempore Iouem dejs
 astantibus prædixisse ferunt, ea die puerum qui
 nasceretur, se persidorum regem facturum. Qui-
 bus uerbis mota Iuno, Lucinam filiam iussit
 comprimere Alcmenæ partum, Eurystheum an-
 te tempus in lucem educere. Iupiter licet consi-
 lio frustratus, quod prædixerat ratum, & Her-
 culis famam claram esse uolens, dixisse Iunoni
 fertur permittere se Eurystheum, ut prædixerat,
 regem esse, Herculemq; et subijci uelle: duode-
 cim quoque certamina ab eo persici, quæ Eury-
 stheus mandasset: quibus consummatis fieret
 immortalis. Alcmena post partum Iunonem ue-
 rita, puerum in loco exposuit, quem nunc ab eo
 Herculem campum dicunt. Quo tempore Mi-
 nerua

nerua unà cum Iunone profecta, cum infans
 natura admiraretur, Iunoni suasisit, ut illi ma-
 mam praberet. Qua prater atatem uolentia
 sumpta, Iuno dolore mota puerum abiecit. Ma-
 nerua illum matri detulit nutriendum. Miru-
 bitur meritò quis rem insuetam accidisse, &
 mater, quam ad filiorum amorem natura com-
 pellit, ex se natum perditum iret: nouerca, quæ
 natura odisse priuignos solet, ignorans saluam
 infantem, Iuno deinceps duos dracones ad pe-
 dendum misit puerum: quos ille utraq; man-
 faucibus apprehensos strangulauit. Unde illi
 Argiui, quoniam Iunonis opera gloriam esse
 adeptus, cum antea Alcæus uocaretur, Her-
 cleum dixere. Reliquis imponuntur à patri-
 bus nomina: huic soli uirtus nomen dedit. De-
 terim Amphitrion è Tiryntho pulsus, Theba-
 cõcessit. Hercules antea educatus optimi, &
 taminum quoq; exercitio deditus, & corporis
 robore excelluit, & animi uirtute. Ad-
 ephēbus primùm ad liberandas seruitute The-
 bas operam impendit, tanquam patria gratia
 redditurus. Erant subditi Thebani Erigone
 Minyarum regi, superbè ab eis annis singulis
 certum tributum exigenti. Sed minime uerum
 imperantium uires, rem aggressus est mem-
 dignam. Omnes qui ad exigenda tributa me-
 erant, malè mulctatos è ciuitate expulit. Er-
 gino eius rei auctorem dari sibi postulat.

Cre-
 tus,
 At
 num
 deor-
 xa, a
 uatir
 flo, n
 dum
 pingo
 sus, i
 gnad
 occid
 ciuita
 rum p
 rerat
 sam s
 tus ad
 naptu
 misit.
 Hercu
 arces
 obtem
 to supe
 flum e
 mina p
 tate po
 motus
 uirtute

Creon Thebanorum rex illius potentia terris
 tus, paratus erat seditionis tradere auctorem,
 At Hercules comparatam adolescentium ma-
 num ad libertatem patriæ cohortatus, arma ex
 deorum templis, progenitorum spolia dijs assi-
 xa, ad belli usum deprompsit. Nulla enim pri-
 uatim in urbe erant arma, sed singulis, regis edi-
 cto, ne desciscerent, adempta. Audiens postmo-
 dum Hercules Eriginum cum exercitu appro-
 pinquare urbi, obuiam cum militibus egres-
 sus, in quodam angusto aditu, ubi paucus pu-
 gnandi locus erat, regem adortus, prælio uictum
 occidit, omni illius exercitu deleto: extemploq;
 ciuitatem Orchomeniorum captam, Minya-
 rum prius incensa regia, euertit. Ad quarum
 rerum famam per uniuersam Graciam disper-
 sam stupentibus omnibus, Creon rex admira-
 tus adolescentis uirtutem, filiam illi Megaram
 naptui despondit: urbisq; uelut filio curam per-
 misit. Eurystheus habens Argis regnum, nota
 Herculis fama, cum ad perficienda certamina
 arcessit. Renuentem iussit Iupiter Euristheo
 obtemperare. At is Delphos adiens, consulo
 super his deo, responsum tulit à dijs, iniun-
 ctum esse ut Eurysthei iussu duodecim certas-
 mina persiceret: quibus transactis immortalis
 tate potiretur. Ea ex re haud parum est com-
 motus animo Hercules. Nam & sua indignum
 uirtute uidebatur, humiliori seruire: & Iouis
 patris

poëteri appellarunt. Poëtarum quidam, inter
 eos Antimachus, tradunt, non Thracum, sed
 Arabum regem fuisse Lycurgum, qui & Dionysio
 & Bacchidibus in Nysa Arabia cum
 exercitu occurrisset. At Dionysius pœna im-
 pijs, premio bonis affectus, ex Indis Thebas ele-
 phanto uectus peruenit. A triennio uerò in
 peregrinationibus exacto, Græcos instituta
 Trieteridas tradunt. Ipsum quoq; fabulantur,
 multarum gentium spolijs onustum, primum omnium
 in patria triumphasse. Sed in hoc genere maxi-
 me conueniunt prisca. Disputant uerò, non pau-
 cas Græcorum urbes ab his fuisse conditas.
 Nam Ilienses, Nasij, & qui ciuitates in-
 lunt liberas, insuper Teti, alijq; plures, fuisse
 illos ostendunt conditores. Teti quidem
 apud se ortum ea tradunt coniectura, quod
 etiam adhuc in eorum urbe certo anni tempore
 è terra uini fons sua sponte fluat, sapore suauis-
 simo. Cateri uerò, hi quidem ostentant suam
 regionem Dionysio dicatam: hi erecta tem-
 pla illi, sacræque olim statuta. Postremò cum in
 pluribus orbis locis illius Dei meritorum mo-
 stigia monstrantur, haud mirum est, multum
 existimare suas urbes patriamq; præ ceteris
 Dionysio dilectas. Sentit & poëta nobiscum,
 enumerans in hymnis eos, qui de suo genere
 ambigunt, & simul illum asserens in Ara-
 bia Nysa ortum. Haud uerò inscius sum, Liby-

bya
 gen
 Di
 aiu
 apu
 Gra
 post
 ut n
 scrip
 dict.
 Dion
 abso
 Arge
 plura
 rens
 ricas
 Gra
 mum
 Gra
 nomi
 didis
 Phæn
 cias.
 sunt,
 lodia
 rum t
 ris, Or
 genio
 motus

bya qua ad Oceanum uergit accolas, de huius
 genere differentes, Nysam, & alia qua de
 Dionysio feruntur, quorum multa apud eos
 aiunt permanere ad hoc usque tempus, uestigia
 apud se facta contendere. His plures prisci
 Græcorum scriptores, poëtaq; hique etiam qui
 postmodum secuti sunt, assentiuntur. Nos uerò,
 ut nihil eorum qua de Dionysio comperimus
 scripta, omittatur, paucis qua tum à Libyis
 dicta, tum à Græcis scriptoribus, præsertim à
 Dionysio ueteris històriæ autore tradita sunt,
 absoluemus. Hic enim Dionysy, Amazonum,
 Argonautarum, Troianique belli gesta, ac
 plura alia memoria prodidit, inuicem conse-
 rens & qua à priscis poëtis, & qua ab histo-
 ricis narrantur. Hic ait, primum Linum in
 Græcia numeros ac melodiam repperisse. Cad-
 mum ex Phœnicia aduexisse literas, primumq;
 Græcam linguam inuenisse, ac rebus dedisse
 nomina. Ad hæc characteribus formam in-
 didisse: communiq; uerbo literas, quoniam ex
 Phœnicia traducta essent, appellatas Phœni-
 cias. Sed à Pelasgis qui primi eis literis usi
 sunt, Pelasgas dixere. Lini tum poësi, tum me-
 lodia excellentis, plures discipuli exstiterè. Ho-
 rum tres præcipui habiti, Hercules, Thamy-
 ris, Orpheus. Hercules cithara discens, cum in-
 genio esset tardo, ob eamq; rem uapularèt, ira
 motus Linum cithara peremit. Thamyris na-

patri non obtemperare, tum inutile, tum impu-
 sibile ducebat. Hac anxietate perplexo animo,
 Iuno rabiem iniecit. Itaque in insaniam amen-
 tiamq; uersus, Iolaum occidere uoluit. Quo fu-
 gente, filios qui prope Megaram habitabant,
 sagittis uelut hostes appetijt. Paulatim abse-
 dente dementia, prateritum recognoscens su-
 cinus, doluit ex tanta calamitate. Cumq; su-
 guli unà eius malo mœrerent, diu quieuit dum,
 fugiens hominum consortia & consolationes.
 Tandem tempore dolorem mitigantes, paratu-
 ad subeunda pericula, ad Eurystheum uenit.
 A quo primùm imperatus est Nemei leonem in-
 terficiendi labor. Hic, prater modum iuuenis,
 & qui neq; ferro, neque ære, neq; lapide uul-
 rari posset, manibus necessariò erat occidenda.
 Versabatur is maximè inter Mycenus ad bo-
 meam syluam, circa montem, quem à casto To-
 tonem dixerunt. Huius in radicibus aderat sy-
 lunca, ad quam diuertebat belua. Hercules
 ad locum accessisset, refugientem in spelunca
 insecutus feram, altero aditus ore obturato, ma-
 nibus leonem comprahensum suffocauit. De-
 tractam pellem corpori tegumentum ad futura
 pericula circūdedit. Secundum ei certamen
 ditū fuit, interitus hydrae Lerneæ: ex cuius
 pore centum prodibant serpentum capite
 ces: quarū singulis castis, duas renascebantur
 eamq; rem minimè uinci uidebatur posse.

par
 ficu
 eu
 fluen
 belu
 illar
 extit
 Arca
 man
 teba
 lidur
 gress
 scrip
 stric
 pruo
 mer
 timo
 His
 expu
 pinqu
 lem c
 dolin
 ro oli
 tunc
 Quar
 rum I
 Herc
 tum
 pinqu

pars amputata ualidior redderetur. Hanc dif-
 ficultatem arte superans, Iolaum monuit ut
 euestigio incisam ceruicem, face lignea, ne ef-
 flueret sanguis, inureret. Hoc pacto superata
 belua, sagittas suas eius sanguine tinxit, quo
 illarum uulnus mortiferum redderetur. Tertius
 exitit labor datus, ut aprum Erymanthium
 Arcadia uastatem agros, uiuum afferret. Quod
 mandatum admodum difficile uisum est. Opor-
 tebat enim cum eo pugnantem ad eum uiribus ua-
 lidum, animoq; prouidum esse, ut in bestia con-
 gressu caueret, ne elapsa manibus, dentium di-
 scrimen subiret: neue ui perimeret arctius con-
 strictam. Hoc arduum factu censebat: sed ea
 prudentia certauit, ut bestiam uiuam super hu-
 meros ad Eurystheum afferret. Qua conspecta
 timore ductus rex, in areo se uase abscondit.
 His actis Hercules Centauros ob hanc causam
 expugnauit. Pholus erat Centaurus, à quo pro-
 pinquus mons dictus est. Hic hospitem Hercu-
 lem cum domi suscepisset, defossum antea uini
 dolium extulit. Hoc tradunt cuidam Centau-
 ro olim à Dionysio datum, imperatumque ut
 tunc uinum proferret, cum adesset Hercules.
 Quarta postmodum progenie Pholum, uerbo-
 rum Dionysij memorem, uini dolium aiunt ob
 Herculis honorem referasse. Verum eius odor,
 tum uetustate uini, tum uirtute ingens ad pro-
 pinquos Centauros delatus, ebrios reddidit.

Vna igitur domum Pholii magno ingressi tantum multo, ad rapinam uersi sunt. Pholus timens, cum se abscondisset, solus Hercules illi obstitit. Pugnandum erat cum his, qui ex matre dii erant: quibus equorum uelocitas, robur biformis corporis, hominum prudentia inest. Centauri pars tediis ab radice auulsis, pars magnis saxis, quidam accensis facibus, alij securibus ingentibus certabant. Hercules intrepidus, pro dignitate ab se gestorum, pugnam subiit: iuuat in hoc eos bello mater Nebula, maximum imbrem infundens, qui haud nocet quadrupedibus: hominibus uero solum lubricum fecit. Hoc auxilio fultos Centauros, Hercules tamen superior, multos eorum peremptos, reliquos in fugam uertit. Ex defunctis clarissimi erant Daphnis, Argeus, Amphion, Hippotion, Orios, Isoples, Melanchetes, Thermoderpos, Phrixus. Qui uero aufugerunt, mortem deinceps poenam dedere. Omados, qui in Arcadia Alcinoi Eurythi sorori uim attulerat, peremptus est. Qua in re Hercules uirtutem admirari omnes sunt, qui & illam hostem priuatum odiret, & iniuriam sit malioris ultus. Verum cum Pholus Centauros qua pugna ceciderant, ut cognatos sepeliret, contigit ut sagitta a quodam auulsa seipsum feriret: quo uulnere, cum curari nequiret, obiit. Hercules magnifice sepelijt sub monte, quae

R
ei gl
caim
guo
los a
nom
nem
occid
anre
capta
genio
ribus
indag
mien
ne, e
aut
Cum
ues ex
denti
pulsis
finitis
super
rum:
faras
eres t
Qua
mit.
cepit
iuuan
tracta

ei glorioſior omni columna cecidit. Ab ipſo
 eum mons abſq; alio epigrammate Pholos co-
 gnominatur. Nam montis cognomen, qui Phos-
 los dicitur, non epigramma aliquod ſepulti
 nomen repræſentat. Eodem modo & Chiro-
 nem arte medicina præditum, inuitus ſagitta
 occidit. Deinceps mandatum Herculi eſt, ut
 aureis cornibus ceruam uolocitate eximiam,
 captam adduceret. Hoc certamen abſoluit in-
 genio, quod non inutilius habetur corporis uis-
 ribus. Hanc retibus quidam captam aiunt, ali-
 j indagine abſq; labore depræhenſam eſſe dor-
 mientem. Nonnulli continua feſta perſecutio-
 ne, eſſe captam uolunt. Quod certamen non u-
 aut periculo eſt, ſed ingenio conſummatum.
 Cum mandatum præterea Herculi eſſet, ut a-
 ues ex Strymphalide palude pelleret, arte ac præ-
 dentia facile iniunctum laborem perfecit, ex-
 pulſis auibus, quæ innumera multitudine etiam
 ſinitimarum regionum fructus uæſtabant. Vt
 ſuperari non poterant, propter ingentem nume-
 rum: ingenio opus erat. Tabulam ergo aneam
 parauit, quæ repercuſſa ingenti ſonitu uolu-
 cres timore ad fugam compulſit longinquam.
 Quæ ex re paludem ab auium moleſtia exe-
 mit. Poſt hæc in Herculis contemptum præ-
 cepit Euryſtheus, ut aulam Augiæ nemine
 iuuante purgaret. Hæc per multos annos con-
 tractis ſordibus ſimoque repleta erat. At ille

ad effugiendam contumeliam humeris aulam
 mundare horruit, sed Pignione flumine super-
 inducō, cursu eius aulam purgavit absq; igni-
 minia, una die opere perfecto. Miranda profu-
 tō Hercules prudentia: qui quod per ignomi-
 niam superbe imperatum erat, in laudem ver-
 tens, nil indignum egit immortalitate. Suscepit
 deinde onus tauri ex Creta, quem Pasiphaë
 mabat, deducendi. Eō in insulam nauigan-
 Minois regis auxilio taurum in Peloponno-
 sum longum profecō maris iter, deduxit. Hi
 aēlis Olympicum instituit certamen, locum
 optimum existimans ad tantos hominum con-
 uentus, campos iuxta Alpheum flumen su-
 Ibi hæc certamina Ioui patri dedicauit con-
 natus: quoniam & ipse quoque bene de homi-
 num genere absque premio esset meritus. In
 uerō certamina, quanquam inuicem diuisi-
 absq; pugna euicit, nullo propter singularem
 uirtutē secum cōgredi auso. Nam pugiles aut
 cratiastes superare eos qui in stadio certant, dif-
 cile est. Arduum item est, illos qui leuibus certami-
 nibus excellant, cum ijs qui in grauioribus
 uersati sunt, contendere. Merito igitur omnia
 hoc ab Hercule institutum certamen habere
 præstantissimum, quod ab optimo uiro pro-
 cipium sumpsit. Non uidentur autē dona omnia
 eēda, à dijs Herculi ob uirtutem tributa. Nam
 cum ex belli laboribus ad requiē se, ac hanc

certa
 suis
 clau
 insig
 paces
 ricult
 nauis
 uti d
 dem
 strau
 licet
 mina
 Seme
 ptore
 ribus
 fut.
 talis,
 melio
 insula
 laceß
 tis ex
 adept
 deos t
 gnomi
 tur. E
 sum
 tos dig
 rant,
 cum u

catus, diesq; festos contulisset, Deus quilibet
 suis eum muneribus ornavit: Pallas pepulum,
 clavam ac thoracem Vulcanus dedit, uterque
 insigne sue artis opus. Nam altera rē ad usum
 pacis voluptatemq; concessit, alter ad belli pe-
 ricula euitanda. Neptunus insuper equos do-
 nauit, Mercurius ensē, Apollo arcum: quo
 uti docuit. Ceres ad expiandam Centaurum ca-
 dem quadam parua mysteria celebrare mon-
 stravit. Rem precipuam circa huius dei genus
 licet advertere. Iupiter primam mortalem fæ-
 minam Nioben Phoronei cognouit, ultimam
 Semelen: quam sextamdecimam à Niobe scri-
 ptores genitam tradunt. à cuius primam ma-
 ribus genere homines cœpit, in eaque ipsa de-
 sūt. Post hanc nullius appetit concubitū mor-
 tali, neminem sperans huic similē fore, nolensq;
 melioribus immiscere deteriora. Postea circa
 insulam Pallenem Gigantibus bello cœlestes
 laceissentibus, Hercules pro dijs pugnans, mul-
 tis ex hostibus interfectus, maximam gloriam
 adeptus est. Iupiter eos, qui sibi adstiterant,
 deos tantum Olympios appellavit: ut hoc co-
 gnominis honore bonus à malo internoscere-
 tur. Eodem quoque cognomine solum Diony-
 sium Herculemq; mortalibus sceminis ora-
 tos dignatus est: non solum quia ab se nati e-
 rant, sed propter parem uirtutis amulationem:
 cum uterque multis mortales beneficijs af-

fecisset. Iupiter Prometheum, qui hominibus ignem dederat, uinculis alligauit, aquila proposita, qua illius iecur depasceretur. Hanc Hercules, illius miseratus pœnam, qui ob beneficium hominibus impensum plecebatur, sagitta peremit: Iouisq; iram mitigans, beneficiorum socium exemit à cruciatu. Labor deinceps est ei iniunctus, Diomedis Thracis equos decedendi. Erant equorum praesepia ob equorum feritatem area: ferreis catenis equi uiribus ualidis uinciebantur. Cibis alebantur non quos terra fert, sed hospitum eò diuertentium carnibus. Hos cupiens Hercules abducere, primò Diomedem cepit, deditq; suo exemplo equos comedendum. Mansuetiores deinde factos, seque adductos Eurystheus Iunoni sacra. Quorum genus usque ad Macedonem Alcedonum permansit. Cum Iasone postmodum uellus auream rapiendum nauigauit in Colchidam, sed de Argonautis posterius dicetur. Acceptis insuper ab Eurystheo mandatis Hercules ut cingulum Hippolytæ Amazonis afferret, uersus eam cum exercitu profectus, ad Euxinum pontum nauigauit. Ac per ostia Thermodontis fluij ingressus, prope Themiscyram, ubi Amazonum regia erat, castra posuit. Primum auxilium ab eis postulat: sed ubi reuertes intellexit armis agendum censuit. Amazonibus exterritis Hercules oppositis, quæ nobiliores bello erant

Her
Et p
men
gnan
in pr
hanc
hoste
terem
bellic
rens,
cepta
interf
Arten
Deia
Adip
uare
quaq
Amaz
fortita
morib
sam i
Ex cap
nalipp
cimus
iniunc
loca ne
se ded
magni
sum

Herculem solum acri certamine appetiuerunt.
 Et primum Aella, quæ ex uelocitate id no-
 men traxerat, cum uelociorem se reperisset, pu-
 gnans occubuit. Secunda Philippis, euestigio
 in primo congressu unico uulnere cecidit. Post
 hanc Parthoë: quam septies ex prouocatione
 hostem superasse aiebant, inita pugna est in-
 terempta. Quartam deinceps Eribiam, quæ
 bellicis rebus expertam fortitudinem præ se fe-
 rens, aliorum auxilium reuebat, opinione de-
 ceptam, cum fortiorem offendisset, Hercules
 interfecit. Dehinc Celeno, Eurybia, Phœbe,
 Artemis uenatrix ab eo peremptæ. Post has
 Deianiram, Asteriam, Marpen, Termessam,
 Adippen deuicit: quæ cum uirginitatem ser-
 uare iurasset, iusiurandum seruauit, uitam ne-
 quaquam saluare potuit. Menalippe, quæ
 Amazonibus præerat, præcipua excellens
 fortitudine, Imperium abiicit. Hercules cla-
 moribus sublatis, multitudinem in fugam uer-
 sam insecutus, Amazonum gentem deleuit.
 Ex captiuis Antiopen Theseo largitus est, Me-
 nalippa sublato baltheo salutem dedit. De-
 cimus deinceps labor ab Eurystheo Herculi
 iniunctus, ut Geryonis boues, qui in Iberia
 loca uersus Oceanum sita pascebantur, ad
 se deduceret. Hercules sciens hunc laborem
 magni difficilisque esse certaminis, exerci-
 tum præparauit huic aptum expeditioni.

Vulgata erat per orbem fama, Chrysaureus (hunc enim à diuitijs nomen traxerat) qui uniuersa Iberia imperaret, tres habere propugnatores filios, tum robore corporis, tum armis egregios exercitum præterea cuiuslibet fortissimorum militum esse. Quarum rerum gratia motus Eurystheus, existimans eam fore difficilem expugnationem, hoc Herculi certamen indixit. At ille priorum ab se gestorum memor, sidenter periculum adiens, exercitum in Creta coegit existimans inde facile se copias traducturum. Optimè enim sita insula est, ex qua in uniuersum orbem exercitus educi possit. Verùm antea Herculi Cretenses cumulatissimos honores impenderant: quibus ductus, in horum gratiam omnem feris beluis insulam ita purgavit, ac nullum agrestius animal in ea deinceps, neque ursus neque lupus, neque serpens, neque aliud quid fieri sit repertum. Hac ideo merita in insulam contulit, quòd Iupiter ibi natus altusque fuerit. Et ea igitur in Libyam nauigans, Antæum pro corpore robore ac palaestra præclarum (militum enim externos secum certamine congressus considerat) ad pugnam prouocatum peremit. Tum in Libya feris beluis plena, nonnullas quas periegit oras ita domesticas reddidit, ut agrorum cultura, plantis fructiferis, uitibus, oleis, fertiles redderentur. Ita Libyam antea obstratas multiplices infestam ac desertam, admodum

bitabilem culturamq; præbuit, ut nulli alteri re-
gioni cederet felicitate. Eodem pacto sceles-
sus nefarij; q; hominibus, superbia insuper ela-
tis principibus morte sublatis, urbes reddidit
felices. Tradunt Herculem ideo feras bestias
hominēsque impios odisse, atque oppugnasse,
quod serpentes se adhuc infantem interficere
voluissent: quodq; uir factus Imperium subie-
rit superbi, atque iniusti domini, ea certamina
imperantis. Post Antei mortem in Aegy-
ptum transiens, Busiridem occidit regem ho-
spitum cade ad se accedentium grassantem.
Cum transisset loca arida Libya, inuento ubere
solo, urbem condidit à multitudine portarum
quæ in ea erant, centum portarum appellatam.
Eius urbis status usque ad posteriora permansit
tempora: quibus Carthaginenses maximis
copijs urbem ab se expugnatam cepere. Peragra-
ta maiori Libya parte Hercules ad Occa-
num, qui est ad Gades, peruenit: ibique ab utra-
que continentis parte columnis positus, in Ibe-
riam cum exercitu transiit, Chrysauiq; filios
tribus magnis exercitijs fidentes, singulari
provocatione sustulit. Capta Iberia, greges
boum secum adducens, iterque per Iberiam
faciens, cum quidam eius gentis rex, uir ius-
tus præ ceteris ac probus, cum magno honore
excepisset, partem boum regi dono dedit.
Quos ille Herculi dicans, singulis annis ex

his pulchriorem illi taurum sacrificauit. His
 sacros in Iberia boues usque ad nostra tempo-
 ra constat perseuerasse. Postquam columnarum
 Herculis meminimus, uidetur de his amplius
 paulò dicendum. Montes ab utroque lateri
 continentis mari Oceano imminet; in quibus
 statuit columnas. Cupiens autem sempiternum
 sui nominis monumentum esse, aiunt utrumque
 montem congesta humo adeò ampliasse, ut Octa-
 ni maris aditum antea inter utrumque continen-
 tem latum, arctiorem longioremque redderet,
 quò magna cete in nostrum pelagus adire mo-
 quirent, utque ad posterum perpetua eius opor-
 gloria maneret. Tradunt alij coniunctis prius
 montibus ab eo effossis, peruium Oceanum ad
 nostrum mare factum. Verùm hæc cum singu-
 lis liceat ex uoluntate credere, existimatio
 hominum relinquenda sunt. Sed tamen anti-
 huic simile opus in Græcia effecerat. Nam
 locis, quæ Tempe appellantur, ubi late stagno-
 bat in campis aqua, ducta fossa aquam dire-
 xit, Theßalia circa Peneum fluumium campis
 fertiles præbens. In Bæotia secus egit. Non
 alueo Minei fluminis effosso, omnem regionem
 stagnantem inutilemque reddidit. Sed Theßa-
 lia opera in Græcorum gratiam acta sunt.
 Aduersus uerò Bæotios in pœnam mitigan-
 dam urbem incolentium, ultionemque, quos
 in seruitutem redegerant, Thebanorum, He-

roru
 to,
 ctus
 inter
 ingen
 quere
 pellat
 colis
 reliqu
 urbs
 Celta
 omnis
 ab eis
 postm
 Deus
 cum
 Italia
 diffic
 postea
 tisque
 festos
 cisis eo
 itiner
 eam q
 eos tr
 ram,
 dio pa
 sti hon
 paucit

rorum regno optimis eius regionis uiris tradi-
 to, cum exercitu in Celticam Galliam profes-
 sus est: omniq; per agrata prouincia, infandum
 interficiendorum hospitem morem sustulit. Cū
 ingens ex omnibus gentibus eum exercitus se-
 queretur, urbem condidit amplam, quam ap-
 pellauit Alexiam, plurimis ex propinquis in-
 colis sponte in ciuitatem confluentibus: qui cum
 reliquam multitudinem superarent, euestigio
 urbs ad barbaros mores defluxit. Hanc urbem
 Celta etiam nunc in honore habent, tanquam
 omni Celtica metropolim. Permanfit hac urbs
 ab eius conditore hucusque libera, ac sui iuris:
 postmodum à C. Casare, qui propter res gestas
 Deus dictus est, uti capta, Romanorum Imperio
 cum alijs Celtis cecit. Ab his Hercules in
 Italiam tendens, iterq; per Alpes faciens, ita
 difficilem aditu asperamque uiam strauit, ut
 postea exercitibus cum iumentis impedimen-
 tisque facile iter esset. Barbaros montanos, in-
 festos transcuntibus, latrocinijq; asuetos oc-
 cisis eorum ducibus deleuit, postera reddita
 itineris securitate. Transcendens Alpes, et
 eam que nunc Galatia uocatur, per Lygudli-
 cos transijt, patriam asperam ac omnino du-
 ram, multoq; etiam incolarum labore ac stu-
 dio paucos ferentem fructus: qua ex re robu-
 sti homines sunt, ualidique corpore: tibi enim
 paucitate, colendorumque agrorum labore a-
 u s gil

giles ac leues existunt, & in bello uiri precipuè fortes. Hi cum ultra ceteros continuè agrorum exercitio fatigentur, & famina quoque rustico operi assuesecerunt. Opera tunc uirorum tum mulierum inuicem pretio conductis, mirabile nostris unius femina factum contigit, quæ prægnans cum uiris opus non cede faciens, ingentibus partus doloribus abscessit inter uirgulta: ibique absque eiulatu infantem editum, solijsq; inuolutum cum absconditum dimississet, ad opus nihil de partu locuta rediit. Sed re aduagitum infantis cognouit, qui operibus præerat, non permisit matrem labore quiescere, donec tandem infantis misertus, præbita mercede mulierem dimisit. Hercules Liguribus ac Tyrrhenis relictis, ad Tiberim fluuium, ubi nunc Roma est, missa postea seculis à Romulo Martis filio condita, peruenit. Tenebant tunc Aborigines, qui nunc Palatium appellant, urbem penitus paruulam incolentes. Inter præstantiores Potitiorum & Pinariorum erant, qui Herculem ut hospitem magno honore donisq; susceperunt. Horum uirorum monumenta usque ad hanc ætatem uisibilia permanent. Nam inter nobiliores habentur Pinariorum tanquam uetustissimum genus. Potitiorum in Palatio cochleæ descensus est lapideus, ab illo Potitia dicta, propinqua domui quæ tunc Potitij fuit. Hercules ad hanc

rem sibi à Palatinis impensum, dixisse fertur
 eos qui sibi postquam ad Deos translatus esset,
 decimam bonorum dicarent, uitam felicem ui-
 cturos. Quod & euenisse usque ad hoc tempus
 constat. Multi enim Romanorum non solum
 mediocri censu, sed & qui ditissimi sunt ha-
 biti, decimas Herculi uouerunt: posteaque
 fortunatiores facti, bona sua ad quatuor tas-
 lentorum millia Herculi sacrarunt. Lucullus
 Romanorum fermè ditissimus æstimatis bonis
 decimam Herculi partem dedit, epulas præ-
 bens continuè, ac profundens multa. Templum
 insuper iuxta Tiberim egregium Herculi con-
 didere Romani, in quo ex decimis sacra Deo
 offerunt. Deinde à Tiberi profectus per litus
 Italia ad Cumæum deuenit campum: in quo
 tradunt fuisse homines admodum fortes, &
 ob eorum scelera Gigantes appellatos. Cam-
 pus quoque ipse dictus Phlegræus, à colle qui
 olim plurimum ignis instar Aetnæ Siculi e-
 uomens, nunc Vesuius uocatur, multa ser-
 uans ignis antiqui uestigia. Cognito Herculis
 aduentu, Gigantes instructis copijs omnes ei
 obuiam profecti sunt: acriq; commissa pugna
 (pollebant enim uiribus) ferunt dñs adiutori-
 bus superiorem Herculem, pluribus illorum
 interfectis, eam regionem omni feritate pur-
 gasse. Traditur Gigantes terra dici genitos,
 propter corporum ingentem molem. Hæc de

Gigantibus qui in Phlegra deleti sunt, à nonnullis quos Timaeus rerum scriptor sequitur, feruntur. Ab his locis uersus mare profectum, opus exegit iuxta stagnum quod Auernum appellant, inter Misenum ac Dicaearchios, prope calidas aquas Proserpinae sacrum. Eius ambitus stadiorum est quinque, profunditas incredibilis: ut cum sit aqua clarissima, caerulea uideatur. Ferunt in eo priscis temporibus, quod postmodum fieri desit, inferos euocari solitos. Effluente in mare stagno, ferunt Herculem exaggerata terra fluxum clausisse, uiamque desuper iuxta mare factam. Herculeam postmodum esse uocitatam. Hinc digressus peruenit ad quandam in agro Posidoniacorum petram: ubi fabulatur miraculum quoddam accidisse. Erat uenator in regione, quae dicitur Andragathia, solitus antea eorum, quae ceperat, capita à pedes Diana dicata arboribus affigere. Cum aprum ingentem cepisset, contempta dea à se caput solum dicaturum: arborisque cupiam suspensio, cum meridianum aestum detuitans sub arbore quiescisset, in somnum incidit: tum ligaculo sua sponte dissoluto caput decidens hominem peremit. Non admittuntur id factum fortasse homines, cum sit memoria traditum, hanc deam multos iam impios merita poena multasse. At uero Hercules secus ob pietatem contigit. Nam cum ad suos

finis
de qua
per
ueren
post
reper
appre
tum,
do in
nixus
Sicili
per ar
das
cum a
à loci
sua
uocam
filius.
triam
ferret
minor
Herc
esse:
set ar
certa
postm
dit,
quis
Quod

fines Rheginorum ac Locrensiūm peruenisset,
 deque uia seſſus quiesceret, cicadarum strepitu
 pertaſus Deos orasse fertur, ut eas inde amou-
 uerent. Exaudita prece, non solum tunc, sed
 postmodum cicada nunquam sunt in his locis
 reperta. Ad mare deinde cum descendisset,
 apprimè angustū, utpote tredecim stadij la-
 tum, sicut Timæus aſſerit, boues quidem nan-
 do in Siciliam appulere, ipse cornu bouis in-
 nixus mare traiecit. Cupiens autem circumire
 Siciliam, à Peloro ad Erycem cum peruenisset,
 perambulanti litus, ferunt Nymphas ei calis-
 das aquas in requiem corporis paraſſe: qua,
 cum duplices eſſent, hæc Imerta, Geptea altera
 à locis sunt denominata. Appropinquantem
 ſue ditionis locis Herculem, ad palaſtram pro-
 uocauit Eryx, Veneris ac Butæ eius oræ regis
 filius. Orta præmij contentione, cum Eryx pa-
 triam, Hercules præmium certaminis boues of-
 ferret: indignatus primūm Eryx dicitur, boues
 minoris æſtimationis ſue regioni comparari:
 Herculem uerò reſpondiſſe, boues ſibi pluriſ
 eſſe: quibus ſi priuaretur, immortalitatem eſ-
 ſet amiſſurus. His acquieſcens Eryx, in eo
 certamine uictus, patria ſpoliatus eſt. Eam
 postmodum incolis liberam ea conditione de-
 dit, ut fructibus illius fruereſſentur, quoad alio
 quis ex ſuis poſteris ad ea loca tranſiret.
 Quod & ita contigit. Multis enim poſtea
 ſeculis

seculis Dorilaus Lacedaemonius ad Siciliam nauigans, ea regione recepta, Heracliam urbem condidit. Quae cum breui creuisset opibus, Carthaginenses tum inuidia, tum timore, nequando uiribus auclta Phoeniceorum Imperium deleret, magnis copijs à se obsessam, captam'que euertere. Sed de huius loco scribetur latius. Circundata Sicilia, tum ad loca, ubi nunc sunt Syracusae, peruensit, auditisque de Proserpina raptu feruntur, deabus illis sacrificauit: & in Cyane, praestanti forma illis taurum dedicauit. Accola insuper quotannis sacra Proserpina facere, in Cyane dies festos agere, sacris'que deam colere docuit. Deinceps per mediterranea itum cum bobus faciens, Sicanos ei instructo exercitu obuios commisso acri certamine deus, multis ex hostium numero casis: in quibus doctur quidam praclari duces, qui usque ad illud tempus heroum honores assecuti sunt, occubuisse: scilicet Leucaspis, Pedicrates, Buphinus, Glychatas, Buthes, & Crytides. Post haec per Leontinum agrum pergens, pulchritudinem eius regiones admiratus, apud eos quibus honore exceptus est, aeterna sibi reliquit monumenta. Agrosque uelut Olympi Deos festis diebus sacrisque: Herculem colere licet antea id prohibuisset, tunc tamen promissum suadente demonio, tanquam immortalitate

litatis
procu
quan
& ip
decim
immor
incolis
bene d
effodit
nomin
uestigi
Geryon
cola. I
uit: o
annua
Omu
rum or
amplifi
reddim
betur,
sacris p
les. Ita
noto st
incola p
dibant
per, eq
publice
tuere. I
lentes c
lita

litatis praesagium id fieri passus est. Cum haud
 procul urbe iter saxosum esset, boues saxis tan-
 quam cera uestigia impresserunt. Quod simile
 & ipsi Herculi cum accidisset, existimans
 decimo iam consummato labore aliquid sibi
 immortalitatis deberi, impensa sibi annua ab
 incolis sacra libens accepit. Ut igitur gratiam
 bene de se meritis referret, lacum ante urbem
 effodit quatuor ambitu stadiorum: quem à suo
 nomine uocari iussit. Idem & loco ubi bouum
 uestigia impressa sunt, nomen indidit, templo
 Geryoni constructo, quod adhuc honorant in-
 cola. Iolao quoque nepoti templum aedifica-
 uit: ostenditque quomodo honores ei ac sacra
 annua fierent, usque ad hoc tempus seruata.
 Omnes enim eam incolentes urbem, ab ipsos-
 rum ortu Iolao sacras nutriunt comas, quoad
 amplissimis uictimis eum sibi Deum propitium
 reddant. Tanta uerò eius templi maiestas ha-
 betur, reuerentiâque, ut qui à suctis deficiant
 sacris pueri, nisi euadant, & mortuis simi-
 les. Idem si uouerint solita sacrificia, suscepto
 uoto statim fiunt à morbo liberi. Eius regionis
 incolae portam qua hoc celebritas sacraque pro-
 dibant, Heracleam uocitarunt. Palaestra insu-
 per, equorumque certamina quotanni, ad quae
 publice omnes serui liberiq; conueniunt, insti-
 tuere. Docuere & seruos priuatim Deum co-
 lentes choreas ducere, epulasq; simul ac sacra
 celeb

celebrare Deo. Hinc Hercules cum bobus in
 Italiam profectus, cum iuxta litus progredere-
 retur, Lacrinum furem boues furantem per-
 mit. Crotonen uerò cum inuitus cecidisset, se-
 pulcro ei constructo sepeluit egregie, inu-
 radicens, futurum tempus quo ibi ciuitas in-
 signis ex mortui nomine conderetur. Ipse po-
 dibus Adriaticum sinum circumuectus, in
 Epirum primò transiit, deinde in Pelopon-
 sum. Decimo labore perfecto, ab Eurytho
 preceptum est, ut ab inferis Cerberum adu-
 peros educeret. Ad hoc opus sumpto confisus
 Athenas uenit, initiatusq; est Eleusina my-
 sterijs, quibus præerat Musæus Orphei filius.
 Quoniam uerò in Orphei nomen incidimus
 haud ab re erit paucis de eo scribere. Orpheus
 Thrax genere, filius Oeagri, doctrina meli-
 diaq; ac pœsi excessit omnes quorum extat me-
 moria. Etenim pœma mirandum edidit: et
 suauitate cantus præ cæteris clarus, adeo feras
 excreuit, ut melodia feras & arbores ad se
 diendum allicere diceretur. Doctrina de diti-
 cum theologiæ operam impendisset, in Aegyp-
 transiit: plurimarumq; ibi rerum scientia pre-
 cepta, Græcorum doctissimus tum in Deorum
 ceremonijs, tum in Theologia, tum in pœma-
 bus cantuq; est habitus. Nauigauit insuper in
 Argonautis: obq; uxoris amorem ad inferos
 descendens, à Proserpina suauitate car-

R
 allec-
 inferis
 mysu
 ru quo
 tam, T
 reuert.
 adisset
 Thesea
 uente s
 uinctus
 minum
 indicto
 Libyan
 idem sc
 Libya i
 ribili d
 exquisi
 que ob
 admod
 auream
 re auro
 tas nom
 turam:
 custodit
 hoc pro
 fode in
 rystheu
 ribus e
 oraculo

allecta impetrauit, ut defunctam uxorem ab inferis excitaret. Quod & antea fecerat Dionysius: quem dicunt matrem Semelen ab inferis quoque educam, immortalitatēque donatam, Theſonen denominasse. Nūc ad Herculem reuertamur: qui, ut ferunt fabulæ, inferos cum adisset, à Proserpina ueluti frater receptus, Theſea ex uinculis cum Pirithoo solutum, fauente sorore superis restituit. Cerberum insuper uinctum præter opinionem abstrahens, ad hominum conspectum deduxit. Ultimo ei labore indicto, mala Hesperidum aurea afferendi, in Libyam transcendit. Verum de his pomis non idem scriptores sentiunt. Aserunt quidam, in Libya in Hesperidum hortis mala aurea à terribili dracone aseruari. Alij pecudum greges exquisita pulchritudine Hesperides habuisse: que ob decorem à poetis aurea dicta sint, quem admodum & Venerem ob egregiam formam auream appellant. Nonnulli eas pecudes colore auro simili fuisse uolunt: eoque hoc appellatas nomine. Draconem uero, extitisse pastorum turam: qui ui corporis fortitudineq; præstantes, custoditis gregibus latrocinia prohiberent. Sed hoc pro arbitrio accipiant legentes. Horum custode interfecto, Hercules aurea poma ad Eurystheum cum adduxisset, pro tot exactis laboribus expectabat, sicut Apollinis prædixerat oraculum, immortalis uitam. Non omitteudo

uerò nobis uidentur, quæ de Atlante & He-
 speridum genere in fabulis feruntur. Fuisse
 Hesperia tradunt fratres duos fama celebris
 Hesperum atque Atlantem. Hos habuisse
 decoras ferè colore aureo ac rubicundo: à
 eas poëta aurea mala dixere. Ex Hesperia
 tam filiam dicunt nomine Hesperis, qua
 nupsit: & ab ea regionem Hesperiam nomi-
 nam. Ex hac Atlas septem genuit filias:
 à patre Atlantides, à matre Hesperides
 sunt. Ha cum forma ac prudentia excederent.
 Busiris Aegyptiorum rex cupiditate car-
 uirginum, piratas ad eas oras misit, ut ad-
 ptas uirgines apportarent. Quo tempore
 Hercules secundum laborem consummatum,
 rem in Libya hospites palæstra superatam
 occidit: Busiridem uerò in Aegypto ma-
 tos aduenas Ioui sacrificantem merito
 supplicio. Deinde per Nilum in Aethiopia
 profectus, Emathionem Aethiopum regem
 uillum occidit. Postremò iterum ad
 mina conuersus, prædones, qui puellæ in
 quodam dum ludorent, raptis, inq; nauibus
 fitis subitò aufugerant, insecutus, in litore
 dam depræhenos interemit, uirgines illas
 restituit patri. Quo beneficio motus Atlas
 solum dignis factis muneribus donauit He-
 lem, sed astrologiam insuper docuit, in qua
 operam curamque impendisset præcipuan-
 sphe

sphaera
 ferre b
 cum
 est glo
 Atlant
 cule, q
 cu The
 ad bell
 ram, à
 superas
 rias ob
 polytan
 probant
 taq; uir
 ricum
 inde per
 exutes,
 nq; appe
 ita cog
 hostes a
 filium s
 Commi
 so uic
 est, pars
 quoque
 ex pral
 patria i
 de his sa
 mus ges

spharam astrorum ab se adinuētam, orbem suis ferre humeris existimatus est. Hercules quoque cum spheram ad Græcos transtulisset, magna est gloria potitus, existimantibus eum omnibus Atlantico orbi successisse. Hinc occupato Hercule, qua superfuert Amazones aiunt circa Thermodonta fluvium undique conuenisse ad bellum Græci inferendum. Nam Græcorum, à quibus Hercules profectus bello ipsas superasset, & maxime Atheniensium iniurias ob earum reginam Antiopen (alijs Hippolytam tradunt) à Theseo captam, ulcisci cupiebant. Itaque Scytharum auxilio freta, adiutisq; uiribus, magno cum exercitu per Cimmericum nauigantes Bosphorum in Thraciam, inde per Europam in agrum Atheniensem transeuntes, castra in his locis, qui postea Amazonij appellati sunt, posuere. Theseus earum transitu cognito, ciuium coactis copijs, aduersus hostes una cum Antiope Amazone ex qua filium susceperat Hippolytum, proficiscitur. Commisso certamine, Atheniensium dace Theseo uictoria fuit: Amazonum pars interfecta est, pars Atheniensium agro pulsa. Antiope quoque pro uiro acriter pugnans occubuit. Quae ex pralio superfuert Amazones, desperata patria in Scythiam diuertèro. Sed quoniam de his satis antea scripsimus, ad Herculis redeamus gesta. Peractis ab eo laboribus, responsoq;

à dijs accepto, conferre plurimum ad consequen-
 dam immortalitatem, coloniam ad Sardas
 eo mitti, filiosq; ex Thespiadibus susceptos
 colonia præfici duces: Iolaum nepotem cum filijs
 (adolescentiores enim erant) destinauit. Nece-
 se uidetur nobis, quò magis huius colonia
 go constat, horum filiorum genus referre. The-
 spius uir fuit nobilis Atheniensis, Erichthi
 filius: qui imperans ei, quæ ab se denominata
 est, regioni, ex pluribus fæminis filias genuit
 quinquaginta. Hercules puer adhuc, sed robore
 præstans corporis, cupiens ex eis prolem
 pere, uocato ad sacrificium patre, cum opus
 illi epulas parasset, accersitis filiabus singulis
 tim cognouit omnes: ex quibus geniti 50. ma-
 res omnes eiusdem ferme ætatis, communiter
 ne Thespiada dicti sunt. Hos decreuit in
 niam mittere iuxta oraculi responsum, præ-
 cæto classis Iolao exercitu tradito: cui The-
 spiadum & colonia deducenda curam Hæra-
 cles permisit. Ex quinquaginta liberis duo
 bis mansere, quorum progenies etiam nunc
 citur in honore esse septem Thespijs, quorum
 muchos appellant, posterius quorum ad hæc
 tempora ciuitatis habentur principes. Reliqui
 pueris, multisq; præterea uoluntarijs ad
 candam coloniam assumptis, Iolaus in Sa-
 niam nauigans, priorem insula partem, in
 pedestrem scilicet tenuit, Iolaxam ab eo
 quæ

quoque
 ribusq;
 cosam
 fructu
 ses post
 pro ea
 dicitur.
 Dadala
 operibus
 artifices
 mnasia
 dicia qu
 nior esse
 mine, T
 bant, h
 pellauit.
 officia a
 cognomi
 modum
 larent p
 Rediens
 ciliam i
 sula. Q
 rant, co
 permisit
 colis hor
 clarus e
 quisset
 deorum

quoque dictam. Eam regionem cultiorem, arboribusq; fructiferis uberem cum effecisset, belliosam etiam reddidit. Ad eam enim hac insula fructuum copia celebrata est, ut Carthaginenses postmodum multa certamina periculaque pro ea subierint potiunda. Sed de his suo loco dicetur. Iolaus colonia condita, cum e Sicilia Dadalum accersisset, eam pluribus præclaris operibus, quæ nunc usque permanent, atque ab artificibus appellantur Dadalia, exornauit. Gymnasia insuper magna erexit, ac sumptuosa. Iudicia quoque, ac cætera, quibus ciuitas diuturnior esset ac felicior, instituit: populos à suo nomine, Thespiadibus, qui eum ut patrem colebant, hunc honorem concedentibus, Iolaos appellauit. Nam propter illius in se ut parentis officia ad eum dilexere, ut ipsum genitoris cognomine uocarint. Quo accidit, ut qui postmodum sacra ei Deo facerent, Iolaum appellarent patrem, quemadmodum Persæ Cyrum. Rediens deinceps in Græciam Iolaus, inq; Siciliam nauigans, aliquandiu permansit in insula. Quo tempore plures, qui cum eo accesserant, capti locorum amœnitate, Sicanisque permisti, in insula remansere, summo ab incolis honore accepti. Iolao, cum gloria præclarus esset, multaque diuersis in locis suis reliquisset beneficij monumenta, & templa & decorem honores plures ei ciuitates tribuere.

Verum in ea colonia mirabile quid dictu accidit. Responsum enim a Deo datum est, eam coloniam perpetua in libertate fore: quod infra adusque tempora uerum constat fuisse. Nam eius urbis populus, increbrescentibus in ea temporis diuturnitate, qui colonos numero superabant, barbaris, ipse quoque barbarum effectus, se ad montana aspera que contulit loca: ubi habitaculis terrestribus humo effossa, lacte ac carne armenorum, quorum plurima apud eos erat copia, uitam ducentes, procul a bellorum discrimine aberant. Itaque & Carthaginenses postea & Romani frustra eos armis sapius appetuere. Verum ad Hercule acta proxima superioribus reuertatur oratio. Cum is omnia absoluisset certamina, Megaram uxorem Iolao propter parentis erga liberos suos officia, concessit: existimans amplius ex ea liberos suscipere, calamitosum fore. Ad prolem uero procreandam, alteram minime suspectam querens, Iolentem Eurythi filiam in Oechalia dominantis petijt: qui Megara repulsam ueritus, super eo matrimonio se consulturum respondit. Hercules frustratus sponsa, iniuriâque motus, Eurythi abegit equos. Iphiclus Eurythi factum, ut erat, suspicans, cum ad equos inuestigandos in Tirynthum uenisset, iussus est ab Hercule turrim quandam abire ascendere, speculatum sicubi forte equos pascere

pascere
falso co
pricipi
tem He
Pylum
se muu
set, omne
monē pu
cules ad
iens, ut
quam sa
liam ce
ualetude
pretio:
eli libera
sponso
siam na
cis uenit
ctus est,
aliquan
Pretium
sina u
uens,
lit. Ceo
in infen
la wind
ret ad
colum
phala

pascere

pascerentur. Sed cum nullos aspiceret, dicens
 falso culpatum se furti, Hercules de turri
 precipitem Iphicium dedit. Ob huius mor-
 tem Hercules in morbum cum incidisset, in
 Pylium ad Neleum profectus est, hortans ut
 se muneret à cæde. Hic cum filios consului-
 set, omnes præter Nestorem iunioem, mi-
 nimè purgandum esse censuerunt. Tum Her-
 cules ad Deiphobum Hippolyti filium ad-
 iecit, ut purgaretur suadet. Sed cum nequa-
 quam sanari posset, de que morbi cura Apol-
 lincem consuleret, responsum est, facilem eius
 uoletudinis curam fore, si iusto uenderetur
 pretio: pecuniâque exinde redacta, Iphi-
 cli liberis daretur. Coactus igitur oraculi re-
 sponso parère, cum quibusdam amicis in Ae-
 siam nauigans, sponte sua à quodam ex ami-
 cis uendatus, seruus Omphale uirginis fa-
 ctus est, filie Iardanes, eorum regine, qui
 aliquando Meonij, nunc Lydy dicuntur.
 Pretium Iphicli filijs cum datum esset, pri-
 stina uoletudine recuperata, Omphale ser-
 uens, omnes eius regionis latrones sustu-
 lit. Ceoropas, qui dicebantur, pradones regio-
 ni infectos partim peremit, partim Ompha-
 le uinctos tradidit. Syleum, raptos à se uiato-
 rum ad ipus uinearum cogentem, ligone per-
 cussus cecidit. Itonas latrocinantes Om-
 phala patriam compescens, urbem eorum

receptaculum expugnatam, captamque diruit. Cognita Herculis uirtute, & quis esset, Omphale & liberum fecit, & ex eo genuit filium Laemonem. Susceperat uero & antea seruus ex serua Cleolaum. Posthac cum in Peloponnesum transcendisset, ad Troiam cum exercitu contra Laomedontem regem profectus est. Hic cum Iasone prius militauerat ad uellus aureum, promissisque ad marinum monstrum a se occisum equis frustratus est. Quibus de rebus paulo post inter Argonautas dicemus. Iason cum bello occupatus, postmodum opportunitate capta Troianis arma intulit: cum nauibus, ut aiunt quidam, magnis decem & octo, ut Homerus tradit, sex, filium Tlepoleum introducebat: centem, Herculem patrem equorum Laomedontis gratia cum sex nauibus paucisque uiris reliquis cepisse ciuitatem, & uiris patriam orbasse: ueniens ad Troiam Hercules cum copijs militum praecessit ad urbem, Oileo Amphiarai filio praefecto classis relicto. Laomedon, improviso hostium incursum praeventus, copias pro temporum angustijs comparatas, ad oppugnandas naues duxit, sperans, si illas incendisset, sinem esse bello positurum. His occurrens Oileus, commisso praelio occubuit: reliqui ad naues refugientes, classem procul a terra abegerunt. Laomedon reuersus, inuito prope urbem cum Hercule exercitu praelio, & ipse & multi praesens per-

gnantes
 tos iure
 liorum
 atos tra
 guum
 nauis o
 Hefione
 mus ur
 mam n
 de redi
 gatam
 missa c
 Olenun
 Anaxio
 pijs E
 specta
 mit. Re
 rysthe
 Tiryn
 Iolao
 Arcad
 audisse
 mitti
 rythur
 templ
 Eliden
 be ui
 didit.
 arbit

gnantes cecidere. Hercules ui capta urbe, multos iure belli interfecit. Priamo (solus enim filiorum patri consuluerat, equos Herculi pollicitos tradendos) quoniam iustus uideretur, regnum Iliensium permisit. Telamonem coronauit ob egregia uirtutis merita, tradita ei Hefione Laomedontis nata. Hic enim ui primus urbem intrarat, cum Hercules firmissimam muri arcis partem aggredieretur. Deinde rediens in Peloponnesum, militauit ob negatum premium aduersus Augeam. Comissa cum Eliensibus pugna, re infecta ad Olenum redijt. Huius filia Hippolyta cum Anaxio nupsisset, coenans cum ceteris in nuptijs Hercules, Eurytionem centaurum conspecta eius qui uim inferebat iniuria, interemit. Redeuntem in Tirynthum Herculem, Eurythius ueluti sibi insidiantem accusans, ex Tiryntho unã cum Alcmena, Ephideãque ac Iolao abire iussit. Coactus recedere, cum his ad Arcadia Pheneum diuertit. Inde motus cum audisset pompam ex Elide Neptuno ad Isthmũ mitti, cuius Eurythus Augea dux erat, Eurythum iuxta Cleonem, ubi nunc est Herculis templum, necauit. Deinceps bello aduersus Elidem moto, occisoq; Augea rege, atque urbe ui capta, Phileo Augea filio regnum tradidit. Fuerat hic antea à patre pulsus, quoniam arbiter in eum & Herculem factus, premium

Herculi dandum censuisset. Hippocoonta postmodum ex Sparta pepulit, Tyndarum fratrem, Eoniam uero Lycimini, Hercules amicum, Hippocoontis filij uiginti numero interfecerunt. Qua re incensus Hercules, cum exercitu illorum adortus, acriter commissa pugna, uictoria potius est: plurimisque eorum occisis, Sparta uel capta Tyndarum Castoris ac Pollucis patrem regem praefecit, statuens ut ad eius posterum regnum spectaret. Ex Herculis exercitu pauci admodum ceciderunt, in quibus strenui fuerunt uiri Iphitus, Typhus, eiusque decem & septem numero filij. Tres enim tantum ex uiginti superfuerunt. Ex hostibus uero & ipse Hippocoonta & decem filij occubuerunt, magnusque praeterea Spartiarum numerus. Ab hac expeditione in Arcadiam regressus, ad Aleum regem diuertit. Ibi cum filiam Augem ab se clam cognitam, grauidam reliquisset, ad Stymphalon transfijt. Aleus timore uentris filiae cognito, quaesuit, quis eam corrupisset. Ab Hercule, ut erat, uim (inquit illa) inferente. Fidem dictis abnuens pater, cuidam nauclero amico in mari mergendam dedit. Illa in nauem deducta, cum esset iuxta Parthenium montem, urgentibus partus doloribus in proximam syluam tanquam ad rem necessariam descendit, ibi cum peperisset, infante inter uirgulta abscondito, ad nauiculam redijt. Cuiusque ad Enda-

plium

plium A
est prae
illam m
sed dono
profectu
Mysia T
thenio a
rythi re
ubere nu
quem C
quod fue
uir factu
phos: re
ret ad T
gnitoq;
bitus est
Argiope
tuitq; su
neo qui
Iphicliq;
ex Arca
res cum
secessit
Despon
leagro,
re, tam
copia, q
sacr. fici
ingenti

pliam Arcadiae portum peruenisset, salutem
 est prater spem consecuta. Nauticularius enim
 illam mergere iuxta patris praeceptum noluit,
 sed dono dedit quibusdam ex Caria in Asiam
 profectaris: qui Augem secum uehentes, regi
 Mysia Teuthranti tradidere. Infantem in Par-
 thenio a matre relictum, pastores quidam Co-
 rynthi regis cum reperissent a cerua exhibito
 ubere nutriti, infantem ad regem detulerunt:
 quem Corythus ut filium educans, Telepho, co-
 quod fuerit a cerua nutritus, nomen dedit. Hic
 uir factus, matrem inuestigans uenit in Del-
 phos: responsorq; accersito ut in Mysiam nauiga-
 ret ad Teuthrantem regem, inuenta matre, co-
 gnitorq; cuius esset filius, magno in honore ha-
 bitus est. Teuthras liberis masculis orbatu,
 Argiopem natam Telepho despondit, insti-
 tuitq; successorem regni. Hercules cum in Phe-
 neo quinquennio fuisset, filiorum Licymnij,
 Iphicijq; fratris interitum agrè fereus, sponte
 ex Arcadia ac Peloponneso abiit. Cum plu-
 res cum Arcades sequerentur, in Calydonem
 fecerunt. Non proles ei legitima, non uxor erat,
 Desponsauit ergo Deianiram Oenei filiam, Me-
 laagro, de quo haud ab re erit paucis scribere,
 iam defuncto. Oeneus in magna frumenti
 copia, quum cateru dijs, sola Diana neglecta,
 sacrificasset, irata dea Calydonium aprum
 ingenti magnitudine celebrem, ad ua-
 stand

standam latè patriam propinquam immisit. Ad hunc delendum Meleager atate uiribusque integer, pluribus assumptis secum socijs, aprum iaculatus, occisa bestia, præmium (id erat animantis pellis) omnium consensu tulit. Cum in uenatione Atalanta Schœneæ affuisset filia, eius amore captus, pellem ueluti laudem occisa fera sibi concessit. Quod factum qui unà uenati fuerant Thestij filij agrè ferentes, aduenã eius faminã præferri, improbato Meleagri factò, Atalanta per insidias, cum in Arcadiã rediret, pellem abstulere. Meleager tũ amore motus, tũ incensus ignominia, Atalantæ auxiliũ ferens, primum raptores, ut uirtutis ab se datum multum præmium restituerent, hortatus est: eius uerbis contemptis omnes (ij erant Althea fratres) necauit. Illa suorum cæde mœsta, Meleagri extirata est, ab dijs immortalibus, qui eius uotum exaudierunt, filio mortẽ imprecata. Fabulatur quidam, Meleagri ortu Parcas noctu in somniũ Althea dixisse, tunc uita Meleagri filij finem fore, cum id lignum (is torris extinctus erat) combureretur. Orto puero, existimans in eius ligni custodia filij salutem contineri, diligenter custoditum seruauit. Postmodum fratrum morte iritatum, torre combusto, ferunt causam interitus filij extitisse. Cuius facti postea penitens, laqueo uitam finiuit. Dum hæc agerentur, Hippotus in Oleno iratus filia Peribia

scit

se ex M
Aetolia
perim
decessi
uxorem
Sed de
gratian
diuerte
fertiles
minere
tauri s
ri alter
Amalthe
omniun
modi po
ta, Ach
mis uen
strari r
præstet
thea co
eius lab
nys fer
ram ar
regem
nitus e
trienni
cana a
rum A
errore

se ex Marte gravidam asserenti, ad Oeneum in Aetoliam misit, iubens ut eam quam primum perimeret. At ille cum recens uxor filiusque decessisset, contempto patris mandato, illam uxorem cepit. Ex qua filius ortus est Tydeus. Sed de his haecenus. Hercules in Calydoniorum gratiam fluuium Acheloum in alium cursum diuertens, plurimos agros ex aqua irrigatione fertiles praestitit. Cuius rei & poeta quidam meminere, scribentes cum Acheloo Herculem sub tauri specie certasse: qui cum in congressu tauri alterum cornu fregisset, Aetolu illud, quod Amalthea cornu uocant, dono dedit, fructuum omnium, uuarum, malorum, aliorumque eiusmodi pomorum copia repletum. Fingunt poetae, Acheloi cornu, fossam à fluuio ductam: pomis uerò & malis punicis ac racemis monstrari regionis fertilitatem, quam fluuii humor praestet, & agros reddat feraciores. Amalthea cornu durum esse aiunt: qua ex re operis eius labor notatur. Hercules praesidia Calydonis ferens, Thesprotis illato bello, & Ephiram urbem uic cepit, & Phileum Thesprotorum regem interfecit, filiam uerò eius, ex qua genitus est ei Tlepolemus, captiuam cognouit triennio post Deianiram uxorem sumptam. In cana uino concalescens, Eurynomum puerum Architelii filium ministrantem, paruoque errore lapsum, pugno ictum occidit inuitus.

Qua

Qua ex re dolore perculsus, Calydonia cum uxore Deianira Hiloque puero ex ea orto recessit. Cum itinere ad Euenum peruenisset flumen, Nesiū centaurum reperit, pretio uiatores flumen transuehentem. Hunc traductam Deianiram uiolare conantem, muliere uiri opem implorante, Hercules sagitta transfixit: cum prius tamen Deianiram cognouisset. Moriturus ex uulnere, pollicitus est ei se amoris medicamentum traditurum, quo nullam prater se mulierem Hercules aliam appeteret. Iussit itaque semine quod ex eo exciderat, cum oleo & sanguine ex sagitta defluente immisso, Hercules tunicam ungere. Qua dato consilio cum expirasset, illa clam Hercule quod mandatum erat assumpsit. Hercules transito fluuio cum Ceyco Trachiniae regi obuiaisset, apud eum diuertit, Arcadam militum praesidio sultus. Deinde cum Philantus Dryopum rex templum Apollinis Delphicum diceretur uiolasse una cum Meliensibus, armis aduersus eum sumptis, & regem peremit Dryopum, & incolis patria expulsis, eorum agros Meliensibus delit. Filiam regis captiuam secum ducent compressit, exque ea filium suscepit Antiochum. Procrearat etiam ex Deianira post Hilum filios duos, Gleneam, & Diopitem. Palsi Dryopes quidam diuertentes ad Eubeam, ciuitatem condidere Carystion. Ali

in Cypru
fere. Reli
feti, t
Asinen,
ter Dor
Egineus
hympum
Phorone
pūs Lape
gere. Is
tertia D
misso, l
sus Lapi
tum semi
sidio usus
regem pe
ne, pro
excedere
parti sibi
steris ser
num Ma
ceps ab
ad Orm
filiam A
Quam r
tam uxo
captaq;
captam
jam. H

in Cyprum nauigantes, unâ cum Cyprÿs man-
 fere. Reliqui Euryſthei Herculis hoſtis præſidio
 fei, tres urbes in Peloponneſo condidere,
 Afmen, Hermionen. Sionen. Orco deinde in-
 ter Dorienses, qui Eſtÿæotes appellantur (ÿs
 Egineus imperabat) Lapithasque circa O-
 lÿmpum habitantes (quibus rex erat Coronus
 Phoronei filius) bello, cum præualerent eos
 pÿs Lapithæ, Dorienses ad Herculem confu-
 gère. Is in belli societatem accitus, pollicita
 tertia Doridis regionis parte, ac regno per-
 miſſo, bellum unâ cum Doriensibus aduersus
 Lapithas mouit: milites Arcades, qui apud
 eum ſemper erant, ſecum ducens. Horum præ-
 ſidio uſus, ſuperatis prælio Lapithis, Coronum
 regem peremit: reliquos, multis occiſis, è regio-
 ne, pro qua bellum ſuſcitatum erat, cœgÿt
 excedere. His actis, Egineum tertiæ præfecit
 parti ſibi conceſſæ, mandans ut eam ſuis po-
 ſteris ſeruaret. in Trachinam tranſſens, Cy-
 num Martis ab eo prouocatus peremit. Dein-
 cept ab Icono proſectus, per loca maritima
 ad Ormenum regem cum perueniſſet, eius
 filiam Aſtidamiam ſibi dari connubio petÿt.
 Quam rem cum abnuiſſet, ſciens illi Deiani-
 ram uxorem eſſe, bellum Hercules regi intulit:
 captâq; urbe, ac rege interfecto, Aſtydamiam
 captam ſuprauit: genuitq; ex ea filium Cteſi-
 pam. His geſſis, in Aetoliam cõtra Eurythi libe-

ros, quoniam Iole uxor ei antea negata fuerat, exercitum duxit. Cumq; Arcades ei opitularentur, urbe capta Eurythi filios occidit, Troxeum, Melionem, ac Pytium: Iolen captiuam secum ducens. Ex Eubœa in montem profectus est nomine Cincum: ibiq; sacra facturus, Lycam domesticum quendam ad uxorem Deianirã in Trachinam misit, ut ei uestem qua in sacris uti consueuerat, afferret. Hac, cum à Lyca de amore Ioles percepisset, cupiens se omnibus in amore præferri, tunicam iuxta centauri consilium tinxit. Hanc à Lyca rei inscio delatam Hercules indutus, medicamenti uiperæ paulatim inualescente, torqueri maximo dolore cepit. Virus enim sagittæ ueneno uipereo infusæ corpus conficiens, dolores ciebat immensos. Itaq; Lycam uestis latorem primùm occidit: tum dimisso exercitu in Trachinam uenit, morboq; magis in diem ingrauescente, in Delphos Licinium ac Iolaum misit, Apollinem morbi remedia sciscitatum. Deianira calamitate Hercules stupefacta, cum causam tanti mali sciret à se profectam, laqueo excessit è uita. Responsum Apollinis iubebat ferri cum apparatus bellico Herculem in Oëtam, ibiq; prope cum ingentem strui pyram: de reliquis, inquit Ioui curam fore. Qui cum Iolao erant, iussu Apollinis exequentes, quod futurum erat suspicabantur. Hercules desperata salute, in pyram cum ascendisset, rogabat ut

cedent

cedentes u
lus audere
gittarum
cendit: s
pyra exu
geret, cum
dentes He
Deos tran
cerunt. I
postmodu
tauro, cap
instituit,
sacra face
idem The
ram prim
laturant: s
plum reli
Graciam
tus cultu
terioribus
colem se f
deinceps l
tusmodi
gendisset,
uestes infe
matata:
patione c
hunc pari
de qua C

cedentes ut ignem subijcerent. Quod cum nullus auderet, solus Philocletes in gratiam sagittarum, quas ei Hercules reliquit, pyram succendit: subitoque fulminibus circumstantibus pyra exarsit. Accedente Iolao ut ossa colligeret, cum nullum penitus repertum esset, credentes Herculem secundum oraculi responsa ad Deos translatum, sibi ut heroi sacra quadam fecerunt. Inde ad Trachinam reuersi, Menetius postmodum Actoris filius, Herculis amicus, tauro, capro, arietemque ueluti heroi immolatis, instituit, ut singulis annis Herculi in Opunte sacra facerent, utque pro heroë coleretur. Cum idem Thebæi facerent, Athenienses Græcorum primi ut Deum sacrificijs Herculem coluerunt: suaque pietatis erga illum Deum exemplum reliquis præbentes, uniuersam primùm Græciam, deinde ceteras omnes gentes ad eius cultum conuertere. Adijciendum est superioribus, Iouem persuasisse Iunoni, ut Herculem se fingeret genuisse, matrisque erga eum diuiceps beneuolentiam ostenderet. Partum huiusmodi fuisse tradunt. Iuno cum in lectum ascendisset, sumptum iuxta corpus Herculem per asces inferius in terram demisit, uerum partum constata: sicut & nunc usque in filiorum adoptione obseruant barbari. Iunonis opera post hunc partum, ferunt Heben Herculi nupsisse, de qua & poëta post obitum scribit: Ipse cum

dijs immortalibus in delicijs uersatur, habens
 Heben pulchros habentem pedes. Herculem
 uerò dicunt nequaquam inter duodecim Deos,
 prout Iupiter prædixerat, receptum. Fieri enim
 non poterat, nisi uno ex duodecim prius pulso,
 ut alter reciperetur. Iniquum enim fore, hono-
 rem uni tribui cum alterius Dei ignominia. Scri-
 ptis quæ de Hercule dici possunt, nunc Argonau-
 tas, cum quibus militauit Hercules, referamus.

CAPVT III.

De argonautis, Medea, & filiabus Pelei.

IAsonem tradunt Aesonis filium extitisse,
 nepotem Pelia Theſſalorum regis. Qui cum
 esset robustus corpore, animique præter ceteros
 suæ etatis elati: aliquid agere optans memoria
 dignum, ex superiorum exemplo, maximeque
 Persei, aliorumque plurium, quos propter exter-
 nas expeditiones, gestaque præclara immorta-
 lem gloriam assecutos intelligebat, exarsit ani-
 mo ad illorum opera imitanda. Itaque commu-
 nicato cum rege consilio, Pelias suo desiderio
 assensit, non ut adolescentis gloriam augetet,
 sed sperans illum citius in belli expeditione
 periturum. Se enim filijs masculis natura pri-
 uatum esse uidebat. Fratrem timebat, nequan-
 do filij ope sibi regnoque insidiaretur. Hanc su-
 spicionem occultam tenens, pollicitus est se belli
 auxilia laturum, si expeditionem pareret in

Colch

Colchos,
 dum. Ha
 effertis na
 omnes a
 Iason Lau
 le, non ta
 uideret: s
 ria uictor
 parauit.
 ficauit m
 maiori,
 uerant.
 larum u
 tudinem
 tiam eio
 scentes u
 munione
 nauem,
 bus fulsi
 peteban
 ginta. E
 lux, He
 Schawne
 auctor
 dam as
 tecto: q
 cienda e
 te, quan
 ducem

Colchos, ad uulgatum uellus aureum rapien-
 dum. Habitabatur tunc Pontus à barbaris ac
 effris nationibus, insensiq; hospitibus, cum
 omnes aduenas eò nauigantes interficerent. At
 Iason laudis appetens, cum certamen difficil-
 le, non tamen penitus impossibile propositum
 uideret: sed quò maius esset, eò ampliori se glo-
 ria uictorem fore, necessaria ad id bellum
 parauit. Primùm iuxta Pelium nauem adi-
 ficauit magnitudine atque apparatu longè
 maiori, quàm quæ ad eam diem fieri consue-
 nerant. Erat enim antea paruorum nauicu-
 larum usus. Ad huius uerò eximiam magni-
 tudinem stupentibus omnibus, diffusa per Græ-
 ciam eius rei fama, multos egregios adoles-
 centes ultrò ad certamen, & eius belli com-
 munionem allexit. Iason in aquam deducam
 nauem, quum necessarijs ad nauigandum re-
 bus fulsisset, optimos eorum, qui secum ire ap-
 petebant, elegit, numero quatuor & quinquag-
 inta. Ex his clarissimi erant, Castor & Polo-
 lux, Hercules, Telamon, Orpheus, Atalanta
 Schiæni: præterea Thespij filij, & ipse nauigij
 auctor Iason. Nauis Argo dicta est, ut qui-
 dam asserunt scriptores, ab Argo eius archi-
 tecto: qui etiam inter nauigandum eius resar-
 tienda curam ceperat: ut alij, ab eius uelocita-
 te, quam antiqui argon appellabant. Hi omnes
 ducem sibi præfecerunt Herculem, ueluti

omnium iudicio, fortitudine & uirtute præstantiorem. Deinde ex Aphete nauigantes Athos ac Samothracia prætergressis, tempestate alii ad Sigæum Troiæ appulere. Cum in terram descendissent, uirginem iuxta litus uinctam ob hanc ut ferunt causam reppererunt. Neptunum tradunt, propter operam ad edificanda Pergama ab eo (ut fabule tradunt) impensam iratâ Laomedonti regi, è mari cete in terram misisse, à quo maritima incolentes loca, coloni quæ absumebantur. Peste præterea, quæ terræ fructus corrumpere, propinquos agros afflixit. Omnibus ea calamitate territis, cum tantis malis salus quaereretur, Laomedontem dicunt ad Apollinem destinasse, quaesitum rebus aduersis remedia. Responsum est ab oraculo, Neptuni irâ causam malorû esse: quæ mitigaretur, si puerû Troiani sorte ductû cete traderent uorandû. Itaque singulis in sorte coniectis, cum in Hesiônè sortis filiam cecidisset, coactus est Laomedon natam in litore uinctâ beluæ futurû cibum exponere. Interim Argonautis in litus descendentibus, Hercules uisa puella, cum rei causam cognosset, uincula dissoluit: in quæ urbem profectus, regi obtulit se id monstrum interfectorum. Laomedon accepta oblatione, equos illi inuictos donasse daturum cum spondisset, cete ab Hercule petijt, Hesiônè oblata conditione, Herculem liberatorem sequi, an in patria remanere mal-

let.

let: cum
necio
te, ac
cales &
rat, ac
quoad
Argona
stus est.
teris sal
dunt reb
thracibi
ta, cum
pita cec
redidit
reempto
cum ma
bus uota
tia ad C
sedato m
transcen
qui uerb
tur, pan
Cleopan
Borea na
uerca ca
mnabant
Ideam, D
anore ca

let: cum Hercule abire elegit, non tam uita beneficio, quam timore, ne iterum prodeunte ce-
te, ad idem supplicium destinaretur. Her-
cules & donis quibus honorifice cumulatus fue-
rat, ac equis, Hesionéque, penes Laomedontem
quoad reuenteretur ex Colcho, relictis, cum
Argonautis ad destinatum certamen profe-
ctus est. Magna interim tempestate coorta, cæ-
teris salutem desperantibus, solum Orphea tra-
dunt religionis peritum, uota pro salute Samo-
thracibus fecisse: extemploq; tempestate seda-
ta, cum duo astra super Pollucis & Castoris ca-
pita cecidissent, omnes eo miraculo stupentes
credidisse, deorum prouidentia se à periculis
exemptos. Quo facto contigit, ut quos postmo-
dum maris agitaret tempestas, Samothraci-
bus uota pro salute facerent, astraque apparen-
tia ad Castorem Pollucemq; referrent. Inde
sedato mari, in Thraciam ad regnum Phinei
transcendentes, duos adolescentes offendunt:
qui uerberibus casti, ut uiui in terram effoderen-
tur, pœnam expectabant. Filij hi erant Phinei
Cleopanaq; , quam ex Orithya Erichthei ac
Lorea natam ferunt: uerùm odio ac falsis no-
uerca calumnijs iniquè à parente ad eas da-
mnabantur pœnas. Duxerat uxorem Phineus
Ideam, Dardani Scytharum regis filiam: cuius
amore captus, uoluntati eius assentiebatur. Huic

nouerca, in gratiam matris, priuigni ira moti
 nim intulerunt. Argonautis ad rem nouam stu-
 pentibus, aiunt adolescentes inter tormenta
 ab eis ueluti dÿs auxilium implorasse: & su-
 mul causam dixisse paternae iniquitatis: oran-
 tes, ut se ab iniqua eriperent sorte. His Phineus
 cum occurrisset, uenit ne quid contra suum
 decretum uoluntatemque agerent. Nullum
 enim patrem ait de filijs sponte supplicium su-
 mere, nisi amorem in liberos paternum magni-
 tudo scelerum superaret. Interim qui cum Herculē
 in naui erant Boreades Cleopana fratres,
 tradunt propter cognationem primos eam
 auxilium adolescentibus tulisse: eiq; à uinculis
 liberatis, obsistentes tantum occidisse bar-
 baros. Phineus ad pugnam cum uenisset, bar-
 baris auxilia ferentibus Herculem ferunt ac-
 ter pra ceteris pugnantem, & ipso Phineo &
 pluribus alijs obruncatis, captaq; regia, & u-
 berasse Cleopanam, & filijs paternum regnum
 restituisse: quibus de nouerca supplicium sumptu-
 rum, suasset Hercules, ut ad patrem in Scythiam
 mitterent: cogarentq; ut ipse ob filiae in se iniu-
 rias puniendae eius auctor esset. Quo facto, Scy-
 thia natam morte multauit: Cleopana filia
 apud Thracas sua modestiae gloriam tulit.
 Non ignoro, quosdam priscarum rerum scrip-
 tes tradere, filios à patre Phineo excacatos
 & Phineum quoque à Borea priuatum

Hercu
 scenden
 Disce
 confen
 tem In
 hostib
 das tra
 Thrac
 dos: r
 uisse,
 tus re
 Hos D
 gena
 pros
 Pra se
 nas sa
 tim c
 ximē
 puero
 uit, in
 Ex P
 man
 leta
 rit. S
 mun
 nitu
 cibus
 adm
 dein

Herculem præterea ad hydrum in Asiam as-
 cendentem, in eis locis ab Argonautis relictum.
 Discrepant sanè in historia prisca rebus res
 cogendis: at haud mirandum sit, si quis ve-
 tæ hystoriæ auctor a poetis reliquisque scri-
 ptoribus quandoque discrepet. Verùm Phinei-
 us tradunt regno Cleopææ matris permisso, è
 Thracia cum Argonautis in Pontum profe-
 ctos: ipsos autem nauem ad Tauricam appli-
 cisse, ignota incolèrum feritate, mos enim erat
 illius regionis barbaros, aduenas nauibus adac-
 tos Dianæ sacrificare. Apud quos aiunt Iphi-
 gena postmodum huius deæ sacerdotem, ca-
 ptos homines ad eius aram mactare solitam.
 Præsens postulat hystoria, ut cause huius adue-
 nas sacrificandi ritus referantur à nobis, præser-
 tim cum ad Argonautarum transitum hic ma-
 ximè locus spectet. Solem ferunt duos procreasse
 pueros, Oetam ac Persen. Oetas in Coleho regna-
 uit, in Taurica Perse: crudelis ambo, efferi-
 que. Ex Perse Hecate orta est, superans audacia im-
 manitateq; patrem, ut quæ cruciatu hominum
 leta, eos pro feris aptetere sanguis consueue-
 rit. Sed ad uenena mortifera consicienda sum-
 mum studium operamq; impendens, prima aco-
 nitum inuenit, vim naturamq; cuiusq; ueneni in
 cibus, quos aduenas dabat, experta. His rebus
 admodum elicta primùm ueneno patrem sustulit,
 deinde regno assumpto, templum statuit Dia-

na, cui prater nauigantes hospites sacrificabat, existimans ea crudelitate suum nomen clarum futurum. Post hæc nupsit Oetæ, genuitque liberos tres, Circeam, Medeam, & Aegialeum. Circe ad omnis generis uenenorum curam uersa, multarum herbarum radicumq; uarias arti mirabilesq; reperit. Et quamuis à matre lecite in plurimis instructa esset, tamen minus à se de nouo adinuentis, omnibus in ea re perstitit. Hæc Sarmatarum regi, quos quidam Scythas dicunt, cum nupsisset, primum uenenum illum abstulit: deinde regno capto, multa uicidelitateq; subditos uexauit. Quibus rebus regem expulsam, quidam scriptores ad Oceani quædam desertam insulam cum mulieribus, quæ eam secuta erant, confugisse: quidam ad Italiam uenisse tradunt, inq; eo promontorio, quod nunc quoque ab illa Circeum uocetur, resedisse. Medeam quoque tum à matre, tum à sorore singula ueneficia edoctam, diuersis moribus uixiiferunt. Nam & hospites eripiebat à uita delictu crimine, & sepe apud patrem precibus & gratia pro damnatorum salute intercedebat, quandoque ipsamet ex custodia captos dimittentem Oetam ferunt tum sua natura, tum uxor suafu, crudelem necandorum hospitem consuetudinem seruasse: Medeam uerò cum magis in diem esset parentum aduersa crudelitati ab Oetâ ob filiam timorem in liberam custodiam

diam de
in litore
Argonau
lati, ad
ita litus
de hospit
tem colla
Medea pa
riculum,
admonui
ad uerice
suum por
de, uxor
set futur
te relicta
ad uellus
apertius
ex his or
spectant
iunt nou
sorore H
bus illis i
Europa
nem in m
men: Pl
latum in
arietem
suspendit
te, respo

diam destinatam. Illa ad Solis templum (id
 in litore situm erat) confugit. Quo tempore
 Argonautæ à Taurica in Pontum noctu de-
 lati, ad templum peruenere. Ibi Medeam iu-
 xta litus ambulantem cum inuenissent, ab ea
 de hospitum cæde edocli, uirginis humanita-
 tem collaudarunt. Deinde aduentus sui causa
 Medea palàm facta, illa imminens à patre pe-
 riculum, crudelitatemq; in hospites ut cauerent,
 admonuit. Communicato consilio Medea se
 adutricem ad perficiendum certamen propo-
 situm pollicita est. Iason iureiurando data fi-
 de, uxorem sibi illam quoad uita superstes es-
 set futuram spondit. Tum noctu Argonau-
 te relicti templo custodibus, cum Medea
 ad uellus aureum profecti sunt. De quo ut
 apertius scribatur, præsens historia, ne quid
 ex his omittatur, quæ ad ipsius cognitionem
 spectant, requirit. Phryxum Athamantis a-
 iunt nouerca insidias declinantem, unà cum
 sorore Helle è Græcia fugisse. Transfretanti-
 bus illis iuxta quoddam Deorum oraculum, ex
 Europa in Asiam super aureo ariete, uirgi-
 nem in mare delapsam dedisse Helleponto no-
 men: Phryxum in Pontum proficiscentem, de-
 latum in Colchida, qui cum secundum oraculū
 arietem sacrificasset, pellem in templo Martis
 suspendit. Postmodum Oeta in Ponto regnan-
 te, responsum datum est, illum tunc mortem

obiturum, cum externi nauigio delati autem uellus suscipulissent. Hac ex causa, tum uero in nata crudelitate ostentauit se hospites sacrificare: ut diuulgata tanti sceleris fama, externi omnes eum accessum abhorrerent. Templum quoque muro circumdedit, custodesque plures apposuit ex Taurica accitos: de quibus à Grecis miranda fabula finguntur. Decantatum enim est, tauros ignem spirantes circa templum esse: à dracone in super custodiri uelut. Verum taurorum nomen à custodum rebus traductum est: à crudelitate uero ceteris hospitum tauros ignem afflare conficium. Modò famili cum templi custos Draco appellaretur traduxerunt poeta admirandas stupendaeque eius animantis fabulas. Similiter & de Phryxo quoque fabula conficta sunt. Quippe nauigasse eum ferunt quidam in nauis, cuius intra ra signum fuerit arietis: quod Helle moleste ferens, cum in ssonda nauis incumberet, in mare decidit. Alij tradunt Gambrium Scytharum regem in Colchos, quo tempore, Phryxus cum pedagogo captus fuerit, aduectum cum adolescentem dilexisset, dono illum Oeta accepisse: eumque ut legitimum ab illo lium educatum, regni heredem relictum. Pedagogum (is Aries uocabatur) sacrificatum dijs: eiusque pellem à cadauere sum, de more templo fuisse affixam. De

RE
 respons
 uentante
 regem
 quo dili
 gentib
 terum
 templum
 Sybari
 Acceden
 pellati
 ianuis u
 nauis
 bus cur
 improu
 aurea
 Medea
 semper
 rimens
 ab his
 eum c
 Graco
 risse:
 missa
 mina
 iaceps
 rato
 Super
 gam
 tamer

responso tradito, se tunc moriturum, cum ad-
 ventantes hospites arietis pellem sustulissent:
 regem aiunt adhibitis templo custodibus, eam
 quò diligentius seruaretur, deaurasse. Sed hac
 legendibus, suo arbitratu iudicare licet. Ca-
 teram Medeam tradunt Argonautas ad
 templum deduxisse Martis, longè ab urbe
 Sybari Colchorum regia stadiis septuaginta.
 Accedentem ad fores templi Medeam, ap-
 pellati Taurica lingua ab ea milites, apertis
 ianuis ut regis filiam introduxerunt. Argo-
 nauta templum simul ingressi, eductis ensi-
 bus cum plures ex barbaris occidissent, alijs
 improuisa re territis, dissugientibusq; erepta
 aurea pelle, enestigio ad nauem reuersi sunt.
 Medea draconem pellis custodia incubantem,
 semperq; (ut fabulae ferunt) uigilem, ueneno pe-
 rimens, una cum Iasone mare conscendit. Re
 ab his qui dissugerant, Oeta nuntiata, asserunt
 eum cum ijs qui in promptu erant militibus
 Gracos insecutum, plures iuxta litus compe-
 sisse: quibus cum primo impetu pugna com-
 missa, Iphiclas Eurysthei qui Herculi certa-
 mina imperauerat frater cecidit. Cateri de-
 inceps cum suis auxilio accurrissent, instau-
 rato certamine rex est à Meleagro occisus.
 Superantibus Gracis, reliqui Colchorum in su-
 gam uersi, magna ex parte interiire. Optimus
 tamen quisque uulneratus est, Iason, Laëro

tes, Atlantida ac Theſſiade. Quos diebus paucis Medea radicibus herbisque curavit. Deinceps cum recuperata ualetudine nauigassent, iam medium Ponti cum mare tenente ingens tempeſtas magno cum periculo adorta est. Tum ab Orpheo, quemadmodum antea, uoto Samothracibus facto, quieuerunt uenti, apparuit quoque iuxta nauem maritimus Glaucus, qui duabus noctibus totidemque diebus continuo nauem comitatus, & futura Herculi certamina, & immortalitatem praedixit: Tyndaridis uero, quod Dioscuri uocarentur, decorumque honores ab hominibus essent consecuturi. Denique cum omnes Argonautas nomine appellasset, dixissetque uotis Orphei a dijs se missum, qui eis futura praediceret, consulere se illis ait, cum primum in patriam uenissent, uota dijs persoluerent pro salute iam bis ab illis suscepta. Argonauta cum ad ostium Ponti peruenissent, ad oram appulere, cui tunc imperabat Byzantus, a quo urbs Byzantium est appellata. Ibi erecta ara quum dijs uota persoluissent, locum consecrarunt: quem etiam nunc nauigantes colunt. Deinde mare ingressi, per Propontidem Helleſpontumque ad Troiam delati sunt. Hic Hercules fratre Iphiclo ac Telamone ad ciuitatem missis, equos Hesionemque iuxta promissa postulatum, tradunt Laomedontem oratores captos trussisse in carcerem: reliquos Ar-

gonaut
rei omni
prabu
uendan
atque e
sentent
duos in
detulisse
eis causa
llis ad n
cys Lao
cum mi
occurrer
Argonat
Hercule
occidisse
be capti
uertisse:
regno tr
fuisse. N
Hercule
nauibus
deletam
minibus
Laomed
uiris pat
fuisse. Ar
thracian
rum in t

Argonautas per insidias occidere uoluisse. Cuius rei omnes, præter Priamum, filij adiutores se præbuerunt. Hic solus contradixit, asserens seruandam esse hospitibus promissorum fidem: atque equos sororemque esse tradendos. A qua sententia cum auersi essent, fertur Priamus duos in carcerem ad Telamonem enses clam detulisse: narratæque patris uoluntate, exitisse eis causa salutis. Nam illi custodibus interfectis ad mare fugientes, exposito singulatim socij Laomedontis consilio, unâ cum eis regi, qui cum militibus ex urbe se aduersus prodierat, occurrerunt. Acri certamine commisso, cum Argonautæ uirtute superiores essent, ferunt Herculem præ cæteris fortiter pugnantem & occidisse Laomedontem, & primo impetu urbe capta, in regis insidiarum conscios animaduertisse: deinde Priamo, ut uiro iusto amicoq; regno tradito, cum reliquis Argonautis discessisset. Nonnulli ex antiquis tradunt poetis, ab Hercule, non cum Argonautis, sed solo, cum nauibus sex equorum gratia profecto, Troiam deletam. Quod & Homerus uidetur in suis carminibus sentire, scribens, Herculem equorum Laomedontis gratia sex proprijs nauibus, & uiris paucis, ciuitatem ab se expugnatam cepisse, Argonautas à Troia tradunt in Samothraciam delatos, redditis magnis dijs uotis, iterum in templo posuisse phialas, quæ hucusq; ser-

uantur. Eorum reditu adhuc apud Theſſalos ignoto, diuulgatam aiunt eſſe ſamam, omnes qui cum Iaſone in Pontum nauigarant, occiſione cecidiſſos eſſe. Itaque Pelias tempus eſſe ratus ceteros, quorum erat, priuare regno, primo Iaſonis patrem ſanguinem tauri bibere compulſit. Fratrem Promachum adhuc puerum occidit. Alcimede mater morti deſtinata, uirili animo rem auſa memoratu dignam: cum ad interiora regiaſ confugiſſet, orans Deos ut tanta impietati merita premia darent, enſe pectus tranſfixit. Hoc Pelias pacto omni Iaſonis progeſ ſublata, cito ſuorum ſclerum pœnas luit. Nam cum Iaſon in Theſſaliam ad Ormum haud longe ab Iolcho locum urbem ingredientibus occultum noctu appuliſſet, impiam ſuorum cognouit eadem. Argonautis ſuam operam ad tantum ſcelus ulciſcendum pollicentibus, omniſque ſubire paratis discrimina, haud parua inter eos dubitatio incidit, ſubitane uero in urbem irruendum eſſet, deſque improuiſo rex armis appetendus: an arceſſendi à ſuis milites, communiſque bello res eſſet agenda: haud enim poſſibile fore, à tribus & quinquaginta uiris ſuperari regem poſſe, cui plurima auxilia urbeſ ferrent. Cum hæc agitarentur, fertur Medea pollicita eſſe ſuis, ſe Peliam necaturam deſſe regiamque ſe illis ſine periculo tradituram. Verbis admirati omnes, cum modum ſui conſi-

quarere
attuliſſe
à matre
nanqu
uoliſſet
cile ſe id
mul qua
xiſſet, à
dibus ſig
fumum
Diana
ea abſce
medicari
pûs que
ſenior a
ſpauende
rat, De
ad ſuper
natica u
dum con
ſuſcipere
ab Hyp
Cum ſin
ſus tanq
in regiaſ
ſtitionem
Medea
rentur
prabitur

quererent, respondiſſe Medeam dicunt, ſecum
 attuliſſe plura mirandeq; uirtutis uenena, tum
 à matre Hecate, tum à Circe ſorore, quibus
 nunquam antea ad hominum perniciem uti
 noluiſſet, reperta. Nunc uerò eorum cauſa fa-
 cile ſe id ſcelus Pelia, ſi uelint, ulturam, & ſi
 mulque aſtura eſſet, ſingulatim cum prædi-
 xiſſet, à regia in ſuper maritime ſpecula cuſto-
 dibus ſignum perfectæ rei ſe daturam aſeruit,
 ſamam die, noctu ignem. Igitur parata caua
 Diana imagine, uaria uenenorum genera in
 ea abſcondit. Deinde capillos ſuos quibuſdam
 medicamentis canos rediens, ita faciem cor-
 pùſque rugoſum effecit, ut aſpiciētibus quadam
 ſenior annus uideretur. Sumpta deinde, quam
 ſtupendo quodam apud uulguſ modo condide-
 rat, Dianæ ſtatua, in urbem profecta, omnes
 ad ſuperſtitionem commouit. Cum ueluti pha-
 natica uideretur, ſingulis per uicos ad ſpectan-
 dum concurrentibus, hortabatur ut piè deam
 ſuſciperent, colerētque. Acceſſiſſe enim eam
 ab Hyperboreis, & regis & ciuitatis bono.
 Cum ſinguli deam ſacri uenerarentur, uniuer-
 ſus tanquam debacchatus populus, Medeam
 in regiam deduxit. Hæc res & Pelia ſuper-
 ſtitionem iniecit, & filia in eum ſtuporem
 Medea præſtigijs deductæ ſunt, ut perſuade-
 rentur, præſentem deam felicitatem regia
 præbituram. Aſerebat enim, Dianam à dra-

conibus per aërem delatam, magnam orbis partem circumfisse: ut autem perpetuò coleretur, elegisse omnium regum pijsimum. Mandastè insuper sibi deam, ut senectam Pelia quibusdam pharmacis ablatam, in adolescentiâ uerteret, multorumque annorum uitam beatam dijsq; acceptam præberet. Ad quæ uerba cum rex ueluti miranda obstupesceret, iussit Medeam in seipsa, ut fides ei haberetur, quod dixerat, experiri. Illa petens, ut pura ab una ex filiabus afferretur aqua, cum se in thalamo inclusisset, unxisseiq; corpus, herbarum uiribus in priorem aetatem restituta est. Quæ res Ortygem, & omnes, qui id aspexerant, ad stuporem perduxit. Videbatur enim non nisi Deorum quadam providentia senectutem in uirginis uetatem, eiusque pulcherrimæ, fuisse conuersam. Fecisse quoque asserunt eam quibusdam incantationibus, ut draconum specie dea per aërem ab Hyperboreis uectâ, apud Peliam diuinitate uideretur. Hæc cum præter naturam partarentur humanam, cumq; Pelias plurimi Medeam faceret, existimaretq; illam uera loqui, aiunt omnibus singulatim filiabus mandasse, ut uoluntati imperioq; Medea parerent. Ne enim decere regis corpus seruorum manibus tractari, sed filiarum obsequio, Deorum beneficio potiri. Diligenter igitur filias obsequi Medea imperauit, quicquid circa sui corporis cura

mandatum
 tum ijs
 ut Pe
 cum a
 aliquo
 aderat
 ginibus
 in agna
 annuifi
 corpus
 ex lebe
 des Me
 Alceste
 interfic
 dicunt
 queret,
 ne esse
 cum La
 Colcho
 oration
 rei conf
 la conf
 cursu
 Elis enfi
 qui obs
 tea ad
 rant, I
 præter
 dum aff

mandaret. Sequentē nocte cum Pelias dormi-
 tum isset, aiunt dixisse Medeam, necesse esse,
 ut Pelie corpus in uase aneo coqueretur. Quod
 cum acturae essent uirgines, una exprimento
 aliquo fidem uerbis suis fieri postulauit. Arias
 aderat multis annis domi nutritus: quem uir-
 ginibus pollicita est, si illum prius decoxissent,
 in agnum se postea restitutam. Cum uirgines
 annuissent, ferunt Medeam arietis decoxisse
 corpus in frustra diuisum, ac uenenis quibusdam
 ex lebete arii speciem eduxisse. Quo facto, si-
 des Medea habita, adolescentes omnes praeter
 Alcesten, quae impietatem facti abnuuit, ad
 interficiendum Peliam induxit. Tum Medeam
 dicunt, ne Peliae corpus aut inciderent, aut co-
 queret, edixisse. Simulans uero prius uotum Lu-
 na esse faciendum, uirgines supra culmen regiae
 cum lampadibus ascendere secum iussit. Ibi
 Colchorum lingua longa ad terendum tempus
 oratione habita, signum dedit Argonautis,
 rei consicienda tempus adesse. Illi igne è specu-
 la conspecto, existimantes regem defunctum,
 cursu urbem petentes, mœniâque ingressi, stri-
 ctibus ad regiam profecti sunt, uigilibus,
 qui obstitierant, interfectis. Virgines, quae an-
 tea ad decoquendum patrem è tecto descende-
 rant, Iasone ceterisque Argonautis in regia
 praeter spem conspectis, sua calamitate admo-
 dum afflictabantur. Neque enim Medea fa-

cinus ulcisci poterant, neq; erratum suum cor-
 rigere. Itaq; cum sibi mortem consciscere ueli-
 lent, Iason earum misertus, à proposito reuoca-
 uit, solatus, non sponte eas errasse, uel malitia,
 sed errore deliquisse. Omnes deinde benignè
 consanguineos allocutus, bono animo esse sus-
 sist. Populo ad concionem uocato, culpam gesta-
 rum in Peliã reiecit. Se enim minori, ait, quam
 passus esset, pœna priores iniurias ultum. Se Pe-
 lia cuiuslibet filiorum paternum regnum tradi-
 turum. Filiarum uerò, pro earum dignitate ca-
 ram se habiturum sponndit. Quod & paulò
 post effecit, egregiè eas despondens uiris. Nam
 Alcesten priorem filiam nuptui postmodum
 dedit Admeto Phereti Theßalo, Amphime-
 nen Arobremoni Leontei fratri, Euadna
 uerò Oeneo Cephali, tunc Phocœorum regi.
 His actis, cum Argonautis ad Isthmum Pœ-
 lonnesi nauigans, sacra fecit Neptuno, cui
 nauem Argo dedicauit. Cum ingens eius fo-
 ma esset apud Corinthiorum regem Creontem,
 ad eum diuertens, secum uita reliquum tempus
 egit Corinthi. Cogitantibus Argonautis inpe-
 rariam abire, Herculem ferunt hortatũ esse di-
 res magna fortune obeundas: adegitq; ut iur-
 iurando pollicerentur, alterum alteri, si op-
 esset, auxilio fore. Elegisse autem clarissimè
 Græcia locum ad statuenda certamina, cœci-
 susq; hominum celebrandos: idq; certamẽ mo-

mo deo
 gonau
 raste
 to, illu
 Flaora
 Vnde
 ta, Oly
 certam
 minum
 spectac
 expect
 gata, C
 curfus
 Hercu
 uirtute
 tur, ide
 sent, pe
 omni p
 collata
 uerò. f
 Hercu
 tata or
 tra fo
 Hunc
 Medea
 Didym
 rrioren
 Medea
 pter ff

mo deorum Ioui Olympio consecraſſe. Cum Argonauta omnes in fœdus communis praſidij iuraſſent, inſtituendorum cura Herculi demanda-
 ta, illum elegiſſe aiunt ad hominum conuentus
 Eleorum regionem iuxta Alpheum flumen.
 Unde iuxta eum loca maximo deorum sacra-
 ta, Olympia ab eo appellantur. Cum equorum
 certamen palaſtramq; inſtituiſſet, modo certa-
 minum ſtatuto, urbes propinquas ad deorum
 ſpectacula exciuit. Et gloria famaque Herculis
 expectations certaminum Olympicorum uul-
 gata, Græcorum omnium qui clari eſſent, eò con-
 curſus fuit. Plurimis quoque uarijs ex urbibus
 Hercules amicitiam ſecutus, cum ſingulis eius
 uirtutem bellicamque diſciplinam admiraren-
 tur, ideoq; ulro ſe comites periculorum obtuliſ-
 ſent, per breui optimum exercitum cõfecit. Quo
 omni peragrato orbe, ab plurima in homines
 collata merita immortalitatem meruit. Poëta
 uerò fabulis aſſueti, mirãda quadam canentes,
 Herculem ſolum abſq; armis fabulantur decan-
 tata orbis monſtra perdomuiſſe. Sed de his an-
 tiquiſſimis. Nunc ad Iasonem reuertamur.
 Hunc Corinthũ tradunt, cum annis decem cum
 Medea uixiſſet, genuiſſe ex ea filios priores duos,
 Didymum Theſſalum, Alcimenum, his poſte-
 riorem tertium Thiſandrum: quo tempore aiunt
 Medeam magno in honore non ſolum pro-
 pter ſpeciem qua eminebat, ſed propter prudentiam

tiam, caterasque, quibus ornata erat, uirtutes,
 à uiro habitam esse paulatim deinde atate de-
 corem formæ auferente, Iason Glauca Creon-
 tii filia amore captus, uirginem nuptui à pa-
 tre petijt. Annuente Creonte, certumque nuptia-
 rum statuente diem, Iason Medea nititur sponsa-
 tancum diuortium suadere. Ait enim, cupere
 se illam uxorem ducere, non in eius contem-
 ptum, sed ut filios suos in domum regiam ea co-
 gnatione introduceret. Aegrè uerba hæc se-
 rente Medea, deosque testes iuramenti præstiti
 appellante, Iason suscepti beneficij oblitus,
 Creontis filia uxore sumpta, Medeam urbe ex-
 pulit. Illa cum à recessu diem unum à Creonte
 petisset, noctu regiam ingressa, certis medita-
 mentis immutata facie, domum incendit radi-
 quam à Circe inuenta, ea uirtute, ut incensu
 ignis nequiret extinguui. Repentè conflagram
 regia, Iasonè exiluisse tradunt, Glauca Creon-
 tèmque igne absumptos. Quidam scriptores uo-
 lunt, Medea filios dona quadam sponte attri-
 buisse uenenis illita: quæ cum illa corpori appo-
 cuisset, & incidisse in morbum, & patrem ad
 xilium filia ferentem, cum corpori illius ha-
 set, euefligio expirasse. Hic haudquaquam
 quiescens Medea, inq; Iasonis ultionem inter-
 (a deo ira, amor, crudelitasq; in ea exarserat
 postquam illum flammias euasisse cognouit, et
 mum morti filiorum in patris calamitatem o-
 icit.

iecit. O
 iugula
 nis tem
 ptis, Me
 bas ad t
 cho pron
 futurum
 filijs uxo
 iuste ple
 sibi mor
 te obstu
 bitarent
 corporib
 Mandat
 templo,
 flo, aiun
 rat, in
 Iasonis
 Pelia si
 suo deb
 ne The
 Thebal
 sed uar
 dum su
 Hercule
 occisos
 morbo
 ceptis E
 xiliu sp

iecit. Omnes, uno, qui aufugit, excepto, natos
 iugulauit: eorumque corpora sepeliuit in Iuno-
 nis templo: deinde fidiſſimis ſocijs fuga aſſum-
 ptis, Medea nocte ex Corintho fugiens, The-
 bas ad Herculem uenit. Hic eorum quæ in Colo-
 cho promiſſa erant ſponſor factus, ſe ei auxilio
 futurum iuxta datam fidem promiſit. Iaſon
 filius uxoreq; priuatus, conſentibus omnibus eũ
 iuſte pleeli, cum doloris uim ferre non poſſet,
 ſibi mortem conſciuit. Corinthij caſus atrocita-
 te obſtupefacti, cum de ſepulcro puerorum du-
 bitarent, ad Pythium, quid de adoleſcentum
 corporibus agendum eſſet, conſultum miſere.
 Mandatum a deo eſt, ſepeliri eos in Iunonis
 templo, atque Heroum honoribus coli. Quo fa-
 cto, aiunt Theſalum, qui eadem matris effuge-
 rat, in Corinthum rediſſe. Deinde in Iolchum
 Iaſonis patriam reuerſum: ubi cum reperiſſet
 Pelia filios recenter interiſſe, regnum generi
 ſuo debitum ſuſcipiens, ſubditos ex ſuo nomi-
 ne Theſalos appellauit. Nec uerò ambigo, de
 Theſalorum nomine non idem ſentire omnes,
 ſed uarias ferri opiniones: de quibus poſtmo-
 dum ſuo loco diſceremus. Medea cum Thebis
 Herculem in inſaniam uerſum, ab eoque filios
 occiſos reperiſſet, medicamentis illum ab eo
 morbo liberauit. Deinde cum Eurysthei præ-
 ceptis Herculi parendum eſſet, omni eius au-
 xilij ſpe amiſſa, Athenas ad Aegaum Pan-

dionis confugit. Ferunt quidam ab Aegeo cognitam, filium genuisse Medum, qui postmodum Media imperavit. Alij ab Ippeto Creatis accusatam, omninoque absolutam. Deinde cum Thesus ex Træzene Athenas transisset, de ueneficio accusatam fuisse, exque Athenam migrare compulsam. Verum pollicente Aegeo se eam tuto quò uellet misurum, Phœniciam elegit: quò & delata est. Inde ad superiores Asia partes transiens, cuidam clarissimo hæsit regi: ex quo filium peperit Medum. Qui post patris obitum regno succedens, & rex fuit egregius, & populos ab se denominauit Medos. Tragædi postmodum miranda quadam de Medea, uariaq; ediderunt. Quidam in gratiam Atheniensium, Medeam aiunt susceptum ex Aegeo Medum in Colchos aduexisse incolumem. Cùmque eo tempore Octauus fratre Perse ui regno pulsus esset, Medea opera, quæ Persem sustulit, Medum regno potitum. Auclis deinde regni uiribus, Medum plurimè Asia loci, quæ supra Pontum est, peragratis, subiicisse eam, quæ ab ipso Media sit appellata. Recensere autem quæ de Medea scripta sunt singula, & longum esset, & minime necessarium. Verum quæ de Argonautis supersunt, prioribus adiciamus. Non enim patet tum ueteres tum posteriores scriptores, inter quos est & Timæus, tradant Argonauti

R
post rap
Ponti o
fos, &
flumen
locum n
lla, in
cursum
mstris r
strum m
Horum
num ha
cem &
illu à pr
tes in O
que iux
Argona
psissent.
express
iuxta T
nere, q
eorum l
hac tem
Similit
gentis p
gnomin
Oeta di
to acli,
eius pel
tripode

post raptum aurei uellus, quum nauibus ostia
 Ponti obsedisent, rem mirificam fuisse aggres-
 sos, & historia dignam. Nauigantes enim per
 flumen Tanaim ad eius fontes, iuxta quendam
 locum nauis per terram ad alium fluuium tra-
 sla, in Oceanum uersus Arctum per eius de-
 cursum delatos ferunt. Postmodum terra à si-
 nistris relicta, cum ad Gades peruenissent, no-
 strum mare ingressi, in patriam reuenterunt.
 Horum uestigia feruntur, quod iuxta Ocea-
 num habitantes, inter deos precipue Pollu-
 cem & Castorem colunt. Traditum enim esse
 illis à priscis usq; temporibus, hos deos presen-
 tes in Oceano nauigantibus adesse. Esse quo-
 que iuxta Oceanum loca, quæ uaria tum ab
 Argonautis, tum à Dioscuris nomina sum-
 pserunt. Epirus insuper, quæ est intra Gades,
 expressa reditus illorum continet uestigia. Hi
 iuxta Tyrrhenum nauigantes, ad insulam ues-
 nere, quam dicunt Aetholiam: ubi optimum
 eorum locorum portum, à nauis, quod nomē ad
 hæc tempora permansit, Argoon appellarunt.
 Similiter iuxta Tyrrheniam portus octin-
 gentis procul à Roma stadijs, Telamon est co-
 gnominatus. Insuper iuxta Formias Italia
 Oeta dicta Caieta est. Postea in Syrtes uen-
 to acli, cum à Tritono Libya rege naturam
 eius pelagi percepissent, declinato periculo,
 tripodem ei ancum dono dedere, literis priscis

in sculptum: quem adhuc apud Hesperios seruari dicunt. Neque uerò omittendum uidetur, quod quidam scriptores pro uero tradant, Argonautas per Istrum nauigantes, atq; ad eius fontes delatos, postea ad sinum Adriaticum peruenisse. Hos tempus redarguit, existimantes Istrum pluribus ostijs in Pontum defluentem, eumq; , qui in Adriam descendit, ab eisdem locis decursus initium sumere. Romanis cum his gentibus bellum, quæ Istrum incolunt, gerentibus, eius fontes quadraginta stadia à mari procul inuenti sunt. Verùm nominis fluuitorum similitudo causam erroris scribentibus dedit.

CAPVT IIII.

De pronepotibus Herculis.

ARgonautarum Herculisq; gestis à nobis descriptis, filij quoq; recensendi sunt. Hi post Herculis obitum apud regem Ceicum in Trachina consedere. Cum Hilus atq; frater quidam iam uiri euasisent, ueritus Eurystheum cum omnes ad eam aetatem peruenissent, si imperio Mycænarum priuarent, cupiensq; omnes eos Græcia pelli, Ceico, nisi & Heraclidas & Licymnij filios, Iolaon insuper, ac omnes Arcades, qui cum Hercule militassent, egeret, bellum indixit. At ipsi Eurystheo impares uiribus, decreuerunt sponte Trachinam relinquere. Adeuntes plures ciuitates, quæ præclaræ erant

RE
erant, r
cateris
sibus i
tho illis
bitand
omnes
scntib
rysthe
exercit
da Atl
seum, E
Euryst
Euryst
giens,
quoque
Heracl
uictum
loponn
trous p
rum r
alijs b
Isthm
Hilus
condit
rysthe
occubi
rinthe
filijs
spont

erant, rogitantesq; ut se in urbem reciperent
 ceteris timore recusantibus, a solis Athenien-
 sibus insita humanitate suscepti sunt, Tricory-
 tho illis urbe, quæ Tetrapolis nominatur, ad ha-
 bitandum concessa. Postea cum Hercules filij
 omnes atate maturo essent, prudentia adoles-
 centibus, ut ab Hercule genitis, innata, Eu-
 rystheus eorum incremento inuidens, magno
 exercitu aduersus illos profectus est. Heracli-
 da Atheniensium presidio fultis, Iolaum, The-
 seum, Hiliūque duces belli constituentes, acie
 Eurystheum superarunt. Multis in ea pugna
 Eurystheum secuti occubuerunt: ipse curru fu-
 giens, ab Hilo Hercules filio occisus est. Filij
 quoque Eurysthei in ea pugna omnes cecidere.
 Heraclida post Eurystheum insigni praelio de-
 uictum, mutuo consilio auxiliōque aduersus Pe-
 loponnesum duce Iolao mouerunt bellum. A-
 treus post Eurysthei obitum capto Mycana-
 rum regno, ascitisq; Tegeatis, ac quibusdam
 alijs belli socijs, Hercules filijs occurrit. Apud
 Lithmum cum utriusque exercitus conuenisset,
 Hilius hostem, quicumque is esset, ad certamen ea
 conditione prouocauit, ut si ipse uicisset, Eu-
 rysthei regnum filijs Hercules cederet. Si uerò
 occubisset, Heraclida fœdus seruantes in Co-
 rinthum redirent. Paulò post Licymnius cum
 filijs Hercules ac Tlepolemo apud Argæos
 sponte illos suscipientes mansit. Reliqui qui in

Tricorytho resederant, decursis ex pacto annu
 in Peloponnesum trāsierunt. Quorū res suo refe
 rentur tempore. Alcmena Thebas profecta cum
 euauisset, à Thebanis decorū honoribus culta
 est. Ceteri Heraclida repetita ab Eginio Do
 ri filio ei credita patris hereditate, apud Do
 raos cōsedere. Telepolemū in agris cōmorantem
 ferunt à Licymnio Electryonis orta contentio
 ne occisum. Qua ex cade ex Argis fugiens, Rho
 dum applicuit. Hanc insulā incolebant tum
 Græci, ab Triopato Phorbantis filio deducti.
 Quā ille cōmuni accolarum cōsilio cum in tres
 partes diuisisset, tres in ea condidit ciuitates,
 Lindum, Ialysum, Camirum. Imperauit autem
 omni insula ob gloriam nomenq; paternum: ac
 demum cum Agamemnone ad Troianum bel
 lum profectus est.

CAPVT V.

De Theseo, & eius certaminibus.

Posteaquam de Hercule filijsq; retulimus,
 locus se offert ut Thesei, qui Herculis cer
 taminum imitator fuit, gesta narrentur. Natus
 ex Aethra Pitthei filia ac Neptuno, in Trac
 Zene nutritus est penes Pittheū maternū auum:
 ac signa, prout ferūt fabula, ab Aegæo sub pe
 tra posita recognoscens, Athenas uenit. De
 inde mare ingressus, ut Herculis uirtutes imi
 taretur, ad ea certamina adiecit animū, qua
 laudē & gloriā sibi essent allatura. Et primū

(7) cum

cum qui dicebatur Corynetas, externorum interfectorem sustulit, hoc usum cognomine à Coryna, quod genus armorum est ad ulciscendum accommodatū. Secundū, qui in Isthmo erat, Simin, qui duas flexas pinus, atque utriq; alligato hominis brachio, sursum dimittēs, corpus ui disceptū maximo cruciatu afficiebat. Tertius fuit à Theseo interceptus in Cromnyone aper syluestris, à quo plures interibant viribus ac magnitudine præstantes. Deleuit insuper Seyronē habitantem ea loca Megaræ, quæ ab eo saxa Seyronia uocantur. Hic uiatores cogebat, ut se ipsos præcipiti iactarent loco: deductos super scopulum abruptū homines, calce in mare iuxta Chelonem proyiebat. Sustulit etiam iuxta Eleusinam, Cercyonem certantē cum pratereuntibus, atque ab se uictos perimentem. Deinceps Procuſtem occidit, in eo loco terræ Atticæ qui dicitur Curdulus, habitantē. Hic uiatores cogebat super lectum aliquem ascendere: quo si longiores erāt, parte supereminēte amputabātur: qui uerò breuiorcs, pedibus distendebantur. A qua re Procuſtes cognominatus est. Hic aclus Athenas ueniens, Aegæum propter signa cognouit. Tum Marathonium taurū ab Hercule ex Creta in Peloponnesum traductū, Athenas ab se uictum aduexit: quæ Aegæus sacravit Apollini. Superest ut de Minotaurō, quō Theseus gesta absoluantur, ab eo interfecto referamus. Oportet enim
 tempor

tēporibus, quæ à nobis explicata sunt, cōtigua, quò notior fiat historia, describi. Tectamius Dori, filij Heleni ex Deucalione orti, cum Atolij ac Pelasgis in Cretam nauigans, in sua insula perauit. Sumpta Creta in uxorem filium Asterium creauit. Quo in Creta regnante, Iupiter (ut aiūt) Europam ex Phœnicia raptam super taurum detulit in Cretam. Ex ea tres genuit liberos, Minoem, Rhadamāthum, Sarpedonem. Asterius deinceps prole carens, cum uxorem duxisset Europam, Iouis adoptatis filijs, regni eos reliquit successores. Horum Rhadamāthi Cretensibus leges dedit. Minos suscepto regno cum Itonen Lyctij filiam uxorem cepisset, genuit ex ea Lycastum. Hic quoque cum regnaret in Creta, Ida Corybanti filia uxore ducta, secundum Minoem genuit: quem nonnulli Iouis filium tradunt. Hic primus Graecorum parata classe, maris imperio potitus est. Cum despondisset Pasiphaën Solis Cretæq; filiam, suscepit Deucalionem, Crateum, Androgeum, & Ariadnen, pluresque naturales liberos. Androgeus cum Athenas consensu Atheniensium omnium concessisset, Aegæo regnante, inque certaminibus superaret athletas omnes, in consuetudinem Pallantis filiorum uenit. At Aegæus suspicans, nequando propter Androgei amicitiam à Pallantis filijs auxilio Minois regno pelleretur, insidijs Andro-

R
geo pa
scen
colas
curau
nas ue
petens
sibus i
sui At
catus e
Graci
belli d
Deum
nis &
pro se
cum p
nien
Deo
Hanc
pro An
disen
pit Mi
singul
dos tr
sinu
cum i
tu tra
set, tra
acces
si Mi

geo paratis, ad spectaculum celebre profici-
 scentem Thebas, per quosdam eius regionis ac-
 colas circa Inoen terra Atticæ interficiendum
 curauit. Cæde filij perturbatus Minos, Athe-
 nas uenit, supplicium interfectoris Androgei
 petens. Spretis eius uerbis, bellum Athenien-
 sibus indixit, addita execratione, qua aduer-
 sus Athenienses siccitatem famemque impre-
 catus est. Siccitate tum Atticos, tum reliquam
 Graciam urgente, corruptis terræ fructibus,
 belli duces, quomodo hæc mala auerti possent,
 Deum consulere. Is iussit eos ad Aeacum Io-
 nis & Aegine Asopi filia adire, iuberéque ut
 pro se uota faceret. Quibus perfectis, siccitas
 cum penes alios Gracos cessasset, solos Athe-
 nienses uexauit. Coacti igitur sunt rursus à
 Deo implorare tantæ calamitatis.
 Hanc desituram, Deum ferunt respondisse, si
 pro Androgei cæde, Minoi quas uellet pœnas de-
 disset. Parentibus deo Atheniensibus, praece-
 pit Minos, pueros septem & totidem uirgines
 singulis annis Minotauro quoad uiueret uoran-
 dos tradi. His datis, defecit siccitas: à bello ab-
 stinuit Minos. Annis septem transactis, rursus
 cum in regionem Atticam cum magno exerci-
 tu transisset Minos, ac bis septem pueros petis-
 set, traditi sunt. Theseus cum esset nauigaturus,
 accessit ad gubernatorem Aegæus, praeicipiens,
 si Minotaurum superasset filius, ut albis uelis
 port

portum intrarent: nigris, quemadmodum ex
 antea in Ioniam fecerant, si perisset. Theseus
 in Cretam cum nauigasset, Ariadne Minois fi-
 lia eius specie ac decore capta, & consilium ope-
 ramque dedit Minotauri occidendi, & Labi-
 rynthi egressum edocuit. Deinde cum Ariadne
 nocte clam recederet, in insulam appulit, ubi
 quando Diani, nunc uero Naxum uocitatum.
 Eo tempore Dionysium ferunt pulchritudine
 Ariadnes captum, cum à Theseo uirginem ab-
 stulisset, uxorem illam ab se præter modum di-
 lectam duxisse. Post eius obitum, propter sin-
 gularem amorem honore immortalium digna-
 tus, coronam ex astris Ariadna in caelo con-
 stituit. Verum eos qui cum Theseo nauigabant,
 ferunt egrè admodum raptum uirginis feren-
 tes, propterque dolorem Aegæi mandatorum
 oblitos, nigris uelis in Atticam peruenisse.
 Quod Aegæus quam aspexisset, existimans
 Theseum filium peremptum, rem heroicam ap-
 gressus, ex arce ob dolorem semet præcipitanti.
 Post patris interitum Theseus regno succedens,
 constituti legibus populo imperauit, multaque
 egit ad amplitudinem ciuitatis spectantia. In
 quæ illud fuit insigne, quod plurimum popu-
 lum Athenas ad habitandum induxit. Qui
 ex re uiribus & autoritate aucta ciuitas
 Græciæ principatum tenere uisa est. Verum
 ad ea, quæ de Theseo supersunt, redeundum

R
 Deucali
 imperat
 ciuitate
 cam pos
 xone ge
 thra na
 suscepit
 polytus
 Phadra
 quo re
 arce un
 didit. C
 tisset,
 abnuen
 nas rea
 luisse
 tant u
 tum pe
 forte e
 mnia
 excide
 currunt
 Hippo
 ram d
 nitam
 ri. Th
 sus pa
 Athen
 sei At

Deucalion maior natu filiorum Minos, Creta
 imperauit. Is inita cum Atheniensibus belli so-
 cietate, Phadram filiam Theseo despondit. Qui
 eam post ductam uxorem Hippolytum ex Ama-
 zone genuisset, in Træxenem misit sorori Ae-
 thrae nutriendum. Ex Phadra Athamantum
 suscepit, ac Demophoontem. Paulo post Hip-
 polytus cum Athenas ad mysteria uenisset, à
 Phadra propter pulchritudinem amatus est:
 quo recedente, Phadra templum Veneri in
 arce unde in Træxena conspectus erat, con-
 didit. Cùmque ad Pittheum cum Theseo diuer-
 tisset, Hippolyti concubitum petijt. Illo scelus
 abnuente, molestè id ferens nouerca, Athe-
 nas reuersa, Hippolytum quòd se uitiare uo-
 lisset, apud Theseum accusauit. Ille dubi-
 tans uerùmne crimen esset, rem ad Hippoly-
 tum per interuentium detulit. Ferebatur tunc
 forte equorum curru Hippolytus. Cui, cæcus
 omnia audita, labenti animo, frana è manibus
 exciderunt. Turbati equi excussis habenis,
 currum præcipitem egerunt. Quo effracto,
 Hippolytus uestibus implicitus, atque ad ter-
 ram delatus interijt. Ob eius antè optimè actã
 uitam Træxenij deorum illi honores impendê-
 re. Theseus his turbatus calamitatibus, pul-
 sus patria, apud hospitem functus est uita.
 Athenienses pœnitentia ducti, ossibus The-
 sei Athenas traductis, & illum coluerunt pro
 deo.

deo, & tempus sibi intra urbem Aphyli, quod ab eo Theseus dictum est, constituere. Nunc de raptu Helenæ, deq; Pirithoi erga Proserpinam amore (gestis enim Thesei sunt immixta) dicendum: Pirithous Ixionis filius defuncta Hippodamia uxore, Polypito filio superstite, Athenas ad Theseum uenit: cuius uxor Phædra cum defuncta esset, suasisit ei Helenæ Iouis ac Leda raptum. Ea tum decimum agebat annum, omnes ceteras decore ac modestia excellens. Lacedæmonem profecti, captato tempore, Helenam communi consilio Athenas aduexere. Deinceps inter eos sorte iacta, utrius esset sponsa Helena futura, ea tamen adiecta conditione, ut uxor quos fors cecidisset, socio coadiutor ad alteram querendam uxorem foret: idq; iureiurando cum firmassent, sorte Theseo obuinit. Quod factum cum agrè ferrent Athenienses, timens Theseus, Helenam in Amphidriam, unam ex Atticis uirginibus deduxit: eius cura Aethræ matri, multisq; ex amicis permissa. Pirithous cupiens Proserpinam uxorem habere, consilium cum Theseo communicauit. Verum cum propter rei, impunitatem à proposito eum auertere conaretur, ubi illum perseverantem, inq; iurisiurandi uim ad Proserpinam raptum se adigi uidit, coadiutorem se præbuit. Cum ad inferos descēdisset, uterq; ibi captus est. Sed postmodum in gratiam Herculis liberato Theseo, Pirithous apud inferos detentus, lu-

feri

R
sempit
proves
tempo
ritu An
be, He
Aethra

De t
m
E
R
b
sas à p
rex, su
diutius
filios h
sibi pro
lius, pa
domum
cepit, n
pedibus
tus est.
exposu
Polyb
deu de
Oedipa
certior
tes fore
apud
illum d

sempiterna sua impietatis pœnas. Quidam scri-
proves tradunt, ambos redisse ab inferis: eoq;
tempore Dioscuros Helenæ fratres cum exer-
citu Amphidriam profectos, capta euerseq; ur-
be, Helenam adhuc uirginem captiuamq; ad
Aethram Thesei matrē Lacedæmonem uexisse.

CAPVT VI.

De septem regibus, qui ad Thebas castra
metati sunt.

Res postulat, ut de septem ducibus, qui The-
bas profecti dicuntur, scripturi, belli cau-
sas à principio ordiamur. Laius Thebanorum
rex, sumpta uxore Iocasta Creontis filiam, cum
diutius caruisset liberis, oraculo cōsulto an esset
filios habiturus, responsum tulit, non conducere
sibi prolem habere. Nam qui ex eo prodiret fi-
lius, patrem occisurus esset, aduersaq; fortuna
domum funestaturus. Post quod responsum præ-
cepit, natum infantem traieclis primùm ferro
pedibus exponi: unde & Oedipus cognomina-
tus est. Sumptum puerum domesticis cum non
exposuissent, cuidam seruili mulieri nomine
Polybia tradidere. Cum iam uir factus esset,
deū de infante exposita consulere statuit Laius.
Oedipus quoque à quodam se fuisse expositum
certior factus, & ipse Pythiam, qui sui paren-
tes forent, oratum proficiscebatur. Cum ambo
apud Phocidem inuicem obuiasent, Laiusq;
illum de uia cedere superbius mandasset, Oedi-

Pius ira motus Laium occidit, inscius parentem
 esse. Eo tempore tradunt Sphingem beluam bi-
 formem uenisse Thebas: proposuisseq; anigma,
 quod qui non soluerent perirent. Ex quo plures
 ob rem dubiam interierunt. Soluenti premium,
 Iocaste connubium, & Thebarum regnum,
 propositum erat. Verum nullus, excepto Oedi-
 po, anigma soluere ualuit. Id erat eiusmodi:
 Quod animal bipes, idem tripes, ac quadrupes
 foret. Ceteris addubitantibus, solus Oedipus,
 ait hominem id animal esse: qui infans, qua-
 tuor iret pedibus: auclius etate, duobus: iam
 senior factus, tribus: nam baculo tanquam ter-
 tio pede sustentaretur. Sphinx suo iudicio u-
 cta, se ipsam ex loco excelso precipitauit. Oe-
 dipus ignotam matrem uxorem sumpsit, qua-
 tuorq; ex ea genuit liberos, Etheoclem, Poly-
 nicem, Antigonem, & Ismenem. Hi cum ad
 etatem peruenissent, domestica impietate ci-
 gnita, Oedipum coegerunt ob dedecus non egre-
 di domum. Ipsi sumpto regno, federe inuicem sa-
 xerunt, ut singuli alternis annis imperarent:
 primusque imperij annus Etheocli cederet, mo-
 iori natu. Is acto anno, petenti ex federe re-
 uuit tradere regnum fratri. Qua ex causa in
 Argos ad Adrastum regem confugit. Hoc tem-
 pore Tydeus Oenei, cum in Calydone Alca-
 tum Lycothesimque nepotes occidisset, ex An-
 tholia aufugit in Argos. His Adrastus ben-
 ge

RE
 que sus-
 filias u-
 lem T-
 tur, m-
 dretur
 ductur
 re Poly-
 clem de
 ab Eth-
 se, ad A-
 mem. E-
 bellum
 ad belli-
 tem, P-
 debant
 rans u-
 si ei bell-
 recusari
 à Vener-
 ri, quò-
 nasce. I-
 de regni
 conuge
 iudicium
 sententi-
 inferen-
 rans ex-
 lum spe-
 lio imp-

gnè susceptis, quodam responso motus, utrique
 filias uxores dedit, Polynici Argiam, Deiphi-
 lem Tydeo. Adolescentes cum à rege probaren-
 tur, magnâque eorum uirtutis expectatio ui-
 deretur, ambos in patriam pollicitus est se re-
 ducturum. Verùm cum censeret primum debere
 re Polynicem restitui, ferunt regem ad Etheo-
 clem destinaſſe. Tydeum quinquaginta uiros
 ab Etheocle in insidijs in itinere positos occidif-
 ſe, ad Argosq; præter opinionem rediſſe incolumem.
 Hæc Adraſtum impulcrunt, ut quæ ad
 bellum ſpectabant, pararet. Adſciuit autem
 ad belli ſocietatem Capaneum, Hippomedon-
 tem, Parthenopeum Atalanta Schænei. Sua-
 debant amici Polynici, ut ad bellum Amphiar-
 raus uates duceretur. At is cum prauideret,
 ſi ei bello afforet, ſe periturum, idq; propterea
 recuſaret, ferunt Polynicem aureum torquem
 à Venere Hermiona datum, Amphiarai uxo-
 ri, quò belli ſocietatem uiro perſuaderet, do-
 naſſe. Eo tempore Amphiarai Adraſtusque
 de regno diſſidentes, ad Eriphylen Amphiarai
 coniugem, Adraſti ſororem, omne diſſenſionum
 iudicium retulerunt. Illa pro Amphiarai
 ſententiam tulit, adiiciens, ut belli Thebis
 inferendi ſocius adiutorque eſſet. Amphia-
 rai exiſtimans ſe ab uxore proditum, ad bellum
 ſponſondit ſe aditurum: ſed Alcmeoni ſi-
 lio imperauit, ut poſt ſuum obitum Eriphy-

len perimeret. Quod patris mandatum postea
 executus, facti conscientia in insaniam uersus
 est. Adrastus, Polynices, ac Tydeus ad bellum
 ituri, quatuor elegerunt duces, Amphiarum,
 Capaneum, Hippomedota, & Parthenopeum.
 Qui omnes cum magno exercitu aduersus The-
 bas profecti sunt. Et heocles ac Polynices mu-
 tuis ulneribus confossi conciderunt. Capaneum
 magno impetu scalis murum ascendens, mors-
 tem oppetijt. Amphiaras in terra hiatum cum
 curru delatus, absorptusque, nunquam postea
 uisus est. Eodem pacto & reliqui duces omnes,
 prater Adrastum, multique praterea mor-
 tales occubuerunt: quorum sepelendorum fas-
 cultas à Thebanis cum denegata esset, insepul-
 tos sinens Adrastus, ad Argos redijt. Cum nuli-
 lus auderet hos tumulis condere, soli Atheni-
 enses, qui ceteros uirtute anteibant, omnes se-
 peliuerunt. Hunc belli uitæque sinem septem, qui
 Thebas oppugnatum iere, sortiti sunt. At uerò
 filij mortem parentum ulturi, communi consi-
 lio contra Thebanos mouerunt arma. Dederat
 responsum Apollo, eam ciuitatem expugnatu-
 ros, si Alcmeonem Amphiarai filium imperato-
 rem sibi constituisent. Hic ab illis dux factus,
 Deum & de Thebano bello consuluit, & an
 matrem Eriphylum puniret. Respondit Apollo,
 ut utrunque faceret, nō solum quia monile au-
 reum mater in necem paternam, sed & peplos
 qui

R
 quogu
 quoda
 & pep
 ram u
 nics,
 hortar
 lum p
 quoque
 contra
 nis con
 tus est.
 amissis
 spe dest
 erat, ex
 abire
 iuxta T
 gere no
 appella
 sia filia
 pissent,
 tionem.
 phi deg
 luit. Ita
 waru ge
 meram
 poemati
 Dei spir
 Sibylla
 nam De

quoque ob filij interitū acceperit. Venerē aiunt quōdam Hermionæ Cadmi & monile donasse, & pepulum. Ambo hæc habuit Eriphyle: alterum à Polynice, alterum à Thersandro Polynicis, quō filium ad expeditionem Thebanam hortaretur. Alcmeon igitur cum milites ad bellum plurimos ab Argis parasset, ab urbibus quoque finitimis accersito præsidio, exercitum contra Thebas duxit. Acerrima cum Thebanis commissa pugna, Alcmeon uictoria potitus est. Thebanorum attritis uiribus, multisq; amissis ciuibus, cum esset impares uiribus, omni spe destituti, consilium à Tyresia, qui diuinator erat, exquisiuere. Is Thebanos ex urbe iussit abire, hoc solummodo illos conseruari posse. Iuxta Tyresia dicta urbem linquentes, aufugere noctu in oram Bæotie, quæ Thilphosca appellatur. Thebae captae ac diruta sunt. Tyresia filiam Daphnen postea cum uictores cepissent, in Delphos uoto suscepto, misere oblationem deo. Ea diuinandi artem edocta, in Delphis degens, multo magis eam scientiam calluit. Itaq; natura admirabilis, plurima scripsit uarij generis responsa. Cuius ex uersibus Homerum poetam ferunt, multa ad ornatum sui poematis sumpta transtulisse. Cum hæc sapius Dei spiritu ferretur, multaq; traderet responsa, Sibylla ab omnibus cognominata est. Nam pleenam Deo, & Sibyllam esse, idem notat. Victores

uerò urbe direpta, in patriã quisque suam multis cum spolijs reuersi sunt. Ex Thebanis, qui in Thilphosium confugerant, Tyresias defunctus est: quem sui ciues magna cum pompa sepelire, deorum sibi honores tribuentes. Deinceps aduersus Dorienses armis motis, pugna superatos ex eorum patria eiecerunt. Transactò paululum temporis, quidam ex eis in Iunonis sedibus mansere, quidam Athenas profecti sunt. Creonte Menetij regnante, patria pulsì, paulò post in Dorida remearunt, in Gryneo Limetiq; & Eubœa habitantes. Antea Boetus Arnes Neptuni filius migrans in Aeolidem, quæ nunc Theßalia dicitur, eos, qui secum accesserant, Bæotos uocauit. Sed de Aeolibus pauca dicendum. Priscis temporibus, cum ex filij Aeoli qui fuit Ellinis ex Deucalione nati, ceteri quæ dicta sunt loca habitarent, solus Minas in Aeolide regnauit. Eius filius Hippotes ex Menalippe Aeolum genuit. Huius Arnen filiam Neptunus cognouit. Quæ de re indignatus pater, Metapontio aduena, qui tunc casu aduenerat, eo pacto Arnen dedit, ut illam in Metapontum deduceret, ubi duos peperit filios, Aeolum, ac Boetum. Quos Metapontius liberis carens quodam motus oraculo, adoptauit in filios. Hi iam uiri facti, orta uero Metapontio seditione, regnum obtinuerunt. Postmodum dissensione inter Arnes

tolipe
 Metat
 tre
 quide
 ab eo
 didit
 Aeolu
 tritus
 dit.
 popul
 ortus
 Eryo
 Hipp
 Ale
 Arch
 extra

N
 fat
 Ae
 de ca
 tit i
 tate
 pta
 reat
 def

tolipen peremere. Eam rem grauiter ferente Metapontio, illi preparatis nauibus cum matre multisq; amicorum mare ingressi: Aeolus quidem ad insulas Tyrreni maris appulit, quae ab eo Aeolides sunt appellatae: ciuitatemq; condidit, quam Lyparam uocauit. Boetus uero ad Acolum uenit, Arnes patrem, à quo loco filij nutritus est. Postmodum Aeolidis regnum possedit. Patriam omnem à matris nomine Arnes populos appellauit à se Bæotos. Itonus ex Boeto ortus quatuor suscepit filios, Hippodamum, Electryonem, Archilicum, Alegenorem. Horum Hippodamus Eleam genuit, Electryon Letum, Alegenor Elonium, Archilicus Protheronem & Archefilaum: qui ad Troiam iere Bæotorum exercitus duces.

CAPVT VII.

De Neleo, & eius pronepotibus.

Nunc Salmoenum, Tytiumq;, & eorum usque ad Nestorem, qui Troiano interfuit bello, posteros referamus. Salmoenus ex Aeolo Deucalionis est ortus: qui ex Aeolide cum magna suorum manu profectus, constitit in Elea apud fluium Alpheam: ubi ciuitatem à suo nomine Salmoniam condidit. Sumpta uxore Alcidee Elei filia, genuit ex ea Tyream, decore, formaque eximiam. Alcidee defuncta, Sideram uxorem duxit, qua Tyream

ut nouerca cepit odisse. Salmoncus ob superbiam atque impietatem contracto subditorum odio, Iouis fulmine conflagrauit. Eius deinceps Tyrea filia adhuc uirgo à Neptuno cognita, peperit Peliam ac Neleum. Postmodum ex Creteo Amythaonem genuit, Pheretumque & Aesonem. Cum diem suum obisset Creteus, orta inter Peliam Neleumque regni contentione, Pelias Iolcho, finitimæque regioni immigrauit, assumptisque Melampode ac Biante, Amythaonis Agleieque filijs, quibusdamque ex Achæis Phthiotisque, ac Acolidibus, aduersus Peloponnesum exercitum duxit. Melampus quum esset diuinator, Argiuas feminas propter Dionysij iram phanaticas, ab insaniam curauit. Cuius rei gratia Anaxagoras Megapenthi Argiuorum rex, eum donauit duobus regni partibus. Hic Argis cum moraretur, Biante fratre consorte regni facta, uxorem cepit Iphianiram filiam Megapenthi: ex qua protulit Antiphatum, Mantum, Biantem, Pronoen: ex Antiphato ac Zeuxippe Hippocoontis, Iocleus Amalceusque orti sunt. Ioclem Hypermestraque Lesbij Iphianiram, Polybiam atque Amphianum genuerunt. Hoc pacto Melampus ac Bias, eorumque posterum Argiuorum Imperium tenuere. Neleus cum his, qui eum secuti erant, in Messenam transiit, accolarum uoluntate condidit urbem Pylum.

cui cus
phion
suscep
nior N
progen

N
cundur
gnomis
Peneur
Creusa
quam
Cent
Peneur
raret,
duos su
tem, re
pitho
Olenus
Basti
te, E
Argen
phas a
Ipsei fi
maior
Ixione

cui cum imperaret, uxore sumpsit Chiloren, Amphionis Thebani natam: exq; ea duodecim filios suscepit: quorum senior Peridyceus extitit, iunior Nestor, qui bello interfuit Troiano. Et de progenitoribus Nestoris haellenus.

CAPVT VIII.

De Lapithis & Centauris.

Nunc de Lapithis & Centauris differemus. Ex Oceano ac Theti plures filij secundum fabulas manarunt, à fluminibus cognominati: in quibus fuit Peneus: à quo accidit Peneum in Thesalia dici. Hic ex nymphea Creusa liberos suscepit, Ipseum ac Styliam: quam cum cognouisset Apollo, Lapithum ac Centaurum genuit. Lapithus locis circa fluuium Peneum ad habitandum lectis, cum ibi imperaret, Eurionem Arfinoi uxorem duxit, ex qua duos suscepit filios, Phorbantem ac Periphantem, regni paterni haeredes. Populi omnes à Lapitho Lapithae appellati sunt. Phorbas cum in Olenum transcendisset, accersitus ab Alectore Bœotiorum rege, tunc Pelopis uires formidante, Eleorum regnum ab eo cepit. Huius filij Aegus Actorq; paterno successere regno. Periphas alter Lapithi natus, ex Astyagea uxore Ipse filia, octo genuit liberos: quorum natus maior Antion ex Melate Amythoni suscepit Ixionem. Hic, ut tradunt, dona plurima Esio-

Neo pollicitus, despondit eius filiam Cliam: et
 Qua genuit Pirithoum. Verum cum Ixionem
 Quaquam promissa uxori tradidisset, Esioneum
 Pro ijs equos illius cepit. Tunc Ixion pollicitus
 se quæ promiserat daturum, accersitum à se
 Esioneum in foueam ardentem coniecit. Quæ
 crudelitate cum nullus eam cædem purgare vel-
 let, ab Ioue, ut fabula tradunt, demum purifi-
 catus, Iunonem stupri interpellare ausus est.
 Quare cognita Iupiter nubem in forma Iu-
 nis cum interposuisset, Ixion eo concubitu Cen-
 tauros genuit. Tradunt tandem Ixionem scelera
 magnitudine ab Ioue rota alligatum, perpetuo
 post obitum torqueri cruciatus pœna. Centau-
 ros nonnulli uolunt in Pelio à nymphis nutritos,
 postmodum equos subagitasse, ex quibus eis Hippo-
 centauros natos creditum, quod primi equos
 re ausi sint: eoque natam fabulam, ueluti equos
 sent hominisque natura. Hos ferunt tanquam Pi-
 rithoi cognatos partem regni paterni ab eo pos-
 tulasce. Quod reuerti, bellum à Lapithis illu-
 tum est. Sed eo cessante, postmodum cum Pi-
 rithous Hippodamiam despondidisset, Theseus ad
 nuptias ac Centauris uocatis, illi uino ebrj, fo-
 minis, quæ in nuptijs erant, uim asserre con-
 ti sunt. Quæ iniuria tum Theseus tum Lapithi
 permoti, multis Centauris peremptis, reliquos
 è ciuitate eiecerunt. Hanc ob causam Centau-
 rum una aduersus Lapithas profecti, plures in-

R
 fecere.
 loen A
 habit
 egre
 tos ex

N
 Coron
 praecl
 tudin
 periti
 tes sa
 ditus
 Ob e
 feris
 minu
 homi
 Ioue
 te
 car
 iust
 uire
 Pod
 Tro
 rim

fecere. Qui cadi supersuerunt, partim in Pholoen Arcadia profecti sunt, partim in Malea habitauerunt. His rebus secundis elati, ex Pholoen egressi ad praedandum propinquos Gracos, multos ex eis occiderunt.

CAPVT IX.

De Aesculapio, eiusque pro-
poribus.

Nunc de Aesculapio, eiusque posteris referendum. Aesculapius traditur Apollinis Coronidisque fuisse filius. Qui natura ingenioque praclarus, medicinae opera impensa, plurima ualeitudini hominum utilia adinuenit. A deo autem peritia artis excelluit, ut quamplurimos desperantes sanitatem liberarit a morbo, proptereaque creditus sit nonnullis defunctis uitam restituisse. Ob eam rem tradunt ipsum apud Iouem ab inferis accusatum, tanquam eorum imperium diminuente, quod saepe excitarentur a mortuis homines illius cura. Eaque causa exacerbatum Iouem fulmine Aesculapium occidisse. Hac morte Apollo iratus, Cyclopes, qui id fulmen fabricant, interfecit. Quo facto indignatus Iupiter iussit Apollinem homini in poenam errati seruire. Aesculapius filios reliquit Machaonem & Podalirium: qui arti paterna dediti, cum ad Troiam cum Agamemnone accessissent, plurimum Gracis in eo bello in curandis summo studio

studio uulneribus, opitulati sunt, maximam e-
 id gloriam adepti. Meritis quorum, immunita
 rerum omnium post bellum est concessa. Sed de
 his haecenus.

CAPVT X.

De Asopi filiabus, & Aeaci liberis.

Nunc de Asopi filiabus, Aeacique liberis
 scribendum. Ex Oceano ac Thetide fa-
 bulae tradunt, ortos esse filios plures, à quibus
 flumina cognominata sunt, in quibus Peneus Aso-
 pusque extiterit. Peneus in Thesalia sedem eius
 gens, fluuii nomen indidit. Asopus cum Phliantem
 ad habitandum elegeret, sumpta in uxo-
 rem Methope Ladoni, duos suscepit filios, Pelas-
 gum, atque Ismenum: filias duodecim. Ismenus
 in Bœotia habitauit iuxta fluuium, quem à suo
 nomine Ismenum cognominauit. Et filiabus Syno-
 pe ab Apolline raptâ, in eum locum delata
 est, ubi nunc est urbs ab ea Synope dicta. Horum
 filius Syrus uis imperauit, qui ab eo Syri sunt
 appellati. Corcyra uerò raptâ à Neptuno, in eam
 insulam delata est, quam ab ea dixere Corcyram.
 Ex his natus est Phœacus, à quo Phœacum no-
 men cepit. Phœaco filius extitit Alcinous, qui
 Ulysses in Ithacam deduxit. Salamis quoque à
 Neptuno raptâ est, aduectaque in insulam ab ea
 Salaminam appellatam. Ex ea Neptunoque ge-
 nitus Cenchreus, imperauit huic insula: Cla-
 rusque inter omnes, serpentem miræ magnitudi-
 nis

nis, qui
 Phliantem
 qua ab
 genuit
 eo creat
 Peleus
 terfecit
 Phthia
 rificatu
 tus est.
 Agame
 Aegina
 uxore
 lia, imp
 Alchat
 tus, pos

N
 rius, hi
 ciuitat
 nomina
 appell
 respon
 cum fi
 ptias
 tur ui
 ta per

nis, qui incolas uexabat, occidit. Aeginam ex Phliunte Iupiter rapuit, inq; infulam aduexit, qua ab ea est Aegina dicta. Ab Ione compressa genuit Aeacum: qui in ea regnavit insula. Ab eo creati sunt Peleus, Telamon, Phocus. Horum Peleus disco iactato inuitus Phocum fratrem interfecit. Ob hanc caedem à patre pulsus, inq; Phthiam Theßalia fugiens, ab Aëlore rege purificatus, inq; regnum, cum is liberis careret, ascitus est. Ex Peleo ac Thetide Achilles ortus, cum Agamemnone ad Troiam accessit. Telamon ex Aegina abiens, adiit Salaminam: ubi sumpta uxore Glauca Cychrei Salaminorum regis filia, imperauit insula. Glauca defuncta Erybiæ Alchati Atheniensis despondit: ex qua ortus Eantus, postmodum Troiano interfuit bello.

CAPVT XI.

De Pelope, Tantalos, Oenomaos & Niobe.

NVnc cum de Pelope Tantalosq; atque Oenomaos referendum à nobis sit, paulò superius historia ordiendæ est. In Pisa Peloponnesi ciuitate Mars ex Aegina Asopi filia genuit Oenomaum. Hic unicam filiam Hippodamiam appellauit. Finem uitæ ab oraculo sciscitanti, responsum est, tunc in fata illum concessurum, cum filia Hippodamia nupsisset. Igitur filia nuptias ueritus, decreuit, ut in perpetua a seruarietur uirginitate, hoc maximè existimans pacto uita periculū se uitaturum. Multis puellā uxorem
sibi

sibi dari postulantes, illis id proposuit certamen, quo qui uictus esset, interficeretur, uictor uirginem desponderet. Equorum instituit cursum à Pisa ad aram Neptuni, qua est apud Isthmum Corinthi. Cursus eiusmodi: Oenomaus arietem Ioui sacrificabat: qui uirginem postulat, quatuor equorum ferebatur curru. Oenomaus sacris peractis cursu sequebatur praecedentem, auriga Myrtilo: asecutum hasta quam gestabat manu, interficiebat. Hoc pacto cum plures equorum uelocitate peremisset, Pelops Tantali, qui Pisam acceperat, uisa Hippodamia, id concipiens connubium, corrupto Myrtilo, illius opera in uictoria usus est, primusque ad aram Neptuni peruenit. Qua ex re dolere actus Oenomaus, aduenisse responsi existimans tempus, sibi mortem consciuit. Pelops sumpta uxore Hippodamia, Pisa regnum tenuit. Qui uiribus ac prudentia insignis, cum plurimos in Peloponnesum accolae deduxisset, eam patriam Peloponnesum ab se denominauit. Posteaquam Pelops meminimus, necessarium uideatur, ne quid memoria praeferatur dignum, ut & Tantalum patrem superioribus adiciamus. Tantalus Iouis filius, diuitijs & gloria insignis, in ea Asia parte, quam nunc Paphlagoniam uocant, habitauit, plurimum dijs ob generis claritatem charus. Postmodum felicitatem suam insolenter ferens, immortalium secret.

ta, quae
uerat, p
sa & u
dum fa
lectos pe
Niobe o
filias pep
prole sup
tona pra
tam fab
filios, D
dasse. Q
dem tēp
re. Tanti
nia ab l
ioribus

De I
n

PRO
P
crue
pha ge
pulos
ero na
filius u
de suo
ea su
Eristhe
luit, &

ta, quæ mensæ communionē usq; Deorum no-
uerat, palam protulit hominibus. Quæ ex cau-
sa & uiuus pœnam tulit, & post obitum, secun-
dum fabulas, tormentis apud inferos inter sce-
lestos perpetuis punitur. Ex eo & Pelops &
Niobe orti sunt. Hæc filios septem & totidem
filias peperit, summo decore præstantes. Tali
prole superbiens, admodum gloriabatur, se La-
tonæ præferens numero filiorum. Itaque ira mo-
tam fabula Latonam ferunt, Apollini ut Niobes
filios, Diana ut filias arcu interficerent, man-
dasse. Quibus matri obtemperantibus, contigit eo-
dem tēpore & abundare filiis Nioben, & care-
re. Tantalus deorū odio contracto, è Paphlago-
nia ab Hilo Trois pulsus est: de quo & eius ma-
ioribus paucis scribemus.

CAPVT XII.

De Dardano, & eius ad Priamum usque pro-
nepotibus.

PRouinciæ Troadi primus imperauit Teu-
cro, ex fluuio Scamandro atque Idea nym-
pha genitus: uir quidem egregius, & qui po-
pulos subditos Teucros ab se nominauit. Teu-
cro nata est filia, Batea: quam Dardanus Iouis
filius uxorem sumpsit: regnoq; succedens, gentem
de suo nomine Dardaniam dixit. Urbem præter
ea sui nominis iuxta litus condidit. Huius
Eriththonius filius primū felicitate excel-
luit, & fortunū: quem & Homerus scribit, di-
tis

tiſſimum hominum fuiſſe, cui tria millia erant equi paſcentes prata. Erichthonio natus eſt Tros: qui à ſe populos Troadas appellauit. Hic tres ſuſcepit filios: Ilium, Aſaracum, Ganyomedem. Ilus campeſtria loca ad habitandum eligens, urbem inſignem in Troade condidit, ab ſe Ilium appellatam. Huius filius Laomedon Tithonum genuit, ac Priamum. Tithonum Aſiam orientem uerſus uſque in Aethiopiam militās, dicitur genuiſſe ex Ida filium nomine Mymnonem: qui quum Troianis preſidium tuliſſet, poſtea ab Achille eſt interſectus. Priamus et Hecuba uxore cum alios plures, tum Hecloraem genuit: qui uir præclarus Troiano in bello fuit. Aſaracus Dardanis imperans, Capym genuit: ex quo Anchifeſ natus eſt, exque eo & Venus Aeneas Troianorum clariffimus, Ganymedes omnium fortiſſimus à dijs raptus eſt in pueritiam Iouis.

CAPVT XIII.

De Dædalo, Minotauro, & de Minois exercitu aduerſus Corcalum regem.

Deinceps ad Dædalum & Minotaurum ad Minoisque aduerſus Corcalum Siciliae regem expeditionem tranſeamus. Dædalo genere Athenienſis fuit, unus ex ijs, qui Erechthide dicuntur, natus ex Mitiono Epulami, qui fuit ex Athineo Erichthei filio. Præclarus architectus fuit. Hic multorum antea

R
quos ſi
randa
uerò f
ſeris t
cere at
ſimari
erat, &
miratio
rum oc
ut in m
tria D
ob cau
leſcens
genij a
tam, qu
ta ſerpe
gnum, i
tudiner
tum ad
tulit. S
rebus l
bratus
tus, ex
leſcete
puerun
tur de
Rem m
quo ſer
cadem.

quos sibi adiutores comparauit, quaedam miranda effecit, uarijs in locis orbis, opera, statuis uerò fabricandis adeò superauit omnes, ut à posteris traditum sit, signa ab eo facta, cum aspicerere atque ambulare uiderentur, spirantia existimari. Ita enim compositio membrorum apta erat, & suis partibus perfecta, ut omnes ad admirationem alliceret. Priores artifices ita signorum oculos, manus, latera, crura componebant, ut in multis deficerent. Ausugit autem à patria Dædalus iam clarus architectura, cædis ob causam huiusmodi damnatus: Talus adolescens sororis filius ab eo erudiebatur, cum ingenij acumine prestaret Dædalo, primùm rotam, qua utuntur figuli, adinuenit: deinde reperia serpentis maxilla paruulum cum secasset lignum, imitatus postea dentium serpentis spissitudinem, ferram ferreã fabricauit. Qua re multum ad architectorum artem adiumenti contulit. Similiter cum reperto torno pluribus in rebus hominibus profuisset, magna laude celebratus est. Hunc puerum Dædalus inuidia motus, existimans turpe esse, magistrum ab adolescente gloria uinci, dolo interfecit. Cum autem puerum sepelisset, dolore mæstus, cum rogaretur de eo quem sepelisset, serpentem respondit. Rem mirandam ducet quis fortasse, animal ex quo serua forma sumpta esset, fecisse notã pueri eadem. Accusatus homicidij Dædalus, damna-

tus ab Ariopagitis, ad quendam terra Atti-
 ca confugit populum, qui ab eius nomine Da-
 dali uocitati sunt. In Cretam deinde transse-
 dens, cum magno in honore propter artem ha-
 beretur, in Minois regis amicitiam uenit. Tra-
 dunt fabule, Pasiphaën Minois uxorem cum
 taurum adamaret, signum boui simile à Da-
 dalo factum, coq; modo tauro suppositam, des-
 derio potitam esse. Ante hoc tempus Minoen
 quotannis ferunt speciosissimum omnium tau-
 rum Neptuno solitū de more sacrificare: cumq;
 ei taurus esset ceteris prestantior, alium sacri-
 ficasse deteriore. Qua ex re iratus Minos No-
 ptunus, eius tauri amorem Pasiphaë inuenit:
 cui arte Dædali supposita, decantatum fabu-
 lis genuit Minotaurum natura duplici, ut qu-
 usq; ad humeros taurus, cetera homo esset. Ad
 hoc nutriendum monstrum aiunt à Dædalo
 Labyrinthum fabricatum, difficiles habentem
 egressus, & inscüs penitus irremediabiles. In
 quo recluso Minotauro, septem Athenien-
 sium pueri, totidemq; uirgines singulis annis, præter
 antea diximus, dabantur. Dædalus iram Mi-
 nois ex boue à se fabricato conceptam timens,
 abscessit ex Creta, Pasiphaës auxilio nauem
 ad effugiendum præbens. Post eum fugiens Ica-
 rus filius, cum insulam quandam peteret, in ni-
 ro decidens perijt: à quo & insula dicta est.
 pelagus Icarium uocatum. Ex hac insula

iens Da-
 tus loca-
 niter
 famam
 Trada-
 dalus,
 gem ex
 reperit
 manda-
 Dædal-
 transit
 compa-
 amboq;
 timus ite-
 cera li-
 mare
 pins m-
 nu. Q-
 tamen
 Corca-
 præcla-
 cauit
 ra. N-
 bethr-
 mare
 Acra-
 supra
 munt-
 ed.

iens Dardanus, in Siciliam appulit, ad ea delatus loca, ubi Corcalus imperabat: à quo humaniter susceptus est, ac propter ingenium: præstas, famamque eius. summa benevolentia habitus. Tradant quidam, cum adhuc in Creta esset Dardanus, & a Pasiphæ absconditus, Minoem regem expetentem meritas ab eo pœnas, cum non reperiretur, & naues omnes in insula scrutari mandasse, & simul pecunias pollicitum, si quis Dardalum inuenisset. At ipse desperato nauis transitu, alas summa arte fabricauit: quas cera compactas, cum suo filijq; corpori applicuisset, amboq; supra mare euolarent, Icarus cum altius iter tanquam adolescens peteret, Solis aestu cera liquefacta, laxatusq; alarum iuncturis, in mare decidit. Pater prope mare delatus, alis seorsim madefactis, ad Siciliam peruenit incolumis. Quæ fabula quamuis uideatur miranda, tamen eam uolumus recensere. Dardanus apud Corcalum ac Sicanos diutius commoratus est, præclarus architecturæ artis præstantia. Aedificauit in insula quadam, quæ adhuc permanet opera. Nam prope Megarâ fecit eam quæ dicitur Lymbetra, ex qua ingens fluius Alabos nomine in mare propinquum effluit. Iuxta eam quæ nunc est Acragâta, in loco, qui dicitur Camicus, uel est supra petram effecit, ut quæ expugnari nequeat, munitissimam, illius ascensu ita arduo difficultiq; edito, ut aditus à tribus aut quatuor uiris

e custodiatur. In hac urbe Corcalus regia cōstru-
 cta, thesaurū omnē in ea tanquam inexpugnabi-
 li condidit. Tertio adificauit in ora Selinūti-
 antrum, ex quo ita euaporabat ab igne fumus,
 ut adstantibus paulatim sudor ex calore elice-
 retur, curareturq; cū uoluptate aduentium cor-
 pora, nulla caloris molestia percepta. Est iuxta
 Erycem saxum præceps præruptum, ultra mo-
 dum editum, per cuius abrupta angustum diffi-
 cilēque erat iter ad Veneris templum: in eo da-
 dalo muro aditum reddidit latiore. Multa præ-
 terea à Dædalo opera cōstruēta in Sicilia,
 sunt temporum uetustate corrupta. Auream
 insuper arietem Veneri & Eryci posuit, ea
 ingenij arte sculptum, ut uiuus existimaretur.
 Interim Minos classe potens, cognita Dædalo
 in Siciliam fuga, statuit eū bello persequi. Pra-
 paratis nauibus è Creta profectus, in Acre-
 gantinam appulit: quæ nunc ab eo Minoa uo-
 catur. Expositis copijs, per nuntium à Corcalo
 tradi sibi Dædalum ad pœnam poposcit. Cor-
 calus Minoë ad colloquium accito, quod postu-
 laret se facturum pollicitus, domi receptum,
 cum in balneis lauaretur, adeò in longum tem-
 pus in thermis detinuit, ut nimio aestu suffoca-
 retur. Eius deinde corpus Cretensibus reddi-
 dit, prælata obitus causa, quòd in lauacro ele-
 psus aqua calida perisset. Eius corpus milito
 magnificè sepeliuerunt, sepulcro ei duplici con-
 struēto.

R
 struēto
 i sacra
 multi
 luerunt
 apud
 sepulcro
 re. Cr
 ab/qu
 tibus,
 pta pa
 utate
 Minoë
 tum co
 beu fl
 uerò T
 teu/e
 gnato
 Ochry
 finit
 postm
 runt,
 donis
 ximè
 Satur
 in as
 &
 inqu
 in ce
 haru

structo: uno, in quo posita sunt occultè Minois
 (sive alio, palam adificato Veneri templo, quod
 multis seculis postèri ut templum Veneris co-
 luerunt. Postèa cum Acragantini regnante
 apud eos Thuono urbem conderent, repertum
 sepulcrum, ossibus in Cretam missis, demoliue-
 re. Cretensibus, qui defuncto Minoè in Sicilia
 absque imperio remanserant, inuicem dissiden-
 tibus, quidam qui Sicani assueuerant, contem-
 pta patria in Sicilia mansere. Horum pars ci-
 uitatem condidit, quam ab eorum rege dixerunt
 Minoèn. Pars per litus errans, locum muni-
 tum condendæ urbi elegit: quam à fonte in ur-
 be fluente Engiam appellarunt. Post captam
 uerò Troiam, Merionum Creti, & cum eo Cre-
 tenses nauibus in Siciliam delatos, uelut co-
 gnatos in ciuitatem susceperunt. Hi postèa ab
 Ochyra urbe recedentes, expugnatis nonnullis
 finitimis, eorum regiones possederunt. Aucti
 postmodum opibus, templum matribus adifica-
 runt, præcipuo eas cultu deas, multumq; templum
 donis honorantes. Has ex Creta aiunt, ubi ma-
 ximè coluntur, aduectas, Iouem olim clam patre
 Saturno educaisse. Quo merito in cælum sunt
 in astra, quæ Arclos dicunt, translata. Hac
 & Aratus in suo de Astris opere confirmat,
 inquiens eas propter Iouem occultè enutritum
 in cælum ascendisse. Neq; uerò æquum uideretur,
 harum dearum præsens hominibus numen &

cultum præterire. Nam eas non solum huius
 bis accolæ, sed etiam ex finitimis quidam, sacris
 solennibus & alijs honoribus celebrant. Quædam
 urbes etiã pretiosa uasa earum cultui deputa-
 runt. Futurã enim existimant & priuatis & pu-
 blicis huiusmodi cultu felicẽ uitam, & uroibus
 diuturnam. Usque adeo autẽ istarum dearam
 creuit religio, ut accolæ permultis aureis atq; ar-
 genteis usq; ad scriptorũ tempora donis exorna-
 rint. Tẽplum quippe ipsis adificatum est ingi-
 ac sumptuosum, ad cuius structurã cũ loci natu-
 ra non suppeteret, ab Astygiõne Agyrinæorum
 quæ centũ ab eis distat stadijs, saxa aduehi me-
 gna impensa curarunt. Cum uero iter quo ne-
 cesse erat lapides ferri, asperũ esset, ac difficile
 trãsitu, quatuor rotarũ curribus ad id prepa-
 ratis, centũ iugis bouum lapides delati sunt. Sa-
 crarũ enim pecuniarũ copia impẽsam tanti spe-
 ris contempsere. Paulo ante hæc tempora erant
 eis deabus sacri boues ad tria millia agri ades
 permulti, ut magnum uectigal præberent.

CAPVT XIII.

De Aristeo, Daphnide, Eurydice, & Orione.

Nunc Aristei acta sequentur. Hic ex
 Apolline ac Cyrene Penei filia genu-
 tus est: de cuius genere quidam ita tradunt.
 Cum Cyrene apud Peneum uirgo educaretur,
 Apollo eius forma captus, raptam uirginem
 in Libyam detulit ad ea loca, in quibus post
 modum

R
 modum
 rene.
 infan-
 bus tr
 Aristo
 gulare
 primus
 runt d
 suis, cu
 aiant,
 pssse: e
 ferunt
 causa e
 Diana
 bus iux
 selli A
 tranqu
 sine eni
 que fini
 selli in
 di in e
 Das, eu
 tur, con
 obitum
 pollnem
 iofulam
 tur. Cu
 sam Gra
 tempore

modum ciuitas condita est ab eius nomine Cyrene. Ex ea filium suscepit Eurystheum, quem infantem tradidit nymphis nutriendum: à quibus Inplici nomine est appellatus, Nomus, Aristaus, Argeus. Ab his nymphis cum lac coagulare, mel atque oleum conficere didicisset, primus ea in usum hominū traduxit. A posteris et deus meritis honoribus, sicut & Dionysius, cultus est. Profectum deinceps in Bœotiam aiunt, Autononē Cadmi filiam uxorem summi p̄sbe: ex qua genitus est Aclleon, quem fabula ferunt à suis canibus disceptum. Cuius rei causa ea traditur à nonnullis extitisse, quòd Diana concubitu, cum uenaretur in montibus iuxta templum sitis, appetierit. Alij, quòd fellis Aclleon pratulerit in uenandi arte. Vtranque uerisimile est ad iram deam incitasse. siue enim desuetam nuptijs uirginem, ad suam quesuit cupiditatem traducere, siue ausus est fellis in uenationibus anteferre, cum etiam dij in eo exercitio illi cedant: meritò irata Dux, eum in beluam, qui à canibus laceraretur, conuertit. Aristicum aiunt post Aclleonis obitum cum ad oraculum adisset patris, Apollinem respondisse, futurum esse ut Chium insulam adiret, in qua ei honores impenderentur. Cum in eam nauigasset, orta per uniuersam Graciam peste, sacra pro Gracis Sirij asis tempore fecisse dicunt: hisq; actis, Etesijs flans

tibus uentis morbum cessaſſe. Miranda profe-
 cto res huic homini priuatim contigit. Nam
 qui filium à canibus interemptum conſpexit,
 & aſtrum caeſte, quod ex nomine perniciem
 inferre mortalibus putant, ad ſalutem uertit:
 & ceteris extitit cauſa ſalutis. Poſtea repe-
 titibus in Chio relictis, in Libyam ad marem
 Nympham redijt. Ac deinde in inſulam Sar-
 dorum proſectus, in ea conſtitit: captusque inſu-
 la amantitate, conſitis arboribus ex agreſti red-
 didit cultiorem. Ibi duos genuit filios, Chai-
 num, ac Calicarpum. Ad alias quoque inſu-
 cum acceſſiſet, in Sicilia aliquandiu commo-
 tus eſt: in qua, cum uarijs fructibus armentiq;
 referta eſſet, ſingulorum uſum edocuit. Quo be-
 neficio Siculi, & ij præcipue apud quos naſcu-
 tur olex, pro deo ſummo honore coluerunt. Ta-
 dem ferunt in Thraciam ad Dionyſum traſ-
 greſſum, & percepiffe Orgia, & diutius con-
 eo commoratum, multa ad uitam utilia didi-
 ciſſe. Cum aliquandiu in monte qui Hamos li-
 citur, habitans, poſtmodum non comparuiſſet,
 deorum immortalium honores nõ ſolum à Bar-
 baris, ſed à Græcis quoque aſſecutus eſt. Ij
 Ariſteum Daphnis atque Eryx adijcientis
 Erycem tradunt Veneris ac Butæ regi cuiuſ-
 dam indigenæ inſignis gloria filium extitiffe.
 Hic propter nobilitatem maternam præclarus
 apud homines fuſt, et imperitauit inſula par-

Conſil

R
 Condi
 nomini
 tri d
 nauit
 tium r
 mium
 Mirab
 Nam c
 mum p
 calami
 nor à p
 ſemper
 nores
 dum l
 ſet, plu
 obtuli
 uenera
 permu
 ea qui
 cipue ſ
 mo un
 nucis
 ceſſere
 pterq;
 Imper
 cuti ſu
 tranſc
 quo ill
 cipuis

Condidit quoq; super locum excelsum ex suo nomine civitatē præclaram, in cuius arce matris dicato templo, & uasis illud & uarijs ornauit donis. Eam Venus urbem, tum incolentium religione, tum filij pietate alleccta, plurimum dilexit: à qua Venus Erycina dicta est. Mirabitur quis fortasse huius templi famam, Nam cum aliorum templorum gloria ad summum perducta, quandoque aliqua obducta sit calamitate, solius templi huius cultus atq; honor à primordio cepti nunquam defecerunt, semper in melius aucti. Et quidem præter honores ab Eryce institutos, Aeneas postmodum Italiam petens, cum in Siciliam appulisset, plurima dona Veneris ueluti matris templo obtulit. Sicani deinde multis post seculis hanc uenerati deam, eius templum sacris donisque permultis ornarunt. Ab Atheniensibus postea qui eam partem Sicilia tenuere, Venus præcipue summo studio culta est. Romani postremo uniuersa insula imperantes, superiores omnem in huius deæ cultu haud immeritò excesserunt, suum genus ad hanc referentes: propterq; eam prospera usi in rebus fortuna, eorum Imperij causam meritò gratia honoreq; prosecuti sunt. Consules enim militesq; qui in insulam transcendant, ac omnes qui cum imperio aliquo illuc adeunt, cum ad Erycem ueniunt, præcipui sacris honoribusq; templum uenerantur:

omniq; abiecta imperij seueritate, in puerorum
 ac mulierum remissionem hilaritatemq; conuer-
 si, solum eo pacto gratum suum aduentum esse
 dea putant. Senatui eius dea cultus atq; honor
 cura precipua fuit. Statuit enim in eius hono-
 rem fidelissimas Siciliae urbes decem & septem
 numero aurum Veneri conferre. Milites quoque
 ducenti ad eius templi tutelam deputati sunt.
 Sed de hac dea satis: nunc ad Daphnidem ve-
 niendum. Sunt montes in Sicilia, quos Erioi
 uocant. Hos loci natura tanquam continua astra-
 te amœnos atque uberes reddit. Fontes sunt in
 eis densis undiq; arboribus, aquae praeter calo-
 ras dulces. Frequentes quoque in eis quercus,
 grossiorem quam qui apud alios nascuntur, fru-
 ctum reddunt. Domesticae etiam arbores, &
 uites permultae, copiaq; ingenti mala nascun-
 tur. Adeo autem fructiferi montes existunt, ut
 aliquando Carthaginensium exercitum perma-
 gnum fame superueniente abunde nutrierint.
 In huius regionis sylua admodum amœna, in
 qua diuertebantur nymphea, ex Mercurio &
 Nymphea Daphnidem natum tradunt, qui à lau-
 rorum multitudine, quae in ea frequentes sunt,
 appellatus est Daphnis. Educatu à nympheis,
 bouum permulta possedit armenta: à quorum
 cura Bucolos dictus est. Cum esset ingenti
 acri, studiisq; plurimum gubernandis bouibus
 impenderet, carmen Bucolicum, quod etiam

nunc
 nit. T
 uena
 la &
 amore
 dunt, s
 natura
 se ebri
 captus
 Nunc
 Ferunt
 corpor
 fuisse,
 Nam
 es disc
 adifica
 Aellen
 na men
 feto se
 scripto
 clam:
 euasise
 utroq;
 pta ma
 cisse: à
 pellatu
 deta ib
 dam tr
 dedisse

nunc usq; à Siculis in pretio habetur, adinuenit. Tradunt insuper, illum in Dianæ gratiam uenandi studio impendisse operam, eamq; si flusula & cantu bucclico apprimè oblectasse. Huius amore captam nympham prædixisse illi tradunt, si cui alteri ungeretur, se illum uisu priuaturam. Postmodum quadam regis filia ab se ebrio stuprata, oculis (ut prædictum fuerat) captus est. Sed de Daphnide iterum referetur. Nunc de Orione paucis scribendum uidetur. Ferunt hunc tum magnitudine, tum robore corporis heroas excedentem, & uenatorem fuisse, & opera effecisse multa amore laudis. Nam Zancloto in Sicilia regnante, urbem ab eo dictam Zanclem, quæ nunc Messina est, edificauit. Portum præterea, iacta mole, Acten nomine construxit. Quoniam Messina mentio incidit, haud ab re erit, quæ de eius feto feruntur, recensere. Tradunt prisca rerum scriptores, Siciliam olim fuisse Italia coniunctam: sed postea ex huiusmodi causa insulam euasisse. Quæ parte angustus continens ab utroque maris latere aestu collidebatur, dirupta maris fluctibus terra, aquam peruiam fecisse: à qua terra scissura Rhegyum is locus appellatus est, ac multis postmodum annis condita ibi ciuitas idem fuit nomen sortita. Quidam tradunt, terræ motu scissum continentem, dedisse mari locum, ac propterea diuisam à cõti-

nentia

nenti Siciliam insulam effectam. Hesiodus poetica contrā sentit. Ait enim, aperto mari promontorium quod iuxta Pelorum montem est, aggerisse Orionem: inq; eo templum Neptuno, quem incola precipuo honore colerent, fabricasse. Quod opus cum consummasset, ad Eubœam conuertit: deinceps propter famam inter astra annumeratus, immortale nomen adeptus est. Quam rem Homerus quoque in Necyia plurimum verisuum testimonio asserit. Postea uerò quā de hominibus ac semideis, prout à principio summo polliciti, scripsimus, finem huic libro statuemus.

DIODORI SICVLII

LIBER SEX.

TVS.

CAPVT I.

De his quæ fabulose de Sicilia feruntur, & de figura & magnitudine insulæ.

Um omnia in quibus historia versatur, cōplecti rerū scriptores deceat: tum uerò maxime, quomodo quæque res singulatim describendæ sint, cura uidetur suscipiēda. Non enim tantūmodo hæc notatio particularū, diligentiāq; priuatis hominibus ad conseruandas ægendasque fortunas proficit, uerūm historia etiā plurimū affert decoris atq; ornamenti. Quæ

dam, quorum ob eloquentiam ac rerum gestarum copiam meritò laudatur opus, in singularum rerum descriptione aberrarunt: ut eorum labor atq; industria à legentibus in recensenda historia comprobetur, scribèdi ordo non careat reprehensione. Timæus sanè tum temporum exquisitam diligentiam, tum plurimarum rerum historiam se traditurum pollicitus, quòd nimium opera in alijs redarguendis impenderit, culpatur: qua ex re à nonnullis obtreçtator est cognominatus. Ephorus historiam contexens, eloquenter singula privatim diligentèrque retulit, libros suos in res singulas partitus. Huius nos morem quoad facultas tulit secuti, præsentem librum describendis insulis distribuimus: in quibus primùm se offert Sicilia, qua optima insularum omnium, rerum antiquitate ceteras antecellit. Hæc olim Trinacria ab eius forma primùm appellata: Sicania deinceps ab incolis dicta est: postremò Italis, qui Siculi dicebantur, in eam vulgò profecti, Siciliam dixere. Est eius ambitus stadiorū quatuor millium trecentorū sexaginta. Nam trium laterū unū à Peloro Lilybaeum usq; , mille stadia & septingenta complectitur: à Lilybaeo ad Pachinum, agri Syracusū stadia sunt mille & quingenta. Reliquus ambitus protenditur stadijs mille centum quadraginta. Tradunt Siculi, ducta ex antiqua à progenitoribus fama, Siciliã Cereri ac Proserpina

pinæ sacram esse. Fabulantur poetarum quidam, post Plutonis ac Proserpinæ nuptias hanc insulam ab Ioue Anacalyptræ nymphæ traditam. Sicanos autem, qui in ea antiquitus habitauerunt, indigetes esse, præcipui scriptores tradunt. Has simul deas primùm in Sicilia uisas, inque ea primò frumentum terra bonitate ortum: sicut & clarissimus testatur poeta, inueniens omnia ibi sua sponte terram producere. In agro Leontino, multisque præterea Sicilia locis, etiam nunc triticum agreste oritur. Denique si quaeritur ante frumenti usum, ubi primùm id repperitum sit, meritò eius res hæc Sicilia tribuetur.

CAPVT II.

De Cerere ac Proserpina, & frumenti inuentione.

HAS deas certè repperiores eius constat nullo in honore apud Siciliam fuisse. Raptam uerò ibi Proserpinam, argumentum esse uolunt, quòd hæc dea in hac tanquam insula admodum eis dilecta habitauerit. Raptum Proserpinæ in pratis iuxta Actnam ciuitati propinquis ferunt, quæ lilijs uarijsq; floribus dea decorata erant. Ibiq; propter odorum fragrantiam sagaces canes odoratu carent, naturam sensu florum odore superante. Est id pratium à superioriori parte planum admodum, aquis redundantibus circum & præcipitijs undique absistit.

R
ex qu
cus. S
luder
qua l
specta
bulan
Lilia,
uerjua
tur, &
Diana
flores
Ioui p
tudine
geba
Nam
in qu
da for
re. Q
Miner
na in
giam,
nomi
nym
xere
tum p
gna e
bus in
edere
tes su

ex quo à nonnullis Sicilia appellatur umbilicus. Sunt ei propinqua nemora, prataq; & paludes uidiq;. speluncam insuper prægrādem, qua hiatus sub terram habeat, ad Arctum spectantem esse dicunt: per quem Plutonem fabulantur cum curru raptā Proserpina trāsisse. Lilia, aliosq; flores odorem præbentes, per uniuersum uolunt annum, quibus affectus oblectetur, uirides permanere. Mineruam insuper ac Dianam uirgines cum Proserpina nutritas unā fiores legere solitas, fabula ferunt, unāque eas Ioui patri uestem fecisse. Qua mutua consuetudine usūque eam insulam omnes maxime diligebant, qualibet locum quem elegerat sortita. Nam Minerua circa Himeram regiones elegit: in quibus Nymphe in eius gratiam aqua calida fontes scaturire, Hercule aduentante, fecere. Qua loca, simul & urbem, qua nunc usque Minerua nomen tenet, incolæ ei sacrarūt. Diana in Syracusis insulam à dīs accepit, Ortygiam, ab ea tum oraculorum responso tum uoce nominatam. Eodem pacto & in hac insula nymphe in Diana gratiam maximum produxere fontem, qui dicitur Arethusa. Hic non tantum prius, sed nostris quoque temporibus magna copia fert pisces sacros, quippe ab hominibus intactos. Sæpius qui eos bellorum tempore edere ausi sunt, deorum ira magnas calamitates subierunt. Verūm de his posterius. Proserpina

pina harum instar dearum prata circa Aethi-
 elegit: cui fons ingens Syracusis dicatus est.
 mine Cyane. At uerò Pluto cum rapta Pro-
 serpina prope Syracusas per terræ hiatum ad
 inferos curru descendit. Syracusij iuxta Cyanen
 singulis annis dies festos celebrant, in quibus
 sacra faciunt priuatim paruis uictimis: publi-
 cè tauros in paludem immergunt, morem Her-
 culis imitati, qui eiusmodi sacris, quo tempore
 Geryonis boues per Siciliam deduxit, usus est.
 Tradunt deinceps, Cererem, cum filiam re-
 uire non posset, facibus in Aetna accensis, uas-
 rias orbis partes Proserpinam quarentem, di-
 ambulasse: hominésque, qui eam gratè susce-
 perant, tanquam beneficij memorem, frumentum
 edocuisse usum: in quibus primi propter suam in-
 grateam humanitatem post Siculos fuisse Athe-
 nienses. Qua ex re publicè hanc deam praeser-
 teris coluere, tum sacrificijs amplissimis, tum
 Eleusina mysterijs, quæ antiquitate castimo-
 niâque apud omnes homines sunt uulgata. Cum
 plures ab Atheniensibus humanitatis gratia
 frumentum accepissent, proximis illud incolis
 impartiti sunt: atque exinde per totum ferè or-
 bem est diffusum. At Siculi Cereris Proserpinae
 que erga eos indulgentia moti, ut quibus fru-
 menti usus primùm innotuisset, utriq; earum se-
 cra ceremoniasq; diuerso anni tempore institu-
 tuerunt: Proserpina quidem messis tempore
 tant

vanta c
 ratio p
 ram i
 quisita
 sciant
 uicem u
 ptu con
 mitigar
 ptum pl
 mant. C
 sapius a
 di sacris
 atque a
 Cerere
 luctuqu
 stratum
 te affir
 huius de
 ab ea r
 dit, quib
 rent. E
 inuentis
 cum in
 honeste
 nus. Nu
 bitarun
 est scrib
 liam ue
 Iberia

tanta castimonia studioq; quantam tanti doni ratio postulabat. Cereri uerò, cum semen in terram iacitur. Apparatu ac magnificentia exquisita decem dies festos agunt, priorem representantes uitam: quibus diebus turpiloquio inuicem uti consuevere, ut dea dolor ex filia raptu conceptus, risu & uerborum scurrilitate mitigaretur. Hunc, ut diximus, Proserpine raptum plures tum historici tum poeta fuisse affirmant. Carcinus sanè tragedius, qui Syracusas sæpius accessit, conspecto incolarum in eiusmodi sacris studio, Proserpinam à Plutone raptam, atque ad inferos deductam, postmodum uerò à Cerere sumpto ex Aetna Sicilia igne, planctu luctuque quaesitam, ab eaque frumentum monstratum, unde & dea sit habita, in suo poemate affirmat. Non uidentur autem omittenda huius dea erga homines beneficia. Nam præter ab ea reperiunt frumentum, leges etiam edidit, quibus iustè pièque homines uiuere assuescerent. Ex quo & legisferam dixerunt. Quibus inuentis haud facile quis maiora reperire possit: cum in his sita sit non uiuendi tantum, sed bene honesteq; uiuendi institutio. Sed de his hætenus. Nunc de Sicaniis, qui primi in Sicilia habitauerunt, quoniam de eis scriptores dissentiunt, est scribendum. Philistus eos ex Iberia in Siciliam uenisse affirmat, qui id nomen à Sicano Iberia flumine traxerunt. Timæus huius scri-

ptoris infertiam arguens, Sicanos ait Sicilia indiget esse: multa sua antiquitatis argumenta afferens, quæ haud operæ pretium est recensere. Cæterum habitabant præcis temporibus Sicani in montibus natura munitis, in quibus urbes latronum metu edificarunt. Nulli enim regi suberant, sed suus cuique urbi inerat princeps. Hi primùm uniuersam tenuere insulam, agris colentes, ex quibus uita cibum sumebant. Postmodum Aetna ignes, qui proximas regiones urebant, eructante, cum plures annos id incendium patriam uastaret, timore acli, omnium orientalibus locis, partes, quæ ad occidentem uergunt, petiuere. Multis deinde seculis Sicani ab Italia in Siciliam profecti, loca tenuerunt à Sicanis relicta. Opibus deinceps ac uiribus potentes, propinquis agris occupatis, quotidiè magis Imperium augebant, quoad bello sæpius cum Sicanis moto, certo postmodum iudicare agrorum fines inuicem statuerunt. Postmodò à Grecis colonie in Siciliam deductæ sunt, urbesq; maritime conditæ. Mutua postmodum consuetudine usq; cum plures in diem Greci in Siciliam nauigarent, & linguam Græcæ omiſsa barbara didicere, & mutato nomine Siculi sunt appellati.

CAPVT III.

De Lipara, & cæteris, quæ Acolides insulæ appellatæ sunt.

Sequitur

SE
STRSacra,
hominisSiciliam
tum quæcem ma
complectiIgnem h
mitatusStrongy
uentus exque aren
admodummeatus e
sulæ, &causam e
desertasni regis
lia cum lcopia ad
ra sit atcondita,
excoluissecum socie
set, sumdum insu
in Italia

tam ten

Sequantur Aeolides insulae septem numero, Strongyle, Euonyma, Didyme, Phœnicusa, Sacra, Vulcanta, Lipara, in qua est eiusdem nominis ciuitas. Sitae autem sunt inter Italianam Siciliamque recto cursu. Distant à Sicilia centum quinquaginta ferme stadijs, pares inuicem magnitudine. Earum maxima circuitu complectitur stadia centum quinquaginta. Ignem haecenus euomebant omnes: quarum meatus oraque ignis etiam nunc uisuntur. In Strongyla ac Sacra hucusque ex terrae hiatus uentus erumpit, & fœtor ingens: eructat quoque arenam, lapidesq; igneos permultos: quem admodum & Aetnae accidit. Afferunt nonnulli meatus esse subterraneos ab Aetna ad has insulas, & his omnibus eandem ignem spirandi causam esse. Has insuper insulas tradunt olim desertas fuisse: sed Liparum quendam Ansonis regis filium à fratribus dissidentem, ex Italia cum longis nauibus aduectam secum militum copia ad insulam appulisse: quae ab eo Lipara sit appellata: inque ea sui nominis urbe condita, reliquarum quoque insularum agros excoluisse. Eo senescente Aeolus Hippote, cum socijs quibusdam in Liparam cum uenisisset, sumpta uxore Lipari filia, his postmodum insulis imperauit. Verùm Liparus cum in Italiam reuerti cuperet, iuxta Surrentum tenuit loca, quibus magna cum laude

praefuit. Defunctus deinde, ac magnifice sepul-
 tus, honores Heroicos ab incolis assecutus est.
 Aeolum uero (is est ad quem fabula Vlysem or-
 rantem diuertisse tradunt) iustum ac piū ex-
 titisse legimus, & erga hospites perhumanum.
 Praeterea uelis uti nautas docuit. Observatum
 ignis, qui uenti futuri essent praedixit. Unde &
 illum fabula uentorum potentem dixere. Ob
 eximiam eius pietatem deorum amicus est uo-
 minatus. Ex Aeolo filij sex orti sunt, Aesty-
 chus, Xuthus, Androcleus, Pheremon, Iocastes,
 Agathyrsus: qui omnes ob gloriam ac uirtute
 paternas magno in honore sunt habiti. Ho-
 rum Iocastes loca Italiae circa Rhegyum possi-
 dit. Pheremon atque Androcleus eam regne-
 nem Siciliae, quae à freto quod insulam diuidit,
 usque ad Lilybaeum est, tenuerunt. Huius
 regionis agros qui ad Orientem uergunt, colunt
 Siculi: qui ad Occasum spectant, Sicani.
 Hi inuicem dissidentes, Aeoli filij, tum pro-
 pter uulgatam parentis pietatem, tum obser-
 rum in se curam ac diligentiam sponte pe-
 ruerunt. Imperauit quoque Xuthus ei parti
 quae ad Leontinos uergit, usque ad haec tem-
 pora, ab eo Xuthia dicta. Agathyrsus cum
 dominaretur ei, quae nunc Agathyrsis in-
 appellatur, urbem condidit ab se Agathyr-
 sidem uocatam. Aestyochus praefuit Lipe-
 ra. Qui omnes paterna uirtutis amuli, in

qua cum
 lis Aeol
 dem ad
 princip
 patum
 Multis
 toribus
 Rhodij
 ciliam
 duce Pe
 potam
 gesima
 fuit Lae
 Lilybae
 bellante
 inito, p
 multi eo
 occubui
 ty's deu
 cibus G
 thaly ca
 cum ad
 colis ac
 me qui
 re latro
 naues a
 nem uti
 tis obsi
 fortunis

gna cum laude uixerunt. Cum pluribus seculis Aeoli progenies in Sicilia regnasset, tandem defecit. Post hos Siculi ad meliores uiros principatum deferebant. Sicani orta ob principatum contentione, bello inter se certarunt. Multis deinceps exactis annis cum insula cultoribus in diem magis deficeret, Cnidij quidam Rhodijq; regum Asia iniuria oppressi, in Siciliam deducere coloniam decreuerunt. Sumpto duce Penthalo Cnidio, qui genus suum ad Hipopotam Herculis progeniem referebat, quinquagesima tunc Olympiade, in qua stadij uictor fuit Lacedaemonius Episteliades, egressi circa Lilybaeum Egestaeos Selinuntiosque inuicem bellantes inuenerunt. Foedere cum Selinuntijs inito, praelioque aduersus Egestaeos commisso, multi eorum cecidere: in quibus dux Penthalus occubuit. Qui ex praelio superfuerunt, Selinuntijs deuictis statuerunt inde abire, creatis duobus Gorgone, Thestore, ac Epiterfide. Penthali cum domesticis per Tyrrhenum pelagus cum ad Liparam appulissent, humaniter ab incolis accepti, habitauerunt in insula, numero ferme quingenti. Postmodum Tyrrhenis mare latrocinio infestantibus, ad se tuendum naues adificauerunt. Eorum pars ad communem utilitatem colebant agros, pars piratis obsistebant. Hi communicatis inuicem fortunis, rebusque omnibus, aliquandiu

in ea uita communiōe permanserunt. Deinceps cum Liparam, urbemq; eius cepissent, reliquarum insularum agros communiter exercebant. Postremò omnes insulas in uiginti annos, ita ut denuò illas eo exacto tempore sortirentur, partiti sunt. Nonnullis præterea naualibus pugnis superatis Tyrrenicis, spoliōrum decimam Delphis obtulerunt. Superest ut causas addamus, quibus postea felicitatis gloriæque incrementa Lipare urbs suscepit. Primum ipsa natura, tum præterea insula decora est, tum balneis, quæ admodum commendantur: ad ualitudinem enim conferunt, & summam ex his præbent uoluptatem. Quo fit ut Siculi permulto morbo impliciti, eò sanitatis gratia confiantes, ualitudinem pristinam recuperent. Præfert insuper ea insula metallum celebre, quod alumen appellant: ex quo Liparenses Romæ nique magnum percipiunt uectigal. Nam cum nullo alio in loco orbis alumen generetur, magnos affert huic insula questus. Hæc parua est magnitudine, sed fertilis ad bonam uitam: quippe quæ omnis generis præcipue abunde præbeat, & fructus arborum suæ ues gustu. Post Liparam occidentem uicinis insula est parua admodum, deserta, quæ re quadam Osteodes cognominata. Ne Carthaginenses quo tempore aduersus Romanos bellum gesserent, magnis perditur

pūs in
His cu
miste
dium
mero
concu
taban
essent
Consum
dant,
que m
occaf
expos
Tot h
nome

R
Sicili
sule
nauis
à Syr
bit
tuna
exerc
tum
insup
& c.

p̄i ingentique classe in Siciliam profecti sunt.
 Hi cum plures mercenarij uarij ex gentibus
 mixti essent, & hi sapius, praesertim ob stipens-
 dium suo tempore non impensam, seditiosi, nu-
 mero millia sexaginta primum ad pratoria
 concurrentes, tumultum aduersus duces exci-
 tabant: minabantur se, cum sapius pecunia de-
 essent, armis si quid deberetur uindicaturos.
 Consultus senatus imperatoribus occulte man-
 dauit, ut seditiosos ab exercitu amouerent. Ita-
 que mercenarios omnes sumpta alterius belli
 occasione in naues impositos, in hanc insulam
 exposuerunt: ubi relictis, fame absumpti sunt.
 Tot hominum defunctorum ossa parua insula
 nomen de-lerc.

CAPVT IIII.

De Melite, Gualo & Cercinna.

Recensitis Aeoli insulis, deinceps ad re-
 liqui lateris insulas transeamus. In ea
 Siciliae parte, qua ad meridiem uergit, tres ins-
 ulae sunt, quarum singulae portus tutos habent
 nauigantibus. Prima, quam Melitem dicunt,
 a Syracusis remota stadijs octoginta, portus ha-
 bet plures a modum utiles. Eius incolae for-
 tunati existimantur: quoniam & uarij generis
 exercent artes, & optimas faciunt lineas telas,
 tum tenuitate, tum mollitie spectatas. Domos
 insuper aedificant pro loci qualitate pulchras,
 & exornatas gypso. Est autem haec insula ue-

luti palmarum colonia quaedam, cum ibi plarime fiant. Mercatores usq; ad occidentem pelagus nauigantes, ad hanc confugiunt, ut quae plures habeat tutos portus. Qua ex causa eius incolae, propter eius beneficia mercatoribus impensa, & opibus & gloria eum auxerunt. Est & alia insula, nomine Gaulus, quae plures habet opportunos portus, & abundat palmis. Deinceps est & Cercinna, quae ad Libyam spectat: in qua haud ignobilis est ciuitas, & portus non solum mercatoribus utilis, sed longinuis uibus accommodatus. Sequuntur post Liparum insule ad Tyrrhenum pelagus sitae: in quibus una est nomine Aethalia, Populoniae opposita urbi, distans à continente stadijs ferme centum: quae id nomen ab Aethalio, qui ei praefuit, duce sortita est. In ea effoditur petra, ex qua ferrum excutitur. Incidunt enim id metalli genus, quo abundat insula: inde ex saxis in fornacibus decoctis ferrum liquefactum in frusta partiuntur, magnis spongijis similia: quae postmodum mercatores ad emporia deferunt. Et ferro artifices uaria cudunt instrumenta rusticata, diuersisq; artibus accommodata. Praeter hanc est insula longè ab eis stadijs trecentis, quae à Graecis Cynos appellatur, à Romanis uerò atque incolis, Corsica. Haec aditu facili portum habet pulcherrimum nomine Syracusiam. Celebres in ea ciuitates habentur duae

R
scilicet
bus,
sunt
quas
nis
in
lis,
sueru
rum
te
te
insu
nibus
& ha
uiun
perit
nit.
stode
nibus
uant.
filior
puer
plicit
uxor
taxi
rum
bitar
gend
trigi

scilicet Calaris & Nicea. Calaris à Phocensibus, qui à Tyrrhenis postmodum insula pulsati sunt: Nicea à Tyrrhenis maritimis, qui reliquas etiam Tyrrheni maris insulas suae ditioris fecerunt, conditae. Hi postea urbibus, quae in Cyrno erant, subactis, resina ceraque ac mellis, quorum ea fertilis est insula, tributa imposuerunt. Serui qui in ea sunt, plurimum ab aliorum seruorum, quod eis natura accidit, usu uita differunt. Insula ampla est, magnaque ex parte montuosa ac syluestris fertur, fluminibus insuper irrigua. Homines lacte, melle, ac carnibus (omnia affatim praebet patria) iuste & humaniter ultra ceteros barbaros inuicem uiuunt. Fauum quod in montanis arboribus reperitur, illius esse sinunt, qui id prius adinuenit. Oues signaculis distincta etiam nullo custode patronis seruantur. In priuata uita actio nibusque miro quodam modo iustitiam obseruant. Mirandum uero est quod apud eos sit in filiorum ortu. Nam cum mulier parit, nulla est puerperae cura: sed uir eius, ueluti & ipse implicatus puerperij morbo, statutos dies domi uxorū curam suscipit. Nascitur in ea insula taxicopia: in qua arbore mel quod fit, amarum admodum existit. Barbari insulam habitantes, uaria utuntur loquela, & ad intelligendum difficili. Numero excedunt hominum triginta millia. Huic proxima Sardinia insu-

la, Siciliae par magnitudine, à barbaris (Iolani vocant) tenetur. Hos ab Iolao ac Thespiade, quorum plures in eam insulam transseuerunt, genus ducere putant. Nam quo tempore Hercules decantatos subiit labores, liberos ab eo ex Thespij filiabus susceptos, cum Graecorum barbarorumq; copia, secundum certum oraculum in Sardiniam ad condendam coloniam misit. Quod sentiens Iolans, Herculis nepos, in insulam uenit: inque ea conditis haud contemnendis urbibus, patria omni potitus, populos ab se dixit Iolaos. Gymnasia, & deorum templa, ceteraque ad hominum felicitatem spectantia, quorum adhuc monumeta extant, ab eo sunt instituta. Cum ab oraculo traditum esset, hanc coloniam liberam semper futuram, uerum usque ad haec tempora id oraculum fuit. Nam cum Carthaginenses magnis copijs insulam cepissent, nonnunquam Iolans subegere. Ad montana enim atque aspera confugientes loca, effossis sub terram habitaculis, lacte, caseo, carnibus ex pecoribus, quae plurima illis erant, uescebantur. Agrique colendi declinato labore, in montibus uitam quietam ducebant. Carthaginenses cum saepius eos bello tentassent, difficultate locorum absterriti, liberos reliquerunt. Postremò à Romanis armis saepius laceßiti, locorum asperitate inuicti permansere. Iolans uis qua ad se

tum colonia pertinebant, compositis, in Graciam redijt. Thespiada cum multis seculis insula praefuissent, tandem in Italiam nauigantes, loca circa Camam tenuere: reliqua multitudo deposita barbarie, praeficientes sibi ex accolis optimos duces, hucusq; libertatem seruant.

CAPVT V.

De Pityusa & insulis, quas aliqui Baleares appellant.

Praeter has insulas est alia Pityusa, à pinis, quae frequentes in ea nascuntur, nomen sortita. Distat ab Herculis columnis, dierum triu navigatione: à Libya uerò, diei noctisq; unius: diei unius ab Iberia: magnitudine similis Coryra, rerum copia mediocris. Vites fert ea regio licet raras. Caeterae arbores in cõuallibus sunt. Inter ea quae ibi oriuntur, lanam praeferunt. Distincta campis ac collibus insula, urbem habet Euesum, Carthaginensium colonia: moenium ambitu, ac frequetibus domibus, portu insuper perutili satis celebrem. Palmis praeterea fertilis est uarijs: à barbaris praefertim Phoenicibus habitata. Hac colonia centum sexaginta annis post conditam Carthaginem est deducta. Aliae quoque existunt insulae Iberiae oppositae, à Graecis Gymnesiae, ab incolarum nuditate, qui aestatis tempore absq; uestibus incedunt: ab accolis uerò ac Romanis Baleares, à funde aetia, quae

rectius

rectius quàm reliqui, lapides iaciunt, appellas
ta. Harum media maior est reliquis insula,
demptis septem, Sicilia, Sardinia, Creta, Eu-
bœa, Cypro, Cyrno, Lesbo. Abest ab Iberia
diei unius nauigatione. Minor ad Orientem
speçtat, nutriens plurima omnis generis ar-
menta, sed mulos præcipuè: qui & magni sunt,
& sonora uoce. Vtraque insula fertilis ac fru-
ctifera est, referta habitatoribus, ut qui tri-
ginta hominum millia excedant. Ad uini pos-
tum, quod rarum apud eos est, sunt promptio-
res. Oleo omnino carent. Ideo ex lentisco &
porci adipe mistis unguunt corpora. Mulieres
adeò præ cæteris appetunt, ut mulierem à præ-
donibus captam, tribus aut quatuor redimant
aeris. Habitant in saxis concavis, iuxtaq; præ-
cipites petras. Effossis cuniculis ad corporum
tegumenta utuntur, & uita securitatem. Au-
reo nummo aut argenteo non utuntur, quæ af-
ferri ad insulam prohibent: causam afferentes,
Geryonem Chrysaori filium auro atque argen-
to opulentissimum, quondam ab Hercule bello
expugnatum. Existimant enim, eo pacto, cum
auro atque argento careant, sese facillè omnes
uita insidias euasuros. Hanc ob rem cum olim
cum Carthaginensibus militassent, ex stipen-
dio impenso mulieres ac uinum emptum secum
tulere. Mirandum uerò, quod in nuptiis de
more seruant. In epulis enim quæ cum dome-
stici

sicis
duo
nup
spon
etia
defu
mem
praq
tres.
in m
maio
ab a
urbi
desu
nera
arm
lapi
petit
præ
ponu
gou
piu
sun
De
P
sula
nam

sticis amicisq; in nuptijs fiunt, primus secundusq;, & deinceps secundum etatem reliqui nuptiam magno numero cognoscunt. Vltimus sponso locus ad uxorem datur. Priuatim quid etiam, & à caterorum moribus alienum in defunctorum sepulcris obseruant. Lincis enim membra corporis incisa, in uas coniiciunt, supraq; saxa accumulant. Arma eis sunt funde tres. Vna caput cingunt, altera uentrem, tertia in manibus gestatur. In praelio lapides multo maiores quam reliqui ita iactant robuste, ut ab aliquo tormento lapis missus uideatur. In urbium expugnatione, lapidum iactus eos, qui desuper ex propugnaculis tuentur mœnia, uulnerant. In pugna uerò, scuta, galeas, omnèque armorum genus confringunt. Ita autem rectè lapides propellunt, ut rarò effugiat ictum appetitus locus: quod eis còtinuus à pueritia usus prabet, à matribus ad id certamè coactis. Imponunt enim supra erectum lignum panem, siugum, quod iactus petant: neq; antè cibum capiunt, quàm panem lapide eieclum pro cibo sumant, permissu matris.

CAPVT VII.

De insulis Oceani, quæ ad Hesperum uergunt.

POSTEAQUAM insulas, quæ ad columnas Herculis spectant, retulimus: ad Oceani insulas transeamus. Est Libyam uersus ad Oceanum sita plurimum dierum nauigatione insula
per

permagna: agro fertili, tum campis amenu,
 tum montibus distincta. Fluminibus rigatur,
 quæ sint nauium capacia. Plurima sunt in ea
 pomaria uarijs arboribus consita, hortiq; ama-
 ni, quos aquæ dulces interfluunt. Diuersoria in
 illis ædificant sumptuosa: hortos quoque coto-
 neorum umbracula decorant, in quæ æstus tem-
 pore diuertunt. Amena fertilisq; regio copia
 fructuum exuberat. Montes frequentibus syl-
 uis, arboribusq; fructiferis, aquis insuper irri-
 guis ornantur. Abundat quoque insula fonti-
 bus aquæ dulcis: quæ non tantum usui uolupta-
 tiq; incolentium satisfacit, sed etiam confert ad
 robur corporum ac ualitudinem. Sunt insuper
 loca diuersorum animalium uenationibus apta:
 ex quibus epulas conficiunt suauis ac sumptus-
 sas. Pisces etiam mare affatim præbet. Est et
 aër ibi saluberrimus: qui maiori ex parte anni
 fructus ferat, aliaq; specie ac decore præstans-
 tia: ut hæc insula non hominum, sed deorum di-
 uersorium ob eius felicitatem existimetur. Pri-
 scis temporibus quoniã à reliquo orbe diuisa
 uidebatur, incognita, hoc postmodum modo re-
 perta est: Phœnices quondam ad diuersa em-
 poria nauigantes, sæpius plures in Libya, non-
 nullas in Europa, quæ ad Occidentem spectat,
 colonias condidere. Multis deinde opibus co-
 actis, extra columnas Herculis Oceanum in-
 gressi, in Cherroneso Europæ litoris columnis
 pro

R
 propi
 dixer
 Herc
 ma in
 tutis
 opere
 ces cla
 Deo s
 per O
 tes, pl
 insula
 ra fel
 causa
 in ear
 à Car
 loci u
 ferre
 tuna
 facile
 redea

INC
 Itius
 plures
 tempo

propinquo condidere urbem, quam Gadiram dixerunt. In ea inter cetera edificia templum Herculi, quod ad nostram usque atatem summa in ueneratione honoreq; est habitum, statutis de more Phœniciorum sacris, sumptuoso opere construxerunt: plures Romanorum duces clarissimi magnis rebus gestis, uota huic Deo suscepta persoluerunt. Verum Phœnices per Oceanum mare iuxta Libyam nauigantes, plures dies tempestatibus acti, cum ad hanc insulam delati essent, animaduersa eius natura felicitateq;, notam ceteris fecere. Qua ex causa cum Tyrrheni, qui classe potentes erant, in eam insulam coloniam mittere decreuissent, à Carthaginensibus sunt prohibiti, ueriti ne loci bonitate allecti ciues eorum ad eam se conferrent, & sic, si qua forsan aduersa urbi fortuna incidisset, uolebant ignotum, ad quem facile confugerent locum, esse. Sed ad Europam redeamus.

CAPVT VIII.

De Britannia insula, & de ea, quæ dicitur Basilia, ubi electrum oritur.

IN Oceano Gallie montibus Hercinijs contius Europa maximis, opposita sunt insulae plures: quarum maxima est Britannia, priscis temporibus nullius aduena imperium experta. Neq;

Neq; enim Dionysium, neque Herculem, neque
 heroa aut ducem quempiam accepimus eos bel-
 lo tentasse. Nunc C. Caesar, qui propter gesta
 res Deus est appellatus, primus omnium Bri-
 tannis subactis, certum eos dare tributum coegit.
 Sed de his suo tempore dicetur latius. Est haec
 insula triangulari forma, Sicilia similis, latera
 habens inaequalia, cum protendatur per obli-
 quum Europam uersus. Vbi minimum à con-
 tinenti abest, promontorium est, qui appellatur
 Carion, procul à terra: quo tempore mare sunt
 stadijs ferme centum. Alterum promontorium,
 Velerium nomine, abesse aiunt à continenti
 nauigatione dierum quatuor. Reliqua pars,
 quam Orcham appellant, ad mare spectat.
 Minimum latus Europa adiacens, protendit
 aesserunt stadijs septem millibus. Lateris secun-
 di longitudo à Carione usq; ad promontorium,
 stadia complectitur quindecim millia: tertium
 latus stadiorum millia uiginti. Ita uniuersa in-
 sula ambitus stadiorum est millium duorum
 & quadraginta. Britanniam incolere tradunt
 Aborigines, qui priscorum more uitam du-
 cant. Utuntur enim in pugna curribus, ueluti
 antiquo; Graecorum heroes usos in bello Troie-
 no ferunt. Domos ex calamis aut lignis si-
 plurimum habent compactas. Frumenta cen-
 aristis sub teclis reponunt: inde quod satis
 in diem sit usui, terentes. Moribus simp-

R
 ces, in
 misur
 ci uis
 alieno
 Aer, u
 Reges,
 uicem
 ad Ca
 mema
 narra
 monte
 stanni
 ga hoj
 us ue
 flum
 amia
 widen
 teriec
 Priua
 qua
 Nam
 teriec
 detur
 num
 ginta
 perdu
 electr
 tiani
 mine

ces, integriq; existunt, longè à nostrorum hominum astatia uersutiaq; remoti. Cibo simplici usiq; uitam ducunt, atque à diuitum delicijs alieno. Multitudine hominum insula plena est. Aer, ut qui ad septentrionem spectet, frigidus. Reges, principesque ibi sunt plures pacem inuicem seruantes. Sed de his diligentius, cum ad Caesaris gesta, quibus Britannos subegit, ueniemus. Nunc de stanno quod in ea effoditur, narrabimus. Britani qui iuxta Velerium promontorium incolunt, mercatorum usu qui eò stanni gratia nauigant, humaniores reliquis erga hospites habentur. Hi ex terra saxosa, cuius uenas secuti effodiunt stannum, igne eductum, in quandam insulam ferunt Britanniam iuxta, quam Ictam uocant. Maris fluxu uidentur insula: cum uerò refluit, exsiccato interiecto litore, curribus eò stannum deferunt. Priuatum quid uidetur eis insulis contingere, quæ Britanniam, Europamque interiacent. Nam pleno mari, insula: refluente uerò, cum interiectus locus deficitur aquis, continens uidetur. Ex his insulis mercatores emptum stannum in Galatiam portant. Inde diebus ferè triginta, cum equis ad fontem Eridani fluminis perducunt. Et de stanno hætenus. Nunc de electo dicendum. Scythia quæ supra Galatiam est, opposita insula in Oceano iacet, nomine Basilia: in quam tempestas electrum

D plurimum

plurimum eijcit, nulla alia in parte orbis re-
 pertum. De eo quidam ueteres fabulas scrip-
 re laud dignas fide, & quæ à posteris repre-
 hense sint, Nonnulli enim tum poëta, tum histo-
 rici tradunt, Phaëthontem Solis filium, cū pater
 esset, petisse à patre, ut unicum diem Solis cur-
 sum regeret. Illo absentiente, sumpto curru, cum
 equorum fræna regere nequiuisset, ab equis con-
 tempto puero, extra solitum cursum esse cur-
 rum delatum: & primò cælum equorum, erro-
 re incensum, circulumque, qui Galaxia dicitur,
 exinde factum, deinde magnam combustam ter-
 ris partem. Qua re commotum Iouem, fulmine
 Phaëthontem tradunt peremisse. Solémq; in pri-
 stinum redegissee cursum. Phaëthontem in fontibus
 eius, qui nunc est Padus, olim Eridanum
 dicebant, decidisse. Eius mortem nymphas fo-
 nisse sorores, dolorisque magnitudine mutata
 natura in populos fuisse uersas. Has annis sin-
 gulis eodem tempore lacrymas educere, è quibus
 electrum fiat, reliquum splendore superari.
 Sed cum hi harum fabularum conditores pro-
 cul à uero aberrasse à posteris deprahensi sint,
 nos ueram historiam sequamur. Nasctur electrum
 in ea, quam retulimus, insula. Cum uero
 ab incolis ad proximum deferatur continen-
 tem, inde ad nostra usque apportatur loca.

CAPVT IX.

De Galatia, Celtiberia, Ibetia, Liguria, Ty-
 riberia

R
 r
 qu
 H
 omis
 uit, ut
 magni
 cetera
 tam
 petebat
 matri
 bello
 ticam
 admir
 poris
 cubita
 nomina
 te aut
 elus, c
 oras
 bello
 ditos
 tas
 Hac
 nicem
 maior
 lia eff
 gens
 asate

rhenia, & de iis, qui ea loca habitant, & quibus legibus qui ea loca habitant, utuntur.

HAud sanè ab re erit, gentes Europa conterminas, quas in superioribus libris omisimus, paucis referre. Celtici olim imperavit, ut aiunt, vir egregius: ex quo filia corporis magnitudine ultra naturam modum decoremque ceteras excellens, orta est. Hæc tum uiribus, tum specie elata, omnes, qui eam uxorem expetebant, contempsit, existimans neminem suo matrimonio dignum. Interim cum Hercules bello aduersus Geryonem motus uenisset in Celticam, inque ea ciuitatem Alexiam condidisset, admirata tum uirtutem Herculis, tum corporis præstantiam, permissu parentum eius concubitus appetiuit. Iuncta illi filium genuit, nomine Galaten: qui coeuios suos tum uirtute animi, tum uiribus corporis excessit. Vir factus, cum paternum regnum suscepisset, plures oras sibi subdidit propinquas, præclaris rebus bello gestis. Cum eius gloriæ efferreretur, subditos omnes à suo nomine appellauit Galatas: ex quo omnis ea regio Galatia dicta est. Hæc à pluribus nationibus incolitur: quæ inuicem gentium numero differunt. Nam quæ maior habetur inter eas, ducēta uirorum milia efficit: quæ minor, quinquaginta. Harum gens una erga Romanos, & quæ ad hanc usque ætatem manauit, affinitatem amicitiamque

conseruat. Natio, ut plurimum ad Arctum sita: regio frigida, ut qua hyemis tempore pro aqua niuibus oppleta existat. Glacies quoque immensa adeo patriam occupat, ut flumini congelata sint peruia transcuntibus, non solum paucus, sed exercitibus quoque, cum curribus atque impedimentis. Cum plures magnique fluij per Galatiam uario cursu fluant, hi e profundis stagnis, hi ex montibus: partim in Oceanum, partim in nostrum mare decurrunt. Eorum qui in nostrum mare labuntur, maximus censetur Eridanus, qui in Alpibus fontes habens, quinque ostijs descendit in mare. Qui uero in Oceanum defluunt, maximus habentur Danubius ac Rhenus: quem diebus nostris C. Caesar pontibus miro modo iunxit, per distribusque traductis copijs, Galatas ultra Rhenum habitantes in potestatem redegit. Praeter alij nauium capaces fluij existunt in Celtica, quos breuitatis causa omisimus. Sed hi omnes ferè hyeme congelati, securum transsum, inieclis desuper, ne labantur, paleis, euntibus praebent. Id uero, quod dictu mirabile in maiori Galatiae parte accidit, non uidetur silentio praetermittendum. Nam aestate ab occidente septentrionèque perflant tanta uis impetuque uenti, ut lapides quantos manus possit continere, à terra rapiant, ac ueluti arena lapillorum acruos haud paruos cumule-

R
Est m
stes,
ran
que
Qua
comp
etiam
prate
torib
potu
sunia
quas
ram
merc
lata
opifi
Nam
habe
qua
Gle
attr
in f
que
cor
O
aur
des
tis
nat

Est ut aliquando ab hominibus arma ac vestes, quandoque ascensorem vi ab equo auferant. Denique tanta est aëris frigiditas, ut neque vinum ea regio, neque oleum producat. Quare coacti homines potum sibi ex hordeo comparant, quem appellant Zythum. Aqua etiam qua lauant fauam mellis, utuntur. Vino præter modum ad eum delectantur, ut à mercatoribus importatum purum bibant: nimis quoque potu ebrj, aut in somnum incidunt, aut in insaniam. Quo fit, ut mercatores Italici plures quaestu ducti, unum tum nauibus tum per terram curribus deferentes, pincernam puerum mercentur pro vini amphora. Vniuersa Gallia argento caret. Aurum eis absque opificio aut labore aliquo præbetur naturâ. Nam cum fluminum decursus difficiles flexus habeat, superans ripas à montibus fluens aqua, arenam auream passim per campos eijcit. Gleba postmodum, in quibus aurum splendet, attritis, aquaque lotis, dempta terra reliquum in fornacem coniectum fundunt. Hoc modo liquefacto, puroque educto auro, ad ornatum corporum mulieres virique utuntur. Etenim & manuum articulos, & brachia armillis aureis exornant. Circa collum insuper grandes torques gestant ex solido auro, & in digito annulos. Thoraces etiam auro exornant. Priuati aliquid etiam ac mirabile superiores Cels

ta in deorum templis obseruant, ut in sacris
 templisque plurimum auri dijs oblatum spen-
 gant: neque illud incolarum quisquam, que-
 uis gens auri sit auida, propter religionem
 audet contingere. Sunt Galatae molles, atque
 albi, corpore oblongo. Comas quamuis lu-
 beant natura rufas, studio tamen augetur na-
 tura colorem. Calamistris capillos inflectunt,
 à fronte illos ad ceruicem reijcientes, ut Saty-
 ris aspectu, puerisque appareant per similes.
 Capillos arte efficiant grossiores, ut nihil dif-
 ferant ab equorum iubis. Barbam quidam ra-
 dunt, nonnulli nutriunt parcé. Nobiles genus
 quidem radunt, barbam uerò adeò sinunt cre-
 scere, ut operiant corpora. Quo accidit, ut
 quum edunt, repleantur cibo: quum uerò be-
 bunt, ueluti per canale potus uideatur infer-
 ri. Cenant sedendo omnes, non in sedibus,
 sed in solo, super luporum aut canum stru-
 pellibus: ministrant eis pueri iuniores atque
 tenera. Iuxta eos ignes sunt, in quibus
 sunt & uerua plena carnibus. Viros bonis
 melioribus carnibus honorant: quemadmo-
 dum poeta Ataci scribit impensum ab optu-
 matibus honorem, quando singulari Helle-
 nem certamine uicit. Hospites ad epulas ui-
 cant: qui sint, qua causa uenerint, post cenam
 rogantes. Consueuerunt quoque, sumpto o-
 bo, ad uerborum, prout casus intulit, con-
 tationem

tatio
 inuic
 apu
 mas
 funct
 corpo
 floru
 uicium
 itin
 rius
 stem
 reli
 dam
 nudi
 bus
 pug
 clam
 gular
 care,
 Cam
 ioran
 Res
 tion
 ces
 cade
 Ho
 dunt
 lym
 lent

tationem surgentes, ex prouocatione certare inuicem, nulla habita uita cura. Increuit enim apud eos Pythagoræ sententia, qua dixit, animas hominū esse immortales, rursusq; eas defunctis corporibus post certum tempus in alia corpora reuersuras. Ob hanc causam in defunctorum pyram epistolas scriptas quidam coniungunt, tanquam eas mortui sint lecturi. In itinere ac pugna bigis utuntur, quas rhedarum & asessor ducunt. In bellis obuium hostem iaculo ex curru primū appetunt: tum relicto curru pedes ensibus certant. Quidam adeo mortem contemunt, ut pugnent nudis. Custodes corporis ex liberis hominibus pauperes eligunt: qui & pro aurigis in pugna seruiant, & ferant scutum. Instruunt etiam aciem præire consueuerunt, & ad singulare certamen fortissimos hostium prouocare, arma, ut hostem terreant, quatientes. Cū quis strenuè in acie pugnauit, tum maiorum, tum suas laudes ac uirtutes decantant. Res hostium deprimunt, tanquam uituperatione dignas. Denique omnes in bello audaces extollunt uerbis. Capita hostium in acie cadentium abscissa, equorum alligant collo. Hostium spolia sanguine persusa famulis tradunt, in foribus domorum cum cantu atque hymnis affigenda, quemadmodum feras solent uenatu captas. Hostium nobiliorum ca-

pita aromatibus uncta, in thecis condunt sum-
 ma diligentia, ostendentes ea hospitibus: nu-
 loq; pretio ea uel parentibus uel alijs reddunt.
 Tradunt eorum uideri nonnullos, quod pro ca-
 pite tantundem pensi auri, barbaram magni-
 ficentiam ostentantes, nequaquam uelini ac-
 cipere. Non enim bellica uirtutis insignia uti
 uendere nobile est: sed cum mortuis pugnare,
 ferum habetur, atque agreste. Vestes ad ter-
 rorem intonsas, ac coloris uarij ferunt: quas id
 uocant Braccas. Sagula gerunt uirgata: hy-
 me quidem crassiora, aestate subtilia. Fictilia
 in usu habent densa, ac floribus distincta. Ar-
 ma ferunt, scutum ad staturam homini lin-
 gum, proque libito cuiusque ornatum. Quidam
 in scutis animalium formas areas paulum emi-
 nentes gestant, & ad ornatum, & ad corpo-
 ris tutelam fabricatas. Aerea galea capi-
 muniunt, paulum eminentiore: in qua aut con-
 nua impressa sunt, aut auium uel quadrupi-
 dum effigies sculptae. Tubas habent suo more
 barbaras, ut quae asperum sonum & turbu-
 lum reddat. Thorace ferreo utuntur quidam,
 alij armis à natura datis nudis pugnant: pri-
 ensibus ferreas spathas gerunt oblongas, et
 catena à dextro latere pendentes. Nonnulli
 tunicas aureis aut argenteis Zonis cingunt. In
 oculis insuper bellant, quae illi lanceas uocant,
 ferro cubiti aut amplius longitudinis, pau-

minus duobus palmis lato. Enses haud minores sunt, quam apud ceteros uenabula: ac uenabula mucrone sunt, quam sit ensibus, maiore. Hos tum rectos habent, tum incuruos, non solum ad corpora cadendum, sed & ad perforandum aptos. Aspectu sunt terribiles, uoce graui atque aspera. Sermone utuntur breui, ac subobsuro, multaq; ex animo dubia loquuntur: plurima ad iactantiam in suam laudem dicunt, & ad ceterorum contemptum. Minaces sunt, ac detractores, opinionēque inflati, acuti ingenio, & à doctrina minimè alieni. Sunt & apud eos melodiarum poëta, quos appellant Bardos. Hi cum organis ueluti cum lyra cantant, hos laudantes, alios uituperantes. Philosophi quoque ac theologi, quos uocant Saronidas, præcipuè ab illis coluntur. Utuntur insuper diuinatoribus: qui apud eos, cum & augurys & sacrificys futura prædicent, plurimi existimantur, omni eis obtemperante plebe. Cum uerò de rebus magnis consultant, mirabilem incredibilemque seruant consuetudinem. Iugulant enim ense hominem: quo decidente, tum ex casu, tum ex membrorum laceratione, tum etiam ex sanguinis fluxu, ex quadam antiqua rerum obseruatione, norunt futura. Est apud eos moris, nullum absque philosopho sacrificium facere. Existimant enim, per diuina natura conscios sacra fieri oportere.

tere, tanquam deis propinquiores. Horum intercessionem bona ab dijs censent petenda. Quorum consilio, & pace & bello fruuntur. Potestatem uerò tanti apud eos sunt, ut cum instructa acie exercitus eductis ensibus iactisque iaculis propinquant, non solum amici, sed hostes quoque eorum interuentu à pugna conquiescant. Ita apud agresiores barbaros ira cedit sapientia, & Mars reuertetur Musas. Nunc quod à multis ignoratur, scribetur: Ultra Massiliam qui mediterraneas regiones, qui que iuxta Alpes & montes Pyreneos incolunt, Celtæ appellantur. Ultra hos qui ad Notum Oceanum uersus pertinentes oras, & Hercynium montem, qui que deinceps ad Scythiam usque habitant, dicuntur Galatæ. Quas omnes gentes communi nomine Romani Galatæ appellant. Eorum fœmina non tantum corporis magnitudine sunt uiris similes, sed etiam robore. Pueri ut plurimum cani sunt, atque prouelli colorem paternum assumunt. Eorum qui subtus Arcton habitant, qui que Scythia sunt propinqui, ut pote ceteris agresiores, nonnullos aiunt humanis carnibus uesci: quemadmodum & ij qui eam Britannia partem que Iris dicitur, habitant. Horum fortitudine feritateque diuulgata, tradunt eos qui prius temporibus omnem ferè Asiam discurrentes, Cimmerici dicebatur, ipsos esse qui par-

lo post

R
lo post
Iam p
tes al
qui R
plum s
parua
quos s
transic
mo pla
attriue
deorum
quinq
ficant
syras
cant d
tia u
cria c
Quam
tamen
rum p
latere
eorum
cile al
pe duc
nuere
Nunc
dam
demu
patri

lo post corrupto nomine Cimbri sunt appellati. Iam prisco more dant latrocinij opera, rapientes aliena, ceteris omnibus contemptis. Hi sunt qui Roma capta, cum Delphici Apollinis templum spoliassent, magnam Europa partem, non paruum Asia tributariam fecere: agris eorum quos subegerant, possessis. Qui in Graciam transferunt. Gallograeci sunt nominati: postremo plures magnosque Romanorum exercitus attriuerunt. Pari sua feritati impietate in deorum sacrificijs abutuntur. Noxios enim quinquennio seruatos, sudibus affixos dijs sacrificant, cumque alijs primitijs super ingentes pyras immolant. Captiuos quoque sacrificant dijs. Quidam de hostibus capta animantia una cum hominibus interfecta, aut in sacris comburunt, aut alijs afficiunt pennis. Quum mulieres habeant speciosas, ad mares tamen prater modum sunt cupidiores. In ferarum pellibus humi dormientes, ex utroque latere excubitores habent. Illa admiranda eorum impudentia, quod speciem corporis facile alijs offerunt in propatulo, neque hoc turpe ducunt: quin potius ignauum putant, abnuere gratiam oblatam. Sed de his haecenus. Nunc Celtiberos recensamus. Iberi quondam Celtaeq; pro agris bello certantes, pace demum constituta, communicataque inuicem patria, cum mutua connubia permisissent, dicuntur

cuntur hac rerum communione id nomen sortiti. Duae igitur robusta nationes in patria stitit coniuncta effecere ut magnum esset Celtiberorum nomen. A Romanis postmodum certis multo post tempore bello cum eis gesto, uix tandem subacti sunt. Non enim equites modo, sed & pedites aptos bello, robore, malorumque tolerantia ceteris excellentiores habent. Breui utuntur ueste, ac nigra, lanam habente similem caprarum pilis. Armantur Celtiberorum quidam scutis leuibus, alij rotundis umbrionibus, magnitudine clypei. Cruvibus ocreas ex pila factas aduoluunt. Galeas ferunt areas, cristatas palmis. Gladios insuper ex ferro puro ad palmi mensuram, quibus in conferta utantur pugna. Ferrum suo more ad conficienda arma preparant. Nam ferreas laminas in terram abscondentes, ibi tam diu esse sinunt, quoad debiliori parte ferrugine absumpta, ualidior supersit. Ex eo tum enses fortissimos, tum cetera ad belli usum arma necessaria componunt. Hoc pacto fabricatis accedunt omnia, ut neque scutum, neque galea, neque aliud quid eis obsistat. Duobus gladiis fultis, cum equestri certamine superiores tulerint, ex equis desiliunt, pedestremque adiuuant pugnam. Mirabilis apud eos uiget consuetudo. Nam cum in uictus munditia elegantes existant, una in re uidentur immo-

di, & lauuant corpora hominum nisi huiusmodi enim ex ut am honore laudantur afficiuntur. Vtraque adu est eis gulis so cum ca tione p abstul rorum Lusitanis, bello e gittas tur. In acie leuiqua quantu a Celt

di, & spurcitie pleni. Vniuersum enim corpus
 lauant urina, dentesq; fricant, hanc optimam
 corporis curam existimantes. Erga nepharios
 homines atque hostes crudeles sunt, cum adue-
 niunt humani atque hospitales. Aduenientes
 enim externos benignè hospitio recipiunt: aded
 ut amulatione quadam inuicem pro illorum
 honore certent. Quos aduena sequuntur, hos
 laudant, amicósque deorum putant. Nutriuntur
 affluenter uarijs carnibus: potum ex melle
 conficiunt, eius copiam præbente affatim pa-
 tria. Vinum emptum bibunt, mercatorum ope-
 ra aduectum. Ex propinquis gentibus gratior
 est eis Vacceorum natio. Hi enim annis sin-
 gulis sortitos inter se agros colunt, fructusque
 cum cæteris communicant, cuique sua por-
 tione præbita. Quare si quis quid agricola
 abstulerit, euestigio mulciatur morte. Celtibe-
 rorum fortissimi habentur, qui appellantur
 Lusitani. Peltas in bello paruas, ex neruis con-
 sectas, quibus tegatur corpus, habent. Hi in
 bello ea agilitate utuntur, ut & iclus & sa-
 gittis euitent. Iaculis ferreis hamatisq; utun-
 tur. Galeam ensiq; more Celtiberorum fe-
 runt. Iaculum longe iaciunt, & summa arte.
 In acie diutius perferuerant, mobili corpore,
 leuique, ut facile & fugiant hostem, & inse-
 quantur. In perferendis periculis superantur
 à Celtiberis. In pace choreas leui saltu exer-
 cent.

cent, cum quadam crurum agilitate. Bella ad numerum aggrediuntur, Paana, cum hostibus obstant, cantando. Iberi, Lusitanique aetate integra, praesertim inopia oppressi, qui robore praestant, atque audacia, in montibus asperis manu facta diversis per Iberiam loca latronum more levis armatura agilique corpore ueloces discurrunt: populatisque agris, ad montes ueluti tutam patriam, quum locorum asperitate nullus eorum exercitus adire possit, confugiant. Aduersus hos profecti cum exercitu Sapius Romani, eorum audaciam represserunt: latrocinia nequaquam tollere potuerunt. Sequitur ut de argento, quod plurimum apud Iberos optimumque effoditur, quodque maximum utilitatis incolis affert, scribamus. Dicitur est a nobis libro superiori in Herculis gestis. Iberiae montes, qui Pyrenaei uocantur, & altitudine & magnitudine longè alios excellere. Nam a mari, quod ad meridiem iacet, usque ad Oceanum fermè ad Arctos situm, Galatiam ab Iberia diuidunt. Per Celtiberiam quoque protenduntur stadiis tribus millibus: in quibus cum sint frequentes syluae, fuerunt priscis temporibus igne à pastoribus inuesto montanas omnes regiones fuisse combustas: qua ex re montes aiunt cognominati Pyrenaeos. Ardente continuis diebus igne plures ex montibus argenti puri riuuli flant

maris

maru
Phan
tione
tiones
mercio
tatore
onast
ab au
derent
lenti fa
pinqua
niamq
seculis
rendis
argent
prody
talla p
ram,
capim
occupa
cum po
argent
patria
labor.
riudes
diuitia
ra ab
mani
cupidit

marum ui effluxere: quod incolis ignotum,
 Phœnices mercatores uili rerum permuta-
 tione emptum in Graciam, Asiãque, ac na-
 tiones ceteras deferentes, magnas ex eo com-
 mercio opes contraxerunt. Adeo autem mer-
 catores quãstus excitauit cupiditas, ut cum
 onãstis nauibus superaret argentum, amato
 ab ancoris plambo, argentum eius loco sub-
 derent. Hoc lucro Phœnices admodum opu-
 lenti facti, plures colonias tam in Siciliam pro-
 pinquãque insulas, tam in Libyam Sardiniamque ac Iberiam deslarunt. Multis post
 seculis cognito argento, Iberi metallis quaerendis operam dedere: magnãque optimi
 argenti copia reperta, ingens ex ea uectigal
 produit. Cum as, aurum, argentumque sint me-
 tallapracipua: qui in reperiendo are dant ope-
 ram, quartam eius quod effodiunt portionem
 capiunt. Eorum, qui in argento effodiendo
 occupantur, quidam tribus diebus Euboi-
 cum percipiunt talentum. Terra enim omnis
 argento referta est: ut mirabilis sit & eius
 patria natura, & operariorum continuus
 labor. Nam qui primùm his metallis repe-
 riendi incumbabant, magnas contrahebant
 diuitias. In promptu enim est argentum, ter-
 ra abundè illud præstante. Postea cum Ro-
 mani Iberiam subegissent, Italici, qui lucris
 cupiditate id sibi opus sumpsere, maximè
 ex eo

ex eo ditati sunt. Emptam enim seruorum copiam ad effodienda metalla deputat: qui uarij loci metallorum uenas scrutati, ac altè lateq; terra effossa plurimum auri, argentiq; eruant, uarijs multorum stadiorum cuniculis sub terra actis. Multò facilior quæstuosiorque hæc cura, quam metallorum, quæ apud Atticos reperitur. Ibi enim multas effodiendo impensas subeunt, sapius opinione frustrati: cum aut non inueniant quod quærunt: aut inuentum ita parui sit, ut desperetur à sumptu. Apud Hispaniam qui metallis incumbunt reperiendis, ampliora spe percipiunt. Bonitate quippe soli glebas semper auri argentòque fertiles inueniunt, utpote omni terra metallis plena. Subter terram reperiunt nonnunquam flumina decurrentia: quorum cursus spe quæstus uel magna recidunt: aut, quod mirabilius uidetur, cochleis, quas dicunt Aegyptiacas, diuertunt, ab Archimede, cum in Aegyptum profectus est, adinuentis. Eiusmodi instrumenti loca ubi metalla effodiuntur, eiecta superius aqua, summa arte diligentiusque siccant. Mirabitur profectò quis Archimedis ingenium, non solum in his, sed in cæteris quoque maioribus rebus, quas multum orbis partibus egregias fabricatus est: de quibus scribetur diligentius, cum ad eius tempora ueniemus. Serui, qui ad hæc metalla deputati sunt, incredibilem quæstum afferunt

domi

R
domin
persec
cum
boru
num
siori
rimun
quibus
est uiz
tallor
quaque
recens
rit. Ve
bus, q
talla a
rum p
enim o
runt a
neque
ac Lib
cum o
supera
tempo
Itali
in plu
ut qui
confla
aurum
imun

dominis. Verum cum die nocteque in labore perseverent, multi ex nimio labore moriuntur, cum nulla eis ab opere detur requies, aut labori intermissio: sed verberibus ad continuum opus coacti, raro diutius uiuunt. Robustiori quidam corpore, & animi uigore, plurimum temporis in ea uersantur calamitate: quibus tamen ob miseria magnitudinem mors est uita optabilior. Cum plurima in hoc metallorum munere sint admiratione digna, nequaquam tamen quis admiretur, cur nullus recessus horum reperiendorum auctor extiterit. Verum argenti studio a Carthaginensibus, quo tempore Iberiam tenuere, ea metalla adiuuenta sunt. Hac fuit causa, ut eorum postmodum excrescerent uires. Pretio enim optimis militum conductis, plura gesserunt aduersus hostes bella. Neque domestico, neque sociorum milite usi, Romanos Siculosque ac Libyos in maxima deduxerunt pericula, cum omnes diuitijs ob auri argentiq; copiam superarent. Perspicaces sane, ut uidetur, priscis temporibus existere ad quastum Phoenices: Itali nullis alys cessere. Oritur & stannum in pluribus Iberia locis, non casu repertum, ut quidam scriptores uulgarunt, sed effossum, conflatumque, quemadmodum argentum atque aurum tradunt. Nam supra Lusitaniam plurimum stannum effoditur in insulis Oceani

Iberia

Iberia proximis, quæ à stanno Cassiterides d.
nominantur. Plurimum tamen à Britannia
insula ad oppositam Galliam affertur. Deinde
per loca mediterranea Celtici mercatores,
equis per Massiliotas ad Narbonam urbem
Romanorum coloniam, optimum earum partium
tum opportunitate, tum commoditate
adeuntium emporium, perducunt. Sed de Gal-
lis ac Celtiberis hæcenus. Nunc ad Ligures
transeamus. Hi patriam habitantes asperam,
ac omnino sterilem, plurimo labore continuoque
uitam duram agunt. Nam multis arboribus
oppleta regione, quidam cadende materie,
quidam subigendo agro, lapidum asperitate
cultu difficili, uacant. Ita enim terra lapidosa
est, ut gleba absque saxo nequeat effodi.
Huic uite arumnosa natura assueti, licet multo
in labore uersentur, parum tamen percipiunt
emolumenti. Continuum autem exercitium,
& uictus parcitas, corpora eorum macillata
efficit, ac robusta. Mulieres quoque uir-
rum labores perferunt, assuetæ unâ cum uir-
is opus facere. Venationibus continuo uacant,
captisq; feris fructuum inopiam sustentant.
Niuis insuper, montanisque asperitatibus
assueti, agiles corpore ac ualidi redduntur.
Nonnulli mensis raritate carnes partim de
medicis edunt, partim ferinas, aqua in potum
sumpta. Oleribus utuntur præci fert reg-

R
ut ad
sius, t
ra cub
tugary
casq; a
diuer
paratu
rum, u
runt, i
li maci
lari cer
quàm R
go, ad f
cincla.
ense me
tudine, q
tarunt.
bello so
ram exc
bycumq;
riculis
more ca
quo fit,
eant ut
ut de his
potiti im
que opul
tius mar
num ab j

ut ad quos neque Ceres adierit, neque Dionysus, praeter ceteris dijs hominibus utiles. In terra cubant ut plurimum: rari sub tecto, aut in tugarijs iacent: plures ad caua saxa speluncasq; ab natura factas, ubi tegantur corpora, diuertunt. Hoc pacto prisco more, absque apparatu aliquo uiuunt. Denique mulieres uiro-
rum, uiri ferarum robur & uires habent. Ase-
runt, in bellis saepius uegetum Gallum, à gracili macilentoque Ligure ex prouocatione singu-
lari certamine uinci. Arma habent leuiora
quàm Romani. Operiuntur corpora scuto lon-
go, ad formam Galaticorum facto, tunicaq; suc-
cincla. Armantur etiam ferarum pellibus, ac
ense mediocri. Quidam Romanorum consue-
tudine, quos in ea re imitati sunt, arma immu-
tarunt. Feroces sunt, & acuti ingenij, non in
bello solum, sed in communi uita. Mercatus
ram exercent nauigantes per Sardonium Li-
bycumq; pelagus, sponte se grauibus mari pe-
riculis obiectantes. Scaphis enim haud satis
more ceterarum nauium preparatis, nauigant:
quo fit, ut imminente tempestate, graui sub-
eant uite discrimina. Tyrrheni (superest enim
ut de his loquamur) fortitudine egregij, magno
potiti imperio, ciuitates condiderunt plures at-
que opulentas. Classe quoque potentes, cum diu-
tius mari imperitassent, Italum pelagus Tyrrhe-
num ab se denominarunt. Pedestri quoque ex-

exercitu praualdi, tubam primi adinuenerat,
 & bello admodum utilem, & ab illis Tyrrhe-
 nam appellatam. Duces exercitus pluribus in-
 signibus decorarunt, lictores illi eburneam selo-
 lam, togam purpuream adijcientes. Domibus
 addiderunt porticus, in quibus seruorum ac con-
 currentium turba diuenteret: quae imitati popu-
 lum Romani, inq; melius aucta, ad suam
 Rempublicam transtulere. Literis quoque,
 rerum naturalium inuestigationi, ac theologiae
 plurimo tempore impenso, praeter ceteris in fulgu-
 rum interpretatione uersati sunt: adeo ut in
 ista quoque aetate, uniuersus ferme orbis tum
 admiretur uiros, tum fulgurum interpretibus
 utatur. Patriam uberem incolunt, quam studi-
 curaq; efficiunt fertiliorem. Mensa bis in die
 sumptuosi praeparata, omnia, quae ad epularum
 delicias pertinent, abunde subministrant.
 Stragulas insuper uestes multiplices floribus
 distinctas, poculaque aurea uarij generis, ac mi-
 nistorum seruorumque numerum per magnam
 in usu habent: ubi non solum serui famulantur
 sed etiam liberi plures. Postremo priori au-
 tute abiecta, potius se atque ignauia tradentes,
 haud iniuria partem maiorum suorum in bo-
 lis gloriam amisere. Non autem eos parua
 delicias impulit patriae fertilitas, quae fructu-
 fera rerum copia ad inertiam uoluptatis
 straduxit. Sunt Tyrrheni campi lati, colli-

distin-
 aquis
 tempo-

De i
 ca
 de

N
 natur
 referen
 urbibus
 rum ali
 in tum
 bent, q
 frequen
 Omnis
 ribus p
 rentia
 res. Ide
 stat, fe
 num iu
 rum tr
 qua no
 tur. Ad
 ad qua
 fructiba
 adeo ex
 ciat deo

distincti, cultique admodum, solo fertili, ut qui
 aquis non hyemis tantum, sed aestatis quoque
 tempore abundant.

CAPVT X.

De insulis Oceani, quæ ad Meridiem sunt, &
 ea quæ Hiera appellatur, & Panchæa, &
 de his quæ in ea esse scribuntur.

NVnc insulas Meridiem uersus in Oceano
 Arabiæ, quæ ad orientem spectat, termi-
 natur autem ea, quæ dicitur Gedrosia, positas
 referemus. Ea Arabiæ portio pluribus pagis
 urbibusque haud ignobilibus incolitur: qua-
 rum alia eminentibus in collibus sitæ sunt: alia
 in tumulis, aut patentibus campis. Regias ha-
 bent, quæ insigniores sunt, admodum sumptuosas,
 frequentibusq; habitatoribus satis opulentas.
 Omnis ea patria pascuis, uarumq; generis peco-
 ribus plena est. Flumina insuper per eam decur-
 rentia campos irrigant, quo redduntur fertilio-
 res. Ideo quæ pars Arabiæ alijs ubertate præ-
 stat, felix est appellata. Ei regioni, quæ Oceanum
 iuxta est, plures opponuntur insula: qua-
 rum tres merentur literis commendari. Vna, in
 qua non licet sepeliri uita functos, sacra dicitur.
 Altera huic propinqua est stadys septem,
 ad quam deferunt sepelienda corpora. Sacra
 fructibus caret, præterquam thure: quod in ea
 adeo excrescit, ut per uniuersum orbem satisfaciat
 deorum sacris. Fert etiã myrrhã plurimã, &

alia varij generis aromata, odorem præbentia.
 Thus percipitur hoc pacto. Arbor est magni-
 tudine parua, aspectu spinæ Aegyptiæ albet-
 ne: folia, arboris, quæ Cithæa dicitur, similia.
 flos colore croceo. Thus ab arbore, quemadmo-
 dum lacryma emanat. Myrrha arbor leu-
 sco æqualis est: folium frequentius, tenuiusque.
 Fluit autem, effossa ab radicibus terra. In su-
 lo ubere bis in anno fructum reddit, vere atque
 æstate: sed rubeum vere propter rorem, ætate
 album. Colligunt autem paliuri semen: quo præ-
 cibo potuque utuntur, & ad uentris fluxum.
 Varij est usus ea omnis regio: sed optimam in
 possessidet concessa: ei decima omnium insule fru-
 ctuum parte. Insule latitudinem ducentorum
 stadiorum esse aiunt. Incolitur à Panchæis: qui
 & thus, & myrrham in continentem ferunt,
 uendentes Arabis mercatoribus: à quibus præ-
 pretio sumptas in Phanicem, Syriam & A-
 gyptum transfuehant. Inde à reliquis tribus
 mortalibus importatur. Est & tertia magna
 insula haud amplius triginta stadijs ab hæc
 mota, ad orientalem Oceanum spectans, præ-
 rium stadiorum longitudine. Ab eius promon-
 torio, quod ad occidentem uergit, elatiora lib-
 dia loca tradunt affici. Sunt in Panchæis
 historia mandentur digna. Habitant tam-
 digena, qui dicuntur Panchæi. Externi præ-
 terea, Indi, Scythæ, Cretes, Oceano aduecti

uitas
 modu
 us T
 Pan
 liber
 cipes
 pia p
 ad sac
 urbe
 templ
 uctus
 iura
 flum
 & uo
 enim
 dan
 rient
 sinqu
 nant
 lus d
 altit
 in te
 insup
 nid
 oble
 mult
 ram
 inger
 ces q

uitas est in ea perpulchra nomine Panara, admodum felix. Qui in ea habitant, ministri loci Triphylj dicuntur. Soli enim ex his, qui Panarcheam oram incolunt, suis uiuunt legibus, liberi, absque rege. Annuos tamen sibi principes creant tres, quorum iudicio, mortis excepta pœna, singula, ita tamen ut res maximas ad sacerdotes referant, permittuntur. Ab hac urbe stadys sexaginta, Iouis Triphylj abest templum, in campestri positum loco: quod tum uetustate, tum ædificij magnificentia, tum natura loci mirabile habetur. Agri circa templum diuersis arboribus pleni sunt, & fructum & uoluptatem uisui afferentibus. Cyparissis enim ingentibus, platano, lauro, myrto abundant: quibus augmentum præbet terra scaturientibus aquis irrigua. Ex agris templo propinquis, adeo ingentes dulcis aquæ fontes manant, ut fumen efficiant nauigijs aptum. Ex his diuisa in multas oras aqua reddit arbores altitudinis præcipua: quarum sub umbra æstatu tempore calorem homines uitant. Diuersæ insuper uarij coloris aues, quæ in arboribus nidificant, tum suauis aures cantu, tum uisum oblectant. Horti præterea plurimi, præterque multiplicibus herbis floribusq; uirentia, decorum aspectum reddunt, dijs loci dignum. Palmæ ingenti magnitudine, etiam uberes fructu, nucis quoque fertilem cibum incolis præbent.

Præter hæc uites in altum elata multiplici palamite, patriam efficiunt fertiliorem. Templum ingens ex albo ædificatum lapide, magnis sculptisq; suffaltum columnis, duorum iugerum longitudinem, cui æqua est latitudo, complectitur. Per magnæ Deorum statua, summa arte fabricata, templum exornant. Circùm uerò sacerdotes, quibus sacrorum cura demandata est, domos habent. Est quoque iuxta templum circus, longitudinis stadiorum quatuor, latitudine iugeri. Ab utroque circi latere signæ anea ingentia sita sunt, quadrata basi. In eius fine ex uberibus fontibus fluuius, quem diximus, colore albo profluit. Appellant autem hoc flumē, Solis aquam quæ potu sumpta, plurimū confert ad corporis ualitudinē. Circūdant omnem fontem margines ex lapide sumptuoso. Ab utroque latere, stadijs quatuor usque ad marginis extremum, nulli præter sacerdotes ire fas est. Ager qui circum adiacet stadijs ducentis, dijs sacer est: cuius uectigalis sacrificijs consumitur. Hos ultra campos mons est excelsus, dijs dicatus, quem Cæli sedem appellant, Olympumq; Triphylum. Ferunt enim Cælum orbi imperantem, cum ad hæc loca uertisset, ex eius montis cacumine calum stellæ orbis contemplasse: ac deinceps Olympum Triphylum, quoniam terna in eo gentes sunt, urbes quoque eorum Ardenam, Loian

R
Aster
te in
gulis
Panc
phan
saq; p
robor
nobili
dam.
abun
utunt
partit
quibu
haber
ciunt
& co
rerun
lunt
Qui e
care,
rum a
iudic
ta qu
blicu
ferun
quan
uecti
aque
tes. Ip

Asterusam delesse. Sacra insuper in eo monte instituisse, quæ sacerdotes castè annis singulis celebrarent. Post hunc montem in alia Panthea ora uarij generis sunt animantia, elephantés plurimi, leones, pardali, damæ: diuersaq; præterea animalia tum aspectu uario, tum robore mirâda. Habet præterea ea insula tres nobiles urbes, Hiracidam, Dalidam, Oceanidam. Regio omnis fructifera, sed uini maximè abundans. Viri bello apti, curribus in bello utuntur more prisco. Politia eorum trifariam partita est. Primum locum sacerdotes tenent, quibus adduntur artifices. Secundum agricola habent. Tertium milites, quibus pastores adiunguntur. Sacerdotes omnium sunt duces: quibus & controuersiarum iudicia, & publicarum rerum arbitria permisa sunt. Rustici agros colunt, fructus omneis in commune conferentes. Qui ex eis optimè uidentur agro colendo uacare, hi usque ad numerum decem ad ceterorum exhortationem distribuendorum fructuum iudices à sacerdotibus leguntur. Pastores tum ea quæ ad sacra pertinent, tum reliqua in publicum, alia numero, pondere alia cum omni ferunt diligentia. Nil enim priuatum cuiusquam est, domo atque horto exceptis: sed tum uectigalia, tum cetera sacerdotes percipiunt: æquè illa ceteris, prout usus fuerit, dissipatiens. Ipsi duplum conceditur. Vestibus induuntur.

tur mollibus. Oues enim apud eos plurimè
 ab alijs differunt mollitie. Ornamenta aurea
 non tantum mulieres, sed etiam uiri deferunt,
 torquibus collum ornantes, armillis manus, ca-
 res more Persarum in auribus, pedes noua
 uarij coloris calceis. Milites patriam armis tu-
 tantur. Pars enim quædam eius ora à latroni-
 bus, qui agricolas per insidias capiunt, infesta
 est. Sacerdotes ultra reliquos delicijs uacant,
 uitam ducentes mundam ac sumptuosam. Sto-
 las lineas maximè tennes ac delicatas: quan-
 doque uerò uestes ex molliori lana contexta
 induuntur. Mitras insuper gestant auro in-
 textas. Sandaljs pro calceamētis uarij coloris
 utuntur, summa arte factis. Ferunt & aurea
 mulierum more præter in aures, ornamenta. Hi
 maximè deorum incumbunt curæ, hymnjs &
 laudibus eorum gesta recensentes. Narrant sa-
 cerdotes, genus eorum mansisse à Creta ab Iou-
 ue ductum, cum in Panchæam uenisset: quo
 tempore inter homines uersatus, orbi impen-
 tavit. Horum coniecturam ex sermone sumit,
 cum multa penes eos uerbis Cretensium dicitur:
 beneuolentiamq; quam erga Cretenses ha-
 bent, tradita illis à maioribus huius rei mem-
 ria, à parentibus cepisse. Ostendunt præter
 horum scripta quædam ab Ioue relicta, quæ
 tempore templum construxit. Referta est
 ea patria auro, argëto, are, stannio, ferro: quæ

rum nil extra insulam asportari licet. Neque uerò sacerdotibus extra locū sacrum proficisci fas est. Ultra deprahensum, interfici licet. Donna plurima aurea atque argentea dŷs à longo tempore oblata in templo seruantur. Valuatius structura mirabili, auro, argento, ebore sunt decora. Dei lectus sex est cubitorum longitudine, quatuor latitudine, aureus totus, opificio splendido ac uenusto. Simili modo & Dei mensa tum magnitudine, tum pari impensa splendoreq; iuxta lectum posita. Huius in medio est & alter lectus ex auro permagnus, sacri Aegyptiorum literis inscriptus, in quibus Cæli & Iouis gesta, deinde Diane ac Apollinis à Mercurio scripta continebantur.

CAPVT XI.

De Samothracia, & de mysterijs,
quæ in eâ sunt.

Infulas Oceani Arabia oppositas cū recensue-
rimus, nunc ad eas trãseamus, quæ Graciam,
Aegeumq; pelagus spectât, initiū earū à Samo-
thracia sumētes. Hanc nōnulli Samon uocitatā
priscis tēporibus tradūt: deinde ab antiqua Sa-
mothracia insula propinqua, Samothraciã di-
clam. Habitarunt eam prius Aborigines, cum
eorū qui in ea primū fuere tum homines tū du-
ces, nulla nuptiæ feratur. Quidam aiunt, priscis
temporibus insulã uocatã Samū, ab incolis qui
ex Samo ac Thracia eò profecti sunt diclã Sa-
moth

mothraciam. Sua olim lingua Aborigines
 sunt: cuius multa uestigia in sacris ad nostram
 usq; etatem perdurant. Tradunt Samothracas
 ante Deucalionis diluuium aliud quoq; antea
 magnum apud eos extitisse. Id primū ab ortho
 Cyaneo, deinde ab Helleponto erupisse. Ponti
 enim pelagus in modum stagni fluminum incu-
 su, aquarumq; inundatione adauclum, adco-
 pra modum in Hellepontum effluxit, ut Asia
 magna pars secus mare sita, fuerit diluui-
 o absumpta: plana quoq; Samothracie ora crescit
 mari, uastata est. Qua ex re posteri piscatorum
 nonnulli iactis retibus quadam columnarū la-
 pidea capita in terram traxere, tanquam ciui-
 tatibus aqua submersis homines ad altiora in-
 sula loca confugerint. Decrecente deinceps
 mari, accolae uota dijs fecisse: salutemq; conse-
 cutos, circum insulam salutis terminos statuisse
 tradunt. Erexisse quoq; aras, in quibus nunc
 usque sacrificatur: ut palam sit, ante diluuium
 eam insulam habitatam fuisse. Postmodum or-
 tum in ea ferunt Saona ex Ioue ac Nymphea, ut
 quidam uolunt: ut alij, ex Mercurio & Rho-
 na, qui populum dispersum in unum congregat
 inditis legibus, Saon ab insula uocatus est. Hic
 populum in quinque tribus partitus, cuiuslibet in-
 didit filiorum nomen. Tradunt eo tempore et
 Ioue ac Electra Dardanum, Iassium, & Her-
 mionen ortos. Dardanus uir prudens, in Asian
 nasci

nauigio transuectus, urbem Dardanam condidit: constitutoq; regno, quod posteri Troiã appellarunt, populos sibi subditos Dardanos uocari iussit. In multas praterea gentes has imperio diffuso, Dardanos in eis pro Thracibus locauit. Iouem uerò aiunt, cum uellet filiorum alterum honore insignem esse, docuisse eum initiandi ceremonias, quas haud fas est audire nisi initiatos. Videtur autem hic primus hospites initiasse: exq; ea re ceremonias reddidisse celebriores. Cadmum deinceps Agenorũ Europam quaerentem, quum ad eos peruenisset, perceptis ceremonijs, Hermionen duxisse uxorem, Iasij, non (ut Graci fabulantur) Martis sororem. Has nuptias à dijs primùm celebratas ferunt: Cereremq; in gratiam Iasij ei ex frumento panem attulisse, Mercurium lyram, Palladem decantatum monile, peplum, ac tibus. Electram uerò magna Deorum matris sacra celebrari ostendisse cum cymbalis, ac psallentium tympanis. Et Apollinem quippe cithara usum, & Musas tibus, ceteros Deos plausu nuptiarum iucunditatem auxisse tradunt. His actis, Cadmus iuxta oraculi responsum condidit in Bœotia Thebas. Iasius sumpta uxore Cybele genuit Corybantum. Verùm ad Deos translato Iasio, Dardanus, Cybele ac Corybantis sacra Deorum matris in Phrygiã detulerunt. Ceres primo nupta Olympo genuit Alcem,

Alcem, deamq; Cybelem ab se nominauit. Carybātus eos qui matris sacrificijs incumbēbant, appellauit ab se Corybantas. Despondit quoq; Theben Cilicū natam. Tibias insuper inde in Phrygiā traduxit, ac in Lyrneßū Mercurij lyram ab Achille postmodum sublatā. Ex latio praterea ac Cerere Plutonem fabula natū uolunt. Verūm constat frumenti copiam in nauptijs Hermionis ob Iasū beneuolentiam dono datam. Quae de eiusmodi ceremonijs singulatim traduntur, in arcanis seruantur, solum initiati nota. Vulgata est horum deorū praesentia, atq; in periculo mirabile praesidium ipsorum inuocantibus numen. Effici quoq; asseuerant horū mysteriorum participes, iustiores, magis pios, & prorsus meliores uiros. Ideoq; uetustis heroes ac semidei qui praecleari fuere, initiati sum mopere cupierunt. Nam Iason, Castor, Pollux, Hercules, Orpheus, his initiati sacris fortunati in bello horum deorum fauore extiterunt.

CAPVT XII.

De Naxo, Cyrno, & Calydnā.

NVnc ad Naxum ueniamus. Hanc primum Strongylen dictam, habitauerunt ex huiusmodi causa Thracēs. Fabulantur Borei pueros fuisse Butes, ac Lycurgum, non ex eadem matre fratres. Butes qui iunior erat, cum insidias parasset fratri, re palam facta nil asseuerius Lycurgus egit, quam ut unā cum insidiatōribus

toribus nauigijs sumptis, Butes nouam patriã
 cogeretur quarere. Itaq; Thracibus periculi so-
 cys assumptis, per Cycladas ad insulam Strom-
 gylen profectus nauibus, nauigantes pradari
 cepit. Cum rare apud eos essent foeminae, mul-
 tas ex alijs locis mari raptas adduxere. Cy-
 cladum quadam omnino deserta erant, quadã
 paucis incolis fulta. Quapropter alias regiones
 pradandi gratia petentes, cum ab Eubœa ar-
 cerentur, ad Theßaliã nauigarunt: ubi in con-
 tinentem descendens Butos, casu in sacerdos
 tes Dionysy circa montem Arcadiae, qui dis-
 citur Dryos, Orgia celebrantes incidit. His
 conspectis, quadam abiectis in mare sacris con-
 fugerunt, alia montem propinquum petiuere.
 Coronis rapta ad Buta concubitum compulsã
 est. Quod illa molestius ferente, cum Dionysy
 auxilium implorasset, Butes in insaniam uer-
 sus, in puteum se deiciens exspirauit. Reliqui
 Thracis alijs mulieribus raptis, in quibus cla-
 rior fuit uxor Aloëi Iphimedeã, eiusq; filia
 Pancratidis, in insulam sunt reuersi. Hic Thra-
 ces loco Buta alium regem insulae praefecerunt
 Agastomeum, cui Pancratidem Aloëi fi-
 liam praestantem pulchritudine, matrimonio
 iunxere. Verum antequam regi despoderetur,
 duces eorum praecipui Sicelos atque Cetetus
 pro Pancradite mutuis uulneribus dissensione
 inter eos orta, conciderunt. Agastomeneus ami-

eorum cuidam nuptui Iphimedeam dedit. Ad
 uerò Aloeï Ephialtes atque Othys filij ad-
 uestigandas uxorem filiamq; misit, cū in Siru-
 gylem peruissent, Thracibus bello subactis,
 urbeq; obseſſa, defuncta postmodum Pancra-
 de, in insula Thracibus imperantes mansere,
 appellaruntq; insulam Diam. Orta postmodū
 inter eos regni contentione, cum ad certamen
 descendissent, multis utrinque cadentibus, mu-
 tua occubuerunt caede. Ab incolis postea tan-
 quam heroes culti Thracēs qui superfuerunt,
 cum annis postea ducentis insulam tenuissent,
 siccitate urgente eā deserere coacti sunt. Car-
 deinceps, et Samia aduecti, insulam possede-
 runt: quibus Naxus Palemonis imperans, pro
 Dia ab se cognominauit Naxon. Hic uir bonus
 ac praeclarus filium reliquit Leucippum. Et
 quo ortus filius Merdeus imperauit insula. Thi-
 seus postmodum ex Creta cum Ariadne pro-
 fectus, in ea permansit insula. Qui cum per-
 minium Dionysium sibi, nisi Ariadnen relinqui-
 set, minitantiem uidisset, timore percussus ma-
 liere omiſſa, ex insula discessit. Dionysius au-
 tem sumptam Ariadnen in montem iulit, quae
 appellatur Dryos. Et is primū euauit ut Deo-
 tum quoque Ariadne non amplius uisa est.
 Ferunt Naxij hunc Deum apud eos nutritum
 ob eamq; rem insulam sibi acceptissimam esse
 Nyſiademq; à nonnullis dici. Nam Iouē eorum
 fabu

R
 fabu
 icla,
 non
 se: in
 diq;
 naſſe
 mori
 imm
 cura
 ut el
 xe d
 apud
 Vina
 parn
 Sym
 ta, p
 taru
 lius,
 est, e
 dita
 filius
 ne a
 bell
 plur
 te f
 dicu
 Lac
 tran
 uom

fabula tradunt, Semele ante partum fulmine
icta, sumptum in femore infantem, ut clam Iu-
none esset, usque ad pariendi tempus abscondis-
se: inq; Naxo insula natum filie Coronidi Clie-
diq; loci nymphis præbuisse educandum. Fulmis
nasse autem ante partum Semelen, ut non ex
mortalis, sed ex duobus dijs ortus euestigio fieret
immortalis. Incolis uerò ob Dionysij nutriendi
suram gratie sunt reddita felicitate insula, &
ut classe præstaret præbita. Nam primi à Xer-
xe deficientes, & classe eum oppugnarunt, &
apud Plateas in acie opera eorum insignis fuit.
Vina præterea habet præcipua, indicium haud
paruum Dei erga insulam affectionis. Hanc
Symen antea dictam, cum esset cultoribus deser-
ta, primum cum Triopo aduerti aduenæ habi-
tarunt. Horum duces Cithonius Neptuni fi-
lius, ac Symes, à quo & insula id nomen sortita
est, extiterunt. In ea postmodum regnavit ad-
dita Gnidia parte Nireus, Charopi atq; Aglaiæ
filius, speciosus admodum, qui cum Agamemno-
ne ad Troiam profectus est. Confecto Troiano
bello, insulam ceperunt Cares: quo tempore
plurimum mari poterant. Hi siccitate ingruen-
te fugientes ex insula, locum, quem Vranium
dicunt, habitarunt. Syme māsit deserta, quoad
Lacedamonij Argiuique ad eam insulam
transuentibus habitata est. Quidam Nausus
nomine, qui antea cum Hippothoo uenerat,
sumptis

sumptis uoluntarijs colonis in Symmentunc
 habitatam primùm transijt: deinde nonnulli
 duces Zuchò eò nauigantes, communita
 ta cum eis insula, suscepit. Eam coloniam
 Gnidys ac Rhodys deducam ferunt. Caly-
 dnam uerò ac Nisyron olim à Caribus possessa,
 Tettalus postmodum Herculi tenuit. Anti-
 phus deinde, Phidippusque Coorum regis filij,
 ad illum ab his insulis nauigantium duci
 fuere. Tum uerò à Troia quatuor Agamem-
 nonis nauibus ad Calydnam aduecti, immi-
 sti que accolis, ibidem permanserunt. Priscos Ni-
 syri iacolas terræ motus absumpsit. Peste de-
 inceps afflicta insula, eò coloniam misere. Rhe-
 dy, Carpathon primi inhabitauerunt quidam
 Minois milites, quo tempore Græcorum primus
 maris imperio potitus est. Maltis postmodum
 Iochus Dimoleontis Argius gener,
 iuxta certum responsum, coloniam in Carpa-
 thum deduxit. Rhodus insula primùm inhabi-
 tata est ab ijs, quos Telchines appellant, secun-
 dum fabulas Martis filios. Fertur hæc
 unà cum Calpharna Oceani filia nutrisse No-
 ptunum, ab Rheia illis datum. Fuisse quoque
 aiunt quarundam artium inuentores, aliæque
 ab ipsis utilia permulta in usum hominum de-
 ducta. Statuas insuper duorum fabricasse pri-
 mò, quedamque antiqua eorum nomine signa
 fuisse appellata. Nam apud Lydios

Tel
 Tel
 cur
 & t
 niue
 cum
 arti

D

N
 res
 qua
 part
 tes
 tan
 susce
 Quo
 Cyp
 filijs
 turb
 ade
 inc
 nus
 ter
 Ali
 the
 ran

Telchinius, Iuno ac nymphe apud Ialysios
 Telchinia, apud Camiraos Iuno Telchinia di-
 cuntur. Incantatores etiam uolunt eos fuisse,
 & tanquam magos, nubes, imbres, gradinem,
 niuem inducere: ac mutare proprias formas,
 cum uellent, solitos. Inuidi quoque in doctrinas
 artium extiterē.

CAPVT XIII.

De Rhodo, & iis, quæ de ea fabulosè fe-
 runtur.

NEptunus iam uir, ex alia Telchinum
 sorore ab se dilecta genuit liberos, ma-
 res sex, samellam unicam nomine Rhodon: à
 qua & insula cognominata est. Fuerunt in ea
 parte insulae quæ ad Orientem pertinet, Gigan-
 tes, quo tempore Iouem ferunt expugnatis Ti-
 tans Imalia nymphe amore captum tres ex ea
 suscepisse pueros, Sparteum, Saturnum, Cytum.
 Quorum ætate tradunt Venerē, cū ex Cythero
 Cyprum peteret, aditu prohibitam à Neptuni
 filiis, clari admodū, atq; animo elatis: eaq; re-
 turbatam deam, eos in insaniam ab se uersos
 adogisse, ut matrem nō cognoscerent, multisq;
 incolis afficerent calamitatibus. Quæ Neptu-
 nus perspicuens, filios ob rei pudorem suffodit in
 terram: quos orientales demones appellant.
 Aliam in mare proiectam uocauit Leucos-
 theam: cui immortalium honores incolæ tribue-
 runt. Postmodum Telchinis futurum præui-

dentibus diluuium, relicta abierunt insula. Lycus deinceps cum in Lyciam uenisset, templum Lycij Apollinis pone Xanthum fluium erexit. Facto diluuium, ceteri quidem aqua delati sunt, locis insulae planis ob pluuias in modum stagni redactis: pauci, & in his Iouis filij, qui ad montes confugerant, euasere. Sol secundum fabulas Rhodia amore captus, insulam aqua amota Rhodum ab ea dixit. Verum id constat, cum à primordio insula referta paludibus admodum humida esset, Solis calore arefactos homines, terram fertilem reddidisse. Ab eo autem genitos septem numero, qui dicti sunt Heliades. Cum alij præterea indigetes populi insulam inhabitarent, existimatum est, insulam Soli sacram esse. Rhodij quoque postmodum Solem prædij ceteris coluerunt, tanquam sui generis auctorem. Traduntur filij, Ochimus, Cercaphus, Macer, Actinus, Tenages, Triopas, Candalus, filia una Electrione: quæ adhuc uirgo sancta est uita, heroicis post obitum honores à Rhodij sortita. Cum iam uiri essent Heliades, Solem ferunt dixisse, qui Mineruæ primùm sacra fecissent, apud eos deam futuram. Quod idem cum Atheniensibus prædictum esset, aiunt ab Heliadibus omisso propter festinantiam ignem, immolata hostia, Cecropem Atheniensium regem postmodum accenso igne sacrificasse. Ex quo hucusque mos huius sacrificij solū in Rhodiæ persequitur.

perseuerat: ibiq; permansit dea. Hæc de Rhodij præfici tradunt: in quæ est Zenon, qui eius insula gesta scripsit. Heliades peritissimi omnium, sed maximè in astrologia fuerunt. Ad diderunt quoq; ad nauigandi artem permulta. Situm insuper terra conscripsere. Præstantior inter eos Tenages fuit, à fratribus ob inuidiam occisus. Qua re nota, cædis participes aufugerunt, Macer quidem in Lesbum, Candalus in Coon: Aclis ad Aegyptum transiens, in patris honorem Solis condidit ciuitatem, à quo ad Aegyptios astrologie notitia traducta est. postmodum Græcia diluuiò oppressa, cum plurimi homines perissent, & literarum quoq; monumenta deleta sunt. At diluuij expertes Aegyptij, astrologie artem sunt prosecuti. Qua in re cum Græcos ob literarum defectum anteirent, accidit, ut primi Aegyptij crederentur astrologie extitisse repertores. Eodem pacto cum ab Atheniensibus urbs nomine Sai in Aegypto fuisset condita, & hæc quoque propter diluuium ex hominum memoria delapsa est. Hanc ob causam existimant multis post seculis, Cadmum Agenoris filium, primum literas in Græciam attulisse. Atque ideo Græcos quædam communi ignorantia ductos, literarum inuentionem illi acceptam tribuisse. At uerò Triopas in Cariam nauigans, promontorium tenuit, ab eo postmodum Triopion cognominatum,

tum. Reliqui Solis filij, qui procul à culpa cæsi
 erant, permansere in Rhodo, habitantes in Ialy-
 so, ubi & urbs cõdita ab eis est nomine Achana.
 Horum Oehimus natu maior regnum tenuit,
 uxorem Egetoriam loci nympham duxit, ex
 qua genuit filiam Cydippen, Cyrben postea
 appellatam. Qua Cercaphus frater in uxorem
 sumpta, in regno successit. Hu uita functus, filij
 tres regnum cepere, Lindius, Ialysus, Camirus.
 Inundatione deinde aquarum sequuta, Cybe
 deserta cultoribus facta est. Ipsi patriam inter
 se partiti, quilibet ciuitatem sui nominis con-
 didit. Post hæc Danaus ex Aegypto cum filiabus
 aufugiens, in Lydiam Cypri appulit: susceptus
 ab incolis erecto Mineræ templo, statuam
 gentem dex dicauit. Hoc tempore Cadmus
 perquirendam Europam missus, uehementi
 iactatus tempestate in Rhodum uenit: ibique
 suscepto antea dum fluctibus agitaretur uento,
 edificauit Neptuno templum: cuiusq; curâ Phœ-
 nicibus quibusdam ab se in insula relictis, quos
 Ialysus permisit: cum eis permansere, deman-
 dauit. Ex his postmodum sacerdotes, qui sacri-
 dis præsent sacris, ex successione manarunt.
 Cadmus Mineruam Lindiam ornauit donec
 in quæis olla fuit arca admodum conspicua,
 antiquo more fabrefacta. In ea literæ Phœ-
 nicæ, quas aiunt primùm ex Phœnicibus
 Græciam allatas, appellatasque Phœnicæ
 iasp

inscriptum erat terram Rhodiam à serpente
 bus uastatum iri. Quapropter Rhodij postmo-
 dum in Delphos sciscitatum misere, quo pacto
 id auerteretur malum. Responsum Apollinis
 præcepit, ut Phorbantem cum socijs in insu-
 lam asciscerent. Hic Lapithi filius cum pluri-
 bus erat in Thesalia socijs patriam ad habi-
 tandum querens: ac citò iuxta Dei responsum,
 Phorbanti pars insule ad habitandum conces-
 sa est. Cuius uirtute delectis serpentibus, libera-
 ta est eo timore Rhodos. Fuit hic in ceteris quo-
 que rebus uir bonus: unde & post obitum, he-
 roum meruit honores. Ais aclus, Althemenes Ca-
 tatrei filius, Cretensium regis, cum oraculum
 de quibusdam sciscitaretur, responsum tulit,
 in fatis esse, ut pater ab eo interficeretur. Euis-
 zare fata cupiens, sponte cum plurimis uolun-
 tarijs abiit in eam Rhodi oram, quæ Camiros
 dicitur: superque Achabyrum montem Ioui
 templum construxit, Camiraum appellatum:
 quod & nunc quoque super excelsum montis
 cacumen positum, unde Creta conspici potest,
 præcipuo habetur cultu. Habitabat Althe-
 menes cum his, qui cum secuti erant, in Cami-
 ro, præcipuo incolarum honore habitus. At
 pater Catatreus, cui nulla erat alia proles mas-
 cula, filij, quem præcipuè amabat, aclus desis-
 derio, profectus est in Rhodum, rapiendi na-
 ti, eiusque in Cretam deducendi cupidus. Ve-

tum ui fatorum, quæ superari nequit, urgenti,
 tum noctu in insulam descendisset, orta inter
 suos lociq; incolas contentione ac pugna, Althe-
 menes suis auxilio accurrens, iaculo inscius pa-
 trem occidit. Qua ex re Althemenes dolore ma-
 genti percussus, cum tanta uim calamitatis fer-
 re non posset, fugiens hominum consortia ac se-
 mones, solusq; per deserta inuiâque loca abe-
 rans, dolore consumptus expirauit. Cui à Rho-
 dyis postmodum honores herouum impensi sunt.
 Paulo ante Troianum bellum Tlepolemus He-
 culis filius, ob Licymnij cadem ab se inscio in-
 terfecti, ex Argo sponte fugiens, secundum ora-
 culi responsum, quod super colonia deducenda
 consuluerat, cum certis populis transcendit
 Rhodum: ibiq; ab incolis susceptus habitauit.
 Factus deinceps insulae rex, & patriam omnem
 reddidit insignem, & iuste imperauit. Inde ad
 Ilium cum Agamemnone profectus est, regni
 administratione Butæ, qui ex Argis cum
 eo fugerat, permittis. Is uir bello clarus, in ar-
 Troiano defunctus est.

CAPVT XIII.

De Cherroneso, quæ Rhodo opposita est.

Quoniam Rhodiensium rebus, Cherronesi, qui locus eis oppositus est, quædam
 sunt immista, haud ab re censemus & ipsa lo-
 teri tradere. Cherronesus olim, ut nonnulli
 dunt, à natura loci qui Isthmos dicitur: ut non

scripserunt alij, à Cherroneso qui eis imperauit
 oris, nomen traxit. Haud multo post huius im-
 perij uolunt Curetes quinque ex Creta eò trans-
 fretasse, illorum posteros, qui ab Ioue & Rhea
 orti sunt, inque Idæis mōtib; Creta educati. Hi
 in Cherronesum haud parua classe nauigantes,
 Cares in ea habitantes expulere, omnemque eam
 subactam patriam in quinque distribuerunt partes,
 condita à quoque eorū sui nominis ciuitate. Paus-
 lo uero post Inachus Argiuorum rex amissa Io
 filia, Cyraum praestantem ducem cum haud con-
 temnenda classe ad eam inquirendam destinās,
 reditū absque filia interdixit. Verū cū diutius ua-
 rīs peragratis orbis locis, incausū quæsita esset,
 ex Caria Cherronesum cōtepta patria petiuit:
 deinde partim suadendo, partim cogendo quo-
 rundam locorum rex factus est, ciuitate ab eo no-
 mine suo condita. Utilitati publica intētus, ma-
 gna gloria apud subditos uixit. Triopas dein-
 ceptus contaminatus caede fratris, cum in Cherro-
 nesum peruenisset, à Melisso rege cadis purga-
 tus, in Thesaliā transijt, Deucalionis filij belli
 praesidio futurus. Pulsis inde Pelasgis, agrū Do-
 reo sortitus est. Cum templū Cereris euertisset,
 eius materia abusus est ad regiae cōstructionem.
 Igitur incolarū odio contracto ex Thesalia fu-
 gens, cū populis qui secum nauigarant, in Gni-
 diam uenit: in qua & urbē condidit sui nomi-
 nis Triopiā. Inde profectus, & Cherronesum ce-

pit, & ei contermina plurimam Caria partes.
 De Triopæ genere plures scriptores poëtaq; di-
 sentiunt. Nam tradunt quidã, ipsum ex Canan
 Acoli filia Neptunoq; alij ex Lapitho Apollina
 Scibeq; Peni ortũ. Est in Castamo Cherroneſi
 templum sanctũ Semideæ, de qua cũ multa uari-
 riè ferantur, haud silendũ uidetur. Verũ nos id
 quod magis increbuit, quodq; cõsentiunt accola,
 referemus. Staphylo ac Chrysoſteoda fuiſſe tra-
 dunt filias tres, Molpadiam, Rheã, Partheniam,
 Rheã ab Apolline compreſſam, grauidã eſſe ſa-
 ctã, patrẽ iratum, tanquã ab homine corruptã
 filiam, in arca incluſam, in mare dereciſſe: qua
 cum in Delum appuliſſet, filium genuit nomine
 Anium. Mulier præter opinionẽ salutẽ aſſecuta,
 infante poſt partum ſuper Apollinis altare pro-
 ſito, Deum orauit, ut ſi ex eo eſſet genitus, patrẽ
 ſaluaret. Apollinem dicunt ab ſcondito infante
 eius educandi curã cepiſſe: doctũq; deinde di-
 uinandi artem, magno honore aſſeciſſe. At uerũ
 Molpadiam Partheniamq; Rheæ ſorores, patrẽ
 cuſtodientes uini amphorã paulõ antè inter ho-
 mines reperi, ſomnus oppreſſit. Interim nutrita
 apud eas ſus, thalamũ ingreſſa, uini amphoram
 fregit. Quo diſſipato, uirgines patrũ iracũdiam
 uerita, cũ ad litus cõfugiſſent, è ſaxo ſe in mare
 præcipitauerunt. Apollo in earũ ſororis gratiam,
 manibus ſuſceptas, in Cherroneſi urbes incol-
 mes detulit. Parthenia in Bubãſto Cherroneſi
 diuin

diuūm honores habiti, & phanū a edificatū. Mōl
 padia in Castamū accedēs, prædicatione Apolli-
 nis Semidea dicta, apud Cherronesios in honore
 fuit. In eius sacris, propter casum qui ex uino ac-
 cidit, melicrato libāt. Tangentē uerò aut eden-
 tē porrū, nequaquā fas est ternj lū ingredi. A deō
 autē postmodū Semidea religio excreuit, ut non
 incolæ solū, sed externæ quoq; gētes ad id templū
 proficiscerētur. sacris doniūq; egregijs deā colen-
 tes. Quod uerò maximū habetur, Persæ impe-
 rantes Asia cū omnia Græcorū loca sacra expi-
 laßent, solum huius Semidea templū intactū li-
 quere. Latrones insuper singula rapiētes, hoc so-
 lū haudquaquā muro cinctū, ut absq; periculo
 spoliari queat, inuiolatū sinūt. Huius res causā
 tradunt, deā cōmunem in omnes beneficentiā.
 Nam & ægros per somnū curas morborū docet,
 & multis insuper sanitatē desperātibus salutē
 præbet. Mulieres præterea parturientes à labo-
 ribus ac uita discrimine hæc liberat dea. Quo
 factū est, ut plurimorū, qui salutē asecuti sunt,
 donis refertū templū existat, neq; custodibus ne-
 que manijs, sed religioē tutū. Et de Rhodo Cher-
 ronesiq; hæc lenus. Nunc ad Cretā transeamus.

CAPVT XV.

De Creta, & iis, quæ de ea fabulosè serun-
 tur, usque ad iuniora tempora.

Qui prius Cretam inhabitauerunt antiquis-
 simi, dicuntur Etheocreta indigetes fuis-
 se. Hor

se. Horū rex Cretas fuit, plurimarū in ea insula rerum quæ ad uitam mortaliū conferunt, inuentor. Plures quoque deorum apud eos fabulatur extitisse, quos propter beneficia hominibus impensa, ut deos pasteri coluerunt: de quibus singulatim recensebimus, eos imitati qui Creteisium gesta conscripserunt. Primi, qui quidem memorie tradantur, in Creta circa Idam habitauerunt, Idæi Daëtyli appellati. Hos quidam centū fuisse numero tradunt: alij decem, qui eo nomine uocati sunt, ob parē numerum manuum digitorum: in quibus est Ephorus. Volunt nonnulli Idæos Daëtylos ex Ida, quæ est in Phrygia, extitisse: indeq; cum Myzdone transcedisse in Europam. Diuinandi quoque arte peritos, docuisse cantū, initiationes, ac mysteria. In Samothracia uerū magnam sui admirationē prabuere incolis: quo tempore Orphea ferunt ingenio ad pœsim meliōdiamq; præstati, horū discipulū primū ad Græcos initiandi morē mysteriaq; attulisse. Idæi Daëtyli traduntur ignis usum, ac aris ferriq; naturam, quoq; modo fabricarentur, in loco, quem Berecynthum dicunt, inuenisse. Cum magnorum bonorum generi hominum haberentur auctores, immortalium honoribus donati sunt. Scribunt etiam, unum ex eis appellatum Herculem: qui cum gloria excelleret, Olympiā instituerit certamina. Posteros uerò nominis similitudine ductos, esse opinatos, ab Hercule

Alc
run
qu
sum
qua
ubi
Her
Dac
dam
Ideo
mon
ac in
pert
nere
sunt
quod
sagit
bent
uita
runt
armi
guo
uem
fuisse
ptur
est. T
nas i
dam
est, a

Alcmena ea certamina instituta. Horum asse-
runt antiquitus & nunc usque extare uestigia,
quod fœmina plures ab hoc deo cantus quosdã
sumant, ac superstitiosa quædam faciant: tan-
quam & ipse incantator extiterit, & initiatio-
nibus deditus. At hæc, plurimum aliena sunt ab
Hercule, qui est ex Alcmena ortus. Post Ideos
Dactylos secuti sunt Curetes nouem, quos qui-
dam ex terra genitos uolunt, alij progeniem
Ideorum Dactylorum. Habitasse autem in
montibus ac conuallibus arborum plenis, tecla
ac indumenta quæ natura præberet, nondum re-
pertis domibus, habentes. Cùm prudentia emi-
nerent, multa ad uitam utilia ab eis inuenta
sunt. Nam primos omnium greges coëgisse, aliis
quaque mansuefecisse pecora: mellis insuper, &
sagittandi uenandiq; modum induxisse perhi-
bent. Hominum quoque cœtus ad communem
uita & legum disciplinam illos instituisse fe-
runt. Reperisse insuper enses, galeam, ac cum
armis saltandi morem: quorum strepitu perma-
gno Saturnus deceptus est. Aiunt præterea, Io-
uem clam Saturno ab Rhea matre datum his
fuisse nutriendum: de quo cum singulatim scri-
pturi simus, paulò altius narratio repetenda
est. Tradunt Cretenses Curetum tempore Tita-
nas in Gnosia habitasse: ubi & nunc quoq; fun-
damenta uisuntur domus, in qua educata Rhea
est, atque antiquum cupressorum nemus. Fuisse
autem

autem sex numero viros, fœminas quinque, et Cœlo & Terra natos, quidam tradunt. Alii ex una Curetum matre Titea: à qua & id nomen sumpsere. Mares quidem fuere, Saturnus, Hyperion, Conis, Iapetus, Creius, postremus Oceanus. Horum sorores, Rhea, Themis, Memoria, Phœbe, Thetis. Hi omnes rei alicuius, quæ usui hominum esset, inventores, honores rei noménque sempiternum adepti sunt. Saturnus natus maior rex factus, homines ex agris incultis que uita ad mores legesque & humaniorem cultum deduxit. Qua ex causa, cum magna esset apud omnes fama, plura orbis loca peragravit, exhortans ad iustitiam singulos, & animi uirtutem, ob quæ eam rem subditos suos bonis moribus institutos reddidit probitate felices. Imperauit maximè ijs quæ ad Hesperem pertinent locis, maximo in honore apud omnes habitus. Ideo usque ad posteriora tempora & à Romanis Carthaginensibusque, ac alijs proximis gentibus ceremonia sacraque præcipua Saturno sunt. Multa uerò loca ab eo nomen sumpsere. Et cum legibus homines obtemperarent, nulla iniustitia apud eos erat, sed omnes eius imperio parentes, summa cum uoluptate felicem uitam agebant. Horum testis est poëta Hesiodus, qui eadem in suis carminibus affirmat. Huiusmodi Saturni fabula feruntur. In Hyperion Solis ac Luna aliorumque astrorum

motus, horasq; primùm summa cura obserua-
 tionéque ab se percepta, ceteris noscenda tra-
 didit: ideoq; horum parens nominatur, ueluti
 istorum naturæ contemplator. Ex Saturno ac
 Phæbe orta Latona est, ex Iapeto Promethæus, quem nonnulli scriptores tradunt ignem
 ab dijs furto sublatum hominibus dedisse. Sed
 ab eo constat illa, quibus ignis alitur, reperta.
 Ex Titanibus uerò Memoriam tradunt lo-
 quendi modum adinuenisse, ac rebus imposuisse
 nomina: licet à quibusdam ea Mercurio tri-
 buantur. Huic quoque dea rerum memoriam,
 à qua & nomen sortita est, assignant. Themim
 tum diuinandi artem, tum sacra cultusq; deo-
 rum introduxisse dicunt: eaq; qua ad bene ui-
 uendum, & pacem pertinent, offensis. Ideoq;
 conditores legum, sacrorumq; custodes, eos qui
 deos colunt, & hominū leges seruant, dictos.
 Apollo quidem traditur, cum esset responsa
 daturus, Themim consulere solitus, tanquam
 diuinandi artis inuentricem. Hi Dei quoniam
 in plurimis profuerunt mortalium uita, non so-
 lum immortales honores adepti sunt, sed pri-
 mi Olympum post obitum habitare existi-
 mati sunt. Saturnus ac Rheæ Vestam, Ceres
 rem, Iunonem, Iouem, Neptunum ac Pluto-
 nem genuerunt. Horum Vestæ structuram
 domus inuenisse fertur. Iupiter postmodum
 apud omnes fermè homines ob hoc benefi-
 cium

cium honorari eam, sacrisq; coli uoluit. Ceres, frumenti, quod forte inter alias herbas nascebatur, ignotū cateris, prima usum adinuenit: docuitq; homines nascendi seruandiq; & ferendi modum. Est autem ab ipsa frumentum, ante genitam Proserpinam repertum. Nam post eius a Plutone raptum, frumenta omnia tum in Iouodiam, tum propter dolorem filia incēdisse ferunt. Sed ea inuenta & reconciliatam esse Ioui, & Triptolemo frumenti dedisse semen, mandasseq;, ut cum omnibus id donum participant, modum seminandi monstraret. Traditur a uo nullis, illam leges quoque dedisse, quibus homines iustē uiuere assuescerent: unde & legis dicta est. Et quoniam maximorum bonorum causa humano generi extitisset, ab omnibus non solum Gracis, sed barbaris quoque, ad quos frumenti peruenit usus, honoribus sacrisque solumnibus ac celebritate praecipua colitur. Nonnulli de frumenti inuentione secus sentiunt, penes eam primò deam apparuisse, frumentique naturam & usum penes se repertum asserent. Nam traditur ab Aegyptijs, Cererē & Isidem eandem esse deam, primamq; in Aegyptum attulisse frumentum, Nilo Aegypti campo irrigante, omnique regione ad ferendos fructus optimè sita. Athenienses quamuis inuentionem frumenti fateantur, uolunt tamen aliunde in Atticam delatum: locumque qui id pro-

mum donum: suscepit, Eleusinam appellant:
 eo quod ab alijs id semen ad eam oram sit as-
 portatum. Siculi, quum insula Cereri ac Pro-
 serpina sacra existat, aquum censent, frumentis
 usum ei primum patrie fuisse ostensum, quam
 in primis amarit. Haud enim uerisimile est, eam
 regionem, quam ut propriam Ceres admodum
 fructiferam praestitisset, postremam huius bene-
 ficij participem effecisse, praesertim cum in ea
 insula & filia raptus contigisset, & frugum
 esset fertilis, ubi etiam sua sponte, prout poeta
 tradit, nascantur hordeum ac frumenta. Sed de
 Cerere haec tenus. De dijs uero alijs ex Saturno
 & Rheanatis, Neptunus secundum Creten-
 ses primus nauigandi arte inuenta classem insti-
 tuit, cuiusque praefectus est à Saturno factus.
 Quapropter traditum est posteris, Neptunum
 imperasse mari. sacraque ei à nauigantibus fa-
 cta. Addunt etiam, Neptunum equos primum
 domuisse, artemque equitadi ab illo traditam:
 ex quo Hippius sit appellatus. Plutonem uolunt,
 sepulcrorum, funerum, atque honorum qui mor-
 tuis impenduntur, usum introduxisse, cum an-
 tea nulla earum rerum apud homines esset con-
 suetudo. Qua causa extitit, ut uita funclis domi-
 nari existimaretur; antiquitate illi huius curae
 principium tribuente. De Iouis genere atque
 imperio dubitatur. Nam quibusdam placet,
 postquam Saturnus ad deos transijt, suscepisse

regnum, non ut patrem expulisse, iusteq; & legitime regno potitum. Alij Saturno uolunt in uerbo filij responsam, fore ut ab Ioue ut regno peteretur. Quae res Saturnum impulit, ut filios suos perimeret. Id agrè ferens Ceres, cum uerbi animus placari non posset, Iouem in Ida ab se editum clam nutriendum Curetibus, iuxta Ida montem habitantibus, dedit. Hi in antrum ad nymphas, commendata illis infantis cura, detulerunt. Lacte caprae, quae Amalthea dicta est, mellèque educatus est. Multa insuper Iouis tum generis, tum educationis aiunt in ea insula extare uestigia. Nam cum à Curetibus infans ferretur, tradunt, Omphalum iuxta flumen Tritonum cecidisse, ex quo & ora illa ab eo, quod accidit, deo sacra, Omphalia cognominatur, & propinquus ager est Omphalius appellatus. In Ida antrum, ubi nutritus dicitur, sacrum est, & circa illud prata manent intacta. Verùm quod de apibus mirabile dictu tradunt fabula, minimè uidetur praetercundum: Iouem scilicet in sempiternam aeternam erga eas memoriam, illarum colorem immutasse, inq; aris uertisse aurati. Quamuis autem locus is admodum excelsus, asperque situ, uentis quoque agitatius, niuis sit infestus, nullo tamen apes incommodo aut molestia afficiuntur. Caprae quae eum nutrit, & alij sunt bonores impensi, & locus eius est Aegiochus uocatus.

catu
tus
des
fit
bus
max
uita
feru
rem
sing
tiner
lute
ac p
imp
ges i
eo su
in P
Giga
ficas
sacra
prim
tum
qui
buti
& a
uersu
circa
confi
men

catus. Adolescentiam egressus, in Ida ubi genitus est, ciuitatem condidit, cuius postmodum destructa etiamnum extant reliquiae. Excessit hic Deus fortitudine & ceteris uirtutibus omnes. Accepto enim post Saturnum regno, maxima plurimamque contulit ad hominum uitam. Primus omnium iustitiam docuit mutuo seruari inter mortales, omni ui atque iniuria remotis. Lites ac contentiones iudicio auferens, singula quae ad bene uiuendum ac pacem pertinerent, summa ope procurauit. Bonos ad uirtutem exhortatus est: improbos timore coërcuit, ac poena. Omnem penè orbem circumiens, bello impijs ac prae donibus indicto, aequitatem ac leges introduxit. Per id tempus & Gigantes ab eo sublato aiunt: in Creta quidem Milinum, in Phrygia Typhonem. Ante pugnam quae cum Gigantibus in Creta habita est, Iouem sacrificasse dicunt Soli, Caelo ac Terrae bouem. Quae sacra Iouem fore superiores portendentia, primum uires, & ab hostibus defectionem, tum finem belli futurum monstrarunt. Musaeus quippe ab eis desciiuit, obq; id ei honores tributi: à dijs autem omnes hostes caesi sunt. Sed & alios quoque dijs praesidium belli tulisse aduersus Gigantes constat. Macedones quidam circa Pallenem, in campo, quem olim à loci conflagratione Phlegraum, postmodum Cymeum cognominarunt, animaduersum esse ab

Ioue in Gigantes ob eam causam dicunt, quod magnitudine ac robore corporis confisi, aduersusq; legibus, & multa egerint in homines iniusta, & propinquas gentes in seruitutem redegerint, bellumq; his intulerint, qui ob singularia in omnes nationes beneficia Dei sunt existimati. Feruntur ab Ioue non solum impy nefarij q; deleti, sed etiam dñs heroibusque ac hominibus benemeritis honores impensi. Propter eius beneficentiam, imperij q; magnitudinem, omnium consensu & regnum perpetuum tributum est, & habitatio in Olympo. Sacrificia in super illi super ceteros statuta. Postea uero quam in cælum delatus est, memoria nominis eius animis hominum, in quos beneficia contulit, adeò infixæ permansit, ut omnium, quæ in cælo fierent, uelut imbrium, tonitruum, ac fulminum, ceterorumque eiusmodi potens existimaretur. Itaque quòd uita causa hominibus esse uideretur, cum fructus terræ ad maturitatem perduceret, Iouem dixere: patrē uerò tum quia singularum suscepit summa cum beneuolentia curam, tum quia tanquam dux hominibus extiterit rectè uiuendi. Imperator ac rex ob imperij amplitudinem: cōsultor ac prouidus propter consulendi prudentiam appellatus. Tradunt etiam Palladem in Creta ex Troa apud fontes Tritonis fluminis ortam, ex qua Tritonia dicta: & nunc quoque apud eos sita.

R
tes u
tur p
Gno
plum
incol
tur,
Vene
quas
cem,
Mart
libet
ria a
dem
turat
rum,
fieden
crific
Iunon
inuen
ad ori
decor
tia re
offici
unde
hanc
Dian
id at
ex ca
Earu

tes ubi nata est, huic dea sacrarunt. Fabulantur praterea, nuptias Iouis & Iunonis in ora Gnosi fluuio Thermo proxima, ubi nunc templum est, factas: sacraq; quotannis sanctè ab incolis fieri, nuptias prout olim facta traduntur, representantibus. Ex Ioue cretas uolunt Venerem, Gratias, Lucinam, Dianam, & eas quas dicunt Horas, Eunomiam, Iustitiam, Pacem, Palladem, Musas: deos uerò, Vulcanum, Martem, Apollinem, Mercurium. Horum cui libet, ut perpetua apud omnes uigeret memoria ab se inuentorum gestorumque Iupiter laudem & honorem tribuit. Veneri nanque maturationem uirginum etatem, aliarumq; curam rerum, qua nunc etiam circa nuptiarum sacra ac fœdera in eius cultum celebrantur, dedit. Sacrificant autem omnes prius Ioui perfectoris, Iunoniq; perfectrici: quoniam hi primi duces inuentoresq; omnium extiterunt. Gratijs, qua ad oris speciem, ac partium corporis formam decoremq; spectent, insuper beneficij & gratia retributionem. Lucinae parientium curam, officiumq; eorum, qua parturientes perferunt: unde & in partus discrimine ac difficultate hanc mulieres præcipuè inuocant deam. Ad Dianam tradunt infantium, ac ciborum, quos id etatis postulet, officium pertinere: qua ex causa puerorum nutricem uocari dicunt. Earum, quas Horas dicunt, datum est suum

cuique munus ad uitæ cultum, & mortalium commoditatem. Nil enim est uitæ hominum ad felicitatem comparandam utilius, quam leges, iustitia, ac pax. Palladi olearum oleique educendi inuentionem tribuunt. Nam ante huius deæ ortum erat hæc arbor cum alijs sylvestribus immista. Olei usus aberat, cum esset ignota. Hæc olei exprimendi modum inuenit. Addunt ipsi quoque uestium apparatus, & adificandi artem, multaque præterea uolunt in ceteris artibus hominibus profuisse. Nam & tibias, earumque cantum, & plurima instrumenta ad uaria opificia, ex quibus operaria distilla est, adinuenit. Musis à patre concessa est literarum inuentio, & carminum, quæ poësis appellatur ratio. Nam qui dicunt, Phænices à Musis perceptas literas tradidisse postmodum Græcis, ij sunt, qui cum Cadmo in Europam nauigarunt: ex quo à Græcis literæ Phœnicæ appellatae sunt. Verùm Phænices à primordio non literas inuenisse uolunt, sed earum formam tantum immutasse: eaque literarum forma cum plurimi homines uterentur hoc cognomine uocatas. Vulcanum ferri, auri, argenti, omniumque, quæ igne fabricantur, artem inuenisse ferunt, eamque ceteris docuisse. Quapropter harum rerum opifices omnes uota sacræque huic deo maxime factotes, ignem in æternam memoriam susceptibilem

R
 nefic
 dunt
 tes
 eos
 line
 Mea
 pere
 rare
 sag
 sa
 Sey
 line
 in
 lar
 tes
 tul
 ran
 con
 Pr
 esse
 &
 an
 in
 au
 in
 Pr
 m
 un
 q

neficij Vulcanum uocant. Martem fabula tra-
 dunt, primum fabricatis armis armasse mili-
 tes, pugnandiq; ac certandi morem induxisse:
 eos quidam aduersi essent, interficientem, Apol-
 linem echara, eiusq; musica inuentorem ferunt.
 Medicina insuper scientiam diuinandi arte
 perceptam, qua olim infirmi erant morbos cu-
 rare sciti, primum attulisse. Arcus insuper,
 sagittandiq; extitisse repertorem. Qua ex cau-
 sa Crentesae praecipue arcu delectati sunt, quae
 Scythium nominarunt. Aesculapius ex Apol-
 line adue Ariadne ortus, pluribus a patre
 in medicina perceptis, chirurgiam, & mede-
 larum compositionem, radicum insuper uirtu-
 tes aduenit. A deo autem medicinae artem ex-
 tulit, & uelut eius inuentor & auctor uene-
 raretur. Tribuuntur praeterea Mercurio pra-
 conia, isidia, ac saedera, quae in bellis fiunt.
 Praecon quoque adijciuntur, qui internuntij
 esse solent, ob eamq; rem ab hoste tuti. Unde
 & ipsi communem utrisque dicunt: cum
 ambo utilitatis communi, ac pacis mutuae
 interpretis fiat. Mensuram insuper, ac pon-
 dus, & exerciturae quaelum reperisse affir-
 mant, oedteque inuicem peculandi modum.
 Praecon etiam Deorum traditur, nuntiusq; opti-
 mus, quorum mandata diligenter perficiat:
 unde & interpretis nomen assumpsit: non
 quod nomen aut orationis, ut quidam tra-

dunt, fuerit inuentor: sed quia diligentius
 quam ceteri madata referat. Palastram enim
 introduxisse, & ex testudinis forma hyram ab
 inuenisse aiunt. Post Apollinis cum Narjæ,
 qua & superior fuit, contentionem postque
 sumptam præter æquum à uiclo pœnan, pœni-
 tuisse Apollinem dicunt: citharaque effra-
 ctis chordis, musica aliquandiu abstulisse.
 Dionysium uitis repertorem, uinique coficien-
 di rationem, & fructuum in longiores usum
 seruandorum curam & modum docuisse scri-
 bunt. Hunc in Creta ex Ioue & Procrina
 natum Orpheus tradit, inter initiations a Ty-
 tanis descriptum. Plures uerò fuisse Dionysios,
 iam antea scripsimus diligentius. Crensesius
 coniectura hunc Deum asserunt apud se or-
 tum, quòd duæ insule apud eos sinus qui ap-
 pellantur Didymi, ab eo Dionysie, eod. uel-
 la alia in orbis parte fecerit, sint uocata. Her-
 culem ex Ioue genitum multis annis uideam
 qui fuit ex Alcmena genitus, fœulantur.
 Huius mater incerta est. Hoc tantus constat
 illum corporis uiribus præstantioris ceteris,
 orbem perambulasse, delentem iniquos, & se-
 ras bestias ac monstra domanter. Inuictum
 quoque absque timore in libertatem homines
 uindicauit. Quibus beneficijs honores immen-
 talium ei sunt ab hominibus impesi. Qui uerò
 posterior ex Alcmena fuit Hercules, quoniam

R
 nian
 mor
 nis
 Ideo
 sciti
 Her
 gyp
 tate
 cun
 mid
 dum
 min
 cau
 nan
 sacr
 Dic
 rat
 deu
 enim
 state
 plor
 que
 cet,
 hab
 nat
 Iaso
 dan
 cult
 Eua

niam prioris uirtutes est imitatus, & immortalitatem aſſecutus est, & propter nominis ſimilitudinem idem, qui prior, creditus. Ideo & ſuperioris geſta huic fuerunt ueri inſcitia adſcripta. Aſſerunt quoque, ſuperioris Herculis operum, impenſiq; honoris in Aegypto ueſtigia eſſe, & ab eo conditam ciuitatem Brytomartyn, quam Dichlymmam dicunt, in Creta genitam ex Ioue ac Acharmide Euboli Cereris filij. Hæc retia ad uenandum inuenit: ex quo & Dichlymma eſt cognominata. Conſuetudine Dianæ utebatur: quod cauſam præbuit, ut quidam Dichlymmam Dianamq; eandem eſſe exiſtimarent: quam deam ſacris templisq; Cretenſes coluere. Qui uerò Dichlymmam à retibus piſcatorijs, quæ fugebat, inſequentem coitus gratia Minoë, uolunt denominatam, procul à uero ſentiunt. Non enim credendum uidetur, deam in eam egeſtatem compulſam, ut auxilia hominum imploraret, cum eſſet maximi Deorum filia. Neque Minoëm tantæ impietatis culpæ deceat, præſertim cum fuerit omnium conſenſu habitus iuſtus uir, & probatæ uitæ. Plutonem natum tradunt in tripodo Cretæ, ex Cerere & Iaſone. Eius genus bifariam ferunt. Nam quidam uolunt, cum Iaſon terrâ ſeuerit, adhibita cultura diligentia, ad eò uberem percepiffe fructum, ut qui id conſpexerunt, à meſſium ferti-

litate illum Plutonem nominarint. Vnde et
 à posteris is cui sensus sapereſſet, habere Plu-
 tonem exiſtimatus eſt. Alij tradunt, Cererem
 ac Iaſonem puerum genuiſſe appellatum Pla-
 tonem: qui cultum vitæ, pecuniasq; coacerua-
 re, ac in uſus cuſtodire primus monſtrauit,
 cum antea parua congreganda ſeruanda que
 pecunia fuiſſet cura. Hæc de dijs, quos Creten-
 ſes apud ſe natos uolunt, ſcribuntur. Sacra u-
 rò honores, myſteria, ceremonias ab ſe hoc po-
 ſito ad alios arguunt tranſmiſſas. Nam certi-
 moniæ, quas Athenienſes omnium celeberrimas
 in Eleuſina faciunt, quæq; in Samoſtra-
 cia, atque in Thracia, unde eas Orpheus ſum-
 piſſe traditur, ſunt, in Gnoſo apud Cretam pri-
 ſca lege ſtatutoq; celebrantur: quò palam
 eiufmodi ceremonias ab eis ad alias gentes
 fuiſſe traducltas: quæ que apud ceteros ſecre-
 traduntur, eas palam omnibus noſcendi ſacri-
 ſtatem apud Cretenſes eſſe. Aſſerunt autem
 plures deorum ab ipsis profectos, magna orbis
 parte ab eis peragrata, beneficos in genus hu-
 manum extitiſſe, atque ab ſe inuentorum ar-
 tem uſumq; docuiſſe. Nam Ceres cum in Ita-
 licam perueniſſet, inde in Siciliam tranſiit
 poſtea in Aegyptum, quibus in locis frumen-
 ti ſerendi cultum monſtrauit: ſummoq; pro-
 pterea in honore habitæ eſt. Venus in Sicilia
 commorata eſt circa Erycem, in Cypro et

Cytherum ac Paphum, in Asia circa Syriam. Ob has peregrinationes Venerem tum Erycinam, tum Cytheream, tum Paphiam, tum Syram incolae appellarunt. Eodem modo plurimum temporis Apollo circa Delum ac Lyciam Delphumque uersatus est: circa Ephesum, Pontum, Persidem & Cretam Diana. Itaque à locis ac gestis eorum sumptis nominibus, hunc Delium ac Pythium appellarunt: hanc uerò Ephesiam, Cressam, Tauropoliā quoque ac Perseam, cum ambo essent in Creta nati. Colitur & à Persis plurimum hac dea: cui mysteria instituerunt barbari, quae ad hoc usque tempus Persea dicuntur. His similia & de ceteris dijs, quae longum esset recensere, traduntur. Longo post deorum ortum tempore plures heroes in Creta ferunt extitisse: quorum nobilissimi Minois ac Rhadamenti fuerunt. atate, ex Ioue ac Europa Agenoris, quam tauro deorum prouidentia aduectam in Cretam tradunt, geniti. Minos atate prior regnauit in insula: in qua multas urbes, interq; eas nobiliores tres condidit, Gnosiam in ea insula parte, quae Asiam respicit: Vulcaniam iuxta mare, meridiem uersus: Cydoniam in eis locis, qui Peloponneso oppositi, ad occidentem uergunt. Leges praeterea multas Cretensibus dedit, simulans eas ab se in quadam spelunca meditatas. Classē insuper parauit, quae

plur

plures propinquas insulas sibi subijciens, Graecorum primus est maris imperio potitus. Cum eius magnum uirtutis ac iustitiae nomen esset, transijt in Siciliam aduersus Corcalum: de quo in Daedali rebus, cuius causa bellum mouit, scripsimus. Rhadamantum scribunt omnium iustissimum, latrones quoque ac scelestos uiros, ceterosq; improbos acri affecisse pœna. Multarum insularum imperio potitus, magnam Asiae maritimam partem tenuit, singulis eius imperio se sponte ob iustitiae famam tradentibus. Is Erytheo uni ex filiis, hi Erythei ab eo uocati sunt, regnum permisit. Inopinionem Ariadnes Minois filiae, Chium ferunt dedisse: quem nonnulli fuisse Dionysium uolunt, atque a patre uini faciendi modum didicisse. Cuiuslibet ex alijs filiis aut insulam, aut urbem Rhadamantum dedisse traditur: Thoanti Lemnum, Annui Cynnum, Pamphilo Peparathum, Euanthro Maroneam, Alceo Parum, Anioni Delum, Andreo (qua ab eo nominata est) Andrum. Propter singulare iustitiae nomen, illum apud inferos honorum ac malorum iudicem factum, fabulae ferunt: ob eandemq; iustitiam, Minoem quoque pari honore fungi. Tertium fratrem Serpedonem scribunt, cum magna manu in Asiam profectum, Lyciam tenuisse. Huic Euander filius in regno successit, sumptaq; uxore Deidamia Bellerophontis filia, Serpedonem genuit:

qui

qui
 &
 fu
 De
 gen
 Ag
 pat
 tos,
 pul
 G N
 CR
 MY
 PI
 roe
 min
 tion
 tur.
 tur
 post
 erro
 insu
 insu
 H
 po
 da
 pol
 qui
 ba
 ex

qui cum Agamemnone Troiano affuit bello:
 & hic, ut quidam tradunt, Iouis filius. Minois
 fuisse filios aiunt Deucalionem ac Molum: ex
 Deucalione Idomeneum, ex Molo Myrionem
 genitos, cum nauibus nonaginta ad Ilium cum
 Agamemnone profectos, reuersosque postea in
 patriam, diem suum obijisse: honorificeq; sepul-
 tos, Deorum honores fuisse assecutos. Horum se-
 pulcra in Gnosō hac ostenduntur inscriptione:
 GNOSII IDOMENKISEPVL
 CRVM ASPICE, IN QVO EGO
 MYRION MOLI FILIUS PRO
 PINQVVS IACBO. Hos ut nobiles he-
 roēs Cretenses colunt sacris, in bellorum disci-
 mine eorum praesidium inuocantes. Nunc na-
 tiones quae Cretensibus immista sunt referan-
 tur. Scripsimus antea, Eteocretes qui diceban-
 tur, indigetes insulam habitasse. Multis uerò
 postmodum seculis propter bella ac seditiones
 errantes Pelasgi in Cretam appulsi, tenuerunt
 insula partem. Tertij Dorienses traduntur in
 insulam uenisse, duce Doro Teclami nepote.
 Huius populi pars maior fertur ex locis Olym-
 po propinquis, simul conuenisse: pars uerò qua-
 dam ex Achaëis, qui sunt in Laconia, donorum
 pollicitationibus allecli. Quartum genus eorū
 qui in Cretam appulerunt, fuerunt Migades
 barbari: qui consuetudine Gracorum lingua
 ex frequenti usu percepta, postea Minois Rha-
 da

damantiq; imperio paruerunt. Poſtremo poſt
 Heraclidarum deſcenſum, Argiui Lacedaem-
 niq; miſſis colonijs tum alias quaſdã, tum hu-
 inſulas occuparunt: inq; eis nonnullas ab ſe ad-
 ſicatas urbes, de quibus alias dicetur, inhabita-
 runt. Verùm haud mirum debet uideri, cum
 plures qui geſta Cretenſia ſcripſere, admodum
 diſſentiant: nos quoq; ea quæ nõ omnes ſentiãt,
 ſcribere: eos enim ſumus ſecuti, quos uero ſimi-
 liora tradere exiſtimauimus, quædam ab Epi-
 meni de theologo, quædam à Doſiade, alia à So-
 ſicrate, nonnulla à Laoſchermide ſumentes. Et
 de Creta haſtenus.

CAPVT XVI.

De Leſho, Chio, Samo, Coo, & Rhodiorum
 Colonijs.

NVnc ad Leſbum tranſeamus. Hanc in-
 ſulam olim uaria gentes ad eam nau-
 gantes incoluerunt. Pelasgi primùm eam tenu-
 re, cum antea deſerta eſſet. Nã Xanthus Tri-
 popi filius, Pelasgorum qui ex Argo uenerant,
 rex partem Lyciæ tenens, Argiuis qui ſecum ac-
 ceſſerant, imperauit: deinde Leſbum cultoribus
 uacuum petens, agro Pelasgis diuiſo, inſulam
 quæ Iſſa prius dicebatur, ab eis Pelasgiam uo-
 cauit. Deinceps ſeptima progenie, ob diluuium
 tempore Deucalionis factum, cum multi in ea
 interiſſent, accidit ut aquarum inundatione
 deſereretur. Macareus poſtea cum in eam pe-
 uenſiſſet

ueni
 perm
 null
 habi
 Acha
 tes ab
 tute
 mium
 dit, a
 pora
 Hipp
 ſum c
 ſulam
 thym
 ſit. C
 ab ſe,
 carco
 orta ſ
 men. I
 redige
 fecit: c
 mine
 neanc
 cum p
 cole p
 catis
 ſule o
 gna g
 tinus

uenisset, insula pulchritudine conspecta, in ea permansit. is erat, ut Hesiodus alijq; poeta nonnulli tradunt, Cyrenatei Iouis filius: qui cum habitaret in Oleno, quæ patria tunc Iados, nunc Achaia dicitur, assumens tum Ionas, tum gentes alias, nauigauit in Lesbum: deinde tum uirtute insula, tum humanitate ac iustitia plurimum ad auctoris opibus, propinquas insulas posse dit, agris qui inculti erant, diuisis. Post hæc tempora Lesbos filius Iapithi, qui erat ex Coclo Hippoti, secundum quoddam oraculi responsum cum suis domesticis nauigans in hanc insulam sumpta in uxorem Macarei filia Methymna nomine, unâ cum ea in insula permansit. Cum uir factus clarus euasisset, & insulam ab se, & populum Lesbium cognominauit. Macarco præter alias Mitylene ac Methymne filia orta sunt: à quibus & ciuitates sumpsere nomen. Is cupiens propinquas insulas in potestatem redigere, colonia in Chium missa filium ei præfecit: deinde aliorum destinauit in Samum, nomine Cydrolli: qui in ea regnauit. Tertiæ Cæneandarum præfecit regem: deinceps in Rhodum cum pluribus colonis misit Leucippum, quos accole propter eorum infrequentiam, communicatis agris, libenti animo susceperunt. Loca insule opposita eo tempore propter diluuium magna grauîq; afficiebantur calamitate. Nam cõtinuus imbris ob corruptos terra fructus sterilis

rilitate suborta, infectus aër pestem urbibus intulit. Insula uerò uentis agitata, cum aër essent salubri, ac fertiles frugibus, suos incolae beatos reddidere: ex quo ob rerum ubertatem Fortunatae sunt cognominatae. Nonnulli beatus à Macareo atq; Iono, quorum filij in eis regnauere, dictas uolunt. Haec deniq; insula omnibus propinquis non solū prisciis, sed & nostris quoq; temporibus bonitate soli, locorumq; amantote, tum uerò salubritate aeris, felicitatē praestant. Itaque uerò dici felices ac beatae quaeuit. Macareus uerò in Lesbo regnans, legem scriptam ad communem utilitatem: quam Leonem, de eius animantis uirtute & robore, appellauit.

CAPVT XVII.

De Tenedo, & de habitatoribus eius, & de iis quae à Tenediis gesta dicuntur.

DEinceps uerò nonnullis seculis post coloniam in Lesbum missam insula Tenedos hoc pacto inhabitata est. Tenes Cycni filius imperauit coloniae, quae est in Troade, et propter uirtutem insignis. Hic congregatoe loni patriam relinquens, nauigauit ad insulam desertam, nomine Leucophryn. Distribuit qui cum eo accesserant, insulae agris, condidit urbe, ab se Tenedon insulam uocauit. Ita iuste imperaret, multis beneficijs omni-

grat
inter
cto,
la ut
tend
apua
enim
elum
deico
dum
luten
prac
res in
iusda
sidijs
plum
Achi
nem
Tene
to, in

P
des i
Min
cuiu
vimi
nias

gratus, & magna uixit gloria, & post obitum inter deos relatus est. Nam templo illi constructo, institutisq; sacris, ad posteriora usque secula ut deum coluerunt. Non autē uidentur omit-tenda, quæ de eo, qui urbem Tenum condidit, apud Tenedios memoria traduntur. Ferunt enim Cycnum patrem uxoris calumnia indu-ctum, filium Tenem in arca positum in mare deiecisse. Hæc tempestate acta, cum in Tene-dum appulisset, Tenes mirabili deorum ope sas-lutem consecutus, insula postea imperauit, uir præclarus, ac iustitia uirtutibusq; alijs hono-res immortalium adeptus. Verum propter cu-iusdam tibicini testimonium, qui nouerca in-sidijs fauerat, legem sanxit, ne quis tibicē tem-plum ingrederetur. Belli Troiani tempore cum Achilles post Græcorum in Tenedum ascensio-nem urbem Tenum deleisset, statuerant postea Tenedij, ut nulli deinceps liceret templo restitu-to, in eo Achillem nominare.

CAPVT XVIII.

De Cycladibus insulis.

POSTeaquam de insulis insignibus retuli-mus, nunc de minoribus scribemus. Cyc-la-des insule, cum antea uacua cultoribus essent, Minos Iouis ac Europæ filius, Cretensium rex, cuius terra mariq; imperium potens erat, plu-rimum classe ualuit: multasq; ex Creta colo-nias, maximeq; in Cycladas insulas misit: qua-

rum plures adeptus populus diuisit. Asia que partem maritimam possedit. Quapropter & nonnulla insulae portusque Asiae a Cretensisibus Minoëque nomen sumpsere. Minos autem magnus imperio, Rhadamantum fratrem, virum iustum, rectumque, regni consortem in oras imperij ultimas ob inuidiam ablegauit. Is ad insulas Ioniae Cariaeque oppositas cum accessisset, Erytheo ciuitatem à suo nomine conditam circumcessit. Inopinionem uerò Ariadnes filium Chii praefecit, quae omnia ante bellum Troianum acta sunt. Deleta Troia, Cares opibus aucti, classem admodum ualida, cum Cyclades insulas subiugissent, ex quibusdam Creteneses penitus circumreuerunt, una cum eis, ut communi patriae essent. Graeci postea expulsis inde Caribus barbaris, plures ex eis tenuerunt. Quibus de rebus suo loco scribetur à nobis.

DIODORI SICVLI

BIBLIOTHECAE

HISTORICAE

LIBER XI.

Incerto interprete.

Et cum ante hunc in totius Asiae meo contextu liber, reuoluitur eadem que ante translationem Xerxis in Europa gesta, quaeque per conciones in omnium Graecorum conuenticum apud Carium

rinthios de Gelonis societate erga Graciam tra-
 elata fuere, deducta expositioneque conclusus
 est: in hoc uero perpetuam historiae seriem de-
 ducentes, ab exercitu Xerxis ordiemur, in Gra-
 ciam traiecto: tum in annum precedentem ter-
 minabimus, quo Atheniensium copia duce Ci-
 mone Cyprum inuasere. Praefecto igitur Athe-
 niensibus Calliade, Consules apud Romanos
 creati sunt Spurius Cassius, & Proculus Ver-
 ginus Rutilus, Olympiade tertia & septua-
 gesima, in qua stadio uicit Asilus Syracusa-
 nus. Hac itaque tempestate Xerxes rex hac im-
 pulsus causa, contra Gracos arma mouit. Mar-
 donius Persae regis gener, rerumque eius admi-
 rator, uir admodum singulari calliditate,
 & robore praestanti corporis, summa inter Pers-
 as admiratione habebatur. Hic elato spiritu,
 & aetatis feruore sublatu, magnas semper res
 appetere, magnisq; aspirare imperijs: quoq; id
 assequeretur, uarias assidue uarijs artibus qua-
 rere, moliriq; uias. Quare Xerxi persuasit, uti
 Gracorum uires affluere, sibiq; subiugare eos
 populos contenderet, assiduos infestissimosque
 Persici nomini hostes. Xerxes igitur in eam sen-
 tentiam adductus, ac Gracas gentes uno tempo-
 re bello opprimere uniuersas, funditisque euer-
 tere Graciam tentans, legatos ad Carthaginien-
 ses misit, qui una cum eis de re comuniter geren-
 da tractarent: atq; inter eos ita compositum, uti

Græcia incolas ipse suis copijs inuaderet: Carthaginiensibus uerò, cum essent magnis copijs coactis, eodem tempore aduersus Græcos, qui Italiam Siciliamque tenerent, proficisci. Igitur uti conuenerat, Carthaginienses magna collecta pecunia, multos ex Italia Ligustica, item ex Galatia & Iberia milites mercede conducunt. Præterea ex uniuersa Libya & ipsa Carthagine delectu habito, ciuiles copias conscripserunt. Quibus omnibus parâdis triennio consumpta, exercitum coëgere militum ad trecenta millia, naues ducenta extruxit. Parte ex alia, Xerxes ob Carthaginiensium studium excitatus, certatim in rerum bellicarum apparatu tantum euicit, quanto maiori gentium imperio superabat. Naues ubique per loca maritima sibi subiecta, Aegyptumque & Phaniciam & Cyprum edificari iubet: itè per Ciliciam, Pamphiliam, adhæc per Lyciam, Cariam, Misiã, Troadã, & per Hellesponti ciuitates, & Bithyniam, & Pontum, quibus triennio (ut Carthaginienses fecerant) comparatis, naues longas extruxit supra mille ducentas. Cui rei pater eius Darius, magno adiumento fuit, qui ante mortem ingentes conscripserat copias, & magnam materiam ad classis edificationem parauerat. Nam ab Atheniensibus olim in Marathone superato Dattide, contra uictores animo impacato grauiter indignabatur. Verùm cum iam pro-

fissi

ficiſci, & Græcis arma inferre properaret, ſubſtitit morte interceptus. Xerxes itaque, captis parentis ſimul & hortatu Mardonij (ueluti dictum eſt) impuſus, Græcos expugnare contendebat. Vbi cuncta quæ ad expeditionem requirebantur parata uidet, ducibus nauium mandat, uti naues undique in Cymen conuehant, & Phocæſam : ipſe uero ex omnibus prouincijs ſuis equitatu peditatiquæ coacto, ex Suiſis proficiſcitur. Simul ac in Sardis ingreſſus eſt, præcones in Græciam dimittit, mandans, uti ſingulas quaſque urbes adeant, & à Græcis regio iuſſu, aquam terramque depoſcant. Inde partito exercitu, numerum qui ad iungendum ponte Helleſpontum, quiq; ad montem Atho effodiendum ſatis uiſus eſt, eò mittit : ea re conſpicatus ſimul tutum militibus & quàm breuiſſimum ingreſſum patefactum iri, ſimul ſe ſperans perterrefacturum Græcos, uel ipſa in primis tantorum operum admiratione. Qui ergo ad id miſi fuerant, multitudine ad opus ardent, celeriter rem confecere. Græci audita Perſarum innumerabili manu, mille in Theſſaliâ armatos mittunt, qui aditus ad Tempe occuparent. Dux autem Lacedæmoniorum erat tum Syneſtus, Athenienſium Themiftocles : qui per ſingulas ciuitates legatos poſtulatatum mittunt, uti milites deligant, quos communi munere ad aditus Græcia tuendos miſtant. Properabant

enim ciuitates omnes Græcas bello implicari,
 & uarijs distributos continere presidijs: ut
 communicato inter se officio, Persis ab uni-
 uersa simul Græcia resisteretur. Postquam ue-
 rò compertum eis fuit, Theſſalorum, & eorum
 qui finitima aditibus loca incolebant, maxi-
 mam partem nuntijs regis aquam terramque
 tribuisse, relicta ad munitionem Tempe, de-
 mum regressi sunt. Hic uerò non ab re fiet di-
 numerare, quæ Græcorum populi partes se-
 cuti sint Barbaros, ut merito notato uitu-
 perio auertantur per dedecus, & ignomi-
 niam communis libertatis proditores. An-
 nianes igitur, Dolopes, Milesij, Perræbi, &
 Magnetes Barbaris adhasere, cum adhuc præ-
 sidium in Tempe consisteret. Achai deinde,
 Phthiotæ, Locri, Theſſali, & plerique Bæotio-
 rum discedente presidio, ad Barbaros desite-
 re. Qui Isthmon tenebant, cum reliquis Græ-
 cis in officio præstantes, in communi conuen-
 tu decreuere, Græcos dijs deuouendos, deciman-
 dósque, quicumque Persicas tenuissent partes,
 belli illius uictores euasissent. Ad eos uerò
 qui armis abstinerere uelle uidebantur, mitte-
 re legatos placuit, qui eos ad belli munia pro
 communi libertate capienda concitarent. Ha-
 rum alij quidem illico præſenti animo in soci-
 tatem adducti, nonnulli se in tempus congruan-
 tidem facturos pollicebantur: re uerò magis se

B
 luti
 exitu
 lega
 simu
 susce
 signe
 uis
 tate
 re, eo
 ambi
 aqua
 talen
 gatis
 terra
 tates
 mune
 renta
 tum
 lico e
 iter f
 tem
 ducer
 & f
 Dori
 iubet
 tius
 exerc
 pra o
 citus

luti sua prospicientes, moram trahendo, belli exitus expectare uolebant. Ab Argiuis tum legati in commune consilium missi, referunt se simul cum reliqua Graecia labores & arma suscepturos, si aliqua in ea re pars imperij designetur. Quibus ita responsum: Si quidem grauius ducerent sub Graeco imperatore pro libertate pugnare, quam Barbaro domino seruire, eos ad id consultò armis abstinere: sin per ambitionem Graecia imperium sibi postulent, aequum fuisse, prius ea à se gesta edidisse, quae talem gloriam poscere uiderentur. Post hac legatis regijs Graeciam peruadentibus, et aquam terramq; deposcentibus, uniuersae Graeciae ciuitates respondendo declararunt quanto communiuere libertatem studio spirituq; complecterentur. Xerxes uerò ubi iunctam Hellepontum accepit, & montem Athon effossum, illico ex Sardibus profectus per Hellepontum iter facit: productus in siccum, copias per pontem traducit in Europam: tum per Thraciam ducens, complures adseiscit sibi ex Thracibus & finitimis milites. Vbi in locum, cui nomen Dorisco, peruentum est, classem illuc acciri iubet, ut utrasque in uno loco iunctas munitius copias haberet. Numerumque uniuersis exercitus illic recensere placuit, in quo supra octingenta millia hominum pedestris exercitus conscripta tradantur: naues longas simul

omnes plus mille ducentis, quarum trecenta
 & uiginti Græcæ, rege nauium corpora præ-
 bente, Græcis eas milite & remige complenti-
 bus: reliquæ omnes barbaræ. harum ducentia
 ab Aegyptijs, à Phœnicibus trecenta instruita:
 Cilices octoginta, Pamphilij quadraginta, to-
 tidem Lycij: ad hæc à Caribus octoginta, à Cy-
 prijs centum & quinquaginta. Ex Græcis ue-
 rò Doræ illi qui iuxta Cariam habitant, unâ
 cum Rhodijs & Cois, misere quadraginta: lo-
 nes cum Chijs & Samijs, centum: Acoles cum
 Lesbijs, & Tenedijs quadraginta: Helleston-
 tij octoginta, cum his qui loca circa Pontum ta-
 nent. Insulani quinquaginta. Insulas enim omnes
 quæ intra Cyneas & Triopium Suniumq; con-
 tinentur, rex sibi ante societatem præoccupas
 adiunxerat. Eo itaque numero triremium
 classis extabat, præter eas octingentæ & quin-
 quaginta ad equos portandos paratæ, onera-
 riæ tria millia. Dum itaque Xerxes in recessu
 do exercitu apud Doriscum detineretur, con-
 sultoribus Græciæ ubi renuntiatum esset, Per-
 sarum copias propius accessisse, placuit classem
 in Artemisium Eubiæ illico nauigare, con-
 spicati eum locum maximè ad occurrendum
 hostibus idoneum: tum Thermopylas armatis
 rum præsidium quod satis esset ad angustias &
 aditus occupandos, & arcendos ab ingressu
 Græciæ Barbaros, missum. nam maturando
 cense

B
 cen
 tur
 cion
 fect
 litib
 datu
 uirtu
 clar
 lum
 expe
 tibu
 tas
 busq
 tric
 ingr
 tis e
 tum
 re. l
 nun
 tum
 vet,
 di a
 rō
 tem
 pro
 fore
 con
 niu
 qu

censebat, eos qui Græcorum partes sequen-
 tur circum munire, & contentis uiribus so-
 ciorum salutem tueri. Classis tum uniuersæ præ-
 fectus erat Eurybiades Lacedæmonius. Mi-
 litibus qui ad Thermopylas missi fuerant, dux
 datus Leonidas Spartiatarum rex, uir utique
 uirtute & rei militaris peritia admodum præ-
 clarus. Hic accepto ad id imperio, mille so-
 lum ex omni exercitu delectus, iubet uti se in
 expeditionem sequantur. Ephoris admonen-
 tibus, paruam admodum ab eo aduersus tan-
 tas copias nauium uim delectam, imperanti-
 busq; uti maiorem assumeret, perplexè & in-
 tricato sermone respondit, ad prohibendos ab
 ingressu Barbaros cum utique numerum sa-
 tis esse militum: ad eam uerò rem quam para-
 tum ibant efficiendam, haud pluribus indige-
 re. Hoc obscuro responso accepto, interrogant,
 num quippiam præclari facinoris sibi commen-
 tum esset, quò eos ducat, quodq; exequi prope-
 ret, percontantibus subintulit ille, se munien-
 di aditus titulo, illos utique ducturum: re ue-
 rò, ad oppetendam pro communi libertate mor-
 tem. Quare si mille soli quos delegerat, secum
 profisciscantur, Spartam nempe eorum cade
 fore clariorem: sin uniuersi Lacedæmonij eò
 contendere perrexerint, nomen Lacedæmo-
 nium funditus periturum: se quidem nil us-
 quam pro defensanda subterfugiturum. Mille

itaque Lacedæmonij ei dati, Spartiata trecenti, & cum eis ex reliqua multitudine alia tria millia. Quatuor militum millibus Leonidas assumptis, in Thermopylas proficiscitur. Proficiscenti nuntiatur, Locros, qui finitima aditibus loca incolunt, aquam terramque Barbaris tribuisse, atque ab eis aditus occupatus teneri. Hi uerò aduentu Leonida percepto, reuocata sententia, Grecis adiunguntur: ac mille Locrenses, totidemque Milesij, Phocensiumque non multò pauciores mille, una cū illo in Thermopylas contenderunt: necnon & ex altera Thebarum factione ad quadringentos, nam Thebani de Persarum societate inter se diuersa sentiebant. Hec itaque militum summa habetur, qui Leonida duce in Thermopylas profecti sunt, ibique ad tolerandam Persarum uim se comparant. Xerxes autem recensito copiarum numero, inde cum uniuerso propreditur exercitu. Procedenti uerò cum pedestribus copijs Acanthopolim, adnauigat iuxta cursum tenens classis uniuersa: inde per locum effossum in alterum mare itinere breuissimum ac tuto cursu traiciuntur. Vbi in Clia cum finem perlatus est, nuntiatur aditus omnis impediri ab hostibus. Cuius occasionis occupandi gratia, exercitu coactò miserat ad ea loca milites, quos ex Europa sibi socios asciuerat, decem millibus haud admodum pauciores: ita u

prati

E
prate
tenis
quæ
ad re
ueheb
inferi
ea qu
ria pr
quæ p
ta era
petent
consp
rum n
coacta
ulla u
rit. P
tione
mittit
lum a
edicer
tutiq
socios
Quo
ceri
hu, q
résqu
nida
Se reg
parat

præter nauales copias, non minus decies cen-
 tentis millibus dux esset. Reliqua uerò turba,
 quæq; nauibus longis, quæq; onerarijs, alijsq;
 ad reliquum apparatus portandum coactis
 uthebantur, nil superiori numero censebatur
 inferior. Quare minime utique miranda sunt
 ea quæ de multitudine à Xerxe ducta, memo-
 ria prodita inueniuntur. Ferunt enim flumina,
 quæ perpetuis aquis fluere & inundare soli-
 ta erant, multitudinem tantam illinc aquam
 petentem, alueo exhausto destituisse, pelagique
 conspectum confertis nauium malis in sylua-
 rum morem sublatum. Copia igitur ab Xerxe
 coacta omnium utique habentur maxima, quas
 ulla unquam ullius hystoria memoria retule-
 rit. Persis itaque apud fluenta Sperchij in sta-
 tione locatis, Xerxes nuntios in Thermopylas
 mittit, qui simul explorarent, quo animo bel-
 lum aduersum se susceptum gererent: simulque
 edicerent, regem iubere uti ab armis discedant,
 tutique ac incolumes in patrias sedes remeant,
 sociosque se Persis & eorum rebus prabeant.
 Quod si fecissent, se per eosdem nuntios polli-
 ceri Græcis, nec minus daturum agros longè
 his, quos nunc incolerent, ampliores, uberio-
 resque. Hoc nuntio audito, ab his qui cum Leo-
 nida aderant, ita nuntiantibus responsum est,
 Se regi socios cum armis, quàm inermes, fore
 paratiores: ac si qua eos pugnare fors coege-
 rit,

rit, generosius ac fortius cum illis pro libertate periclitaturos. nam de regione & agro, quem serex eis daturum polliceretur, uelle hoc à se discerent. Græcis patrium atque innatum morem, non malis artibus, neque per ignauiam & ignominiam, sed uirtute solum sibi, quod intolant, atque agros parare, partosque eadem uirtute tueri. Rex accepto per nuntios Græcorum responso, Demaratum Spartiatam, quæ patria exul ad eum profugerat, ad se illico accersiri iubet: irridensque quod responsum dederant, à Latone quasiuit, num uelocius Græcæ quis suis insectantibus essent profugituri, et tanti posset exercitus conspectum ferre? Demaratum regi ita respondisse aiunt: Virtutem Græcorum tibi, rex, haud incognitam exiitum marim, quippe qui Barbaros à te deficientes Græcis soleas militibus & robore debellare, neque existimes eos, qui pro imperio tibi intendo acrius quàm Persæ bella gerere soleant, pro libertate sua retinenda aduersus Persas ignauius pugnaturus. Quæ dicta Xerxes præ fastu contemnens, sese sequatur iubet, ut Lacedæmonios coram cernat fugientes: atque educto statione exercitu in Thermopylas contendit, aciemque in præsidium Græcorum instruit, primos ibi omnium certamen adoriendum Medos esse iubet, quod robore corporis ceteris præstare u

B
rentu
omnes
Med
memo
ducib
nū p
itaqu
mora
pellan
rentib
suo cr
mè à
que p
petu
ruunt
Etos,
Orta
sua u
Græc
moria
tim a
in sur
duct
nus t
infer
ac ce
ceps
long
dis c

ventur : siue id fore ratus , ut eo pralio Græci
 omnes delerentur . habebat enim adhuc animis
 Medorum grauis indignatio , & haud uetusta
 memoria rei malè gestæ , & cladis acceptæ
 ducibus progenitoribusq; suis , qui in Maratho-
 nis pugna fuerant à Græcis obtruncati . Dum
 itaque Medis maiorum suorum cladem comme-
 morat , alios occisorum fratres , alios nepotes ap-
 pellans , hortatur , meminisse uelint iniuriæ pa-
 rentibus , fratribus , sanguini , quin & nominis
 suo crudeliter illatæ , eorumq; manes id maxi-
 mè à suis exposcentes ulcisci parent . Medis ita-
 que prima fronte , uti dictum est , instructi , im-
 petu facto , in præsidium Thermopylarum ir-
 ruunt . Leonidas uerò suos opportunè instru-
 ctos , in angustiissimas aditus fauces producit .
 Orta utrinque atrox pugna , Barbaris regem
 suæ uirtutis spectatorem testemq; habentibus ,
 Græcos accendente libertatis periclitantis me-
 moria : duce præterea unumquemque nomina-
 tim appellato , & in pugnam adhortante , atque
 in summum propè utrinque periculum res ad-
 ducta erat . Nam confertissima acie cum comi-
 nus telis res gereretur , ac ultro citroq; uulnera
 inferrentur , constantibus ubique in ordinibus
 ac conspicatis armis , per multum tempus an-
 ceptis pugna trahi , Græcis uirtute & scutorum
 longitudine praualentibus : uix tandem à Me-
 dis cedere ceptum , inclinariq; acies inchoa-

ta. Magna iam eorum parte caesa, multiq; per uulnera confectis, superata Medorum acie, Cassij & Sara in pugnam succedunt, integri & ncentes aduersus defatigatos incurstantes: quibaud tamen diu pugnae periculum sustinentes, à Leonida militibus caesi, in fugam uertuntur. Nam Barbari scutis & peltis breuibus obiecti, ad apertam equo campi pugnam motu corporis aptiores erant: in angustijs uerò certantes, non facillè poterant constipata hostium corpora, & magnis defensa scutis petere. Ipsi contra, leui armatura tecli, scutibus & telis iaculatum patebant. Xerxes tandem cernens aditu cadaueribus suorum stratos, nec uirtutem Graecorum à Barbaris tolerari posse, lectissimos à Persis mittit, eos qui immortales inuolabilesq; appellabantur, quiq; corporis robore uidebantur reliquam multitudinem longè antecellere. Breuis quoque certaminis aduersus eos Graecis dimicatio fuit. Iamq; fundi, fugereq; ceperant, cum nox interueniens praelium diremit, magna iam Barbarorum caede facta, paucis Leonida exercitu desideratis. Postero die Xerxes alium longè atque animo ceperat, exitus pugnae habitum indignans, ex omnibus ordinibus deliberat quæque deligere animo uiribus præstantem. Quibus coactis, & in aciem stratis, multa eos antè precatus, adiurat, si uirumpant, Græcosq; ex aditu pepulerint, mo-

BY
gnis se
gientis
spem
re. Ha
in Gra
contra
specien
stere,
candi
dia su
dimin
trociq;
eli, su
baror
pericli
conce
experi
da fan
ta mi
ma co
rum p
dente
ria pe
rum p
bus a
cunsi
stes c
Hac
uemi

gnis se donis ac præmijs eos cumulaturum: fugientibus gladios obiecturum, neque ullam uitæ spem relicturum, mortem fugæ præmium eis fore. Hi itaque simul armis collectis, agmine facto in Græcam aciem feruntur. Leonidæ milites contra sese colligentes, scutis, corporibus in muræ speciem consertis, acerrimè irruenti hosti resistere, mirè pugnam tolerare, atque ad eò dimicandi studio obnixè ferri, ut nec sibi ad subsidia succedi, nec quicquam laboris aut periculi diminui ac remitti paterentur: sed perpetuo atrocique rerum discrimine & angustia adducti, sua quisque perstando loco, multos ex Barbarorum delectu sternunt, ac mutua inter se periculatione certantes ordines, nil alter alteri concedere. Veteranis addebat animos pudor expertæ militiæ, simul & discrimen diminuenda fama. Vereri nanque, ne uigor roburq; iuuenta minorei sibi pares faceret. Iuniores acerrima constantia persistere, dimicando ueteranorum peritiam & gloriam periculo uirtutis studentes assequi. In tanta itaque contentione gloria periclitantibus Græcis, delectus Barbarorum funditur, atque in fugam uertitur: fugientibus armati strictis gladijs occurrunt, atque circumstantes, agmine stipato eos à fuga in hostes conuertunt, ac prælum instaurare cogunt. Hac re percusso rege, ueritòque, ut par erat, neminem deinde fore, qui pugnam tentare

aud

auderet, Trachynius quidam eius regionis in-
 cola, cui montana diuerticula, tramitèsque oc-
 culti locorum usu optimè noti erant, ad Xer-
 xem accedit, sollicitòque ac multa meditantis,
 pollicetur se per angustias quasdam montium
 incognitas, & occulta strata, quos sibi tradidit
 disset milites ducturum: ac quodam constituto
 turum loco, unde Græcos pugnae intentos à to-
 go adorirentur, hoc demum eos utrinque cir-
 cumuentos facillè inde pelli ac deleri posse. Qui
 audito, rex admodum letatus, amplius præmiis
 Trachynium afficit: tum illico viginti millia
 lectos, qui eum sequantur, tradit. Hac re au-
 gata (nec enim per multitudinem celari po-
 tuit) quidam ex his, qui inter Persas aderant,
 cui Tyristiadi nomen erat, genere Cymæ, ho-
 nestis moribus & mente ad bonum instituta,
 ex uigilijs Persarum noctu elabens, ad Leu-
 nidam se proripit, quæ à Trachynio acta fuit
 tant ignorantibus aperit. Quo percepto, Græ-
 ci circa noctis medium concilio conuocato, de
 ingruenti periculo, & rerum summa inter se
 multa consultare cæperunt. Erant qui sentirent
 confestim ad reliquos socios discedendum
 esse, aditusque relinquendos: nec aliam reti-
 nenda salutis uiam usquam sibi penitus pa-
 tère: neque manendum, ut ab hostibus cir-
 cumueniantur, eos hoc comperto consilio nil
 conaturos, nec tantam uictoriae occasionem
 frustra

frustra
 Lacer
 suis
 seede
 maior
 refer
 dum
 decer
 aliqu
 occur
 sese
 cum
 dita
 pauci
 qui o
 peten
 mum
 qui c
 cund
 tur.
 inter
 diqu
 despi
 una
 stium
 fort
 uen
 sos
 hor

frustra, ignauèque habituros. Tum Leonidas
 Lacedamoniorum dux, immortalis iam sibi ac
 suis gloria animo concepta, reliquos omnes di-
 scedere iubet, sese ad meliora patrie tempora,
 maioresq; fortuna impetus cum alijs Gracis
 referuent: sibi cum Lacedamonijs loco perstan-
 dum: neque ulla ratione creditum praesidium,
 decere duces ac principes Gracia praestantius
 aliquid & difficilius cateris aggressos, fortiter
 occumbere. Hac sententia habita, reliqui omnes
 sese inde mox proripiunt. Leonida uerò illic
 cum ciuibus relicto, cepta ingentia atque inau-
 dita incredibiliaq; animo obuersabantur. Cum
 paucis itaque (solos enim Thespios retinuerat,
 qui omnes non plus quingentis erant) ad opo-
 petendam pro libertate Gracia per clarissis-
 mum facinus mortem se comparat. Interea
 qui cum Trachynio missi fuerant, per auia cir-
 cunducti, in summum tandem collem statuun-
 tur. Quo factum est, ut Gracorum praesidium
 inter utrasque copias iam medium, iam un-
 dique circum obsessum teneretur. Tum Graci
 desperata salute, gloriam uitae praeferentes,
 una uoce ducem precantur, ut in media ho-
 stium castra erumpere, animasque dimicando
 fortiter effundere liceat, antea quàm se circum-
 uentos Persis compertum sit. Leonidas accen-
 sos sponte ad facinus iam conceptum, milites pro
 uoto naetus, iubet uti properè ita praeudeant,

tanquam sint apud inferos cœnaturi. Ipsis
 tim, hoc iussu, cibum sibi afferri poscit. Sic cum
 curatis corporibus eos fore robustiores, lau-
 remq; & belli pericula maiori adituros auli-
 cia, & pertinaciori animo toleraturos. Postquam
 autem se quisque perfectinè curasset, atque es-
 pediti omnes duci aditissent, hortatur ut se-
 quuti, in castra hostium irrumpant, quoscumq;
 obuios obtruncent, inde sese ad regis pratorum
 conferant: sibi nanque regis primum oppro-
 mendi (si fortuna faueat) consilium esse. Ha-
 accensi auditis milites, noctu conspiciato ag-
 mine in castra Persarum, precedente Leonida,
 feruntur. Barbari inopinata ac repentina
 re percussi, ex tabernaculis passim tumultuan-
 tes se rapiunt: atque eos qui cum Trachynia ni-
 si fuerant, rati perisse omnes, uniuersaq; ad-
 se Græcorum copias, intraq; stationem irruisse,
 consternato pallentes animo ferebantur. Qua-
 re magna eorum à Leonida militibus ubique
 cædes edebatur, atque à suis plerique proprio
 ignorationem rei pro hostibus necabantur, im-
 multu per uniuersa castra excito: nocte quoque
 rerum prospectum prohibente, erroreque illam
 adiuuante, ingens promiscuè uarijs in locis
 strages feruebat. Nam in summa rerum terri-
 pidatione, exciti omnes, dum sibi quisque
 meret, alter alterum utcumque obstitant, em-
 debant, cum neque tempus, neque locus, qu-

id est
 ordin
 ferent
 mina
 pertu
 sent.
 set, h
 cater
 terem
 incen
 At ue
 inde
 pericu
 pentes
 bam
 tes, q
 omnes
 ta die
 sa Gr
 pta, u
 re cap
 stem t
 rum
 & u
 diunt
 cum l
 tus t
 interi
 quam

id esset, discernendi daretur: nec qui quo se ordine reciperent, cuiusue iussu, quo duce confererent, ad qua signa confugerent: nec ad nomina uocarentur, neque omnino pauore omnia perturbante, mentem colligere, sistereque possent. Quod si tunc in pratorio rex constitisset, haud dubium esse potest, quin foret inter ceteram turbam, nullo obstante, à Gracis interceptus, atque eo momento tantum belli incendium oppressum restinclumque cessasset. At uerò Xerxes ad tumultus illico principium inde profilierat, ac se citissimè receperat ex periculo. Graci uerò in pratoriam irruentes, deprehensam illic obruncant turbam ferè omnem: ac regem ubique quarentes, quantum tuè noctu & impune licuit, per omnem stationem uictores euagantur. Exorta die, ac patefacto rerum prospectu, cùm Persae Gracos cernerent admodum raros, contempta, uti erat prater spem, paucitate, consistere coeperunt: nec contrà tamen aduersum hostem tendere audent, uirtute & audacia eorum deterriti: sed lateribus circunglobati, & undique à tergo procul ad orientes, confodiunt iaculis & sagittis uniuersos. Qui itaque cùm Leonida in Thermopylas fuerant ad adiutus tuendos missi, hunc uita exitum sortiti, interiere: quorum uirtutem nemo satis unquam profeclo poterat admirari: quibus

una mens, extitit adeò ad mortem usque obui-
 xa, ne patria instituta desererent, quibusq; sua
 sponte offerre animas intrepide pro communi
 Gracia salute summa uoluptas fuit, ac fortius
 & honestè interire, quàm turpi seruitute igno-
 uam uitam trahere. Nec cuiquam sanè id du-
 bium esse potest, rem tam repentinam & in-
 pinatam, tamq; insolentis audacie Persis intu-
 lisse stuporem, & consternationem ingentem
 animi. Quis enim Barbarorum tam incredibili
 facinus potuisset suspicari? Cui uenisset in me-
 tem quingentis numero hominibus, tantum ai-
 morum fiduciaq; fuisse, ut decies centena mi-
 lia adoriri nil uererentur? ita ut ne in posterum
 quidem cuiquam spes tanti per uirtutem in-
 minis, tantique exempli gloriam asequendo in-
 dicta sit: qui utique uiri intra hostium munitio-
 nes innumera circumuenti multitudine, detu-
 sigatis uincendo corporibus, animo cecidere in-
 superato, in ipsa quoque morte uictores. Quis
 igitur censendum? Num hos solos ambigen-
 dum, qui nulla unquam uictoria uel rebus
 suis clari fuere, memoriam gloriamq; superari.
 Nam non ex rerum euentu, sed quo consilio
 quòue delectu quid fiat, uirtutem perpendit
 fortèsque & illustres inde uiros spectare opor-
 tet. Illius namq; fortuna, cuius ratio & des-
 titio rerum dommat. Quis nam quæso cui
 præferri, uel item conferri dignus est, quos

nec p
 tanta
 uirtut
 dider
 sed fa
 tes on
 mori
 re pu
 cuius
 bus p
 gesta
 iudic
 patri
 mas
 peric
 prim
 illis e
 rant
 sui p
 dem
 berta
 præp
 super
 inau
 bella
 cis co
 ritus
 istos
 exce

nec pro parte hostium millesima haberentur, tantus egit spiritus, ut incredibili multitudinis uirtutē opponere suam ausi sunt: haud sanè crediderim tanti agminis superandi fiducia ducti, sed ferocitate inuicta, illustribus animis tentantes omnium temporum superiorum superare memoriam, pugnamq; sibi tum cum Barbaris fore putantes, certamen uerò gloriæ iudiciumque cuiusdam ueluti decursi spectaculi cum omnibus post orbem conditum seculis, & omni re gesta, quæ ulla unquam admiratione digna sit iudicata. Soli nanq; post hominum memoriam patrias leges tueri, quàm proprias retinere animas maluerunt, maiora suis uiribus minimè pericula recusantes adire, honestissimum in primis non solum, sed etiam prope necessarium illis esse arbitrati, qui uirtutis nomen præ se ferant, animi magnitudinem, & excellentiam sui paribus ausis comprobare. Nec iniuria quidem istos quis existimaret communis potius libertatis Græcorum extitisse auctores, eisquæ præponendos qui postea cæteris Xerxem prælijs superarunt. Nam Barbari tam præclaro, tamq; inaudita audaciæ facinore perculsi, animos in bella deinceps propè consternatos ferebant. Græcis contrà, ad parem gloriam suorum, studia spiritusque intus accendebantur. Postremò solos istos uidetur immortalē transtulisse uirtutis excellentia, supra omnem priscam memoriam.

Quare non ab historicis solis, uerum à pœtâ
 quàm pluribus, eorum fuerunt laudes decanta-
 ta. Inter quos Simonides clarus cantilenarum in-
 mentor, huius rei summam protulit comendati-
 onem, dicēs, Eorum qui in Thermopylis cecider-
 unt, fors gloriosa, mors præclara, sepulcrum ara, mo-
 numentum maiorum, exitium commendatio, se-
 pulcri titulus talis, quem nulla unquam debere
 poterit eluies, neque uetustas rerum omnium con-
 iunctrix, ex hominum honorum abolere memoria, so-
 num nominis Græci, famulorum receptaculum,
 cui Leonidas attestatur Spartiarum rex in-
 gens uirtutis documentum relinquens, ateri-
 decus. Hoc quoque, ne sua tantam horum uir-
 tem hoc loco laude fraudaremus, ad ea que pro-
 xime dicta sunt commemoranda congressi sumus.
 Xerxes itaque destituito, ut dictum est, aditu peti-
 tus, sed prouerbio Cadmea ipsa uictoria uictor,
 paucis admodum hostibus cassis, amisit magnum
 militum suorum numerum, aditusque difficilis
 tibusque terrestribus, expeditione pedestri in-
 testatem redactis, strato sibi iam per terram
 nere, statuit navalis belli fortunam experiri.
 cersito igitur statim ad se Megabate classis præ-
 fecto, iubet ut contra Græcam classem nauis
 ac uniuersis simul naualibus copiis, in stratis
 classe pugnam cum hoste ineat. Ille regis ex-
 plo imperata exequitur. Ex Epidne Marce-
 uica soluens cum uniuersa classe, ad Mega-

nauigat extremã oram, quæ Sepiada appella-
 tur. Magna illic exorta uentorum uis & ma-
 ris pricella, triremes discussit supra trecentas,
 earum uidelicet, quæ ad equos portandos erant
 extrudæ, reliquarum quoq; magnum admodũ
 numerum. Vbi pacatus uentorum impetus ex-
 titit, iemense itinere quo cõtenderat, rursus in
 Magnesiæ fauces & recessus remis reuehitur.
 Inde trecentas item triremes emittit, mandans
 ducibus, uti circumuecti in dextram Eubiæ,
 contendant circumsistere hostem, & undique
 fugam occupare incantis. Greci uerò in an-
 choris, se firmarant in Artemisio Eubiæ, quo-
 rum classis uniuersa ducentis octoginta trire-
 mibus at summum coacta erat: quarum cen-
 tum & quadraginta ab Atheniensibus in-
 structa, reliquas cetera Græcia collegerat.
 Huic classi præfclus erat Eurybiades Sparta-
 tanus: quæ uerò ad classem pertinebant, à The-
 mistocle Atheniensi curabantur. Hic uir ob
 singularem prudentiam, & præcipuam mili-
 tiæ disciplinam, magna non apud ceteros so-
 lum, uerùm & apud ipsum Eurybiadem au-
 toritate habebatur: omnesque eius ueluti auspi-
 catò cuncta gerentis, spemq; rerum retinentis,
 intenti parebat imperio. Dum autem inter
 nauium duces à certamine nauali quo potis-
 simum loco fore, ineundum disceptaretur, cæ-
 terisq; omnibus uideretur illic persistendum,

nec ullo pacto obuiam prodeundum, sed aduersam tantem hostem constipata, uti erat in statione, classe opperiendum, solus Themistocles acuersa sententia ferebatur, docebatq; in re maritima expedientissimum esse, semper classe instructa, in hostem intentum ferri. Sic namque collecta uiribus, ordine composito nauigantibus, cuncta maris consilia patere, subsidiisque praesentia adesse: tum hostem, sparsis uiribus, acie perterritam multum incomposita uagantem ex diuersis longè portibus, diuerso tempore in altum euocatum, nil firmum posse aut constans habere, incertorū suorum alterum alterius, quod esse necesse foret, consilij, dissipatis ordinibus temerè prodeuntes uno incursum cautè instructaque inuadentis, ut res perturbata fortunae casibus obnoxia aguntur, facile opprimi possent. Themistoclis sententia tandem superante, Graeci uersa classe instructa, nauigant in hostes. Cum itaque ex diuersis Barbari portus euocati, cogi cupissent, naues Themistoclis principis ad uaria loca discurrentes, obseruato nauigantis hostis itinere, multas occursum interceptas suppressere: plerasque item conferto certamine superatas, ad continentem usque sunt insectatae, collecta interea utriusque partis uersa classe, ac pugna atrocissima, nonnulla utrinque naues captae: pugnamq; donec neutra in parte uictoria inclante, nox inuen-

gens praelium diremit, quam illico tempestas atrox subsecuta est. Feruentibusq; admodum pertinacius procellis, naues extra portus in statione deprahensas complures afflixit, ita ut ab numine aliquo susceptas Gracorum partes sustentari constaret: ut multitudine Barbarica ad pauciores numerum redacta, Gracorum nauigia ad bellum maritimum contra tolerandum fere paria fierent. Quare Gracis perpetuo successu rebus in omnibus, fiducia certior atque animus augebatur. Barbari contra aduersa ubiq; fortuna deterriti, reddebantur ad pericula timidiore. Demum uero sese coacta rursus undiq; classe colligentes, cum omnium simul nauium instructa acie contendere in hostes parati. nec Gracos usquam uis tanta conterruit: sed triremibus Atticis in ordinem fronte collocatis, ad quinquaginta numero Barbaros, contra accincti, intrepideq; expectant: eoque loco res perinde propere atq; ad Thermopylas pugnatum fuerat, geri coepta est, conantibus item Persis eruptione per medios Gracos facta, in Euripum traicere, Gracis aduersum angustias & fauces Euboeae obsidentibus. Ac confecto in muri speciem communientibus agmine, pugna ibi atroci commissa, multas utraq; partes amisere triremes. Nocte rursus intercipiente, in portus quisq; suos reuehi coacti sunt. Caterum in utraq; pugna feruntur Athenienses dextrum cornu tenuisse: id

ipsum apud Barbaros Sydonijs datū. Post hæc
 Greci, cognita quæ ad Thermopylas accepta
 fuerat clade, idq; pro comperto habentes, adita
 patefacto, Barbaros illico Athenas inuasuros,
 consternatis mœrore animis, in Salaminam
 sese statim recipiunt: ibiq; in summa rerum
 felicitudine uexabantur omnes. Vbi rem ad san-
 num discrimen adductam conspexere Athe-
 nienses, turbam uniuersam imbellem, mul-
 resq; quæ Athenis initio belli relicta fuerant,
 ceteraq; ad usum necessaria nauibus imponen-
 tes, cuncta in Salamina conuexere. Princeps
 uerò Persica classis explorato hostiū, inde qui-
 steterant loco, discessu, exemplò cum omni
 classe soluit in Eubœam. Ibi primum ciuita-
 tem Isticorum adortus, ui capit: depopulatusq;
 agris, regionem uniuersam uastare pergit.
 Dum hæc geruntur, Xerxes à Thermopyla
 discedens, per Phocensium fines iter facit, dex-
 tra læuaq; latè per irreparabilem multitudi-
 nis inaudita impetum, uasta tempestatis in ni-
 rem, urbes expugnationibus uastando, agros
 passim depopulando, in prædamq; omnia ager-
 do, uicos, edificia, & quicquid ubiq; magni-
 cè extructum, speciosaq; excultum occurrisset,
 cuncta denique incendijs ruinaq; proterenda.
 Phocenses Græcorum partes sequenti, cū haud
 pugnam aduersus tantam uim: pares haberet-
 tur, relicti oppidis, cum omni plebe in inuia-

difficultates Parnasi sese coniecere. Xerxes
 deinde Dorienſium ingreſſus agros, abſtinere
 ibi præda omnes iubet, niſq; eis iniuriæ paſſus
 eſt inferri, quòd ſocio nomine partes eius ad
 iuuant. Inde parte copiarum in Delphos di-
 miſſa, mandat uti incenſo Apollinis adyto, re-
 poſita quæque illic ſpolient. Ipſe uerò reliquum
 exercitum in Bæotiam traducens, eis in locis
 caſtra ponit. Eos qui ad ſpoliandum uatē miſ-
 ſi fuerant, ad Palladis uſq; prouida prouectos
 templum, repentina quædam, atq; incredibilis
 nimborum illic uis, procellaq; uentorum irraēs
 obruit, creberrimis cum tonitru ueluti ex athe-
 re irato fulminibus erumpentibus: tum turbi-
 ne ſaxorum mira magnitudinis, per imbrem in
 exercitum præcipitate, collaſos aceruatim Per-
 ſas exanimari promiſcùè contigit. Quo Deos
 rum immortalium exterriti portèto, quàm ce-
 lerrima inde fuga ſe omnes, qui cladi ſuperfue-
 rant, proripiunt. Quare Delphicus uates hoc
 diuino mortalitatem retundens occurſu, à ten-
 tata impiè naue quæ ſuæ ſupellectilis ſpoliatio-
 ne ſeſe uindicauit. Delphici uerò huius prodigij
 à dijs immortalibus editi, memoriam poſteris
 tradendâ cenſentes, ingens trophæum erexerunt
 iuxta Palladis prouida, ubi id apparuerat, tem-
 plum, in quo elogium hoc inciſum poſuere:

Me belli memorem uicli, teſtemq; ſuperbè,
 Delphi conſtituunt, munera grata Ioui.

Num

Numine qui Phœbi Medas fregere phalange,
Acre coronatum restituere aditum.

Xerxes uerò per Bœotios traducens, agris
Thefficiensium uastatis, cum in Plateas uenisset,
desertaq; loca cultoribus cerneret, incendio cun-
cta diruere pergit. Nam eius incolæ loci, ingrâ-
te belli tumultu, cum familijs rebusq; omnibus
migrarant in Peloponnesum. Inde in agros pro-
fectus Atheniensium, depopulationibus cun-
cta persequitur. Athenas ipsas eruere ac so-
lo æquare, templa igne delere, adoritur. Dum
hæc ab Xerxe geruntur, classis regia, direptis
Eubœæ rebus omnibus, in Atheniensium ma-
ritima quæq; pariter prosternendo trajicit. Per
idem tempus Corcyrei sexaginta triremibus
instructis, tanto immunes bello circa Pelopon-
nesum uersabantur. Hac uti eorum sermo fore
bat, de causa prohibiti, quòd ascensum malè,
extremaq; superare nequirent. Vti uerò nonnulli
scriptores tradidere, eo potius consilio id factum,
belli tanti momenta obseruando, ut Persis ui-
ctoribus integrum sibi esset aquam terramq;
tribuere: sin ad Græcos inclinasset uictoria,
sefe ad auxilium illis illico paratos ostenderit.
Vbi uerò Atheniensibus, qui apud Salamina
coacti erant, renūtiatum esset, regionem suam
igne uastatâ, templumq; Palladis erutum, ma-
ror immensus rerum cuiusq; suarum urbium de-
formata desiderio fractos admodum deiecit

animos, iam propè desperato patrij deinde soli
 uisendi tempore: necnon & reliquam passim
 Græcorum turbam similis imagine periculi in
 maiorem trepidationem conuersam, pauor in-
 gens inuasit, cum sese intra Peloponnesum un-
 diq; hostium propè copijs obsessos cernebant.
 Ob quam rem consilio omnium habitio, statutũ
 est, uti inter se duces agitent, decernerentq;
 quo potissimũ loco naualis pugnae fortuna sibi
 tentanda foret. Multa ac uaria in ea re sen-
 tentia prolata Peloponnesijs, utpote qui salutẽ
 solum sua prospectum ibant, uidebatur id post
 omnia cõsilia tutissimum, penitus ad Isthmum
 reuocatis uiribus omnibus, belli summam sta-
 tuti oportere, loci illius naturam sibi firma ad
 salutem cuncta præstare, nullam ibi fraudibus
 & ludibrio fortune patere uiam, si seuius ad-
 uersari cõpisset. Vbi rem iam in malã adduci
 spem cernebat, licere illico laborantibus ex pe-
 riculis elabi, req; incolumi, pro arbitrio in Pe-
 loponnesum, locum munitissimum atq; tutissi-
 mum, sese recipere. Hanc demum in tanta an-
 gustia & rerum trepidatione, rectè consu-
 lendi summam esse, quod si intra angustissimã
 insulam Salaminen constipati alias perstare
 pergerent, id non sine summo ac propè certo
 cladis sua periculo fieri posse, cum in certamen
 adducti inter pugnandum ob frequentiam mul-
 titudinis loci angustijs coarctatam, nil expe-
 ditum

ditum penitus daretur : nec alteri alteris, prout res posceret, auxilio esse ualerent. Themistoclis uerò sententia erat, belli fortunam apud Salamina tentandam : in angustiis enim loci haud dubiè se superiores fore. Quibus cum pacis carinis, aduersus multas simul naues esset confligendum, ipsas angustias constipatis intra uelati, in sinum quendam munimento fore, atque arcere inde multitudinè ingruere conantem. Contrà in Isthmi statione nil penitus haberi praesidi, uerùm certissima in eo loco ad pugnam ineundam tolerandamue incommoda praestari : nil equum pugnantibus suis cum hostibus fore multitudinè : paucitatem nempe in aperto equore deprahensam, faciliè, quod in primis sibi cauendum esset, tanto nauium numero circumuentum obrutumque iri posse. Hac & pleraque alia in eum modum, pro re opportunè sapienterq; differendo, reliquos egit omnes in sententiam suam. Hoc igitur communi consulto de pugna apud Salaminam gerenda decreto, duces Graeci properè aduersus Persas ad periculum & certamen sese comparant. Eurybiades uerò probata Themistoclis sententia, mox populum in concionem uocat, ibique multa uariè, graui apppositoq; sermone percurrrens, hortari turbam, accendereq; ad incumbens periculum adeundum nequicquam pergit. Iam pavor occuparat mentes omnium,

tumultu

tumultusq; salutis in discrimen adducta obstruerat aures. Quippe multitudo prorsus sibi met animis diffusa, exercitus Barbarici fortitudine, neque animo consistere, neque ducum admonita imperiaq; audire sustinebat, sed sibi quisque in summa rerum trepidatione consulens, ex Salamine in Peloponnesum properat traicere, postposito cuiuscunque alterius consilij proposito. Nec minorem pedestribus copijs tanta vis hostium terrorem incusserat, simul internecio fortissimorum uirorum ad Thermopylas facta frangebatur animos. Tum calamitas Athenarum ante oculos obuersabatur, plurimumq; spei consternatis ademerat. Tum Graeciae consultores percipientes turbata tumultum, occupatis iam altius pauore animis, penitus irremediabilem, Isthmum muro claudere deliberant. Ad quam rem cum haud segniter quae necessaria uidebantur, aduecta essent, matureq; opus, tum incitato omnium studio, tum multitudine operantium surgeret, properantiumq; munire salutem uti Lacedaemonijs placuit, ad quadringenta stadia murus munitioq; illa porrecta est: omnisq; aditus, quam lato a Lecheo in Cenchreos spatium patebat, eo septus opere claususq; extitit. Tumultuante uero iam in stationibus apud Salaminam classe, cum omnes iam propè desperatio precipites agere coepisset, Themistocles ubi percepit omnia

misc

misceri, nec ducem classis Eurybiadem iam
 usquam audiri, nec turbata multitudinis in-
 petum cohiberi posse: conspiceretq; simul in co-
 gustis & locorum difficultatibus, apud Sala-
 minen plurimum ad uictoriam consequendam
 momenti & facultatis præstari, tale inij con-
 siliū. Quædam ad id delectum, clam per præ-
 ditionis speciem ad regem ire iubet, nuntia-
 req; illi, Græcis consulto statutum, naues omnes
 ex Salamine in Isthmum traducere, copiasq;
 illic cogere omnes contendere: rex alioquin ad
 audita facilis suopte ingenio, tum maximi pro
 tempore ad credendum pronus, uiro fidem pro-
 inde ac uera nuntianti adhibet: summaq; ope
 & celeritate prohibendum ratus, ne mari-
 me pedestribus Græcorum copia iungeretur,
 Aegyptias naues extemplo ad obsidendam Sa-
 lamina exitus, & Megaridis regionis pro-
 perare, reliquam classem iubet in Salamina
 contendere, ibique cum hostibus cum pri-
 mum confligere. Erant autem triremes regia
 classis, uti ex gentibus inter se finitimis con-
 suetisque instructa, ita deinceps certo ordine
 conciliata, quo propter consuetudinem ad se
 mutuò tuendos, auxilio promptiores haberen-
 tur. Instructa hoc ordine classe, cornu dex-
 trum Phænices tenuere: in sinistro Græci
 qui partes Persarum adiuuabant, locatis
 Tum duces Ionum uirum quendam Samium

Græcos clandestinè mittunt, qui certiores faci-
 aiat eos, quo rex consilio, quòve ordine res
 omnes properet: seq; simul ac censeripugna cœ-
 pisset, à Barbaris defecluros. Cum itaque Sa-
 mius ille per occulta itinera clam ad Græcos
 peruenisset, cunclaque aperuisset, Themistocles
 re & consilio sibi ex sententia succedente las-
 tabundus, multitudinem ad belli fortunam ac-
 cendit. Græci nuntio Ionum reuocatis ani-
 mis, ac in spem nouam sublatis, rerum alioquin
 conditione, necessitudinèque ad dimicandum,
 uel inuitos cogente, à Salamine feroci spiritu
 soluentes, in hostem contendunt. Atque illico
 ab Eurybiade & Themistocle acies instrui
 cœpta, sinistrum cornu Lacedæmonijs & A-
 theniensibus datum contra Phœnicem ab ho-
 ste aciem. Magna enim tum Phœnices in re-
 bus nauticis gloria diuulgabantur: tum mul-
 titudine nauium: tum singulari nauigandi pes-
 ritia à superioribus suis accepta, asiduoque de-
 inceps usu auclta. Aegineta & Megarenses
 in dextro cornu steterè. nam hi post Athenien-
 ses, ceteros nauigatione antecedere putaban-
 tur: tum eos constabat acerrimè pertinacissi-
 mèque dimicatuuros, cum nil sibi penitus, urgen-
 te fortuna, inter ceteros Græcos reliquum esset
 quò profugere possent. mediam aciem reliqua
 Græcorum multitudo suppleuit. Rebus itaque
 hac ratione comparatis, & acie instructa, mox
 x enauig

enauigant, faucésque & exitus inter Salaminam & Heracleam duēctos occupant. Rex quoque ei classis suae imperat, uti nil cunctatus, hostes inuadat. Ipse loco quodam praeminenti regione Salamine delecto, sese collocat, ueluti in theatro, unde belli congressus omnis spectare poterat. Persae itaque, principio dum per traiectus patentes uagari nauigando licuit, ordines quisque suos seruauere, nauigia lato per uaria agmine porrigentes. Vbi uero in angustia cogi ceperunt, eo tractu tantam aciem minimum capiente, naues nonnullae ab ordinibus suis exclusae, cursum cum reliquis haud tenere potuerunt, perueritque ob eam causam omnis, dispergitque coacta. Dux uero ante uniuersam aciem prauectus, ueluti regi spectanti gratissimus cabundus, cum hostibus pugnam primam contulit: ac strenue pugnando cadit, naue in illi congressu eius suppressa. Perturbatio ingenitae classis Barbaricam cepit exagitare. Nam sublato primo duce, ad multos imperium redierat: ac uaria pro se quisque imperante, disfrangebant permiscebantque agmina: nec ultra in eam rem progredi audentes, remis in obuersa puppe adductis, in aquor apertum se recipiunt. Athenienses cognita Barbarorum trepidatione ac tumultu, concitatis remis in hostes feruntur, alias relictis impetentes subsodiant quarundam tabulata armamentaque disiciunt.

per impetum compagibus, auulere, nonnullis
 remigiorum alas detertere. Pleraq; Barbari-
 cae classis triremes, latus in fuga detectum, ro-
 stru impetentibus offerentes, a multis undique
 petita, transfodiebantur. Quo siebat, ut cum
 puppem obuertere fuga hostibus instantibus
 tempus non daretur, quam celerrimè remis
 auersis se eximere periculo festinarent. Nauti-
 bus itaque Phœnicis ac Cyprys ab Atheniensis
 classe fuis, in fugamque uersi, Cilicia ac Pam-
 phylia, nec non & Lycia, qua coherentes illis
 loco steterant, principio quidem acriter pu-
 gnantes, simul ac classis totius robur profligatum
 fugere conspexere, ipsa quoq; pugna pe-
 riculoq; excedere properant. In altero uerò cor-
 nu, cum acerrimè pugnaretur, per aliquantum
 temporis anceps pugna fuit. Postquam Athe-
 nienses fugatis in continentem Phœnicibus
 & Cyprys, in altum ad reliquam classem re-
 diere, haud horum iam nim sufferre ualentes
 Barbari, terga uertunt, multasq; in ipsa fuga
 naues amittunt. Ita profligata passim per ma-
 re Barbaries à Græcis, iusta acie uictoribus, ma-
 gna clade prosternitur. Ex eo certamine quas
 draginta naues in Græca classe desiderata,
 Barbarorū supra ducēta dissipata atq; deleta
 præter eas que cum militibus integro quaq; ni-
 uigio captae fuere. Rex uerò præter spem uictus
 atq; indignans, Phœnicas, fugæ principes, eosq;

præcipuè qui fugiendi initium fecerant, omnes
 necat: reliquis mimitans, se parem in tempore
 eorum meritis pœnam inuenturum. Qui regi
 minis perterriti, ex templo in Atticam contem-
 dunt: mox nocte inuertente in Asiam solue-
 runt. Themistocles uerò cum eam sibi marti-
 mæ rei uictoriam, haud iniuria quidem, ueluti
 care uideretur, ad copias pedestres, ut cui
 quoque expeditionis sibi gloriam comparari,
 statim consilia conuertit, alteramque nequaquam
 utique prædicta inferiorem astu fallaciam com-
 miniscitur. Perterrefactis enim Græcis, ut
 audentibus penitus aduersus tot hominum
 millia pedestri acie dimicare, consilium caput
 quoniam pacto tantas hostium diminuat co-
 pias. Pedagogum itaque natorum suorum, instru-
 ctum ad regem mittit, qui nuntiet illi propo-
 rare Græcos, ad pontem appellere classem. In
 re tam ardua multa consultantibus, & uaria
 per conuentus consilia quarentibus, id demum
 cunctis optimum factu, summeque expedient uo-
 sum, quam celerrimè soluere pontem, ductumque
 aggerem dissipare. Quo rex nuntio perturba-
 tus admodum, nam facili erat (uti supra dictum
 est) ad credendum ingenio, pauore ingenti re-
 penitè corripitur: uereri namque permaximè, ne
 occupato atque obsessa ubique mari tracta à
 Græcis, reditus in Asiam, quam primum sta-
 nit dum tuto liceret, relicto ibi Mardonio

cum robore equitum peditumque, quorum numerus nil quadringentis millibus habebatur inferior. Hac a Themistocle duo reperta militaris astutiae consilia, maximum rebus Graecis, atque uictoriae tantae momentum attulere. In hunc itaque statum res Graecia adductae gerebantur. Nos uero iam, quippe qui res in Europa eo tempore gestae sumptissimas uarrandas, ad externa deinde quadam, cum his tamen attinentia paulo digrediemur. Carthaginenses nanque principio cum Persis confederati, per idem tempus, uti dictum fuit, ingentem rerum bellicarum fecerant apparatus ad debellandos, uti inter eos & regem conuenerat, Graecos, qui Siciliam incolebant. Igitur ubi parata sibi fuere omnia, ducem belli deligunt Himilconem, qui tum inter eos admirabili ingenio, rerumque peritia bellicarum praestare uidebatur. Hic accepto aditoque imperio, cum copias omnes pedestres nauticasque coegisset, Carthaginem proficiscitur, exercitum pedestrem ducens haud trecentis millibus pauciores: naues longas supra duo millia, exceptis onerarijs, & his quae ad uectigalia portanda statutaerant, quarum multitudo plus tribus millibus habebatur. Dum itaque Libycum pelagus pernauigaret, exagitante classem procella, & uentorum uis plerasque ex his quae ad portandos equos & currus paratae erant, naues amisit. Inde in Siciliam ten-

dens, Panormi portus occupat. Tum de belu
 aclum esse, ait: id uereri se admodum, ne ma
 ru beneficio & occurfu tempeſtatis, Siculi pe
 riculum deuntarent. Ibi que tres dies commora
 tus in curando recreandoque exercitu, refectu
 quoque tantisper rebus, quas tempeſtas abſtra
 lerat, afflictaueratue, coptas aduerſus Himes
 ram duxit itinere pedestri, ad nauigante adli
 tus ac pariter adſequentem claſſe. Vbi ad dictam
 urbem uentum eſt, bina caſtra muniri iubet, al
 tera nauico, altera pedestri militi opportuna.
 Tum naues longas ſub duci curat omnes foſſas
 profunda & uallo ligneo circumcludi. Caſtra
 pedestris exercitus in urbis conſpectum aduer
 ſa fronte conſtituit, ea munitione a nauali ual
 lo ad colles uſque imminentes urbi producta.
 Poſtremo parte ad occaſum ſpectante, circum
 undiq; munitionibus obſeſa, uectigalia omnia
 ex onerarijs nauigijs expauit. Rebus ita com
 paratis, reliquos omnes qui ad id uidebantur
 expediti, cum nauigijs in diuerſa ſtatim dimi
 ſit ad frumentum & com meatum ex Libya &
 Sardibus conuehenda. Ipſe cum robore exer
 citus expedito, max urbem inuadit, aymenque
 Himerenſium primum offendens, qui extra
 progreſſi occurrebant hoſti, primo incurſu per
 uim ſuſum, intra mœnia multa cum eorum ca
 de compulſit. Qua clade accepta, ceteros omnes
 qui in urbe conſtiterant, percuſos pauor atque

animi consternatio summa trepidatione, mi-
 nimâque spe, uariè exagitare cœpit: quod si-
 mul ac percepit Theron Acragantinorum præ-
 fectus, qui cum magno satis præsidio ad tuen-
 dam Himeram antea missus fuerat, simul pe-
 riculo dubius, animisque militum diffusus, illi-
 co Syracusas ad Gelonem nuntios mittit, qui
 rem quo in discrimine sit, narrent, postulentq;
 quàm celerrimè fieri posset, auxilium iam flu-
 elluantibus ferre properet. Gelon parato atque
 expedito iam pridem exercitu, cum despera-
 tionem Himerensium per nuntium accepisset,
 nil cunctatus, ex templò ex Syracusis copias
 omnes cum summa celeritate educit, & editum
 quinquaginta millia, equitum ad quinque
 millia: magnisque itineribus, uia spatio cor-
 repto, simul ac oppidanis se ostendit, anis-
 mos omnium à terrore omnium hostium in-
 spem uocauit, & pristinam fiduciam. Car-
 stra quàm proxima potuit mœnibus urbis lo-
 co deligit, eaque uallo fossâque profunda, cre-
 cundat, tum dimittit equites omnes ad com-
 pestendos & auertendos undique hostes: qui
 uagi ac dispersi per agros & loca finitima po-
 pulabundi ferebantur, pabulq; & rerum ne-
 cessariarum gratia cuncta infestabant. Equitas
 tus igitur Syracusis, repenti effuso cursu ras-
 ptus, palantibus latè, nihilq; minus quàm hoste
 expectantibus Carthaginensibus, Barbaris

occurrunt. Alios alibi uagantes, diuersis, ut
 quemque libido necessitasq; agebat, rebus totis
 occupant: sine ullo prorsus agminis belue
 ordine, dissipatos, undiq; agitare pergunt: tu-
 tumque numerum quantos quisque potuit, su-
 pra decem millia ferunt, tum capta, intraque
 urbem missa. Quæ prima Gelonis caepa in san-
 ma laude & admiratione apud omnes habita,
 ingentem sibi auctoritatem comparauit, ac de-
 inceps Himerenses confirmato animo conteno-
 re hostem, ludibrioq; terrorem quisq; suum ha-
 bere. Post hæc Gelon intrepidè atq; fiducia con-
 stanti, uti cæperat, cætera prosequitur. Porta
 itaq; quas timore hostium Theron munitioni-
 bus obstruxerat, omnes per contemptum patii
 fieri iubet, aliasq; insuper quasdam aperiri, qua
 sibi ad emergentes occasiones patere promptis-
 sima commoditas uidebatur. Atque in rebus
 omnibus Gelon militari disciplina & bellica
 artibus admodum præstans, meditari accen-
 sultare secum cepit, quoniam pacto per sala-
 cias, & astu bellico hostes eluderet, copiasq;
 omnes funditus absq; discrimine & periculo
 suo euerteret. Quod eius consilium, euentus eui-
 dem fortuitus adiuuit. nam rerum statu ab-
 gentissimè perspecto, cum naues hostium in
 dio absumere in primis esset consilium (in o-
 nauq; facto, rerum demum summam omnino
 belliq; fortuam sibi uerti) accidit ut eois
 temp

tempore Amilcar res de more nauticas pro-
 curaturus Neptuno magnis hostijs peragere
 sacra pararet: tum quoque ex agris equites nun-
 tium quendam forte in itinere interceptum,
 adducunt ac Gelonem, qui epistolas ab Amil-
 care ad Seleucios gerebat, in quibus contine-
 batur uti ad quem diem scripserat, ad eum sine
 ulla mora equites procinctos mitterent. Cum
 dies, qua Amilcar erat sacrificaturus, aduen-
 taret, id Gelon in epistola tempus notari ratus,
 ex equitibus suis per literas requisitum deli-
 git, habitūque ad hostium Seleuciorum ritum
 armat, iubetq; uti noctu per loca circumuectis
 proxima, simul ac dies illucesceret, ad nauales
 hostium munitiones accedant, seq; à Seleucis so-
 cys missos dicant, simul ac intra uallum sint
 admissi, cum primum obruncare properent
 Amilcarem. Mox ad naues incendendas ir-
 rumpant. Cum his simul certos dimittit specu-
 latores, in proxima promontoria, quibus man-
 dat, simul ac intra septa hostium conspexerint
 acceptos equites, certum iudicio signum extols-
 lant. Ipse simul exorta die exercitum admo-
 nitum facit signi de specula à suis prodendi.
 Equites itaque sub ortum Solis ad maritimas
 Carthaginiensium copias, ut iussum fuerat, per-
 uecti, statim intra munitiones à custodibus nil
 doli acritis, pro socijs admittuntur. Qui repens-
 te cursu in Amilcarem sacrificantem citato,

inter sacra deprehensum obtruncant: mox
 aris in naues ignem rapiunt, omniaq; eade
 incendio complent. Eodem tempore signa
 speculatoribus dato, Gelou uti erat ad obser-
 uandam occasionem intentus, instructa iam
 ad id tempus uniuersa acie, quam citatissima
 agmine potest, ad Carthaginiensium castra con-
 tendit. Phœnicum duces ubi uenire ad se ho-
 stes conspexissent, illico arma expediunt, acci-
 stris effusi, contra occurrere properant, signaq;
 collatis, pugnam ferocissimè inire parant. Tu-
 bis utrinq; signum dimicandi resonantibus,
 sua quisque tela in hostem stringere, uir uiram
 inuadere, clamore uicissim sublato, utraque ab-
 tertio impetu contendere acies, uocis magna-
 dine aduersos deterrere. Iam magna ubique
 clades edebatur, certamenque anceps utranque
 aciem, nunc huc nunc illuc fluctuantem urge-
 bat. Cum repente flamma in naues late corre-
 pta, atq; in altum multa cum fumi nebula erig-
 pens, omnium oculos à pugna ad id quod esset
 mali incertiq; periculi imminens conuertit. Tur-
 batis noua re inter certandum hostibus, mix-
 tibus aliis atque inde alius attulerat nuntius, A-
 milcarem casum, naues incensas alta uoce cla-
 mitans, utrunque audientibus animos Gre-
 cis addebat, spemque uictoriae iam certam signi-
 ficabant letis clamoribus: inde audacius atque
 atrocius Barbaros urgere Carthaginienses. Pro-

Elis animis uictoria ac re desperata, uertuntur
 in fugam. Graeci fugientes insecantur, atque im-
 peratoris edicto, ne quis uiuus caperetur, facta
 ac miserabilis palantium caedes edebatur: nec
 antea cadendi finis factus, quam centum &
 quinquaginta millia caesa concidissent. Reliqua
 multitudo in locum quendam natura munitum
 sese recipiens, primum conuersi confertis animis
 ac collecto per desperationem robore, a critico ho-
 sti insecranti resistere: mox ubi loco arido se de-
 prehensos percipiunt, urgente siti, dedere se ui-
 ctoribus coguntur. Gelon itaque clarissima pugna
 uictor, cum bellica rei peritia atque astu consecu-
 tus id crederetur, magnis ubique in caelum laudi-
 bus extollebatur, summaque habebatur autori-
 tate non apud Siculos tantum, uerum quocumque
 rei tam praeclearae fama peruenerat. nullam namque
 ducem memoria proditum est, ante eum unquam
 tam callido atque insueto rem gessisse, neque in
 una acie tantum hominum numerum cecidisse,
 tantumque eadem item captum. Quapropter non
 nulli scriptores hanc illi pugna haud imparem
 existimauunt, quae a Graecis est ad Plateas de-
 certata, Gelonisque fallaciam consilij Themisto-
 cli minimè posthabendam. Tum laudis princi-
 patum propter utrorumque uirtutis claritatem,
 partim istis, partim illis, pro suo quisque stu-
 dio tribuere contendunt. Nam cum Graco-
 rum Siculorumque pariter ante initam pugnam,
 Barba

Barbarica utrinque hostium acies sola multitudine perterrisset, ac penè fregisset: autem prima à Siculis certamina tentata, primaque ex Sicilia in Græciam diuulgata Gelsoni uictoria: spem simul Græcis, fiduciamq; iam propè relapsam, ad prisca uirtutis audaciam uocauit. Vtriusque præterea exercitus imperatores, dispari longè fortuna iactati, haud dubium rei utriusque gestæ discrimen uidenter præbuisse. Nam Xerxem constat cum multis milibus Græcia fugatum potius quàm uictum excessisse. Carthaginensium uerò duces modicos, uerùm iusta acie collatis signis, pugnantibus à Siculis ita profligatos ordines, deletosq; captias omnes, ut ne nuntius quidem clades (ut ita dixerim) tantæ multitudinis superseruit. Imperatores item ambos omnium in Græcia clarissimos, Pausaniam atq; Themistoclem, mox post ea gestæ acceptos: alterum ob ambitionem nimiam, proditionisq; insimulationem necatum à suis ciuibus: alterum extra Græciam penitus eiectum, & ad Xerxem inimicissimum tandem confugere, & apud eum exulem uitam depercoactum. Gelonem contra parta uictoria, æstus, clarioribusq; in dies muneribus ac meritis, à Syracusano populo ornatum, in regno consensisse, magnaq; in omnium admiratione libitum mortem obisse: atque adeò gratia ac ciues suos memoriâque ualuisse, ut tribus

ceptus per successionem ducibus, perinde ac hæ-
 reditario iure constitutus, ex ea familia impe-
 rium civitatis continuatum fuerit. De his itaque
 iam satis. Nec enim hi quibus per uirtutem, &
 res præclare gestas haud dubium gloriae no-
 men partum uidetur, fuerant apud nos meritis
 laudibus fraudandi. Demceps uerò ad conti-
 nuandam superioribus narrationem reuocabimur.
 Eodem namque die compertum est à Gelone
 debellatos hostes, & in Thermopylis Leoni-
 dam cum socijs dimicando, intra Xerxis castra
 occubuisse: ueluti quoddam de industria num-
 id curasset, clarissimamque hinc uictoriam, illinc
 gloriosissimam mortem eodem tempore, pari
 momento rerum, pari que uirtutis exemplo subi-
 cti, ambiguo præferendæ laudis iudicio constitui-
 set. Confecto ad Himeram prælio, 20. naues lon-
 ge ex omni numero incendium euasere. Quas
 Amilcar ad exercitus commoda, rerumque ne-
 cessariarum usum deduci fecerat: quæ dum pu-
 gnarent, acies omniaque igne rapi uiderentur, &
 iam uel cæsi, uel capti forent serè omnes, remis
 periculo subtractæ sunt: cumque ex profligata
 acie multi ad eas confugerent, quantum quæque
 numerum capere poterat fugientium, repleta
 uiris, in patriam reuehebantur. Has medio in
 cursu tempestas atrox irruens, discussit, atque
 hausit omnes. ex quo naufragio pauci admo-
 dum parua quadam scapha erepti tempestati,
 Carth

Carthaginem peruchuntur : cinibus suis affectu brevissimo nuntiant, copias qua in Siciliam traiecerant, funditus perisse omnes. Carthaginienses uero tanta tamque inexpectata fraude obruti, repente consternatis adeo atque animis trepidare animis, circum omnia suspicere, nil tutum firmumque habere, ut in singula noctes ad custodiam urbis circa mœnia uigilias agerent, tanquam sibi id compertum esset, Gelonem illico cum omnibus copijs Carthaginem traieclarum. Tum tota passim ciuitas propter occisorum multitudinem luctu publico fœdidata est, merebat comploratio quoque familiarum passim exaudiri. Resonare ades fletibus, lamentisq; miseris, amissos quisque suos complorare, alij fratrum, alij filiorum desiderio impacate lugere, pueri parentibus orbi cuncta misericordia replere, calamitatem sollicitudinemq; suam deplorantes, frustra miserabili uoce genitores quisque suos ex morte uocant, auxilio sese destitutos omni, fletu inexpleto, ululatuq; fortunam ipsam clademq; urbis desperare. Carthaginenses itaque ueriti ne Gelon expedita profectio accelerans, Libyam occuparet, statim legatos ad eum mittunt, uos qui in magistratu essent, potētissimos quoque qui mitigando uictorent, cum eo de rerum fortuna agerent, consultarentq; quid ad rem sua conduceret. Gelon parat uictoria, equites

Amilcarem oppresserant, magnis exornat do-
 nus, reliquisq; quorum egregia ac fortia facta
 extabant, unicuique pro meritis premia ampla
 largè distribuit. Lectis spolijs, quacunque spe-
 ciosa prastantique forma reperta fuerint, secer-
 ni, seruariq; seorsum mandat, statuens ipsa Sys-
 racusani templis ornamento disponere: resis-
 duorum partem Himera distributa, prastan-
 tissimis quibusque templis reliquit. Quod dein-
 de reliquum fuit, unà cum captiuorum turba,
 computatum in milium sociorum capita diuis-
 fit, pro cuiusque ordiue militia & exerci-
 tus numero distribuendi ratione ducta. Ciuita-
 tes autem eos quos sibi fors dederat pro seruis
 habuere, publicaque per eos opera & labo-
 res exercebant: quorum maxima Acraganti-
 nis multitudo cum obtigisset, urbem, agrisque
 suos eorum opera excoluere. Tantus nanque nu-
 merus eis captiuorum erat, ut plerique inter
 eos priuati, quingentos in uinculis haberent.
 Cuius tanta multitudinis causam prabuere
 tum milites Acragantini, qui ex bello in pa-
 triam cum captiuorum sorte sua redire: tum
 quòd inclinata iam acie, multi Barbari in lo-
 ca mediterranea, maximèque intra Acra-
 gantinorum fines confugerant. Quibus omni-
 bus uiuis captis, Acragantina urbs repleta
 est: quorum magnus numerus in publicum
 relatus est, & ad lapides excidendos addi-
 tus.

Elus. Ex quibus non deorum modo matris
 extruxere templa, uerum & cloacas, adela-
 cendas ex urbe aquas, spectabilis structura
 miri artificij desodere, quanquam pro sumptu
 modo quis id contemnendum duceret. Huic
 extruendis operibus praefectus fuit quidam uir,
 nomine Phœax, qui propter structurae & ad-
 ficij excellentiam id consecutus est, ut cloacas
 las Phœacas cognominarent. Construxere item
 Acragantini magnis impensis natatorium su-
 ptem stadia circumuectam, uiginti cubitos pro-
 fundam. In quam cum fluuiales aquae riuulorum
 fontium elicerentur, tum pabulo loci, tum aquae
 rum temperamento gigni atque alii pisces pri-
 mum cepti: post, per tempus mirum in modum
 aucti, piscinam eam fecere, quae non ad usum
 solum satis, uerumetiam ad delicias pisces pro-
 peteret. Cygnorum quoque phalanges in eam di-
 uolantes, ibique uersatae, conspectu pulchrum
 que amœnum locum reddebant: tandem uero
 temporum diu neglecta computruit, collapsa
 est. Agrum praeterea totum, immata praestantia
 ubertate, arboribus passim consitum, omnigenis
 refertum arboribus sparsere, ita ut plurimum
 inde fructus uectigaliumque demeterent. Genu-
 dimissis socijs, ciues suos Syracusas in sua
 patrias reduxit: ob singulari emque clementia
 & comitatem non ciuibus modo suis charis-
 simus, uerum apud omnes Siciliae populis
 sumus

summa erat auctoritate & gratia, cum tantum
 eius ductu captiuorum se numerum habere cer-
 nerent, ut uniuersa propè Libya uideretur in-
 tra eam insulam capta teneri. Vbi ea gesta ci-
 uitates circum perceperere, quacumq; partes ad-
 uersas tutatae fuerant, legatos illico ad eum mit-
 tunt, qui detrectati hactenus ab se imperij ue-
 niam petant, polliceanturq; se deinceps quic-
 quid imperatum fuerit, paratos obsequi. Ille se
 omnibus facilem & comem præbens, oblitusq;
 iniuria, societatem cum eis iunxit, ac rebus se-
 cundis adeò moderatè ac humanè non in eos
 modo usus est, uerum etià Carthaginienses, oim-
 tam infensos acerrimosq; hostes. Nam cum eo-
 rum legati ad se uenisset, orarentq; multis cum
 lacrymis, uti demeritis suis iniuriaq; ignosce-
 ret, ac meminisse uellet rerum humanarum, pa-
 cem ea conditione concessit, ut pecunià eo bello
 consumptam Siculis restituerent, ad duo millia
 argenti talenta: duas insuper imperat naues sibi
 instructas mitti, quas in pacis composita testi-
 monium & certum pignus federis statui equū
 esset. Carthaginienses salute rerum suarum in
 tanta hostis uictoria præter spem impetrata, nil
 de postulata pecunia detrectant, insuper coro-
 nam auream Damaratae Gelonis coniugi spon-
 dent adiecturos: quæ ab illis requisita, magno
 ad pacem impetrandam patrocinio apud con-
 iugem fuit, centumq; auri talentis coronam sibi
 L. effio

effingi deposcit, obtinuitq; quod ab eius nomine Damaretanum aurum appellatum est, constabat autem hoc decem Atticis drachmis. Ità à Siculis ob quinquaginta, quibus pēdebat pondus dictum est libra. Gelon itaq; prudenter et æquum & bonum cuncta commodoq; administrando, modestia quadam singulari, clementiq; natura, gratiam sibi omnium conciliabat: maximo namq; studio nitebatur, etià singulos quoq; priuata sibi munificentia deuinctissimos habere, quo uel publica autoritate, uel priuata gratia per officium multitudinis iam sibi meritis obnoxium quã maximas cogeret copias: moxq; uti in animo erat Græcis se coniungeret contra Persas. Cumq; iam cuncta ad id habere expedita, nauesq; procinctus copijs conscendere pararet, quidam ex Corintho naue aduersum tiant ei nauali pugna collatis signis conferta, Græcos apud Salaminam uicisse Barbaras uires mari penitus deletas, omnia hosti in fuga esse: Xerxem cum parte copiarum, ea clade accepta, diffusum ceptis, Europa excessisse, quo audito uoti compos, mox ab incepto desista, militum nihilominus officium promptosque ad parendum animos excipere aliqua gratia, ut firmareque studens, comitia edicit, mandans omnibus uti eò armati ueniant. Ipse uero non solum armis nudo corpore, uerum absq; tunicis interiori, solo tectus pallio, prodit in concilio

nem, tum uitam ibi suam explicare omnem, sin-
 gulasq; res cœpit à se gestas erga Syracusios
 accurata ratione, causis unicuique adieclis, de-
 clarare. Cumq; singula quæque nutu signisque
 apertis tota concio comprobaret, mirareturq;
 admodum quòd nudum corpus armatis obtu-
 lisset, ut sicui libuisset eius interficiendi tam idæ-
 nea facultas præberetur, tantum à tyrānidis
 suspitione absuit, tamq; indignus quem tyran-
 ni loco waq; insectarentur uisus, ut sublata in
 unum mox omnes uoce, letis clamoribus, benefa-
 ctorem quisq; suum, liberatorem patrj soli, re-
 gem verum unicum salutarent. Concione di-
 missa, rebusq; pro re compositis, inde discedit
 Gelon. Moxq; ad extruenda Cereri & Proser-
 pine templa ex manubijs hostium spolijsq; sum-
 mo ornatu, ingenti impensa magnificèntia mi-
 roq; artificio curam negotiumq; omne deinceps
 conuertit: simulq; tripodem sexdecim auri ta-
 lentis educlum, in Delphos mittit, quem Apolli-
 ni in templo dedicat, pro gratia numinis & be-
 ne gesta rei habenda, & in posterum concilian-
 da. Post hac in Aethiia quoque Cereri tēplum
 noua luna adificare ingreditur, quod extremo
 fato interpellatus reliquit imperfectum. Eodem
 tempore claruit inter Lyricos, poëta Pinda-
 rus. Hæc itaque fermè sunt, quæ digna me-
 moratu eo anno gestas fuere, præfêcto A-
 thenis Xanthippo. Romani consules, delegere

Q. Fabium Saluanum, & Seruium Cornelium
 Tricesimum. Eodem tempore reliqua classe
 Persica, qua ex praelio apud Salaminam
 profugerant, circa Cymen uersabantur. Ex-
 ptis Phœnicibus, qui, uti dictum est, regni mo-
 se subriperant, ibiq; hybernis actis, ubi adu-
 spirare cepit, Samum uersus Ionia euitata no-
 uigant, quod supra quadringente naues in-
 uectæ sunt. Quæ quidem Ionas iam ueluti
 alienatos, & inclinatis in aduersas partes ca-
 mis, obseruando urbes uitabant, quarum siem
 suspectam habebant. In Græcia uero postrem
 apud Salamina bello nauali prosperè gestum,
 cum Athenienses eius uictoriæ haud obsuri
 auctores haberentur, atque ob eam rem clari
 animis, nulli iam dubium esset, eos deinde
 Lacedæmonijs rerum naualium haud sponte
 concessuros principatum: id Lacedæ-
 nijs præcauentes, summa ope nitentur su-
 biam Atheniensium deprimere, & exteras
 re gloriam. Quare cum iudicium de his qui ce-
 teris fortius ac præclarius pugnaissent, propo-
 situm esset per Græciam: & suffragia, quibus
 plurimum ualebant, obtinere inter iudicia, pri-
 mas eius uictoriæ partes urbi: Aeginetaram
 decerni inter uiros Amnia cini Atheniensis
 germano Aeschylis poëta, palmam fortitudi-
 nis dari: quod cum triremis unius esset præ-
 stitum, certamen inisset primus, Persarumq; pri-
 ma

mam nauem, qua classis praefectus totius uehe-
 batur, impetu facto, magna ui pugnando discus-
 sisset ipse, hostium praefecto in ea interempto,
 Atheniensibus ob id uirtutem gestaq; sua hau d
 merito loco habita, grauiiter ferentibus. Laceda-
 demonij ueriti, ne eius indignatione rei commo-
 tus Themistocles, consilium aliquod aduersum
 se reliquosque Gracos machinaretur, congemi-
 natis eum donis pra omnibus qui fortiter secis-
 sent, ornatum conciliant. Quae quod minime fue-
 rant a Themistocle recusata, populus indignas-
 tus, eum magistratu abdicat. In cuius locum Xan-
 thippus Amphronis dux citatus. Diuulgata
 iam passim Atheniensium a reliquis Gracis
 secessione, legati simul a Persicis Gracisque
 mittuntur Athenas. Persae, duci Atheniensium
 exponunt, Mardonium ducem Atheniensibus
 polliceri, si partes Persicas sequi uelint, agrum,
 quocumque Gracia loco delegerint, se daturum,
 tum moenia simul ac templa restauraturum, ci-
 uitatemq; permitturum liberam suis legibus in-
 stitutiq; uti. Lacedaemoniorum legati contra
 multa commemorando, demum hortari ne pri-
 scam prudentiam suam uanis pollicitis pellici-
 sinerent, rerumq; momenta suarum temere fi-
 dei Barbarica credere uellent, sed retinere pos-
 tuis ac tueri pergant antiquam cum Gracis
 cognatis finitimisque eodem caelo, eisdem mo-
 ribus consuetis societatem, amicitiamque. Bar-

baris ita ab Atheniensi senatu responsum, tul-
lum tam felicem Persis esse agrum, nul-
tantam auri quantitatem offerri posse, qu-
ad Gracos deserendos proleudoique im-
pellere ualere Atheniensium animos. Lato
demonios hortantur, ne quam principio sus-
cepissent Gracia curam, defensionemque, dum-
ceps relinquere, ac potius eo, quo egregie in-
pta animo, eam gerere ac prosequi studeant.
se pro rerum suarum summa nunc postulare, ut
quàm celerrimè cum omnibus copijs in agrum
Atticum traiciant: certis compertum sibi
habere, Mardonium, ubi retinentes sibi Athe-
nienses acceperit, illico exercitum Athenas con-
tra ducturum. Quod haud secus ac rati sunt,
accidit. Nam Mardonius in Bœotia cum copijs
in statione positus, primò ciuitates in Pelopon-
neso ad defectionem sollicitando, tentauit pe-
cunijs optimatum omnium ac principum ani-
mos. Postea responso Atheniensium audito,
grauiter commotus, copias omnes in Atticam
agrum inducit. Nam præter eos, quos à Xen-
acceperat, magnam insuper conciuerat ip-
sæ multitudinè ex Thracia, Macedonia, reliquis-
que socijs gentibus, ad ducenta armatorum
millia. Cum itaque tantum in se irrumperet
exercitum cernerent Athenienses, mittunt
bellarios auxilium à Lacedæmonijs impleri
tum. Cumq; id differretur, irruentibus in Atti-

agrum Barbaris, re desperata, rursus Athenienses correptis liberis & coniugibus, ceterisque rebus, quae celeriter efferrī poterant, in naues, relicta patria, comportant omnia: rursusque in Salaminam confugiunt. Mardonius uero, insensa atque impacata in eos furcus ira, diripit, uastatque regionem uniuersam: mox ad urbem conuerso impetu, monumenta, aedes, templa, & quicquid primo excidio superfuerat, nulli rei parendo, cuncta prorsus subuertit. Interea dum Mardonius Athenas agmine furenti cōtenderet, consessu habito cultoribus, consultoribus Graeciae usum est, accessus coactisque secum Atheniensibus, unaque cum omnibus copiis in Plateas contendere, ibique pro libertate belli fortunam experiendam, ubi extremum periclitari commodissimum esset: dū uota publicè nominanda, si uicerint, eadem die uictoria ad numinis gratiam propitiū omnem Graeciam libertate fruturam, certamenque liberum, ludosque libertatis in Plateis edituros. Cum itaque in Isthmo ea decreta rei conditione adducti stetissent omnes, conuentumque inter eos esset, statuunt in ea statione multitudinem iam coactam iureiurando, ad prosequendum bellum adigere, & religione compescere, eo potissimum consilio, uti cunctorum in unum coirent, conspicianturque animi: tum ea adacti religionis necessitudine, ueluti sec-

ra iam humanarum rerum mente, generosis
 audaciusq; pericula quaque subirent. Iurandi
 uero forma expressa erat, qua uirum
 quenque nominare necesse erat, se non gra-
 uiori discrimine habiturum, cariorisue loco
 tam quam libertatem pensurum: daces demul-
 suros, neque dum uiuerent unquam, neq; in mor-
 tis necessitudine positos deserturum: tum scilicet
 in pugna cassis, sepulcrum pro uiribus paraturum.
 Sin bello Barbarico uictor euasisset, nul-
 lam in eo periclitatam urbem euersurum, nul-
 lam euersam resecturum: templaq; igne, ut
 alia quacunque ui diruta, nusquam ulla reser-
 uaturum: sed eas ruinas pro monumentis Bar-
 baricae superbiae furorisq; impijssimi, posteru-
 relicturum. Iurandis demum eis uerbis
 adaeta multitudine, per Citheronem in Bœ-
 tiam traiciunt: tum in planitiem prouecti, ad
 radices eius iuxta fluentia castra ponunt. Dux
 erat Atheniensium Aristides, sed apud Pau-
 saniam Lacedaemonium summa imperij uer-
 satus, qui tum Leonida pueri tutor erat. Ma-
 donius simul ac hostium copias comperit in
 Bœotiam tendere, educto Thebis exercitu, ad
 Asopum fluuium properat, ibiq; castra munit
 fossa profunda, ualloq; ligneo circumducta. Ca-
 terum Gracorum erat numerus centum milia,
 Barbarorum ad quingenta millia hominum.
 Tumq; Persa, noctu effusa per campum acci-
 citi

citato cursu certamen adoriuntur: præmissōq;
 ad castra Græca equitatu, dum furioso agmine
 ne procurfarent, multa uī irruptionem tentan-
 tes, hunc impetum Athenienses primi exci-
 piunt, uti erant ante alios excita & uigili so-
 licitudine prociñcti. Concurrentibus deinde
 alijs, grauis atroxq; pugna committitur. Tum
 reliqui Græci quoscunque Barbaros contrā
 instructos, ut suo quisq; loco cornūq; pugnando
 steterat, tandem in fugam uertunt. Solos Me-
 garenses, quibus aduersus equitum præfectum
 roburque Persici equitatus certamen obuene-
 rat, urgebat admodum pugnae moles: nec tamē
 adeo obnixos, agebant in pericula & laborem
 animos, ut quisquam loco cederet. Cæterum in-
 re ardua nuntios ad Athenienses & Lace-
 demonios mittunt, uti quā celerrimē labo-
 rantibus aciei iam nutanti succurrant. Quo
 audito, Aristides delectos quosque Atheniensium,
 qui circa eum stipati pugnabant, illico
 Megarensibus occurrere, auxiliumq; ferre iu-
 bet. Hi collectis armis, citato cursu in Barbaros
 feruntur: trepidantemq; Megarensium a-
 ciem periculo incumbenti liberant. Ibiq; ca-
 so equitum Persarum duce, magnaq; eorum de-
 leta multitudine, reliquos in fugā uertunt. Ita
 Græcis hoc primum pugnae certamen felix, ue-
 luti per omen quoddam fiduciam simul atque
 initium reliquæ uictoriae obtinenda attulit.

Post hæc relicta planitie, castra in locum munitiorem, situq; ad uictoriã magis idoneo mansant. Nam à dextris excelsò clauderantur per ruptòque colle, sinistram fluius Asopus præterlabens cingebat: medio inter hæc campo satis natura munito stationem copiasque locant. Situ locorum circum omnium tuta præstabitur. Græcis itaque singula quæque consilio prudentiaq; maturatibus, maximum ad assequendam uictoriam inter cetera monumentum locorum angustia contulere. Nam per angustia producere ordines, expedireque aciem cum hostibus minime liceret, nec magnas simul copias breuis tractus admitteret, multa milia nequicquam belli munere uacare oportebat. Ea itaque loci munitione, opportunitate freti, Pausanias & Aristides expediri iubent, copias educunt, ac pro stationis commodo acie instructa in hostes procedunt. Mardonius eisdem angustijs compulsus confertam instructi phalangem, quàm commodè ualet ordines in acie disponit. Tum clamore, Barbarico more, sublato fertur in Græcos. Sequebatur, circumfistebatq; inuadentem, ad corporis defensionem delectissima iuuentus, agmine stipato Lacedæmonios uti contrà instructi steterant aduertitur, ibique strenuè pugnando, magnam Græcorum stragem fecit. Resistentibus intrepide provociterq; Lacedæmonijs, nec usquam periculo

declinantibus, passim cadebant Barbari: donec Mardonius cum fortissima secum manu in bello constitit, sustinere Barbari contentè certaminis molem. Cæterùm simul ac cecidisse Mardonium fortiter pugnantem divulgatum est, electosque secum omnes partim casos, alios uulneribus confectos, fractis animis in fugam uertuntur. Quos cum Graci palantes insectarentur, pars intra uallum compulsi, ex reliqua multitudine Graci, qui cum Mardonio militauerant, intra Thebarum mœnia se recepere, reliquos ad quadraginta millia cogens Artabazus, uir inter Persas præclarus uirtute, audaciaq; præcipua, in alteram partem furtim subfugiendo duxit, ac confestim discedens, inde breuibus itineribus in Phocidas proficiscitur. Exercitus Barbarorum eo modo profligato, atque in diuersa per fugam dissipato, Graci pariter quacunque fugientem uident hostem diuisis in partes totidem copiis insectari prope rant. Atheniensium, Plateensium, ac simul Thespiensium acies, eos, qui Thebas profugerant, persequuntur. Corinthi, Sicyon, Phliasijq; nullo nulli præterea alij eas premebant copias, quas cum Artabazo fugiebant. Lacedæmonij cum reliquo exercitu uallum & munitiones adoriuntur, raptiq; ad omnia simul loca impellere obsistentes Barbaros, atque irrumpere conantur. Thebani ad se fugientes intra mœnia acci-

cipiunt, recreantq̄: tum directā acie in seclan-
 tibz Atheniensibz ire obuiam properant.
 Certamen sub mœnibz atrox committitur:
 Thebanis strenuè pugnantibus, haud pauci ex
 utraque acie cadunt. Caterùm ab Atheniensibz
 tandem superati, intra urbem compellun-
 tur. Deinde Athenienses ad aciem Lacedæ-
 moniorum reuersi, simul cum illis, eos qui in-
 tra castra se tuebantur Persas, expugnat. Vbi
 cum acerrime pugnaretur utrinque, Barbaris
 ex loco munito petentibus hostem, Græcis uallo
 munitionibusq̄; per iniquos accessus subcuntis
 bus, multi perire incautus uictoriæ studio pu-
 gnantes, nec parua multitudo telis transfigi,
 nihilo tamen secius dimicando utrique obnixè
 persistere, hi laudis, illi salutis quoad ualeant,
 retinendæ gratia mortem intrepidè oppetere.
 Postremò neque uallum (quanquam munitis-
 simum) neque Barbarorum manus strenuè re-
 sistens, Græcorum impetum uimq̄; sufferre ua-
 luit, sed undiq̄; ex propugnaculis pulsè cedere,
 munitionesq̄; impulsu hostium deserere coacti
 sunt: certabant enim inter se duces Græcorum
 æmulatione laudis: Lacedæmonij atque Athe-
 nienses superioribus quisque uictorijs, & re-
 bus prosperè gestis elati, necnon & uirtute
 quisque sua confisi. Captis tandem ui castris,
 re iam desperata ac propè extrema, Barbari o-
 rare, uti uicti captisq̄; tantummodo uiuere li-
 cer

ceret: nil eius ab infenso hoste miseris, re nihilominus adhuc dubia, est impetratum. Nā dux Grecorum Pausanias, comperta hostium multitudine, cum se uinci numero cerneret, uerebatur, ne per misericordiam parcendo, sibi quippiam aduersi pararetur. Vnde edicto proposito, ne unus quispiam caperetur, incredibilis breui tempore, nil prorsus in desperatione resistentium strages edita est: uixq; tandem cassis iam ad centum millia, a cade cessatum. Hoc euentu pugnae potiti Graeci, ad suos qui in acie ceciderant ad decem millia, sepeliendos studia conuertunt. Tum spolia hostium in capita militum distributa: mox de his qui fortiter & praeclare fecissent, ratio iudiciumq; habitum. Ac decernente Charitide, inter ciuitates Sparta, inter uiros Pausania uiro Lacedaemonio, uirtutis honos est declaratus. Artabaxus coaëlis ex fuga ad quadraginta millia Persis, per Phocida & Macedoniam profectus, exploratissimo incessu, cautissimaq; uia proficiscebatur: maximis tamen itineribus ac celerans, saluosque & incolumes eos omnes in Asiam perduxit. Graeci uerò decima spoliorum delecta, aureum tripodem inde conficiunt: atq; in Delphon missum dedicant, in quo hoc elogium incidi fecerant:

Hanc tibi dāt Graia tutores Phœbe salutis
Seruitium genti qui repulere sua.

Inf

Inscripsere rursus Lacedaemonij, qui in Thermopylis ceciderant, communi titulo hoc:

Millibus hi cōtra pugnarūt Marte ducentis,

Ex Peloponneso millia bina duo.

Priuatim uerò ipsis hoc inscriptū: Hospes nuntia Lacedaemonijs istic nos iacere, decretis duobusq; suis obsecutos. Ab Atheniensis quoque populo sepulcra eorum qui bello Persico ceciderant, ornata sunt: ac tum primū funebres ludi, & certamen institutum ad sepulturā, fieriq; cœptum. Lexq; etiā lata, uti rhetores praecipui laudes eorum edocendas, & gesta commemoranda susciperent, qui publica sepultura donati essent. His peractis, Pausanias imperator recreato exercitu, curatisq; corporibus, contra Thebas castra tendit, autoresq; prioris societatis deposcit omnes ad supplicium. Thebanis multitudine simul hostium uirtuteq; perterritis ac consternatis, ipsi autores defectionis praecipui, haud quicquā retinentes, deduntur. Quos omnes Pausanias supplicio affectos, necat. Eodem quoq; die quo pugnatum est ad Plateas, in Ionia graui cū Persis certamine à Graecis confictum est. Quod descripturi, ab ipso rursus initio rem ordiendā duximus. Leotychidas igitur Lacedaemonius, & Xanthippus Atheniēsis, exercitus navalis duces, post praelium ad Salamina certatum, classem apud Aeginam contrahunt: ibiq; aliquot commorati dies, in Delū nauigāt

cum ducentis quinquaginta triremibus. Cumq̄;
 illic in statione manerent, legati à Samijs ue-
 niunt, orantes, uti Græcos, qui Asiam incolunt,
 imperio Barbarico oppressos, in libertatē uen-
 dicare uelint, confesſu primatum cum ducibus
 coactō. Legatis Sami auditis, una omnium sen-
 tentia decretum est, ad liberandas, ut postula-
 batur, ciuitates proficisci: statimq̄; ex Delo sol-
 uunt. Duces Persicæ classis apud Samum cum
 nauibus stantes, comperta nauium Græcarum
 aduersum se omnium nauigatione, Samo clas-
 sem omnem abducunt: inde in Micalem Ionie
 recepti, nauigia omnia subducunt. Cumq̄; ea cō-
 spicerent ad pugnam haud prorsus parata, ual-
 loq̄; & profunda fossa circumducta locum mu-
 niunt, nihilo seguis interim ex Sardibus fini-
 timis undiq̄; populis copias pedestres commise-
 re. Coactusq̄; inde exercitus militum ad centū
 millia, rerum simul omniū ad bellum facultatē
 sibi comparant, rati quāprimum Ionas ad ho-
 stem defecturos. Leotychidas uerò, instructa
 classe uectus, nauem ad Barbaros, qui apud
 Micalem coacti manebant, pramittit: præco-
 nemq̄; in ea inponit, qui uocis amplitudine to-
 noq̄; proclamandi exercitum omnem Græcum
 superabat, huic mandat, uti litoribus hostium
 adnauigans, iuxta, quanta possit uoce, ut hostes
 audiant, intonet: Ad Plateas debellatum esse,
 Persas ibi profligatos, stratamq̄; prorsus acie,
 Græc

Gracorum potestate per uictoriã teneri omnia:
 Deletis ita funditus hostium copijs, iam aduen-
 tare Græcam iuuentutem instructa acie, nec
 abesse procul ad reparandam Græcis in Asia
 ciuitatibus libertatem. Id à Leotychida &
 collegis consilio callido, bellicaq; artis fraude
 memorabili tentatũ: ratis, Gracos omnes, qui
 cum Persis haud sponte militabant, ea uoce au-
 dita, ueluti contigit, illico defecturos, magniq;
 tumultu Persarum castra turbatum iri. Nam
 pracone nauibus subductis hostium obnauigã-
 te, ac magna uoce qua iussus fuerat extollente,
 Persas repente percussos, paucor ingens simul
 & suspicio penitus perturbauit, nec Græci
 deinceps amplius fidere. At uerò Graci, qui
 cum Persis in statione erant, conueniunt uni-
 disque, simulq; conspirant omnes: Leotychides
 collegaq; exploratis locis, comparato exerci-
 tu, copias exponunt. Postera die cum arma
 expedirent, instruereturq; acies, rumor cepit
 repente increbrescere, Persas à Græcis ad Pla-
 teas profligatos. Quo perciti Leotychidas &
 collega aduocata concione, milites ad pugnam
 accendunt, atque inter multa alia ad concitan-
 dos ordines, adductam uictoriam ad Platea-
 lato clamore proponunt, cuius letitia speq; elate
 animis maiorem fore pugnaturis militibus
 audaciam prospiciebant. Mirum sanè atque
 incredibile admodum, res incertis omnibus
 eunt

euentu comprobata. Nam compertū est, utraq; eadem die acies instructas, & ad Plateas, & ad Micalem conflixisse: quare constat Leoty- chida, milites nulla uictoriae illius re prou- ctos, sed sola spe ac rumore erectos: suis uerò auspicijs, atque omine lato bellicos astus profe- quente, rem feliciter gessisse. Nam locorum il- lorum interualla, certo argumento sunt, nun- tium eius tam breui tempore minime perferrī potuisse. Ceterum duces Persarum haud iam quicquam Graecis fidentes, arma eis dempta, socijs tradunt: conuocatāque multitudine, Xer- xem nuntiant cum magna manu iam aduen- tare, haud procul illinc castra posuisse. Atque ita accensi omnium ad periculum parabantur animi. Instructa tum utrinque acie, atq; in cer- tamen expedita, cum in conspectum hostium ues- nissent Persae, contempta primū paucitate, mox clamore sublato, in aduersos feruntur. Tum Samij Milesijq; ad ferendum Graecis au- xilium haud segnes, copias educere omnes, alius alium hortari, communi inuicem studio quam- primū sese socijs ostendant properare: rati, Graecis conspecta sociorum manu ad ferendum auxilium festinantium, audaciam simul ac spem animos erecturam: quod primū secus accidit, ac putarant: ac propè perniciosi causa fuit er- roris. Nam Graecos suspicio inuasit, Xerxem coactō ex Sardibus exercitu, suis eo azmine

subsidio aduentare, atque in se ferri. Itaque conspecta aduentantium acie, ingenti terrore corripuntur, tumultuque per exercitum & aciem repente exorto, diuersi inter se ac trepidantes, alij ad naues confestim concedendum censere: alij stipato agmine, strictisque gladijs, imperterrite perstandum, haud hosti cedendum. Dum haec inter se tumultuarentur, Persarum acies instructa repente haud procul conspecta est, infensis telis, miro ac terribili agmine taetatis in caelum uocibus irrumpens. Cumque iam nullum Graecis consilij ulterius capiendi spatium daretur, ad impetum Barbarorum excipiendum, necessitas acuit instruitque omnes. Pugna inita, cum ab utraque acie ferociter atque obnixè dimicaretur, res diu periculo ancipiti gesta, crebrius cadebant utrinque. Post ubi Samia Milesiaque manus in aciem Graecam accepta, conferere arma cepit, auctu Graecorum uiribus, Barbari fracto animo in fugam uertuntur: magna inde caedes editur. Leotychida & Xanthippi milites, prostratis ac palantibus stantes, ad castra usque terga cadendo infectantur. Inclinata iam acie, Aeoles, & plerique alij, ex Asia cum Graecis uictoribus in Barbaros conuersi, inter mediam fugam irruebunt. Mirum nanque libertatis desiderium ciuitatem Asia ceperat. Vnde nulla neque finitimorum memoria, neque foederum religione continebatur.

tur: sed quos quisq; Barbaros sibi obuios ha-
 buit, promiscuè necabat, cum alijs Græcis uis-
 cloriam persecuti. In hac acie Persarum ad
 quadraginta millia caesa: qui supersuere, par-
 tim in exercitum, partim in Sardis cõcessere.
 Xerxes accepta in Plateas strage, tum fuga
 suorum ad Micalem partem copiarum in Sar-
 dibus relinquit, qui Græcis irruentibus occur-
 rent: ipse tumultuanti perculsoq; animo cum
 reliquo exercitu proficiscitur, itineribusq; per
 Echatanos aëlis. Leotychides uerò & Xan-
 thippus Samum adnauigant, & Iones Aeolesq;
 in societatem recipiunt. Post hæc eos hortan-
 tur, ut relicta Asia, migrare uelint in Eu-
 ropam: pollicenturq; , populus, qui Medorum
 partes tutati sunt, ex Græcia eieclis, agros
 & sedes eorum se eis duros. in Asia remanē-
 tibus, finitimos circum fore undique hostes,
 qui imperio & copijs semper essent superio-
 res: tum remotos nimio interuallo socios habe-
 ri, ad auxilia pro re maturè ferenda. His au-
 ditis, Iones Aeolesq; statuunt recta monenti-
 bus obsequi, seseq; ad nauigandum cum illis
 in Europam comparant. Huius rei pœnitentia
 capti Athenienses, contra seorsum consu-
 lere ac suadere nituntur, ne sedes suas iam pa-
 ratas temerè pro spe dubia deserant: se semper
 uel solos, si reliqua Græcia recusarit, auxilium
 promptè laturos. suspicabantur enim Ionas, ubi

in communem Græciæ consuetudinem & habitationem recepti fuissent, per obliuionem uel contemptum non amplius Athenas, uti originis suæ principium ac metropolim, ueneraturos. Vnde Iones reuocata sententia, negant se Asiam, sedesque suas antiquas relinquere posse. His peractis, Græcorum copia discinduntur, Lacedæmonijs in Laconiam nauigantibus, Athenienses unâ cum Ionibus & Insularis in Sestum feruntur. Xanthippus statim ex nauigationis congressu, urbe oppugnata, Sestum capit: presidioq; ibi imposito, suos in sua quæq; dimittit. Ipse cum ciuibus suis Athenas regreditur. Bellum itaque quod Medicum appellatum est, uno anno perfectum, hoc euentu pacatum est. Inter scriptores Herodotus supra tempora Troiana repetens, omnia ferme quæ passim gesta in continenti fuere, nouem uoluminibus comprehendit. Ceterum in pugna ad Micalem à Græcis aduersus Persas habita, & Sesti oppugnatione, scribendi finem fecit. In Italia Romani aduersus Volscos pugnantes, eos superant, magna eorum cæde edita. Spurius uerò Cassius, qui precedentis anni consulatum gesserat, regnum & dominationem affectasse conuictus, extinguitur. Hic itaque annus ea gesta habuit. Prefecto Athenis Demosthene: Romæ consulatum adiere, Fabius, & Lucius Aemilius Mamercus. Horum magistratura magna

magna quadam pax Siciliae insulam habuit, deprehensis, ac penitus fractis Carthaginensium viribus: Gelone praeterea optimo principe res Siculas opportunè & commodè administrante, statu communi legibus optimis composito, comparatâque eius studio uectigalium rerumque ad usum omnium singulis quibusq; ciuitatibus copia. Cum uerò Syracusâ funebrem pompam prisco more supra modum sumptuosam lege excoluissent, sumptûque in funeribus consuetos praescripto modo coercuissent, adiectis etiam in lege expressisque funerum actionibus, Gelon rex cupiens populi uoluntatem in omnibus sequi, suoque exemplo plebis scita comprobari, legem quam de sepultura tulerant, in seipsum seruauit. Nam morbo acri correptus, cum iam de uita & salute desperaret, Hieroni fratri natu maiori regnum tradit. Caterùm de sepultura & funere suo ante omnia legauit, ne usquam discederetur a lege: eoque mortuo, ille qui successit in regnum, ita uti iusserat, pompam eduxit. Cadauer eius in uxoris agro conditum, loco Nouem turres dicto, operû turris uel aggeris mira magnitudine, ac immenso labore molium strues extabat. Vniuersa uerò ciuitas funus comitata, ad eum usque locum perduxit, qui ab urbe ducenta aberat stadia. Eo illic condito, populus illi sepulcrum elegans, mirificique operis extruxit, titulusq; he-

roicis Gelonis nomen commendauit. Ea mo-
 numenta fuere postea à Carthaginensibus di-
 ruta: quum Agathocles per inuidiam eruta
 turres, solo æquauit. Verùm neq; publica Car-
 thaginensium inimicitia, neque priuata Aga-
 thoclis prauitas, neque alia ullius rei uis, Ge-
 lonis unquam potuit delere memoriam, glo-
 riamq; offuscare: quippe quam suscertam uera
 & immortalis historia testificatio commen-
 dauit, eius nomen æternitati predicando. Di-
 gnum profectò munus, singularèque pariter ui-
 ta & societatis humane præsidium, perditio-
 rum hominum flagitia ueluti bonis moribus, et
 incrementis uirtutum semper obsistunt: ita te-
 tra detestabiliq; memoria semper eorum nomi-
 na execrari: probos contra, quorum exemplis
 uirtus effingitur, æternis commendatis laudibus
 illustrare. Nam maiorum æmulatione &
 memoria, plerunque posteritas ad communem
 beneficentiam, & uitæ uenustatem incitat.
 Gelon itaque septem annos regnauit: Hieron
 successor eius undecim, & menses octo. Cate-
 rùm in Græcia post uictoriam ad Plateas par-
 tam, Athenienses ex Træzene & Salamini
 liberos uxoresque suas Athenas in patriam re-
 uelunt: statimq; curam omnem ad cingendam
 manibus urbem conferunt. Nec minus ad ea,
 quæ ad defensionem requiruntur, comparan-
 di, studij atque operæ datum est. At uiri
 Lacæd

Lacedaemonij moti per emulationem admodum, percussiq; gloria Atheniensium, quam nautico adeptam certamine, haud ambigue pra se ferebant, suspectas eorum res, incrementaque habere ceperunt. Qua solitudine acti, ab extruendis eos mœnibus prohibere statuunt, confestimque legatos Athenas mittunt, qui fidem moneant, adductaque ratione ostendant, minimè oportere ea tempestate mœnibus eam urbem muniri: id enim communi Gracorum saluti non modo non conferre, sed maximè periculosum fore, ubi maioribus rursus copiis Xerxes in Graciam transiecisset, urbes occupaturum extra Peloponnesum ueluti ad rem suam munitas: ex quibus assidua eruptione reliquos ubique populos infestando, ac sensim debilitando, facile posset Gracas res expugnare. Cùmque non audientur legati in senatu, ad artifices se corripunt, iubentque euestigio inde discedant, opusque relinquunt. Tum dubitantibus Atheniensibus, quo potissimum in ea re factò opus esset, Themistocles in summa tam apud eos gratia & autoritate habitus, consulit, rem tum silentio dissimulent. Nam si ui contendere perrexerint, Lacedaemonios um Peloponnesijs, exercitu inducto, facile per uim munitiones opusque impedituros. Percussantibus inde legatis, quod tandem

M 4 sibi

sibi responsum efferrerent, retulit, teſto ambiguoque ſermone, ſe propediem cum quibuſdam alijs Lacedæmoniam legatum aditurum, ibique tum de hac munitione Lacedæmonios ipſos copioſè conſulturum. Tum primoribus clam nuntiat, ſi legati fortè interea ex Laconia pariter inſpectum exploratūmque miſſi fuiſſent, eos detineant, donec ipſe ex Sparta redierit: nihil interea minus uiribus omnibus opus ceptum, quanta potuerint celeritate proſequantur. hac demum ſola uia eos monet uoti compotes fore. Huic promptè conſilio parent Athenienſes. Tum legati cum Themistocele Spartam mittuntur. At uerò Athenienſes cum ſumma feſtinatione ſtudioque omnium, menia extruunt, nulli neque adificio, neque ſepulcro parcunt. Pueri paſſim, mulierèſque, hoſpites ſimul & ſeruitia operi prouehendo adhibentur, nulli atati, nulli item conditioni eo labore uacare datur, omnis idem ſtudium exeret. Cumque opificum multitudine ſimul & uniuerſi populi ſeruore ſupra quam cuiquam credibile eſſet, opus educlū creuiſſet, Themistocele à principibus Lacedæmoniorum accitus, cum ei obſurgando munitionem obijcerent, id ipſe conſtanter negare cœpit, obſecrarique ne uaro rumori temere fidem adhibere uellent, qui potius legatos fide probata mitterent Athenas: ita quicquid id eſſet, per eos re inſpecta

ertiora

certiores futuros : sese inde, collegasque suos
 eius in fidem rei obsides offerre. His persuasi
 Lacedaemonij, Themistoclem collegasque sub
 custodia haberi iubent. Tum legatos Athe-
 nas mittunt, clarissimos viros, quibus inspicere
 cura sit, quid facto opus esse censeant. Dum
 hac ab eis tempore inter consultandum labente
 queruntur, per eam moram Athenienses rem
 festinè præoccupatam maturant, murumq; cir-
 cumundique ductum urbi perficiunt. Cæterùm
 Lacedaemoniorum legatos, qui contumeliosè
 minacibusque uerbis Athenas, producto iam
 muro, intrarant, in uincula conijciunt: eisq; as-
 serunt, non antea inde relaxandos, quàm qui
 cum Themistocle in Laconia seruarentur, con-
 trã remissos accepissent. Hac itaque arte La-
 cones delusi, legatos Atheniensium pro reci-
 piendis suis, dimittere uel inuitè coacti sunt.
 Cæterùm hac Themistocles astutia manibus
 patriæ celerrimè expeditèque circumdatis, ma-
 gnâ sibi ciuium gratiam conciliauit. Per
 idem tempus Romani bellum Eculanis Tuscu-
 lanisq; intulere, atque acie cum Eculanis con-
 fligentes, eos superant, magna multitudine ho-
 stium cæsa, tum Tusculum ui pugnando capiunt.
 Anno exacto Athenis præfectus est Adi-
 mantus. Romæ creati consules, Marcus Fas-
 bius Silanus, & Lucius Valerius Publius: quo

tempore Themistocles astu solertiâque passim
 per res gestas celebrata, non apud ciues mo-
 dō, uerūm & per uniuersam Graciam in
 maximo honore & autoritate habebatur.
 Qua gloria sublatu, alijs multo callidioris
 bus ad principatum laudis sibi comparans
 dum usus est artibus, quae plurimum imperio,
 patriæ, rebus Atheniensium momenti essent
 collaturæ. Nam ubi nunc Piræum cernitur,
 cum nulla tunc illic portus commoditas ha-
 beretur, sed eo solum pro nauium statione
 Athenienses uterentur, cui nomen tum Pha-
 lericum, angusto admodum, excogitat ibi
 portum Piræum extruere, opus quidem ad
 educendum paruo sumptu, rerūque modis-
 co apparatu indigens, quo nihilominus pul-
 cherrimus, amplissimisque omnium, qui in
 Gracia haberentur, portus efficeretur: et
 nanque Atheniensibus adiecto, sperabat
 Athenas maris imperium sibi facile uendi-
 caturas. Nam multa triremium corporatum
 adificata habebant. In bellis præterea na-
 ualibus assidue ferè uersati, magnam in re
 maritima peritiâ gloriâque sibi compa-
 rant. Ionas præterea arbitrabatur, propter
 cognitionem semper fore priuata quadam uol-
 untate & studio addictos Atheniensibus
 reliquis deinde Gracis, qui Asiam in-
 lerent.

lerent, recuperaturos libertatem Athenien-
 ses, atque eo beneficio illorum animos sibi
 perpetuo deuincturos. Insulanos insuper o-
 mnes tantis opibus, tantaque maris potesta-
 te percussos, haud cunctanter eisdem adhae-
 suros, copiisque instructis uel ad inferendum,
 uel ad tolerandum bellum, plurimum subsi-
 dij collaturos. Inde Lacedamonios inspecies
 bat, pedestribus uiribus instructissimos, plu-
 rimumque ea re praeuolare cernebat. Cate-
 rum à certaminibus nauticis cum imperitia,
 tum natura quoque abhorrebat. Cum haec ita-
 que cuncta ratione diligentissima coniecta-
 set, decreuit excogitatam rem cunctis clam
 silentio tegere. Nam ea diulgata, id pro
 comperto habebat, Lacedamonios imperij
 coalescentis emulos haud id facile passuros,
 illicoque opus summa ope prohibitu-
 ros. In conuentu itaque communi procedens, ciui-
 bus denuntiat, se res quasdam magnas ex-
 cogitasse, quae ad statum & incrementum rei
 publicae maximè pertinerent, quibus exe-
 quendis consultorem pariter ac autorem sese
 offerret. Ceterum diulgari eas sine pericu-
 lo certo, magnoque detrimento non posse: eius
 generis esse, ut nisi quam paucissimorum fi-
 dei commendari minime expediret. Proinde à
 populo postulare, uti duos quoscunque summa
 in republica fide uiros deligant, eis se rem
 omnem

omnem aperturum. Multitudine rationibus istis adducta, duo ueluti iusserat a populo ad id delecti, Aristides & Xanthippus, non propter eorum singularem solum integritatem, uerum etiam quod istis de gloria & prestantia uirtutis cum Themistocle summum certamen gerebatur. Quamobrem ab alienatis ab eo animis, eius consilia gesta que omnia per amulationem obseruabant. Cum itaque his priuatim Themistocles cuncta exposuisset, populo referunt, excogitata Themistoclis & preclara esse, & ad reipublica statum magno momento accedere, tum admodum facilia. Ingens primum eius uiri admiratio mouit omnes: mox ex admiratione orta suspicio, sollicitare populum cepit, ne huiusmodi artibus & inuentis consiliando sibi plebis gratiam, ad quandam dominationis uim ea uia aspiraret, iubent preterea, uti quaecunque concepiisset consulta, cum eis palam proderet. Ille nihilo secius in sententia tegendi persistere, minimeque esse expediens ea diuulgari, etiam atque etiam asserere: inde multo magis rursus magnanimitatem uiri populus, constantiamque admirari. Iubetque, uti uerbis ambiguis teclisue id conceptum significet, siquidem uel eo pacto censeatur tuto, & cum re intimari posse: tum ueluti quasiuerit, quoniam pacto quod cogitasset perficeretur, cum singulatim sententia inse-

nata

natu percunctatio rogatioq; fieret, decretumq;
 esset, cum quæ ad rempublicam spectarent di-
 xisse, factuq; facilia, tandem iam consentien-
 te & unâ cum senatu decernente populo, fa-
 cultas ei potestâsque data est, uti quicquid uel-
 let exequeretur. Atque unumquemque ex con-
 uentu discedentem, eius uiri uirtus haud parua
 mouebat admiratione, ibantque suspensis
 animis, prospectantes eius finem effectumque
 consilij. Themistocles igitur accepta à populo
 rei prosequenda facultate, cum rerum omnium
 copiam, artificumque ministeria satis ad id
 parata haberet, statuit rursus per aëthum fal-
 lere Lacedæmonios. Iam enim pro comperto
 habebat, ueluti in mœnium olim adificatio-
 ne obstare atque obnixè impedire studuissent
 Lacedæmonij, haud secius in portus constru-
 ctu molestos Atheniensium consultis fore,
 quâque liceret occursum cæptis, ac summa ope
 cuncta interturbare conaturos. Re itaque se-
 cum pertractata, statuit legatos mittere ad
 Lacedæmonios, qui doceant, rebus Græciæ
 communibus maximè conducere: quin pror-
 sus necessarium esse, uti portum quendam ido-
 neum aduersus futuras deinceps incurratio-
 nes tumultusq; Persarum sibi præparent. Hac
 re Lacedæmonios per legatos proposita, dum
 diu consultatione implicarentur ambigua, nec
 ad extruccionem portus prohibendam, hac
 repræ

ve praepediente, magnopere intenderent, ille
 opus aggreditur. Cui cum omnes una studio
 accensis incumbere, incredibili celeritate
 portum amplissimum extruunt. Extructo por-
 tu, populum hortatur, uti singulis annis ad nu-
 merum nauium quam haberent uiginti, alia
 noua edificatas materia adijcerent triremes:
 tum edicto proponerent, quicumque illuc mi-
 grare uoluisset, eos à uectigalibus & republi-
 cae laboribus immunes liberòsque fore: pri-
 uilegiisque eisdem artifices eò confluentes
 munirent, uti turba hominum quàm pluri-
 ma per commoditatem allecta, undique in ur-
 bem commigraretur, artificum multitudine
 quàm maxima munirentur. Nihil his dua-
 bus rebus ad maritimas opes parandas au-
 gendâque magis utile, magisque necessarium
 haberi: frustra id quidem. Nam ab Athe-
 niensibus uel inconsultò neglecta fuere. La-
 cedamonij deinde Pausaniam, quo impera-
 tore ad Plateas pugnatum fuerat, classi praefi-
 ciunt, mandantque, uti ad liberandas urbes
 Graecas properet, quacunque Barbaricis adhuc
 occupatae praesidijs ditone Persica teneren-
 tur. Hic itaque ductus ex Peloponneso quin-
 quaginta triremibus, triginta deinde Athe-
 niensium adiectis, quas Aristides ducta-
 bat, primò in Cyprum nauigat, ibique ciui-
 tates omnes, quas praesidia Persica teneban-

oppre
 pont
 à P
 baro
 de cy
 berta
 sas,
 gyllo
 ipse j
 uerò
 tifica
 nunt
 contr
 rat u
 rei
 fuera
 trans
 tione
 ctos t
 dia l
 est,
 do.
 lecta
 rann
 gnar
 quib
 tas p
 citu
 urbe

oppreſſas ea ſeruitute liberat. Inde in Helles-
 pontum ſoluens, Byzantium ui capit, quod
 à Perſis tenebatur: praſidiâque ibi Bar-
 barorum deprehensa partim necat, alios in-
 de eijcit, fugâtque Barbariem omnem: urbi li-
 bertatem reuocat. Plerosque etiam ſibi Per-
 ſas, quos uiuos ceperat, inſignes uiros, Gan-
 gyllo Eretriensi in cuſtodiam tradit: eos, uti
 ipſe ferebat, ad ſupplicium ſeruaturus, re-
 uerò ipſa Xerxi per eorum reſtitutionem gra-
 tificaturus. Nam clâm per occultos inter-
 nuntios & uarijs artibus amicitiam cum rege
 contraxerat, filiâque illi rex ſuam deſponde-
 rat uxorem, ut Gracos ſibi proderet. Huius
 rei Artabazus interpres & internuntius
 fuerat, magnâque pecunia quantitatem
 tranſmiſerat occultè Pausania: cuius largi-
 tione, bonorum animos ad honeſtatem affe-
 ctos tentaret, atque peruertere niteretur ſtu-
 dia libertatis. Ceterùm detecta res tandem
 eſt, atque ipſe ſupplicio affectus, hoc mo-
 do. Nam cum cibo menſis'que Perſicis de-
 lectaretur, contempto patrio more, cum ty-
 rannico faſtu in ſubditos inſoleſceret, indi-
 gnari omnes atque agrè ferre: hîque in primis,
 quibus inter Gracos aliqua principatus digni-
 tas praeferebatur. Vnde cum & milites in exer-
 citu, & qui ex eadem gente, qui que ex eadem
 urbe eſſent, inter ſe morum deprauationem
 huius

huiusmodi per colloquia cum indignatione iactarent, & Pausania insolentiam detestarentur: Peloponnesij demum eo relicto, nauigant in Peloponnesum: tum per legatos Spartam missos, Pausaniam accusant. Aristides uero Atheniensis, hanc occasionem oblatam arripiens, aperto sermone atque benigno ciuitates in conuentibus & communi colloquio affatus, lenire, multa docere, pleraque suadere: ita ea in cunctos affabilitate usus, priuata quosque uoluntate conciliat Atheniensibus. Necnon etiam casus quidam plurimum partes Atheniensium his quae narrabo causis, reddidit meliores. Composita nanque Pausania ita res erat, ut quicumque epistolae ad regem tulisset, neminem inde redire permetteret, necaret omnes, neque ullum occultae indicium rei sineret extare. Quod quidam ex tabellarijs animaduertens, rem secum reputando, uti erat suspicatus, epistolae sibi creditae aperit: certiorque inde fit legendo, de tabellariorum nece iam suspecta, ac statim eas ad Ephoros affert. Hi uero, quod epistolae ob signaculis refferatis sibi allatae fuissent, haud temere fidem adhibendam putant: tum postulantiibus rem certiori indicio sibi probari oportere, tabellarius pollicetur se proditurum Pausaniam ipsum, haud ambigue idemmet, quod in epistolis contineretur, consententem. Praefectus igitur in Te-
narium,

varium, atque in templo Neptuni considens, duplici circum sese tabernaculo sepit, atque in altero se collocat, in altero Ephoros: tum quibusdam alijs Spartiatis occulit. Mox Pausanias illuc ad eum properat, & percontanti qua nam causa eum ad Deorum aras supplicem confugere compulisset: respondens, conqueri multa cœpit, & eum accusare, quòd in epistola mandasset se à Persis necari. Tum Pausanias multa profari, pœnituisse eius rei se, ueniámque orare: tum obsecrare, obtestarique, uti ea occulta esse sinat: amplam spem, immensâque illi dona, si id fecerit, pollicetur. Hoc peracto, discessere à colloquio. Ephori uerò, quique cum eis erant, comperta palam ueritate, rem cum silentio habent. Cæterùm haud multo post, cùm iam Lacedæmonia potestas unâ cum Ephoris rem persequi iudicio statuisset, Pausanias id præsentens, ne ulla salutis spes esset, comperto flagitio extremum occupare præsidium studet, ad Deos in templum Palladis aneum confugit. Dubitantibus tum Lacedæmonijs, num fas esset, supplicem abstractum ab aris deposci ad supplicium: fama est, Pausaniæ matrem id templum petisse, taciturnamque intrasse, neque quicquam præterea illic agitauisse, quàm laterem, quem tectum secum attulerat, in limine templi deposuisse: moxq; hoc peracto, do-

mum se recepisse. Tum Lacedæmonios ma-
 tris iudicio & factis admonitos, aditus tem-
 pli omnes muro obstruxisse: atque ita per in-
 dia necessitatem consumpta uita, expirasti
 Pausaniam. Eius cadaver his, quorum inter-
 erat, permissum sepeliri. Verum numen uide-
 re supplicium salutis contra fas, iraq; ob id sua
 haud incertum signum dedit. Nam cum Lac-
 cedamonij Delphos ad oraculum capiendum
 misissent, à Deo responsum, oportere eos dea
 supplicem restituere. Quod cum nullo pacto à
 se ita uti iussum erat, fieri posse cernerent, Spar-
 tiata per multum tempus ambigua sententia,
 quid potissimum facto opus esset, solliciti fe-
 rebant. Consilio demum ad eam rem, qua li-
 cuit, initio, statuas duas Pausania areas ex-
 truxere, quas in templo Palladis pro suppli-
 ce constituerunt. Nobis uerò quibus in initio
 institutum est, per uniuersam narrationem
 aniuscuiusque uiri probitatem & gloriam,
 laudibus, quoad possumus, meritis prosequi,
 improborum contra scelera turpitudinemque
 digna detestatione conficere, Pausania pro-
 uitas & proditio minimè est silentio prater-
 eunda. Nam cui mortalium satis huius uiri
 insania posset esse admirationi, cuius cum cla-
 rissima in Graciam merita extarent, uictoria
 ad Plateas omnium seculorum memo-
 ria digna, tum pleraque alia præclara fac-

nora, cui rei, quo consilio tantis gestis partam gloriam, & incomparabilem auctoritatem posthabendam, abijciendamque duxit, nomen sibi uirtute illustratum, laudumque & meritorum conzeſtam undique gratiam, diuitijs simul & delicijs Persarum effeminato animo restingui, ac turpissimo impurissimoque scelere prophanari passus est. Quippe rebus secundis extra sese raptus, frugalitatem & austeritatem Laconicam contemptui habere: licentia uero, luxu, delicijsque Persici propense abuti: quem tamen minimè omnium, si quicquam egregij animi tenuisset, decebat, patrio ritu spreto, Persicos mores, quos sibi subegerat, alioquin & uirtuti perniciosos induere. Nec enim profecto, quod alijs referentibus per uanam opinionem acceperim, sed quod ipse experientia multa didicerim, pro rato asseuerare ausim: patriam Gracorum uita frugalitatem ab apparatu Persico, & propè perditam luxu Barbaria, haud mediocri ad uirtutem discrimine dissentire. Innata igitur uiro prauitas, ingeniumque suapte natura scelestum, non solum digno consecit eum supplicio, uerumetiam pessimam causam praebuit, extorquendi à ciuibus suis, quod in manutum erat maritimi imperij. Nam conspecta inter socios ueluti per utriusque collationem, Aristida grauitas, & admi-

nistrandi fides, tum singularis in subditos facili-
 tas, mitissimi quoque modestissimi que mores,
 omnique uirtute consuetudo refertissima, per-
 pulere omnium animos, ueluti uno adducto
 ob equitatem studio, Atheniensium imperium
 in se accipere, eisque perinde ac optimis ducibus
 sponte adherere. Vnde pratoribus ex Sparta
 ad eos missis, nil iam amplius obsequi, eorum
 imperata detrectare, contemnere iussa, ni-
 prorsus audire uelle, sed Aristidem omnes in-
 spicere, obnoxie imperanti adesse, prompti
 eius imperia capessere, atque ita sine periculo
 atque discrimine, scelere illius, istius uero uir-
 tute, maritimum a Lacedaemonijs est transla-
 tum Athenas imperium. Aristides igitur
 iam haud dubie totius classis Graecae princeps,
 statim consulit, & hortatur socios, ut adu-
 cato communi conuentu, in eo declaretur
 ac statuatur, in Delo publicum sibi ararium
 esse, pecuniásque omnes undique coactas ibi
 reponi iubeant. Tum aduersus suspectam de-
 inceps belli Persici eruptionem sese munus
 uelint. Prainde singulis urbibus uectigalia
 pro cuiusque facultate imperent, ita ut totum
 ad quingenta sexaginta talenta exigantur.
 Socys ad ea consentientibus, cum ad ratio-
 nem uectigalium distribuendam delectus o-
 primis ipse esset, adeo equa sorte eam rem du-
 duxit, ut ab uniuersis urbibus, quicquid ip-
 con

constituerat, absque ullius discrepatione comprobatum sit, ratumque ac sanctum habitum. Quo negotio cum rem omnium prorsus difficilissimam, ac penè incredibilem uideretur assecutus, in summa iustitia & aequitatis est habitus ueneratione, Iustique inde cognomen adeptus est. Vno itaque & eodem tempore incomparabilis Pausaniae impietas, rei Graecorum maritima ciuibus suis abstulit imperium. Praeclara contra Aristidae uirtus in omni genere, idem imperium, quod ante id tempus attingere minimè potuerant, Atheniensibus conciliauit. Hac igitur eo anno gesta fuere. Praefecto Athenis Phadone, Olympiade septuagesima sexta, qua stadio uicit Scamandrius Mitylencus: Roma consulatum gerebant Gaius Fabius, & Spurius Furius Manilius. Ea tempestate Leotychidas rex Lacedaemoniorum, anno regni sui uigesimo secundo mortem obiit. Cui succedens Archelaus, gesto duos & quadraginta annos regno, interijt. Item Anaxilas Rhegi & Zanclus tyrannus absimitur morte, cum in ea dominatione decem & octo annos expleset, eam tyrannidem adiit Miccythus, cum liberis mortui nondum per aetatem ad regendum idoneis, crederetur in tempore eandem restitutus. Hieron Syracusanorum rex post Gelonis mortem, fratrem Polyxelum cernens

plurima apud Syracusanum populum polles-
 re gratia, atque fore suspicatus regni insidia-
 torem, properat eum ex pedibus amouere.
 Milites itaque mercenarios exteri generis
 conducit, corpusque & munitiones regni suas
 tellitum multitudine stipat, eo ratus regni se-
 dem sibi fore stabiliorem, tutioremque. Cum ve-
 rò Sybaritæ à Crotoniatis obsiderentur, auxi-
 liumque à Syracusanis implorassent, magna
 militum multitudine conscripta, Hieron exer-
 citum cogit, quem Polyzelo fratri tradit, eo
 consilio, ut si eam Crotoniatis confereret, in-
 terficeretur. Polyzelo exercitum recusante,
 ob dictam fratris suspicionem, ira accensus
 Hieron, fugientem ad Theronem Acragan-
 tinorum tyrannum insequitur, atque ad eum
 expugnandum sese comparat. Post hæc Thra-
 sydeus Theronis filius, Himerensium urbi præ-
 fectus, cum insolentius & grauius a quo in
 eam urbem gereret imperium, Himerensium
 prorsus à se animos abalienauit. Qui cum ad
 patrem accedere, filiumque accusare mini-
 mè auderent, eum haud idoneum æquumque
 in ea causa iudicem sibi fore rati, ad Hie-
 ronem legatos mittunt, qui de intolerabili
 Thrasylæi in se imperio conquererentur: offer-
 rentque se urbem ei tradere statuisse, at-
 que aduersus Theronem una cum eo
 expeditionem profecturos. Hieron hæc

arbitratu Theronis posse sibi uoluntate cum
 pace conciliari, Himereuses ei prodidit, consula-
 taque eorum clam indicauit. Quae cum Theron
 diligenter inuestigasset, remque omnem, uti si-
 gnificata per Hieronem fuerat, comperisset,
 Hieroni conciliatur, & Polyxelo pristinam
 fratris reparat beneuolentiam & gratiam.
 Himereesium uero, eos qui aduersum se consi-
 lia ceperant, comprehensos, quae maxima tur-
 ba erat omnes iugulat. Hieron autem Catha-
 nenses, Naxiosque, urbibus suis eiecit, coloniasque
 eo dedit, quinque hominum millia ex Pelos-
 ponne conciens, adiectis totidem Syracusis.
 Cathaneamque immutato nomine appellauit
 Aetham, atque agrum illis uois solum Cas-
 thanisem uerumetiam magnam finitimi par-
 tem uite diuisit, suppletis illic decem millibus
 colonis. Hoc autem ab eo idcirco properatum,
 ut uonea sibi ad emergentes necessitates sub-
 sidiquam paratissima forent: simulque ut ex
 urb decem millium colonorum a se condita,
 praemia laudis que heroicis assequeretur. Na-
 xio uero & Cathanenses patria exutos, in
 Lectinos transcripsit, eamque illi sedem insti-
 tuti iussitque, uti cum incolis & ciuibus urbem
 colent. Theron Himereensibus iugulatis, cer-
 nere ea re urbem cultoribus exhaustam, Do-
 resi colonos ducit: tum ex alijs gentibus, qui-
 curae illi immixtae essent, inter cinium nomina

scribi mandat, ac pro ciuibus haberi. Hi quidem mutuis inter se muneribus præclare rempublicam administrantes, ad octo & quinquaginta annos usque progressi sunt. Post id tempus haud multo, Carthaginenses iam urbem à stirpe euertère, quæ ad nostram usque ætatem uastata, cultoribusq; penitus deserta permansit. Dromodide Athenis præfeco, consules à Romanis creati, Marcus Fabius, & Gneus Manlius. Eo tempore Lacedæmoni, cū ablatum sibi per tumultum & iniuriam ut uidebatur, imperium maritimum haud æquo animo pati possent, ira impacabili flagrante, grauius Græcos, qui à se defecerant, minis erere, atq; intentare, se pro meritis habituræ eorum curam, fidemq; proditam supplicij diu exacturos. Conuocato itaq; senatu, consulere inter se cœperunt de bello Atheniensibus ferendo, rei maritimæ recuperandæ causa. Im communi pariter conuentu habito à iunioribus & plerisque alijs, contentiosè agebatur, recuperandum omnino amissum imperium, recuperato, asserentes magnas sibi inde penias & ingentia uectigalia prouentura: in studia passim omnium ad rempublicam maiora fore, ac magis excitata, intentaque maiunij urbis: præterea priuatas familias halmediocre ad locupletandum, diuitiasq; paridas incrementum, per maritima negotia suscipitur.

pturas. Commemorabāt quoque antiquū oraculum, quo Deus iubebat eos cauere, ne claudum imperium gererent: nūq̄ aliud indicari oraculo, nil aliud intelligi deum uoluisse asserabant, quam quod presenti discrimine uersa retur. Claudum tum maximè sibi imperium geri, quod duo imperandi iura soli cum habere soliti essent, altero iam priuati, ueluti membro mutilata maiestate, reliquum ferrent claudiscando. Cum itaque ab omnibus fermè ciuibus in hanc pronè sententiam iretur, delataq̄ rursus ad senatum re, nemo credere posset quempiam in senatu fore tantæ audaciæ, qui contra illam sentiret, aut quippiam aduersus conari tentaret: senator quidam, cui nomen Oetimarides, ex genere Herculis, magna propter singularem uirtutem inter ciues habitus auctoritate, contra consulere, ac suadere ingressus est, rei maritimæ curam atque imperium Atheniensibus permittendum. Spartanis nequaquã usui esse, rerum maritimarum sollicitudine uexari, nil sibi inde formidandum, nil graue incumbere posse. Cumq̄ in hanc, tametsi aliena principio penitus ab re & omnium opinione uideretur, multas atque ipsam rem explicantes disserendo rationes attulisset, præterquam cuiusdam credibile uideretur, senatui populoq̄ persuasit. Tandem Lacedæmonij re inspecta, ceruentes & Oetimaridam nil ad gratiam

iam fictè, nil imperitè, uel dissimulanter, sed
 seuerè atque apertè, quæ ad rempublicam præ-
 starent proloquutum, cœptum de bello Athe-
 niensibus mouendo consilium relinquunt. Athe-
 nienses uerò in initio graue sibi bellum cum
 Lacedæmonijs pro re maritima fore rati, mal-
 tas ad id triremes ædificant, magnumq; pecu-
 niæ numerum congerunt, clementerq; & beni-
 gnè socios in omnibus muneribus & gestis has-
 bere student. Audita deinde Lacedæmonio-
 rum deliberatione, timore eius belli sublato, ad
 augendam excolendamque urbem mox studia
 conuertère. Præsfecto Athenis Acatesstoride,
 Romæ consules declarati C. Fabius, & Ti-
 tus Virginius. Horum tempestate Hieron Sy-
 racusarum rex, cum legati ad eum ex Cumis
 Italiae imploratum uenissent auxilium aduersus
 Tyrrhenos maris dominos, à quibus tum
 expugnabantur: contracta societate cum eis,
 ac bellum commune suscipiens, triremes qua
 ad eam rem satis uidebantur, eis subsidio mit-
 tit: earumq; prætores Cumas aduecti, cum eius
 urbis incolis agmen iungunt: in aciemq; uni-
 descendentes, cum Tyrrhenis configunt, in-
 gentisque certamine conferto, uictores Siculi
 compressere Tyrrhenis uires. Tum Cumanis
 terrore simul & periculo liberatis, Syracusas
 repetunt. Menone rem Atheniensium geren-
 te, Romani consules creant Lucium Aemi-

lium

lium Mamercum, & C. Cornelium Lentulum.
 In Italia tum bellum feruebat inter Tarenti-
 nos & Iapygas: nam diu atque assidue de si-
 nibus agri inter se certantes, diuersis ultro ci-
 troq; perciti causis, per leuia perpetuo certa-
 mina contendere, alternisque uicissim iniurijs
 alter alterius uires iramque laceßere, quo ma-
 gis in dies ac magis utrinque uastati priuatis
 direptionibus agri. Crescente paulatim per
 priuata mutuo bella & caedes mutuas, qua cre-
 bro edebantur, utriusque populi discordia, pu-
 blica tandem maiestas utriusque in iram par-
 temq; iniuria fracta, nec iam turmatim pro-
 cursare, sed palam ad decernendum iusta acie
 sese utrinque uiribus omnibus comparant. Ia-
 pyges igitur habito suorum delectu, magnum
 finitimorum socio nomine numeru adsciscunt,
 exercitumq; ad uiginti hominum millia com-
 pleuere. Tarentini audita exercitus in se ar-
 mati multitudine, delectum ciuium habent.
 Tum a socijs Rhegynis magnam accipiunt ma-
 num. Descendentibus utrisque in aciem, conse-
 ritur atrox pugna, in qua cassis iam acie ple-
 risque, uix tandem Iapyges uictoria potiuntur.
 Victi ac prostrati hostes, in duas partes fuga
 directa, diuersi rapiuntur: pars Tarentiu agmi-
 ne precipiti, pars Rhegyum contendunt. Iapy-
 ges confestim duo similiter agmina ad terga
 fugientium cadenda dirigunt. Alterum Ta-
 rentin

rentinos premere properat, quibus cum breue
 spatium fugæ daretur, magna occurrētium &
 resistentium multitudo cæditur. Qui Rhegynis
 insisterant, tanta præcipites contentione sunt
 insecrati, ut cum illis simul intra mœnia irrus-
 perint, atque illo impetu momentoq; sunt urbe
 potiti. Anno post ea gesta, præfectus est A-
 theniensibus Chares. Romæ creati consules,
 Titus Minutius, & C. Oratius Pulcher. tum
 apud Helios agebatur Olympias septuagesis
 maseptima, in qua stadio uicit Dandes Argi-
 uus. His magistratum gerētibus, Theron Acra-
 gantinorum princeps interyt, sextodecimo sui
 principatus anno, cuius filius Thrasydemus im-
 perium suscepit. Theronis itaq; mortui memoria
 ob singularem imperandi modestiã, & præcla-
 ram uirtutem (nam in concilianda sibi ciuium
 per bonas artes gratia uitam omnem consum-
 pserat) heroicis laudibus & ornamentis im-
 mortalibus est commendata. Eius filius etiam
 dum pater uiueret, nimia ferocia crudeliq; ac
 carnifico spiritu feruebat: mortuo patre iam
 per imperij licentiam & ingenium sedum,
 discussis legibus urgere cepit dominatione di-
 ra patriam. Ex qua re ab alienatis mox à se
 subditorum animis, nil sibi fidum habere, nil
 tutum: perinde ac inter hostium insidias assis-
 dua solitudine uexari, circumspicere omnia,
 singula quæque pro suspectis ducere, uita eius
 inhu

inhumanisq; mores cunctis passim summo odio
 haberi. Inde haud diu post, innata prauitatis
 & ingenij mali praemia digna retulit, rebus
 eiectis suis, uitaeque uiolentiſſimè rupta. Nam
 post mortem Theronis, multis militibus mer-
 cede conductis, delectisque Acragantinorum
 atque Himerensium habito, copias coegit ad
 uiginti millia hominum, equitum peditumque,
 quos aduersus Syracusanos in expeditionem
 ducere pararet. Hieron coacto atque instructo
 haud impari exercitu, contra Acragantum
 profiscitur, ibiq; certamen atrox conferitur:
 ac Graecorum plerique, uti Graeci Graecis ad-
 uersi ordine instructo dimicabant, cecidere. Su-
 periores in ea pugna Syracusij fuere, quorum
 ad duo millia desiderati sunt: hostium uero
 supra quatuor millia caesa. Hoc congressu, re-
 bus suis afflictis, Thrasydemus iam sibi diffi-
 dens, imperio excedit, & ad Megarenses
 profugit, cognomento Myscos, ibique mortem
 sibi ipse consciuit. Acragantini populari sta-
 tu rem suam componentes, per legatos ad Hie-
 ronem missos pacem impetrant. In Italia Ro-
 manis aduersus Veientanos feruente iusta
 acie, ad Crumeram pugnatum est: in qua Ro-
 mani uicti, magnaq; eorum multitudo (ueluti
 quidam autores sunt) cecidere, qua pugna Fa-
 bios trecentos eadem gente ortos, & eadem
 (uti nomen quoque unum indicat) familia,

constat omnes propè ad internecionem eius familia cecidisse. Hæc igitur eo anno gesta fuere. Præfelo Athenis Prexiergo, Romani consules creant, Aulum Virginium Tricesimum, & C. Serulium Structum. His consulibus, Helia gens prius per multa tempora plerisque sparsa urbibus, cum uaria loca incolerent, unam ex omnibus urbem confluant, commigrantq; undique in eam omnes, quam Elim nominant. Lacedæmonij uerò cernentes Sparta nomen & gratiam solitam obducis Pausania impurissimam prodicionem, admodum reiectam, ac sedè pollutam, tum suo probro famam fidemque Atheniensium sublata in primis haberi, quod nullus eius urbis ciuis ulla unquam prodicione gentis patriæque suæ dignitatem lesisset, conabantur artibus omnibus, parem nomini Atheniensium calumniam inurere. Cum itaque Themistoclis autoritas & fides plurimum pollere uideretur, eiusque nomen celebre, ac uirtute illustratum, prodicionis eum insimulant: crimini dantes, quod sibi cum Pausania summa consuetudo amicitiaque fuisset, unà cum eo commune de prodenda Xerxi Græcia consilium inisse. Multa præterea ad hæc disserere amulos eius hortari atque incitare. Ad eum accusandum tabellas indiciaq; prodidere quædam: quibus ostendebatur, Pausaniam con-

cepta iam intra se Gracia prodicione, insidias illas, consiliaq; omnia Themistocli communicasse, uarijsq; cum propositis premijs adduxisse, uti communi uoto atque arte rem aggreffi prosequerentur. Themistoclem tum quidem haud conditionem accepisse: sed neque uirum amicum, quod parisi propè criminis fuit, tanti sceleris reum prodere uoluisse. Caterùm tametsi tantis autoribus accusaretur Themistocles, se se eo crimine cum clarissimè purgasset, per iudicia absoluitur. Ac initio quidem, post iudicium illud plurima eius uiri gratia apud Athenienses pollebat: quippe cuius summè propter clarissima gesta charus erat. Post uerò quosdam timor & suspicio potentia ipsius, plerosque etiam gloria inuidia rerum gestarum, meritorumque omnium oblitos fecit. Eius itaque potentiam & elationem deprimere, tum obscurare & demoliri prudentia nomen nituntur. Primùm suffragijs ex lege in eum exactis, quod Ostracismus uocitatum est, ipsum ex urbe eijciunt. Hoc nanque iudicij genus lege sanctum Athenis habebatur. Post deletos à Pisistrato tyrannos, res ita per legem agebatur, ut unusquisque ciuium nomen illius in testâ scriberet, qui per potentiam ad popularem statum euertendum proximus uideretur, in quem plures demum testæ fuissent scriptæ, eum patrio solo excedere, & quindecim annos exilium

exilium agere cogebant. Hoc uerò ab Atheniensibus cautum institutumque uidebatur, non utique tam ad puniendam prauitatem, quam ad reprimendam coercendamque potentum ambitionem, superbiæque occurrendum, ut exilio fratelli discerent in ordinem inter ciues consistere. Themistocles itaque ea suffragiorum lege, patria eiecctus, confugit Argos. Audita re, Lacedæmonij eam uoti assequendi sibi à fortuna oblatam occasionem rati, ad inurendam Themistocli, quod uidelicet queritabant, calumniam, legatos rursus Athenas ad accusandum eum denuò mittunt, reum esse, quòd cum Pausania de prodicione conspirasset: tum oportere, aiunt, in publicas Græciæ iniurias animaduerti non iudicio seorsum priuato Atheniensium cuiusquamue populi: uerum in communi Græcorum conuentu eas causas cognoscendas, quod eius tempestatis institutio consueuerat. Tum uerò Themistocles percipiens Lacedæmoniorum studia ad eum calumniandum, gloriàmque Athenarum deprimeendam atque obscurandam, obnixius intentans nec Athenienses minori contentione ceruicibus ad deprecandam culpam paratos, suspicatus est sese proditum iri, in communem consensum iudicioque sistendum. Alia ex parte consideratis iudicijs, quæ iam quidem ab iustitia aliena & corrupta ad gratiam & libidinem

Lacedaemoniorum uersari coepta erat, quod
 & ex multis alijs, tum ex iudicio nuperimè
 in se habito compertum habebat: ex his præ-
 terea quæ de Atheniensibus & Argiuis in-
 dicarant, adeò nanque eius iudicij principes
 inuidia in Athenienses flagrasse constat,
 ut cum plures reliqua Græcia tota, Athenien-
 sium triremes in bellum armata uenissent, nul-
 lo tamen è ceteris præstantiori honore meri-
 tione dignas censuissent. His rationibus exem-
 plisque deterritus Themistocles, haud sitèdum
 rebatur: nil in iudicijs tuti præsidij, nil fidei
 firmæ, quo recti quicquam sperari posset, pro-
 spiciebat, præsertim quod ex desperatione pri-
 ma Athenis habita, indicia quedam & ar-
 gumenta ad accusationem secundam capta-
 rent Lacedaemonij. In defensione nanque illa
 Themistocles epistolas à Pausania ad se mis-
 sas confessus est, quibus eum sollicitatum cons-
 stabat ad conspirandum, & prodicionem com-
 muni negotio prouehendam, atque hoc maximo
 tum indicio & argumento fretum concessisse.
 Pausaniam, nil tantopere suasionibus adhor-
 tationibusque apud se usurum fuisse, nisi in pri-
 mis ueritus esset, sese pro sua dignitate & so-
 lita constantia, coepta quæcunque sua interrump-
 turum. His itaq; deterritus, ueluti dictum est,
 rationibus, ex Argis profugit ad Admetum
 Molossorum regem, ad aras itaque Vestæ con-

fugiens, supplicem se prae-
cipio benignè ut amicum excepit, charumq; ha-
bebat: & hortabatur bona spe eſſet, in ſe ſidem
omnem ponat, ſibi deinceps ſalutem ſuam cu-
ra ſumma fore. Ceterum ubi à Lacedaemonijs
ſolemnis legatio ad Admetum uenit, quae cum
palam dedi ad ſupplicium depoſceret, appel-
lantem proditorem, euerſorem, ac peſtem Gra-
ciae: ſi dedere recuſaret, ſibi bellũ ab uniuerſa
indici Graecia, expeſtandumq;. Rex hinc mi-
nis perterritus, illinc miſericordia & religio-
ne ſupplicis tactus, ignominiamq; proditionis
deuitare in primis ſtudens, hortatur Themifto-
ciem, ut quàm raptiſſimè clam Lacedaemonijs
inſcijs ſe inde proripiat: magnumq; auri po-
dus ad auxilium fugae, comiteatumq; tribuit.
Ille undique eiectus, accepto auro, rege cu-
ſta ſibi quo tuto facileq; ſe eripere poſſet, ſep-
peditante, noctu ex Moloſſis profugit. No-
ctus uerò inter fugiendum duos iuuenes gen-
te Ligures, negotiationibus & mercatura opti-
ram dantes, ac propterea marium itineris quo-
expertos, cum huſ fugit. Lacedaemonios latuit
per nocturna raptus itinera: & iuuenum ita-
que beneuolentiam, duce & opera ſolertiſſi-
aſiam tandem peruenit. Quò cum ueniſſet,
ad quendam ſuam priuatum hoſpitem, ucto-
ſumq; amicum ſe recepit, nomine Lyſichiden-
fam: celebri, & opibus potentiſſimum: mar-

mam uerò Lysihides Xerxis regi familiaris
 tatem & gratiam sibi conciliauerat, quod in
 transiecta & profectioe exercitui uniuerso
 cibaria commeatuq; tribuisset. Hac itaq; cum
 rege fretus consuetudine & gratia, tum ma-
 xime cupiens hospitis salutem tueri, Themisto-
 cli pollicetur, se cunctis in rebus auxilio futu-
 ram. Postulanti tam Themistocli, ut se ad re-
 gem duceret, principio recusauit: uexeri maxi-
 mē se, ne ad penas & supplicia ob gesta &
 male merita in Perſas, deposceretur. Vbi uerò
 rem secum diligentius tractasset, considerans
 quid potius esset, uoluntati hospitis parere sta-
 tuit: consilioq; quodā solertia mirè inuito, illum
 incolumē, tutoq; per omnia Perſidis, quā trans-
 iturus erat, loca perduxit. Nam cum Perſis
 esset consuetudo, mosq; iam pridem institutus,
 si quis ad regem pellicem duxisset, eam curru
 obiectam uelut undiq; clauso, neque occur-
 rentem quempiam impedimento esse, seu quid
 id foret scrutari uel percunctari, neque eius
 qua duceretur aspectum petere auderet: hac
 arte & occasione arrepta, Lysihides rem ag-
 greditur. Fabricato magnis sumptibus curru,
 ac speciosissimis uelis undiq; circumtecto, The-
 mistoclem illi imponit: ita tutissimo expedi-
 tissimoq; itinere saluus ad regem perducitur.
 Quo cum primum cautē et circumspectē ser-
 monem habet, silem; ab eo exigit, se nullam

vim uel iniuriam uiro inferri passurum: tum
 eum ad regem adducit. cui cum praeuisset rex
 sui alloquendi facultatem, ac ab eo didicisset,
 nullam à se Persis illatam iniuriam, supplicio
 ac poena liberat. Cum uerò prater opinionem
 se ab hoste salutem impetrasse cerneret, secu-
 risq; deinceps confidere cepisset, in maiora cura-
 sus his causis pericula reuoluitur. Mandane
 filia fuerat Darij, eius qui magos deleuerat
 Proxima Xerxe soror: huic ingens apud Persas
 autoritas & gratia habebatur, qua filijs
 interemptis orbata, quo tempore classis Per-
 sica afflucta est à Themistocle, mœrore inde im-
 pacato, necem filiorum lugens, magnam sui con-
 sciuerat in multitudine misericordiam, propter
 extremam orbitatis calamitatem. Hac itaque
 cum audisset Themistoclem illuc aduenisse, re-
 pentè iniuria rapitur, ueste lugubri, miserabi-
 lis multis lacrymis fratrem precari atque insta-
 re, ne suorum natorum cadem sinat inultam à
 sauisimo hoste, quem in manu haberet, suppli-
 cium sumat. Post ubi se non audiri percipit,
 ad optimos quosque Persarum se confert, am-
 bitque precibus omnes, postulans Themistoclem
 per eos ad supplicium deposci. Multitudine
 concitata, toncursuq; in curiam facto, cum ma-
 gnis turba clamoribus Themistocles deposco-
 retur, rex respondit, se principibus Persarum
 de ea re iudicium institaturum: tum quicquid

illi iudicassent, id permissurum. Quod cum omnibus equum uideretur, assensu discedunt. Dato temporis iusto ad iudicium parandum interuallo, Themistocles interea linguam Persicam discit: ac sermone Persico sese obiecit criminibus purgans, pro insonte habitus poena liberatur. Rex uiri salutem gratam habens, praclaris eum donis ornat. Nam uxorem ei tradit ex Perside, genere honesto ortam, formaque praestantem, tum moribus pudicis, & honestate praecipua. Domestica praeterea ad seruitia & ministeria multitudinem addit, omnimodamque suppellectilem, ac reliquos, qui ad usum & delicias facerent sumptus suppeditat. Tres namque eius ditioni subiecit urbes, quae ad necessitates uita administrandas habebantur idoneae: Magnestam ad flumen Maeandrum sitam, omnium Asiae totius urbium frumento feracissimam, qua sibi panem conficeret. Caterum Myontia ad obsonium, piscium copia, quippe quae mari iuncta sit, praestantem. Lapjacum agro uitibus consito, cultam unde uino afflueret. Themistocles itaque terrore iam liber, eo quem sibi Graeci incusserant, atque ab his (facinus sane detestabilis ingratitude, & extrema prope nequitia) patria expulsus, quos meritis incomparabilibus ornat, exceptus contra ex fuga ab his, quos maxime laeserat, eas urbes incolebat, uitam in sum-

na rerum fructuumq; omnium copia tranquillo
 lam ducens. Post in Magnesia moritur, dignis
 ac praestanti sepulchro fucere condita eius ossa
 monumenta cuius ad haec usque tempora ex-
 tantia conspiciuntur. Sunt inter scriptores qui
 dicant, Xerxem, cum rursus in Graciam co-
 pias traicere cuperet, multis orasse, atque ad-
 duxisse Themistoclem, uti secum ad id bellum
 proficisceretur: nec renuisse regi iussa Themi-
 stoclem, sed eo pacto id annuisse, rege iururan-
 do adactlo, quod in Gracos absq; Themistocle
 non duceret copias, moxque iuramento prolato,
 taurum sacrificantis more iugulasse, atque illi
 co poculum taurino sanguine plenum hausisse,
 confestimq; expirasse. Ita ea arte Xerxem a
 profecione instituta reuocatum iurisiurandi
 ligione, eo mortis genere Themistoclem honesti-
 simè prudèntissimèq; sese incumbenti ignominia
 subduxisse, ac fidem in rebus Gracis integerrimè
 à se ministratis suam ostendisse constantissi-
 mam. Nobis autem isthac latius prosequenda
 sunt, cum ad mortem peruenimus praestanti-
 simi omnium Gracorum viri: de quo iam à mo-
 ris quasitum comperi, num ob iniuriam patri-
 reliqua'ue Gracia illatam, culpa conscius ad
 Persas confugerit: an magis conciuces sui, ex-
 triq; Graci, clarissimis eius in se beneficiis obli-
 xij, per ingratitudinem coegerint benefi-
 etori

Florem suum extremos labores pati, atque in-
 sperata subire pericula. Quod si cui sine in-
 uidia ingenium viri gestaque praeclara contem-
 plari libet, diligentérque rem perquirere,
 compertum utique habebit, hunc uirum om-
 nium quos in ducibus praedictis rerum memos-
 ria celebramus, longè praestantissimum. Quae
 propter cuique praefecto dignum uidebitur ad-
 miratione, quòd tanta rerum gestarum glo-
 ria clarum, tamque excellenti ingenio uirum,
 ciuitas sponte à se eijcere properarit, tan-
 tòque ciue carere quàm uti maluerit, tum ma-
 ximè, cum eius operam tempestas postulare
 uideretur. Nam cum res Spartana pollens
 ingensque constaret praeteris, atque Grae-
 cia classis uniuerse imperium summum esset
 penes Eurybiadem, cuius alterius artibus con-
 filijsq; potuisset ex illorum manibus ea gloria
 extorqueri, què praeterea aliam memoriae pro-
 ditum legimus, qui uirum solū facinoris admira-
 tione ducibus, imperatoribusq; reliquis omniū
 seculorum praeferi cunctis meruerit, quiq; ur-
 bem suam Graecis urbibus, Graecos Barbaris
 dederit esse superiores? Cui unquam impera-
 tori pauciores rei bene gerèda occasiones, ac gra-
 uiora simul pericula sese obtulere? Hic aduersus
 coactam in Graecos totius Asiae potesta-
 tem, re tum demum Graeca periclitante, pro
 sua patria instructus, atq; in certamen descen-
 dens,

dens, uictoriam pugnando adeptus est: hic opti-
 ra sua, consilijsq; rem, atque opes patriae in pa-
 ce firmavit, & auxit mirum in modum: hu-
 bello periculosissimo incumbente, eam libera-
 uit. Huius unius consilium de ponte ruendo, pe-
 des tres hostium copias dimidia ob eam rem
 parte sublata repressit: quo Graeci pugna tole-
 rabilior, ac uictoria facilior est habita. Postre-
 mō si rerum à se gestarum magnitudinem con-
 templari libet, & singula quaeque discutere,
 haud obscure constabit, cum spretum inui-
 ria inieclumq; à ciuibus: tum ciuitatem, cui per
 illius praecleara facinora ingens gloria parta
 fuerat, quaeq; merito ut doctissima omnium ho-
 nestissimaq; putaretur, ab eo accepisse uideba-
 tur, ad id magna monumenta difficillimo im-
 perio, in eum ciuem uisa est sauisimas senten-
 tias exercuisse. Ceterum citra Themistocli
 uirtutes laudesque commendandas, quanquam
 latius admodum, idcirco tamen euagati sumus,
 quòd indignius nimis uidebatur, tam egregias
 & incomparabiles uiri uirtutes silentio pra-
 terire. Per idem tempus Mycithus in Italia
 Rhegijs & Zanclis dominus, urbem Teuxonta
 condidit. Praefecto Athenis Demotione, à Ro-
 manis consules creati, Publius Valerius Pu-
 blicola, & C. Appius Rufus. His consulibus,
 Athenienses imperatorem deligunt Cimo-
 nem Mylciadis, cui exercitum satis magnus
 tradit

tradunt, iubentque uti in maritima Asia traducat, ac urbibus nominis Græci socijs auxili-
 um ferat: si quas adhuc Persicis presidij's
 oppresas deprehendat, eas uendicet in liber-
 tatem. Hic assumpto exercitu, classem conscen-
 dens, propter Byzantium nauigat contra ur-
 bem Eiona, quam pugnando capit. Scyrum
 quoque, quam Pelasgi & Dolopes incolebant,
 obsidione expugnat. Hanc pro Athenien-
 sium fundo constituit, agrumque sorte ducta di-
 uidit. His gestis, res maiores animo aggressus,
 redit in Pirea, delectis, & assumptis inde
 alijs triremibus ad priorem classem: conges-
 sitisque uectigalibus & com meatu, quantum
 ad rem satis uidebatur, inde cum ducentis tri-
 remibus soluit. Caterum accedentibus post,
 quæ ab Ionia ceteris omnibus missæ fuerant,
 trecentas duxit. Hac itaque classe coacta, na-
 uigat in Cariam: ibique eo uersante, maritima
 urbes, quacunque à Græcis incolebantur, illi-
 co. defecere à Persis, imò fermè momento om-
 nes: in quibus uerò diuersis incolæ gentibus
 habebantur, presidiaque Persica, eas per uim
 adigeni obsedit, urbibus Caria in potestatem
 redactis. In Lyciam deinde traiciens, popu-
 los sibi simili arte & bello adductos recipit:
 tum socijs nauis imperat, his qui semper in so-
 cietate & officio permanserant, classemque
 maiori augebat numero. Caterum Persa delectis

ex nominis sui populis habito, copias pedestres parant: tum nauticum ex Phœnicia, Cypro, Ciliciâque exercitum cogunt. His dux & imperator creatus Tithracistes, filius Xerxi spurius. Vbi uerò Cimoni satis exploratū fuit, classem Persicam apud Cyprum uersari, confestim in Barbaros nauigat, pugnamq; haud trepide, cum ducentis quinquaginta nauibus aduersus trecentas quadraginta cōserit. Cūque acriter pugnaretur, utraque classe ferociter ac strenue dimicante, tandem ad Athenienses uictoria inclinata est, ac pleraque hostium naues discussæ periere, supra centum cum uiris ipsis captæ: reliquæ incolumes in Cyprum se recipiunt, ibique milites relictis in statione nauigij uacuis, in terram confugiunt: ita naues defensoribus uacua, in manus hostium integra omnes ueniunt. Eis gestis, Cimon satū ea confectum uictoria ratus, properè cum tota classe in copias hostium pedestres tendit, quæ ad Eurybanta fluuium in castris agebant, consilioque per fraudem ludificandi hostes inito, tum parata occasione, fortissimos quosq; ex suis in naues Persicas, quas ceperat, construit, triarijque & reliquo ornatu Persico componit, tum ad Barbaros nauigare iubet. Barbari ueluti ad nauigante quam nuperrimè emissam nouerant, sua classe, figuris nauium & ornamen-

tū ipsi suis decepti, triremes suas aduentare cre-
 diderant: ita Athenienses hostes pro amicis
 imprudenter excipiunt. Nocte iam prospere
 Elum rerum inuolunte, Cimon milites in litus
 exponit: qui pro amicis accepti, repente in ca-
 stra Barbarica irrumpunt: tumultūque per
 stationem inter Persas ingenti excitato, Ci-
 monis milites obuios quosque cadunt: alterum
 Barbarorum ducem Pheredantem, filium Rhe-
 gū germani, in tabernaculo occupatum ob-
 truncant: reliquam turbam uariè miscentes,
 alios necant, uulnerant alios. Postremò o-
 mnes re inopinata percussos attonitosq;, in su-
 gam uertunt. Caterum stupore & rei tam
 repentina suspicione longè abesse uidebantur,
 nec cuiquam id ab exercitu Græco fieri credi-
 bile erat, cum nullas iam pedestres copias us-
 quam Græcos prauiſse comperitum haberent:
 uerum Pisidas finitimos sibi iam pridem inſen-
 sos opinabantur manu clam coacta tale faci-
 nus adortos. Ita hostium agmen à continen-
 te inſtare credentes, ad naues confugiebant,
 ueluti ad amica & proxima in re tam an-
 citi praesidia. Caterum nocte inualescente,
 atq; obscurante paſſim omnia, cum nullo lumi-
 ne luna tunc umbra appareret, confusione or-
 dinum, & incognita rei causa, maiori tumultu
 cuncta miscebantur: atq; ita uexatū undique
 Barbaris, ingēs cades paſſim edebatur. At uerò
 Cimon

Cimon milites antea præmonitos fecerat, quo
 primùm loco facem sublatam uidiſſent, eò con-
 currebant omnes. Tum ueritus, ne ſparſis mili-
 tibus, & ad eadem prædàmque intentis, ali-
 quid aduerſi (uti res belli fert) oboriretur, ad ſi-
 gnum ad naues in tempore extulit: equo conſpe-
 cto, mox milites dimiſſa præda cura, illuc un-
 diq; omnes reuocantur. Poſtera die trophæum eius
 rei erigitur: inde duabus uictorijs clariffimis,
 altera pedestri, altera nauali certamine potiti,
 nauigant in Cyprum: res sanè admiratione di-
 gna. Nam ad hæc uſq; tempora eſt inauditum,
 res tantas una die terra mariq; conſectas. Ci-
 mon uerò peritia rei militaris ſimul & uir-
 tute diuulgata, rerum optimè geſtarum fama ce-
 lebre paſſim nomen habebat. Nec inter ciues
 modò, ſed per uniuerſam Græciam eius facta
 extollebantur. Trecentis nanque triremibus,
 & nauibus quadraginta hoſtem pugnando ſpo-
 liarat. Captiuos ſupra uiginti miſſa ducebat,
 ingentem præterea pecuniam. Caterum Perſæ
 bus ſuis duplici clade afflictis, alias ruruſ
 triremes ædificat, multo prioribus plures, quæ-
 pe quibus Athenienſium opes, & incrementa ſu-
 midini iam eſſe cæperant. Ex eo nanq; tempo-
 re res Athenienſes magna ſimul pecunia, &
 gloria bello & uirtute parta, maximè poſſeri
 & uigere cæperunt. Populus Athenienſis do-
 cimam ex eorum ſpolijs delectam deo dedicat.

scriptionemq; loco ubi ea reposita sunt, talem
 incidi iussere:

Europã ab Asia separat mare fluctibus, ex quo

Visq; hominum cæcis bellica Martus agit.

Nullum tale aliquid terraq; mariq; patratum

Contigit, ut quisquã uincat utrunq; simul.

Nisi Cypro Medorum acies cæpere, mariq;

Centum Phœnicæ abripuerat rates

Milite completas. Quo factò, plurima belli

Regna manu capiunt, gloria parta manu.

Ist hac igitur anno eo gesta fuere. Caterum præ

fecto Athenis Phœnx, Romæ delecti consu-

latum adiere Lucius Furius Mediolanus, &

Marcus Manilius Bassus. Ea tempestate in-

gens quædam & incredibilis calamitas rebus

Lacedæmonijs irruit. Nam in Sparta complu-

res domus magnis terramotibus concussæ, fun-

ditus corruere: supraq; uiginti millia, Sparta-

nos fama est, ruinas obritos interisse: ac dein-

ceps assidue per multum tempus urbe ita terra-

motu concussæ, ruentibus edificijs, multa morta-

lium corpora cadentium murorum mole obru-

ta expirasset: tum rerum opumq; & supellectilis

cuiusque generis haud parua per domos quan-

titas soli tremore absumpta. Huius malis ueluti

numine quodam infesto & supplicia sumente,

affligi uidebantur. Alijs præterea periculis ope

mortalium adacti sunt. Eilotes namq; & Mes-

senij Lacedæmonijs iam pridem insons, princi-

pid iras silentio & quiete habere, opibus &
 uirtute Spartanorum deterriti. Post ubi ma-
 gnam eorum per terramotus interisse multi-
 tudinem rescuere, sublatis animis, contempta
 reliquorum paucitate, sauire palam cœpere: ac
 confederati, uiribus coniunctis bellum cœteris
 Lacedæmonijs inferre. Archidamus uero Lac-
 cædæmoniorum rex, prudentia sua ruinis ter-
 ramotuuum ciues suos eripuit, & bello inua-
 dentibus hostibus generosè & impigriè occur-
 rit. Nam cum primum terræmotus concussio sa-
 uire atque urbem premere cœpisset, primum
 omnium, ereptis omnium ex urbe generum ar-
 maturis, in campos sub apertum cælum pro-
 perauit: reliquisq; ciuibus mandat idem fa-
 ciant, ac sequantur. Cui cum paruisent Spar-
 tiatæ, hoc consilio, qui terramotuuum riuus su-
 perfueraut, saluantur omnes. His itaque coactis
 atque instructis, Archidamus contra eos qui
 se defecerant, arma mouere parat. Cæterum
 Messenij cum Eilotis coniuncto agmine, pri-
 mum Spartam adoriuntur, se facile eam cap-
 suros rati, quòd defensoribus desertam aud-
 rant. Vbi compertum habuere, eos qui terræ-
 motibus superfueraut, cum Archidamo rege in
 Elos armis, ac pro tuenda patria adesse ad-
 riculum omne paratos, ab incepto desistere.
 Tum quendam Messenias locum munitum
 cupantes, inde assiduis emptiombus tot-

inceſſere Laconiam ſtatuunt. At uerò Spar-
 tiate ad Athenienſium opes confugiunt, ſub-
 ſidiaq; ab eis impetrant: necnon à reliquis ſo-
 cijs undiq; coacta manu, parem hoſtibus exer-
 citum cogunt, ac principio quidem multo ſupe-
 riores hoſtibus uires habuere. Poſt uerò ſuſpi-
 cione percuſi, ne Athenienſes tranſirent eo
 bello per proditionē ad Meſſenios, eos à ſocijs
 eius belli armis dimittunt, aſſerentes ſibi reli-
 quorum ſociorum copias ad incumbēs pericu-
 lum propulſandum ſatis fore. Athenienſes di-
 miſſi, ſeſe ignominioſe contemptos rati, tacitū
 quidem abire. Poſt uerò graui in Lacedæ-
 monios indignatione cōcepta, ab alienatis iam
 palām animis, magis ac magis in dies odia atq;
 ira accendi. Na hinc inimicitie atq; diſcordiæ
 exorta origo, poſt adeò paulatim coaluit, ut
 ipſas etiam ciuitates ad extrema odia & pe-
 ricula excitarit: que bella poſt inter ſe grauif-
 ſima concitantes, uniuerſam penē Graciā ma-
 gnis ac uarijs calamitatibus afflictauere. Ve-
 rùm de his in tempore idoneo ſeorſum ſingula
 queq; preſcribere in animo eſt. Cæterum La-
 cedæmonij tum cōtra Iithonem cum manu ſo-
 ciorum proſecti, eam obſedere. Eilote uerò in-
 ſenſis prorsus in Lacedæmonios animis, Meſ-
 ſenios ſocia manu adiuuabant: nunc quidem
 uictores, nunc uicti certare. Eaq; bello cum
 nec decerni, nec componi inter eos poſſet, decem
 annos

annos uariè sese uexarunt mutuis iniurijs & cladibus. Post ea gesta Athenis præerat Thucydides: Romæ consules creati Lucius Aemilius MamerCUS, & Lucius Stadius Iulius, Olympiade septuagesima octaua, qua stadio uicit Parmenides Posidoniates. Ea tempestate inter Argiuos & Mycenos bellum his causis ortum est: Mycenæi ob antiquam patriæ suæ dignitatem & gloriam sublatis, subesse ac parere Argiuis cum reliquis in Argo urbibus indignabantur. Caterum seorsum suis legibus atque institutis componentes sese, nulla in re Argiuos audire: contendere insuper de Iunonis sacris & templis, agonemque Nemaum postulare sibi decerni. Ad hæc cum Argiuis decretum esset, principio ad Thermopylas cum Lacedæmonijs minime arma iungere, nisi sibi pars quædam in ea re imperij designaretur. Sols Mycenæi ea expeditione cum Lacedæmonijs militauere. Postremò penitus suspicose inuaserat Argiuos, ne forte crescentibus operibus, antiquo cuiusmodi urbis argumento gloriæ Mycenæi in certamine de imperio Argiuis uenirent. His causis inter se discordes, iam pridem per multum tempus uirtute multa contra alteri alteris obniti. Tandem Argui occasionem rei conficiendæ sibi sublatam rati, cum Lacedæmonias res ipsas fideles admodum cernerent, nec ullo pacto posse se salutis suæ periclitanti intentos, Mycenæ

auxilio

auxilia mittere, ex agris undique & socijs ur-
 bibus copias cogunt: quas ad bellum expeditas
 ducunt in Myceneos, & acie iusta pugna com-
 missa eos fundunt, atque intra mœnia compul-
 sos includunt, urbemque obsidere pergunt. Cæ-
 terum Mycenei per aliquod tempus haud segnis-
 ter obsidentibus resistere: diuturno tamen bello
 fracti, defatigatis animis, cum subsidia à La-
 cedæmonijs eo mitti nequiverint (quippe qui
 suo bello occupati, ac terramotu afflicti, extrea-
 ma patiebantur pericula) nec alios haberent
 socios, unde spes daretur, deserti auxilijs ui ca-
 piuntur. Argiui urbe potiti Myceneos omnes
 seruitute damnât, decimamque eorum dijs de-
 dicant: tum Mycenæ euertunt, urbem quidem
 seculis & temporibus præcis felicem, magno-
 rumq; eductricem uiroꝝ, præclaris gestis ce-
 leberrimam, ea extremum calamitas obruit,
 quæ ad ætatem usque nostram deserta habitas-
 toribus permansit. Isthæc eo anno gesta traduntur.
 Præfetto Athenis Lysistrato, à Romanis
 consules creati, L. Pinarius Mauerntinus, &
 P. Furius Philosophus. Eorum temporibus Hieron
 Syracusanorum rex cum Syracusis accersisset
 filios Anaxilæ Zanclis quondam domini,
 magnis eos donis ornatos commonefacit, docetq;
 quanta à Gelone in eorum parentem benefi-
 cia collata fuerint: tum hortatur, cum iam uir-
 tili ætate uigerent, ratione cum Myceto tutore

suo ducta, dominationis sibi in administratione
 nemque suscipiant. Hi Rhegyum regressi, ita
 moniti erant, rem properant. Accusatio ad
 tionem reddendam Micythus, uir castissima
 & integerrima uita conuocatis patrijs adole-
 scentulorum amicis, rerum adeo omnium cal-
 culum integrum hincerumque produxit, ut sum-
 ma ipsius integritatis & fidei admiratio inua-
 deret omnes: inualescentisque pudore & pe-
 nitentia eius rei ducti, postulare, atque obte-
 stari cum uti sibi rursus placeret, dominationem
 ut prius curam suscipere, seseque parentis ueluti
 eum loco habebant, gubernaret, ceteraque que
 ad principatum pertinerent gereret, atque he-
 beret, ueluti antea consueuerat: quibus tamen
 Micythus haud est assensus. Ceterum cum
 diligentissime cuncta restituisset, rebus suis nau-
 impostis, Rhegyo cum summa omnium bene-
 uolentia discedit, populo eum comitante. Tam-
 soluens inde in Graciam, Tegais Arcadia ex-
 ceptus, uitam cum laude traduxit. Hieron Sy-
 racusanorum rex: Cataniae interijt, titulisque
 monumentis heroicis eius memoria ornata
 quippe qui eam urbem condiderat. Hic cum
 undecim annos regnasset, Thrasybulo fratri re-
 gnum reliquit, qui annum unum Syracusios re-
 xit. Praefecto Athenis Lysania, Romani con-
 sules creant Appium Claudium, & T. Cneu-
 tium Capitolinum. Horum magistratus tēper-
 Thra

Th
 exc
 q
 op
 atq
 car
 lic
 fall
 cum
 ing
 uel
 tia
 pul
 pra
 tiam
 nit. E
 pua
 quill
 cessit
 quan
 ditos
 grab
 ad u
 bono
 subdi
 sent, n
 tis reu
 lebat,
 set. H

Thrasybulus Syracusanorum rex, regno eiectus
 excidit. Quibus de rebus mihi per singula
 quaque historiam deducere aggresso, is hic
 opus est superiora breuiter tempora repetere,
 atque ab ipsis initijs rem ita uti acta est expli-
 care. Gelon igitur singulari uirtute atque bel-
 licis artibus longè superior ceteris ducibus,
 fallacia & arte inaudita Carthaginenses cir-
 cumuenit, & acie iusta pugnando cum strage
 ingenti debellauit Barbaram multitudinem,
 ueluti supra dictum fuit. Tum uictoria licen-
 tia modestissimè in uictos usus, atque erga po-
 pulos sinuissimos prorsus in omni re singulari
 præstans humanitate, magnam sibi & gra-
 tiam & auctoritatem apud Siculos comparauit.
 Hic in summa omnium charitate ob præci-
 puam benignitatem habitus, uitam cum tran-
 quillitate traduxit. Cui in regno Hieron suc-
 cessit, ceteris fratribus maior natu, haud qua-
 quam pari natura uel simili regendi, & sub-
 ditos gubernandi prudentia: quippe qui fla-
 grabat avaritia, animus alioquin ferox, &
 ad uim paratus, atque à puritate & honesto
 bonoq; penitus alienus. Quibus uitjs plerique
 subditorum lacescit, iam pridem ab eo defecis-
 sent, nisi Gelonis recens memoria & maiesta-
 tis reuerentia, quam summè Sicilia omnis co-
 lebat, eorum impetus uoluntatesque coërcuis-
 set. Hierone mortuo, Thrasybulus suscepto
 P 2 regno,

regno, præcedentem se regem omni improbitatis prauitatisque genere superauit. Nam uictis uix animo atque carnifici, plerosque ciues iniuria, crudeliterque necauit: nonnullos quoque heu paruum numerum falsis criminationibus perculsos, profugere compulit, atque eorum diuitias, resque omnes ueluti damnatorum retulit in ærarium regium. Postremò, eorum, quos iniuria læserat, odio & formidine ductum cum iure sibi inensos multis suis demeritis haud ambigeret, magnam mercede militum multitudinem conscribit, eo se præsidio aduersus ciuiles seditiones & insultus munitatis fore ratus: tum in dies magis ciuibus festus, alios contumelios, nonnullos eade in primendo, cœgit tandem crudelitate intolerabili concitos à se deficere. Ita Syracusis detestis inter se ad id ducibus, dominationem excutere plebe uniuersa conceitata, ac se in libertatem uendicare aggrediuntur: tum rebus paratis, signoque per duces dato, capiunt arma pro libertate omnes. Cæterum Thrasibulum tenens uniuersam ciuitatem contra se armatum, primùm uerbis adhortando tentat seditionem componere: ubi uerò animos accensos animo & implacabili raptos ira sensit, ex Catana confestim uirorum præsidia, quos illic cæcenas Hieron instituerat, atque ex reliquis eius magnum numerum accersit: mercenari

inde complures adūcit, exercitūque cogit ad quindecim fermè hominum millia. His coactis, eam urbis partem occupat, quæ Achradina dicitur: insulam quoque munitionibus tutam, inde per eruptiones assiduo bello deflores laceßere, urbem perterrefacere. Ceterum Syracusū principio partem urbis Ithacam nomine infederant, ex qua rem adorti legatos Gelam, Acragantum, & Selenuntam mittunt, ad hæc Simeram, & ad mediterraneas insulas super Sicularum ciuitates, orantes, uti ad liberandas Syracusas præsidia mittere maturarent. Qui benignè à cunctis auditi fuere: præsidiaque illico delecta illuc mittunt, alij copias pedestres, alij equestres, nonnulli naues longas, omni ad bellum instructas apparatus: ita breui Syracusū coactus est haud mediocri exercitus, tum classe instructa, & in altum educla, exercitūque pedestri expedito. Syracusū pugnandi copiam hosti terra marique faciunt, eumque utrinque prouocant. At uerò Thrasybulus socijs destitutus, nil usquam sibi, nisi in solis mercenarijs spei reliquum cernens, in Achradina & insula dominium sibi tuebatur, reliquam urbis partem Syracusū obtinebant. Post hæc Thrasybulus nauali bello inuadens hostes, plerasque triremes amisit: cum reliquis confugit in insulam. Tum copijs pedestribus pariter ex Achradina educlis, acie

instructa cum socijs pugnam inijt sub manibus
 urbis: qua uictus, magno suorum militum nu-
 mero caeso, rursus intra Achradinam ui compul-
 litur. Postremo dominatione desperata, legati
 ad Syracusios mittit. Rebusq; inter se composi-
 tis, conditione imposta, atque in fidem acceptam
 inde discedēs, Locros abiit. Syracusij itaque ci-
 uitate hoc pacto liberata, mercenarijs permis-
 tunt libere Syracusis discedant. Reliquas pra-
 terea respublicas dominatione uel praesidijs oc-
 cupatas, reuocant in libertatem, statimque po-
 pularem ubique constituunt. Ex eo tempore lau-
 ga deinceps pace fruens, magna ad felicita-
 tem adepta est incrementa, statimque populari
 annos ferme sexaginta deducta est, usque ad
 Dionysij dominationem. Thrasybulus itaque
 cum regnum optimis artibus adeptum fami-
 liae suae accepisset, per improbitatem & scilicet
 ra turpiter amisit: cumque Locros confugisset,
 reliquum ibi otatis status priuato consumpsit.
 Dum haec in Sicilia geruntur, Romae tum pri-
 mum creantur quatuor Tribuni plebis, C. Sulpi-
 cinius, & L. Numitorius, ad haec M. Du-
 lius, & Spurius Acilius. Anno elapsi
 Athenis praefectus est Lysibachus: Romae con-
 sules creati, L. Valerius Publicola, & T. Quin-
 tilius Mamercius. Horum tempore in Asia
 Artabanus, qui plurimum apud regem
 Xerxem poterat, stipatorumque eius per-

ceptis, inijt consilium Xerxis necandi, requisque
 in se transferendi. rem hanc Mithridati eunu-
 cho & cubiculario regio communicat, in quo
 summam fidem habebat positam. Qui Artabani
 cogitatus, alioquin etiam amicus, insidijs
 eius assensus est. Ab hac itaque Artabani
 clam intra cubiculum regium noctu admissus,
 Xerxem obruncat: tum eodem animo fraude
 patrata, regis filios petit, qui ea tempestate
 tres supererant: Darius natu maior, & Ar-
 taxerxes, qui ambo in regia versabantur: ter-
 tius Hyllaspes, qui tunc absens Satrapiam Ba-
 ctrianorum gerebat. Artabani igitur noctu
 adhuc obscurante ad Artaxerxem properat,
 eiusq; nuntiat à Dario fratre parentem neca-
 tum, requimque occupatum iri, secum hortari
 antea quam frater principatum adeat, rexq;
 declaretur, rei suae maturè consulit, nec seruire
 fratri per negligentiam & desidiam, quam
 Persis fortiter ausus imperare malit: regnumq;
 ipse praecipans, fratris patricida scelus ul-
 ciscatur: tum se ad id facinus perpetrandum re-
 gios stipatores pollicetur adhibiturum adu-
 tores. His itaque ad ductus Artaxerxes, cater-
 vis satellitum stipantibus, fratrem repente incau-
 tum a doritur, atque interimit. Quod cernens
 Artabani, per insidias cepta consilia ubique
 sibi succedere, liberos suos ad se accersit, do-
 cetq; iam tempus ad se, quo regnum audiendo

sibi uendicent: tum gladio stricto inuadent
 taxerxes, uulnerat. Ille percussus, cum tamen
 nil lethale uulnus infixisset, sese ocyus Arta-
 bano fuga subripit: nec usquam uulnere impedi-
 ditus, re commutata, Artabanum insectari,
 & meritis supplicij affligere pergit: quem per
 opportunas torturas discriptum necat. Itam-
 tum prater spem omnium insidij liberatus Ar-
 taxerxes, ultusq; parentis necem, parricida sa-
 lestissimo crudelissimoq; necato, Persarum pos-
 titur regno. Hoc itaque Xerxes fato absum-
 ptus traditur, cum Persis regnasset annos sa-
 pra uiginti. Suscepto Artaxerxes regno, an-
 nos quadraginta regnat, Praefecto Atheni
 Archedemide: consules à Romanis creati, L.
 Verginius & T. Minutius. Olympias tum agi-
 batur nona & septuagesima, in qua stadiis
 cit Xenophon Corinthius. Eorum itaque tem-
 pestate Thasi ab Atheniensibus deficiunt,
 adducti per conspirationem, cum à ceteris in-
 dubium de summa rerum ab Atheniensibus de-
 fidentur, rursusq; se dedere, atque in ditionem
 uenire compelluntur. Aeginetas quoq; rebel-
 lanti sibi subsedere aggressi Athenienses, Aegin-
 tarum parant obsidionem. Ea nanque urbs per
 maritimi certaminibus, re strenuè gesta, super-
 be turgebat, pollens opibus, magnamq; tyreni-
 multitudinem paratam habebat. Quibus re-
 bus confisa amulationem, semper quacunque

in re ab Atheniensibus dissentiebant. Ducto
 itaque in eam exercitu, uastant ubiq; agrum:
 ipsamq; Aeginam obsidentes, ut expugnare
 properant, atque euertere. Nam opibus & po-
 tentia sublatis, non iam solita ut prius humanis
 tate socios habere, nec faciles cuiquam se pra-
 bere, sed per uim atque superbiam crudeliter
 imperium in omnes agitare. Vnde plerique ex
 socijs intolerabili imperio pressi, inter se de
 defectione consultare conspirareque coeperunt:
 nonnulli praeterea spreto communi conuentu,
 priuatis iam consilijs res suas gerere. Dum haec
 ita geruntur, Athenienses maris iam passim
 domini, decem millia colonos in Amphipoli-
 m transcribunt, partim ex ciuibus, alios ex
 socijs: delectos, agrumque eis sorte describunt,
 quantum Thracibus ipsis per uim & bella
 eripuerant. Postea uero ipsis in Thraciam
 ascendere adortis, pessimum facinus obligit:
 quippe necati omnes ab Hedona gente perie-
 re, quicumque agrum antea Thracum occupa-
 rant. Praefecto Athenis Tlepolemo, Romani
 consules creant, T. Quintium, & Q. Seruilium
 Structum. Ea tempestate Artaxerxes rex
 Persarum ab ipsis recentis regni primordijs,
 omnes facinoris in parentem admissi conscios
 supplicijs uarijs necat: tum quaecunque ad re-
 gni statum pertinere, rei q; suae conducere pro-
 spicit, omnes componit. Nam satrapas, quorum

suspecta in se sedes, utque animus haud bene-
 uolus erat, subuertit omnes: tum conuocat
 ac deligent ex amicis eos, quos nouerat
 summè affectos satrapas, illis distribuit: simul
 ad uectigalia fructus, com meatumque omnem
 facultatem cogendam, tum ad construendum
 exercitum studium intendit. Rerumque o-
 mnium apparatu constituto, ac singulis quo-
 busque regni partibus commodissime diligen-
 tissimèque administratis, re passim digenta
 prudentissimè, magnam apud Persas autori-
 tatem gratiamque consequutus est. Caterùm
 Aegyptij Artaxerxis morte audita, quibusque
 periculis, quantoque tumultu res Persica fluctu-
 rent, ad libertatem uendicandam ea occasio
 accenduntur, ac confestim coactis copijs,
 exercitu instructo à Persis desiciunt: tum ceterum
 ex Aegypto quatuoribus, praetoribusque Persis
 omnibus regem sibi creant quendam, uocant
 Inaro. Hic itaque suscepto regno, primùm militem
 ex incolis loci deligit, tum mercenarios ex Aeo-
 nigenis undique, quantos ualeat aggregat. Ita con-
 parato ingenti exercitu, legatos Athenas mit-
 tit de iungenda cum eis societate: pollicentur
 primis, si Aegyptij libertatem recuperasset,
 regnum fore deinceps illis commune, plurimum
 pro tanto beneficio se gratias relatu-
 ros. Athenienses uerò conspicati, rebus suis id maxime

conducens, tutumq; esse ut quocumque daretur
 Persicas opes, potentiámque tantam compres-
 sam minorem redderent, tum Aegyptios sibi
 ad quoscumque fortuna euentus ad praesidia
 paratos, adscitosq; haberent, trecentis triremi-
 bus decernunt Aegyptijs auxilium ferre. Igitur
 ad classem summo apparatu, summaq; ope
 intenti, nil temporis intermittunt. Artaxer-
 xes comperta Aegyptiorum defectione, bel-
 lumque tanto apparatu construi, multitudine
 sibi agendum censuit: ita numero militum
 obrui posse Aegyptios. Statim itaque ex omni-
 bus satrapis delectum habet, tum naues man-
 dat varijs in locis adificari, ceteraq; ad bellum
 necessaria summa cura comparat. Dum haec
 in Asia Aegyptoq; geruntur, in Sicilia cum
 nuper Syracusj dominatione liberi, reliquaq;
 eius insula urbes adeptae libertate fruenterur,
 magna eo loco ad felicitatem incrementa pro-
 dibant. Nam in summa pace cum agrum uber-
 rimum incolerent, Siculi fructuum copia, res
 quiq; suas, domesticamq; facultatem, breui di-
 vitijs opibusq; auxere: regionemq; eam omnem
 cultoribus, atque omni pecudum genere, cae-
 terisque ad felicitatem bonis referere: quip-
 pe quibus summa frugum omnium iugiter solo
 fecundissimo surgeret ubertas, & res coales-
 ceret, nihilq; inde ad bellicos sumptus expone-
 retur. At uero postea rursus in bella & sedi-
 tiones

tiones incidere, quibusdam causis, ad quas iam
 narrandas accedo. Nam, sublata Thrasybæ
 dominatione, conuentum omnium conuoca-
 rant: in quo de communi respublica & statu
 populari multa consultantes, una omnes sen-
 tentia decreuere statuam colosseam Ioui libe-
 ratori extruere: tum singulis annis sacra Li-
 bertati solennia peragere, claræque magni præ-
 mijs certamina eo die proponere, qua tyrannos
 eiecti, patriam liberarant. Caterum dijs inter
 certamina quadringentos quadraginta tauros
 immolare, quos ad commune ciuium conuiuium
 impendere statuerant: tum magistratus omnes
 præcis ciuibus distribuere, & familijs ueta-
 stis. Nam nouos homines alienigenas, qui à Ge-
 lone fuerant adscripti ciuitati, indignum duc-
 bant ad munera publica & honores ciuili-
 admitti: seu quod parum meritos censuerunt, seu
 quod incerta fidei morumque aliorum uirum
 haud temerè credendam rem putarent, ne for-
 tè per occasionem rursus dominationis ambi-
 tione, cui iam pridem assueuerant, sub uno prin-
 cipe militiam exercentes, tentarent aliquid
 innouare: quod quidem nihilominus accidit.
 Nam Gelon supra decem millia alienigenas,
 quibus mercede ad bella conductis usus fue-
 rat, in ciuitatem accipi, & inter ciuium nomi-
 na recenseri iusserat, quorum septem millia ad-
 eam usque tempestatè superfuerant. Hi itaque, si
 mag

magistratuum honore exclusos, nullo pacto uo-
 lebant, a quo animo ferre: consilioq; inter se ha-
 bito conspirantes deficiunt à Syracusis, occu-
 pantq; armis partem urbis Achradinam, & in-
 sulam, loca duo ingenti muro munita. Syracu-
 sy rebz suis perturbatis, excitoq; nouo tumultu,
 reliquum urbi insident: tum eam partem,
 qua ad plateas & locos apertos uergebat, ex
 muro claudunt, multiq; sese circum tuentur
 munitionibus: illico nanq; defectoribus undiq;
 excursus, pabuliq; uias facile intercludunt: quo
 breui in difficultatem & inspiam uecligalium,
 rerumq; omnium ueluti per obsidionē adducti
 sunt. Erat inquilinorū manus multitudine Sy-
 racusis inferior, ceterum peritia militari atq;
 artibus bellicis multo præstabat: unde per insul-
 tus & eruptiones cuncta urbi infesta reddetes,
 premere undiq; ciues si qua concurrere, & par-
 ticularia miscere certamina cōtigisset, uictores
 ubiq; pugna redibant. Obsessis itaque exitibus
 euagatione agrisq; & pabulatu prohibiti, rur-
 sum difficultate premebantur: tum annonæ ur-
 gebat penuria, uecligaliumq;. Ac res quidem in
 Sicilia eo statu deducta uertebantur. Præflecto
 Athenis Conone, Romæ consulatū gerebant,
 Q. Fabius Iubilanus, & Tyberius Aemilius
 Mamercus. Ea tempestate Artaxerxes Per-
 sarum rex bello, quod aduersus Aegyptios pa-
 rabat, ducē præfecit Acamenem Darij filium,
 alium

alumnum suum. Huic itaq; tradidit pedestres
 equestresq; copias ad trecenta millia, manda-
 uitq; uti bello Aegyptios expugnare prope-
 ret. Hic fines Aegypti ingressus, iuxta Nilum
 castra posuit. ibiq; refectis recreatisq; ex itin-
 eris labore militibus, quae ad pugnam necessa-
 ria erant comparari, expediriq; omnia iubet.
 Caterum coactis ex Libya & Aegypto copiis,
 Aegyptij expectabant auxilia Atheniensium
 sociorum. Interea nauigant cum ducentis na-
 uibus in Aegyptum Athenienses, iunctaque &
 instructa cum Aegyptijs acie, in Persas feruntur.
 Inito certamine, obnixè ferociterq; dimica-
 batur utrinq;: ac per aliquantulum tempus ur-
 gente multitudine, res Persarum superior appa-
 rebat. Haud diu passi Athenienses, collectis
 viribus, impetu facto, cornu sibi aduersum loci
 pellunt: multiq; necatis, reliquam Barbarorum
 multitudinem cum multa rursus caede fundant.
 Caso tandem suorum magno numero, Persae in
 locum sese recipiunt, cui Leucotycho nomen ha-
 betur. Caterum Athenienses suis viribus petiti
 uictoria, Barbaros in praefatum usque locum
 insectari summa ope ad conficiendos interu-
 tione adniti, nusquam ab obsidione diuertit. At
 uerò Artaxerxes audita suorum strage quosdam
 confestim familiares, amicosq; suos, cum magna
 pecunia mittit in Lacedaemoniam, qui tentent
 ac moueant Lacedaemonios ad inferendum bellum.

Atheniensibus: ratus ea re necessarium Athe-
 niensi classi fore, relictis Aegyptiis ad tuen-
 dam patriam revocari. Vbi uerò neq; pecunias
 acceptas, neque postulatus suorum prebitas à
 Lacedaemonis aures comperit, desperato inde
 auxilio, atq; ea spe frustratus Artaxerxes, alias
 rursus copias comparat: quibus duces praefect
 Artabazum & Megabyzum, uiros omni uir-
 tute praestantes, quos rursus contra Aegy-
 ptios ire in expeditionem iubet. Praefecto A. lies-
 nis Eurippo: Romani consules creant, Q. Serui-
 lium & Spurium Posthumium Album. Eisdẽ
 temporibus in Asia Artabazus & Megaby-
 zus bellum Aegyptiis illaturi, ex Perside pro-
 ficiscuntur cum pedestribus equestribusq; cos-
 pijs ad trecenta millia hominum. Vbi in Cili-
 ciam & Phanicem uentum est, pedestres co-
 pias itinere defatigatas recreant. Tum Cy-
 prijs, Phanicibus, & Cilicia agricolis man-
 dant, uti quam properè naues adificent, ex-
 tructas exinde trecentas trivemes, nautis do-
 ctissimis, militibusq; robustissimis instruunt,
 & armis, telis, reliquisque rebus ad belli na-
 ualis usum necessarijs muniunt: atque ita in-
 eo rerum apparatu, exercendis militibus, quo-
 ad quaeque belli pericula & artes assuescerent,
 audaciaq; maiori ferrũ terra mariq; tractare
 discerent, eum propè totum annum uirgati.
 Athenienses interea qui tuebantur Aegy-
 ptum,

ptum, fugatos ex Memphi hoſtes, ac conclaſos in Leucotycho obſidebant. Quibus cum ſero-
 rociter atque indefatigatè Barbari reſiſ-
 rent, nec capi locus ulla ui poſſet, annum
 ipſi integrum in ea obſidione conſumpſere. In
 Sicilia uerò Syracuſij contra inquilinos, qui
 defeciſſe ſuprà diximus, bellum impacate ge-
 rentes, aſſiduis oppugnationibus Achradman
 inſulam adoriebantur: tum bello nauali de-
 flores fortunam tentare auſos ſuperant. Pro-
 deſtri uerò acie ex urbe pellere nequibant,
 deſenſos munitione locorum. Poſtremò edu-
 ctis in apertum copijs, cum iuſta acie certu-
 men conſertum gereretur, ferocia ingenti pu-
 gnantibus utriusque ordinibus, ac ſponte pec-
 cula ipſa ad orientibus, diu anticipui re qua
 plurimi ex utraque parte cecidere. Syracuſij
 tandem uictoria ceſſit. Peracto pralio, popu-
 lus Syracuſianus delectos uiros ad ſexcenti
 numero, quorum uiribus & uirtute ea ſpe-
 gna deuicta fuerat, coronis donarunt, pro-
 mia certaminis inſuper unicuique argenti
 nummum diſtribuentes. Simul ac iſta
 ſta fuere, Domecius Sicularum Imperator
 indignatus, atque inſenſus incolis Catanenſibus
 quòd agro Siculis per iniuriam ablato ſu-
 rentur, contra eos arma mouit. Ab Syracuſijs
 ſimiliter eiſdem bellum inferitur, namque
 ſommoni inter ſe ſorte obtinuerant agros,

illuc ab Hierone principe ueluti in coloniam
 ducti, belli munera prosequantur. Catanen-
 ses itaque contra instructi procedere ausi, cum
 multis iam in praeliis superati, fractis animis
 iam amplius sese tueri minimè possent, agro
 tandem & urbe simul coacti sunt cedere, tum
 eam qua nunc Aethna uocatur, condunt ur-
 bem, cui antea Enneosia nomen habebatur.
 Veteres uerò Catanae incolae iam reuocati, per
 multa postea temporum curricula patrias se-
 des incolere. His rebus gestis, quicumque
 Hierone imperante proprijs ex urbibus eiecti,
 ad id usque tempus exularant, auxilio socio-
 rum in pristinas quisque patria sua sedes resti-
 tuuntur: eosque inde eijciunt, quicumque per
 uim & iniuriam alienis locis, aut urbibus inse-
 derant. Horum ex numero erant Geloi, Acra-
 gantini, Himerenses: proximè his Rhegyni, cum
 Zanclis, qui filijs Anaxile domini ex imperio
 & urbe eiectis, patria libertatem recupera-
 runt. Post hæc Geloi Camarinam exadifican-
 tes, deductis eò colonis, denuò agros sorte distri-
 buunt. Postremò ciuitates fermè omnes ad de-
 lendos hostes consurgentes, edicto, decretoque
 communi aduersus inquilinos, aduenàsque
 colonos proposito, sese in sua iura reuocarunt.
 Tum reductis exulibus, ciuitates ciuibus pri-
 scis unicuique suas restituere, simul alienige-
 nas omnes, qui per uim & potentiam aliena

loca usurpauerant, non sua, incolas Messanae
 constituere. Tumultus itaque, seditionesque
 omnes, quae per Siciliam solitae erant frequen-
 tes concitari, hoc modo sedatae sunt. Urbibus
 quoque singulis cura fuit lapsas leges & respu-
 blicas iam pridem abalienatas, pro suo cuique
 iure & prisco more instaurare: tum quicquid
 publici relictum agri accepere, per ciuium cas-
 pita quoque suis distributa sorte tradunt. Prae-
 elo Athenis Torylla Thesbalo, à Romanis con-
 sules creati, Q. Fabius, & T. Quintus Capi-
 tolinus. Horum magistratus tempore in Asia
 Persarum imperatores per Ciliciam circumda-
 ti construxerunt naues trecentas, quibus omni
 bellico apparatus instructis, copias pedestres in
 Syriam & Phoeniciam terrestri itinere uen-
 turae, ad nauigante simul secundum profectio-
 nem ad litora classe. Simul ac Memphim Aegyp-
 typti peruentum est, illico totis uiribus ad solu-
 uendam Leucotychi obsidionem contendunt.
 Quae cum primum in hostium conspectum uen-
 nerunt, soluta est, per terrae aëlis repente tanta
 multitudinis uis, atque inde fugatus Aegyptio-
 rum Atheniensiumque copijs, tum multa inter-
 se callidissime consultantes, ad fauces &
 stria instructam tenere aciem: ibique si res cog-
 nit, dimicare statuunt. Ceterum bellicis potius
 artibus & fallacijs bellum illud trahendo gerere
 atque conficere, magis quam tentare forent.

nam confligendo nitebantur. Nauibus itaque Atheniensium procul ad insulam, quae Protopitis dicitur, coactis, ibique in statione positus, fluvium circumfluentem fossis in aduersum erutus deduxere, insulamque illam aqua subducta siccam undique continenti restituere. Simul ac naues repente solo incidisse confecta sunt, Aegypti quidem re penitus desperata, conserratis animis destituerunt Athenienses, & ad Persas transfugiunt. Athenienses praesidio sociorum destituti, cum naues suas ad bellicos usus prorsus incommodas cernerent, igne subiecto concremant omnes, ne carius integris in hostium manus uenirent: tum nulla circumstantis se periculis difficultate aut terrore percussis, constantibus animis sese uicissim hortari, praestantibus animis sese uicissim hortari, praestantibus uirtutem ac praecura gesta commemorare, postulare omnes ab omnibus ne in partem clarissimis olim saepe certaminibus gloriam suam quippiam indigni dedecori admittant. Vnde uirtute profecto hi praestantiores illis putandi, qui pro Graeciae salute ad Thermopylas occubuerunt. Paratis namque aderam animis ad manus cum hostibus conferendas. Imperatores uero Persarum Artabazus & Megabyzus, confecta omnium incredibili audacia, ueriti ne cum obstinatis iam salute abiecta ad mortem pugnando uiris multa nequicquam

suorum millia amitterent, factus cum Athenien-
sibus certa conditione incunt: permissumque,
uti absque periculo incolumes Aegypto ex-
dant. Athenis audacia & uirtute simul sa-
lutem consecuti, relinquunt Aegyptum. Tum
per Libyam profecti, in Cyrenem, inde tandem
in patriam salui prater spem redeunt. Dum
hac geruntur, Ephialtes Simonidis Atheni-
dux populi, cōcitat plebem aduersus Areopagi-
tas: populoque suadet, ut per decreta abrogent
collegij ius, iudiciumq; Areopagitarum: eaque
prisca patriæ, clarissimæque instituta euerant:
qui tamen nil prorsus efficere, haud tanta dia
impunè abusus temeritate, sed nocte quadam
interemptus, autore necis incomperito, subla-
tusque è medio res innouare destitit. Reuoluto
anni tempore, Athenis Philocles praefectus est:
Romæ delecti consulatum adiere, A. Postumus
Regulus, & Spurius Furius Mediolanus.
Horum temporibus Corinthijs & Epidaurijs
bellum aduersus Athenienses exortum, & ag-
gitari cœptum est. Quos contra Athenienses ar-
ma expediuere, pugnaque atrox commissæ, in
qua uictores Atheniensium milites tandem ho-
stem strauere. Tum instructa ingenti classe,
contra populos, qui Alienses dicuntur, in Peloponnesum traiciunt, magnumq; hostium confu-
rendo manus numerum cadunt. At uerò cōuersi
Pelop

Peloponnesi, coacta ingenti manu praelium cum
 Atheniensibus committunt, apud locum Ce-
 cryphaliam dictum: in quo rursus Athenien-
 sium uictoria fuit. Hoc successu rerum sublatis
 animis, cum Aeginetas conspicerent prioribus
 gestis in superbiam elatis à se dissentire, sta-
 tuerentque cum eis bello decernere, classis in-
 gens ad bellum instructa eò missa, nec tum
 Aegina urbis incolae peritia singulari, & cer-
 taminum naualium gloria confisos, quasque te-
 nuere Atheniensium opes, sed ad triremes,
 quas prius satis paratas habebant, adiectis
 compluribus alijs nuper aedificatis, instructisque,
 bello nauali configunt. Superati, septuaginta
 triremes amittunt: fractisque ea calamitate ani-
 mis, uiribusque diffisi, rursus in Atheniensium di-
 tionem redire coacti sunt, uectigalesque facti
 eorum. Haec omnia duce Leocrate gesta fuere,
 Atheniensibus in Aeginetas bello nouem men-
 ses exagitato. Interea dum haec geruntur, Du-
 cetius in Sicilia rex Siculorum, genere admo-
 dum clarus, atque ea tempestate opibus pluri-
 mum pollens, urbem Menenon condidit, finiti-
 mum ei agrum colonis illuc deductis distribuit.
 Tum contra Morgantinam urbem haud igno-
 bilem ductans exercitum, eam pugnando ca-
 pit: inde clarum nomen, gloriámque magnam
 inter cognatas sibi gentes adeptus est. An-
 nuo tempore lapsa, Athenis praefecto Bione,

Romæ creati sunt consules, P. Seruilius Stru-
 ctus, & L. Emutius Alba. Horum tempori-
 bus inter Corinthios & Megarenses orta est
 finibus controuersia, eas urbes ad arma mo-
 uit. Principio quidem agros mutuis uicissim
 depopulationibus uastare: pauci interdum, cre-
 broq; inter se manus conserere, paruaq; uer-
 certamina crescere in dies magis magisq; uer-
 atq; discordia. Megarenses rei suas in dies res
 labentes, diffisi uiribus, & formidine Corin-
 thiorum, societatem cum Atheniensibus ius-
 gunt. Unde æquata iam cum hostibus ope, nil
 cedere, nil trepidè quicquam facere, cuncta aus-
 dere contra ceperunt. Cumq; Corinthi cum
 Peloponnesijs magnas copias in Megarenses
 expediissent, ab Atheniensibus subsidia Me-
 garam missa: quibus dux erat Myronides, ut
 admirabili uirtute. Expeditis utrinque armis,
 cum iam diu obnixè ferociterq; certatum esset,
 atq; uiribus paribus, ancipitiq; diu certamine
 utraq; constaret acies, uicere tandem Athe-
 nienses, magnamque hostium cadem edidit.
 Paucos rursus post dies in Cimolia confecto
 praelio, rursus Athenienses secunda uictoria
 potiuntur, caeso hostium magno numero. Trans-
 actis rursus paucis post id diebus, tertium certami-
 num atrox committitur.

Hic aliquid deesse uidetur in Greco exēplari.
 Phocenses aduersus Diores arma mouere.

qui à Lacedaemonijs originem ducunt, tresq;
 urbes incolunt, Cynthinium, Erybium, & Eri-
 neum: sub collem Parnasum sitas. Ac primùm
 quidem Dorei uis superant, urbesq; eorum subi-
 gunt sua ditioni. Post hæc Lacedaemonij Dorien-
 sibus miserendo moti, quòd à se orta esset ea
 gens, Nicomedem Cleomenis ducem cum copijs
 auxilio mittunt: qui mille quingentos Laceda-
 monios assumens, cum aliorum populorum dele-
 ctu, ad decem millia hominũ contraxit. Hic igitur
 Pleistonaclis regis aetatem puerilem agentis
 tutor, eas copias in expeditionem duxit auxilio
 Dorienfibus. Quo in bello superatis Phocensi-
 bus, urbes receptas in libertatem uendicat, Do-
 ricensium inde populos cum Phocensibus compo-
 nit. At uerò Athenienses, cum apud Phocen-
 ses bellum Lacedaemoniorum opera pacatum
 audissent, eaq; re gesta, eos in patriam reuersu-
 ros compertum esset, statuunt ea qua rebantur
 regredi uia agmen procedens insequi, atq; in iti-
 nere fatigatos inuadere. Igitur expeditione
 adducta, assumptis Argiuis & Thefsatis can-
 nauibus quinquaginta, & militibus ad qua-
 tuordecim millibus in naues impositis ad hostes
 contendunt, itineraq; per Geraniã occupata obsi-
 det. Lacedaemonij uerò cognito Atheniensium
 consilio, per Bæotiã profecti cõtendunt in Tana-
 grã. Cumq; Athenienses eò properassent, instru-
 cta utrinque uniuersa acie, instigatis animis,

atrox pugna committitur. Theſſali inter pugnandum tranſeunt ad Lacedæmonios, & nihilominus ab Argiis & Athenienſibus pugnari, quàm plurimi in utraque acie cadunt, nocte intercipiente prælium diremptum. Poſt hæc cum Athenienſibus magna ueſtigalium copia ueheretur ex Attica, Theſſali tempus ad eſſe rati facinoris adoriendi, noctu corpora curant, moxq; ueſtigalium ueſtoribus obuiam properant. Hi ab Athenienſium præſidio, quod ueſtigalia tuebatur, re nondum cognita, pro amicis admittuntur: ibiq; multa pro ueſtigalium deſenſione certamina conſerta fuere. Theſſali principio ab hoſtibus imprudentibus amice excepti, ut quis cuique proximè occurreret, omnes obruncant: inſtrueliq; , perturbatis atque incautis ingruentes, pleroſque cadunt. Hauius rei nuntio his præſalato, qui in caſtris erant Athenienſibus, concurſus conſeſtim fit ad deſendenda ueſtigalia. Theſſalos facinori intentos, eaq; re incautos adorti repente, ab incepto repellunt, atque ingenti cade conſiciunt. Cumq; Lacedæmonij Theſſalis implorantibus auxilium inferrent, inſtructis iam utrinque caſtris, iuſtaq; expleta acie, totis uiribus res gecepta: exercitu utroq; obuixè, ac ſumma contentione dimicante crebri cadere utrinq; , certamen diu anceps Marte atroci dimicatione præſtabat. Re uariè periclitante Lacedæmon

simul & Athenienses de uictoria diffidere, pugnam nihilominus nusquam remittere: rursus noctis interuentu sese utrinque soluto certamine, recipiunt. Cumq; uictoria adhuc anceps in medio esset, mutuis inter se legationibus missis, quadrimestres inducias componunt. Anno elapso, Athenis praeficitur Mnesithides: Roma consules creati, L. Lucretius, & T. Veturius Cichorinus. Horum temporibus Thebanis debilitatis ac depressis rebus suis, propter Xerxis regis habitam cum illis societatem belli, summa ope nitentur priscas uires quocumq; modo, uetustamq; patriam gloriam recuperare. Cumq; ita ab uniuersa Bœotia se contemptos dolerent, nec iam amplius audiri, sed ubiq; sua detrectari imperia indignarentur, postulant à Lacedaemonijs, uti totius Bœotiae imperium uendicent suae urbi: quod si fecissent, se pro eo munere & gratia bellum priuatum suis copijs & uiribus contra Athenienses pro eis suscepturos, nec iam deinceps ulla necessitate eos cogi posse ad copias extra Peloponnesum eius rei gratia educendas. Tum Lacedaemonij quod à Thebanis offerebatur, ad rem suam maximè pertinere rati, urbemq; Thebarum contemplantes, si potentiae incremento, opibusq; plurimū posset, ueluti propugnaculum quoddam sibi aduersus Athenienses futuram, cum iam tum in Tanagra exercitum magnum expeditumq; haberent:

berent: Primum mœnia ambitumq; Thebarum
 ampliorem ducunt, tum reliquas Bœotia
 urbes Thebanis subesse, eorumq; ueluti postula-
 rant parere imperio cogunt. Athenienses utri
 contra rati munitiones illas Lacedæmonio-
 rum subruere properandum, sibi magnas co-
 pias cogunt, ducemq; eis præficiunt Myronidem
 Calliæ. Hic numero ciuium qui satis ad rem
 uidebatur delecto, nuntiat eis, statuitq; diem,
 qua proficisci ex urbe intenderet. Vbi tem-
 pus illud aduenit, cum nonnulli ad eam diem
 uenire neglexissent, assumptis his, qui in tem-
 pore parati aderant, expedire properat tra-
 cere in Bœotiam. Cui cum nonnulli ex mili-
 tum tribunis & amicis multa commerandi
 suaderent, reliquos, qui tardaissent opperien-
 dos, Myronides prudenti simul, & ad rem
 prosequendam prompto ingenio præditus, illis
 respondet, id minimè expedire, duci nihil cau-
 ctandum esse. Quo uerbo innuit, eos, qui sponte
 sibi moras in profectioe quaesissent, neque
 constanter usquam, neque strenuè pugnaturus,
 sed formidolose omnia habituros animo igna-
 uo, quo detenti uim quoque labores pericu-
 lèque pro patria subeunda subterfugissent.
 Ceterum qui ad diem statutum prompti ue-
 nissent, quique arma præsto struxissent, eo-
 rum iam præstantem constare audaciam: nec
 uerendum esse, ut ordines in acie dati ab his
 usque

usque deferantur, nusquam in pugna loco ces-
 suros: quod ipsa re comprobatum est. Nam pau-
 cis admodum militibus in expeditionem ductis,
 ceterum robore uirtuteq; praestantissimis, in
 Bœotiam profectus aduersus multiplicem pro
 sua paucitate exercitum, in aciem descendere
 & pugnam conferere, parua cum multis manu
 nil cunctatus, uirtuteq; & pertinacia militum
 hostes aduersos profligauit. Hoc autem certa-
 men nulli rerum ab Atheniensibus ante ea ge-
 starum tempora magnitudine ac gloria cedere
 uidetur. Nam neque uictoria in Marathone
 habita, neque res ad Plateas aduersus Persas
 feliciter gesta, neque alia quaecunque Athenien-
 sium praecelata facinora uidentur, ulla in re
 huic pugna anteponenda, qua Myronides
 Bœotios superauit. Superiora nanque ab se
 gesta, alia cum Barbaris conferta, alia com-
 muni sociorum munere & auxilio perpetrata
 fuere. In hac uerò acie, sola Atheniensium
 manus periclitata, dimicauit aduersus ferocis-
 simos uniuersae Graeciae populos. Nam Bœotij
 siue in adueniendis ac subeundis tolerandisque bel-
 li periculis, atque in ferenda rerum omnium dif-
 ficultate nulli Graecorum genti constat inferio-
 res haberi. Post namq; Thebani ipsi circa Leu-
 eltra & Mantineam soli aduersus Lacedamo-
 nos omnes, sociosq; simul instructos, in aciem
 descendere ausi, magnamque uirtutis & fero-
 cia

ciae gloriam adepti sunt: tum Græcia totius
 principes ac duces præterquam cuiuspiam credi-
 bile esset, facti. Eius uerò pugna tametsi claris-
 sima, scriptorum nemo neque laudes, neque
 modum, neque ordinem commendauit. Myroni-
 des igitur clarissima pugna Bæotij superatis
 uictor, superioribus Atheniensium ducibus uel
 clarissimis, gloriam haud imparem adeptus
 est, Themistocle, Milciade & Cemoni. Myro-
 nides itaque parua uictoria, Tanagram ui ca-
 pit, eiusq; circummœnia subruit: tum Bæotiam
 excurrens excindit, uastataq; ubique uniuersa,
 prædaq; militibus distributa, magnis eos opi-
 bus explet. Bæotij uastatione agri sui commo-
 ti, conueniunt undique omnes, exercituq; ma-
 gnis copijs coacto, in expeditionem prodeunt.
 Pugna in uinetis Bæotia commissa: utraq;
 acie obnixi ad consistendum resistendumque
 animis accensa, in noctem usque pugnantur.
 uixq; tandem uirtute Atheniensium inclina-
 ta, fusaq; Bæotiorum acies. Mox uictor My-
 ronides, cunctas Bæotia urbes, Thebis exci-
 ptis, in deditioem accipit. Post hac ex Bæo-
 tia profectus, Locros Oppuntios petit. Qui
 quum primo impetu repente cepisset, obsidi-
 bus inde acceptis, in Pharsaliam traicit: ea que
 Locros, celeritate & uirtute Phocenses expu-
 gnat. Obsidibus quoq; ex his delectis, in Theba-
 liam tedit, eos criminatus proditiõis patratæ
 imperiis

imperansque, ut exules, quos ipsi expulerant, reciperent. Pharsalijs imperata detrectantibus, urbem obsidione urgere parat: quam cum pugnando capere minimè posset, nihilominus persistere, Pharsalijs per multum tempus obsidionem tolerauere. Postremò de re Thesalica prorsus desperans, Athenas redijt. Myronidas itaque breui tempore clarissimis rebus gestis, magnisque inter ciues laudibus efferebatur. Hac igitur eo anno gesta sunt. Praefecto Athenis Callia, apud Helios acta est Olympias octuagesima prima, qua stadio uicit Polymnastus Cyrenaeus: Roma consulatum gerebant, Seruius Sulpitius, & Voluminius Auentinus. Ea tempestate Tolmides nauticis Atheniensium copijs praefectus, uirtutis & gloria Myronida amulatione stimulatus, haud animo quiescere: assiduè multa secum cogitando uarijs machinationibus intentus esse, si qua praecleari cuiuspiam facinoris aggrediendi uia pateceret, quo aliquam sibi praecipui nominis, & gloriae dignitatem parare liceret. Cùm itaque ante ea tempora Laconicum agrum nemo inuadere ac depopulari tentasset, id ipsum tentatu praeclearum arbitratus, populum concitat atque accendit ad diripiendam Spartiatam regionem: sese polliceri, si mille armati sibi in nauibus adyccerentur, cum ea manu & Laconiam depopulaturum, simul Spar

Spartiatarum, aßentiente populo Athenicis, cum plures cuperet callidè per artem educere ciues, huiusmodi consilium inijt: Erat omnium opinio, ad summam, quam postularat, copiarum, numero eum quoscunque atate & robore corporis præstantissimos delecturum. At uerò Tolmidam mens alia agebat, nec mille solum qui permissi essent, sed maiorem longè turbam sibi concitaturus, progreditur in exercitum: ac singulos quosque atate & robore præstantes adiens, unicuique priuatim denuntiat se delecturum eum ad bellum, quod pararetur. longè præstantius unicuique esse, sese sponte ad expeditionem paratum offerre, quam delectum lege ueluti per extorsionem coactum ad arma expedienda trahi. Vbi supra tria millia hæc arte eduxisse se uidet ultro ad nomina dante, reliquosque cerneret haud iam ad id preceptos, tunc mille sibi permisos, à populo extrinqua multitudine deligit. Vbi uerò cetera sibi ad expeditionem parata uidet, cum quinquaginta triremibus & quatuor armatorum milibus portu soluit: mox in Laconica Motthonem nauigans, locum illum illicò capit. Tunc Lacedæmonijs eò confluentibus auxilio, discedit inde: atque in urbem Gythium contendens, ubi naualia Lacedæmonijs habebatur, eam quoque urbem ui capit, nauigijsque Lacedæmoniorum ibi deprehensa incendit.

absunit. Tum agros ubique vastat: inde mox
 soluens, Zacynthum Cephaloniae petit. Hac
 quoque pugnando capta, tum percursis, at-
 que in ditionem acceptis cunctis passim Cepha-
 lonia urbibus, in loca ulteriora transuectus
 est. Quo cursu in Naupactum fertur, quam
 eodem congressu repente sibi subigit: atque eò
 colonos ducit Messeniorum, claros quosque
 viros in fidem & amicitiam à se acceptos,
 qui à Lacedamonij dimissi eiectione fue-
 rant. Ea nanque tempestate Lacedamonij,
 Eiloti & Messeneis bellum intulerant, per
 quod utroque populo in potestatem redacto,
 eos, qui ex Ithome sub fœdus & fidem dedi-
 tos acceperant, dimisere omnes, quemadmo-
 dum supra dictum fuit. Caterum ex Eilotis
 quoscunque defectionis autores deprehende-
 re potuerant, supplicio omnes affecerunt,
 reliquos pro seruis habere. Praefecto Athe-
 nis Sosistrato, creati sunt à Romanis consu-
 les, P. Valerius Publicola, & C. Claudius
 Regulus. Horum magistratu Tolmide circa
 Bœotiam uersante, Athenienses Periclem
 Xanthippi uirum optimum, exercitus impera-
 torem creant, eique triremes quinquaginta
 cum mille armatis datae, mandatūque ut
 in Peloponnesum nauigaret. Hic magna Pe-
 lonnesi parte direpta eo cursu, post in
 Acar

Acarnaniam transuectus propter Oenias
 das, nauigando urbes ad partes eas omnes
 in ditionem suam compellit. Complurimi ita
 que eo anno populi, sub Atheniensium impi-
 rium & ditionem concessere: tum uirtute &
 peritia militari nomen Atheniensium auctum
 admodum, & magna laude celebratum est.
 Praefecto Athenis Aristhone, Romani consules
 creant, Q. Fabium Bibulanum, & L. Corne-
 lium Curetenum. Eodem tempore inter Athe-
 nienses & Peloponnesios pax in quinquen-
 nium foederibus firmata, Cimone Athenien-
 si ad ea patrandam & componendam decreto
 autore. Caterum in Sicilia inter Aege-
 stas & Lilybeos pro agro ad Maxarum flumina
 posito, atroci certamine inter eos conferto,
 multi utrinque cecidere: quam ob cladem
 armis & discordia tum maxime discessum
 est. Post uero ciuium adscriptionem per ur-
 bes factam, agro pro sorte rursus remenso, et
 distributo, cum multorum illic nomina pro-
 miscue admisa utrinque & adscripta forent,
 feruescere rursus dissidia passim, urbesque in-
 testino morbo laborare coeperunt, seditioni-
 bus ciuilibus uexari, & populares ubique mo-
 sceri tumultus, quae labe ac pernicietate Syra-
 censis in primis inualuit. Nam Tyndarides qui
 dam nomine, uir facinorosus, atque inco-
 dibili audacia tumens, initio quidem inope-
 plerumque

plerosque sustentans per alimenta & cate-
 ras uitae necessitates, illis suppeditando cura
 etia propense, sibi maxime obnoxios fecerat,
 adeo ut ad occupandam tyrannidem, ad quam
 aspirabat, sibi fidos ac promptos ministros,
 adutoresq; haberet. Post haec, cum res comper-
 ta fuisset, ipsum affectasse regnum, capitis legi-
 bus damnatur. Cumq; a iudicio in uincula du-
 ceretur, qui ab eo ali & nutrir consueuerant,
 supato agmine adoriuntur eos, a quibus abdu-
 cebatur, manusq; conferere ceperunt. Quare
 tumultu in urbe excitato, primores ciuium in
 unum conueniunt, eosq; rerum inuouatores
 una cum Tyndarione raptos ad supplicia ne-
 cant. Cumq; haec persepe pericula emergere
 cepissent, ac iam multos ambitio mortales,
 libidoq; occupanda tyrannidis in dies stimu-
 laret, Syracusanus populus Atheniensium in-
 stituta imitari ac sequi compulsus est, legemq;
 ferre persimilem, qualem illi de suffragijs olim
 & ostracismo tulerant. Nam apud Athe-
 nenses ita statutum habebatur: unumquenq;
 ciuem oportebat nomen illius ciuis teste in-
 scribere: qui sibi per opes & potentiam uel
 aliam rem proximus ad arripiendum tyran-
 nidem uisus fuisset: apud Syracusios uero iti-
 dem in folio oliuae potentissimi cuiusque ciuis
 nomen scribi iubebatur: dinumeratis deinde
 huiusmodi folijs, in quem plurima conscripta

comperissent, eum quinquennio exulare iu-
bant. eo nanque exilij spatium existimabant plu-
rimorum potentium repressum iri insolentiam.
Postremo uero non ad punienda scelera, fla-
gitiaq; transgressorum id supplicij genus insti-
tuerant, uerum potius ad debilitandas opes,
& frangendam potentium audaciam, tum
prohibenda huiusmodi hominum incrementa
intenderant. Ceterum Athenienses hoc insti-
tuti genus ex ipsius rei casu ostracisimum, Sy-
racusij uero Petalismum uocarunt. Hac itaque
lex per multum tempus seruata apud Athe-
nienses ualuit, apud Syracusios breui postre-
gationem eam abrogari oportuit, huiusmodi
causis. Nam cum initio potentissimus quisque
& opulentissimus ea lege ex urbe pelletum,
tum qui plurima gratia & autoritate praes-
tant inter ciues, quiq; sua uirtute & pruden-
tia plurimum moderari rem ciuilem dirigi-
reque potuissent, ea lege percussi à negotijs re-
publica & dignitate magistratuum aberant,
eoque metu uitam priuatam agere. Publicitasque
muneribus & curis uacui, ad otiumque priua-
tum traducto studio omni, securam uitam de-
gere: simulque ad opes fruendas, quibus abun-
dabant, conuersi, in delicias & luxum subiti-
lapsi sunt. Tum demum destituta bonis uir-
tutibus ac defensoribus reipublica, pessimus quisque
audacissimusque sibi magistratus deposcere

munera publica adire, ingerere sese, multitudinem concitare malis artibus, ac tumultu cuncta miscere, alias ex alijs semper intenti res novas adoriri. Postremo seditiombus rursus excitatis, cum iam plerosque discordia & bella intestina stimularent, ciuitas in nouas factiones distrahi, assiduisq; tumultibus aestuare, uexariq; grauius cepta est. Nam plebis concitatores ignobili genere, flagitiosiq; ingenio ingens multitudo cuncta occupante: ac nouorum hominum rem ubique turbantium intolerabilis quaedam conspiratio, uertebat omnia. Postremo plerique pro uetustis & honestis patriae moribus, perniciose quaedam & ab equo bonoque aliena instituta ausi inducere, friscum uiuendi modum omnem demoliti sunt, ex pristina uetustate immutata urbis species, opes quidem diuitiasq; pace adiuti, ingenioq; ad intento coegere maximas. Caterum nulla inter eos concordiae cura, nullum de iustitia seruanda consilium, nil equi boniq; ratio pedit, nullus deniq; ceteris in rebus prauitatis socordiaeq; modus. Quapropter Syracusum legis Pericles penitentia ducti, prorsus ea haud multo post tempore, quam edita fuerat, usi abrogant, atq; eo res Siculae adductae uertebantur. Praefectus Athenis Lysicrate: Romae consules creati, C. Nautius Rutilus, & L. Minutius Carutianus. Horum temporibus Pericles Atheniensium imperat

perator, transfueto in Peloponnesum exercitu,
 agros Sycionios diripit. Cui cuncta uastanti
 cum Sycionij copijs uniuersis undique educlis oc
 currisent, conferta cum eo pugna funduntur.
 Tum plerique in fuga caesis, Pericles reliquos in
 tra mœnia inclusos obsidere atque oppugnare
 parat: igitur oppugnatione mœnia adortus, cū
 nulla uicam se capere posse cerneret, praesertim
 Lacedaemonijs rursus obsessis auxilia mittenti-
 bus, è Sycione discedit, inde trauciens in Acar-
 naniam, agrum Oemadorum excurrrens depu-
 pulatur. Ingenti inde coacta praeda, relinquit
 Acarnaniam. Post hæc in Chersonesum dela-
 tus agrum, illum mille ciuibus sorte distribuit.
 Interea dum hæc geruntur, à Tolmide alteri
 duce in Eubæam profecto, Naxiorum ager mil-
 le alijs ciuibus est distributus. In Sicilia uob
 Tyrrhenis infestantibus atque prædantibus
 mare, Syracusij prætorem classis sibi quendam
 Phaylum deligunt: quem nauibus instructum in
 Tyrrheniam nauigare iubent. Hic itaq; classis,
 primo cursu insulam, nomine Aethaliam depu-
 pulatur: tum magna pecunia clam à Tyrrheni-
 accepta, in Siciliam redijt, cum nil memoria di-
 gnum ea expeditione edidisset. Quem Syracu-
 sij in iudicium tractum, & pro proditore iudi-
 catum, abire in exilium coëgere. Alterum item
 pro hoc ducem sibi creant, nomine Apellem, qui
 rursus contra Tyrrhenos mittunt cum sexagim-
 ta irrit

ta triremibus. Hic excursa primùm Tyrrhensæ
 maritima ora, uertitur in Cynnam, quæ ea tem-
 pestate Tyrrhenorum imperio & ditione tene-
 batur. Ibi plurima depopulatus insula loca, post
 Aethalia pugnando capta, Syracusas repetit
 cum ingenti præda, & magno captiuorum nu-
 mero, rebusq; alijs ad uarios usus commodis, haud
 paucus quidem. Post hæc Ducetius Siculorum
 dux, urbes omnes quæ eiusdem gentis incolas ha-
 bebant, exempta Hybla, in unam & commu-
 nem duxit ad stipendia contributionem, & ui-
 ta parè rei; institutionem. Cumq; acri & in-
 genti uir ingenio esset, ad facinora præptus ado-
 rienda, nouis ac magnis animo rebus insistebat:
 tum ex ære Siculorum publico ingètes sibi com-
 pilando diuitias, magnam inde potentiam, ma-
 gnâq; pecuniæ uim contraxerat: qua subnixus
 facultate, ipsas Neas, quæ eius patria erat, in
 æquum campum trāsflatam construxit. Præter
 ea iuxta templum earum, quæ Palice appella-
 bantur, urbem haud ignobilem condidit, quam
 à dicta appellatione sumpto Dearum nomine,
 Palicem appellari instituit. At uerò postquã de
 dijs istis hoc loco mentio nobis incidit, indignũ
 nempe esset, singularem uetustatẽ excellentiam-
 que eius templi ob res in eo incredibiles, atque
 unicum miraculũ eorum quæ Crateres dicuntur,
 silentio præterire. Fabulantur namq; templum
 hoc tum uetustæ excellentiæ memoriæ, tum ue-

neratione religionis ceteris omnibus longè præferendam, quod multa in eo rari admodum, & diuina quadam perseuerantis uirtute miraculi, quod si lem propè omnem exciperet, ab hac ectare traduntur. Primum crateres ibi quosdam conspici magnitudine haud profus modam excedenti, uerùm profunditatis tota narrabilis: ex qua scintillas immensi incendi; interdum erumpere, alios iuxta interdum natura uideri lebetibus persimiles multo igne concalactis ebullientibusq; feruentem inde aqua extu nescere, & exultari: speciem nanque feruoris aqua inde eiccta, ueluti feruet, præ se ferre conspicitur. Necdum tamen quicquam eius exploratulo compertum habetur, quod nemo ab hac tentare ausus sit. Tanta enim admiratione illius aëtuatio humoris entis uidetur, ut heudubium sit, diuina quadam uis, necessitateq; nature internis excedentis effundi. Sulphuris odorem perspectum latè aqua abundeq; famam emittit. Ceterùm hiatus profunditatis stridore subter, ingentemq; rugitū fremore ab imis horribili pererrumpit: quodq; hu omnibus est admirabilius, neque superfunditur; neque subsistit aqua, impetumque & uim expulsi fluctus in excessum sublata ferre uidetur obstupescendam. Cum itaque tam diuino spectaculo, tamq; arcanis miraculis, perinde ac quosdam habitatum numine, templum illud cunctis passim

habeatur admirationi, sanctissima per ipsum,
 summaq; obstricta religioni iuramenta de-
 promi solent, explorariq; fides & integritas
 dictorum. Periueros illic Deus ultor supplicio
 repentino corripit. Nam nonnullos templo com-
 pertum est discessisse, luminibus ob periurium
 excecatis. Cum itaque summa ibi numinis pre-
 sentia cuiusdam, metusq; Deum locum illum re-
 ligione seu: a tueatur, sic ubi quibuslibet de aliis
 qua re ardua & inextricabili discordia &
 disceptatio intercidat, uel aliqua forte quis ui-
 superioris potentie urgeatur iniuria hoc ada-
 lli iureiurando disceptantibus, res quoq; dis-
 cernitur, ac ueluti in quoddam Diuini iudicij
 examen librata perpenditur. Est autem hoc tem-
 plum ex certis quibusdam temporibus asyllum
 tutissimum & inuolatilissimum, supplicibusq;
 quocunq; infortunio uel calamitate oppressis,
 uel his qui in dominos ingratos, uiolabandosq;
 inciderint seruis, plurimum subsidij prabet. Nam
 qui eo confugerint, nulli domino quacunque co-
 ditione seu a alione quouis pacto licet eos ab-
 ducere: sed ibidem intactos permanere inuola-
 tosq; oportet, donec per certos amicos & ar-
 bitros aequi & boni persuasi & aduelli domi-
 ni, tum iureiurando de conuentis adalli, & pro-
 missa seruandis per fidem eo modo firmatam
 admittantur. Neq; ullus adhuc memoriae prodi-
 tus inuenitur, qui eam fidem supplicibus praestitit

tam irrumperē sit ausus. Atque ita deorū timor quodcunq; seruīs iuratum, atque is fiden sponsum fuerit, per dominos infraudatum, inuolatumq; seruari compellit. Est autē hoc templum in speciosissimo campo, planiti & aqua positum. De his itaq; nobis hęc satis dida sint: deinceps uerò ad narrationem superioribus scriptis continuandam reuocemur. Dicitur itaq; cum Palicem urbē condidisset, muroq; eam circummuniuisset satis firmo, finitimi colonis eius agrum diuisit. Quę quidem cum uertate agritum multitudine incolarū breui nūm in modum coaluit, creuitq;: nec diu quidem ea felicitate perfrui ualuit, uerū paulo post eruta, & uersaq; est: & usq; ad nostrā tempora sine cultoribus & incolis uaslo solo & inhabitato permansit: de quibus rebus suo deinceps loco & tempore sumus scripturi. Res itaq; Siculę eo statu uertebantur. Caterū in Italia iam euersa à Crotoniensibus Sybari, anno post ea tēpora 58. Thebalus collectis Sybariensium reliquijs, denudò Sybarim ab ipsis erigit atq; extruit fundamentis, quam inter duo flumina, Sybarum & Crathium ponit: qui fertilitate agri breuiter ad opulētiam prouecti, urbe sex annis possessa, in se eiecti Sybare excessere. Quas res sequenti libro singula quęq; satis explicando, perscribere aggrediemur. Præfecto Athenis Antidoto, à Romanis consules declarati, L. Posthumius, &

M. Horatius. His magistratu fungētibus, Duce-
 tius Sicularū dux Aetnā occupat, principe eius
 per fraudem necato: tum in agrū Acragantino
 rum copias trahēciens, Motyūm praesidio Acra-
 gantino munitum oppugnare adortur. Huic
 Acragantinis opem ferentibus, expedito agmi-
 ne occurrit, confertaq; pugna uictor utrosque
 castris spoliat. Post ingruente hyeme diuisi, in
 domos quisque suas rediere. At uerò Syracu-
 sū Bolconem ducem, qui eius fugāq; amissi cer-
 tamini auctor ferebatur, ac si cum Ducetio
 clam conspirasse, indeq; rem ex composito age-
 re uideretur, in iudicium tractum damnarunt,
 eumq; pro hoste & proditore necarunt. Ae-
 state iam spirante, ducem alterum creant: cui
 exercitu satis ad id dato mandant, uti Duce-
 tium bello deleat. Hic ductus in expeditionem
 copijs, Ducetium deprehendit, in castris quae
 circa nomas posuerat commorantem. Expedi-
 ti utrinque armis, ac pugna conferta, cum ple-
 riq; ex utraq; acie caderent, uix tandem ui Sy-
 racusorum Siculi uicti, in fugam uertuntur,
 plurimaq; eorum inter fugiendum caedes fa-
 cta, maior uerò ex fuga pars in loca Sicularum
 munita incolumes euasere: ceterum paucis ad-
 modum in eadem cum Ducetio rerum spe, atq;
 fortuna uersari placuit simul. Dum haec gerun-
 tur, Acragantini Motyūm castellum a suis,
 qui cum Ducetio in expeditionem aggrega-

bantur occupatum, oppugnando capiunt: tum copias inde ad Syracusios uictiores traducere properant. Ibi iam armis i. in Elis communi mu-
 nere bellum gerere ceperunt. At uero Ducetius amissa pugna, rebus suis fractis tum militibus partim cum deserentibus, partim subdola fide tempus obseruantibus, si qua per occasionem & insidias uitam eius excipere daretur, addu-
 ctus in desperationem, incertis passim consilijs agitabatur. Postremo cernens eò rem adductam, ut si qui adhuc secum remanserant amici, iam tandem pararent sibi manus iniicere. Praeco-
 pare ipse omnium consilia properat, nocteque sese inde proripiens è manibus, citato cursu Syracusas aduehitur. Nocte adhuc obscurante in forum Syracusiorum concedit: atque ad ara-
 consistens, supplex totius ciuitatis populique efficitur: tum sese, regionemque, cuius fuerat dominus, in manus ac fidem Syracusiorum tradidit. Ca-
 terum concursu per multitudinem in forum, non-
 nouitate & admiratione facto, magistratus in concionem omnes uocantur: ibique de Ducetio quid potissimum esset agendum, rogitari atque agitari ceptum. In quo nonnulli qui ad populum habere conciones consueuerant, consulerunt multa, & suadere nituntur, eum pro hoste habendum, proque sceleribus admissis ad supplicium abstrahendum. Qui tum aderant è senatu principes, quibus plurimum gratiae & auctoritatis

erat inter ciues, illis contentè aduersari, nil penitus tam fœdi de lecoris cōtra ius fasq; admit-
tendum, supplicis suo salutem nullo pacto uiolan-
dam fortuna magnopere uim considerandam,
Deum in ea re uersari rationem. In primis id
cauendam, ne numinis ira per impietatem iris-
catur: nec in ea causa quidē, quid Ducetius sua
culpa meruisset, uerūm quid Syracusani populi
poscerēt, quid iura, quid mores, quid antiqua
mōtuta deceret, inspiciendū: necare eū, qui à
fortuna deiectus iaceat, nulla prorsus laude di-
gnum haberi: uerūm Deūm religionem inuiol-
latam seruari, simul & supplicis per fas salutē
defendi: hoc in primis ad populi Syracusani
maiestatem spectare. Hæc sententia prævalen-
te, à populo uniuerso uoce una acclamatum est,
Supplicem saluum esse oportere. Ducetium igitur
ita supplicio liberatum, Syracusij Corinthum
relegant: ibiq; iubent, reliquum ætatis
agat, quæq; ad uitam necessaria requiri uide-
bantur, ei satis abundē liberaliterq; suppedi-
tant. Cum itaque iam ad annum præcedentem
scribendo peruenerimus, quo Athenensium
copia in Cyprum Cimone duce traiecta
fuerunt, in initio polliciti fue-
ramus, ueluti huic libro
finem impone-
mus.

DIODORI SICVLII
BIBLIOTHECAE
HISTORICAE
LIBER
XII.

I cui uarias humanarum rerum uices, incertamq; fortunam mente contēplari libuerit, haud sanē mediocri, singula quaeq; inspicendo, admiratione meriti capietur, cum nullum penitus ex his quae à nobis bona putantur, purum comprehendit, atque sine omni prorsus molestia syncerum mortalibus unquam obtigisse: cōtraq; nullum usquam tam extrema conditione malum, qui cum non aliqua quocunq; modo praesidij ratio comes & uoluptatis adueniat. Cuius rei satis aperta licet documenta ex his quae supra narrata sunt, exemplis colligere, singula quaeq; percurrenti, negotijs praecipue in quibus summa rerum pericula sunt exagitata. Nam Xerxis Persarum regis exercitus in Graciam traieclus, principii propter innumerabilem armatorum uim, Gracos quidem haud frustra, uanoq; necessitudinis ultima pauore perculsit. Quippe quibus aut extremum dimicando, sua coniugum & liberorum libertas, salusq; manu tutanda erat: aut cedere

tibus

tibus ea demum fortuna seruitutisq; conditio
 subeunda, quam Græca in Asia urbes Barba-
 rica uel subactæ experiri impositam coguntur. Eo
 bello tantis opibus patrato, tanta illato uel, tam
 deinde in sperato rerum denique euentu, soluto
 non solum pauore, summisq; periculis Græcia li-
 berata constitit, uerum clarissimam & immor-
 talem ex inaudita gloriæ magnitudine gloriâ
 consecuta est: tantasq; simul diuitias unaquæq;
 Græcia ciuitas ex ea præda contraxit, ut rebus
 quorumcunq; passim locupletatis stupor ingens
 populos inuasit, cunctis supra modum admi-
 rantibus quoniam pacto tantâ opum molē, tan-
 tasq; uires fortuna possessoribus extorquere, at
 que in aduersam partē traducere sustinuerit.
 Ex eo namq; tempore in 50. sequentes annos, per
 petua Græcis ad felicitatem populis incrementa
 prouenere. Tum bonæ artes omnes, opum uel pro
 sequente, uirtutis præmia, & dignitatem hone-
 state doctrinæ mirum in modum excoli, coale-
 scereq; ceperunt, clarissimisq; & excellentissi-
 mis cuiusq; artis disciplinæq; autoribus artificibus
 seculum illud primum floruisse memoria
 proditum est, quo Phidias sculptoris in educen-
 dis rerum simulacris acumen illud propè diuinum
 opificij enituit. Disciplinarum quoq; institutio,
 eruditioq; haud mediocriter excolta coaluit.
 Philosophiæ præcipuus honor habitus: necnon
 & eloquentiæ facultas in dignitate fuit, passim
 qui

quidem apud Græciæ populos omnes, at uti
 Athenis in primis: quo tempore Socratica disci-
 plina professores, Platonis deinde Aristotelisq;
 traditio uiguit: eloquentia Pericles & Isocra-
 tes, eiuq; discipuli excellere. Nec minoris ex-
 cellentia uiri temporis eius militari disciplina,
 clarissimis gestis, fama q; nobilissima recen-
 tur, Milciades, Themistocles, Aristides, Cimon,
 Myronides, ac pleriq; alij: quorum singula cu-
 iusq; nomina recensere, frustra presentis histo-
 riæ succincta narratio non permittit. Athenien-
 sium in primis præclara facinora, uirtutumque
 laudes ad inuidiam usq; prouecta, passim per
 uniuersum orbem terrarum pro maximis cele-
 brantur. Nam tanta opum ui, tantoq; imperio
 res eorum subnixæ constitit, ut uiribus ipsi suis
 absq; ulla Lacedæmoniorum ope, subsidio
 Perfarum, magnas terra mariq; per sepe copias
 pugnando profligarint: atq; minabundum illud
 formidatumq; ceruicibus Græciæ, Persicum in-
 perium adeo concussum labefactatumq; & de-
 pressum reddidere, ut in sæderum compositione
 conditionibus pro arbitrio impositis, Barbari
 assentiri coegerint, contra rem dignitatemq;
 tanti imperij, ut Græcæ urbes in Asia conditæ
 libertati legibusq; suis restitutas dimitterent,
 eaq; imperij parte cederent. Quorum omnium
 singula quæq; diligentius diffusiusq; explicando,
 memoria, duobus uoluminibus, hoc uidelicet

quod

quod
 ximè
 dem
 tam
 stas ex
 demon
 tempu
 præstr
 peditio
 per ori
 curra
 proxim
 sis in C
 hoc uer
 expedi
 bendi
 centes
 Athen
 nis igit
 creati,
 bius Iu
 ses bell
 cum na
 sent, b
 statuan
 staurar
 Asia sit
 rata ig
 buiq; ca

quod iam ingressi cōteximus, & superiori proximè conscripto extat commendata: nunc uerò deinceps ad propositum prosequendum conuertamur, resq; in diuersis orbis partibus uariè gestas explicare pro uirili conabimur, unicuique demore nobis ab operis huius inityi suscepto, tempus quo facinus quodq; gestum, traditum prastruendo. Superiore uolumine à Xerxis expeditione in Graciam traducta, ingressi uaria per orbem terrarū gesta memorati digna percurrēdo deduximus, historia seriem in annum proximum, illi uidelicet quo populus Atheniensis in Cyprum duce Cimone copias traiecit. In hoc uerò ab ipsa eadem dicti populi eodē duce expeditionis in Cyprū traiectione, sumpto scribendi exordio, rerum seriem suo cursu deducētes, ad bellum usque contra Syracusios ab Atheniensi populo decretum prouehemur. Atheni igitur profecto Euthidemo, Romae consules creati, L. Quintius Cincinnatus, & M. Fabius Iubilanus. Horum temporibus Athenienses bello pro Aegyptiis contra Persas suscepto, cum naues omnes in insula Prosopitide amississent, breui post id intermisso tempore, rursus statuunt contra Persas alta causa bellum restaurare: Gracorum uidelicet urbium, quae in Asia sita erant, libertate uendicanda. Instaurata igitur ducentarum triremium classe, rebusq; cunctis ad bellum paratis, Cimone Milicia

ciadis filium ducem creant : mandantque, ut
 quam properè in Cyprum classe traiecta, Per-
 sis bellum inferat. Cimon itaque nauibus ma-
 gna militum ui completis, uectigaliūque Cy-
 rerum omnium apparatu composito, populi
 iussa secutus, Cyprum remigijs petit. Eadem
 tempestate Persicas copias ductabant, Artabazus
 classis prætor, qui trecentas triremes in
 Cypro habebat in statione dispositas: Megabizus
 circa Ciliciam ad trecenta peditum milia
 in castris contracta tenebat. Cimon igitur ob-
 nauigato maris tractu, cum nullum sibi hostem
 obuium prodire cerneret, Cypro applicans, iam
 nautica rei, ut uidebatur, dominus, Ceteum,
 Malumq; oppida ui expugnat : tum singulari
 aduersus uictos humanitate usus, aliorum an-
 mos populorum clementia pellicere, & ad defi-
 ctionem sollicitare pergit. Post hæc cum trire-
 mes ex Cilicia & Phœnicia missas, in eam in-
 sulam auxilio properare audisset, classe instru-
 cta, cursuq; maris undique explorato, ubi com-
 modum opportunamque uidet, inuadit ad nau-
 uigantem hostem : atque ipso congressu ma-
 gno nauium suppresso numero, centum cum
 ipsis uiris integras capit. Reliquam turbam
 effuso cursu fugientem in Phœnicie usque oram
 uariè insecutus exagitauit. At illi mox ubi
 notum litus attigere, relictiis quibus cõ ne-
 euaserant nauibus, in terram defiliunt : at-

B
 que
 ubi
 Ath
 illico
 propo
 tum
 uictor
 caret
 citer
 ctus
 magn
 Hugu
 prum
 mo ei
 Pr
 creat
 Vergi
 Cimon
 ria in
 staten
 Salam
 fensan
 omnis
 contra
 prater
 niq; or
 mum
 berat
 menta

que mea loca sese trepidi recipere properant, ubi Megabyxus copias in castris habebat. At Athenienses appulsa ad terram classe, milites illico in continentem exponunt, fuga hostem properantes auertere. Pugnaq; ibi per tumultum conferta, dum acriter utring; subtus pro uictoria, ab illis pro salute in extrema spe dimi caretur, Anaxicrates alter classis prator, ferociter pugnando uirtute heroica iaculo traictus concidit. Reliqui pugna obtenta uictores, magna caede hostium edita, redeunt ad naues. Huius gestus, Athenienses retro cōuerso cursu, Cyprium petunt. Hæc igitur gesta traduntur primo eius initi belli anno.

Præfelo Athenis Pedieo, Romani consules creant, M. Valerium Laelucam, & Spurium Verginium Trigeminum. Horum temporibus Cimon classis Atheniensis prator, maris uictoria imperioq; potitus, Cyprias urbes in potestatem cunctas redigere molitur. Cum uerò Salamina firmissimo Persarum præsidio defensam teneri, magnamq; ibi telorum uim, tunc omni armorum generis facultatem ingentem contractam pro comperto haberet: oppidum præterea copia frumenti immensa, rerum deniq; omnium incredibili apparatu munitissimum contemplatus, si uiribus caperetur, deliberat eam ad rem maturè peragendam momenta adiecturum, statuit cum primum eam

s expug

expugnationem tentare. Nam tanta simul uiribus expugnatione, sperabat reliquam Cyprum facile totam in deditiōem & potestati uenturam, tum Persarū deinceps fiduciam audaciāque simul eo factō percussis animis, ac re in discrimen adducta, se compressurum. Quibus cū nulla Salaminis succurrendi uia pateret, Atheniensibus iam mare passim obfessum, occupatosq; aditus tenentibus, ea re furi, ut per proditiōem & perfidiā officij, turisq; socialis desertores haberentur: atque deinceps eo exemplo fide labefactata, apud reliquos socios plus in fidei inconstantia periculi, quā in opibus praesidij societatibus esse ferre existimarentur. Postremō Cypro ita per uim in potestatem redacta, summa illius momenta, quod haud secus obligit, in arbitrio collibraturum, remque ex equo in praecipuatam inclinaturum, quod potissimum libuisset. Ita Salamine in obsidione oclusa, singulis diebus Athenienses oppugnationem tentare, cuncta ad uim moliri. Ceterū milites, & urbis praesidia, telorum missiliumq; copiosi, ceterisq; rebus bellicis affatim muniti, facile ex muro pugnātem, iniquo loco ac munitionibus subire conantem, hostem subuenere: contrā passim intrepidē intregēq; obistere locis omnibus, prout res postulabat, armatis adesse, ac consistere corporibus. Ar-

taxo

taxo
ue, re
duct
bello
uisun
mum
decre
Cypr
licere
ry a
tos c
mitta
garu
uend
sum
mun
ac p
silus
fide
soci
Qua
lonia
sue
null
rum
long
uigat
Eus
uar

taxerxes uero rex audita Cypri periclitatio-
 ne, remque in arduum & graue discrimen ad-
 ductam uerti, consilio inuito cum amicis de
 bello illo quid statuendum esset, id potissimum
 uisum est, maximèque ad rem facere, cum pri-
 mum, pacem cum Graecis componere. Quo
 decreto, scripsit illico ducibus & satrapis
 Cypri, ut quocumque pacto, quam commode
 liceret, rem cum Graecis componerent. Lite-
 ris acceptis, Artabaxus & Megabyxus lega-
 tos confestim Athenas de pace tractaturos
 mittunt. Pacem ab hoste quaesitam haud ne-
 garunt Athenienses, legatosque ad compo-
 nenda & ferienda fœdera decernunt, quibus
 summa eius rei transigende potestas, sum-
 mumque ius permittitur. Eius legationis dux
 ac princeps constituitur Callias, Hipponici
 filius. Impositæ igitur paci conditiones, &
 fœdere firmata inter Atheniensem populum,
 sociisque nominis Athenienses, & Persas.
 Quarum hæc fermè capita traduntur. Co-
 lonias omnes in Asia Græcas, liberas, ac
 suis legibus permittit: satrapæ Persarum
 nulli intra maris tractus ultra trium die-
 rum iter excurrere licere: nauem uillam
 longam inter Phasida & Cyaneas na-
 uigaturam. Hæc dum à rege & præse-
 lti seruata essent, Athenienses nun-
 quam intra cuiusquam regionis fines, qua-

sub ditione regia teneretur, ulla occasione
 ma illataros. Compositis ob signatusq; fæderi-
 bus, Athenienses extemplo copias à Cypro ab-
 ducunt, insigni uictoria parata, clarissimâque
 fæderum sanctione, ac conditione hosti poten-
 tissimo expressa, impositaq;. Per idem tempus
 dum Cimon apud Cyprum cômoraretur, mor-
 bo correptus, interijt. Præfecto Athenis Philis-
 sco, Romæ consules creati, T. Romulius Vati-
 canus, & C. Veturius Cichorinus, Helij Olym-
 piada egere octuagesimam tertiam, qua stadi-
 uicit Crisbon Himerensis. Horum tempestate
 Megareses decreta iam inter se ab Athenen-
 sibus defectione, legatos ad Lacedæmonios de
 societate cum eis iungenda mittunt. Quo
 facto commoti Athenienses, copias in agrum
 Megaresium immittunt: illi passim exco-
 ssis locis omnibus, uillas rapinis diripere, cas-
 tra promiscuè populationibus incendiisque mi-
 scere pergunt, prædâque ingentem undique
 contractam abducunt. Tum oppidanis agri
 spoliato ac direpto succurrere properantibus,
 pugna committitur: in qua uictores Athenen-
 ses effusam se proripientem fuga compellunt.
 Præfecto Athenis Timarchide, Romani con-
 sules creati Spurium Tarteium, & Aul-
 Austerium Phontinum. Horum temporibus
 Lacedæmonij in Atticam irrumpentes, ma-
 gnâ agrî partem depopulationibus uastâ-

runt cum quodam castello oppugnationibus tentato, regressi sunt in Peloponnesum. Tolmides uero Atheniensium imperator Cheroniam capit: cuius facti ira conuersi Bæotij, contracta manu per insidias Tolmidem adoriuntur: atrox pugna circa Coroniam committitur: in qua saeuente certamine, Tolmides in medijs hostibus pugnando necatur: reliqui exercitus partim caesi, alij uiui capti distrahuntur. Hac strage accepta, coactus est Atheniensis populus urbes omnes Bæotiae, quas captas sub ditione tenebant, pro captiuorum redemptione, libertati legibusq; suis restituere. Praefecto Athenis Callimacho, Romæ consules creati Sextus Quintius Trigeminus. Horum tempestate debilitatis Atheniensium opibus obcladem in Bæotia pro Cheronia acceptam, plerique deinde ab eorum urbis imperio defecere, eiq; rebus uariandis principes auctoresq; Eubæa sese incola prabuerant. Quo tumuli Pericles creatus imperator, cum magna manu in Eubæam traiecit: ibiq; capta per uim Estiensium urbe, ciues eius omnes patria sede eiecit. Quo facto, reliquos omnes pauore perculsos, atq; consternatis animis, rursus sub Atheniensium ditionem redire coëgit, imperatisq; ut consuerant accipere fiederibus, re composita in triginta annos, Callia & Charete compositionis eius autoribus, pacemq; firmantis

bus. In Sicilia inter Syracusios & Acragantinos his causis exortum bellum, fractus Diviti Siculorum domini opibus, in Syracusiana, cui ipse iam extremum diffusus salutis suae Syracusas ad populi misericordiam confugisset, simplex urbis factus, culpa supplicio a populo in conditione absoluitur, ut Corinthi relegari habitaret, ibiq; reliquam aetatem agere pergeret. Caterum ille bi cui intra fines datus Corinthi commoratus, rupit conventa & pacta obligationis: flagitium religione defendit, tumens fidei, sibi fati & oraculo d'um datum, ut pulchrum litus in Sicilia conderet. Cum iam magnam hominum multitudinem concuisset, quae illuc colonos ducere parabat, in insulam cum illis navigat. Rem cum eo nonnulli Siculi suscipiunt, operamq; adhibent, in quibus fuit & Theronides princeps Erbitorū. Dum itaq; circa ad pulchrum litus exaedificandum intentus perflaret, Acragantini simul invidia & veteri Syracusiorum stimulati, simul & occasione data illos accusantes, quod Diviti communem amborum hostem inexplorato ad id Acragantinorum (quod utiq; equum fuerat) consilio dimisissent impunitum, bellum Syracusis intulere. Quo indicto, Sicilia inter se urbes dissentire, ac diversa sequi coepere. Alia partes Acragantinas tueri, Syracusias alia, magis inde utrinq; manus armatorum contracta, po-

BT
pulis i
ruenti
intenti
Eli, ca
uium
gnis de
Victor
acie A
legati
pacem
eō res
his cau
superio
condid
Elum e
Hac in
barian
incola
cumbes
lentian
nigenis
ptu, ad
Italia
necnon
exuper
te capit
quidā p
tia, aut
calumn

puli ipsi ueluti contentione quadam in arma
 uentibus, sua quenq; studia rapiebant animo
 intenso in aduersum hostem. Copijs itaq; edu-
 ctis, castra e regione posuere ad Himeram flu-
 uium. Tum acie instructa in pugnam collatis si-
 gnis descendentes, ferociter dimicare coeperunt.
 Victoria tandem Syracusiorum fuit, caesiq; in ea
 acie Acragantinorum supra mille. Post pugna
 legati ab Acragantinis pro compositione missi,
 pacem a Syracusano populo impetrant. Dum
 eors Siculae uertuntur, in Italia Thuriorum
 his causis urbs condita traditur, quibus seculis
 superioribus, in Italia Graci Sybarim oppidi
 condidissent. Ubertate ac faecunditate soli fa-
 ctum est ut breui res & opes eius coalescerent.
 Hac inter duo flumina posita, Crathium, Sy-
 bariumq; a quo nome accepit oppidum, eius
 incolae amplo simul & frugum feracissimo in-
 cumbentes agro, ingentes inde diuitias & opu-
 lentiam miram congesse: tum plerisque alie-
 nigenis in ciuitatem & munera ciuilia ascri-
 ptis, adeo res prouecta est, ut multo reliquas
 Italiae urbes antecedere opum ui putaretur:
 necnon etiam populi numero, & multitudine
 exuperabat, ut treceta millia ciuium ea tepesta-
 te capita illic recensita tradantur. in qua Teles
 quida populi dux, cu in magna plebis esset gra-
 tia, autoritateq; praestaret, potentissimu quenq;
 calumniari apud populū, atq; uarijs crimini-
 bus

bus accusando dilacerare cepit, donec tandem
 moti compos, Sybarentibus persuasit, ut quin-
 gentos ex ditissimis ciuibus eijcerent urbe, for-
 sunasq; & opes eorum in publicum redigerent.
 Quo facto, fugata magna ciuium uis, qui uagis
 errabundi exilio, Crotona petunt: ibiq; ad ara
 in foro erectas supplicum more cofugiunt. Qui
 audito, Teles legatos ad Crotoniatis mitti,
 qui iussu suo postulent, ut uel exules dedant: uel
 si id renuat, exin sibi indici bellum, armaque
 & uim expeclent. Conuocato senatu, cum in-
 ter se consultare, multaq; agitare pergerent, ni-
 dedi Sybarentibus exules prestaret, an bellum
 contra potentiores suscipiendum esset, senata
 populiq; concione uaria & ancipiti sententia
 herente, primùm quidem plebis animi ad-
 dandos supplices inclinari uidebantur, pauca
 belli perculsa multitudine. Post hæc Pythago-
 ra philosopho rogantibus consulente, atque
 multa obtestante, supplices, incolumi Deo
 fide, ad quam confugerant, esse protegendos.
 Reuocata sententia, bellum pro supplicum sa-
 lute tutanda suscipiendum decernunt. Ita or-
 mato in se & iam aduentanti hostium Syba-
 rentium agmini trecentis millibus stipato, Cro-
 toniatis ceterum millibus obuiam ire properant.
 Milone gladiatore duce: qui conferta pugna
 uigoris corporei inuicta robore cornu hostium
 contra se in acie instructum, primus in fugam

B
 uerit
 robur
 Fert
 Olym
 disse
 uaq;
 sam h
 in soli
 tionem
 niata
 capi
 prabi
 pari
 piunt
 cua l
 clade
 cedem
 lo pos
 ferta
 ratio
 flo A
 habit
 locum
 to, m
 Lam
 Ab h
 fuger
 Lace
 deplo

uertit. Hic uir sexies in Olympia uictor extitit,
 robur corporis quo praestabat, comitem habes.
 Fertur, coronis Olympiacis ornato corpore, in
 Olympicis uictorijs partis in eam aciem descen-
 disse: Hercules autem ritu, leonis spolio cla-
 uaq; armatus, praecipuam uictoriae adeptae cau-
 sam huic tribuisse armaturae. Cuius uirtutis
 insolita magnitudo, summam ciuibus admira-
 tionem attulit. Fuis uero hostibus, cum Croto-
 niata per iram, iam iritatis animis, neminem
 capi uiuum iussissent, quoscunque in fuga com-
 prehensos necant. Unde maior tanti exercitus
 pars caesa interijt. Qui urbem ingressi, eam diui-
 piunt: cunctisq; passim uastatis, cultoribus ua-
 cua loca desertaq; reddunt, quae annis post eam
 cladem octo & quinquaginta, Thesali eo con-
 cedentes, restaurauerunt, atq; incoluere: qui pau-
 lo post rursus a Crotoniatis quinque annis de-
 sertam, rursus reliquere, post secundam restau-
 rationem per eadem subiecta tempora. Praef-
 lecto Athenis Callimacho, rursus extrui & co-
 habitari ceptum est: quae breui post in alterum
 locum translata, altero quoque nomine imposi-
 to, mutauit appellationem. Cuius autores fuisse
 Lampus & Xenocritus, hoc modo traduntur.
 Ab his enim, qui secundo patria eiectione pro-
 fugerant Sybariensibus, in Graciam legati ad
 Lacedaemonios & Athenienses missi sunt,
 deploratum errores, & auxilia sua: postula-

tumque, ut reducere eos in patrias sedes, su-
 cūmque sibi ut placeret, eam sibi urbem ex
 parte coloniam facere uellent. A Lacedæmonij
 auditi frustra, nihil impetratum. Res Athenien-
 sibus placuit: moxq; decreto eis auxilio, decem
 naues completas, Sybariensibus subsidio mit-
 tunt, quas Lampus & Xenocritus ductabant.
 Missis quoq; per Peloponnesi urbes præconibus,
 edicto proponi ac prouulgari fecerant, urbem
 se communem his facturos, qui eò commigrare
 uoluissent. Cui cum plerique assentirentur,
 oraculo Apollinis maximè adducti: percuncta-
 tis nanque responderat, tale quærendum, quo
 sibi conderent urbem eiusmodi, solum, ubi
 aquam mensura sumptam potarent, cibum
 contra sine mensura caperent. In Italia
 itaque nauigant, atque Sybarim delati, locum
 passim omnia scrutari pergunt, sicubi uestigi-
 loci à deo iussi per oraculi interpretationem
 offerrent. Cumq; haud procul Sybari inuestiga-
 tione sollicitis fons occurrisset, cui Thuria no-
 men erat, latices erumpentes ærea fistula præ-
 cul fundēs, quæ accolæ medimnam, modicum
 appellare consueuerant: re simul & nomine ad
 omen & interpretationem oraculi prouecti,
 eum locum sibi à Deo ostensum ac iustum iu-
 dicant, quem mox circumactō muro commu-
 niunt: urbemq; ibi condentes, eam fontis no-
 minant.

mine
 longi
 riloc
 app
 tertu
 da u
 tribu
 naque
 teri
 uerò
 elis r
 comm
 eta.
 Thar
 admo
 xari
 le uet
 maq;
 redita
 onere
 & bo
 ubus
 Deum
 cias, u
 que in
 restau
 tam.
 comm
 sidere.

mine Thuriam uocant. Tum urbis spatium in longum porrectum, in quatuor plateas, & fori loca distribuunt, quorum unum Heracliam appellant, alteri Aphrodiside nomen dant, tertium Olympiada, & reliquum Dionysia da uocitari instituunt. Per latitudinem uero tribus rursus fori spatia locis diducunt, nominaque singulis imponunt, alteri Heroa, alteri Thuria, tertio Thurinam. Interualla uero inter haec intermissa domicilijs extructis replent: uidebaturque ea urbs & specie commoda, & eleganti admodum opificio educta. Caterum breui tempore concordia nulla Thurios continere ualuit, sed graui & saeva admodum haud temere seditione res eorum uexari, discerpiq; cepit. Nam Sybarienses incola uetusti primos quosque magistratus, summasq; dignitates per usurpationem, ueluti haereditario sibi iure debitas inter se partiti, ab onere abesse, contributiones, reliquaq; dispendij & bonorum munia posterioribus & nouis ciuibus prosequenda demandare. Tum ad sacra Deum mysteriaque peragenda mulieres patricias, antiquae originis ciues primò deligi, primòque institui loco: post has secundo nouam urbis restaurata prole, ueluti deteriori iure progenitam. Ad haec agrum manibus finitimum, eoq; commodissimum pro sorte cuiq; dimensum possidere, remotiore nouis hospitibus pro colendi

incom

incommoditate distributo. Animis itaque dicta iniquitatis indignatione commotis, saeuente iam discordia, cum noui adscriptiq; ciues, antiqui & numero plures, & re superiores, uiribusque praestarent, tumultu excito, uetustos Sybarienses fermè ad interuentionem cunctos ferro absumunt: ipsiq; deinceps urbem, iam libera a ministratio ne obtentam, disponere pergunt. Cumq; agro & optimo & amplo supra cultorum ususq; sui modum abundaret, accersitis ex Graecia plerisque eò frequenter colonis, Reipub. munia digerebant, agrumq; rursus aequa sorte dimensum, per capita distribuere. Caterum illi rempub. praestanter agrumq; colendo, magnas breui diuitias, opumq; uim cumulaere: atq; amicitia cum Crotoniensi societateq; conciliata, res summas optimis artibus administrabant. Popolari statu ciuitates constituentes, in decem tribus ciues omnes distribuere. Quibus à gente cuique sua sunt indita cognomenta: tres quidem ex colonis à Peloponneso accitis, appellarunt Arcades: totidem ex locis extra Peloponnesum sitis, ex una & eadem gente ductas, Bæotiam, Amphiclyonida, Dorida: reliquas quatuor ex alijs, diuersiq; nationibus Iadem, Athenaidem, Euboidem, Sicotin. Tum delegere communi consulto, qui uendi modum sibi praescriberet legislatorem Charondam quendam, uirum in primis naturae optimum, tum singula rerum peritia huma-

B
naru
cuius
inspe
& in
sapien
luti co
da ipsi
cisse à
tum e
xerim
isthic i
Pri
superin
patria
existim
sperare
suluisse
cundis
citate,
quiesce
tus quis
secundis
tem, ho
Secu
ne dolo
m ry: a
circum
scere, pe
ciosa sibi

narum diuinarumq; , & summa sanctissima
 cuiusque disciplina institutione pradtum. Hic
 inspectis diligentissimè cuiusque gentis legibus
 & institutis optima quaeque ex illis ad rem (uti
 sapientia praestabat) deligendo, & in unum ue-
 luti corpus redigendo, eaq; pro legibus seruan-
 da ipsis mandauit: quibus multa quoque adie-
 cisse à se inuenta, excogitataq; memoria prodi-
 tum est: quorum haud equidem incōgruum du-
 xerim, ad historiae legentiumq; satisfactionem,
 isthic inserere commendationem.

Primum igitur: si quis nouercā filijs proprijs
 superinduxisset, eum censuit à consilio senatūq;
 patria penitus submouendum: nunquam ab eo
 existimans patriam consilia recta ac salubria
 sperare posse, qui liberis olim proprijs malè con-
 suluisset. Eos, inquit, quibus prima nuptia se-
 cundis auspicijs successissent, ea perfunctos feli-
 citate, iam in expleto satis priore animo con-
 quiescere oportere: sin infelices primas exper-
 tus quis haud abstiterit, semel admonitum idem
 secundis tentare, rursusq; eodem errore pergens-
 tem, hominis id esse dementis, ac prorsus insani.

Secundum: si qui illata à se calumnia crimi-
 ne doloq; conuicti in manus uenissent, per urbē
 circa circum uectari coronatos, & cunctis sic
 circum passim ciuibus palam ostentatos inno-
 scere, peruulgato supplicij probro, ueluti perni-
 ciosissimo flagitij genere contaminatos mores
 gere

gererent, exagitari. Fuisseq; nonnullos hac culpa
 patiti iudicatos, quibus manus sibi met ipsis spon-
 te afferre, uitamq; rumpere, quam in tanta pro-
 bri ignominia usquam conspici, iucundius usum
 est. Cuius legis seueritate calumniatores omnes
 tandem, perniciosissimum sanè societati humanae
 genus hominum, cum urbe fugati excessissent,
 ita deinde rempub. tali peste uitioq; purgata,
 felici equabiliq; administratione e ducta coaluit
 se. Scripsit quoq; Charondas legem de consuetu-
 dine ciuium prauorum, & consabulatione, pro-
 fectio elegatem, à ceteris scilicet legum latoribus
 praetermissam. Nam considerata humana men-
 tis inconstantia, & leuitate animorum, non
 quam còperitum, uiros quantumuis bono & in-
 dosto ingenia natos, bonisq; educatos artibus
 gitiosorum consuetudine & amicitia paulatim
 ab honestatis procul uia auersos, in uitia &
 improbitatem corruisse: tum ipsam flagitiu-
 brem ueluti pestilentiam quandam contagio-
 sim irreperere in ceteris hominibus, ex paruo primò
 initio, post uiribus sumptis latius manando, san-
 populam uniuersam (quod saepe conspectum est)
 in uitium trahere, uitamq; humanam deforma-
 re, atq; ita ueluti tetro morbo infectis optima-
 ta n mentibus uirtutem honestatemq; demoliri.
 Obuia namq; patet, ac glabra ad libidinem
 facileq; delabitur per uoluptatem in flagitium
 prona mortalitas. Vnde plerosque constat con-

uentia
 uiros,
 bidin-
 te, de-
 que in-
 maq; f-
 esse pe-
 nem p-
 primor-
 à fam-
 lege pr-
 nu con-
 multa
 quend-
 lit pra-
 tiorem
 fuerat
 do &
 tradi,
 praecep-
 multu
 rosque
 familia
 cedis p-
 ferent
 priuar-
 rò eru-
 haud
 Huius

nentia principio spectata, & probis moribus
 uiros, quibusdam post clandestinis uoluptatis, li-
 bidinūq; illecebris sensim delapsos à probita-
 te, demumq; ueluti expugnata ingenij uirtutem
 que integritate, pellectos in teterrima scdisi-
 maq; flagitia, uitā precipitasse. Huic occursum
 esse pesti ac labi cupiens legistat or, uel eius origi-
 nem procul auertere à repub. uel exortā in ipsis
 primordijs extinguere & eradicare, ciues suos
 à familiaritate & consuetudine perditorum,
 lege prohibuit, actionemque praua consuetudi-
 nis constituit, grauiq; eius delicti reis imposta
 malcta, licentiam coërcuit, reliquos à delin-
 quendo ratus deterritum iri metu pœna. Tu-
 lit praterca legem alteram longè superiore po-
 tiorem, que à prioribus quoque legumlatoribus
 fuerat omiſſa: liberos ciuium omnes in ipſo lu-
 do & primis literarum rudimentis instituēdos
 tradi, conductis ad id mercede & ære publico
 præceptoribus, lege iussit. Prospexerat nanque,
 multis iam pridem exemplis admonitus ple-
 rosque uel optimo natos ingenio fore, qui rei
 familiaris angustia preſſi, dum priuata mer-
 cedis præceptoribus tribuende inopia deſe-
 ſerent, ob eam singulari & tam opportuna
 priuarentur institutione. Grammaticam uerò
 eruditionem cæteris disciplinis legiſtator
 hæad immeritò quidem præferendam duxit.
 Huius uanque præcepti, institutiſque, quam
 pluri

plurima, quæ ad uitæ usum maximè necessaria parantur. putantur parari: præstariq; conspicimus suffragia, decreta, consulta, epistolas, pacta, leges, conuenta, ceteraq; huiusmodi omnia, quibus uitæ societatisq; humanæ ratio potissimum continetur, resq; passim mortalium corroborata simul & exulta consistunt. Cuinam tanta ingenij facultas suppetit, ut dignis laudibus literarum disciplinam, institutionemq; se prosequi posse confidat, quibus solis uitæ defunctorum mortalium memoria, nomenq; inter secula uentium in mortem perpetuò celebratur: tum quos longissima procul terrarum interualla se paratos tenent, hi literarum sese mutuis ueluti internutijs salutant, uisunt, cum absentibus amicis tanquam præsentis consuetudine mutuis colloquijs perfruuntur: tum ad bella siue inter gentes quascunque, seu inter reges sedanda, quod idoneum, quid magis accommodatum literarum munere posset excogitari? Fœderibus commendanda, pactis, conuentis, promissis testes primi accersuntur, ceteraq; omnia, quibus seruandis summa opus est fide, ipsis tuto commendantur: illa cõmendata quacunque excipientes, æterna integritate, & inconcussa fide custodiunt. Postremo sanctissimas sapientissimorum uirorũ sententia, oracula Deum, Philosophorum inuenta, disciplinarũ deniq; omniũ præcepta, ac monumenta humanarũ diuinarumq; rerũ, sola literarũ ad reposita

BI
reposit
ris uo
tuend
dentia
tam n
ue pot
teraru
batur
summa
do cõm
uauit,
ra sum
maxim
superio
dicos p
curand
exorna
tior pro
uexato
& insti
ratione
tum me
optam
discipli
totam n
ac ab il
pro mu
liũ. Pra
poctaru

reposita conseruant: atque à uetustatis & tempo-
 ris uoracitate defensa, ueluti diuina quadam
 tuendo ui, posteris ex ordine deinceps per succe-
 dentia secula, demum æternitati cõmendant. Vi-
 tam nobis à natura datã haud ambigi negari-
 ue potest: uerum bene beateq; uiuendi ratione, à li-
 terarum eruditione sumptam, cui detissimis pro-
 batur argumētis: unde ciues illiteratos tanquam
 summis quibusdã priuatos bonis, simul increpan-
 do cõmonuit, simul subsidio opportunè cauto le-
 uauit, imposita erudiendi lege, Quod munus cura
 ra, sumptu, impensaq; publica, ueluti ad rempu-
 maximè necessaria dignum duxit. Tanto nepe
 superioribus legumlatoribus præferēdos, qui me-
 dicos publica mercede cõduci ad morbos ciuium
 curandos sanxere, quantum anima euectio, &
 exornatio ingeniorum, corporea saluti præstans
 tior probatur. Nam quod illi corpori doloribus
 uexato, medicinis & periculis: hic eruditione
 & institutione læguētibus, & perturbatis igno-
 ratione animis salutē in primis curandã cēsuit.
 tum medicorum nullam unquam nobis accidere
 optamus necessitatē: uerum cum eruditoribus,
 disciplinæq; præceptoribus usque ad eò uersari,
 totam unam consumere atatem iuuat, perinde
 ac ab illo abhorreat sollicitudinis munere, hoc
 pro mutua gratia complectatur natura morta-
 lium. Prædictis uerò ambabus legibus attestatos
 poetarum plerunque uersus constat, De sceleras-
 T
 torum

torum familiaritate & consuetudine scriptum accepimus, quem socijs flagitiosis delectari conspexerim: uerum curi qualis sit, haud percontari perrexerim, cum eum sodalibus esse persimilem minime dubitarem. Legem uero de nouerca inter has datam, aiunt legis latorem Chironidam in quadam legum conscriptione inter alia multa his uerbis scriptam tradidisse: Quilibet liberis suis nouercam superduxerit, eum utque ullo dignitatis loco, pretij uel uirum habeat, neque ulla ciuium consuetudine communicare, fruique finito: quippe qui malum alienum rebus ipse suis intulerit. Si prosperè, inquit, tibi coniugium fortè successerit, primùm eo successu contentus conuiescito. Sin aduersum obtigerit, uiriosus nempe esto, idem malum secunda exploratione tentare uelle. Nam qui his ab assequente in suis negotijs fallitur, demens is merito estimatur. A Philemone quoque comico de his qui saepe nauigando maris sauitiam experire uoluerit, pro lege traditum, non admiratum quidem si quem duxisse uxorem conspexerit, uerum secundum coniugium quæsiuisse: tutius namque tolerabiliusque uideri, his sese maris periculis & tempestatibus exponere, quam multebribus libidinis & fluctuationibus intestinae pestis uitae obnoxiam degere. Quantas olim quamque sensu in familijs optimis discordias nouercarum solutione excitatas accepimus? parentes cum filijs

diglad
delitat
ta per
einorū
A Cha
plena,
tione or
perficie
perrexe
noris co
inspecti
sum ad
ditam c
iudicau
fortuna
ministra
terno ge
orphano
affinib
perpend
que cau
uerum a
laude ad
sapientia
gandi cu
uerò uit
singular
providen
incolumi

disgladiatos, & ad extremam feritatem & crua-
 delitatem furentium more prolapsos. Inde mul-
 ta persepe in theatris teterrima seditissimaq; fa-
 timorū simulacra cōspicimus à tragædis effingi.
 A Charonda item lex altera, gratia & fauore
 plena, traditur conscripta, de tutela & educa-
 tione orphanorum, quam si quis ex uerborū su-
 perficie & cortice perpendere interpretari que-
 perrexit, nil in se neque dignitatis, neque faci-
 norū continere uidebitur. Vbi uerò profundius
 inspectionē duxeris, ac diligētius res ipsa intror-
 sum ad medullā perquiratur, sapientissimo con-
 ditam cōsilio, singulari q; admiratione dignam
 iudicaueris. Scriptū enim reliquit, orphanorum
 fortunas & bona hereditaria eorum tutela ad
 administrationē q; permitti debere, quibus ex pa-
 terno genere proxima sibi cognatio duceretur,
 orphanos illos educandi curam tradi maternis
 affinis. Enim uero ex uerbis istis nulla in lege
 perpenditur neque prudētia præcipua ratio, ne-
 que cautionis ullius singularis habita diligētia:
 uerū altius ac perspicacius inspicienti dignum
 laude admirabili uidebitur institutū, ac summa
 sapientia pro re cautum. Nam causas inuesti-
 gandi cur alijs opum & patrimonij curā, alijs
 uerò uitæ educationem infantium credi statuerit,
 singularis quedam & propè diuina conditoris
 prouidentia & cautio occurreret, ad utriusq; rei
 incolumitatem protegendam excogitata: affines
 nempe

nempe maternos, quibus nullum ius in hereditate tractanda permissum esset, submota per avaritiae occasione, & iritamēto adeunda per fraudem pecuniae, nunquam frustra sine aliqua spe adduci posse ad insidias pueris molienda. Paternis item cognatis pariter insidiandi facultate erepta: quippe quibus nulla corporis uitaeque contrectatio, nullum arbitrium datum sit. Cateram fortunarum patrimonijque, quod ad peruenturum intelligunt, si haeres ipse uel morbo, uel alio casu absumptus, uita deceberit, curam gesturos diligentiores, fideque magis incolam pecuniam tractaturos: ueluti si fors uel casu aliquis tulerit, spes proprias prosecuti. Ad eam item legem de his tulit, qui in praelijs spei ordinesque destituisent, quiue prorsus armis patria capere recusassent. Huiusmodi uiros ignauiam ceteri legum conditores, moris populo coercendam censuere: huic uero placuit huiusmodi uiros uestibus muliebribus induto medio in foro sisti, terque eodem singulis diebus ante omnium ora suggesto, eodemque ornati consistere. Qua quidem lege simul clementia & humanitati satisfactum uidetur, quod a ceteris legibus crudelius exactum est: simulque huiusmodi animos hominum ab ea mollitia & feminea liceret timiditate sensim reuocari ad audaciam, probri adiectione prudentissime cogitatum haud auferendo, sed expiando per-

BI
 tria, &
 nanqu
 tam
 dia pa
 uibus
 traher
 animi
 dinis la
 tionem
 dam,
 uorem
 asuesce
 uiam: ac
 manu,
 re, alien
 riam qu
 tis atted
 exceptio
 lator ip
 pto ius
 mum a
 praebe
 esse cons
 facultate
 re sua co
 sancientis
 uero priu
 tamen si r
 simum, n

tria, & conciliando res, ut decet, prauas. Longè
 nanque mortem præstat oppetere, quàm tan-
 tam ignominie calamitatem diutius in me-
 dia patria experiri: tamq̃; abiectio ludibrio ci-
 uibus suis, uulgoq̃; uitam perpetuò obnoxiam
 trahere. Et hoc fieri conueniebat, ut eo morbo
 animi seu nature uitio, siue mollitie consuetu-
 dinis laborantes, in deteriore mortis condi-
 tionem adducti, primùm desperatione qua-
 dam, & doloris insania efferatis animis pas-
 uorem abicerent: post, laboribus & periculis
 assuescendo, exuerent insitam prorsus igna-
 uiam: ac iam impigra ad ferrum & certamen
 manu, prompti patrie discriminibus occurre-
 re, aliena mox laudis æmuli, gestis etiam glo-
 riam querere, acceptamque ignominiam uirtu-
 tis attestatione diluere certarent. Tum legum
 exceptionibus, earundem legum sanctionem
 lator ipse corroborauit. A legis nanque scri-
 pto iussit, ne ullo pacto discederetur, nisi de-
 mum à re & perniciosè uitioq̃; conscripta de-
 prehensa esset: cum sicubi emendatione opus
 esse conspectum fuisset, ius emendandi populo
 facultatèque permisit. Nam à legum condito-
 re sua cohibere consulta ac scita, autoritati
 sancientis subiecta teneri, æquum censuit. Id
 uerò privato cuique licere prorsus, absurdum,
 tametsi rectius consulenti: atq; hoc modo potis-
 simum, ne cui (quod fieri solet in iudicijs rerum

capitalium) licentia occasione pateret per angustias pro commodo exquisitas interpretandi leges, uariasq; pro raris uiris sententias inducendi prohibuit, neu caullationibus interpretum, legum seueritas & maiestas distraberetur: unde fuisse inter criminum capitalium nonnullos accusatores, qui coram iudicio causam agendo, dum à iudicibus in reum uendicari postulassent, districtius dixissent, aut uirum in eo caso, aut legem seruari necesse esse. Charondam itaq; ferunt mira supra quam credi aut dici possit prudentia, de legum moderatione & interpretatione causasse. Nam cum perspexisset in uirisque circum ciuitatibus à multitudinis admittentium, pro suo cuiusque commodo leges interpretando distralii, tamq; totum prope priuilegium iuris columen concussum labare, de seueritate prorsus uariè legum seueritatem haud potuisse consistere, inde seuas in uulgo excitari seditiones, uariosq; tumultus: singulare quiddam admirabileq; supra modum & elegans, quo tam flagitio occurreretur, excogitasse: sanxisse, quoque quem cuiuspiam legis abroganda libido seueritas adduxisset, ei collum laqueo indutis primùm circumdare: tum sic ornatum in contumeliam ad postulandam à populo legis emendationem prodire oportere, ibiq; expectare, donec à populo de legis mutatione quid sciret decerneretur. Vbi comitia mutandam probassent

BI
tum p
uamq;
rogat
mox
accus
& te
contu
toris
tione
apud
parum
tradu
dam,
confu
cui qu
eruto
inspic
lege in
satisfe
cacata
to dan
multa
neque
pub.
cacaue
iusta p
te puni
ce abla
cacato

tum priore iure pro antiquata habendam, nouamq; subrogandam. Quod si uerò priori scita rogatio noua eiecta exautorataq; fuisset, tum mox ibidem nouo rogatori laqueo quo uinctus acciperat, guttur perfringendum. Tam seuera & terribili de legibus abrogandis cautione constituta, supplicij discrimine nouos legislatores deterrente, nemo de illius legis abrogatione ne uocem quidē audebat exmittere. Vnde apud Thuriōs in toto prorsus post ea scita temporum cursu, tribus ad summum derogatum tradunt propter errores & iniquitates quasdam, quae ad derogationem pro equando iure consultandam plebem perpulere. Lex erat, si cui quis oculum eruerit, oculum reo pariter eruito. Monoculo cui aliquis oculum, quo solo inspiciebat, effodit, qui tractus in iudicium, cū lege in eum ageretur, altero priuatus oculo satisfacisse iuri se arbitrabatur. At qui excaecatus, luce carebat, haud quaquam par illato damno reum pependisse supplicium cernens, multa passim conqueri: rem indignam sanè, neque in ulla iuste, beneque administrata re-pub. tolerandam, eum qui ciuem quempiam excaecauerit, si lege puniatur, haud sanè per eam iusta pœna & pari, quam intuiisset, calamitate puniri: aequum igitur esse, monoculum, cui luce ablata, tenebrosa uita degenda sit, ambo excaecatori sui lumina exterebrare, si parem pen-

dere de merito pœnam oporteat. Ita monoculum dolore simul crepta lucis, & iniquitate rei perpulsum, in mediam concionem se duci iussisse: ibique primùm multa uitam lace desolatam conquestum: tum singulos quosque appellando ciues, calamitatemq; suam miserè deplorando, totam concionem in misericordiam commouisse. Demùm à populo postulare ausum, uti legem, cuius iam iniquitatem experiretur, abrogare contenderent. Postremò collum iussu legis laqueo inductum, consultanti plebi obtulisse: atque ea impetrasse consultatione, ut lege priore antiquata, noua emendatior subrogaretur, eoq; modo laquei necem euasisset.

Secunda lex modificata, qua ius uxori permittebatur à uiro, ubi uisum esset, discedere uiroq; alteri, cuiusq; collibuisse, consuescere. Cuiusdam uerò etate prouecti coniux iunior cum esset, eo relicto, alteri iure legis iuncta, consuescit: ille facti indigni ira percitus, populum Thurientem consuluit, legemq; postulat emendari: idq; adycti, relicto priore uiro, cuiusq; collibuisse, qui uidelicet priore nomine iunior haberetur: pariterq; si coniugem uir eiecisset, nullam dehinc eiecta iuniorem sibi iungere liceat. Qui cum in consultando sapientissimè et eloquentissimè pro re disseruisset, impetrata legis emendatione, laquei periculo sese exemit. Quo facto coniux eius iuniori prohibita iungi,

rursum

Ter

redibit

gini in

proxim

redem

cum co

expon

danda

sto loco

omniur

piam r

confugi

plorant

ob quat

sta: mox

legis seu

gentara

bere op

ginem, i

petebat

cordia u

plicium,

bat, ha

cessitud

opem m

Elus uxo

nobis de

in qua s

rursus ad relictum uirum redire coacta est.

Tertia lex emendata, quæ de uirginibus hæredibus, scita quoque à Solone, sic iubebat uirgini in hæreditatis spem constituta, coniugari: proximum genus tantundem uirginē ipsam hæredem proximo cognato debere adiudicari, qui cum consuescere eam oporteret, aut quingentas exponere drachmas gratis dotis nomine donandas inopi hæredi. Orphana quadam honesto loco nata, hæresq; relicta, cum summa rerū omnium penuria urgeretur, nec propter inopiam rei familiaris nubere posset, ad populum confugit: multisq; cum lacrymis solitudinem deplorando suam, extremamq; inopiæ conditionē, ob quam cunctis despectui esset, multa conquesta: mox orare supplex, ac postulare cœpit, ut legis seueritas mitigaretur, scribiq; pro quingentarum contributione drachmarum: lege nubere oportere, proximo addictam cognato uirginem, in spem hæreditatis relictā. Lege, prout petebatur, emendata, populi suffragiis misericordia uicti, puella quoq; orphana laquei supplicium, quod ob legis correctionem illi imminabat, hac ratione effugit. At qui proxima necessitudine ducebatur, uir quidam locuples inopem mulierem extrema sorte hæredē, lege coactus uxorem duxit nuptiis indotatis. Reliquum nobis deinde est, edisserere mortem Charonda, in qua singulare quoddam atque penè incredibile

dibile contigisse, memoria proditum est. Qua-
 dam die ferunt, cum in agrum exiisset gladi-
 accinctus propter latronum incursationes, et
 que in regressu suo conuocata fortè concione
 populi concederetur, ibique tumultus excitatus
 miseriq; plebem & agitari uariè ceptum pro-
 facinorosos & seditiosos uiros audisset, immo-
 mor gladij ad latus pendentis, properat in con-
 cionem. At cum lege à se cautum, capitaleque
 iudicatum esset, ne qua quis causa in concione
 cum armis prodiret: ibi mox ab amulis sum-
 tatus criminis obiectione. Ea enim occasum
 oblata haud cessarunt quidam ex eis, repeti-
 tunc procul inclamantes: Leges, inquit, quas con-
 didisti, nobisq; composuisti Charonda, prima
 prauaricari adortus es. Ille repente ad gla-
 dium conuersus, ita per Iouem respondit:
 rum mox comprobatas reddam penas. con-
 stitimusque stricto gladio sibi met, conspicit
 tibus omnibus, iugulum aperuit. Fuerunt
 ter scriptores, qui facinus istud Diocle-
 racusiorum legumlatori adscriberent. Ca-
 rum cum iam satis in declarandis Charon-
 datoris legum gestis uersati uideamur, ut
 paulisper pauca quedam de Zaleuco lega-
 latore percurrere, cum propter horum inter-
 uirorum uita morumq; similitudine, tam quae
 in tam finitimis ambo ciuitatibus floruerunt.
 leuco itaque generis ex Italia Locri in

ducti
 ditus
 sopli
 prob
 niam
 autor
 pover
 dem
 dum
 penit
 libus
 tione
 in ip
 una i
 dere
 conue
 astim
 ac sin
 do, ta
 passim
 biles
 incon
 casu
 mana
 & in
 talium
 lis pro
 huma
 impro

ducta est, uir clara stirpe, optimo ingenio praeditus, disciplina admirabili, Pythagorae philosophi discipulus. Hunc itaque ob spectatam probitatem, & integerrimam uitae castitiam, apud ciues in magna obseruatione & auctoritate habitum, populus elegit ad rem componendam, & leges urbi condendas. Qui quidem ad munus sibi demandatum prosequendum sese comparans, primum uouis consultis penitus antiquatis, initium ab alijs immortalibus uiris conscribendi fecit. Nam in praefatione totius summae conscriptarum legum, mox in ipso ingressu ait, oportere eos, quibus urbs una incolenda sit, ante omnia opinari ac credere Deos esse: tum ad contemplandum caelum conuertere mentem, orbisq; compositionem inestimabilem, & tantum ornatum aduertere, ac singula quaeque iudicio rationeq; discernendo, tantam molem, rerumq; tam consentaneam passim speciosissimamq; uarietatem, tam aequibiles cursus, tam denique immensum, tamque incomprehensibile opificium, neque incerto casu deduci, neque ullo artificio uel ope humana parari potuisse: subinde uenerari Deos, & in primis coli, ueluti primos scilicet mortalium, summosq; benefactores: à quibus solis proles, diuitiae, uirtutes, bona deniq; omnia humanitati propinarentur, tum animum omni improbitate & labe expiatum purumque praestare.

stare. Quippe Deos haudquaquam numine la-
to ad polluta flagitiosorum sacra munerâque
inspicere uelle: ceterum iusta & innocentia
mortalium instituta, probosq; mores, tota diui-
nitate cõplecti. Cuius ita in ipsis exordijs ad
religionem & deorum cultum excitatis, suby-
ciens prosequendo iubet, ne cui cui cum ullo
mortalium discordia implacabilis, ubi contige-
rit, irâue geratur diurna: uerùm sic inimici-
tias, ubi contingeret, cum unoquoq; suscipien-
das, tanquam sint breui rursus in concordiam
& beneuolentiam redituri: sin quem secus per-
gentem conspexerint, hunc pro indomito &
fero, agrestisque & inhumani ingenij habeden-
dum, censendumue. Primates ab insolentia,
& fastus intumescencia magnopere dehorta-
tus est, ne ad amicitiam odiũue ferrent iudi-
cia. In reliquis uerò particularibus rebus, legi-
singulas quasque cohibendo, multa admodum
sapienter atque elegantissima subtilitate in-
genij excogitata conseruit. Nam cum apud ca-
teras gentes mulieribus delicta cunctis an-
gentea multa redimendi ius fiat, hic argu-
tissima quadam pœnæ pensione, earum com-
pressit intemperantiam. Quibus sic licentiam
prescripsit: Mulierem, inquit, liberam una non
plus pedisequa comitari debere, nisi cum te-
mulenta fuisset: nec urbem noctu egredi, nisi
cum mæchos adire pararet: neque aureis cir-

B
comp
ment
tari
uiros
lesia
teria
mè p
nicien
tie La
citato
mo en
rat, q
turpi
ter ci
plera
terusq
adim
singul
remot
di. Ita
ris na
Præse
ni con
stium
rienfer
uium
truxer
tempo
dissip
G. H. H.

componi ornamentis, neque contextis indumentis, arteq; laboratis uenustari, nisi cum scortari atq; amatorem sibi moliri studuerit: neque uiros annulis aureis splendescere, neq; Isomilesia ueste contegi, nisi cum lenocinari, aut adulteria committere mitterentur. Atque ita facillimè pœna genere, uituperio scilicet probri, perniciem deliciarum omnem atque intemperantia labem coercuit, exclusitq; licentia procacitatem, maxima impudentia iritamenta. Nemo enim tam perditæ libidinis inueniri poterat, qui domestica attestatone & proprio sua turpitudinis testimonio, uellet se perpetuo inter ciues probro ludibrioue damnare. Caterùm pleraque alia de conuiujs & sodalitatibus, ceteraq; rebus, quarum usus ambiguae in uita æstimationis habebatur, lege compescuit. Quae singula persequi prolixum nimis, & admodum remotius, quam liceat nobis ab incepto digredi. Itaque ad continuandam deinceps superioris narrationis seriem, sermonem conuertemus. Praefecto enim Athenis Lysimachide, Romani consules crearunt T. Menenium, P. Sestium Capitolinum. Horum temporibus Sybarienses, qui seditionis euaserant eadē, iuxta flumen Tarenta congregati, sibi domicilia extruxere: eaq; loca simul commorati, per aliquod tempus incoluere: postea à Brutijs inde eieciti, dissipati, deletiq; sunt. Caterùm in Gracia Athenien

nienſes Eubœa potiti, eiectis urbe Eſtlienſibus, propriam eò coloniam deduxere, Pericle duce. Transcriptis itaque illuc mille coloni, urbem ſimul agrumq; pro ſorte diſtribuere. Præſecto Athenis Praxitele, quarta & v. Eluageſima Olympias acta eſt, qua ſtadio uicit Crifon Himerenſis: Roma Decemuiri deſignati ad leges populo conſcribendas, P. Claudius Regillanus, T. Minutius, Spurius Veturius, C. Iulius, C. Sulpitius, P. Seſtius, Romulus Spurius, Poſthumius Caluimus: ab his leges condita. Horum tempeſtate Thury cum Acragantinis bellum gerentes, inſenſi inſenſo hoſti certare, utrinque mutuis depopulationibus agros uadare, terra mariq; cuncta inſenſaridi, crebrò per leuia certamina inter ſe pugnantelis & iaculis laceſcere: nil tamen digno memoratu ea contentione patratum traditum. Præſecto Athenis Lyſania, à Romanis Decem rursus uiri legum conditores creati ſunt, Appius Claudius, M. Cornelius, L. Minutius, C. Sergius, Q. Publius, Manius Rabulcius, Spurius Veturius: à quibus haud abſolui legum conſcriptio ualuit. Vnus nanque eorum perditus amore curuſſiam uirginis, ingenua quidem, ſed rei familiaris inopia à nobilitate fauore & patrocinio deiecta, principio pecunia pudicitiam puellæ tentare adortus eſt. Vbi nil muneribus, pollicitis uel perſeci uidet,

maior
quena
conſi
ſerat
prod
iuiq;
poſtul
rupto
cipium
cum ca
ter uir
tendo
tantan
lum uſ
eſſe uia
manen
tendum
foribus
ibiſq; ea
experim
ex urbe
poſita ſ
aduoca
do, mu
iniuriar
mum n
impuri
cenſi om
ad inui

maiore uirem pergit aſſequi: naſtusq; uirum
 quendam ad id idoneum, cum eo componit, ut
 conſicta calumnia puellam ſeruam ſuam aſ-
 ſerat, atque repetat. Ille cauſa in iudicium
 prodita, eam ueluti ſeruam ſuam accuſare,
 iusq; eius uindicanda ſibi a magiſtratu fieri
 poſtulare. Puella ad magiſtratum adducta, cor-
 rupto iudicio per fraudem traditur ueluti man-
 cipium in manus recipientis. Quam acceptam
 cum calumniator pro ſerua abduceret, ac pa-
 ter uirginis praſens multa principio reni-
 tendo, ac graui animi indignatione & dolore
 tantam iniuriam repellere certando, ubi nul-
 lum uſquam iam retinenda filiae praſidium ad-
 eſſe uidet, abducentem cum filia ſequi. Tum per-
 manentes forte iuxta macellum quoddam iter
 tendunt: hic correptam bipennem, qua forte in
 foribus herebat, pater in caput filiae libratur:
 ibiq; eam necat, ne tam indignam cõtumeliam
 experiri cogeretur. Simul eo patrato, conſeſtim
 ex urbe in caſtra ſe proripit, qua in Alcido
 poſita ſtabant, cui nomen erat Iparcho. Mox
 aduocata militum concione, multa lacryman-
 do, multisq; querelis calamitatem ſuam filiaeq;
 iniuriam deplorando, commouit concionem om-
 nium miſericordia, ira q; & indignatione tam
 impuri ſceleris, & intolerabilis ſuperbiae. Ac-
 cenſi omnes miſero fauere, armu'que ſumptis
 ad iniuriam ulciſcendam properant. Noctu
 urbem

urbem ingressi, collem Auentinum occupant. Vbi lux effusa rem palam fecit, cognita militum ira & seditione. Decemviri collegam manum teneri ceptant: atque iuuentute collecta, acies utrinque instructa, ferro decertare parant. Cuius itaque ingens ac dira dimicatio futura uideretur, tum optimates ac patres, prospecto periculi discrimine, graui admodum, & prope extremo, legatis, internuntijsq; ad utrosque missis, rem componere moliantur: summoque studio instare, multa orare, obtestariq; ut ab intestina discordia desisterent, nec patriam ipsi suam grauib; calamitatibus obruere pegerent. Postremo parte utraque adducta, his conditionibus & foederibus inter se rem componunt: primum decem tribunos plebis deditur creati, quibus summa praeter ceteris magistratibus potestas daretur, ueluti protectoribus communis ciuium libertatis, tum ex his, qui annum crearentur, consulibus, alterum proorsus ex plebe deligendi populo ius esset. His autem statutum ad comprimendam patrum & nobilitatis superbiam, cui semper plebs infensa aduersabatur. nam generis ciuilitate, maiorumque suorum memoria, & fama gloria sublatis animis, ueluti spei quadam dominij ius sibi, potestatemque totius usurpabant. In foederibus ite id adiectum uti tribuni plebis exaeto sui magistratus es-

no, m
signa
conci
gnan
paulo
uallo
confer
compr
Hora
pestat
tione
bus en
est: qu
cim ta
absola
les fut
tur Ro
areu e
stra in
confer
uerbor
mirab
ptura
ferme
frueba
uersist
cum A
dere co
ca libe

no; mox totidem alios in annum sequentem designarent: quod si prætermisissent, illico uiui concremarentur. Vbi fortè tribunos in designandis magistratibus discordia remoraretur paulo diutius, nihilominus eo temporis intervallo ueteribus imperium prorogaretur, donec consensu alios creassent. Ita his fœderibus comprobatis, Romæ consules creati Ancus Horatius, & L. Valerius Turpinus. Eatempestate cum Romæ iuris conscriptio ea seditione interpellante perfici nequisset, consulis eius exequenda munus potestatisque data est: quod ab ipsis actum fuit. Nam ex duodecim tabulis decem iampridem à Decemuiris absoluta habebantur: reliquum duabus consulibus supplere. Absoluta iuris, quo nunc utuntur Romani, conscriptione, duodecim tabulis arcu eam consules incidi iussere, quas inter rostra in foro ante curiam confixere. Ipsa uerò conscriptio legum breuis admodum, nullaque uerborum superfluitate compacta, nempe admirabilis adhuc usque tempora incolumi sculptura perdurauit. Dum hæc ageretur, uniuersi fermè orbis terrarum gentes, pace composita fruebantur. Nam Persæ cum Græcis duo diuersis temporibus fœdera percusserant. Primum cum Atheniensibus & socijs suis, quo in fœdere conuentum erat, ut urbes in Asia Græca libertati, suisque legibus permitterentur.

Alterum postea cum Lacedaemonijs, per quod pacto superiori soluto, diſſe urbes sub imperium Persarum rediere. Similiter inter Grecos pax ubiq; agebatur, inducijs inter Athenienses & Lacedaemonios ad triginta annos pactis. Tum quoque res Siculas tranquillo statu fœdus tenebat, iſtum iam pridem inter Genam & Carthaginienses. Ipsaq; urbes in Sicilia summam imperij, & rerum administrationem sponte penes Syracusios esse permisere. Iamque Acragantini rem cum Syracusijs composuerunt post amissam pugnam ad flumen Himerae necnon & gentes Itale, Celtaeq; populi amiserant. Item Hiberia tota, reliquaq; partem totius orbis terrarum gentes bello passim occupabant, unde nulla usquam bellica facinorosa moratu digna, ea tempestate patrata tractatur. Quando res gentium cuncta ubiq; pacata tacita ducebat tranquillitate, conventus, iſtaeſtacula, ludi, deorum supplicationes, & sacra celebrari certamina, passim premijs laudibusq; utique propositis exerceri, ceterisq; tum maxime iocundis negotijs operam dari, studio mortalium intenta rebus esse, quae temporum felicitas & quies afferre solet humana societati.

Præfetto Athenis Timocle, Roma consilio creati Laricinus Hermenius, & Titus Sertorius Structo. Horum temporibus Samijs cum Iſrlis de pace contendentes, eam in bellum ut

terat

terunt
rent M
tia m
illi Pe
trirem
Hic ea
in pole
compo
obsides
tradid
passim
redit.
stratio
gravi
nere ac
uibus
terum
in Asia
dam ei
eo aux
rari ea
Eo mil
gantes
ingreat
hūsq; c
būsq; o
nem u
Lemnū
que rē

terunt. Qua in re cum prospectum palam haberent Milesiorum partes ab Atheniensibus gratia maiori sustentari, mox ab eis desiscunt. At illi Periclem iam antea ducem creatum, cum triremibus quadraginta contra Samios mittunt. Hic edueta classe, ubi Samum applicuit, urbe in potestatem redacta, res ibi statu populari componit: tum octuaginta talenta, totidemque obsides Samiis imperat. Quos acceptos Lemniis tradidit custodiendos. Ipse pauci post diebus, re passim pacata, compositis que omnibus Athenas redit. Orta deinde contra optimatum administratio placeret magis: certantibus atque Sami gravi seditione, cum alij statum popularem retinere admitterentur, alijs altercantibus inter se civibus, ingens urbem tumultus cepit agitare. Caeterum illi quibus popularis status erat insensus in Asiam profecti, in Sardis ad Pisathnē quendam eiuſdem loci satrapā parti suae implorant ab eo auxiliū: qui septingētos eis milites tradi sperant: ea re Samum in suā ditionē peruenturam. Eo militum praesidio accepto, Sami noctu nauigantes, clandestinē insidijs aduersarijs urbem ingrediuntur, opitulante patrum factione: viribusque cunctis iam superiores, facile Samo, rebusque omnibus potiuntur: mox aduersam factionem urbe eijciunt, obsides deinde suos furto Lemniis subreptos, abducunt. Tum sese undique remque Samiam praesidijs firmantes, con-

tractis uiribus, iam palam se Atheniensium
 hostes nulla dissimulatione ostendunt. Illi rursus
 Periclem ducem creantes, traditis illi sexa-
 ginta nauibus, contra Samios tendere iubent.
 Rebus paratis, Pericles in hostem profectus
 contra septuaginta triremes conflixit. Quae
 pugna deuictis Samiis, nil cunctatus, quinque
 & uiginti naues accersit à Chijs et Mitylenae
 cum ea classe Samum obsidere pergit. Paucis
 post diebus parte copiarum ad obsidionem re-
 lecta, cum classis reliquo nauibus quibusdam Phoeni-
 cibus, quas auxilio Samiis mittere Persas ad-
 dierat, obuiam occurrit. Samiij explorata Peri-
 clis profectio, tempus idoneum adesse ratus
 liquae classis inuadenda, mox agmine facta
 eam erumpunt, confertaque pugna hostem su-
 dunt. Parta inde uictoria, sublatis etiam om-
 nis iam contendere ceperunt. Pericles itaque
 audita suorum strage, confestim accepto curia
 conuersus ingentem undique nauium classem
 contrahit: cum iam sibi certum constituisset, in-
 terere, & euertere funditus hostium classem.
 Accrescenti uires simul undique properè accen-
 dunt: sexaginta triremes ab Atheniensibus mis-
 se, triginta à Chijs & Mitylenaeis. Ingenti igitur
 ui, manuq; constipatus, terra mariq; parat ob-
 sidionem: assiduisq; oppugnationibus hostem sa-
 tibat. Tum machinas & expugnationum in-
 strumen-

B I
 strume
 pora u
 ta sco
 nū arti
 miq; u
 per tor
 ditionē
 defectu
 centa t
 sumpta
 mnes ac
 lari illi
 inter
 olim in
 ra sanē
 eo anno
 Praef
 sules cr
 lios Oly
 dio uici
 tempora
 dam Sic
 didit: co
 rium Sic
 terum m
 tur. Syr
 midolo
 urbes or
 iellas t

strumenta primus omnium, qui ante sua tempora urbem expugnant, extruxit, arietes pusta scorpionesq; cuiuspiam Artemonis Clazomenij artificio fabricatos. Summa igitur ope, summuq; uiribus obsidionem profecutus, deieclis ia per tormenta mœnibus, urbem tandem ad ditionem compulit. Qua potitus, affectis supplicio defectionis eius autoribus & principibus, ducenta talenta Samijs imperat estimatione consumpta in obsidione pecuniae: tum naues eis omnes adimit, & subruit. Postremo statu populari illis constituto, redijt in patriam. Ceterum inter Athenienses & Lacedamonios foedera olim in triginta annos icla, ad ea usque tempora sancta inuiolataq; permansere. Haec itaque eo anno gesta traduntur.

Præfecto Athenis Myrichide, Romæ consules creati L. & M. Geganius: apud Helios Olympias acla octuagesima quinta, qua stadio uicit Crison Himerensis secundum. Horum temporibus in Sicilia Ducetius, urbium quondam Sicularum dux, Collatinorum patriam condidit: compluribusq; colonis eò adductis, imperium Sicularum sibi uendicare properabat. Ceterum morbo sublatus è medio, uita defungitur. Syracusorum iam tum magna opes, & formidolosum imperiũ latè patebat. Siculas naq; urbes omnes, excepta Trinacia, ditioni suæ subiectas tenebant. Hanc quoq; sibi iungere sta-

tuentes, copias ad id comparant. Trinacii
 enim opes habebant admodum suspectas, ue-
 ti, ne quondam fortè tum utriusque magnitudi-
 tum communi eiusdem generis nomine & si-
 dio Siculorum gentis sibi cognatæ uendicare
 imperium. Quippe iampridem urbs illa uir-
 rum robore & multitudine munitissima, uir-
 Siculas urbes principatum semper obtinera-
 tum optimatum fecunda ciuium, præclara uir-
 tute & ingenti præstantium spiritu ingeni-
 lensque, haud facillè iniuriæ patere, neque
 parua opprimi poterat. Vnde delectu undique
 ex urbibus sociis, & ex ipsi Syracusis habito
 contraclis uiribus omnibus, ex exercitu inter-
 trauciunt. At Trinacii sociis, externum
 præsidio destituti, per alias urbes, quæ
 cussio imperio parebant, ingens commiserunt
 tamen. Antrepidè nanq; ferociterq; periculo-
 uitiam tolerantes, cæsa hostium magna tem-
 heroice dimicando, mortem omnes opprobri-
 nec minus pleraq; sociorum pars, animu
 elis, propria manu uitam effudere, ne capti-
 tatis contumelias, uictorūq; per licentiam
 dibria experiri cogèrentur. Syracusis uicti
 prostrati à se iam palam penitusq; profugi-
 his qui antea habebantur inuicti, populo
 omni incoliq; in prædā & seruitutē adducti
 urbē euerterūt: ex prædā uerò & manubiis
 lectū quicquid, optimumq; in Delphos mit-
 tunt.

eas de

Pro

confu

rius. H

auctis

remes.

plican

piarum

dam se

gratia

dia si

perata

iampr

medita

quod C

cia his

Andria

quond

ne conc

pars pe

fugat: e

id com

bus con

magna

bem op

bus has

tunt po

stis aux

eas deo gratias pro uictoria adepta referentes.
 Praefecto Athenis Glaucide, à Romanis
 consules creati T. Quintius & Agrippa Phru-
 rius. Horum tempore prouecta re Syracusana,
 auctiſq; opibus praedicto ſucceſſu, centum tri-
 remes adificant Syracuſij, numerumque condu-
 plicant equitum, ratio quoque pedestrium co-
 piarum habita, neque ad pecuniam contrahen-
 dam ſegnior opera data. Cuius opera, data
 gratia, contributiones aucta, maioraque ſtipen-
 dia ſubiectis urbibus Siculis impoſita, im-
 perataque. Hoc autem ab eis factum, quod
 iam pridem uniuersam Siciliam ſibi ſubigere
 meditantur. Dum haec gererentur, bello,
 quod Corinthiacum appellatum eſt, in Grae-
 cia his cauſis eſt initium datum. Epidamnij ad
 Andriam in colle poſiti, à Corcyrenſibus eò
 quondam Corinthiis que deducli coloni, ſeditio-
 ne concitata, inter ſe tumultuari caepere: tum
 pars potentior pleroſq; factionis aduerſa urbe
 fugat: qui in unum congregati, accitis quoq; ad
 id commune facinus Illyrijs, Epidamnium nau-
 bus contendunt: tum educlto exercitu Barbari,
 magnaq; in occupato uariatò que agro, ad ur-
 bem oppugnandam properant. Epidamnij uiri
 bus haud pares hoſti, legatos Corcyram mit-
 tunt poſtulatam, an illi cognata urbi Corcyreò
 ſes auxiliũ mittere uellent: à quibus cum nihil

impetrari posset, mox ad Corinthiorum opes
 conferunt. Quibus cum iuncta societate urbs
 sua totam originem in eam retulere, dedica-
 runtq; sese illi populo, eam solam sibi metropo-
 lim constituētes: simulq; postulauere, ut urbem
 iam exhaustam propè cultoribus supplerent. Ce-
 terùm Corinthij Epidamniorum miserti, si-
 mulque Corcyrae iam pridem insens, quòd fo-
 li ex colonis sacra consuetà metropoli mittere
 contemnerent, decernunt Epidamnij auxilium
 ferre, protinus transcriptis familijs eò colonos
 deducunt: militumque praesidio misso, satis ad
 urbem tuendam, rem undique communiunt.
 Quarum rerum Corcyrae ira & indignatione
 commoti, classē quinquaginta triremium
 litibus instructam, cum duce in eos mittunt.
 Appulsis ad urbem nauibus, dux impet-
 uti exules intra mœnia recipiant. Tum le-
 gitis ad Corinthiorum praesidium misiss, popu-
 lant, ut de colonia malint iudicio inter-
 quàm armis decernere. Renuentibus Corin-
 thijs bellum conditum, inde nauticas utrius-
 que vires parari cœptum, socia auxilia con-
 trahere studio dimicandi uicissim contem-
 re. Bellum itaque istud, quod celebri nomine
 Corinthiacum appellatum est, tali causa ac-
 sum traditur, Romanis tum aduersus Volan-
 nios bellum gerentibus. Huius initio paruis
 nibusque concursationibus, lacebendo magis
 missis

B I
 missis
 disci-
 pū s
 Flori-
 Pr
 sules
 tius
 cum
 ment
 xtā f
 ro Ci
 chean
 gnar
 tyi,
 lo in
 acia
 comp
 fortu
 ta, qu
 bant,
 cum
 conse
 expu
 genas
 tradu
 flo ar
 rum
 passi
 ram

missilibus, iaculisq; , quàm conferendo pugnam, discrimen protelabant: postremò iusta acie copijs omnibus utrinque certatum: Romanis uictoria cessit, maxima hostium parte caesa.

Præfecto Athenis Theodoro, Romæ consules creati M. Genucius, & Agrippa Curtius Chilo. Eorum temporibus gens Cappadocum in Italia cœpit originem, id sortita cognomentum à fertilitate & planitie campi iuxtà finitimi. Ceterùm in Asia qui Bosphoro Cimmerico præerant reges, cognomento Archæanaclide dicti, duos & quadraginta regnarunt annos. Post in regno succedens Spartatus, annos septem regnant. In Græcia bello inter Corinthios & Corcyraos accenso, aciam tum feruescente, magna ui nautica comparata, Corinthij statuunt belli navalis fortunam experiri. Nauibus itaque septuaginta, quas rerum omnium instructissimas habebant, in hostem nauigant: quibus Corcyraei cum triremibus octuaginta obuiam profecti, conferto certamine, uictores euadunt: moxque expugnata Epidamno, captiuos omnes alienigenas tentant, Corinthios uictos in custodiam tradunt. Amissa nauali pugna, Corinthij fracto animo, nauigant in Peloponnesum. Ceterùm Corcyrae redacto in potestatem, circumpassim sua loca maris tractu, socios Corinthiorum bello incessere pergunt: agros depopulando,

lando, prædam undique agendo, omnia hosti in
fensa reddunt.

Annuo tempore elapso, præfectus Athenis est
Euthymenes: Romæ tres tribuni consulari po-
testate creati, Aulus Sempronius, L. Attilius,
T. Quintius. Horum tempore Corinthij iam
nauali prælio strati, classem alteram idoneam
ædificare adoriuntur. Ad quam rem magne
materie ui comparata, tum opificibus undique
ex circumfinitimis urbibus mercede conductis,
accitisq; summa ope studioque triremes, arma,
telorum missiliumq; omnifariorum copiam in-
gentem extruunt. Postremò rerum ad usum
belli omnium summo sese apparatu comparatis,
quasdam naues extemplò noua materia ad-
cant, reliquas, quæ uttrita erant, resarciunt,
nonnullas à socijs accersunt urbibus. Nec mi-
nus interea à Corcyræis cessatur. Nil usquam
belli parandi cura, diligentia, opera cedit
hosti. Quo iam constabat aperte, bellum tanta
utrinq; contentione, tanta ui paratum, magna
olim incendia daturum. Interea dum hæc gerun-
tur, ab Atheniensibus Amphipolis habitata, et
deducta colonia est. Coloni partim ex ciuibus,
partim ex finitimis castellis delecti.

Præfecto Athenis Nausimacho, Romani con-
sules creauerunt T. Quintium, & M. Geganicum
Mamercum: apud Helios acta octogesima sexta
Olympias, qua stadiū uicit Theopompus The-
salus.

salus. Horum temporibus Corcyrenses audita
 hostium contra se armatorum vi, legatos Athe-
 nas mittunt imploratum rebus suis auxilium.
 Quod idem cum à Corinthiis obnixè petere-
 tur, conuocato populi consensu, legati audita
 tum re per suffragia ducta, Corcyrae adesse,
 sociosq; eos relicti Corinthiis habere decernunt.
 Nec mora, decem mox triremes instructas mit-
 tunt auxilio. Post ubi res postularet, plures
 se misuros pollicentur. Ceterum Corinthiis
 non consequuti societatem Atheniensium, suis
 opibus ad nonaginta naues compleuere: sexa-
 gintaque sociorum acceptis, centum & quins-
 quaginta nauium classem construunt. Prae-
 tores deligunt ex optimatibus gratissimos
 quosque. Rebus omnibus comparati, in ur-
 bem Corcyram contendunt, certi cum primùm
 liceret nauibus cum hoste configere. Corcyrae
 ubi nuntiatum est, hostium classem haud pro-
 cul abesse, cursuq; cito aduentare, nil cunctati
 cum centum & triginta triremibus, connume-
 ratu Atheniensibus, hosti obuiam ire properat.
 Conferta pugna, dum atrociter dimicaretur,
 initio res Corinthiorum superior esse: post ubi in-
 ter certandum uiginti naues Atheniensium
 repente per altum aduētare Corcyrae perspe-
 ctae sunt, quas sibi in secunda societate trasmise-
 rat, deterriti hostes cedere, ac Corcyrae nostra
 consistere acies, atque inualefcere cepit: uiri-
 busq;

busq; iam superior, premere hostem. Postea die cum cunctis uiribus in aciem Corcyrae descendissent, atque obnauigantes ad certamen prouocarent hostem, Corinthij haud soluere stationibus ausi, pugnam detrectarunt. Praefecto Athenis Antiochide, Romae consules creati M. Fabius & Posthumius Ebutius Vlecus. Horum tempestate Corinthij iniquo admodum ferentes animo, quod Atheniensis populus iuncta Corcyrae manu, contra se bellum suscepissent, superioruq; uictoriae fuissent auctores, par aliquid mulctae uice contra eos moliti, urbem Potidaeam coloniam suam, ut desisceret ab eis, impulere. Pari modo Perdicas Macedonum rex Atheniensibus iam pridem infensus, Chalcidenses ad defectionem hortatus, adduxit, ut urbibus maritimis destitutis, in unam omnes undiq; commigrarent, cui nomen Olyntho. Nuntiata Potidaeorum defectione, mox Athenienses triginta naues instructas eo mittunt, mandantiq; ut agro passim direpto, urbem expugnent, depuleturq;: qui mittebantur, iussa populi secuti, Macedoniam remigijs petunt, urbiq; Potidaeae parant obsidionem. Tum militum duo milia a Corinthijs missi auxilio obsessis. Quo Athenis cognito, par militum manus obsidentibus contra hostiam missa subsidia mittitur. Casserta pugna ad Isthmum Pallenys proxima

mun
stium
obsi
dam
urbs
tari p
coloni
Pr
sules c
pirius
inter
rys ge
orta e
ptum:
coloni
cipue
sibi au
entent
una A
teris q
haberi
paruan
sendum
colonia
bi: sib
clarissi
mune n
niam co
dia. In

num, uictrice Atheniensium acie, cecidere hostium supra trecenti: unde Potidai arctius in obsidionem inducti, uehementer urgeri. Interea dum haec geruntur in Propontide, conditur urbs ab Atheniensibus, quam Letamum uocari placuit. In Italia Romani missis in Sarda colonia, agrum sorte diuisere.

Præfecto Athenis Charite, à Romanis consules creati, Q. Phlurius Phosius, & Marcus Papirius Craesus. Horum temporibus in Italia inter Thurios, cum in eam urbem uarij ex uarijs gentibus urbibusque coloni commigrassent, orta contentione, disceptari contentiosius ceptum: quæritur cuius potissimum gentis, urbisue coloniam eam appellari fas esset, quemue præcipuè conditorem colere. Atheniensibus id sibi autoritatis, tituli que uendicare summa ope emittentibus, capitum numero contendere: ex una Athenarum urbe longè plures, eoque cæteris quibusque populis colonos transcriptos haberi. Ceterùm Peloponnesij populi haud paruum proferre multitudinem, si numero censendam, sibi palam Thuriorum conditionem, coloniaq; deberi conditionem titulosque adscribi: sibi quoque itidem postulare, nonnulli clarissimi potentissimique uiri, quorum commune munus, & magna præterea ad coloniam condendam collata afferebantur præsidia. Ingens ac uehemens agebatur inter se discept

disceptantium altercatio, dum sibi quisque to-
lem properat ac nititur usurpare dignitatem.
Postremò his sine fine dissentientibus, Thurij
luti in re ambigua, nec humano ingenio satis
explicabili, in Delphos quendam percunctato-
rum mittunt, quem eis Deus conditorem decer-
neret oraculo. Responsum accepere, conditorem
urbis Apollinem scribendum. Hoc modo pa-
cata altercatione, & explicato dubio, condito-
rem suum declarant Apollinem, seditioneque
sedata, plebs in pristinam concordiam concili-
atur in Græcia. Lacedæmoniorum rex Ar-
chidamus, cum duos & quadraginta regnasset
annos, interijt: cui succedens Agis, annis se-
ptem & uiginti regnum continuauit. Prasibus
Athenis Apiscude, Romæ consules creati, T. Vir-
ginius, & Proclus Gegannius Macerinus. In
eorum temporibus Spartacus Bosphori rex, ante
regni sui decimo septimo aetate, interijt. Seleucus
regnum suscepit, regnauitque annos quatuor. Ca-
terum Athenis Meton Pausaniae filius, ut
magna singularisque in Astrologia eruditione,
tabulam quæ decem nouennalis circuli in-
scribitur, exposuit, eius ingressu tertia decima
die mensis Sciophorionis Athenis deum in-
stituito. Nam in eo annorum numero ferunt o-
stra progressu quodam per column loca deuolu-
ac ueluti quodam anno magno reuolutione pro-
aetate, referri rursus eadem. Quapropter à natu-
nali

BY
nullis
pellati
ctione
admi
astior
que su
sita re
tempo
que de
nusqu
te. In
colonn
ctis, n
scribu
condit
ma cor
minis:
ma &
Ampr
nius a
rum A
cum h
epti,
alteru
exercit
sitis, u
contra
pere in
se: ino

nullis cursus ille, Metonis annus inuenitur ap-
 pellatus. Videtur nempe uir ille in perstru-
 ctione & perscriptione huiusmodi, quadam
 admirabili indagatione rem ipsam assecutus,
 aëtorumque ipsorum progressu motiue, qua-
 que suo tum protendendi natura scriptura pos-
 sita respondere obseruatum, compertum est. Ad
 tempora enim usque nostra, Græcorum pleri-
 que decem nouennali tabula, & ratione iussu
 nusquam aberrasse deprehenduntur à uerita-
 te. In Italia Tarentini Sirus oppidi ueteribus
 colonis patria excedere, & aliò migrare co-
 ælis, nouos ex proprijs capitibus colonos trans-
 scribunt: urbemq; cui nomen dant Heracleam,
 condunt. Præfælo Athenis Pythodoro, Ro-
 ma consules creati, T. Quintius, & Titus Mem-
 mius: apud Helios agebatur Olympias septi-
 ma & oëlogesima, qua stadio uicit Sophion
 Ampraciensis. Ea tempestate Spurius Ma-
 nius affectati regni conuictus, necatur. Cate-
 rum Athenienses apud Potidæam iusta acie
 cum hoste certamine conserto, uictoriam ad-
 epti, imperatorem in pugna amisere: mox
 alterum creatum, nomine Phormionem, ad
 exercitum mittunt. Hic castris ad mœnia po-
 sitis, urbem perpetua oppugnatione fatigare,
 contra perstanter hostis nim oppidani exci-
 pere impigres, atque indefessè periculis adese:
 inde deserri, diuturnaque fieri obsidio.

Thucyd.

Thucydides Atheniensis inde orsus historiam, bellum inter Lacedæmonios & Athenienses gestum scripsit, quod Peloponnesiacum est appellatum. Huius nanque belli incendia octo & uiginti uariè deducta annis, deflagrauere. Caterum à Thucydide duorum & uiginti annorum gesta, uoluminibus octo conscripta traduntur: ut nonnullis id diuidere placuit, non uoluminibus.

Præfecto Athenis Euthydemo, Roma tribuni consulari potestate creati, Manius Aemilianus Mamercus, & C. Julius, & Lucius Quintius. Horum temporibus inter Athenienses & Lacedæmonios est ortum bellum illud ingens, & celebratum cladibus uarijs utriusque populi, quod Peloponnesiacum est appellatum omnium quæ ulla unquam tradiderit historia diuturnissimum. Caterum huic nostræ historia conueniens uidetur, ac pro modo in initio deductione operis posito necessarium, causa prius tam grauis tamque diuturnæ discordiæ proponere. Athenienses igitur iam ad maritimum imperij summam uendicandam aspirabant, & per licentiam quædam depositam communi contributione Græciæ in Delo pecuniam inde ablatam comportarunt Athenas, eamque Pericles fidei & curæ custodiendam crediderunt. Viri tum generis antiquitate, tum fama, acumen quoque ingenij, & acrimonia disserendi cunctis

B I
longè
pore
uata
de ut
mi in
ration
mæst
des for
pueril
ab ea
nanqu
cepit,
set. & e
nia as
atque
posset
reddas
est in
ricles e
eniti s
menser
Sic na
ciuitat
negotij
conuer
ratione
dam ac
causis
Phidias

longè ceteros anteibat. Qui aliquanto post tempore cum magnam pecuniam eius partem, privata auctoritate expendisset, petereturq; deinde uti populo rationem redderet, mærore animi incidit in morbum, diffusus eius à se crediti rationem assignari posse: cui tanta ob eam rem maestitia & aegritudine languenti, Alcibiades sororis filius tum orphanus, qui apud eum puerili adhuc ætate educabatur, consilium sese ab ea molestia liberandi patefecit. Conspiciens namque patrum nimium mærorem, percunctari cepit, quænam tanta molestia causa accidisset. Retulit ille, diem sibi dictam, qua de pecunia assumpta sese defenderet: id nunc querere atque meditari se, qua via civibus rationem posset reddere. At, ille inquit, non quidem quo reddas rationem, patrue, sed quo non reddas, est inueundum consilium. Quæ pueri dicto Pericles complexus, exinde meditari cepit, atque eniti summa ope, quo pacto populum Athenensem aliqua graui implicaret expeditione. Sic namque opinabatur, disturbata tumultu ciuitate, tum curis omnium ciuium à reliquis negotijs ad belli terrorem & trepidationem conuersis, se facile subterfugiturum calculum rationemque pecuniam. Huic consilio casus quidam accessit, remq; prouexit ex sententia, his causis: Simulacrum Palladis olim educendum, Phidias fabro locatum fuerat: cui tum operi

exequendo, curandoq; præfecere Periclem Xanthippi. Quidam uerò ex ministris & cooperarijs Phidiam subinstructi, & ab inimicis Pericli adducti, ad aras deorum confugere, re quadam inopinabili & absurda diuulgata prouocare. Nanque architectam incusantes, polliceri se compertè ostensuros, ingens pecunia sacratas à Phidia clam sacrilegio subreptum teneri, idq; patratum complice ac consilio tum locati operis præfecto Pericle. Conuentu itaque ob eam rem congregato, Periclis aduersarij populo suadent, ut Phidiam comprehendi iubeat: tum ipsi Periclem sacrilegij indicati insimulare pergunt. Ad hæc Anaxagoram eruditorem, quòd Periclis præceptor esset, calumnijs laceßere, ac criminari, quòd de Dæi præsentis ex religionis contemptu, prophæcuncta promiscue haberet. Quibus nihilominus calumnijs implicare Periclem eadem disciplina imbutum, & eidem impietati obnoxium ostendere, uiribusq; omnibus & quacunque arte tentare per inuidiam illius uiri potentiam & præstâtem dignitatem nomen pollutando, inquinandoq; uitæ famam contundere. Tum Pericles intellecta uulgi natura, ubi belli pericula laboresq; publici impendeant, tum maximè uirtuti optimisq; artibus locum dari præingruente necessitudine requiri, magniq; præbilitatem fieri. In pace uerò per otium & inuidiam

diam
uia,
max
ubi n
cuiusq;
popul
diuem
uulgi
suis sa
mum
uitate
ut ad
lus, t
sibi ca
maiori
aut ot
reuda.
erat, fo
Megar
compu
Laced
repente
commi
iuberent
decretu
ferogati
detrecta
cedemo
libertat

diam cuncta promiscuè miscente uulgi protera
 nia, & lasciuia mentes uacuas inuolente, tum
 maxime bonos & uirtutem contemptui esse,
 ubi nullus usquam eius appareat usus, tum ut
 cuiusque nomen opesq; emineant, ita inuidia
 popularis proximum fieri, & offendi multitu-
 dinem alieno successu, iniuriâq; & criminibus
 uulgi obnoxium uiuere. Vnum demum rebus
 suis salubre consilium cernens, statuit cum pri-
 mum quacunq; occasione oblata liceret, ci-
 uitatem in quoddam graue bellum injicere: ita
 ut admonente periculo, uirtutis memor popu-
 lus, tum Periclis opera indigens, amolendis
 sibi calumnijs, & prosequendo iudicio ad
 maiorem curam auerteretur, neque tempus,
 aut otium rationis daretur de pecunia exqui-
 renda. Decretum iam pridem Atheniensibus
 erat, foro comitatibus & portibus arcere
 Megareses, qui demum eius rei difficultate
 compulsi, ad Spartatarum auxilia confugere.
 Lacedaemonij Megaresium postulatis assensu,
 repente legatos re propalam facta, misere ex
 communis omnium conuentus sententia, qui
 iuberent Atheniensibus tolli atque abrogari
 decretum, quod contra Megareses sponte inter
 ferogatum tulissent: sin id recusaretur, bellum
 detrectantibus indicerent, denuntiarentq;: La-
 cedemonios cum socijs opibus, iura communia,
 libertatemq; Graciae contra uim, iniuriâsque

eorum defensuros : Populi consensus ad ea legatorum postulata audienda habetur. Ibi Pericles eloquentia uir longè ceteris omnibus criori, & uehementiore spiritu, in concionem prodiens, populo suadet, decretum nullo pacto, quod ab eis legatis postulabatur, posse abrogari, re populi maiestatemque urbis seruata: quoniam, inquit, confessio certior, quod seruitutis acceptæ testimonium atque initium magis apertum dari potest, quam ubi uel inuitus prodiu in alium arbitrium maiestate, cogaris. Lacedæmoniorum iussu consilia capere, ac ueluti imperatis parendo, re tua relicta, quod alteri usum fuerit sequi. Iam accensis idoneè animi insulere pergit, ut quæ quisque in agris habere, omnia properè congerat intra mania: nec uisuereri eos oportere, cum rei maritimæ potitæ imperioq; maris potiti sint, bellum cum Lacedæmonijs ultro laceſcentibus suscipere: tum de bello singula quæque prudentissimè nunc disputado, nunc confutando exponere sociorum multitudinem, quantaq; reliqui copijs nauticis essent ope superiores, ostendere. Ad hæc uim pecuniarum ex Delo Athenas translata commemorare, quoniam quondam ex communi urbium contributione fuerat constata ex decem millibus talentis, partem communis quatuor olim millia in Propylæorum constructione & obsidionem Potidæorum absumpta. Tum ex uectigalibus & stipendijs

cior
nis a
spol
lento
que
posta
Palla
supre
omni
fitas,
subſi
tanda
fitu,
ad ſe
tuò à
leant.
git m
eſſe, pr
diuerſ
rum n
pra de
adeſſe
pecun
inferior
nes iam
pulum
opibus
patiant
ſtulata

ciorum quadringenta & sexaginta quotan-
 nis afferri. Præter hæc omnia pompa ornatus,
 spoliâq; & manubias Medicas quingentùm ta-
 lentorum æstimatione haberi: in operibus quo-
 que & templis magnam sacræ supellectilis, re-
 postarumq; rerum facultatem docere, statuamq;
 Palladis quinquaginta talentis aureis ueluti
 suprema ueneratione excultam constare. His
 omnibus ubi aliqua belli urgere perrexit neces-
 sitas, fas esse à Deo tantisper acceptis ueluti
 subsidio quodam, ad rerum summam susten-
 tandam uti, dum parta pace, ciuibusq; compo-
 sitis, res ipse diuturna quiete coalescentes, ac
 ad felicitatem prouectæ, pecuniam ueluti mu-
 tuo à dijs acceptam, cumulatè restituere ua-
 leant. Hac erarij opulentia declarata, subiun-
 git militum ad duodecim millia eis parata ad-
 esse, præter socia auxilia & eorum manus, qui
 diuersis dispositi in præsijs haberentur. Quo-
 rum multitudinem cum colonorum delectu su-
 pra decem & septem millia censerent, triremes
 adesse trecentas. Lacedæmonios contra præmi
 pecunie caritudine, tum rebus nauticis longè
 inferiores. His omnibus ita percursis, cum ci-
 ues iam ad bellum accendisset, hortari mox po-
 pulum pergit, ne maiestatem, quam tueri suis
 opibus egregiè liceret, suam Lacedæmoniorum
 patiantur imperio pessundari, legatorum po-
 stulata sequi desistant. Quod facile est acrimo-

nia dicendi consequutus, quamq; ob causas Olympius cognomento appellatus est. Huius meminuit Aristophanes ueteris comœdia auctor, qui Periclis ætate poëta floruit, ubi inter alia scripta sic habetur:

Si uultis discere hanc quo pacto perijt, primum quidem initium dedit Phidias infortunij. Post Pericles, ueritus ne malo implicaretur eodem, excussa Megarici decreti parua scintilla, tantum incendit bellum, ut eius fumo Graeci omnes sint illacrymati, quiq; ultro, quisque citro constiteret.

Item in alijs Eupolis poëta: Pericles Olympius fulminabat, in tonabat, confundebat Græciam: Suasio quadam labijs infederat, adeo imprimebat, & solus oratorum stimulos intus inlinquebat, auditoribus immisos.

Peloponnesiaci belli talibus fuisse initium causis, Ephorus scripto tradit. Hoc itaque modo cum inter duas potentissimas Græciæ urbem iam discordia sauire, atque odia flagrare cœperent, Lacedæmonij conuocato Peloponnesiorum conuenta, bellum Atheniensibus inferre decernunt, confestimq; ad regem Persarum legatos mittunt, qui iuncta cum eo societate, auxilia implorarent. Tum ad socios in Italia & Sicilia, missis legationibus, ducentas ab eis triremes impetrant: tum ipsi unâ cum Peloponnesio robore contractis undique copijs

B
deft
inst
fian
cua
com
serua
titi
tjs t
"heb
j mi
xilo
tes d
mitt
auct
stater
ciet
gent
rum
qui n
per
ret. V
spica
tuena
tur. C
na ni
re: p
pueri
tegn
brisq

destribus, alióque rerum bellicarum apparatus
 instructa acie, primi bellum intulere. Plataen-
 sium urbs in Bæotia erat libera, suisq; legibus
 civium arbitrio administrata, cui societas olim
 cum populo Atheniensi contracta, vetustó iure
 servabatur. In hac nonnullos ciues eius liber-
 tatis demolenda libido ceperat: ea re cū Bæo-
 tjs tractata, pollicentur se ditioni imperioque
 Thebanorum, traditurosque illis urbem Plataar,
 si militum eò praesidia miserint, quorũ freti au-
 xilio, rem perpetrarent. Trecentos itaque mili-
 tes delecta uirtute Bæotij properant eò trans-
 mittere: quibus intra mœnia noctu acceptis,
 auctores proditionis urbem tradunt in pote-
 statem. At uerò Plataenses, Atheniensium so-
 cietatem integra & incolumi fide tueri per-
 gentes, initio quidem copias omnes Thebano-
 rum illic adseverati, legationē mittunt ad eos,
 qui mœnia arcemque occuparant, orantes, ut
 per inducias & fœdera rem componere lice-
 ret. Vbi uerò exorta luce paucitas hostium con-
 spicata apparuit, mox conuersi Plataenses ad
 tuendam manu libertatem, repente accingun-
 tar. Commissa in uijs pugna, principio Theba-
 na uirtus superior, hostem multa cæde preme-
 re: post ubi ex fastigijs domiciliorum, in qua
 pueri domesticæque turba confederant, deuolui-
 tegula, iactariq; undique pondera cœpere, cre-
 brisque iclibus passim haud incossum iaciendo

in agmen, stipatim obruere hostem, haud iam
 pari certamine coacta Thebanorum manu
 cedere fugerèque cepit. Alij mox extra ma-
 nia exilientes euasere: nonnulli intra quoddam
 sese domicilium cum recepissent, ab oppidanis
 ibidem obsessi, tandem sese dedere coacti, in
 manus hostium uenere. Thebani re ab his, qui
 euaserant, nuntiata, confestim cum omnium
 copijs properè in expeditionem prodeunt: cum
 eos qui in agris uersabantur omnes, ueluti in
 inopinata, repentino cursu, incautos impe-
 ratosque passim offendissent, diuersis iam ag-
 nibus factis, alios uiuos necant, alios in pra-
 dam ducunt captiuos. Totus uerò ubique
 ger cæde, uastationibus, rapinis infestari, tu-
 multuque cuncta feruescere, nil intactum
 relinqui. Tum Plataenses legatis ad The-
 banos missis, postulunt uti agro suo excedant
 seque pro ea re captiuos eis relaxaturos. Et
 pacto re composita, Thebani receptis capti-
 uis, tum restituta Plataensibus præda, The-
 bas reuertuntur. Plataenses ea re commo-
 ti, legatos Athenas mittunt, imploratum
 auxilium. Ipsi autem tantisper ex agris ple-
 raque intra mœnia congerunt. Atheniensis
 audita Plataensium uexatione, extemplo ma-
 gnâ militum manum eò traducunt: hi pro-
 perè profecti, cum Thebanos iam inde dissi-
 sos haud assequi, quod cupiebant, potuissent
 quic

quicq
 urbem
 lem
 dicant
 bus ru
 ex La
 sociora
 tunc h
 dempt
 extra
 ciota,
 & ple
 bant.
 Athen
 ritima
 Helle
 & Th
 Potida
 seny, q
 fer. ali
 dictas
 cietatis
 coacti
 perium
 Etis in
 tiombu
 diq; ag
 iamque
 diripuer

quicquid in agris reliquum comperiunt, intra urbem comportant, ceteramq; turbam imbellem transferunt Athenas. Lacedaemonij iudicantes ob eam rem foedera ab Atheniensibus rupta, copias ingentes undique contrahunt ex Lacedaemonia & reliquis Peloponnesijs, sociorumq; populis. Socij uero Lacedaemonijs tunc habebantur Peloponnesij primùm omnes, demptis Argiis, qui à munij belli uocabant: extra Peloponnesum Megareses, Ambraei, Leucadij, Phocenses, Bœotij, Locrenses, & pleriq; eorū qui ad Eubœam populi uertebant. Item ex reliquis Amphissenses. Cæterum Atheniensium societatem sequebantur, qui maritima Asiæ incolebant, Cares, Dores, Iones, Hellepontij, Insulanique omnes, præter Meli & Thera incolas. Ad hæc Thraces, exceptis Potidæis & Chalcidensibus. Præterea Messenij, qui Naupactum tenebant, & Corcyrenses, alij omnes pedestrem manum misere. Prædictas itaque gentes utraque ciuitas sibi societatis iure conciliarat: cæterum Lacedaemonij coactō magno exercitu, Archidamo regi imperium tribuere: qui confestim copijs præcinctis in Atticam irrumpit: ibi castella oppugnationibus adoriri, passim discurrendo prædā undiq; agere, cunctaq; uastando progredi pergit, iamque magnam agri partem populationibus diripuerāt, cum populus Atticus iritatis animis,

mis, iraq; agri sui accensus, coram impune
 stari omnia, exurique cernens, in aciem desce
 dere, atque occurrere hostium petulantia su
 tuant. At Pericles dux, quem penes imper
 summa erat, reuocare properat in arma rui
 tes, iuuentutem orare uti rem silentio habeat
 polliceri se propediem sine suo periculo ex At
 tica Lacedemonios eieclurum: mox centis
 triremes instrui iubet, quibus magna inuolu
 te completis, praetorem Carcinum, nonnullos
 alios creat: tum confestim in Peloponnesum
 ut trauciant, iubet: qui properè deuecti, tota
 propè maritima ora partem, depopulandi u
 standoq; agros excurrunt, nonnullaque cap
 ui capiunt, tumultu reliqua pauoreque con
 tere. Quo metu percussi Lacedemonij, cum
 mium ex Attica copias reuocant ad mun
 dam contra uim hostium Peloponnesum. His
 arte liberata manibus hostium Attica, Per
 cles magnam apud ciues multa cum laude ac
 ptus est laudem & autoritatem: quippe qui
 ducibus Lacedemoniorum omni genere
 posse opponi conspicerent. Praefecto Atho
 Apollodoro, Romani Consules creantur
 Geganium & L. Sergium. Horum tempore
 dux Atheniensium haudquaquam sinibus Pe
 lonnesijs excessit, belloue destitit, sed passim
 undiq; pradam agendo, uastatis agris omnia
 riperere, hosti insensus ubique esse, castella opp

B I
 gnare
 quinq
 to fe
 misc
 tionib
 ritima
 infens
 ficiãq
 nem u
 agro
 re ad
 ti qui
 reus &
 thone
 lum, u
 cum q
 medi
 facit:
 rentu
 deind
 Brafi
 liq; p
 frustra
 fiduci
 Ibi B
 pericu
 autor
 fortif

gnare. Accedentibus deinde haud multo post
 quinquaginta triremibus Corcyra missis, mul-
 to ferocius, ac latius euagari tumultu, armisq;
 miscendo omnia, nil inuiolatum, nil depopula-
 tionibus tutum relinquere, ac maximè eam ma-
 ritima ora partem, cui litus nomen habetur,
 infense nauigare, uillas in ea & diuersoria, adis-
 ficiàque incendio euertere. Deinde in Metho-
 nem urbem Lacedaemonia nauigans, prada ex
 agro undique acta, oppidum ipsum ui oppugna-
 re adoritur. Ibi Brasidas Spartanus adolescen-
 ti quidem adhuc aetate, uerùm uiribus corpo-
 res & audacia plus quàm uirili præditus, Me-
 thonem conspicatus in expugnationis pericu-
 lum, ut ui caperetur, adductam, assumptis se-
 cum quibusdam Spartanis, agmine stipato per
 medias hostium acies & stationes uiam manu
 facit: multiq; , qui obsistere irrupenti cona-
 rentur, cassis, intra oppidum euasit. Perstantem
 deinde in obsidione Atheniensium exercitum,
 Brasidas in dies magis strenuè dimicando, nul-
 liq; periculis usquam cedendo, spe uictoriàque
 frustrari, donec amissa loci per uim capiendi
 fiducia, Athenienses intra naues se recipiunt.
 Ibi Brasidae ausu patratum, uirtutiq; liberata
 periculo Methone, apud ciues Spartanos gratiæ
 autoritatiq; sibi cōparauit, tum illius egregiè
 fortissimèq; ausi facinoris memoria & laude ela-

tus, per sepe in temporibus deinceps subsequens
 admirabili audacia dimicando, ingentem fo-
 titudinis gloriam retulit. Caterum Athenien-
 ses circumuecta, & ad Heliam appulsa clas-
 pradam undique ex agris agunt: tum Pheriam
 castellum Heliorum oppugnationibus & ob-
 sidione adoriuntur. Helij's auxilio accurrenti-
 bus congressi contra, uictores fundunt hostes:
 magna cede facta, Pheriam per uim capiunt.
 Post hac cum iam contractis uiribus omnibus
 Helios instantes instructa acie haud ultra suf-
 ferre ualeret, intra naues compelluntur. Deinde
 abnauigantes in Cephaloniam, populis illis ac-
 ceptis in societatem, Athenas uersus remigato-
 torquent. His gestis, Athenienses Cleopompon
 ducem crearunt: cui datis triginta nauibus, ma-
 dant ut nauigans Eubœam, praesidio partes tu-
 tueatur, Locris auferat arma. Ille eductus pro-
 perè nauibus, maritima Locridis rapinis &
 depopulationibus excurrere pergit, oppidum
 Thronium oppugnando, obsidione capit: tum
 Locrensiū copias cōtrā instructas, in aciem
 descendentes profligat, inserta iuxta urbem
 Alopem pugna: post hac in insulam Locridi ad-
 iacentē, cui nomē extat Talante, pro obstaculo
 Locridi proposito munyt, assiduis inde eruptio-
 nibus & excursibus infestaturus oppidanos,
 & eius incolas loci. Per idem tēpus Athenien-
 sis populus Aeginetas urbe omnes eijciunt, cri-

mini d
 partes
 bunt:
 sribue
 Thura
 expuls
 nienstu
 clis, Na
 de Per
 tu ad
 sus, in e
 agrum
 ingenti
 cedam
 rum pr
 rumpu
 regio e
 uillas u
 ac solun
 deform
 Tetrap
 talitatu
 quod p
 spatio e
 sibeam
 que pro
 nescijs
 gratias
 descend

mini dantes, quòd Lacedamoniorum fouerent
 partes. Ex ciuibus uerò suis eò colonos transcri-
 bunt: quibus deductis, agrũ urbemque sorte di-
 stribuere. Cæterum à Lacedamonijs ea, quæ
 Thuræ loca appellantur, Aeginensibus urbe
 expulsis, in habitaculum dato exemplo Athe-
 niensium, qui Messenijs antè similiter à se cie-
 lis, Naupactum tribuerant habitandum. In-
 de Pericles dux ab Atheniensibus cum exerci-
 tu ad bellum Megarensibus inferendum mis-
 sus, in expeditione proficiscitur, depopulatusque
 agrum, uillisque eorũ direptis & uastatis, cum
 ingenti præda redijt Athenas. Parte alia La-
 cedamonij cũ Peloponnesijs, cæterorũmq; socio-
 rum presidio secunda expeditione in Atticã ir-
 rumpunt: excidiõq; arborũ, quibus tota passim
 regio consita florebat, cuncta prosternunt: tum
 uillas ubiq; uastant, incendijs ædificia euertũt,
 ac solum fermè totum proculcatũ protritumq;
 deformant: ea tantummodo parte intacta, quæ
 Tetrapolis appellatur. Ab huius ueluti hospi-
 talitatis quondam soli uiolatione abstinere,
 quòd proauos suos eius loci habitaculis & ho-
 spitio exceptos olim acceperant, tum Eury-
 sthem inde bello adortos superasse. equũ nan-
 que probè uidebatur his, qui maiores suos be-
 neficijs affecerant, pares ab nepotibus eorum
 gratias referri. Cæterũ Atheniensibus in aciem
 descendere, manusq; cum hoste conserere, haud
 fuit

fuit animus: uerùm intra mœnia se continentes, computrescente ueluti per situm & immobilitatem corporum temperamēto, aurâq; spirabili infecta, in pestilentem morbum incidere. Nam recepta intra urbem fugientium adique per trepidationem omnis generis ingenti multitudine, cum propter angustiam loci per habitacula incommodè, ac passim sine ullo ordine promiscuè constipati, uarij uarijs uita morbis haud sine causa incidebant in morbos: quippe conuolutum ueluti ex colluue, & corrupti tetrùmque olentem spiritum trahentes, concreto iam exastuanti circum undique per quadam præfocationem aethere, intraq; præcordia acceptum dirum uirus concipiebant. Cum itaq; nulla illis tam ferocis hostis ex agro abigena facultas adesset, rursus ingenti nauium numero classem instructam duce Pericle prope artem iubent in Peloponnesum. Hic excursa direptaq; maritime oræ magna parte, tum nonnulli urbibus populatione uastatis, Lacedæmonios rursus ex Attica coëgit excedere. Post hæc cum res suas admodum afflictas cernerent, agros arborum excidio uastatos, desolata circum loca omnia: populi propterea ingentē stragem, incredibilemq; numerum pestilentia absumptum, magno percussis pauore Athenienses, propè se uiribus suis diffidere cœpere. Proinde Periclem,

clēm,
 sãmqu
 re, qu
 iubent.
 catione.
 Deinde
 petran
 tis aure
 te reru
 itaque
 Præf
 sules cre
 cerius.
 dax int
 hac acri
 ris longe
 summa
 capiend
 nem duc
 bat Per
 sa rebu
 paratis
 guandi
 um inge
 item fru
 esset) Po
 assiduis
 multumq
 re, nec ull

clem, utpote quem belli illius autorem cau-
 samque putarent, odio, infensusq; animis habe-
 re, quare eum quamprimum magistratu abire
 iubent. Post quasdam leues eius criminandi oc-
 casiones nacti, talentis octoginta mulclant.
 Deinde legatis ad Lacedamonios pro pace im-
 petranda missis, ubi nusquam praberi postula-
 tu aures uident, rursus angustia & necessitas
 te rerum coacti, Periclem ducem creant. Hec
 itaque eo anno gesta traduntur.

Praefecto Athenis Epaminunda, Romae con-
 sules creati L. Papyrius, & A. Cornelius Ma-
 cerinus. Horum temporibus Athenis Pericles
 dux interyt, uir sanè genere & opulentia, ad
 hac acrimonia facundia, rei q; peritia milita-
 ris longè praestantior reliquis ciuibus. At uerò
 summa populum Atheniensem Potidæ per uim
 capienda libido inuaserat: quam ob rem Agno-
 nem ducem cum his copijs, quas antea ductas
 bat Pericles, eò misere, qui cum classe uniuersa
 rebus iam quæ ad obsidionem requirebantur
 paratis (machinas nanq; & instrumenta expu-
 guandi omnifaria, telorumq; & armatura varia
 uim ingentem nauibus imposita secum attulerat:
 item frumenti uectigaliumq; quanta copia satis
 esset) Potidæam appulsus, rem assequi molitur,
 assiduis oppugnationibus in dies urbem adoriri,
 multumq; in ea re frustra temporis consume-
 re, nec ulla tamen dabatur oppidi per uim po-
 tiendi

tiendi spes aut uia. Obsessis nanque formis
 captiuitatis animis, uires quoque ad se desin-
 dendum addebat, eoque acrius, faciliusque resisti-
 quam oppugnari iniquo certamine ab hosti-
 bus tentato, oppidani ex manibus tute dimi-
 cantes, subeuntia ex portu agmina facile op-
 primebant, muroque submouebant, frustra ru-
 rumpere conantes. Morbus praeterea obsessi-
 res inuadens, plerosque consecerat, ne animi
 magis quam corporibus agris diffiderent. mil-
 tum ordines satis discernere erat, quod mo-
 spe ulla, nec consilio, sed formidine magis ma-
 gistratum & populi rem coeptam duces po-
 tinacius prosequi constabat. Nam Agnon con-
 nens in ea obsidione iam tum plus quam milia
 talenta ab Atheniensibus impensa, tum pu-
 pulum in Potidaeas ira grauisissima accensum,
 quod a se primi omnium ad Lacedaemonios dis-
 sciuisset, haud ullo pacto soluere obsidione
 iussus audebat, inde in coepto perstare, et (quod
 quam id difficillime) nequicquam uideretur, ni-
 hilominus obsidendo pergere, milites ad uita-
 bi inferendam pro uirili cogere. Vbi uero ciu-
 plerosque partim oppugnationibus interemptos,
 partim morbo absumptos uidet, relicta
 obsidionem exercitus parte, Athenas remig-
 petit, amissis iam supra mille militibus. Agnon
 discedente iam tum prorsus defecerat oppid-

B
 ni a
 urgen
 cern
 tiari
 procl
 (qui
 ita la
 sus re
 ta sal
 ne int
 tionis
 gulis,
 be di
 nia ex
 tidaa
 omne
 Thra
 per h
 Athe
 loni
 agru
 deina
 XX.t
 dition
 wigar
 Naup
 cedat
 ri uo
 Cate

nis annonae: namque extrema famis necessitate
 urgente, cum cuncta sibi desperatione plena
 cernerent, Potidaeata per praefatos hosti nun-
 tiari iubet de obsidione soluenda: quam uocens
 proclamantis milites in castra procul auditam
 (quippe iam uarijs defatigati malis, tadioque
 ita laboris incassum, uti rebantur, suscepti, pror-
 sus relanguentes) ueluti opem cuiusque oblatam gra-
 tia salutatione exceperunt, deinceps de compositio-
 ne inter eos agi coeptum est. His demum condi-
 tionibus res composita: Potidaeatas uiros cum sin-
 gulis, mulieres cum duabus uestibus omnes ur-
 be discedere oportere, nil praeterea extra ma-
 gna exportare licere. Hac conditione pacta, Po-
 tidaeata cum uxoribus & liberis, uti conueniant,
 omnes urbe excedunt. Inde ad Chalcidenses
 Thraciae se conferunt, a quibus benignè excepti,
 per habitacula distributa collocantur. Ab
 Atheniensi uero populo ex ciuibus ad mille co-
 loni Potidaeam transcripti sunt, quibus urbem
 agrumque cuique pro sorte distribuere. Phormio
 deinde dux ab Atheniensibus creatus, cum
 XX. triremibus instructis, populi iussu in expe-
 ditione proficiscitur. Qui Peloponnesum circumna-
 uigando peruectus, quam properè contendit in
 Naupactum: ubi potitus Crisaeo sinu, illinc La-
 cedemoniorum nauigia arcere, hostemque ea ma-
 ris uigilatione & libertate excludere tentat.
 Caterum illi delectu habito, Archidamum

cum magna manu instructa, quo maius periculum impendere, discrimenque rerum mater implorare auxilia cerneret, eò properare bent. Hic permeata Bœotia, re undique explorata, copias in Plateas traducit. Ibi procurationem ad vastandum agrum exercitu, prisca loca ac sollicitare, eo panore ad defectionem Platæenses cepit. Post ubi id frustra à se tentari uidet, signo repente agminibus dato, passim agros effusi milites, omnia diripere, uillas, arcesque depopulationibus vastare, diuersimodè erucere ædificia: post hæc ad urbem conuersa agne, dux illam mox uallo munitionibusque circumobstruere properat, ratus Platæenses fructu penuria & difficultate rerum necessariam coactos, tandem ad deditiorem perducere nihil tamen segnius tormentis machinis adactis, mœnia concutere pergit, atque assidue oppugnationibus nil uacui otij temporisque intermittendo tentare irruptionem, nulli occasione abesse. Post ubi oppugnando ui nulla posse oppidum cernit, relicto in munitionibus idoneo exercitu, cum reliquis copiis in Pannoniam regreditur. Caterum Athenienses Xenophontem & Phanomachum delectant, quibus mille militibus traditis, iussu in Thraciam proficiantur. Hi post ubi in Ætolium Bœotia uentum est, agrum excidisse stare pergunt, annonamque adhuc in segetibus

rentem discerpunt, proculcantq; frumenta sargentia. Ad eum tumultum Olynthiorum iuuentute armata, Bœotiensibusque auxilio proferante, pugna cum illis inita, profligantur Athenienses: ubi & duces, & maiorem copiarum partem cesam amisere. Simul dum hæc geruntur, Lacedæmonij ab Ambracijs exorati, bellum Acarnanibus intulere. Cnemo duce, mille in eam expeditionem milites missi, cum paucis nauibus. Dux itaque contractis sibi ex socijs magna manu, copias in Acarnaniam traiecit: atque iuxta oppidum, cui Strato nomen extat, castra posuit. Ast Acarnanes contractis uiribus conuersi, per insidias incautum hostem excipiunt, multaq; cæde facta Cnenum ducem uisum, copias abducere cogunt intra Centadaram fines. Per idem tempus Phormion Atheniensium prætor cum uiginti fortè triremibus nauigans, in septem & quadraginta Lacedæmoniorum naues incidit, conseratq; cum eis pugna, nauem imperatoriam classis hostilis suppressit, ac plerasq; ex alijs discussas, nauigationi reddidit inutiles, captis duodecim cum ipsis uiris, reliquas in continentem usque est insectatus. Ast Lacedæmonij præterquam cuiquam uideretur creditibile, tanto nauium numero parua manu hostium profligati, in urbem Achaie Patras confugere. Caterum ea pugna circa locum nomine Rium commissa traditur. Ab Atheniensibus uerò

illius uictoriae trophaeum extructum est, nauem
Neptuno dedicarunt, quam circa Isthmum
compositam statuunt. Post inde abnauigante
in urbem Naupaetum, sibi iure sociali iunctam
ad se recipiunt. Aliae rursus à Lacedaemoni
naues Patras mittuntur ad reliquias classis pro-
figatae colligendas: quae cursu eò prouecta, tum
assumptis reliquis quae ex pugna euaserant, u
Rium rursus constipato agmine contendunt: in
quem eundem locum pedestres quoque Pelopon-
nesiorum copia traducta, classi occurrunt, et
quam proximè licet, nauibus castra ponunt. Ca-
terùm Phormion superiori uictoria elatus, nu-
mero classis hostilis, quo longè uincebatur, con-
tempto, audet parua manu contra multitudi-
nè confluere: pugna accesa, nonnullas hostium
primit naues: tum certis suarum amissis, uol-
untaria ancipiti, praelio discessum est. Post haec con-
uiginti triremes Athenis missae Phormioni ac-
cessissent, Lacedaemonij perterriti, Corinthum
remis petunt, haud deinceps ausi naualem for-
tunã tẽtare. Haec itaq; eo anno gesta traduntur.

Præfecto Athenis Diotimo, Romani consule
crearunt C. Iulium, & Proclum Verginian
Tricesimum. Ab Helijs agebatur Olympias et
Elogesima oclaua, qua stadio uicit Symmachus
Meissenius ex Sicilia. Horum tẽpẽstate Cnemi
Lacedaemoniorum duci, dum apud Corinthum
cum classe in statione esset, animus accenditur

Pirae

Pirae
nanq
illat
usqua
sus in
ab A
quod
lium
ade
tenta
prim
gare
dedu
tenda
stellu
naua
quas
nys p
guifi
ihena
pente
tum
ptis a
rat r
te cor
At P
stra t
feru
dilig

Pirae per occasionem occupandi. Compertum namq; per exploratores habebat, neque naues illas eo in loco deductas haberi, neque praesidia usquam ad defensionē disposita, neglectū prorsus incustoditumq; patere: illius uerò custodias ab Atheniensibus idcirco negligentius curari, quòd nullo pacto adducerentur, cuiuspiam mortaliū uel audacissimo tantum unquam animi adesse posse, ut tam insolens, & nūquam antea tentatum, inuadendi loci, facinus aggredi quis primus auderet. Mox igitur re consultata, in Megarensibus quadraginta naues ibi nuperrimè deductas, assumit: inde noctū ad Salamina cōtendit: ac repēte inuadēs, inopino cursu in castrum Salaminis, nomine Budorium, tres ibi naues, hoste incauto deprehensas, dissipat: reliquas mox passim Salamina percurrit. Salaminis per igneas faces, uti inter se conuenerāt, significantibus hostem adesse incolis Attica, Athenienses iam captum Piraea existimantes, repentina re percussi trepidare, undique ingenti tumultu & pauore concurrere, auxilio loci raptis armis properare. Post ubi quod gestum fuerat resciuere, nauibus plerisq; summa celeritate completis, Salamina cursu citissimo petunt. At Peloponnesij cæpto præclara audacia frustra tentato, Salamine digressi, domū remis referuntur. Cæterum Athenienses amotis hostibus, diligentiori deinceps Salaminem custodia de-

fendere pergunt, firmoq; satis presidio imposito, locum communiunt tum Piræum clausuræ opportunis, custodibusq; idoneis corroborantes, quacunque defensum credunt. Per idem tempus Sitaces Thracum rex, principio quidem cum angusti admodum agri regnum accepisset, post fortitudine & prudentia latum procul in diuersas gentes amplumq; sibi parauit imperium. Huius nanq; optimis artibus rem gerendo, subditos benignitate magis, & clementia, quam imperandi iure fastuq; sibi deuinciendo, cunctaq; beneficijs suis lata obnoxiaq; reddendo, ut præterea animo inuictus, præstantiq; in prælijs robore, & natura bellicoso, tum uectigalium prouentuumq; curam gerendo summam, in tantum ad id potetiam, tantas opes prouectus est, ut amplissimum longè omnium, quam qui antea in Thracia regnassent, dominandi sibi ius arbitriumq; uendicaret. Nam eius maritima omni iurisdictione, quæ ab agro Abderitarum incipit, habebat, ad Istrum usq; siuuii imperio, & nominis extenso titulo possedit: à mari uerò in mediterranea procedenti, tredecim dierum per regnū eius iter uel optimo cuique uelocissimiq; pediti porrigebatur, regni tam latè potentia dominus, supra mille quotannis uectigalium talia contraherat. Progressu uerò temporum cum in bellum quoddam incidisset, delectu ex Thracia habito, peditum cōtraxit supra CXX. milia,

lia, equi
istic qu
legent
Ela oliv
uenient
censu pe
tur ad
Chalcid
cietatis
Macedo
animo
rat A
gnum d
tionem
opus era
bi cun
omniba
trajcit
dine pe
aciam c
omniba
tissima
munitio
abstine
Macedo
persuas
tionib
ciliari

lia, equitum ad L. millia: cuius belli causam
 istic quoque necesse est explicare, ut eius ratio
 legentibus clarior pateat. Sitalces igitur iun-
 cta olim cum Atheniensibus amicitia, inter con-
 ueniendum sponderat, eis se in bello Thra-
 censi peragendo socium auxilio fore. Cum igitur
 ad expugnandam unâ cum Atheniensibus
 Chalcidensem gentem, vires suas pro officio so-
 cietatis parare pergeret: tum simul à Perdicca
 Macedonum rege ab alienatus non solum, sed
 animo quoque in eum infero inuectus, statue-
 rat Amyntam Philippi filium reducere in re-
 gnum Macedonicum. Ad eam utranq; expedi-
 tionem supplendam haud parua utiq; manu
 opus erat: ubi quæ ad exercitum spectabant, si-
 bi cuncta comparata uidet: moxeductis copijs
 omnibus per Thraciâ prouectus, in Macedoniâ
 traiecit. Caterùm Macedones hostium multitu-
 dine perterriti, haud se credere pugna, nec in-
 aciem descendere audebant, ac frumento rebusq;
 omnibus quacunq; abripi potuere, intra muni-
 tissima castella congestis, ipsi sese intra easdem
 munitiones continentes, pugna & dimicatione
 abstinebant. At uerò Thraces Amyntam in
 Macedoniam pro rege inducto primùm uerbis,
 persuasionibusque hortari: tum etiam lega-
 tionibus missis, populos sollicitando sibi con-
 siliari tentabant. Vbi uerò cuncta incassum

conari, nec usquam se audiri conspiciunt, repente in agmen egressi, quod excursu primum se tulit castellum, id primum adorti, per uim capiunt. Cuius rei impetu nonnullae deinde urbes, atque castella formidine percussa, sese dedere: cum totam depopulati Macedoniam, praeter hinc ingenti coacta, traſiunt in Gracas Chalcidensium turbes. Interea dum hac ab Sitalce geruntur, Theſſali, Achæi, Magnetes, reliquique Graeci, quibus inter Macedoniam & Thermopylas regio sita incolebatur, concilio habito, conspiciunt in omnes, idoneumque conscribere exercitum communi delectu. Verebantur enim per maximè, ne tanta armatorum uis procincti, Thracæ agros suos inuaderent, patriumque solum discrimen adduceretur: quod idem cum à Chalcidensibus perpetratum esset, Sitalces audito Graecorum apparatu, ingentesque contra se copias mari: tum milites suos urgente iam hyemis aſſeritate afflictos subtumultuari, Perdicca conciliatur: nuptiisque in ea compositione cum eo contractu, inde copias abducit in Thraciam. Simul dum hac geruntur, Lacedaemonij socij: et Peloponneso assumptis, duce Archidamo rursus in Atticam traſiunt, segetemque frumenti adhuc cum uirenti surgentem passim destruxere. Nam Atheniensibus haud uictoria tulit in aciem contra se descendere, cuius rebus penuria frumenti, simul & pestilentia

causa

B
cuncti
ceps s
anu
Pr
buno
num
neliu
lia L
siung
bellu
bus p
ferior
patri
tum a
origin
rare
Gorg
acrim
mo u
ta tra
mana
omnes
pro m
ingrej
pro so
bunda
grino
lingua
Athen

cuncta fœdante propè afflictis, in malans deinceps spem deiectos animos habebant. Hac eo anno fermè gesta traduntur.

Præfêcto Athenis Euclide, Romani tres tribunos consulari potestate creauerunt, M. Manium, Q. Sonticium Prætextâ, Seruitium Cornelium Cesium. Horum temporibus in Sicilia Leontinis Chalcidensium colonis, Atheniensiumque cognatis, aduersus Syracusios obtigit bellum. Pressi itaque uiribus hostium, tum opibus potentiâque Syracusiorum quàm longè inferiores erant, in discrimen amittendæ per uim patriæ adducti, legatos Athenas mittunt oratum à populo auxilium, ut quàm celerrimè suæ originis urbem, iam incumbente periculo, liberare properarent. Legationis eius princeps fuit Gorgias rhetor, omnium ætatis suæ sermonis acrimonia longè præstantissimus. Ab hoc primo uaria dicendi artes & exornationes inuenta traduntur, tum in exercitatione, & declamandi usu peritiâque ceteros ad eò superabat omnes, ut à discipulis minas centum acciperet pro mercede doctrine. Hic igitur Athenas ingressus, tum in populi conuentum adductus, pro societate & auxilio impetrando concionabundus, multa uariè disserere cœpit: ubi peregrino quodâ dicendi artificio usus, ad eò disertæ lingua singula quæque prosequi uidebatur, ut Athenienses ingenio quidem acuto, & natura

eloquentes (alioquin quoque sermonibus percipidos) tam compta, tamque felicis admiratione proloquii captos, in stuporem conuerterit. Primum namque figuris dictionum elegantioribus inuenitur orationem ornasse, atque affectata eloquendi arte contentionibus contrariis, membris, articulis comparibus, similiter desinentibus, aliisque quibusdam huiusmodi lenocinijs uerborum, quae tunc quidem rei nouitate & cultu peregrinae admirationi erant, aliquam uicem praese ferre gratiam sermonique adiacere dignitatem uidebantur. Nunc uero sicubi frequentius eis, & ad fastidium quis utatur, garrulitate plena ridiculoque dignissima censentur. Postremo impetrata Atheniensium cum Leontinis suadendo societate, uir quidem in admirabili admiratione artis disserendi, facundiaque apud Athenienses habitus, ad Leontinos redijt. At Athenienses, alioquin iam pridem libido haec mediocri inuaserat Siciliae capiendae, propter opportunitatem loci, soli que fertilitatem. Tunc quoque oratione Gorgiae iocunde ad ambitionem audita, decreuere Leontinis auxilia ferre. Hac belli occasione oblata, consilium tenere, titulo acrumore simulato sese cognato populo auxilium imploranti ob necessitudinem negare non posse: eorum defensionis gratia temerari moliri, ceterum re ipsa magis insulae totiusque sibi potestatem imperiumque uendicare properabant.

hant. N
bello int
cum ab
contilia
cupare
Corcyre
auxilio
ideo n
sitam ui
iam paj
risimus
mag; pa
bi socior
opumq;
urbes in
gentem
ditam
insula
supra de
ducibus
simi, qu
ferant.
populan
riaq; La
totius in
uendica
a sequen
His per
C. nauce

bent. Nam haud multis ante id tempus annis,
 bello inter Corinthios & Corcyrenses feruente,
 cum ab utrisque summa contenderetur ope sibi
 conciliare Athenensium societatem, idq; praeco-
 cupare alterutrū certarent, praetulit Corinthijs
 Corcyrensum partes populus, eisq; coniunctus
 auxilio fuit, propterea quod Corcyream urbem
 idoneo maximè ad inuadendam Siciliam loco
 sitam uidebant. Postremò Athenienses imperio
 iam passim mari nullo resistente potiti, cla-
 rissimu quoque rebus gestis celebri gloria, sa-
 maq; passim potentia formidabiles, ingentem si-
 bi sociorum manum conciliarant, tum copiarum
 opumq; magnitudine maximas opulētissimasq;
 urbes in potestatem pugnando redegerant, in-
 gentemq; pecunia uim cōegerant, quam recon-
 ditam ad necessitatem habebant, sublatis ex
 insula Delo communis Graecorum ari collati
 supra decem millibus talentis: magnis praeterea
 ducibus ac rei militaris peritia, fama q; claris-
 simis, quorum urbs illa foecunda fuerat, res ges-
 serant. His omnibus sublatum, adductūque
 populum, spes ac fiducia cōperat, nomine glo-
 riaq; Lacedemonios superandi: tum ad Graeciae
 totius imperium aspirantes, magna iam parte
 uendicata Siciliam ad id maturādum, uotumq;
 assequendum idoneam praecupare contēdere.
 His permoti causis, decreto Leontinis auxilio,
 C. naues in Sicilia mittunt, ducibus Lachete &
 Charon

Charonde, qui Rhegyum aduecti, C. nauis
 Rhegynis & Chalcidensibus colonis tradita
 sua classi adijciunt: inde enauigantes, in
 primū Lyparensium, quōd societatem tueren-
 tur Syracusiorum excurrunt. Post in urbem Lo-
 cros perlati, captis ibi quinque Locrensiū na-
 uibus, castellum obsidere pergunt cum finitimi
 Siculis, auxilio Milais occurrentibus. Confusa
 pugna uictor Atheniensis manus supra mille
 stium cadit, captiuos haud sexcentis pauciores
 abduxere, moxq; expugnato castello ui potian-
 tur. Interea dum hæc fiunt, ad nauigant XL nau-
 nes ab Atheniensi populo missæ, ut gentes
 atque ferocius id suscipi bellum pro maiestas
 urbis uideretur. His præerant duces Eurym-
 don & Sophocles, contractis in unum locum
 maritimis uiribus. Iam haud spernenda classis
 apparebat CCL. triremibus instructa. Dum
 que bellum diutius trahi uiderent, Leontim de-
 tigati, per legatos Syracusas missos, rem compo-
 suere. Ita triremes Atheniensium, bello soluta
 reuehantur in patriam. Syracusij uerò data Lo-
 crenis ciuitate, Syracusios ciues omnes fecerunt
 urbem declararunt municipium esse Syracu-
 rum. Rebus in Sicilia eo statu constitutis, in
 Grecia Lesbij ab Atheniensibus defecere. Eorum
 que accusabant, quōd cum uoluerent cohabitare
 re omnes * Lesbo finitimi habitatores, Mity-
 lenen eos esse translatos. Missis itaque ad La-

demon-
 ce, ini-
 ut om-
 Sparte
 proper-
 tuos p-
 Lacedæ-
 confes-
 cingunt
 collecta
 tentos
 incept-
 ciunt.
 ubique
 tunt, d-
 dio, tra-
 Mitylen-
 Lacedæ-
 miserat-
 nenses
 nexerat-
 Elus de-
 sentiq;
 capta,
 nauium
 circo.
 quinqu-
 quibus
 quam a

demonios legatis, composita prius cum eis pa-
 ce, initaq; societate, uno omnes ore consulunt,
 ut omnibus maritimis locis posthabitis, bellum
 Spartatis indicant: utq; ad eam rem hoc sint
 propensiores, sufficientes se illis triremes cura-
 turos pollicentur. Huius itaque consilij nuntio
 Lacedaemonijs perlato, uehementer gaudebant,
 confestimque ad classem se preparationem ac-
 cingunt. Athenienses uero magna militum
 collecta ui, facinori immortuos, mutuoque in-
 tentos studio, eaq; re incautos adorti, repente ab
 incepto repellunt, ingentique eos caede confu-
 ciunt. Tum iam ante instructum agmen magna
 ubique corrasa nauium copia Lesbo immit-
 tunt, duce Cliuipede. Qui parato a socijs prae-
 sidio, traiecit in Mitylenen. Quo exercitu nauali
 Mitylenae uiso congregantur, in obsidionem.
 Lacedaemoniorum enim, quod Mitylenaeis pro-
 miserant auxilium nauale, interceperunt Athe-
 nienses, qui ultra mille naues in Lesbos trans-
 uexerant, quibus Pachites Epideri filius dele-
 ctus dux subito occurrit in Mitylenen. Prae-
 sentiq; instructo exercitu, urbeque obsidione
 capta, continuè in eam irrumpit: idq; non in
 nauium solum statione, sed toto etiam maris
 circo. Ceterum Lacedaemonij quadraginta-
 quinque Mitylenen transmittunt triremes,
 quibus praeficiunt Acidam ducem. Qui post-
 quam ad Atticam appulisset, discedentibus
 fugien

fugientibusq; inhabitatoribus omnibus, re-
 ne penitus uastata, prædaq; distributa, re-
 tiantur in patriam. At Mitylenæi diu
 partim fame, partim uerò longo bello fa-
 defatigatis iam animis deficiunt: unaq; sen-
 tia omnes uastandam hosti tradunt urbem.
 ter Athenienses itaque populo diu multum
 quibus suam rationibus Mitylenæi extingui-
 sent consultantibus, Cleon quidam, qui
 consulatum cum Athenis gerebat, singulari
 toritate apud populum, popularitateq; ualida
 cum uideret in præsens nihil esse, quam ut Mi-
 lenæi ad unum interficerentur omnes: eorum
 ro liberi cum uxoribus mâcipio uèderentur.
 hanc igitur stragem suo populû sermone
 adeo incendit, ut deinceps nemo, qui is
 non iussit sententiam, repertus sit. Post
 itaque persuasis iam ad Cleonis senten-
 cunctis, sui repente ducis decretam Mityl-
 næis adnuntiant, iubentque, ut uel exules
 dant, aut iugo suscepto duci se submittant.
 nuntiato decreto, Pachites primus resistit.
 enim totus Lacedæmoniorum illi pateret
 mus, conuocatis undiquaque Mitylenæis,
 bus illorum superioribus ac ducibus, qui
 interitus eximit metum, exitiq; serua-
 qui omnes penè exanimarat, aufert.
 nienses autem magna subito Mitylenæi
 dione sua, cingunt mœnia, totumq; Lesb-

lis M
 dam
 At
 sequ
 crud
 taen
 pia
 Cum
 depo
 niens
 scent
 saria
 sume
 sitan
 bia
 sedan
 quos
 gube
 irruer
 tione
 sum
 serua
 sequ
 tatis
 que e
 alia
 prap
 custo
 Ath

lis Mitylenais exceptis, quasi hereditario quo-
 dam iure occupant. Talemq; Lesbiorum ab
 Atheniensibus finem tandem defectio est con-
 sequuta. Haud deinde longo post tempore re-
 crudescente eodem morbo, Lacedaemonij Pla-
 taenses uastare, urbemque magna militum co-
 pia ui capere, captamque munire ceperunt.
 Cumq; nimis admodum diu urbis perduraret
 depopulatio, nullaque omnino praesidia ab Athe-
 niensibus mitterentur, fame iam ingraue-
 scente Plataensium cuium, qui partim neces-
 sariarum inopia, partim urbis eruptione con-
 sumebantur, non parua strages facta est. He-
 sitantibus igitur illis, multaue inuicem du-
 bia agitantibus, multis sane uidebatur, ut
 sedati expectarent meliora. Alij uero, apud
 quos uidelicet summa erant rerum reposita
 gubernacula, ut nocte intempesta in hostium
 irruerent custodias suadebant: hac enim ra-
 tione faciliorem postea in Athenas ingres-
 sum fore. Obscurissimam igitur aliquam ob-
 seruantes noctem, alij ad urbis prorauit se-
 sequae diuidunt monimenta, ad diruenda cini-
 tatis propugnacula: alij uero uias scansiones
 que ex inuersis demolitisue mœnibus, ad aus-
 siliandum militibus depopulaturis ciuitatem
 preparant: per quas alij conscendunt mœnia,
 custodibusque singulis confectis confugiunt
 Athenas. Sequenti uero die cum iniquo Laceda-
 damo

demonij sociorum acceptam stragem ferre
 animo, in furorem ea re uersi omnem deinceps
 operam nauant in id, ut depopulatores male
 subiugarentur. Plataenses interim ob amissa
 uictoriam consternati, emissis legatis, non
 lum ciuitatem, sed & seipsos in mancipia
 stibus suis tradiderunt. Lacedaemoniorum
 tem duces conuocato Plataensium conuen-
 singulis num quid beneficij in Lacedaemonia
 collocarint, percunctatis, singulis tum quibusque
 confitentibus nullum à se beneficium collatum.
 Rursus interrogant, num quid iniuria malis
 Spartiatis intulissent? minime contra respo-
 dentes, cunctos morti adiudicarunt. Ita depre-
 hensi, omnes ibi necati sunt: urbeque erui-
 agrum sub hasta uendidere. Plataenses itaque
 Atheniensium societatem sequi, atque fide in-
 lumi officium tueri pergunt, extremis immo
 calamitatibus obruti interiere. Interea dum haec
 fierent, seua Corcyrenses seditio, concertata
 ciuilibus exagitare coepit, his causis oborta: Be-
 pugnae circa Epidamnium commissa, cap-
 per Corinthios plerisque Corcyrensibus, atque
 in uincula publica coniectis, pollicebantur Co-
 rinthijs, quod lubenti seipsos animo illis ma-
 cipare uellent, si de uinculorum liberatione
 certos facerent. Cumque perexigua inde ex-
 di spes ipsis offerretur, per internuntios Co-
 rthijs pollicentur, si uinculis soluantur, urben-

Corcy
 thij la
 uincul
 reuses
 stores
 lesta
 dem i
 dentes
 fuenet
 concit
 tuit.
 puli p
 tem re
 dition
 midim
 ita dy
 pergeb
 tres tr
 ti sunt
 Horun
 per alt
 lulum
 bo, ru
 re: au
 di/cerp
 milia
 multie
 pra de
 m um j

Corcyraam illis prodituros. Quae uerba Corinthi lata bundo animo excipientes, re composita, uinculis omnes solutos dimittunt. At Corcyraeos simulato redemptionis quaestu, per quaestores ad id constitutos nonnulla argenti talenta colligere: tum ad seruandam pacis rei fidem intenti, ubi in patriam uenere, comprehendent eos, qui in populo gratia praestare consueuerant, omnes, praecipue uero multitudinis concitatores iugulant, statumque popularem euertunt. Caterum paulo post Atheniensibus populi partes subleuantibus, Corcyrae in libertatem reuocati, mox ad puniendos euersae rei seditionisque autores accinguntur: qui supplicij feruidine perterrefacti, ad aras confugere, atque ita dijs populoque supplices facti, uitam tutari pergebant. Praefecto Athenis Euthydemo, tres tribuni a Romanis consulari potestate creati sunt, M. Fabius, M. Falinius, L. Seruilus. Horum temporibus Athenienses olim remissa per aliquantum tempus pestilentia seuitia, paululum respirare. Post recrudescere eodem morbo, rursus in seuas calamitates reuolui coepere: adeo nanque labe illa dire, saeuque miseris discernere pergebat, ut supra quatuor militum millia absumeret, equites ad 400. tum ex alia multitudine liberorum capitum seruorumque supra decem millia. Caterum cum historiae primum studium primaque solertia esse uideatur,

iusq; insoliti grauisque casus principio causa
 inuestigare, hoc loco necessarium est, huius imi-
 tia mali a nobis explicari. Igitur hyeme superi-
 ori cum magna uis imbrum defluxisset, acci-
 dit primò perfundi solum omne: tum imbre pra-
 stante iam humefacta, & diluta cuncta in li-
 mum colliguari ac cõputrescere: pleraq; deinde
 loca caua colluente pluuia inuadentq; cõpleri,
 ibiq; in modũ lacus stagnantes aqua, aestuarij
 diuturnis specie paludis cõtraxisse, quibus post
 aestatis sole concalescentis atq; efferuescentibus,
 cõtaminato per aestum & quietẽ liquore, aura
 inde crassas, tetriq; odoris exhalare. His exur-
 gentibus, ac uento diffusis, ueluti in pestiferam
 temperie & aestu maligno cernitur, aërem cir-
 cum proximum deprauari, pestilentiq; iam spi-
 ritu coinquinatum, inuitabiliter consuescenti
 promiscua multitudine, uicissim uirulentum
 semper reddi, quàm trahi. Eam quoque mali
 labem adiuuit, pabuli iam infecti conceptum
 uirus. Omnes enim eius anni fruges humecta
 nimium, & indecocto succo uirulenta uescentes
 mortales inficiebant. Tertia pesti causa acci-
 dit, quod eo anno uenti Etesia, qua soliti erant
 tempestate, minimè spirauere: quorum recenti
 flatu magna pars molestia feruoris aestiui res-
 mitti, temperariq; solebat. Exacerbato itaque
 supra modum, seuienteq; aestu, tum solo ather-
 req; inflammato, corpora mortalium undique
 circum

circum
 ratio
 cord
 ande
 acerbi
 exare
 ditum
 precip
 seuient
 re. Ve
 aucti,
 gionem
 busda
 insere
 niolat
 da exp
 sa im
 esset. E
 urnas
 gnomen
 tum, ne
 lo licer
 sca ins
 luerant
 interri
 concitis
 in castr
 dendar
 concuti

circumientia, nullo praesidio defendi, nulla respiratione recreari cum possent, urentemque praecordia trahere spirareque halitum cogebatur, unde & morborum omnium genera febricosa acerbitate, aestus intra uenas concepti, miseros exurebant: inde plerisque agrotantium traditum est, ultro semetipsos in puteos fontesque precipitasse, conati eo remedio flammam intus seurentem praecordiaque consicientem restringere. Verum Athenienses atrocitate pestilentiae aucti, tanta calamitatis causam ad deos religionemque retulere. Qua procuratione ex quibusdam oraculis perquisita, insulam lastrari insere deo Apollini dedicatam, quae polluta uiolataque idcirco putabatur, quod ad sepelienda expirantium cadauera, per nefas, ueluti laesa immortalitatis dignitate usurpari coepisset. Erutis itaque cunctis in Delo sepulcris, urnas omnes in insulam Delo proximam cognomento Rheniam transtulere: tum lege cautum, ne cui parere, sepulcrumue defodere in Delo liceret: tum ludos & festa Deliorum praesca instaurare, quae longo iam tempore obsoluerant. Dum in his procurandis Athenienses interitis studiis detinerentur, Lacedaemonij concitis Peloponnesijs auxilijs circa Isthmum in castra ibidem posita, se comparant ad inuadendam rursus Atticam. Cumque terram sauis concuti tremoribus conspicerent, illo portento

non secus ac diuersis auspicijs numineq; irati
 deterriti, in patrias quisque suas, reuocato pro
 posito, rediere. Tum autem seuis pleraque Gra
 eia loca concussionibus contremuisse, memoria
 proditum est, ut nonnullas urbes maritima
 subsidente solo, superinfusa maria obruerint.
 In Locride tum quoque qua intra mare porre
 ctum, eius lateris solum, angusto ueluti aggeri
 cuiusdam tractu continenti iunctum, conuul
 sibat, eaque disrptione ac discissione, eo uinculo
 insulam illinc abscissam, cui Atalante no
 men est inditum. Simul dum haec geruntur,
 Lacedaemonijs urbs Trachinia, cum uasta col
 toribus suppleretur, quam mutato nomine Ho
 racleam uocari placuit, inhabitauerunt. Huius
 autem rei causas huiusmodi accepimus: Tro
 chinijs iam antea multos annos aduersus Co
 rinthios finitimos populos bellum gesserant, in qua
 maximus ciuium numerus re aduersa gesta
 perierat. Quapropter exhausta iam, & propi
 deserta ciuibus incolis urbe, postularunt a La
 cedamonijs, olim colonis suis, uti curam reple
 da ciuitatis suscipere uellent. At illi cum co
 gnatione sua originis moti, tum Herculis pro
 genitoris sui memoria, quem priscis olim
 culis apud Trachinios habitasse acceperant,
 ad eandem urbem instaurandam amplius
 damq; accenduntur. Vnde ex Lacedaemonijs
 reliquisq; Peloponnesijs quatuor milia de
 (1)

B
 Etos e
 Gra
 care
 migr
 tio, u
 nemis
 quan
 ratio
 multi
 millib
 per ca
 raclea
 Athen
 potest
 Horu
 shene
 nes me
 duntu
 mibus
 Messen
 ctis ur
 tendit
 rum t
 nicos u
 git. A
 facto in
 superat
 se rece
 uictori

Etos eò colonos transcribunt: tum reliquis per
 Gracias populis cuiusque colonia communi-
 care libuisset, ius potestatemque eòdem com-
 migrandi faciunt. Plerosque nouae rei condi-
 tio, uti solet, trahere, commigrantem recusari
 neminem, singulos quosque commodè pro re
 quantum licebat admitti iubebant: atque hac
 ratione eò parua utiq; turba ad sex millium
 multitudinem confluxit. Repleta igitur decem
 millibus ciuium capitibus Trachine, tum agro
 per capita sorte distributo, uocant urbem He-
 racleam, mutato prisco uocabulo. Praefecto
 Athenis Stratocle, Romae tres tribuni consulari
 potestate creati, L. Frurius, Spurius Pinarius.
 Horum temporibus ab Atheniensibus Demo-
 sithenes classis praetor creatur, cui triginta na-
 ues militum satis idonea manu instructa, tra-
 duntur. Hic accitis à Corcyre quindecim trire-
 mibus, tum milite Cephalenis, Acarnanis, &
 Messenijs in Naupaeto sitis, imperato, colle-
 ctis undique copijs, remigio in Leucada con-
 tendit: ibi depopulatus agros Lacedaemonio-
 rum traiecit in Aetoliam, ac plerosque eorum
 nicos uillasque depopulationibus uastare per-
 git. Aetolis contra conuersis, atque agmine
 facto in eam ruentibus, acie configitur, qua
 superati Athenienses, intra Naupaetum se-
 se receperunt. Caterum Aetoli elato recenti
 victoria animo, tribus Lacedaemoniorum mi-
 litum

litum millibus assumptis, in Naupaclum expeditionem ducunt. Quos Messenij, eius tunc incolae loci, in quem uenerant, contra progredi repulere. Post Molycriam traiecti, urbem capiunt. At Demosthenes Atheniensium dux ueritus ne forte Naupaclum quoque oppugnando uincerent, accersitis ex Acarnanijs militibus intra Naupacli oppidum, praesidium mitti: ipse in Acarnania uersatus forte intra explorandum, in mille Ambraciorum militibus in expeditionem exeuntes incidit, cum quibus manus conferens, cunctos ferme deleuit: tum in Ambracia progresso contra uiribus omnibus populo, rursus commisso cum eis certamine, Demosthenes maiorem eorum partem necauit: adhaec urbs exhausta propè desertaque relinquitur. Demosthenes igitur eo certamine uictus, peropportunam sibi Ambracij obsidionem instituit, sperans oppido deserto defensoribus, se facile positurum. Caterum Acarnanes ueritate urbe in Atheniensium potestatem redacta, grauius Ambracijs, deteriores uel, cogentur uicinos Athenienses experiri, haud rem uoto succedere passi, sed illis seditione iam perturbatis Acarnanes Ambracijs conciliatis, pacem centum annos componunt. Demosthenes fraude Acarnanum circumuentus spe, inoptoque irrita, cum uiginti nauibus Atheniensibus

abnaugavit. Ast Ambracienses se sua gravi calamitate penè obruti, atque in anceps discrimen adducti, praesidia Lacedemoniorum sibi accersunt, Atheniensium metu percussi. Demosthenes uerò ducto in Pylum exercitu, locum illum adortus est intra fines Peloponnesios nuntiationibus circumvallare, ac ueluti propugnaculum quoddam sibi in hostis solo parare tametsi munitus antea satis haberetur: quippe in Messenia positus ab ipsa urbe stadys absens quadringentis. Tunc itaque cum & pleraque naues, & firma idoneaq; militum manus alebet, uiginti dierum opera Pylum circummunijt. At Lacedemonij audita Pylis munitione, agnas satis pro re copias contrahunt, pedestram simul & naualium militum: dein de triremibus in Pylum nauigant quinque & quadraginta apprimè instructis, peditum ad duodecim millia in eandem expeditionem educunt. Turpe enim, ac pro uetusta sui nominis gloria profusius intolerandum ducebant, eos quibus nuper agro suo in Attica ab hoste depoulationibus uastato, succurrere non solum, sed ne extra quidem mania prodire haud amicus tulisset: nunc intra Peloponnesi fines ulto uictoribus incurfare, loca sibi impunè pr munitiombus propugnaculisque occupata uere. Haec igitur copia ductante Thrasymedo lucla, proxima Pulo castra posuere.

Libido furorq; idem cunctos rapiebat ad litem per uim recuperandum, pericula omnia adire, nil intentatum relinquere, dummodo Pylo potiantur. Naues igitur adductas contra in proram aduersus portus fauces acutusq; in septi speciem, confertis carinis statuum, ut undique ingressus hosti adnauigatioque abarcetur, tum pedestribus copijs munitionem adorti, per successionem oppugnando persistenti, contentioneque obstinatissima periclitantibus obstupenda certamina edere, labors inauditos & pericula tolerare. Caterum in insulam Phaetariam intra fluctus in longum porrecta, qua portus tranquillior, & uentorum uirtutior unda reddebatur, ingressusq; facilior patebat, robustissimos quosque Lacdaemoniorum sociorumque militum exponunt, consilio hostis in occupando loco praeuienti: quippe cuius ad obsidionem maximas opportunitates situs praebat. Cumque diuturn per dies singulos in oppugnandis munitionibus certamine uario sauciarentur, plerique exocis eminentibus, & propugnaculis murorum tela conijciantes in subeuntes hostes, nihilo tamen facilius instare, haud usquam uim fecerantque remittere, frequentes inde confossi interire, nec rari uulneribus uarijs saucij pura discedere, nec quicquam loco subire iniqui, irrumperetque in munitissimum uallum cori. Nam

Atbe

Athen
& cor
ne, tu
omni
comm
esse, a
obnix
nition
inceps
intra
per ex
stando
dineq;
que sur
pugna
riclitat
agmin
uirtute
incred
fis in l
alios B
uidetur
toribus
re aude
cultate
tam sus
nil de c
uiribus

Athenienses occupato iam pridem loco, aucta q̄
 & corroborata natura situs' ue illius munitio-
 ne, tum telis iaculorumq̄; multitudine, rerumq̄;
 omnium ad defensionem requisitarum copia
 communiti, promptè instanti hosti ubique ad-
 esse, atque indefesse resistere: eoq̄; contentius
 obnixiusq̄; dimicare, quòd sperabant ea mu-
 nitione defensa, cæptoq̄; obtento, se reliqua de-
 inceps eius belli momenta tumultusque omnes
 intra Peloponnesi fines contributuros: tum inde
 per excursionses particulatim cuncta infe-
 sando, depopulatuos agrum hostilem, sollicitu-
 dineq̄; perturbatuos omnia. Cumq̄; iam utrin-
 que summis uiribus summoq̄; conatu ab his op-
 pugnando, ab illis defendendo resistendoq̄; pe-
 riclitaretur, Spartiatis ad muros per impetum
 agmine uiolento succedentibus, præclara ubiq̄;
 uirtutis edebantur spectacula: ac plerosque
 incredibili dimicantes audacia, passim diuersis
 in locis cernere erat. Verùm longè ante
 alios Brasidas fortitudinis ac ferociae palmam
 uidetur adeptus. Nam cum ex triremium præ-
 toribus nullus carinam terræ primus appelle-
 re auderet, deterritus litoris asperitate, & diffi-
 cultate locorum, prætor ille magna uoce nau-
 tam suam è prora procul inclamat, iubetq̄; ut
 nil de carina prorsus curando, quantis aduiti-
 uiribus posset, triremem in terram cōtorqueat.

Turpe nanque esse Spartanis, quibus animus
 pro uictoria semper effundere promptum
 nunc in eadem necessitate positos, par
 malle carinis, quam uincere, ac coram specta
 do, pati Athenienses per uiam Laconica peti
 insistere. Postremo naua appellere coacta,
 mul ac triremis ad terram stetit, ille in altis
 collectis armis adstanti acie terribili, truci
 infrendens ore, hostium agmen in se irru
 tum, immoto corpore excipit: plerosque pro
 congressu ante alios celerius audaciusq; occi
 dentes necat. Deinde multitudine ingratis
 cum multa in unum undique tela conuen
 tur, crebris in aduersum corpus ictibus sauci
 tus, nihilominus contra persistere. Postremo
 multo per uulnera manante cruore, iam la
 guentibus uiribus, animoq; labante, brachia
 extra nauis oras prolapsam extenditur ser
 uiuo ac nil lora retinente, clypeus simul pro
 elus obruentis (in mare nanque decidit) et
 pressus pondere simul suo sinistra delabitur
 quem mox obreptum hostes abstulere. Ap
 ro magna eade edita inter acervos cadunt
 semianimis ex nauis a suis excipitur: tanta
 nempe ceteris uirtute audaciaque praefere
 quantum omnium iudicia, disciplina que
 militaris, maiestatem legemque superant
 quod ceteris capite luebatur, si quis in pro
 clypeum amisisset, huic in eadem causa de

B
 henso
 tulit,
 est. I
 nibus
 gnant
 anu
 casare
 stanti
 apud
 nens,
 Spart
 Lacea
 mari
 tamin
 lace
 bus ce
 cursu
 itaqu
 sum e
 potita
 bente
 extre
 trepid
 filia: q
 gator
 ubi de
 lare p
 uarun
 rursum

henson non supplicij modo censuram ullam at-
 tulit, sed ad summam propè gloriam adscriptū
 est. Igitur Lacedaemonij assiduis oppugnatio-
 nibus Pylum tentantes, tametsi frequentes pu-
 gnando caderent, ferocitate tamen obstinatis
 animis insistere, nil arduum periculosumq; re-
 cufare. Caterum fortuna uertiles ludos incon-
 stantiamq; quis admirari perget, remq; ipsam
 apud Pylum gestam, ludicro persimilem cer-
 neus, Athenienses assuetos mari ex Laconia
 Spartiatis repellendo superiores fieri contra
 Lacedaemonios in proprio solo, conscitos ex
 mari hostes inuadere, ut qui pedestribus cer-
 taminibus assueuerat maritima pugna hostem
 laceessere superareq; contenderent: contra qui-
 bus classe dimicare solitum erat, pedestri con-
 cursu terra insistentes prohibere inimicos. Cū
 itaque diutius obsidio traheretur, Athenien-
 sium classe circum undique latè maris tractus
 potita, tum terris annonam importari prohi-
 bente, qui depressi in insula tenebantur, ad
 extremum famis periculum adducti, summè
 trepidare, & ad omnia nequicquam uerti con-
 silia: quorum casu percussis Lacedaemonij, le-
 gatos de re componenda mittunt Athenas,
 ubi de compositione nil assentiri uident, postu-
 lare pergunt, ut permutando, rem pari capti-
 uorum Atheniensium numero pensarent. Nil
 rursus horum ab Atheniensibus concessum:
 inde

inde legati per licentiam palam Athenis præferre, ea re satis apertè confiteri, populum Atheniensem Lacedamonios longè se præstantiores haberi: quippe quibus par captiuorum permutatio haud æqua uisa eſſet. Caterum Athenienſes rerum neceſſariarum difficultate propè debellatos, eos qui in Sphacleria ſtabant, omnes in dittonem acceperunt. Fuere qui tum ſe dederunt Spartiata centum & uiginti, ſociorum centum octoginta: quos omnes Cleon dux uinctos Athenas miſit. Eoſdem populus ſeruare decreuerat, ſi poſſent Lacedamonij ad ſoluendum bellum adduci: ſin dimicare perrexiffent, tunc necare captiuos uniuerſos. Poſt hæc ex his, qui Naupaclum incolebant, Meſſenijs, delectu habito, robuſtiſſimos quoſque, tum ex reliquis ſocijs idoneam manum accerſunt, quibus pro præſidio impoſitis, Pylum defendendum tradunt: rati, Meſſenijs odo Spartiatarum promptiſſimos uſque fore ad infeſtandam, diripiendam, defendendamque Laconiam, ipſa loci munitione in tuto poſitus: addente animos, tum opportunitate inuadendi facultatem, curasque agendi prædam, diripiendique omnia ſubiiciente. Re itaque Pylo adducta, perſtabat, quo tempore Artaxerxes Perſarum rex interijt, cum annos regnaſſet quadraginta. Xerxes regno ſuſcepto, annum regnauit in Italia, cum Aequi in bello deſciuiſſent.

BI
ſent à
humid
Hi n
nis au
primi
gunt.
tia, co
gna h
piunt
cuplet
fractis
perij
bello p
duxit.
atque
tur: in
lium
ſtudio
nes ſci
mox à
in eur
dicatu
chus, E
Iulius
geſim
cundò
dux a
triven
dita,
ſent

sent à Romanis, ipsi dictatorem dixere A. Post-
 humium, L. uerò Iulium magistrum equitum.
 Hi magno comparato exercitu, contra defeclio-
 nis autores in expeditionem proficiscuntur: ac
 primum depopulationibus uillas diripere per-
 gunt. Mox occurrentibus Aequis acie instrua-
 ta, conseritur certamen. Romani uictores ma-
 gna hostium caede facta, plerosque uiuos ca-
 piant, multisque potiti spolijs manubijsq; lo-
 cupletantur. Post eam pugnam qui defecerant
 fractis clade animis, in ditionem Romani im-
 perij rediere. Ceterum Posthumius ob rem
 bello praclarè gestam, more patrio triumphum
 duxit. Hic de Posthumio singulare quoddam
 atque penè incredibile facinus commemorao-
 tur: in acie nanque ferunt pugna accensa fi-
 lium eius audacia praestanti, & dimicandi
 studio tractum, longius prosilisse, extra ordi-
 nes scilicet à patre institutos: quo commisso,
 mox à patre correptum, ac seuerè, more patrio
 in eum capite, ueluti desertorem ordinum, uin-
 dicatum. Elapso anno, praerat Athenis Isar-
 chus, Roma consules creati T. Quintius, & C.
 Iulius: apud Helios Olympias agebatur octo-
 gesima nona, qua stadio uicit Symmachus se-
 cundo. Ea tempestate Nicias Nicerati filius,
 dux ab Atheniensibus creatur, cui sexaginta
 triremes cum tribus armatorum millibus tra-
 dita, iussumq; uti ad socios Lacedaemoniorum
 dep

depopulandos properaret, qui rebus paratis enauigat in Melon primam, classe delata agri diripere festinat: mox ad urbem conuersus, ceteros ibi perstrando dies, eam oppugnando contendit. Sola enim ex Cycladibus insulis, quippe que Spartiatarum colonia erat, in officio & societate Lacedaemoniorum perseuerauerat. At uero Nicias, strenue se defendentibus oppidanis, urbis expugnatione desperata, inde ad nauigat in Oropum Bœotia. relicta ibi nauigijs, in agrum Tanagraorum copias inducit: ubi alterum exercitum comperit Atheniensium, quem Hipponicus Callia filius ducebat. Iunctis itaque copijs utrisque, uniuersum passim agrum populationibus peruagantur. Tum uero Thebana iuuentus hosti cuncta uastanti occurrit: confertaque pugna, uincunt Athenienses, magna hostium caede edita. Confestim itaque certamine, redit Athenas Hipponicus cum copijs suis: ceterum Nicias naues repetens, in Locrida fertur: atque ex agro maritimæ ora præda populationibus acta, quas draginta triremes à socijs missas accipit: ita ut centum carinis iam classem coactam duceret: tum delectu peditum habito, magna copiarum ui contracta, Corinthum intendit: ibique cum milites exponere properasset, occurrentibus acie instructa Corinthijs, Athenienses duobus prælijs conferto certamine, bis hostem

ful

federe,
tropha
cecidit:
tos caso
na trai
gnando
propera
lo, præsi
simul q
mniaq;
festa sa
pulus
His per
matoru
ram Ni
ereba,
fris ad
dem co
dus, in
sule con
gat, ma
pulado
ter mon
gnando
uum ad
niaq; eue
tates, cas
Spartani
reliquis

federe, magnaque hostium cade facta, erexere
 trophaum: ad octo nanque ex Atheniensi acie
 cecidisse traduntur, Corinthiorum supra trecen-
 tos casus constat. Inde Nicias classe in Cremyo-
 na traiecta, diripit agrum, castellumq; ut oppu-
 gnando cepit: mox inde soluens, in Methoniam
 properat: ibiq; munito confestim altero castel-
 lo, praesidij satis tum ad loci defensionem, tum
 simul quod agros finitimos depopulando, om-
 niaq; circum hosti excursibus diripiendo in-
 festa faceret, imponit. Ipse maritimam depo-
 pulatus oram, remigijs Athenas reuertitur.
 His peractis, naues sexaginta cum duobus ar-
 matorum millibus in Cythera dimittunt, qua-
 rum Nicias cum quibusdam alijs praetor cura
 gerebat. Hic appulsa ad insulam classe, cum ca-
 stris ad urbem positus, oppugnare pergeret, tan-
 dem coactam ad certam conditionem & fe-
 dus, in deditonem accepit. Mox praesidij ins-
 ula confirmata, Peloponnesum uersus enauig-
 gat, maritimamq; eius loca passim cuncta depo-
 pulando diripiendoque uastat, Thyreasque ins-
 ter montana Laconiae & Argiae sitas, expu-
 gnando capiens, populum inde omnem capti-
 uum adduxit in praedam & seruitutem, mox
 niaq; euertit. Tum Aeginetas omnes illic habi-
 tantes, castelliq; & praesidij principem Tantalum
 Spartanum Athenas captiuos duxit, quem cum
 reliquis captiuis & Aeginetis Athenienses.

Hic

Hic deest aliquid in exemplari Græco.

INterea dum hæc geruntur, Megarensium
 bus admodum afflictis, hinc bello potentia
 Atheniensium contra urgente, illinc exulante
 infestante manu, atq; intestina discordia seditione
 q; sibi cuncta distrahente, cum per legationes
 inter se de recipiendis ciuibus ultra introq;
 missas ageretur: ac iam ad compositionem res
 inclinare uideretur, nonnulli ciues odio exul
 lum per clandestinos internuntios, ducibus A
 theniensium pollicentur se prodituros urbem
 ac re iam parata, ubi accesserint cū armis, ad
 remoratos facinus. Igitur imperatores reci
 posita, Demosthenes & Hippocrates proditi
 oini intenti, noctu sexcentos milites intra ur
 bem mittunt, qui ab autoribus proditionis in
 tra mœnia admittuntur. Detecta demum, ul
 gataq; per urbem proditione, populum repenti
 grauis seditio distrahere cœpit, diuersa omnes
 sentire, alijs alia placere: pars Atheniensium
 alij Lacedæmoniorum societatem præferre.
 Inter hunc tumultum è media turba repenti
 quidam sua sponte proclamando, magna uoce
 nominare pergit eos omnes, quibus arma cum
 Atheniensibus, Megarensibus uel componere
 constitutum esset. Quo audito, Lacedæmonii
 relictos se, circumuentosque à Megarensibus
 cernentes, qui mœnibus longis præsidio sta
 bant: ilico relicta loci custodia, in locum

min
 gar
 re
 fide
 rum
 clud
 per
 dere
 tur
 das
 penn
 pedu
 tu su
 urbe
 recon
 per
 Mac
 Acan
 tem
 cãthi
 inter
 niens
 alior
 societ
 piens
 sequi
 idone
 tanis
 quosq

mine Nisæam, quod erat armamentarium Megarensium, sese recipiunt, quem uallo fossaque repente obstructum, Athenienses pergunt obsidere. Nec mora, accersitis ex urbe Athenarum fabricis artificibusque, muro Nisæam circumcludunt. At uerò Peloponnesij ueriti, ne per uim capti necarentur omnes, Nisæam fœdere pacto tradunt obsidentibus. Rebus igitur Megarensium eo statu uertentibus, Brasidas accepto ex Lacedæmone, reliquumque Peloponnesijs exercitu magno, Megaram cum expeditione properat: hinc Athenienses aduentu suo perterrefactos, illico ex Nisæa exturbat, urbemque Megaram libertati priscae restitutam reconciliat Lacedæmoniorum societati: ipse per Thesaliam iter tendens, in aperta plana que Macedonia perducitur. Post inde traiciens Acanthum uersus, arma iunxit & societatem cum Chalcidensibus, ac præcipuam Acæthiorum urbem modò minis incusso terrore, interdum blando sermone affatus, ut ab Atheniensibus desciscerent, tandem compulit. Post aliorum quoque Thracia populorum, plerosque societati Lacedæmonia adiunxit. Ceterum cupiens clarioribus gestis, maiori que bello rem prosequi, milites ex Lacedæmone sibi accersit, atque idoneam manum contrahere properat: Spartans uerò institutum erat, Eilotarum optimos quosque fortissimosque delere: idcirco mittunt ex

en mille, quoscuque audacia uiribusque elati-
 simos uident: plerosque eorum rati inter uan-
 certamina pugnamque casuros. Aliud quoque
 factum tetra in eos crudelitate, uolentissimique
 admodum commiserunt: quo facto, rem magna
 Eilotarum se depressuros arbitrabantur. Ipsi
 sere nauque per praconem, ut ex Eilotis quicun-
 que unquam beneficio Spartam affecissent, nomi-
 nem quisque suum scribendum proferret, pelli-
 centurque se coram libertati consulturos. quo-
 rum cum ad duo millia nomina protulissent,
 mandant fortissimis, prudentissimisque qui-
 busque, uti eos intra lares quenque suos occupan-
 do necarent. Supra modum namque uerebantur,
 ne quando forte per occasionem rebus nouan-
 dis, uti erant semper intenti, iuncta cum ho-
 ste manu, rem Spartanam in periculum & di-
 scrimen adducerent. Quicquid tamen id factu
 rit, accedentibus Brasida mille Eilotarum ar-
 matu: tum delectu passim a socijs habito, praes-
 idijsque missis, magna copiarum uis breui con-
 tracta, Brasida asstitit. Exercitus itaque multi-
 tudine simul & robore confusus, Amphipoli-
 m uersus expeditionem ducit. Hanc urbem
 initio condere adorsus est Aristagoras Milesi-
 us, dum Darium fugeret, Persarum regem.
 Mortuo ipso, colonisque a Thracum gente He-
 dona eiectis urbe, anno post id patratum tri-
 gesimo secundo, decem millia colonos eo dede-
 rit.

xere Athenienses : quibus rursus à Thracum manu doletis, circa Drauscum interiecto biennio restaurant : item colonis eodem transcriptis oppidi populum Apione duce. Urbem igitur postea bello tentatam, armisque assuetam, nec parus ad rem, si caperetur, momento futuram, Brasidas in potestatem redigere adortur. Quis ductus ad eam copijs, castra ponti proxima ponit, initiòque perstructa urbi praesidia, suburbiorumque propugnacula, per vim capit : quo perterritis oppidanis, urbem ea conditione ad deditiorem coëgit : cuique ut discedere uolenti simul rebus suis sumptis, impunè abire liceret. Mox hoc factò, pleraque finitimarum gentium urbes in deditiorem societatemque uenere, in quibus dignissima fuerunt Syma & Galepsus, atq; Thraciorum colonia, Myrcinnumque Hedonicum oppidum. Dehinc ad edificandum quoque in flumio Strymone classem, mentem curamque adhibuit, supplementaque exercitus ex Lacedemone, reliquisque socijs sibi acciuit : ibiq; plerasque graues armaturas extruifecit, quas inermi iuuentuti distribuit cum telis, iaculis, frumento, uectigalibus, reliquoque rerum omnium apparatu apprimè curato. Vbi cuncta sibi in promptu uidet, copias urbe Amphipoli educit. Inde in locum, cui Acte nomen extat, profectus, castra per eas partes agebat.

bat. In hac quinque celebrantur urbes, quarum quedam originem Græcam ducebāt, Adriorum uidelicet colonia: reliquas barbari promiscuè turba, populique Bisalticorum bilingues habebant. His omnibus in potestatem redactis, ad urbem Toronam copias duxit, olim coloniam Chalcidensium, sed imperio tamen subditam Atheniensi. Proditione per quosdam oppidanos parata, noctu intra mœnia admisus à pradoribus, Torona tutò sineque discrimine potitur. Res itaque à Brasida eoque prouecta est eo anno. Per idem tempus duæ ea geruntur, Delum acie instructa concursum est in Bœotia ab Atheniensibus cōtra Bœotii bello inter illos his causis oborto. Plerosq; Bœotiorum cœperat ea tempestate fastidium, patriæq; potentia odium, penes quam summa imperij, rei que publicæ administratio uersabatur: inde assiduus consilijs querere, quonam modo rebus patritiorum euersis, status populares uerbis instituerent huiusmodi coniurationum principes. Quæ studia quò tenderent, consilijs omnia ducibus Atheniensium Demostheni & Hippocrati exponunt, pollicenturque se prœdituros eis urbes Bœotia. Placuit tanta ducibus occasio, & facultas clarissima rei gerendæ oblata. Diuisisq; inter se copijs pro rerum dispositione asequenda, prout id momenti requirere uidebatur. Demosthenes maiori parte copiarum

B
piar
prod
pra
ri. l
disce
menj
pat:
cont
Delu
locus
ad co
rum
litiba
rapti
ginti
ctaba
super
armi
euoca
excurs
pidan
que i
nus
capta
nu te
datur
front
illi a
lecto

piarum assumpta, trajcit in Bœotiam, ibique
 prodicionem detectam comperit, Bœotiosq; iam
 pramunitos, firma passim cuncta praesidijs tue-
 ri. Ita spe frustra adacta, negotio infecto inde
 discedit. Ast Hippocrates cum omnibus Athe-
 nensium viribus Delum petens, locum occu-
 pat: tum Bœotiorum, quos accursuros eò, uti
 contigit, rebatur, anteuertere properas, agmen
 Delum circum undiq; munitionibus firmat: hic
 locus Oropia proximus, iuxta Bœotia montes
 ad confinia tacet. At uerò Pantodas Bœotio-
 rum imperator, accitis ex uniuersa Bœotia mi-
 litibus, contra Delum cum ingenti manu quàm
 raptissimè proficiscitur: nam pedites haud ui-
 ginti millibus pauciores, equitum ad mille du-
 centibus: Atheniensium copia numero quidem
 superabant hostem, uerùm haud paribus teclis
 armis prodierant. Nam repentino præruptoque
 euocati imperio ex urbe, ueluti tumultuario
 excursu sese proripuerant, armis ut cuique tre-
 pidanti obusum fuit, assumptis eruperant. Vtro-
 que igitur iã procincto exercitu, animis ad ma-
 nus conferendas accensis, acies utrinque instrui
 cepta, primùmque apud Bœotios dextrum cor-
 nu tenuere Thebani, sinistrum Orchomenijs
 datum, medium agmen Bœotijs suppletum: in
 fronte uerò pro tota acie dimicabant hi, quos
 illi aurigas assessoresque appellant, trecenti des-
 lecto rebore uiri. Parte alia Athenienses quo-

que copijs in aciem educlis, ab hoste manus en-
 serere coguntur, accensaque per equites pug-
 cum ferociter utrinque dimicaretur, saeva
 te per ordines certamine, pro inus Athenien-
 sium equitatu strenuè insisterendo, aduersus ho-
 stium turmas in fugam uertunt. Post hac con-
 currendo peditum acie, ulro citroque tam uo-
 lantibus hastis, Atheniensium cornu, cisi contra
 Thebanam iuuentutem instructo agmine pu-
 gnare obtigerat, primam uel pulsum funditur:
 reliqui deinde Bvotiorum ordines à reliquis
 contra fusi, in fugam uertuntur, quos praecipu-
 tes Atheniensium manus agens cum multa cae-
 de ad certum usque spatium est insectata. In-
 terea uerò Thebana phalanx, robore corpo-
 rum, uirtutèque longe ceteros antecedens, ab
 hoste insectando ad suos tuendos conuersa, in
 agmen Atheniense incidit, quod uictoria suc-
 cessu letum grassabatur: rursusque redintegrato
 uictores cum uictoribus certamine, funduntur
 Athenienses. Hac clarissima potiti uictoria
 Thebani, magnam roboris uirtutisque gloriam
 haud immerito retulere. At uerò Athenien-
 sium profligato exercitu, pars in Oropum, alij
 intra Deli munitiones confugere: tum miscentur
 uariè cunctos ordines, & agente fuga, futu-
 re qui mare uersus ad naues iter tenderent,
 alios in alia loca, ac cuique proximam fugienti
 salutem pavor ostenderat. impetus fugiendi di-
 uersus

B
 uersus
 ne ce
 gen
 them
 uox
 cidis
 pente
 tibus
 occise
 rum p
 foro p
 ta cor
 circui
 muni
 eadem
 Ela p
 oppug
 plera
 do str
 reliqu
 Attica
 talib
 tam f
 pio cor
 uera
 res tr
 guo u
 eius C
 Hunc

uersos egit: superueniente nocte ab insectatione cessatum & caede, Bœotiorum circiter quingentos non amplius cecidisse proditum est. Atheniensium maiorem longe numerum. ac nisi vox eadem interpellasset, eorum maxima cecidisset multitudo. Tenebris itaque interrumpentibus insectantis hostis impetus, ipsa fugientibus opem salutemq; attulit: tametsi tantam occisorum plebem acceperim, ut ex manubiarum pretio, spoliiorumque magna à Thebanis in foro porticus extructa, aereisque statuis ordinata constiterit, templa quoque armis, porticusq; circum forum ex acceptis cadauerum spolijs aemunita: tum Deliorum ludi spectaculâque hac eadem pecunia parata atque instituta. Deinceps pugna Bœotij extemplò Deli munitiones oppugnationibus adorti, locum per uim capiunt, pleraque praesidij Delum defendentis multitudo strenuè dimicando ceciderat: ducenti capti, reliqui fuga in naues compulsi, cum reliquis in Atticam reuersi sunt. Igitur Athenienses talibus insidijs Bœotias opes adortos, tanta ac tam sæda clades deinceps ab huiusmodi incepto cohibuit. In Asia uerò Xerxes rex cum annis regnasset, mortem obiit. Nonnulli scriptores iradunt, duobus non amplius mensibus in regno uixisse: cui succedens in regno germanus eius Ogdianus, septem mensibus imperauit. Hunc cum Darius interemisisset, ipse regno

adito, rexit annos decem & nouem. Variat inter se scriptores, ab Antiocho Syracusio Siculorum historia in hunc usq; annum deducta terminatur, nouem uoluminibus comprehensa, quam à Cocalo Sicanorum rege orsus edidit,

Præfecto Athenis Aminia, Romæ consules creati C. Papyrius, & L. Iulius. Ea tempestate Sicyonijs contempto ob cladem ad Delum acceptam, Atheniensium imperio, deficient ad Lacedæmonios: ac Brasidæ exercitus Læconici in Thracia uersantis imperatori, urbem tradunt. Ceterùm in Lesbo post captam ab Atheniensibus Mitylenen, qui inde tunc ex ea captiuitate euaserant, profugum turba ingens, tametsi iam pridem multa pro reditu in Lesbum moliti, ne quicquam laborassent, tunc tandem ea occasione conuersi, Antandrum occupant, atq; inde assiduis eruptionibus bellum perenne cum præsidio Atheniensium, quo defendebantur, Mitylenæ gerebant. Quorum infestationibus lacesitus contra, tandemq; irritatus Atheniensis populus, duces cum copijs ad eos debellandos misit Aristidem & Symmachum: qui nauibus in Lesbum traiecti, mox assiduis oppugnationibus hostem defatigando, capiunt Antandrum, partemque exulum nec dant, alios urbe eijciunt, præsidijq; statim ad defensionem relictis, remigijs ex Lesbo discedunt. Post hæc Lamachus prætor decem

irirene

BI
triren
flumen
uigi
re ad
que in
uis r
ruent
haud
aspera
illist
disrup
& L
nibus
utrig;
que in
inter
serere
tand
ceden
summ
rant r
hebat
pradi
gno m
rò di
conten
men c
sump
gunt

triremes ductans, in Pontum nauigat, tum per
 flumen nomine Chachetum remis subigendo na-
 uigia, uiribusque contemptis, Heracleam pete-
 re adortus, naues omnes amisit. Ingenti nan-
 que imbrium procella praecipitante, cum flu-
 uius repentino, ut sit, uiolentoq; defluxu raptus,
 ruentibus undis omnia secum traheret, naues
 haud uim sufferre ualentes, in quadam loca
 aspera & uadosa contorta, fluctu rapiuntur:
 illisq; terrae carinis, discussae, atque penitus
 disruptae omnes. Caterum inter Athenienses
 & Lacedamonios annuae induciae his conditio-
 nibus & foederibus pactae, ut quacunque tum
 utriq; ditione tenuissent, eorum proprium utris-
 que ius imperiumq; esset: tum colloquijs crebro
 inter se habitis, multa de bello dissoluendo dis-
 serere, id omnibus consilium placere. Placatis
 tandem ab ira atque odio & contentione dis-
 cedendum Lacedamonios summum desiderium,
 summamque eos, qui in Sphacleria capti fue-
 rant recipiendi cupido ad pacem maxime tra-
 hebat. Re conditionibus, foederibusque antea
 praedictis composita, de reliquis omnibus ma-
 gno inter se consensu perstabant, de Scione ue-
 ro disceptari ab utrisque coeptum, multaque
 contendi: inde re in altercationem & certa-
 men deducta foedus solutum, rursusque armis
 sumptis, belloque redintegrato, de Scione per-
 gunt inter se decernere. Per idem tempus
 a a s urbs

urbs ipsa defecit ad Lacedæmonios: quæ causæ acrioris odij, peruicaciorisque discordia incendia concitauit. Vnde Brasidas ex Mendæ Scione liberos apportans & coniuges, reliquaque supellecilem, quæ necessaria usui parata erat, idoneis praesidijs eas urbes firmat, cunctisque defensionibus munit. Athenienses facti indignatione iritati, decreto statuunt, Scionam omnes, si quando in manus uenissent, promissum nulli parcendo atati, internecione extinguere, classemque triremium quinquaginta in eos armatam mittunt. Hanc prætores ducebant Nicias & Nicostratus, qui ducta ad Mendam prima classe urbem capiunt, quorundam preditione traditam: mox Scionem circumuallando obstruunt, ibique in obsidione positi, assiduis oppugnationibus irruptionem tentare. Qui contra resistere impigrè, qui praesidio locum tuebantur, ingens iuuenum manus: iaculorum præterea, frumentique copia subuecti, tum reliquarum rerum apparatus munito loco, faciliè repentinis hostium insultus repellere, munitio nibus subire conantes ex eminenti desuper uallo tela coniiciendo plerosque transigere. Haec igitur eo anno gesta traduntur.

Præfecto Athenis Alcæo, Roma consulatum adiere Hopiterus Lucretius, & L. Scrigius Fidenates. Horum temporibus ab Atheniensibus

B
nienf
Lace
clan
trio e
pleue
naces
habit
plebis
tum n
ut in
nem r
parte,
perila
tendit
dam e
ione
ad loc
proxim
gnatio
& mu
tenuqu
ptius h
Tum r
inde
aduers
illic H
circa J
dum a
Brasida

niensibus accusati Delij, quòd occultam cum
 Lacedamonijis societatem misissent, eorumque
 clam partes sequerentur, ex insula soloq; pa-
 trio eiciuntur omnes, urbemq; ipsi incolis re-
 plere. Ast Delijs expulsis uagisque, Phar-
 naces Satrapas urbem Adamytium tribuit
 habitandam. Interea ab Atheniensibus Cleon
 plebis princeps dux creatur, cui magna pedi-
 tum manu tradita, populi iussu mandatum est,
 ut in loca Thracie copias traiciat. Ille Scio-
 nem remigio delatus, assumpta ibi militum
 parte, eorum scilicet qui ad obsidendum locum
 perstabant: abnauigat inde, Toronamque con-
 tendit. Exploratum nanque habebat, Brasida-
 dam ex eis loci tam abysse, presidiumque To-
 rona relictum haud satis firmum, inualidumq;
 ad loci defensionem. Castris itaque urbi quam
 proximè positis, terra marique undique oppu-
 gnationem adortus, tandem ui capit, puerosque
 & mulieres omnes inde in praedam seruitu-
 temque addixit: uiros uerò & presidia pro ca-
 ptiuus habita, uinculis inieclis misit Athenas.
 Tum relicto in urbe idoneo presidio, copias
 inde remigijs educit, atque Strymonem
 aduersus Thracie fluiuium cursu contendit:
 illic Heroni castra admouit. Ea triginta
 circa stadijs urbs ab Amphipoli distabat:
 dum arcem expugnare adortur, comperto
 Brasidam circa Amphipolim cum copijs uer-
 sari:

sari: mox in eum expedito agmine properat. Uerò Brasidas ubi aduentare hostem, iamque adesse comperit, copijs in aciem educlis, obuiare promptus pergit. Instructis utrinque ordinibus cum graui certamine accenso strenuè dimicaretur, starentque loco inconcussa cohortes, agmen agmini, miles militi insensus insisteret. Initio quidem res par, pugnaque diu ancipiti concursu ducebatur. Post ubi imperatores ipsi circumferri, ac quenque fortissimum hortari ceperent, obnixi eo periculo, pro sua uterque uirtute decerni uictoriam: dum collectis uiribus atque accensis in immensum utrinque animis ad uincendum atrocissimè ferocissimèque concurreretur, plerique clarissimi in utraque acie uiri occidere: quos in confertissimos hostium cuneos secum quacunque penetrassent imperatores ipsi gloria ambitione trahebant. Ac Brasidas quidem fortissimè ante omnes pugnans, inter stratos à se hostium aceros, heroicè uitam tradidit: interfecto pariter inter dimicandum altera ex parte Cleone, utraque acies amissis duobus titubare ac uariè fluctuare cepit. Tandem uictoria inclinauit ad Lacedæmonios, trophaumque erexere. Caterum Athenienses recepti per inducias suorum cadaueribus, sepulchris traditis, inde Athenas uersus abnauigant. Nuntiata post Lacedæmone à quibusdam, qui in ea acie pugnauerant, domumque iam redierant.

uict

B
uictor
audit
ferunt
spond
rum a
caste
suam
que ta
et ha
bis pa
ces pu
lierem
nati s
pugna
pacem
nibus
ut par
que co
lum ita
iecta u
tractu
Præf
creati
temp
rimè p
nuò m
modi
elum c
rumque

uictoria, simul & morte Brasidae, matrem eius
 audito pugnae euentu percunctatam à nuntijs
 ferunt, qualem Brasidas in acie se præbuisset: re-
 spondentibus illis, omnium longè Lacedæmonio-
 rum apparuisse fortissimum, fortissimeq; dimi-
 tasse: eandem subintulisse, Brasidam filium
 suum bonum sanè fortemq; uirum fuisse, plerof-
 que tamen alios longè se uirtute præstantiores
 & habuisse antea, & reliquisse cōciues. His uer-
 bis passim per urbem diuulgatis, Ephoros iudi-
 ces publicis honoribus ac laudibus ornasse mu-
 lierem, cui patriæ laudes, & maiestas publica
 nati sui gloria chariores extitissent. Post eam
 pugnam uisum est Atheniensibus opportunum,
 pacem cum Lacedæmonijs, huiusmodi conditio-
 nibus pactis, in annos quinquaginta componere:
 ut partis utriusque relaxarentur captiui, urbès
 que eo bello utrinque captæ restituerentur. Bel-
 lum itaque Peloponnesiacum, quod uarie ad sub-
 iecta usque tempora fuerat in annos decem pro-
 tractum, dicto modo solutum pacatumq; extitit.
 Prefecto Athenis Aristone, consules à Romanis
 creati T. Quintius, & A. Cornelius Cossus. Ea
 tempestate bello Peloponnesiaco tum nuper-
 rime pacato, rursus tumultuari, bellicosq; de-
 nouò motus inter eos cieri ceptum, causis huius-
 modi. Athenienses & Lacedæmonij communi-
 sum consensu fœdera inter se iniere, socijs utro-
 rumq; in ea cōpositione superiori nominatis.

Ceter

Ceterum pacato bello societatem quandam simul contraxerant priuatam, ut uidebatur, uerbis ad id tempus sociorum inconsultis, exclusisq;. Quo facto mox orta suspicio, populari sollicitudine uexare cepit, eam priuatam concordiam insidijs carere non posse; communi libertati fraudem parari, ceruicibus Graciarum seruitutemq; muniri, ditiori & imperitium populorum subeundum esse. Quare percussis potentissimi quique populi animis, per legatos uicissim inter se missos de iungenda simul societate contra Athenienses Lacedamonisq; consultare, conspirareq; ceperunt. Erant enim rei principes quatuor urbes potentissima, Argos, Thebae, Corinthus, Helis. Nec sine certa profecto ratione motae gentes sufficabantur, eo dum tam insolito consensu in Graciam libertatem conspiratum iri. Enimvero in communi foedere adscribi iussum erat, Atheniensium Lacedamonisq; ius potestatemque esse quocumq; sibi collibisset adijcere, detrahere uel foderibus. Adhaec Atheniensium consulto decem uiri creati erant, quibus potestas curaque mandata fuerat reipublicae prouidenda, ne quod detrimenti pateretur. Quod idem cum Lacedamonij constituisent, iam palam cernere erat, urbis utriusque quo tandem consilio ambitioque contenderent. Compluribus itaque populis ad communem libertatem tuendam accensis,

iam
cepta
Lace
demi
robust
pleraq
urbem
bis pro
ustas
raclida
prop
hac di
Eligali
rat ope
uerum
lentisq;
perij
ciuium
barq;
faculta
rum m
piu, cib
mand
petus
auesca
tum a
sini, la
uero L
spirare,

iam Atheniensium opes clade ad Delum ac-
 cepta atrita, contemptui esse cœpissent, tum
 Lacedæmoniorum nomen & gloria admodum
 demissa uideretur, captis in Sphaerleria insula
 robustissimis quibusque, conspirauere: contra
 pleraque urbes, ducemq; sibi constituere in ea re
 urbem Argiuorum. Praeclara nanque huius ur-
 bis propter prisca memoriae ingentia gesta, ma-
 nifestas & autoritas habebatur. Nam ante He-
 raclidarum interitum regum, proles omnium
 prope c'arissima stirpe Argia prodibat. Ad
 hac diuturna admodum pace perfruens, ue-
 lligalibus quam plurimis frugibusque auxen-
 rat opes: nec aris pecuniaeque facultate modò,
 uerùm frequentia quoque populi uigens pol-
 lensq; debebat. Igitur Argius populus im-
 perij summam ad se delatum iri ratus, mille
 ciuium capita deligunt, quibus etatis uigor ro-
 barq; corporis in primis adesse uideretur: tum
 facultas opum praecipua, quos ab reliqua ope-
 rum munerumq; cura uacuos fecero: tum sum-
 ptu, ciboq; publica impensa illis suppeditato,
 mandant uti cura assidua, exercitiisque per-
 petuo bellicis artibus, disciplinaq; militari
 assuescant. His cibariarum subministratio-
 nem assiduo usu militiae, breui bellicis instructio-
 nisi, laboriq; patientissimi milites euasere. At
 uerò Lacedæmonij Peloponnesum in se cons-
 pirare, ac iam armari cernentes, prospecta su-
 mul

mul belli surgentis mole, qua ad imperium, seu
 tumq; retinendum spectant, quantis licet um-
 bus, consilijs, praesidijsq; cuncta passim firma-
 nituntur. Ac primum quidem mille Eilooi,
 quos Brasidas in Thracia expeditione ducte-
 uerat, libertatem dant: post haec, eos qui in Spha-
 cteria insula deprehensi, captiuos se abdu-
 permiserant, ob id commissum honore militiae
 tum priuatos, ut pote qui Sparta nomen glo-
 riamque ea ignominia polluisent, ignominia
 absolutos, in pristinam dignitatem manibusque
 restituere: quibus consentaneè quoque per-
 missum uidebatur, ut ad munia militariari-
 uocatis, inter laudes & praemia bellica bo-
 ceret insequentibus deinceps certaminibus,
 pristinae uirtutis & dignitatis locum nomenque
 praeferre, tum aduersus socios mitiori admini-
 stratione uti: benignitatemque & clementiam
 conciliare eos, quos imperandi sauitia abal-
 nasse uidebatur. Ast Atheniensibus contra-
 rium consilium est inutum. Per terrores
 nanque & seueritatem uolentes eorum infren-
 gere audaciam, quos defectionis suspectos ha-
 berent, exemplo seueritatis & ultionis in So-
 nenses exacte praemonuere reliquos omnes. Nec
 captos per uim & obsidionem, pubertate
 iuuentutemque ad unum omnem iugularunt.
 Pueros ac mulieres abduxerunt in praedam &
 seruitutem, insulamque Plataensibus qui pri-
 pt

pter A
 tur, h
 Itali
 mas d
 hostis
 mox a
 ciber
 uim pe
 ibi dep
 tem a
 gene
 locum

Pra
 sales c
 nium.
 gesima
 sius. Ea
 Delijs
 reuersi
 Adran
 Pylum.

Hi
 Rursus
 suscit
 giuoru
 Athene
 tem.
 discord
 impellu

pter Atticam partim expulsi patria uagabantur, habitandam tribuere. Per idem tempus in Italiam Campani magno exercitu contra Cumas ducto, Cumaeos pugna conferta fundunt, hostiūque maiorem partem in ea acie necant: mox ad obsidendas Cumas se comparantes, crebris expugnationibus adorti, tandem per uim potiuntur urbe: qua direpta, incolūq; quos ibi deprehenderant, in praedam & in seruitutem adductis, eōdem transferere colonos ex genere sua, qui satis uidebantur ad replendum locum.

Praefecto Athenis Aristophilo, Romani consules creantur T. Quinctium, & A. Semproum. Apud Helios agebatur Olympias nonagesima, qua stadium uicit Hyperbius Syracusius. Ea tempestate oraculo quodam adducti Delijs insulam restituere: qui facta potestate, reuersi sunt in pristinum solum. Verū qui Adramytium incolebant Delij, Atheniensibus Pylum, adstūmque sibi negantibus,

Hic deest aliquid in exemplari Græco.

Rursus urbes ipsæ dissentire inter se, bellūque suscitare cœperunt. Quo audito, populus Argiuorum multa dehortatus, demum adduxit Athenienses, uti secum iungerent societatem. Crescente in dies magis simultate & discordia, Lacedæmonij Corinthios suadendo impellunt, ut relicto communi conuentu, paro

tibus suis adherent, populus iam passim tantum tumultu excito variè fluctuantibus, sine ductu & principatu res Peloponnesiæ eò adductæ agitabantur. In his uerò quæ extra Peloponnesum habentur locis, Aemianes, Dolopes & Milesenses conspiratione simul facta, contra urbem Heracleam in Trachinia sitam, copias educunt. Heraclienses in aciem descendentes, obuiamque hosti properantes, conferta atroci pugna funduntur, ac plerisque eorum cassis, compelluntur intra mœnia: tum uiribus suis diffisis præsidia à Bœotijs accersunt: missi mille ad eos Thebani, delecta iuuentus armis, quorum manu urgentem hostem repulere. Simul dum hægeruntur, Olynthij educto exercitu, urbem Micybernam Atheniensium præsidio defensam, inducunt, præsidioque inde eiecto, ipsi oppidum sibi subigunt. Præfecto Athenis Anchia, Romæ creati consules L. Papyrius Mutilanus, & C. Seruilius Strucllus. Horum temporibus Argiæ Lacedæmonios accusantes, quòd Apollini Pythio consueta sacra non peregissent, eis indicunt bellum. Quo eodem tempore Alcibiades Atheniensium imperator copias in Argiam traiecit. Eo præsidio accepto, Argij exercitum ad urbem Træxenem ducunt, sociam Lacedæmoniorum. Tum præda undique ex agris acta, uicis, uillis, ædificijsque incendio uastati, domum regressi sunt. Ast Lacedæmonij iniurias Træxenti illa

tas grauiſer ferentes, bello in Argios ulciſci ſta-
 tuunt. Contractis itaque copijs, Argim regem,
 ducem creant. Hic exercitu educto, contendit in
 Argios, agrumque eorum depopulando uadare
 pergit: tum copijs ad urbis mœnia adactis, ho-
 ſtem ad pugnam prouocare. Interea Argiuis
 tria millia armatorum acceſſere ab Elide miſi-
 ſi, à Mantineis haud multo pauciores. Quibus
 freti Argiui, mox extra mœnia copias in aciem
 educunt; iamque ordines inſtrui, armaque expe-
 diri utrinque cœpta, cum imperatores legatio-
 nibus inter ſe miſiſis, inducias quadrimeſtres
 componunt. Reuertentibus itaque nequicquam
 domum re infecta militibus, urbs utraque con-
 tra ſederis illius autores ira accenſa, fremere,
 ducésque Argiorum lapidibus à populo petiti,
 uixque multitudinis impetus in ſe ruentis, & ue-
 luti proditores ad necem uocantis, multa pre-
 cando contineri potuit, egréque impetratum ut
 uita parceretur: nihilo tamen minus eorum
 bona in publicum, domusque eruta. Parte alia
 Lacedæmonij parato iam in Argim regem
 iudicio, plenaque inſtituta, uix omnia precibus
 pollicitis, que impleti, ſeſeque ſi ſeruatus eſſet, ad
 ignominiam contractam fortiſſimis clarifi-
 ſimisque deinceps geſtis diluendam offerenti, cri-
 men condonauere: ceterum in reliquum deinceps
 de tempus decem ſumma ſapientia peritiâque
 uiros deligunt, quos rei conſultores adhi-
 bent:

bent, mandantque, ne quid deinceps audeat illis inconsultis. Post hæc ab Atheniensibus missi sunt Argiis per mare mille delecti scutati, dacenti equites, quos Laches & Nicostratus ductabant, quibuscunque stipendia priuata gerebat Alcibiades ob amicitiam, qua deinceps erat Helijs & Megarensibus. Conuentu simul omnium celebrato, cunctis una sententia uisum est, neglectis fœderibus ad bellum accingiturum imperatores suos quisque milites ad pugnam hortati, mox arma expediant iubent. Qui cum promptè præstoque paruissent, extra mœnia copias in castra educunt. Tum cunctis potissimum uisum, primùmque omnium, Orchomenum urbem Arcadiæ castra adire. Troicæ itaque in Arcadiam exercitu, castrisque ad eam urbem positis, quotidiana expugnatione mœnia adoriri pergebant: urbe tandem in potestatem redacta, castra proximè urbi Tegeæ admouent, certa ad eam quoque expugnatione sententia. Verùm Tegeatis auxilium à Lacedæmonijs implorantibus, utq; sibi celerimè succurreretur postulantes, Spartani contra iuuentute sua sociorismque auxilijs omnibus Mantineam uersus armati properant: rati, hostes auditi eius hostis debellatione, Tegeæ obsidionem soluturos. Mantinensibus haud mora sit, accersitis mox sociorum auxilijs: ipsi que cum omnibus copijs armati, contra

Laced

Laced
tâque
Argi
anno
que L
pride
aciem
tunt,
magn
Laced
sim. I
uerso
uudiq
cedam
necari
pronu
uiribus
tur La
insisten
moliri
tate,
obruer
pollicit
turiss
facinor
men su
uotum
rex Sp
summa

Lacedaemonios in aciem descendunt: conser-
 tāque pugna, cum acriter dimicaretur, delecta
 Argivum iuventus ad mille numero bellicis
 armibus apprimè militia instructissimi (nan-
 que laboribus assiduo usu, disciplinaeque iam-
 pridem assueverant) primum agmen quod in
 aciem contra se steterat, primi in fugam ver-
 tunt, proculque fugientes contentius insequuti,
 magnam caedem edunt: reliqua dehinc acies à
 Lacedaemonijs contra fusa, prostrigatāque pas-
 sim. Igitur praecipuus cum multa caede, mox con-
 verso in Argivos victores agmine, circumfusa
 undique in coronam multitudine militum, La-
 cedaemonij in medium cōclusos occisione omnes
 necare parabant. Erant quidem cohortes illae
 pronumero hostium paucae admodum, utrum
 viribus & mira fortitudine excellabant. Igi-
 tur Lacedaemoniorum rex in agmine primus
 insistere, primusque dimicando cuncta obnixè
 moliri, ac tentare, si qua rerum eos difficul-
 tate, casive aut periculo implicitos omnes
 obruere posset. Nam quod civibus suis fuerat
 pollicitus summa ope, dictis ut fides quam ma-
 turissimè fieret, enitebatur aliquo praclaro
 facinore ab ignominia superius admissa, no-
 men suum uendicaret. Verum tunc huiusmodi
 notum haud est explere permissus. Nam Pha-
 rax Spartiata, unus ex consultoribus, cuius
 summa Sparta auctoritas habebatur, iusse-

rat Arcadibus ita inclusis, commodè exitum patefieri, neq; in uita desperatione positos alio pacto tentandos, aut in eam necessitudinem adducendos, ut uirtutis extremum periclitantur, ultima praesidia quarere expeririq; cogentur. Eo nuper ex Pharaeis sententia iussu coactus, aperuit hostibus exitum, atque ita milia illi dicto modo emissi, incolumes abiere. Castrum Lacedaemonij ingenti uictoria lati, trophæo erecto, domum rediere.

Anni cursu reuoluto, Athenis praefectus est Antiphon: Romæ quatuor tribuni militum creati, C. Phraurium, T. Quintium, item M. Postumium, & A. Cornelium. Ea tempestate per legatos utro utroque missos, pax inter Argiuos Lacedaemoniosque conuenit, simulque societas contracta. Quare Mantinenses Argiuorum praesidio destituti, Lacedaemonio parere subigique imperio coacti sunt. Per idem tempus in urbe Argiæ iuuentus, quos ad munia militia delictos supra commemorauimus, ad mille ciuium capita simul conspirauere: consiliumq; inierunt ut euerso populari statu, rem ad optimatum patritiorumque administrationem reuocant sibi primi usurparent. Quorum caepa cum plerisque complices prouerent, quos iam sibi ipsorum facultate meritisq; obnoxios, fautoresq; prouauerant: primum primates populi quosq; comprehensos necant, alijs metu percussis, iam u

compotes populi iura legesque dissoluant: mox sibi cuncta miscendo usurpandoue rem uendicant, publicaque munera pergunt iure suo auctoritateq; disponere. Hoc statu mēsisibus octo retento, post insurgente in eos populo, disiecti cessere: quibus deletis, rursus ad populum res rediit, iuraq; popularia in pristinum statum reuocata, conualuere. Altera praterea belli incensia in Graecia eruperunt. Phocenses enim & Locri odijs inter se flagrantes, sui utriq; uiribus, acie instructa, dimicando rem decreuere, in qua uictor Phocensis manus, hostium plus mille obruncarunt. Tum quoque Nicias Atheniensium imperator duas urbes captas imperio Atheniensi adiecit, Cythera, Nisaorumq; oppidum: tum Melo expugnata, pubertatem iugularunt, pueris & mulieribus in praedam seruitutemq; abductis. In Italia Fidenates Romanorum legatos illuc à populo missos, leui quadam causa obiecta necant. Qua iniuria Romani in eos grauissimè accensi, bello ulcisci decernunt: delectuq; habito, dictatorem creant Anium Aemilium, qui more maiorum, Aulum Cornelium sibi magistrum equitum duxit. Aemilius rebus ad bellum comparatis, educti in expeditionem milites, ulturus legatorum iniuriam, descendentes contra in acie Fidenatibus. Conferto pralio, acerrimè diu, fortissimèque dimicatum est ancipiti certa-

mine plerisq; casis utrinq;. Præfecto Athenæ Euphemo, Romæ tres tribuni militum creati sunt consulari potestate, C. Phrurius, C. Cornthius, A. Sempronius. Horum temporibus Lacedæmonij cum socj's exercitu in Argiam dædlo, Higiæ locum cepere, necatiq; eius incolæ castellum euertunt. Tum audito quòd ab Argijs maiora mœnia producturi ad mare usq; prouecta forent, eò progressi, quod extructus fuerat, eruunt. Eo facto, domum uersus itendunt. Caterum ab Atheniensibus Alcibiades prætor creatur, cui uiginti naues data, res datumq; ut ad Argios nauigans, ad rem componendam eis adessent: adhuc nanque tumida seditioneq; feruebat ciuitas, quòd magna ad huc multitudo eorū supererat, quibus optimatum status præferebatur populari: cunctaq; inturbando agitabatur. Alcibiades igitur ingressus urbem, atque cum his compositi quos popularia iura fouebant, ex Argis eos abigit, quos Lacedæmoniorum maxime sequi artes uidet: his urbe eiectis, composito confirmatoq; statu populari, remigys Athenas repetit. Eo anno iam inclinãte, Lacedæmonij cum magna manu in Argiam trañciunt: ac magna Argi parte depopulando uastata, exules Argorum in Horneas habitatum mittunt: quem locum in Argia munientes, firmoq; præsidio inposito corroborantes, mandant ut Argiam excurrere

de.

do, om
inde L
gys pr
mille C
thenes
neas in
exulum
lunt. E
Pelopo
mo Ath
sus: R
te creat
L. Sent
te non
acta est
tinus.
unã Th
ciunt in
gros, pla
tra qua
ra edid
ptuor
omnis d
ingente
ditioni p
iugular
inter E
cordia p
bete lim

do, omnem infestā reddant. Simul ac discessisse inde Lacedaemonios rescuere Athenienses, Argū praesidio mittunt triremes quadraginta cum mille & ducentis scutatis. Igitur Argū cum Atheniensibus unā in expeditionē profecti, Horros inuadunt: captosq; per uim oppido, praesidiū exulumq; partem neci dant, alios inde expellunt. Haec gesta traduntur anno quintodecimo Peloponnesiaci belli. Eiusdem anno sextodecimo Athenis praetor administrabat Aristomnestus: Roma quatuor tribuni consulari potestate creati, T. Claudius, & Spurius Nautius, itē L. Sentius, & Sextus Iulius. Horum tempestate nonagesima prima Olympias apud Helios acta est, qua stadium uicit Exanetus Acragantinus. Byzantiū & Chalcedoniū accitis secum unā Thracibus cum uiginti militū manu traiciunt in Bithyniam, ibiq; passim depopulati agros, plerisq; oppidulis per uim expugnatis, terra quaedam & supra modum crudelia facinora edidere. Nam cum magnum admodum captiuorum numerū, uiros, mulieres, pueros, atq; omnis denique generis conditionisq; promiscue ingentem turbam coegissent, nulli aetati aut conditioni parcētes, ad unum omnes ueluti pecora ingularunt. Per idem tempus in Sicilia bellum inter Egesteos & Selinuncios. Feruebant discordia pro finibus agri exorta, fluuio Amphisibetelimo urbis utriusq; contendenti agrum finisue

nésue discernente. Selinuncij itaque torrentis
 transgressi, primùm partem agri fluvio ab-
 centem per uim occupant, post id ablata in
 per proximi magna parte, per contemptum
 ludere finitimis alia ad aliam iniuria affecti
 pergunt. Qua indignatione commoti haud po-
 rum Egesteses primùm uerbis hortari, multaq;
 disserendo suadere: deinde alienum agrum
 uadere abstinerent, ac non suo, sed iniuria po-
 uim occupato cedere uellent. Post ubi a se id
 frustra queri, contēdiq; insuper ius suum postula-
 tes contemni uident, armis expeditis, in iuri-
 mani uiolatores copias educunt: atq; loco eiu-
 aduersarijs, agri sibi ablati possessionem re-
 perant. Exacerbata inde inter utrosq; populi
 discordia, rem ferro decernere statuunt. Expo-
 ditis copijs utrinq; in acie descenditur: atroxq;
 certamē accensum, quo Selinuncij uictores, haud
 paruum hostium numerum interemerunt. Quo
 clade deinceps Egestaei re labefacta, cum uo-
 bus suis diffiderēt, haud iam hostis pares, Aca-
 gantinorum praesidium Syracusiorumq; sibi
 ciliare societate conantur. ea frustra spe capta
 ab utrisq; eieclis, legatos Carthaginem mitti
 imploratum auxilium: quibus itidem reuocatis
 tibus, ad maris auxilia, societatem quacumq;
 fortuna obtulisset contrahendam conuertitur,
 quorum consilia casus ipse prouexit. Le-
 tinos olim Syracusij urbe eiectos, agro quoq;

spoliar
 lium in
 cōcil
 gnatio
 bu/da
 creto l
 bibus
 opem
 pollice
 legati
 cogna
 moran
 bus ad
 berent
 suos spo
 eō dim
 fides, q
 ram re
 peruec
 tatem
 iactar
 pro ar
 His di
 statoru
 bitis d
 dium
 ciendo
 inter c
 habui

spoliauerant. Solo itaq; patrio extorres consi-
 lium incunt societatis Atheniensium sibi rursus
 conciliande, per originis inter eos antiquam co-
 gnationem. Hac re gentibus communicata, qui
 basdam amicitia deuincti erant, communi de-
 creto legatos Athenas mittunt oratum, uti ur-
 bibus suis ui & potentia quorundam oppressis,
 opem ferre properarent, simulq; eis operam suam
 pollicentur ad rem Siculam peragendam. Quam
 legati Athenas uenissent, Leontinis antiquam
 cognationem, & pristinam societatem comme-
 morantibus: tum Egestais ingentem proferenti-
 bus ad id bellum sibi pecuniam, quam paratam ha-
 berent, simulq; capturos arma contra Syracu-
 sos spondentibus: Athenienses adducti statuunt
 eum dimittere uiros quosdam spectata uirtutis &
 fides, qui simul insula situm, opesq; & Egestao-
 rum res diligenter explorarent: quibus Egestam
 peruectis, Egestais pecunie uim, optimae facul-
 tatem quanta domi pollerent per ostentationem
 iactari, quantam suburbis & locis proximis
 pro arbitrio cogere in manu esset ostendere.
 His diligenter exploratis, domum regressi, Ege-
 storum opulentiam renuntiant. Comitibus ha-
 bitis de ea re, populus consultatur. Relata in me-
 dium consultatione de exercitu in Sicilia tra-
 iendo: Nicias Nicerati filius, uir admirabili
 inter ciues uirtute & autoritate, contrariam
 habuit sententiam, minimè esse traiciendum:
 haud

haudquaquam eam adesse Atheniēſibus opor-
 uim, ut ſimul cum Lacedæmonijs potentiſſim
 Græcorum populo bellum ſuſtinerent, & ma-
 gnas procul in exterâ expeditionē copias tran-
 maria traſciant: temerarij q̄; conſilij par uide-
 ri, qui Græciæ imperium ſibi, quod ſæpe tentaſ-
 ſent, integris, coactisq̄; uiribus uendicare non
 ualuiſſent, eoſdem mox uana ſpe, magis quam
 ulla ratione adductos parte copiarū uelle rem-
 grauiorem aggredi, belloq̄; ſubigere tentare ma-
 ximam totius orbis terrarum inſulam opulen-
 tiſſimamq̄; quam Carthaginiēſes, gens in ter-
 ris potentiſſima, cuius pollens admodum lateq̄;
 patens imperium porrigeretur, perſæpe multa
 bello moliti, uarijſq̄; conati artibus ſua ditioni
 ſubigere, nil prorsus adhuc uſq; uel uiribus con-
 ſilijſq; omnibus proficere potuiſſet. Quia Athe-
 niēſium populum Carthaginiēſibus omni ſi-
 potentia opūm faculitate longè inferiorē tan-
 dem effecturum putandum, num inuictas tam
 diu tantis opibus gentes, tum potentiſſimas in
 ea inſula urbes nauibus quibuſdam debellatu-
 ros ſperandum. Hæc & pleraque alia ad rem
 propoſitam accommodata cum eleganter diſ-
 ſeruiſſet, in contrariam ſententiam adductus
 Alcibiades, uir Athenienſium clarifſimus, hor-
 tari populum pergit, ut illud bellum conſidēter
 adoriatur. Erat nanque huic uiro acerrimum
 in dicendo ingenium, atq; facundia ſuper ceteris

omnes
 clarifſi-
 rita ſu-
 ria celo
 aſſenſu
 neam e-
 miſſa, c-
 manui
 armati
 ex ciui-
 creati,
 niēſes
 propen-
 ad inſe-
 pulus c-
 qu-

omnes uehemens & elegantissima, tum genus
 clarissimum, amplissima opes, reiq; militaris pe-
 ritia summa, nomenq; passim laudibus & glo-
 ria celebratum. Persuasus itaq; illius sermone,
 assensusq; populus, ex templo classem ad id ido-
 neam extrui iubet, triginta à socijs triremes
 missæ, centum ipsi suis opibus instruunt, rebusq;
 manunt ad bellum necessarijs: quina deinde
 armatorum millia eis imponuntur. Eo delectu
 ex ciuibus habito, duces eius expeditionis tres
 creati, Alcibiades, Lamachus, & Nicias. Athe-
 nienses igitur in huiusmodi rebus apparandis
 propenso studio uersabantur. At uerò nos iam
 ad initium belli perducti, quod Athenarum po-
 pulus cum Syracusjs gessit, ueluti persoluto
 quod in principio polliciti fueramus,
 quæ deinceps gesta accepimus,
 in uolumen sequens di-
 lata prosequemur.

✱

DIODORI SICVLII
BIBLIOTHECAE
HISTORICAE
LIBER
XIII.

SI QUIDEM in explicanda historia nil usquā nobis aliorum scriptorū modo processu digredi liceat, discissis in praefatione paucis quibusdam, quantum pro loco et tempore conuenient, idoneè deinceps ad cōtinuitia superioribus negotia, seriemq; rerum perpetuo textu deducendam, mox erit sermo conuendendus. Nam breue admodū illis, qui ad perfectam historiae commendationem properant, otium permittitur, differendae narrationis, et diutius in praefationibus diuersandi. Quoniam praeterea superius polliciti sumus, in paucis uoluminibus nō res modò gestas pro uirili parte descripturos, uerū et tempora comprahensuros supra mille et centos annos petita, maxime necessariū uidetur praetermissa praefationis prolixitate, quā primū ad ipsa gesta descendenda descendere: hoc solum initio commemorantes, quod sex superioribus uoluminibus res post Troia fata ad eam usq; tempestatē gestas commendauerimus, qua bellū ab Atheniensibus de-

cretum
octinge
hoc itaq;
gredien
bu duē
secundi
Dionysi
fecto At
tum cōsu
Marcus
bus Ath
sias bello
gendam
instruen
da sum
proditio
cho, Nici
mam imp
tos opule
sibi quis
studio pr
remes ar
sipendia
liceri: ac
inquinis
merus ult
fuebant
ter ordi
gnam spe

cretum susceptumq; fuit cōtra Syracusios, quod
 eſtingentis post captā Troiam annis obtigit. In
 hoc itaq; tēpus superiori continēs proſequuti in
 grediemur, à prima in Syracusios ab Atheniēſi-
 bu ducta expeditione, terminabimusq; ad belli
 ſecandi initiū, quod ab Athenienſibus aduerſus
 Dionyſium Syracuſiorū dominū geſtum eſt. Præ
 ſectō Athenis Chabria, Romæ tres tribuni mili-
 tum cōſulari poteſtate creatur, Sergius Lucius,
 Marcus Papyrius, M. Seruilius. Horū temporibus
 Athenienſes decreto tam contra Syracu-
 ſios bello ad parandas naues, pecuniāmque co-
 gendam: tum cætera queque ad uſum belli &
 inſtruendum exercitum neceſſaria componen-
 da ſummis ſtudijs, & feſtinanter inſiſtebant:
 præditisque tribus ducibus, Alcibiade, Lama-
 cho, Nicia, penes eos omnem gerendi belli ſum-
 mam imperiūmq; eſſe uoluere: atq; inter priua-
 tos opulentiſſimi quique ciues populi gratiam
 ſibi quiſque impenſiores conciliare: illius rei
 ſtudio properantes, alij priuatis opibus ſeſe tri-
 remes armaturos, alij pecuniam in exercitus
 ſtipendia & comæatus expoſituros ſponte pol-
 liceri: ac pleriq; ex inferiori plebe ciues &
 inquilini, item exteri, ſociorūmq; magnus nu-
 merus ultro ad nomina in militiam danda con-
 ſuebant ad duces, orabantque obnixè ut in-
 ter ordines admitterentur. Ita omnes in ma-
 gnam ſpem ſublatis, iamiam ſibi, ueluti ad cer-
 tam

tam uictoriam raperetur, Sicilia possessionem, sortemq; polliceri: classe iam procincta, statue que per urbem disposita erant, innumera multitudo nocte una omnes detruncatis capitibus reperta sunt. Quod tantum facinus populum haudquaquam casu aliquo euentusue contigisse arbitratus, sed ab his potius patratum qui gloria elati, ad soluendum statum popularem uigilarent, odio, iraque sauire atque infrendere cepit, eiusque flagitij auctores inuestigare confesse, atque obnixè magnis indici premijs propositis: inter hæc procedens quidam ex priuatis ad senatum, exponit se intra domum cuiuspiam inquilini uidisse nonnullos mensis incerto nocte intempesta intrasse: inter quos Alcibiadem à se cognitum aserebat. Percunctato deinde senatu, ac querente, quoniam pacto per noctem uultus discerni potuisset: respondit, luna radijs proditos percepisse: quem facile per sermonis inconstantiam deprahensum, pro falso reiecere, nec ulla præterea eius rei astigia inueniri potuerunt. Triremes instructa centum & quadraginta Olcadum, & quæ ad equos portandos parauerant: hæc præterea, quibus commeatus & frumentum, reliquisq; omnium rerum apparatus ferretur, iugens numerus scutorum, baleatorumque item equitum, socijque nominis supra decem & septem millia, præter illos qui ad supplementum

B
ta a
eum
sult
clare
tand
prad
reliq
nienf
poner
milit
plebs
scuè p
agre
ceder
multa
cos ob
uniue
nouis
ronis
mi ce
longè
omnia
per to
odora
gentes
ex qu
bant,
tis uot
classis

ta ascripti ducebantur. Tum demum senatus
 tum ducibus in secretum adductis, simul con-
 sultare capere, quoniam modo res Siculas tra-
 ctare oporteret, ubi insula potirentur: quibus
 tandem uisum est, Selinuntios & Syracusios in
 pradam dari, abducique prorsus in seruitutem:
 reliquas urbes passim uectigales, omnes Athe-
 niensium facere, stipendiisque annua singulis im-
 ponenda. Postera die eius diei duces una cum
 militibus in Piræum descendunt, quos uniuersa
 plebs urbana ciuium, peregrinorumque promi-
 scue progredientes, sequuta est. Pars cognatos
 agre ueluti in alienum orbem traiecturos, dis-
 cedere a se passi, usque comitari: alij uaria spe
 multa hortari, polliceri multa, sibi inuicem ami-
 cos obstringere. Ceterum triremes passim per
 uniuersum sparsæ portum, uago exultantium
 nouis captis remigium pulsu perferebantur, co-
 ronæ ornatas proras circumuertentes: tum ar-
 mis certo ordine per tabulata dispositis, luce
 longè per undas micante, splendescere circum
 omnia, oculisque inspicientium perstringi radijs
 per totum portus ambitum, in margine litoris
 odorama passim effumantia, crateres ar-
 gentei omnibus in locis positi conspiciebantur,
 ex quibus latices haustos poculis aureis liba-
 bant, deos uenerati suppliciter, orantesque mul-
 tis uotis, ut propitio numine, faustisque auspicijs
 classis profectionem prosequerentur. Igitur ex

Piræo demum euecti, remigijis circumnavigata Peloponnesi ora, Corcyram deferuntur. Ibinaque commorari iussi, dum sociorum accolarumq; præsidia acciperent: ubi conciti omnino accessere, mox inde soluentes, pronavigato maris Ionij tractu, ad extremam applicuere Iapygiam: atque inde moti, Italiae oras perlegendi, à Tarentinis nusquam accepti traiciunt: tum Metapontinos & Heracleenses præteruecti, appulsa inde ad Thurios classe, ibi benigne rebus omnibus excipiuntur, summamque in se humanitatem Thuriorum experti, mox Crotonam petunt, sumptoque ab his comæatu, propter Iunonis Laciniæ templum, naues remigijis impellunt, ac superare loci promontoria contendunt, Dioscuriada ducti. Post hæc Teselytium Locrosque pertransseunt: tum haud ubi Rhegyo procul in anchoris constituti, Rhegyos hortari, ut arma secum societatemque iungere uelint: à quibus responsum est, se consilium de ea re cum reliquis Italis habituros. At Syracusis comperto classem copiasque Atheniensium iam intra maris Italici sinum aduectam, haud procul Siculis oris, atque in ipso traiectu adesse, tres dictatores creant, Hermocratem, Siculium, Heracleidem: quorum prima trepidando cura fuit conscribere deleclique undiq; habito, exercitum legatosque simul per Siculas urbes dimittunt oratum, atq; exercitum populis

omni
cungi
enim
suscep
re ea
confi
nim p
cipien
tutis
contr
dam.
legati
serua
iuncta
tisper
se con
deind
& Ca
pollice
facien
uideba
riculo
tantu
liceret
promi
posse
uellent
te, di
classe

omnes, ut pro salute communi nunc demum accingi, armâque sumere properent. Athenienses enim titulo & rumore belli contra Syracusios suscepti, uiribus omnibus in Siciliam aduentare ea simulatione longè alterius sententia uera consilia, grauiorâque cœpta regi. Siculis populis uim per insidias, fraudemque parvi, ita uel accipiendam, quam uires Atticæ afferrent, seruitutis conditionem: uel communem libertatem contra uim hostis fraudulentis ferro defendendum. Ab Acragantinis & Naxiis responsum legati datum: se, quod iam polliciti fuissent, pro seruanda fide, cum Atheniensibus societatem iuncturos. Himeræi uerò Messeniique bello tantisper absore promissere, de societate iungenda se consulturos interea, relaxaturusque mox: deinde Selinuntii & Geloi, adhuc Himerenses & Catanenses arma uirisque suas Syracusis pollicentur. Siculorum quoque urbes ad idem faciendum beneuolentia Syracusiorum adduci uidebantur: uerum satius pacem agere, & à periculo tantisper abesse ducebant, dum tutò, quò tanta demum moles esset inclinatura, spectare liceret, tum quoque cum Agesilai ad seruanda promissa poscerentur, nec ullo pacto adduci possent, ut plus talentis triginta contribuere uellent, Atheniensium duces fidei fraudate, dictique inconstanti incusantes, Rhegyo classem soluunt, inde ad Naxum Siciliae ap-

plicant. Ibi ab oppidanis amicè excepti, mox Catanam petunt: Catanenses militibus ingressu maxium prohibitis, duces cum paucis admittunt: conuentuque populi conuocato, pratores Atheniensium in concionem prodeuntes, de iungenda societate disserere cœperunt: dùmque Alcibiadi concionanti populus uniuersus curata portarum parum custodia, intentius adsisteret, euulsa tantum à nonnullis per uim ualuua, milites intra urbem irrupere. qua causa caeli Catanenses, arma simul cum Atheniensibus contra Syracusios haud sponte sumpserunt. Simul dum hæc geruntur, qui priuatas cum Alcibiade inimicitias, simultatesque gerebant, Athenis occasione detruncatis status capti calumnijs eum grauibus per conciones insectabantur, conspirasse illum iam pridem cõsiliu inisse plerunq; aduersus patrias leges, statumq; popularem calumnias huiusmodi crimenq; impium comprobare uidebatur, id quod Arguius proximè obtigerat: in patrias leges contraxisse, primates urbis priuata potentia fretos, statumq; popularem euertere adortos: demum à populo extinctos, omnes interisse. Igitur persuasus populus, creditis insimulationibus, grauiq; admodum per concionatores accensus irauem Salaminam properare in Siciliam iubet, mandatque ut quàm celerrimè Alcibiadem ad se reuehat, cause iudicioque respon-

rum. Navi Catanam delata, Alcibiades audiens legatis nuntiantibus populi mandatum, assumptis illico in triremem suam his qui secum in eadem calumnia nominabatur, una cum Salamine navi in altum abnauigat. Vbi ad Thurios applicuere, siue quod eius impietatis scelerisue sibi conscius esset, siue magnitudine periculi perterrefactus, cum eisdem, quorum una causa periculumque agitabatur, arrepta clam fuga, per latibula ex pedibus proripitur. Qui in Salamine navi uehebantur, primum satis ubique quæsito Alcibiade, ubi nusquam inueniri posse uident, abnauigantes Athenas redeunt, populoque renuntiant quæ gesta fuere: quo commoti Athenienses, nihilo secius ira in reos pertinaci inuehuntur, datisque in iudicium Alcibiadis sociorumque, qui simul aufugerant, nominibus solis, sententia uacua capitum reos iudicauerunt. Ast Alcibiades ex Italia in Peloponnesum naue delatus, Spartam profugit: ibique Lacedæmonios multa disserendo accendere non desistit ad insectandos expugnandosque Athenienses. Duces uero qui rem in Sicilia gerebant, appulsa Aegeam classe, Mycaram Siculorum castellum capiunt, cuius ex praeda & spolijs ad centum talenta uenundatis omnibus coegere: exactis præterea ab Aegea triginta talentis, Catanam repetunt. Consilium deinde ineunt, quanam uia locum magno Syracusorum portui

proximum, sine dimicationis periculo ualeant occupare. Mittunt itaque uirum quendam Catanensem, sibi utique fidum, sed ducebus quoque Syracusis fama cognitum, cuiusque fides haberetur satis dignum: mandantque uti per proditiōnis simulationem praeioribus Syracusiorum nuntiet, quosdam Catanenses composuisse simul constituta nocte, ubi permulta Atheniensium manus sine armis, uti consueuerant, intra urbem diuersissent, somnoque oppressos repente occupare, eademque celeritate nauibus, quae in portu starent, ignem iniicere: sequi; ut eius consilij certiores faceret, missum. quod id tutius succedere, perogique posset, postulare uti duces cum copijs eodem accenderent, ac sese ciuibus ostenderent, ne forte cepto aberrantes, in discrimen adducerentur. Ille protinus impigre mandatis acceptis iter init: ad duces perductus, omnia uti instructus erat, per ordinem exponit. resdita res ducebus simul veri facinoris similitudine, simul fide nuntij. Cum eo mox component, qua nocte copias essent educturi: quo confecto, uirum Catanam remittunt. A Syracusis igitur nocte constituta copia Catanam uersus educuntur. At uero Athenienses intra magnam Syracusiorum portum appulsa classe, cum summo silentio potiuntur Olympio: loci quoque circumpositis omnibus occupatis, castra sibi stationem munire properant. At duces Syracusis periculi

B
pta
uas
exte
tur:
Athe
fuga
cum p
esse,
suusq;
trou
episto
bant
turna
us pos
tiq; e
Dum
Athe
deum
tica pr
nientib
emisset
ros. lu
rentes.
gesta t
Prae
tribun
C. Seru
vius. Ho
Corinti

pta demum fraude, raptissimè relicto quod per-
 uaserant itinere, munitiones hostium inuadunt:
 exeunte contra in aciem hoste, pugna committi-
 tur: qua cassis Syracusiorum quadringentis,
 Atheniensis acies reliquos fundunt, atque in
 fugam conuertunt. Duces itaque Atheniensium
 cum percepiſſent hostem equitatu superiorem
 esse, cupientes sese resque omnes agilius copio-
 siusq; ad obsidionem comparare, Catanam re-
 trouebantur, certisque nuntijs Athenas missis,
 epistolas ad populum dedere, quibus postulaba-
 nt equites sibi, pecuniámq; mitti. quippe diu-
 turnam eam obsidionem fore, nec sine magna
 ui posse obtineri: trecenta à populo talenta, cer-
 tisq; equitum numerus eò decretus traicitur.
 Dum hac geruntur, Diagoras cognomento
 Atheus, calumnia notatus ob impietatem, &
 deum contemptum, timens iram populi, ex At-
 tica profugit. Cuius odio promitur ab Athe-
 niensibus edictum: Si quis Diagoram inter-
 misset, argenteum ei talentum premio datu-
 ros. In Italia Romani cum Aequis bellum ge-
 rentes, Lauinium expugnarunt. Hac eius anni
 gesta traduntur.

Præfecto Athenis Pisandro, Romæ quatuor
 tribuni consulari potestate creati, P. Lucretius,
 C. Seruilis, Agrippa Menenius, Spurius Vetu-
 rius. Horum temporibus legati à Syracusijs missi
 Corinthiũ & Lacedæmona, imploratũ auxilia,

oratimque ne se in summum adductos discrimen desererent, extremamque experiri paterentur: concionante simul cum illis, atque Lacone adhortante Alcibiade, decernitur Syracusis auxilium, cuius traieciendi dux creatur Gylippus. A Corinthiis uero cum pleraque ad idem tempus portarentur, tunc per festinationem cum Gylippo properante, Pythem cum duabus triremibus in Siciliam traicere iubent: parte ab Catana Nicias & Lamachus Atheniensium imperatores, aduectis ex Attica ducentis quinquaginta equitibus, cum tricenum talentorum pecunia, recreato exercitu, classem Syracusam appellunt, atque urbi noctu clam applicantes in aduertentibus Syracusis occupant promontoria & portus moles. Quod sentientes oppidani, mox auxilio trepide undique accurrunt: amissis dimicando trecentis militibus, intra manus compelluntur. Post haec trecentos ab Aegla equites quum accepissent Athenienses, ducentis quinquaginta a Siculis quoque gente missis, octingentorum equitum classem contraxerunt: tum duello circa Labdalum uallo, et munitionibus urbem obstruere pergunt. Quo facto, pavor in gens inuasit Syracusos: ea trepidatione manibus effusi, properabant opificibus murum ductibus occurrere, atque ab incepto repellere. Conserto equestri certamine, cum creberrime caderent propulsarenturque: tum Athenienses parte

piaru
 portu
 temp
 ita ut
 pscer
 rem S
 iam a
 Gylip
 dem u
 ta, ac
 audac
 bus E
 curau
 rum s
 lectun
 Sicili
 Contr
 manu
 nea cu
 ciscitu
 copias
 cens, i
 niens
 gna u
 Athen
 Pleris
 Athen
 remes
 inde q

piarum eò missa, locum occupant imminentem
 portui, locoque Polichna dicto circumunito,
 templum Iouis eadem munitione inclusere, atque
 ita utraque ex parte Syracusas obsidione com-
 pescere conantur. Tantis unà calamitatibus
 rem Syracusiam demolientibus, plebs exanimis
 iam diffidere cœperat: cum renuntiatum est,
 Gylippum Himeram applicuisse, copiasque ibi
 dem undique contrahere. Quo nuntio spe renoca-
 ta, accingere, pristinaque consistere cœperunt
 audacia Nam Gylippus ubi quatuor triremi-
 bus Himeram attigit, illico subduci navalia
 curavit. tum adductis in societatem Syracuso-
 rum suadendo Himerensibus, ibi militum de-
 lectum habet. A Gelois quoque, Selinuntijs &
 Sicaniis copias & prasidia concire properat.
 Contracta itaque peditum inde trium millium
 manu, & ducentum equitum, per mediterræ-
 nea cum his iter contendens, Syracusas profu-
 ciscitur. ac paucis post aduentum suum diebus,
 copias in aciem cum Syracusijs iunctis edu-
 cens, in hostem contendit, nec pugna ab Athe-
 niensibus detrectata, concursu facto, dum ma-
 gna vi dimicaretur utrinque, Lamachus alter
 Atheniensium imperator pugnando cadit.
 Plerisque ultro citroque cæsis, vicere tandem
 Athenienses. Post eam pugnam tredecim tri-
 remes accedunt à Corinthijs missa, sumptis
 inde qui uecti fuerant auxilio militibus, Gy-
 lippus

lippus unà cum Syracusana ui castra inue-
 dunt hostium, molésque & promontoria a
 hoste occupata expugnare pergunt, acie undiq;
 fusa. Quos contra Athenienses agmine facti,
 munitionibus undiq; erumpunt. Conserta cum
 hoste irruente pugna, Syracusij uictoriam ad-
 piscuntur magna caede edita: moxque ex tota
 undique mole & promontorio deturbato hoste,
 uallum septaque demoliuntur. Caterùm Athe-
 nienses eo loco deiecti, copias inde omnes tra-
 ducunt in alteram stationem. Huius gestus, lega-
 tos Syracusij rursus Corinthum Spartamque
 mittunt ad nouum auxilium implorandum:
 quibus mille à Corinthijs simul & Bæotjs,
 Sicyonijsq; milites dati, sexcentos misere Spar-
 tani. Nec minor interea expediendi belli cura
 Gylippum agebat. nam per Siciliam latè cir-
 cumactus, urbibus quibusque aditis, plerof-
 que uariè sollicitando traxit in societatem.
 Tum acceptis ab Himera & Sicania tri-
 bus militum millibus, per mediterranea iter
 tendens, petebat Syracusas. Audito es-
 sum accessu Siculi, properè expeditis armis
 in agmen procedentes, medio itinere inuadunt.
 In quo conflictu cecidit dimidia pars, reliqui
 Syracusas incolumes peruenere. Auclis soci-
 rum accessu uiribus, Syracusij fortunam quoq;
 maritimi certaminis ausi tentare, naues pristi-

dus

nas de-
 ctas. &
 Inter
 nens, ep
 peum m
 ues dru
 parari
 decern
 nec par
 in prim
 copiasq;
 se mita
 secum b
 rept,
 tantam
 nec dis
 Hoc au
 naues d
 ginta a
 manda
 mitia p
 rare ces
 Cuius r
 conscri
 in Pelop
 biadis co
 rupto, ca
 cuius du
 Anno

nas deducunt, aliasque nouas in portu constru-
 ctas. & adhuc intactas, experientia confirmant.
 Interea Nicias Atheniensium dux hac cer-
 nens, epistolas Athenas mittit, in quibus scri-
 ptum mandarat, quam plurimas sociorum na-
 ues diuersis locis accitas, accessisse Syracusis,
 parariq; ingentem classem, ut nauali pugna rem
 decernant, ab hoste summis studijs maturari,
 nec pariter ulla mora sibi opus esse. Postulare
 in primis, ut triremes, pecuniae quod satis sit,
 copiasq; quantas possint quam celerrime ad
 se mittant: necnon & idoneos praetores, qui
 secum belli munia obeant. Alcibiade fuga sub-
 rept, tum Lamachio interempto, se solum ad
 tantam rem relictum, aegre cuncta sustinere,
 nec diutius sane molem illam gestare posse.
 Hoc audito, Athenienses Eurymedonti duci
 naues decem tradunt, ac centum & quinquas-
 ginta auri talenta, quibus cum Siciliam petat,
 mandant. Hoc circiter aestatis reuolutiones &
 initia patratum. nam ubi uernum tempus spi-
 rare cepisset, eodem classem mittere parabant.
 Cuius rei gratia iam copias undique à socijs
 conscribere, pecuniamque contrahere. Caterum
 in Peloponneso Lacedaemonij uerbis Alci-
 biadi concitati, foedere, quod iustum fuerat,
 rupto, cum Athenensibus bellum restaurant,
 cuius duodecim annis incendia flagrauerunt.

Anno reuoluto Cleoritus Athenis praese
 Elus

Etus est: Romani quatuor tribunos militum consulari potestate crearunt, A. Sempronius & M. Papyrius, Q. Fabius, & Spurius Natium. Horum temporibus Lacedaemonij uicium sociorum manu traiciunt in Atticam, Agide duce, & Alcibiade Atheniensi, locumque Deceliam occupant, situ manuque satis munitum, quod sibi in Atticam pro munitioe & praesidio castellum esset, unde hoc bellum Deceliacum est appellatum. Ab Atheniensibus uero triginta triremes in Laconiam mittuntur duce Charicle: tum in Siciliam octingenta, decreta cum quinque clypeatorum millibus. At Syracusis deliberata naualis pugna, triremibus octoginta instructis in hostes enauigant: quibus Atheniensis classis sexaginta nauibus in aciem educla, occurrere pergit. Vbi configi coeptum, iam uiciumque ex munitioibus & praesidijs confluerant Athenienses ad mare, litusque complebant, partim spectandi e terra certaminis gratia, partim si quid pugnando aduersi obtigisset, auxilio sui ut in promptu parati adessent. Quod ubi a decibus Syracusis negligentius haberi praesidia, munitioinque custodias animaduersum esse eos, qui urbis praesidio relicti fuerant, clam per occulta circuectos, ad hostium munitioes percurrere iubent, ubi nautica facultas omnia, pernaque recondita habebantur, tum rerum omnium

app

appar
Quo c
depr
tur.
rentib
ciunt.
to, cu
sonitu
micam
percul
in relic
samq;
re, sin
cusys,
patere
nitione
stantia
redinte
studio
racusa
eli agm
ri prin
uies f
tum in
insecta
quas in
Solutio
sunt:
tenta,

apparatus, impedimentaque militum congesta.
 Quò cum peruenissent, defensa per paucos loca
 deprehendentes Syracusij, oppugnare adoriun-
 tur. His, qui ad mare descenderant, accur-
 rentibus auxilio, magnam eorum cadem fa-
 ciunt. Tum clamore ingenti per castra subla-
 to, cum ad classem usque pugnantem tumultus
 sonitu perlatus exaudiretur, res insperata di-
 micantium curas ad se conuertit, uarièque
 percussa Atheniensium acies funditur: atque
 in reliquam stationem adhuc sibi tutam defen-
 samq; confugiunt, inseclantibus passim sine mo-
 re, sine ordine ullo auersum fuga hostem Syra-
 cusijs, dum in terram euadendi nullam tutò
 patere sibi uiam cernunt, quòd iam duas mus-
 uitiones hostis captas haberet, in agmen inse-
 clantium conuersi retro, & ex fuga pugnam
 redintegrare coguntur, uaga iam ac passim
 studio inseclandi solutis ordinibus, classis Sy-
 racusana incompositè ferebatur, in quam ui-
 cti agmine collecto conuersi, impetum uictò-
 ri primum comprimere, inde etiam dispersas
 uires frangere, uersaq; fortuna uice, supera-
 tum in fugam uertere cœperunt. Atque inter
 inseclandum naues undecim suppressere, reli-
 quas in insulam usque inseclati compulerunt.
 Solutò praelio, trophæa ab utrisque erecta
 sunt: ab Atheniensibus uictoria nauali ob-
 tenta, à Syracusijs re terrestri optimè gesta.

Cum

Cum nauale certamen euentum huiusmodi cepisset, Athenienses audito quòd intra paucos dies cum Demosthene pratore classis abisset, statuunt nullo amplius pacto ante earum copiarum aduentum belli fortunam experiri. Syracusios contrarium consilium agebat, truxquam Demosthenes accederet, auxilijsq; confirmarentur magis, omnia moliri, obnixè adinsistere, ac ui cogere hostem ad pugnam capiendam, & decernendam, atque ita inderet classe instructa inuadere cunctantes, atque intra munitiones se continentes laceßere ac certamen, uarijs iritamentis prouocare. Tum suadente Aristone quodam Corinthio naua, uti nauium proras & breuiores & depressiores constituerent: re perspecta, consilio parent, quod in posterioribus doinceps mari periculis magno presidio extitit, ac perse ea causare Syracusijs bene gesta, superiorum propè euasit ubique. Triremibus nanque Atticis infirmiores ipsa figura proa compages excelsius suspensa eminebant. Quam ob res fiebat, ut earum rostra nihil concursu, aut paria aut eminentiora maru loca petere ferireque ualerent: inde leui damno premi hostem, Syracusie uerò compages ad proam corroboratas depressasq; ferentes incursum rostrorum una persepe infliccione triremes supermebant Atheniensium, atque ita singulis do-

bis ca
rique
Syrac
omnia
dam in
co, ne
nienfib
ubi non
guaz; s
nec iam
dentem
ter, tar
expedia
acie in
tracta.
te trire
tia, disc
ge super
cloriam
frustra
sua con
tis nauis
quicquid
quos ex
hastis t
xiz; pet
deserere
carsand
moxq; ca

bus castra inuadendo, oppugnatione terra ma-
 rique tentata, nequicquam cuncta infestando
 Syracusū, nil quietis hosti dari, frustra tamen
 omnia moliri, nihilq; usquam uiribus proficere,
 dum intra stationem consistere conquiescen-
 do, nec pugnandi copiam hosti faciendo, Athe-
 niensibus ea sese tutari arte cura fuit. Verūm
 ubi nonnullis pratoribus incaluere animi, pu-
 gnāq; studia incendi, exastuarēque coeperunt:
 nec iam diutius lacescentem ultrò, atque illu-
 dentem ueluti per contemptum tam insolent-
 ter, tamq; impunè hostem ferre possent, arma
 expediunt, seseque ad decernendum accingunt,
 acie in magno portu totis utrinque uiribus ex-
 tructa. Erant Atheniensium partes celerita-
 tu triremium, rerumq; maritimarum experien-
 tia, disciplina praeterca & arte nautarum lon-
 gè superiores. Verum ea omnia alioquin ad ui-
 ctoriam per aequor apertum maximè requisita,
 frustra illis tum usui fuisse, in angusto quodam
 sinu commisso certamine. At Syracusū conser-
 tis nauigijs infensi protinus adesse, nil otij ad
 quicquam expediendum, nil quietis hosti sinere,
 quos ex tabulatis obsistere cernunt, eos primos
 hastis transfixos inde deijcere: alios fundis sas-
 xiq; petitos locis undique deturbare, proraspq;
 deserere impulsos cogere: postremò plerasque in-
 cursando rostris per aduersas proraspas infodere.
 moxq; cū hoste connexi, saltim medias Athenien-
 sium

sium carinas (tanta uincendi libido trahere
 sese inijcere, ibiq; cominus iam gladius rem
 rentes, edere speciem pugna pedestris. Ita re
 undique afflictis, Athenienses in fugam pro
 cipites aguntur: quos Syracusis insectati, septem
 suppressere triremes: plerasque compagibus
 discussis reddidere prorsus ad munia belli inu
 tiles. Elatis iam in certam rerum suarum spes
 Syracusis, hoste tum propè terra marique pro
 fligato, ecce repente procul apparent Eury
 medon & Demosthenes cum ingenti clausa
 innumerisq; copijs adnauigantes. Nam in tran
 cursu à Thuris & Messapeis praesidio iure so
 ciali accepto, supra trecentas naues adducebant
 militum ad quinque millia, prater eos qui
 onerarijs ad supplementa portabantur: arma
 praterca pecunieq; magnam uim, adhuc ma
 china & omnifaria instrumenta ad expugna
 tionem requisita. Postremò rerum omnium ma
 ximus apparatus ad quoscunque belli uis
 afferebatur. Quo repente prospecto, fracti reser
 sus animi Syracusis, spesque & fiducia se
 cessa priore concepta, mox languescere, ac
 trò relabi cœpit: nec iam facile deinceps
 pares hostibus uires comparare posse. Dem
 sthenes explorato iam satis hostium loco, in
 legas hortatur ad occupandas moles & pro
 montoria, nulla aliàs ui posse obstrui urbes
 Assumptis itaque decem millibus graui
 matu

matur
 dit. I
 impe
 potius
 facta,
 ad ea
 te cum
 ferente
 petu u
 tenebr
 piti fug
 inuolue
 raptum
 manu
 millia
 torum
 titi sun
 prator
 cim tri
 tiandar
 xilia, u
 Atheni
 retrôqu
 bus aur
 turgere
 nec ma
 niente c
 sis conta
 conclusa

matura, totidem leuis, noctu Syracusios inuasit. Ita repentino atque improuiso hostibus impetu irruentes, parte munitionis praesidiq; potiuntur: mox intra septa molis irruptione facta, muri partem occupant, concursu repente ad ea loca à Syracusijs factò: tum Hermocrate cum electa iuuenum manu properè auxilium ferente, inde nil minori quam inuaserant impetu uiq; eijciuntur. Athenienses, qui nocte tenebris cuncta inuolente, in diuersa praecipiti fuga ruunt, imperitiâque locorum cuncta inuolente, alij alio itinere dispersi, palantesq; rapiuntur. Ac Syracusij unâ cum sociorum manu propensius inieclati, necarunt ad duomillia & quingentos, magno numero expeditorum sauciato, multisque armorum spolijs potiti sunt. Post eam pugnam Sicanus unus ex pratoribus, à Syracusijs mittitur cum duodecim triremibus in alias circum urbes, ad nuntiandam socijs uictoriam, & imploranda auxilia, uiresq; undique contrahendas. Ceterum Atheniensium res deteriori in dies spe fieri, retròque cedere: tum ex circum tetrè spirantibus aura maligna paludibus, pestilentia contugere, atque male afficere cœpit exercitum: nec mali modus esse, contentius perpetuò sesuiente cœli inclementia, ob stationem qua classis continebatur, undique cæno palustri limoq; conclusam. In hanc igitur difficultatem ad-

dd ductis

ducti duces, inter se consultare cœperunt, qui
 facto opus esset, quemue rerum potissimum se-
 qui cursum expediret. Demosthenus erat sen-
 tentia, quam celerrimè Syracusis relictis, Athe-
 nas nauigandum, longè satius ac maximè tu-
 tissimum uideri, patrio solo armatos adesse:
 contrâque Lacedæmonios ferocissimam gentem,
 finitimoq; lacescentem bello, proprios lares ta-
 tando periclitari, quam procul in alieno propè
 orbe, ueluti relegatos residendo per Siculas
 orus tempus, pecuniam, copias ipsas, maxima
 rerum momenta atque ipsum salutis imperi-
 columen frustra, incassumq; conterere. Nicias
 uerò contrarie sententiæ auctor, id in primis
 opportunum conuenièntisue negare: turpe ad-
 modum esse, atque ignauissimæ gentis certam
 documentum dari, ita nequicquam nulla in,
 nulla causa cogente cœptam destituere obsidio-
 nem: satis triremium, satis copiarum, pecunia
 quoque magnam uim superesse. Præterea pas-
 cem cum Syracusis iniussu populi componere,
 minime iuris sui esse: nec id sine salutis periculis
 fieri posse, relicto sponte manere, publica
 auctoritate sibi demandato, nullo reuocante
 in patriam redire: in tanta occasione haud
 cessaturas plebis concitatorum artes, quorum
 consilia, oculi, studiâque omnia ad prima-
 tum inuidiam conuersa, nihil inobseruatum,
 nihil quod maledicendo posset deprauari præ-
 termi

termi
 re, cr
 ros in
 qui ad
 moths
 Nicia,
 sultati
 nihil c
 filio,
 persiste
 interea
 Siculis
 sibus c
 mul po
 niense
 diffider
 omnia
 multitu
 pleriqu
 tare: t
 habeba
 sibi abn
 tuante
 quirent
 dium,
 naues a
 litibus p
 concord
 pide sua

termitterent: mox instructos calumnijs affo-
 re, criminibusque populum uarijs concitatu-
 ros in capita & salutem suam. Reliqui subinde
 qui ad consilium uocati accesserant, alij De-
 mosthenis consilium in primis probare, alijs
 Nicias sententia magis tuta uideri: atque con-
 sultatione mutuis altercationibus distracta,
 nihil certi decernitur, dubioque diducti con-
 silio, uariè multa meditando, nequicquam
 persistere, nihil aggredi audere. Syracusijs
 interea magna à socijs praesidia accedunt, à
 Siculis & Selinuntijs, item Gelois, Himerens-
 sibus & Camarinis: crescentibus uiribus, si-
 mul populo fiducia audaciaque crescere. Athe-
 nienses cõtra pauore admodum graui perculsis,
 diffidere, morbo iam passim saeuente, luridisq;
 omnia se delante contagijs, quo magna militum
 multitudine absumpta, iam tum interierant
 plerique eodem periculo uite adducti, agro-
 tare: tum languor quidam, animique torpor
 habebat omnes, salute prope desperata, quòd
 sibi abnauigatio negaretur. Tandem tumul-
 tuante multitudine, cum iam contineri ne-
 quissent, idemque omnes tum commorandi ta-
 dium, tum cupido discedendi praecipites in
 naues ageret, Nicias reditum in patriam mi-
 litibus probare coactus est. Ducibus itaque iam
 concordis sententia annuentibus, milites, tre-
 pida sua quisque impedimenta colligentes, &

uasa undique intra naues congerunt. Complis iam triremibus, malos & antennas extollunt ad uela uentis danda: tum duces multitudini nuntiant, ubi datum signum accepterint, omnes illico prompti adsint, nulla usquam mora detineat quenquam. Si quis retardaret, in litore relictum iri. Comparatis omnibus, cum postera die statuisent abnauigationem, luna noctis initio deficere uisa est. Quam ob rem Nicias admodum perturbatus, ut erat naturâ religionis cultor obseruantissimus, tum propter excellentiam exercitus pestilentiam exercitum depascentem, ingenti deum formidine tali portento corripitur. Moxque accitos aruspices consuluit: à quibus responsum est, post tres sequentes dies abnauigationem oportere differri. Hoc responso hi quoque, qui sentiebant cum Demosthene, religioni deuotimore maioris mali parere coguntur. Syracusis cognita per transfugas eius dilationi causa, triremes omnes militibus completas instruunt, numero quatuor & septuaginta. Tam eductis pedestribus copiis, hostem terra marique adoriuntur. Vrgente iam extremo discrimine, classis ab Atheniensibus illico armatur, nauium sex & octoginta: inde trepidè instruuntur acies. Dextrum cornu Eurymedonti datum, cui contra à Syracusis Agathangibus prator disponitur: alterum cornu daxe

Eate

Euth
vacu
nien
Corin
sise p
maior
acies,
esse, u
sere u
fretus
suu cir
bus &
xere S
is eum
rum in
bant
iam un
locu cõ
ibiq; t
septem
que acc
nescere
truci
care pe
ducem
palam
clitanti
militum
lota cor

Euthydemus. Huic quoque Sicanum ducem Syracusū opposuere, medium agmen in Atheniensis Menandrus tenuit, in Syracusia Pythes Corinthius. Signo dato phalanx Atheniensium sese porrigere pergit secundum litus, quia maiore triremium numero constaret eorum acies, ea maxima re atque arte, qua superiores esse, uicturique uidebantur si successisset, amiserunt uictoriam. Nam Eurymedon multitudine fretus procul sensim abnauigando, cornu hostium circumuenire adoritur. Quem ubi ab ordinibus & reliquo agmine satis digressum conspexerunt Syracusū, impetu raptō, remisque citatis, in eum feruntur: interceptumque ab acie suorum intra sinum nomine Dascona, quem tenebant ipsi presidio munitum, compellunt: qui iam undique à circumsistente hoste in angustum locum conclusus, cogitur in terram appellere nauigia, ibique transfossus à quodam, mortem appetit: septemque naues eodem loco obtrita periere. Iamque accensa passim omnibus pugna, copijs effervescente, ferociterque concurrere ordines, ac truci quisque intentus in hostem acie dimicare pergebant: cum rumor male cepta rei ducem cum plerisque triremibus interuisse, palam ceptus diuulgarat: ac per ora periclitantium iam increbrescens, iras audaciamque militum conuertit in pauorem, titubareque tota capit acies eo nuntio concussa. Prima

omnium qua locum Eurymedonti in ordine cœ-
 sentem tenuerant triremes, inclinare cœperunt
 inde ferocius instare. Turbatis & iam cedenti-
 bus Syracusis, successuq; nouo effertis animi
 irrumpere, reliquaque ut pellerent agmina con-
 tendunt. Victi demum Athenienses, in fugam ac-
 tuntur, atque inter pauentium tumultus, &
 fugientium passim trepidationes, cum nihil
 cuiquam certi praesidi succurreret, argen-
 te undique passim, atque omnia consilia
 interturbante uictore, plerasque triremes ego
 fuga præcepit in breuia quedam loca, & in
 portus extremos uadosa, limoque subterfuge-
 rantia. Quod ubi Sicanius aduertit, Syracusa-
 rum prætor, oleada confestim complet sarmentis
 & fascibus, multa pice superiniecit. Haec
 igne subiecto ad comburendas naues in breuia
 fluctuantes, uadis que retentas compelli iubet.
 quibus iam infumantibus, incendium Athenienses
 opprimere tanta cladis exorsa propo-
 rant, flammamque crumpere parantem undiq;
 occupatam extinguunt, & ex firmatis nauibus
 per tabulata conferti, repellere fortiter, in-
 pigreque inuadentem hostem, extremumque pro-
 riclitari, cum nusquam sibi, nisi in dextris solum
 nullam salutis spem, defensionemque relictam
 cernerent. Tum copiae pedestres auxilio accu-
 rere, praesidioque adesse ad eas litoris particulas
 ad quas & fuga naues suorum appulsi-
 erant.

Cum
 acie
 nata
 fuga
 eos et
 Athe
 libus
 tali Sy
 lum a
 uictore
 lum c
 tiori c
 ti uir
 dedite
 ducto
 ris ob
 litus c
 que co
 da, ut
 natam
 tum d
 nexu p
 xtrani
 tas con
 xere. t
 tit ab
 niensib
 tibus
 tri. D

Cum itaque utrobique ferocissimè dimicaretur, aciei Syracusia pedestri pralio demum inclinata funditur. Caterum per mare uictores profuga a hostium classe, Syracusis repetunt. Paucos ei pralio Syracusio cecidisse proditum est: Atheniensium uerò haud minus duobus milibus vires decem & octo dissipata. Successu tali Syracusij confirmata spe (iam enim periculum ænceps omne penitus tantis propulsatum uictorij urbe procul abesse uidebatur) non solum confidere rebus suis, uerum multo contentiori certamine moliri omnia, summisque obniti uirtus ad obsidenda castra, & hostem ad deditioem cogendam, illico portus ostia, ducto quodam septo, exitumque in cæcis clausuris obstruunt. Leuibus nanque triremibus ad litus compactis, prima anfractus labra utrinque coercierant naues, deinceps in summa unda, ubi profundius subire fundus uidebatur, natantes firmarant in ordinem, anchoris in altum demissis. Harum præterea carinas mutuo nexu per ferreas catenas, & uncas constrinxerant, quas demum tabulis cratibusque instratas continuauerunt, eo quod strenuè pontem iungere, tridui laboris opera tantum opus constitit absolutum. Agitabantur interim Atheniensibus uaria consilia, salutem sibi proficientibus ubique a hoste, fugamque obstruendum. Demum tremes omnes destruant pedestri.

d d 4 stris

stribus copijs, delecto fortissimo quoque ample-
 plere, atque in nauium multitudine, eorumque
 effrenata audacia, qui ueluti in desperatione
 salutis essent, extrema periclitaturi pertentescere,
 atque ab incepto deterrere Syracusios.
 Principes igitur ordinum omnes cum extoto
 exercitu audacissimum quenque delectum nau-
 uibus imponentes, quinque de centum & uiginti
 triremes complent, reliquam copiam
 partem per litus disponunt. A Syracusis contra
 trā pedestris acies pro mœnibus urbis intras-
 sētā stetit, naues quatuor & septuaginta ar-
 mata: tum libera soboles omnis, pueri im-
 beribus annis, necdum bello maturan-
 sētā atatem naues subsidiarias conscenderant, tre-
 pideq; unā & sollicitabundi parentibus in cer-
 tamen descenditibus aderant, eorum uires,
 ferociamq; in dimicando conspectu suo corro-
 boraturi. Muri deinde circum undique por-
 tum ducti: cuncta præterea urbis eminentia
 loca, unde posset acies spectari, onstru-
 ctis passim mortalium corporibus conspiciebatur:
 mulieres cuiusque conditionis, mitres fami-
 liarum, uirgines, puella, quique per atatem
 à belli munijis aberant, omnes indique cum
 summa trepidatione & sollicitudine, ad spec-
 tandum ueluti extremi certaminis disci-
 men, confluxerant. Eodem tempore Nicias
 Atheniensium dux, cum iam acies utrinque
 proc

proci-
 culi n-
 stri q-
 uerian-
 nem q-
 gulas
 omnes
 mis,
 bus o-
 tis qui-
 res ex
 hac so-
 minist-
 carique
 minis
 dine pa-
 ac des-
 suorum
 claris
 tutis p-
 litatis
 ue fam-
 neue se-
 pulo q-
 laudib-
 rando
 ornami-
 iam ex-
 dicio on-

prociecta configere pararent, conspecta peri-
 culi magnitudine percussus, haud tulit pede-
 stri quod agebat agmine in terra tum frustra
 uersari: sed confestim relicto peditatu, na-
 uem quandam conscendens circumuehi, sin-
 gulas quasque suorum triremes adire pergit,
 omnes ad uictoriam hortari, pratores in prio-
 ris, unumquenque nomine appellans mani-
 bus obtentis obtestari, primi omnium uirtu-
 tu quisque sua documenta nunc maximè cum
 res extrema postulabat, edant: nec sese in
 hac sola & reliqua rerum spe destituant: me-
 minisse in hoc congressu dimicaturos, conspi-
 carique oportere sibi rem eò demum disci-
 minis adductam, ut solis dextris & fortitu-
 dine patriæ simul, suæ ue cuiusque salutis spem
 ac defensionem gerant: parentes liberorum
 suorum commemorando pietatem concitare,
 claris parentibus ortos ad retinendum uir-
 tutis paternæ nomen, nouumque suæ nobi-
 litatis præstandum documentum accendere,
 ne familie gloriam uetustam per se pollui,
 neue senescere famam patiantur: quos à po-
 pulo quondam ob merita ornatos præmijs,
 laudibusque sciebat, eos multa commemo-
 rando admonere, ne quid dedecoris pristinis
 ornamentis indignum admittant. Tempus
 iam extremum adesse, quo laudes quondam iu-
 dicio omnium meritas, uel fortiter dimicando
 ad s sibi

sibi cumulent, uel admittant per ignauiam. Postremò necessitudinem cunctis, in quod demum res sint adducta, proponendo, tropha Salaminae extracta in memoriam adducendo: postulare, ne partam tantis periculis laudem, patriaq; nomen iam passim gloria cembre, ac diuulgatissimum, obscurari nunc primum, obliterariue patiantur, nec sese uelut ignaua mancipia Syracusis hostibus tantum premio indignissimis, dedere sustineant. Haec uerbis cunctos hortatus Nicias, rursus in aciem pedestrem ad suos ordines refertur. Mox undique ex uniuersa classe uocibus sublatis, latimiles, de more, Paana canendo, naues ex ordine remis impellunt: quodq; felix a dorientibus, instumq; ceptum sit, numina precatis ad caput dissoluenda, hoste cursu, ut uidebatur, praecipitato, properant: quo inspecto Syracusis, correptis ascensisq; summa celeritate nauibus, agmine citato procurrunt, hostemq; accelerantem tempestiue assequuti premunt: moxq; confertis manibus, a dissoluedo septo reuocatos ad certamen dimicandum compellunt, concursuq; uariè utranque aciem miscente, cum alij ad litus appellerentur, alijs medium portus aquae pateretur, nonnulla alia ad munitiones uiuocaret. Breui dissipatis ordinibus, disperse in remes, palantesq; incerto cursu passim fluctuant.

tium more deferri, reuocato iam à septis ad maiorem curam tumultu, per totum ubique portum uaria ubique diuersis in locis misceri. Conspicere erat singulari propè concursu certamina, iam tum obnoxijis animis utrinque ferociter atque indefesse pro uictoria dimicari. Athenienses nauium multitudine freti, tum desperato prorsus salutis aliunde praesidio, pericula intrepide subire, nihil extimescere nunc consistendo, nunc hostem impellendo, feroces usque impigri consequendo, omnino rem uariè gerere. Postremò strenuè constantèq; periclitado mortem oppetere. At Syracusios tum parentes circum undique, liberi, uxores in speculis posita, monebant, cum ueluti in theatro communis salutis se periclitaturos, & suae quisque uirtutis domesticos testes atque imploratores adesse scirent, eo stimulo subacti, uires animis, audaciam uiribus contendere: alter alterius exemplo concitari, pro sua quisq; uirili maxime eniti, ut proprio primùm periculo ac capite uictoria patriae parta, iudicaretur. Incensa itaque utrinq; tã effranatis animis pugna fuere pleriq; qui carina sua uehebatur hostis incursum transfixa, mox in proraspugnantium insiliret, medijq; in cuneis excepti dimicare pergeret: alij ferreis unciis se cum hoste uinciètes, cominus corpus corpori conferendo rem gerere: plerunque proprijs

iana

iam carinis attritis, saltu in diuersas transi-
ti, ui facta, repente præclarum conspectu, m-
moratūque facinus occupare uictrices: atque
inde partim defensoribus casis, partim in mari
deturbatis, integra hosti adempta carina,
rursus in certamen ferri. Postremò per uni-
uersum portus sinum fragor illidentium &
perfringentium carinas rostrorum procul et
audiri, dimicantium quoque uarios clamores
in æthera iactari, gemitusq; & lamenta ca-
dentium per litora circum latè resonare. In-
terdum nauem unam, miserabile admodum,
cernere erat à compluribus simul impetu facta
elo petitam, rostrisq; undique perfoßam, ir-
rumpente per aperturas fluctu, cum ipsis uir-
tibus à gurgite subter in profundum hauriri: alii
carinis suppressis, cum enatando salutem reti-
nere properarent, sudibus, iaculis, hastis, om-
niq; genere telorum undique petitos, in me-
dijs undis animas reddere. Nautæ uerò ubi
promiscuè misceri tanto tumultu cuncta, tamq;
acri furore sæuere pugnam conspexere, cum
persæpe in unam triremem plerasque simul ag-
mine facta irruere cernerent, attonitis animis
pauentes circumspicere salutem: cum neque
quod sequerentur, neque quò se conferrent si-
gnum ullum usquam extolli perspicerent, neque
ipsis persæpe ad tantam laboris & periculi
molem digerendam, satis consilij aderat: nec se
qui

quicq;
peran
mò n
dos o
eadir
magn
spectu
se, ac
linc p
tium i
calum
gnant
clante
& uir
re per
nientis
consta
certam
uti uar
tibus:
Qui ue
cedere
dere, at
riclit a
mittib
precèsq;
riclit a
ne cun
etßu st

quicquam horum fiebat, nihil intelligi iussa im-
 perantium, nihil prospicere daretur. Postre-
 mō nihil quod usquam proferretur ad reuocan-
 dos ordines cerni, nihil quod enuntiaretur
 audiri posse, fragorū obtudentis athera latē
 magnitudine, telorūque multitudine pro-
 spectum eripientium: hinc collidentium inter
 se, ac transfodientium fragor nauigiorum: il-
 linc pulsus remorum remigiorūque trahen-
 tium ictus creberrimi litora, procul maria,
 cælumq; ipsum sonitu resultare, uocēsque pu-
 gnantium reboare, eorumq; qui ex litore spe-
 ctantes suis secunda uocabant, fortunāque
 & uires latis clamoribus prosequi, uel excita-
 re pergebant. Totum nanque litus hinc Athe-
 niensium copijs, illinc Syracusijs passim stratū
 consistabat. Inde fieri nonnunquam, ut si quos
 certamen haud procul à litore commiscuisset,
 uti uarijs in locis crebrò contigit ab occurren-
 tibus: econtrā socijs proximi protegerentur.
 Qui uerò è muris spectabant, ubi rem suis suc-
 cedere uidiſſent, latis mox clamoribus applau-
 dere, atque adiuuare fortunam: ubi contrā pe-
 riclitari miseros ac premi, tacitis supplices ge-
 mitibus manus ad cælum tollere, dijs uota
 precēsque multis cum lacrymis pro salute pe-
 riclitantium effundere. Neque in tanto agmi-
 ne cuncta uicissim nunc luctu, nunc letitia suc-
 cessu stragem promiscuè miscente fortuna, mar-
 teq;

teq; sine more saeuiente, ulla furoris, crudel-
tatisque, miserabilis casus, & spectaculi spe-
cies absuit: his animo spe uictoriae, illis contra
extrema desperatione furentibus. Ac uelut
belli impetus tulit, nonnulla Syracusiorum tri-
remes sub moenia patriae dimicando, ut hostium
pulsae, dum se defendere obnixè pergerent, di-
ram suis pugnae faciem, ac miseranda sub ocu-
lis spectacula praebere. Cognatos ibi quisque
suos ante ora obtruncari, è fastigijs murorum
cernere cogebantur, parentes filiorum uulnera
cadentium inspicere, ac uoces implorantium
nequicquam impacato dolore excipere: coniu-
ges uirorum, fratres & sororulae fratrum iu-
gulatorum animas, miseramq; necem conspectu
sequi, inexpleto luctu tolerare. Cum uerò iam
per multum tempus atrocissimè cum maxima
utrinque caede certatum esset, nihilo tamen
usquam pugna remitti: nihil enim qui cari-
nis discussis iam cum periculo per fluctus ue-
hebantur, audebant ad terram confugere.
Nam si ex suis utrilibet, quos pugna excede-
re, litusque petere prospexissent, Athenienses ei
protinus accurrentes, multa impropere
obijcere, saeuis iurgijs increpare: postremo per-
cunctari, nunquid deserto maris praesidio, se
ad litus fugientibus usquam forte spes oblata
foret, Athenas remigijs per terram reuelli posse.

Syr

Syracu-
bus con-
se con-
profici-
prohib-
hostib-
situan-
denum
re host-
stia eo
hibito,
cujus no-
machin-
mam pr-
tore qu-
caique r-
natura
fiorem
mum pe-
focis, pro-
stantissi-
clatores
renz,
& igna-
sti in ser-
prodere
cuis ac pr-
qui eò co-
rursus in

Syracusinus peditatus astantis in litore, paribus
 conuicijs suorum fugam comprimere: cur
 se conscendere classem, secumque in pugnam
 proficisci contendentes, initio pro audacia
 prohibuissent, nunc ita sponte suos in medijs
 hostibus pro salute communi periclitantes de-
 sistuant, quo tandem pauore percussi, qua
 demum ultima spe parentes, patriam, prode-
 re hosti pergant? num portus, fauces, & o-
 stia eo consilio à se obstructa, ut hoste fuga pro-
 hibito, haberent ipsi quæ fugerent: atque in Syra-
 cusi nominis excidium conuerterent suamet
 machinamenta, tantopere contracta: sibi de-
 mum praesidia salutis non in uictoria, sed in li-
 tore quo confugerent: quarenda censerent cum
 cuique mortalium semel moriendi necessitatem
 natura imposuerit, quam tandem forent hone-
 stiore mortem adituri, quam patriæ extre-
 mum periclitanti succurrendo: pro aris, pro
 focis, pro coniugibus, liberis, parentibus con-
 stantissimè dimicando concidere: quos spe-
 ctatores ac testes sui certaminis adesse uide-
 rent, implorantes eorum dextras, tam turpi
 & ignaua fuga desererent miseros, atque ho-
 sti in seruitutem, prædâque & contumelias
 prodeire pergerent. Talibus à peditatu conui-
 cti ac probris in fugientes ad terram iactati,
 qui eò confugere properarēt, eo pudore repulsi,
 Sy
 rursus in certamen referebantur: tamen si na-
 uibus

uibus contritis, ac corpore uulneribus confecto, agrè uitam tuerentur. Qui ad urbem periclitabantur, Atheniensium agmen primo impetu in fugam diffunditur: mox reliqui ordines, ut quisque fugatus proximè pugnabat, paulatim cedere: post breui tota inclinata acies, ac passim fuga fieri cœpit, ubique fugientibus instare cum magnis clamoribus. Syracusæ naues quæ ad terram usque appellentes confectari, qui inter alia non perierant, impulsu breuia & uadosa è nauibus iam penitus discussis, ac subter undas subsidentibus exibat, atque in exercitum pedestrem euadere properabant, per sinum latè portus ubique totum tabule arma uirum, ac dilacerata passim corpora nauium, per summas undas uariè fluctuantia, ueluti ex ingenti naufragio & temestate disiecta conspiciebantur. Quippe quinquaginta Atheniensium triremes eo confectæ dissipatæ per fluctus ferrentur, Syracusiorum uero ginti ad summum: quarum sexdecim concursu attritæ perierant. Confecto pralio, Syracusæ quantascunq; potuere triremes in terram subduxere: simulq; ut ciuium, sociorumq; cadavera legerentur, cura summa adhibita, quos publicis honoribus, sepulcrisq; recondi placuit. At uerò Athenienses concursu ad tentoria confecto, multa cuncti orare, ut iam militibus miseris suæ quoq; salutè consulere ipsi, rationem habe-

habe
nes p
lassi
tem
reme
minu
anda
nihil
comp
sum p
ac pe
urbes
ment
ad pr
Cum
nocte
tatur
quâq;
itiner
à Syra
bus ca
corpo
tius ca
nus sp
tes mi
eis pra
ad ite
panda

habere uellent. Quo in conuentu Demosthe-
 nes primus ait, dissoluendum esse septum, dum
 lassitudo & fiducia simul per uictoriam recen-
 tem capta, ab ea custodia auerteret hostes, tri-
 remes confestim complendas, ac repente nihil
 minus quam talem expectantibus Syracusis
 audaciam classis à se profligata irrumpendū:
 nihil usquam fore impedimeto, quin facile uoti
 compotes euadant. Nicia consilium longè diuer-
 sum penitus fuit, relinquendas penitus naues,
 ac per mediterranea potius itinera in socias
 urbes confugiendū. Cui mox assensi omnes una
 mente quasdam ex nauibus incendio dant: tum
 ad profectiōnem sese quique properè comparant.
 Cum iam passim diulgatum ferretur, eos ea
 nocte discessuros, Hermocrates Syracusios hor-
 tatur, ut omnibus copijs noctu instructis excēat,
 quaque fugiturum hostem crederent, uias &
 itinera ubique omnia occupando insideāt. quo
 à Syracusis neglecto, cum magna pars uulneri-
 bus curandis insisteret, tum exercitus omnis
 corpora ex certamine lassā & defatigata po-
 tius curare studerent, ac quieti dare, nihilomi-
 nus ipse rem persequi cōsilio pergit: certos equi-
 tes mittit ad hostium stationem, qui nuntient
 eis premissas clam à Syracusis properè copias
 ad itinera passim, quò profecturi essent, occupa-
 panda, ad obsidendas uias, & exitus omnes.

Equitibus imperata sequutis, iam obscurante nocte, Athenienses eos à Leontinis clam ob amicitiam missos ad se, nuntiatum id ad cauendas insidias rati, haud mediocriter turbatis consilijs, à profectiione supersedere: quòd nisi ea fraude reuocati à fuga, retentiq; fuisset, tutò omnibus ubique abire, atq; euadere licuisset. Illucescente iam die, mittuntur à Syracusis in diuersa milites ad exitus uiarum & angustias, faucisque itinerum occupandas. At uerò duces Atheniensium distincto in duas partes exercitu, saucior, agrotosque & impedimenta in medium agmen disponunt: quòd ad pugnam integri idoneique uidebantur, partem ex ordine procedere, aliam ultimum subsequi iubent, atque eò ducto, ac instructa Catanam poscisci pergunt, illos Demosthene, reliquos Nicias ductante. Descendentibus illis, quinquaginta triremes relictæ Syracusis alligantes, intra urbem tra xerem: moxq; eductis inde uiri omnibus, ac repente armatis cum omni copiarum uiribus abeuntem persequi hostem properant: extremum tandem agmen asequuti, sine mora conferendo manus, atque è diuersis locis accensa pugna, ab itinere ad dimicandum reuocant. Triduo itaque miseros insectati, uarijs undique circumuenti necessitudinibus, ad decem & octo millia necarunt septem millia capti: in quibus ipsi duces Demosthenes & Nicias abducuntur, reliqui

turba
Athen
circum
compel
caus t
pari n
gressi
ab uiri
uentu
captiu
dam u
li prim
protula
mam
caudos
per off
tribue
thenien
basta
ra in u
na me
tum cu
cionem
mento
taque
ter ac
uincere
populo
que c

turba militibus in pradam data. Ita demum
 Athenienses undique obstructa salutis uia
 circumuenti, armis traditis, sese hosti dedere
 compelluntur. His rebus gestis, duo à Syra-
 culis trophæa extructa, spolijsq; ducum hostis
 pari numero in utroque præfixis, in urbem re-
 gressi sunt: ac tunc illico dijs sacra publicè
 ab uniuerso populo peracta. Postero die con-
 uentu aduocato, consultari cœptum, quid de
 captiuis esset constituendum: ubi Diocles qui-
 dam uir summa auctoritate, & inter popu-
 li principes clarissimus, huiusmodi sententiam
 protulit: Duces ipsos uirgis uerberibusque præ-
 mium maculatos, mox etiam cum probro ne-
 cessarios, reliquam captiuorum turbam tunc
 per officinas omnem ad lapides cadendos di-
 stribuendam. Post hæc sociorum nominis A-
 thenienses capita, nudatis corporibus, sub
 hasta uendenda, ipsis Atheniensibus ad ope-
 ra in uinculis prosequenda traditis, duas fari-
 nae mensuras in cibum dandas. Quod decre-
 tum cum recitatum esset, Hermocrates in con-
 cionem prodicens, intercedere, atque impedi-
 mento esse ne ieiiretur à plebe nitentur. Mul-
 tique proclamando asserere, uictoria clemens-
 ter ac humaniter uti scire, longè quam ipsum
 uincere satius esse. Tumultuante nihilominus
 populo, atque ipsi concionantis uarijs undi-
 que clamoribus obsistere, Nicolaus qui-
 dam

dam duobus præstantissimis liberis in periculis orbatu, in suggestum profertur, à domesticis propter membra iam etate laborantia sustentatus: quem ubi populus concionabundum conspexit, confestim pacato tumultu, arreclis in senem auribus, intenti adfuerunt, rati parentem ob cladis acceptæ iram contra captiuos, uelut in necis filiorum ultionem seuum aliquod atroxq; dicturum conuictum. Silentio passim facto, senior ille huiusmodi sermonis initium habuit.

ORATIO NICOLAI SYRACUSII PRO LIBERANDIS captiuis Atheniensium.

Earum calamitatum, quæ bello insigilant, uiri Syracusij, mihi in hac extrema uita degenti, haud minimam partem, quæ fortuna pugna inferre solet, illatam omnes confestim. Nam cum duos liberos iam etate, uiribusq; pollentes educaßem, mittere utrosque in periculum patriæ (uti par erat) nihil sum cunctatus. Nuntium demum allatum accepisse perisse ambos in acie necatos: ita quarenti per dolorem, magisq; in dies cognoscere cupienti, quid uita ipsa momenti in se gerat, quid uicendi finis efficere possit: illi profecto perbeatam perbeataq; nunc demum uita perfrui uidentur. Huius uerò spiritus ipsius, lucisq; quam in uita

hauri

haurio miserrimè iam pridem, tædet, pigetque,
 qui omnium longè calamitosissimam infelicis-
 simamque trahi mihi uitam conspicio. Illos
 nauque, quam demum necessitati natura fru-
 stra debuerant, anima pro patriæ salute in tem-
 pore effusa, quanquam præmatura, præclara
 tamen utique mors in æternam fama gloriam
 & immortalẽ piõrum societatem proculdu-
 bio transtulit. Ego uerò extremis confectus
 annis, omnium indigens, omni meorum patro-
 cinio destitutam senectam, solo uix spiritu re-
 tentam, duplici dolore confodior, cui dulcissi-
 ma simul proles erepta est, orbitas misero de-
 ploranda: tum aliena etati imbecilla, & memo-
 ris iam labantibus queritanda præsidia. Nam
 quanto generosius ac ferocius illi cecidere, tans-
 to dulciore, maiorẽue desiderio affectam utique
 mortalium reliquere memoriã: quare no-
 men Atheniense, mihi merito utique, mihi ini-
 micissimũ, atque extremo odio propter meorum
 pietatem execrabile esse debet: quippe quem ui-
 detis trementem membris, & toto procumbens
 tem corpore, non à liberis meis, uti æquum esset,
 quos illi ferro abstulere, sed à domesticis mi-
 serum alieno obsequio subleuari. Verum si con-
 spicirem, uiri Syracusũ, hoc ipso conuentu de
 solis Atheniensium demeritis statuendum esse,
 haud iniuria quidem tum ob tantam patriæ
 illatam calamitatem, tum priuatis meis mali

& doloribus in eos amarè atq; atrociter qua-
 tis possem uiribus inueherer. Caterùm quo-
 simul & de habenda infelicibus miseria-
 dia, & de communi bono, & honestate
 maximè consultatur: qua in re quale den-
 sint uniuersa orbis terrarum gentès iudic-
 de populi Syracusani modestia & prudentia
 factura, potissimum uideo uersari commo-
 boni, honestatisque primam omniam, sine
 penitus discrimine consultationem ducere.
 Populus quidem Atheniensis temeritate
 cordisq; suae dignum utique supplicium tal-
 uidetur à dijs immortalibus primùm, deinde
 nobis, quos nefaria iniuria laeserant. Num
 factò per se potens, atque paratum stat in-
 in eos ira, qui uiolato gentium iure, bellis
 stis diuina humanaque confundere omnia
 gunt, quae suamet ipsi opes & fastigia
 rum humanè ferre nesciunt, eorum plerumque
 audaciam uacordiamque inopinè calamitate
 bus, extremisque malis uel obruunt dij, uel
 cent. Cui nanque in mentem unquam uen-
 potuisset, Athenienses, qui ablati ex Delo
 cem millibus talentis, re tanta argenti ui-
 pletata, ducentis triremibus in Siciliam tra-
 cissent, exercitumque cum eis ad quadraginta
 & amplius millia pugnantium tam incredi-
 li clade, tam extremis demum calamitate
 circumueniri, delerit potuisse tam funde-

ut ex ta-
 ratu, n-
 fuerit;
 rui? Cur
 pertum
 canque
 conditio
 iuxta ho-
 pernicien-
 nestro fe-
 huic nos
 de fortu-
 talibus
 menum
 obsecro
 specimen
 estia na-
 tentem h-
 nsam eur-
 cisci alter
 oiectos
 pratione
 tibus
 taem re-
 muni obli-
 re uetur
 ditum sec-
 state uer-
 mum; et

ut ex tantis copijs, & tam potentissimo apparatu, non solum nauis ulla relicta non super- fuerit, uerum ne nuntius quidem classis euase- rit? Cum itaq; iam pulam multis exemplis com- pertum habeatis, uiri Syracusij, mortales quos- tanque superbie immanitas extra se, modumq; conditionis humane insolentes rapuerit, dijs iuxta hominibusque summè inuisos, ac ueluti perniciem quandam execrabiles haberi in hoc uestro felici successu quadratum perpetuumq; huic nostra urbi per secula opto, salutata blā- de fortuna uerebundi simul & propitiè gra- tulabundi. Videte ne quid insolens & inhu- manum per elationem commiseritis. Quæ nam obsecro pietas, quod seueritatis exemplū, quod specimen esse maiestatis prudentiæ ue, aut mo- destiæ ualet, prostratum atq; ad pedes procum- tentem hostem iugulare? Quæ deinde gloria, usum eundem nudum, uinculis constrictum ul- tisci alterius, ac scuire odijs pergere? Nam quis a fortuna ferocius, neglecta commi- satione in seclatur, quiue aduersus calamita- tibus & miserijs obrutos iram & crudeli- tatem retinet, hic utique suæ conditionis pri- miam oblitus, imbecillitati humane uim affer- re uidetur. Nemo enim unquam post cælum con- ditum seculo tanta sapientia, tantæque pote- state ueniri potuit, qui fortunam, uel qua de- mum est natura, percipere, uel illius uolubili

zatem sistere ualuerit: qua quidem suo pte ingenio calamitatibus, & humanarum rerum uti conspiceret licet, exagitatione, euerfionibus in dies uarijs grassata, tranquillitati secundis euentibus insidiatur: quos ipsamet nunquam rata fide, nūquam tuto, uel sine fraude profespuidetur. Ac ueluti sui ipsius muneris clemētia summa semper inuidia flagrans, ac pēnitentiā beneficij à se collati, mox in diuersum adlatū defauit: nec infestissima quicquam diu latam inconcussumq̃.

Hic mihi fortasse nonnulli dixerint: Vt primi sponte iniuriasq̃ intulere, nunc hostiū ciscendi nobis est manu parta potestas. Sed per Deos immortales, num satis superq̃ sumptu de ipso populo supplicium? Grauius etiam multo ipsa culpa, in captiuos quid atrocius animaduertere demum contenditis? Ipsi profecto se digna ultione periere: nam sese ipsos, arma quibus salutem tueri consueuerant, ultrò de re in manus nostras, fidei nostræ suas animasua quisq̃ corpora commendauere. Ea re cedentes (uti humanum est) sibi uictorum imper per clementiam conciliatum iri. Indignempe, per Deos immortales, atque atrocissimum, miseros illos, qui ad fidem nostram humanitatem, ueluti ad aras quasdam Deo confugerunt, spe nostræ benignitatis & clementia, & per crudelitatem & sauitiam

BI
dari. N
bili fla
uēstri
in uēstr
deposi
tia fact
arma c
ultima
sua spe
calami
subire:
maniq̃;
ceteris
derint,
armis c
tegere,
rerum
alli, &
uantes
licet, r
excuter
moribu
rint, (e
suetudi
eos amo
gesserin
longè in
ac clem
di uola

dari. Nam qui contra nos ira odioq; implacabili flagrando perrexere, in pugna casi uiribus uestris, omnes interiere: isti uero sese dedentes in uestram potestatem, gladijs simul cum ira depositis, supplices pro hostibus uestra clementia facti sunt. Qui enim in ipsa pugna hosti arma corpusq; dedunt, eos uiribus diffisos, eam ultimam salutis spem tentare constat: quod si sua spe delusi, contra rapiantur ad supplicia, calamitatem quidem cogentur illi in speratam subire: uerum qui id coegerint, auerso sane, immaniq; ingenio existimabuntur. Eos enim, qui cateris praesse, uereq; principes haberi contenderint, uiri Syracusy, in primis oportet non tam armis corpora sibi circum undiq; munita protegere, quam bonis artibus & clementia ad rerum fastigia subniti. Nam qui pauore coacti, & ui imperata faciunt, cuncta ad id obseruantes momenta, cum primum per occasionem licet, repente inuisi imperij iugum ceruicibus excutere properant. Si quos uero mansuetis moribus, & ingenio miti principes nacti fuerint, (ea est omnium animantium natura, mansuetudine magis quam ui gubernari) firmo in eos amore conciliati, non imperium modò quod gesserint, illis contingere ac confirmare, uerum longè in dies amplius reddere nituntur: perinde ac clementia & uirtute imperantium parendi uoluntatem, & studia mortalibus expri-

mere. Quid enim aliud magis Medorum & leuit imperium, quàm crudelitas & superbis principum, patientiam subditorum tandem demolita? Nam deficientibus primùm Persarum populis, maxima reliquarum gentium multitudo desciiuit. Quo nanque modo Cypri priuato quodam loco proditus, priuatus & in initio, post ad regium euectus culmen, uniuersam Asia gentibus imperauit? eò nanque flagitiosa sola cum benignitas & clementia moderandi prouexit. Cræsum nanq; regem à se captum, quanquam sibi inimicissimus hostis esset, nulla molestia ui affecit: uerùm multis ornamentum beneficijs reddidit: atque eisdem moribus & artibus erga ceteros reges & populos uisus cunctis aequè dilectus charusque habebatur. Diuulgata igitur & collaudata passim eum per omnia loca mansuetudine & clementia, omnes Asia populi certatim studijs & officio, reges antè capere sibi, quique & conciliare societatem contendebant. Verùm quid ego que procul olim locis & temporibus gesta remotissimè, propè iam à memoria absoluerem commemorare perrexerim? In urbe nostras haud multo post hanc tempestatem, Gelus priuata familia progenitus, totius principis Siciliae creatus est, cunctis circum undique populis ac urbibus in dititione sua sponte con-

dentis
se cum
mentis
oppre
ex eo
iusmo
accepe
dam e
stroru
& in
pergan
namus
explic
sari uo
inuidi
ocasio
sa dice
tissimis
nanque
bus ha
steant
commu
fortuna
Qua q
cloria
ipsi ten
das res
ferre, id

identibus. Inuitabat enim atque alliciebat ad se cunctos mortales eius uiri comitas & clementia, quam in calamitatibus & miserijs oppressorum maximè ostendebat. Cum itaque ex eo tempore Sicilia principatum nostræ huiusmodi humanissimis artibus urbi paratum acceperimus, uiri Syracusij, summa ope cauendum est, ne laudes & gloriam maiorum nostrorum uirtutibus partam, nos per sauitiam & inhumanitatem polluere atque obscurare pergamus: neque illos nobis imitandos proponamus, quibus more ferarum, truci atque inexplicabili furore per alienas misérias grassari uoluptas existit: neque præbenda usquam inuidiæ, atque his, qui nostræ odio habent, occasio deprauandæ uictoriæ, ut aliqua causa dicere ualeant, nobis indignis atque ingratis immerito fauisse fortunam. Dulce nanque & exoptabile uidetur, in aduersis rebus habere qui nostras communi dolore defleant misérias: rursusque in secundis, qui communicata letitia Dijs nobiscum unâ, fortuna'que gratias agendo congratulentur. Quæ quondam armis præclara facinora uictoria'que parantur, plerunque fortuna, uel ipsi tempori solent adiudicari. Verùm secundas res modeste temperantur, humanè perferre, id certum propriumque uirtutis existit

do.

documentum, in animis fortunatorum sita. Quare ne obscura inuidere patriæ uelitis, hoc nomen per uniuersas orbis terrarum partes laudibus clarissimis, & æterna fama celebrandum, Athenienses non modò armis, uerùm & ipsa humanitate, & clementia, à Syracusis soperatos. Iactabant nanq; illi, & gloriabantur, se benignitate & mansuetudine longè mortales ceteros antecire: cum tamen uestram ipsiædem in se clementiam uenerari ac prædicari gentibus uniuersis cogentur: & qui primi sacellum, aramq; misericordiæ extruxisse dicuntur, hanc ipsam in urbe Syracusiarum, & pulcherrimam consitebantur, & sanctissimam inuenisse, expertosque ab alienigenis esse eius religionis auxilium celeberrimum. Quibus uestris beneficijis palam cunctis passim populis constare oportebit, illos meritò sua culpa, suisque demeritis corruisse. Nobis uerò indigna passio, æquo iure fortunã fuisse propitiam: quum iam palam mortalibus constabit, præter ius omnes illos uitæ nostræ insidiatos: tumq; bellum tentasse genti illi, quæ neque in sauisimos hostes crudelis atque inclemens esse ualuerit: à nobis uerò superatum populum illum, quem temeraria ambitio ad eos insectandos, & per insidia laceßendos adduxit, quorum misericordia insensissimis etiam inimicis ignoscere consueuit.

Ita fa
reliqu
dam
& ip
primi
quibus
gia re
cusq; a
officiu
scendo
tam m
beneu
tam, in
in adu
li. Ea n
rum, q
hostiu
merum
persequ
grare p
bio res
perant.
incon
tum pa
rum re
rumq;
nunqua
potenti

Ita factum Atheniensium non modò uarijs per
 reliquas gentes criminibus feretur, penitusque
 damnatum uidebitur ceteris populis: uerum
 & ipsi sponte semetipsum accusabunt, suaque
 primi cepta detestabuntur, quum cognoscent,
 quibus tandem uiris infensi esse cœpissent. Egre
 gia res est, & propè honestissima, uiri Syra-
 cusi, amicitia sibi & beneuolentiæ, prima per
 officium inuita, primaq; iura occupare: & igno-
 scendo calamitosis, iras conceptas extinguere,
 tum miserendo submouere discordiam. Nam
 beneuolentiam inter inimicos oportet inuola-
 tam, immortalemq; seruari: odia uerò irasque
 in aduersarios, quam celerrimè fieri potest, tol-
 li. Ea nanque ratione sociorum semper, & eo-
 rum, qui te incolumem optent, auferre: sed
 hostium contra necessariò, inimicorumq; nu-
 merum tibi decretere uidebis. Qui perpetuis
 persequi inimicitias odijs, & implacata fla-
 grare perrexerint iracundia, horum proculdus
 bio res in magnis ad occasum & ruinam pro-
 perant. Pronopotibus eosdem suis, iniucundum,
 inconstans, infestum, ac nulla prorsus parte tu-
 tum patrimonium parare constat: quippe quo-
 rum res omnes fortuna simul insidijs, inimico-
 rumq; odio semper obnoxia relinquatur. Non
 nunquam enim id obtigisse conspeximus, ut qui
 potentia præstarent, quique quondam hostes
 suos

suos longè uiribus opibusque uicissent, momento temporis eo fastigio deturbatos, in deteriore ruere his longè conditionem, qui tamen olim fastu insolentiaq; fortuna consueuerant alios proterere. Cui rei bellum utiq; uerperrimè à nobis deuictum, palàm attestari uideatur. Nam qui ad nos obsidendos accesserant, initio multis copijs, ingenti opum ui & excellentia potentia, hanc urbem uallo circum undique obstructam uiolabundi coërcebant: post, fortunæ mutata uicissitudine, captiui intra hæc mœnia omnes, uti conspiciatis, uinculis quoque constructi, pauore miserabili teneantur. Tutissimum itaque, nec minima laude dignum uidetur, alienis instrui pro tempore calamitatibus, externaq; exemplo miseria assuetore uirtuti, probisq; moribus, atq; animum uacuum ira, clemētia, atq; misericordia in primo comparatum habere: & quum aliquid cuiusq; mortaliū (ueluti res humanæ saepe ferre solent) aduersi acciderit, nō iam uelut feris bellis esse duos, sed generi suo male affecto mitescentibus ignoscere, et afflictis pro humanitate cōmiserescere mortalibus oportet. Innumeris nāq; fortunæ casibus, & inopinatis euentis fortunas, corporum denique ipsam omnem quisq; abnoxiatrahimus: nil etatis nobis, nil momenti in rore, periculo, insidijs uacat. Hinc cum

sed

seditiones
bit, b
rerum
nius h
fiant
dæ, pe
riculum
intra se
perrexe
diam u
& ama
deinceps
gem stat
dere uia
litatem
clement
dra im
cipiant
& inst
in ipsa s
nia cun
passim o
se se ded
sericordi
xit dam
ricordia
dentia, p
& uenu

seditiones terrent, illinc latrocinia, prada-
 tiones infestant: aliunde semper aliud incum-
 bit, bella, casus, euenta, incursus: ipsa demum
 rerum omnium mutabilitas, incompertis pe-
 nitus homini cuncta modis, momentisque insi-
 fidiantur: in quibus euitare incumbens assi-
 duè, per occultas uias, & incertos exitus, pe-
 riculum difficillimum est admodum illi, qui
 intra societatem, cætusque hominum degere
 perrexit. Quapropter si deuictis misericor-
 diam ueniãque negauerimus, diuam utique
 & amarã contra nostrãmet ipsius salutem
 deinceps in posterum sempiternis seculis le-
 gem statuemus. Neque enim fieri posse, uel de-
 bere uidetur, ut qui inexorabili sauitia crude-
 litatem in alios exercuerint, ab alijs unquam
 clementiam facilitatẽque expectent: ut qui
 dira immaniter intulerint initia, latãue re-
 cipiant, & ex antiquis Græcorum moribus,
 & institutis, qui tantos interfecissent uiros,
 in ipsa spiritus exhalatione inclamari commu-
 nia cunctis legitima. Quis nanque Græcorum
 passim omnium dabitur, qui eos unquam, qui
 sese dedidissent, qui que ad uictorum fidem, mi-
 sericordiãque confugissent, indeprecabili duo-
 xit damnãdos supplicio? aut cui demum mise-
 ricordia crudelitate deterior, temeritas pru-
 dentia, procacitasque & contumelia, modestia
 & uenustate, priorum quæ admissa fuit, omni-
 bus

bus id mortalibus naturâ tributum uidetur
 ut his, quos contra se insensos uenire per
 uiderint, contentè resistant: uictis uerò ac
 stratis parcendo cedant: illorum uidelicet, u
 par est, retundere certantes audaciam: horum
 miserijs & calamitati, molito iam ira imper
 ultrò commiserescentes percellitur intus utiq;
 sponte, ueluti ipsi afflictè ingemiscendos, ut
 communis natura mortalium, nec iam u
 rius persistere, fauireq; alijs ualet animus
 ster, quum illos uidet, qui nuperrimè pariti
 ditione contra hostes steterant, mox remota
 ta, deiectos ac supplices extrema spe fide
 stis spectare, corpore ad subeundum quicqu
 uictori libuerit parato. Vincuntur, uti
 mitium uirorum semper animi in primu
 cunque misericordia, quodam mutuo cond
 nis cõmunis intus affectu perculsi. In bello
 ponnensiaco Athenienses magnum Lacedæ
 niorum numerum in insula Sphacleria
 clusos, olim cepere, quos omnes post uti
 captiuos Spartanis incolumes restituerunt. La
 demonij uicissim, captis tũ plerisq; ex Athen
 sib⁹ socijsq; pari clemẽtia usi redimẽdi capti
 hosti potestatem facere pro re medijs fidius, a
 belli ipsius gloria factum ab utrisque. Gra
 enim eousque quo uictoria potiantur, ten
 inimicitias decet: & eò pœnas exposcere,

nec don
 redeger
 & ad
 lutum
 xerit, in
 tius im
 afferre
 iẽ fauic
 teram
 ne nimi
 fortuna
 maiores
 olim bo
 gnea p
 Quòd e
 sumpti
 monum
 citias in
 dia, ad
 rum re
 contem
 poris cor
 mentum
 te peric
 etiam a
 supplici
 unquam
 dabitur
 manita

nec domitum debellando hostem in potestatem redegerint: qui cum iam uiribus prostratum, & ad fidem misericordiamque uictoris prouolutum ulterius exagitare & distorquere periret, immanis ille haud hostem ulcisci, sed potius imbecillitati humanae infensus esse, & uim afferre conatur mortalitati. Cui tam obstinate saeuenti, fortasse quis haud intempestiue ueterum sapientum dicta proposuerit: Vir, caue ne nimium fidas: Cognosce te ipsum: Considera fortunam omnium dominam. Cuius rei gratia maiores parentesue totius Graeciae, in uictoris olim bello partis, curauerunt, ne lapidea, sed lignea potius utcunque trophaea erigerentur? Quod eo uidelicet, ut his breui tempore consumptis, quam celerrime auferrentur e medio monumenta discordiae. Postremo si qui inimicitias implacabili prosequi uolueritis iracundia, aduertite simul quaeso, quid sit humanarum rerum inconstantiam imbecillitatemque contemnuere: per sepe nanque uel minima temporis concussio, uel quodcunque fortuna mutamentum fastuosos & insolenter agentes repente periclitatos proculcant. Quod si expediat etiam ad gloriam, neglectis bellorum damnis, supplicibus hostibus non inferre malum, quamquam quaeso alia honestior, ac magis idonea dabitur, quam praesens occasio clementiae et humanitatis in uictos ostendere? Qui tanti ad ami-

citiam conciliandam momenti exauctupati? Ne
 existimaueritis populum Atheniensem ob cladem
 in Sicilia acceptam funditus uiribus exhau-
 stum contabuisse. quippe cuius imperio ditu-
 nique pareant omnes ferme Græcia insulae: tum
 non Europa modò, sed totius Asiae maritima
 subiecta tenentur. Superioribus nempe, nec du-
 temporibus apud Aegyptum quum trecenta
 naues uiris plenas amississent, tum maximè ro-
 gem ipsum, qui haud dubie uicisse uidebatur,
 ad iungenda secum per ignominiosam etiam
 conditionem fœdera compulere. Rursus erat
 quondam eorum urbe à rege Xerxe, haud mu-
 to post id patratum, eum quoque superarant,
 tantis opibus potentissimum, moxque sibi uo-
 dicarunt Græciae totius principatum. Ipsa enim
 eius urbis potentia, in maximis calamitatibus,
 quò magis urgeri ac premi se uidet, eò uiolentius
 ac ferocius exurgit, atque prorumpit in aduer-
 sos, nec ulla ui cogi posse uidetur ad sese abij-
 ciendum, uel diffidendum, & humile quicquam
 aggrediendū. Præstat igitur, in primisque bon-
 nestum est, pro acerbitate & iritamenti con-
 cepti iam odij & inimicitia, nobis ut eorum so-
 cietatem potius per clementiam conciliare pro-
 peremus, parcendo captiuis. Nam si miseris uo-
 cauerimus, nihil prorsus nisi animo furenti mo-
 rem fœdissimè gesserimus, explentes frustra
 iracundia libidinem, sine ullo prorsus usu tam
 tetrum

ttrun
 reddi
 crym
 parab
 mex p
 mites
 factur
 modè
 per ori
 cusij p
 atcunq
 cam, u
 cior qu
 bas, qu
 Siquid
 tandi
 ram h
 ris im
 bile ui
 quaso,
 pergan
 errasse
 dignun
 nostra
 Athen
 damna
 tra ius
 tempta
 ueluti

tetrum facinus molientem. Si incolames nostra
 reddiderimus clementia, mox aderunt cum la-
 crynis immensa turba eorum, quos tam incom-
 parabili donata salutis beneficio affecerimus,
 inexplebili voto dextras tam propitias tamque
 mites amplexabuntur: reliquæ ubique gentes
 factum probabunt, virtusque hoc modo nostra,
 modestiæque in cælum extolletur. Celebrabitur
 per orbem terrarum mite ac tractabile Syra-
 cusi populi præ cæteris ingenium. Hæc profecto
 atcunque res ipsa fatetur, sunt ipsa, ut ita di-
 tam, veritate certiora: ita res habet. Nec infir-
 cior quidem fuisse inter varias Græcorum tur-
 bas, qui captiuos olim iugularint. Quid igitur?
 Siquidem illis ea laudi res attributa, nobis imi-
 tandi quoque erunt illi qui laudis & gloriæ cus-
 ram habuere: sin ipsi illi à nobis primi facino-
 ris immanitate uituperantur, idque execra-
 bile uisum fuit tam fide patrati. Ne per deos,
 queso, de nobis ipsis eadem criminum præbere
 pergamus illis documenta, quos aperte constat
 errasse grauissimè: quousque quidem nihil in-
 dignum patientur à nobis hi, qui salutem suam
 nostra fidei commendauere. Palàm populus
 Atheniensis à cunctis gentibus merita culpa
 damnabitur. Vbi uerò auditum fuerit, con-
 tra ius gentium in captiuos à Syracusis con-
 tempta fide sauitum esse, mox in nosmetipsos
 ueluti patrati sceleris auctores, undique ui-
 ff 2 tuperium

tuperium culpaq; omnis transferetur. Etenim sicubi quicquam pensi habendū, si qua Atheniensium intercedere merita possunt, est inter cetera profectō tam præstantissimæ ciuitatis reuerenda maiestas, cuius gratia ciues suos eorum participes beneficiorum reddere conuenit, qua mortalium societas inter se solet sanctissima pietate communicare. Hi nanque sunt homines illi, à quibus primis Græciæ quondam populi deposita uictus prisce feritate, cibos humanos accepere, quos sibi seorsum priuatæque gratia à dijs tributos, nihilominus absque ulla prorsus inuidia opportunè utiq; communi usum cunctis exhibuere. Ab his ipsis leges inuenta, quibus cōmunis uita ex agrestibus & uiolentis moribus, in æquatam & tractabilem redacta est societas. Hi primi omnium confugientibus ad fidem suam, miseros mortales tutati, supplicum cum leges ediderunt, & exemplo suo per res quas ubique gentes, ut seruaarentur, adduxerunt, quarum quum principes & auctores extiterint, earum nunc præsidio destituti, res nempe supra modum indigna, & insolens, atque hæc ad uos omneis dicta. Ceterum quosdam quoque priuatim, quos obnoxios humanitati conspicio, suæ professionis & officij commonefaciam. Vos omnes appello, uiri dignissimi, quibus scilicet existit eloquentiæ & eruditionis aliqua ciuitate parta facultas, uos, inquam, eorum mi-

serico

Serico
patet
ind
que,
sterij
stiat
narum
estis
tes: q
præst
uete r
spitib
quo a
comm
ciuita
sed an
extan
officia
& di
ptiuor
miseri
ex foc
pere:
& fr
dicari
quend
Quid
Syrac

misericordia moueat, quorum patria cunctis
 patet mortalibus, ueluti communis quadam
 institutionis & eruditionis officina. Vos quo-
 que, quibus Deum castissimis & arcanis my-
 sterijs cura fuit, horum insinuatōres, inue-
 stigatoresque saluti restituta, quiq; iam bo-
 narum artium, humanitatisque participes
 estis facti, tanta beneficentiae gratias habentes:
 quique mox participaturi, eisdem bonis
 praestatis, haud abijcientes proprias spes, fa-
 uete miserimis. Nam quis, obsecro, locus ho-
 spitibus alienigenis relinquetur alius usquam,
 quo ad disciplinas capiendas liberius atque
 commodius possit accedi, sublata Atheniesium
 ciuitate? Leue quidem in delicto demeritum,
 sed ampla admodum, & pleraque eorundem
 extant ad beneuolentiam edita munera &
 officia: tum quoque praeter urbis reuerentiam
 & dignitatem, priuatim si quis rationem ca-
 ptiuorum scrutari perrexerit, haud iniuste
 misericordia dignos inueniet. Nam si fuerint
 ex focijs, imperantium iussu coacti arma ca-
 pere: quod siquidem in eos, qui per insidias
 & fraudes iniurias sponte inferunt, iuste uen-
 dicari licet. At inuitis certe, uique ad delin-
 quendum coactis, aequum erit utique ignoscere.
 Quid de Nicia dicam, qui causa in initio pro
 Syracusis in senatu suscepta, solus de exercitu

in Siciliam traiciedo, repugnauit quoad licuit,
 ac semper peregrinantium in eas partes Syra-
 cusiiorum summam curam geecebat, hospitiique
 deuincere sibi propè omnes pergebat. Quam
 igitur absurdum, quàm ue tetrum eſet, Niſien
 ipſum, qui rem noſtram Athenis tutatus eſt,
 pro meritis & gratia ſupplicio afficere? quàm
 ue deinde extrema feritatis, ſi pro ſua in nos
 beneuolentia, clementiam in ſe noſtram non
 conſequutus, ſauitiam experiri cogetur?
 Tum propter munus publicum, quod nullam
 nos ira, ſed uel uiro iuſſu populi urgente, reco-
 ſare non licuit, nam trahetur ad pœnas? Ipſi
 uerò huius contra nos belli concitatori Alcibi-
 di ſimul & noſtram & Athenienſium ultio-
 nem effugiſſe, ac ſcelere impunito, uerſari inter
 munera mortalium licebit? Hunc nos, quem
 conſtat longe Athenienſium omnium humaniſ-
 ſimum haberi, ne communi quidem dignabo-
 bimur miſericordia? Quapropter me, nem-
 pe uita noſtra inconstantiam, mutabilitate
 temque conſiderando, piget, pudetque afflicto-
 rum fortuna. Nam qui paulò antè inter clariſ-
 ſimos Gracia principes uenerabatur, & ob ſin-
 gularem uita integritatem laudibus ubique
 celebratus, ſumma rerum omnium felicitate
 per totam circunſpectus urbem ferebatur gen-
 tricem, nunc in arſta uincula illiberaliter con-
 ſtrictus

ſtrictu
 tatis,
 quatu
 tare u
 tuam,
 huma
 & ſa
 ne, &
 ſeuire
 bita a
 illis co
 cordia
 con in
 mox i
 loqui

O

A
 tam b
 potuiſ
 ueſtra
 re. Na
 rum c

strictus, sordida ueste, deformi aspectu captiuitatis, calamitates ultimas cogitur experiri: tanquam fortuna in eius uiri uita uim suam ostentare uoluerit, cuius insolentem nimirum licentiam, ludicramque petulantiam decet nos pro humanitatis modo coercere, neque crudelitate & sauitia barbarica in uiros cognato sanguine, & ex eadem nobiscum stirpe progenitos desequi. Nicolaus hac oratione ad populum habita ad Syracusis discessit: auditamque cum illis concionem recitasset, omnes ferè ad misericordiam adduxit auditores. At Gylippus Lacon implacabilis in Athenienses odio flagrans, mox in concionem conscendit, ibique his uerbis loqui cepit.

ORATIO GYLIPPI

LACONIS PRO NE-
CANDIS CAPTI-
uis Atheniensibus.

Admiror supra modum, uiri Syracusis, quum uos conspicio uerbis quibusdam tam breui in eorum mutare ac uerti sententiam potuisse, quorum facta, uiolentaq; manus rem uestram multis cladibus afflictam, penè obrueret. Nam si demum uobis in animo certum est, eorum comprobare audaciam, qui ad euertendam

patriam & mœnia uestra subruenda dextis armatis, atque infensis animis accessere, quoniam iam ulterius frustra contendendum? Quid optet eos ad ultionem sui concitare? qui nullum se accepisse sponte, etiam in extremis prope molis, offensam fatentur? Date mihi ueniam, quæso, per Deos immortales, uiri Syracusii, qui uerbis per ueritatem erumpentibus, sententiam meam explico. Spartanus nanque sum, atque utor Spartano sermone. Nam si principio quis inspicere studuerit quoniam modi Nicolaus habendam suadet Atheniensium misericordiam, à quibus orbata prole senectus euacua ac miserabilis facta est, ipse miser in conuentu, ueste lugubri, multum lacrymis orbitatem deporatur: tum non modò sentire, sed & suadere conatur, eorum miserendum esse, qui proprios liberos crudelissimè ingularunt. Quæ nam hæc in se suosque immanis pietas? quæ ferita inaudita? quod demum hoc dira stoliditas deliramentum? Nihil iam amplius utique mente constat: neque audiendus, qui nece obliteratorum atrocissimos suæ prolis carnifices saluare esse iubet. Enim uero assentiendum censerem, si soli sibi tanta clades incubuisset, soli que uideendum conspicerem: uerùm quantos uos uideo in hoc conuentu, cuius sanè miseret, afflictis sedere, quibus lugenturnatorum manes in pupa interemptorum? Ad quod uerbum cum ma-

gnus se
brionis
gnosce
aeros la
ciant, q
pratero
cognato
cade su
maior
spectas,
gladij
lanquen
omnes u
mis ac
nempe
exerat
olim, qu
Quoniam
nas pote
stra sal
obliuise
uestro i
tuenda
runt, ma
ces huius
ter nos
stro mar
Hæc ne

gnus sedentium numerus gemitibus & lugubribus suspirijs infremuisset, subiecit ille: *Angosco iam, inquit, per has tandem querelas, aëros laforum dolores. Hi mihi gemitus patefaciunt, quibus hæc est inflicta calamitas. Quanti præterea inexpletis lamentis, alij fratres, alij cognatos, aut amicos nequicquam desideratis cade sublato. Huic quoque uerbo cum multò maior turba ingemisset, tum Gylippus: Conspectas, inquit, Nicolae, quantam Atheniensium gladij multitudinem in hoc cætu cruentarint, languentemque ac miseram reddiderint? hos omnes utique nihil à se tale demeritos, clarissimis ac iunctissimis corporibus priuauere, quibus nempe tanto nomen Atheniense odio haberi, execrationique debet, quanta suos quisque olim, quos amiseret, charitate amplectebantur. Quoniam pacto non esse tetrum ac dirum facinus potest (uiri Syracusij) sanguinem pro nostra salute fustum tam nihil pendere, tamque obliuisci misericordiae nosmet domesticæ, generi uero illata, ut eorum qui sponte pro hac urbe tuenda sese gladijs hostium obijciendo occubuerunt, manes multos errare patiamur? Carnifices huius miserae plebis in media hac mœnia inter nos uersari incolumes? Rorantes cruore nostro manus impunè liberæ cõspicere possumus? Hæc no pietatis munera? has gratias nostris de-*

fensoribus referamus? Illi fortissimè pro suis
 uibus, pro communi huius urbis libertate di-
 cando uitam effudere? nos ultrò suis interfeci-
 ribus salutem tuebimur? Quàm disparia, &
 immortales, quàm inimicissimis, ingratis-
 hac propria sunt, uel stupentibus simillima,
 pluris uitam seuissimi hostis, quàm piam
 tis nostræ memoriæ facere studeamus! Quis
 nam est istud aliud, quàm utrunq; probare,
 eadem nostrorum ciuium iure inultam re-
 debere, & hostis salutem meritò inuolante
 esse oportere, ut haustos iugulis nostris
 crudelitati Atheniensi debuisse fateamur? Ha-
 de nobis meruistis manes fortissimi? ubi ubi
 gentium? quò cessit conditio uictorum? quæ
 memoria cuiq; sui? Victoriæ cladi nostræ
 socordiam condonabimus? Ornare decreu-
 publicis titulis eorum, qui cecidere, sepul-
 quæ nam obsecro maiora ornamenta adhiberi
 quibus potioribus uictimis unquam parentis
 poteritis, quàm carnifices suos sibi ad man-
 huc inultos inferias mittere? nisi iam forte
 per Iouem eos, quod utique uereri incipio,
 extrema insania adducti, ultrò in ciuitate
 transcribere, trophæaque animata & uiuentis
 necatis uestris constituere malueritis. Sed
 stis nomine mutato, supplices appellantes
 Unde sibi, quæso, hanc humanitatis app-

tionem
 cipio de
 calami
 si qui,
 arsitate
 runt coh
 nos istor
 miserabi
 la usqua
 fortuna
 lum qui
 vacuissis
 gentes pr
 iucunda
 nostram
 fectò per
 si & in
 eius labo
 postremo
 tantes &
 sent, in
 ptari cra
 fraudati
 cordia, &
 mitigare
 nostru co
 terum si
 tam ing
 imperau

tionem promeriti probantur? Nam qui principio de his rebus leges & instituta tulere, calamitosi habendam misericordiam: contra si qui, quos ledere per iniquitatem & peruersitatem perrexissent, eos supplicio statuerant cohibendos. Quo demum in ordine captiuos istos distribuemus? an inter calamitate miserabiles? Quae nam, malum, eos prius nulla usquam, nempe à uobis iniuria lacepsitos fortuna? qua necessitas demum coëgit, bellum quiescentibus intra fines suos inferre Syracusis? Quisnam compulit pace, quam omnes gentes probant, cunctisque mortales latam & iacundam optare uidentur, contempta, ad nostram urbem eruendam accurrere? Ita profecto perhumanum tutumque consilium, bellum uis & iniuria plenum suscipientes, nihilque eius laboris, nil periculi pratermittentes, cuncta postremò post cepto assequendo indefessis aduentus & obstinatis animis. Siquidem uicissent, inexorabili plebem hanc miseram excepturi crudelitate: nunc secus ac sperauissent fraudati uoto, ac rebus omnibus lapsi, misericordia, & humano supplicum nomine, culpam mitigare suam, intentumque olim à se iugulis nostris contendunt deprecari supplicium. Ceterum si palam redarguantur, quod per instam ingenij nequitiam, avaritia & libidine imperandi suadente, prater spem in has merita

tò præcipitarint calamitates, iam desinant
 cusare fortunam: neque implorato frustra
 plicum nomine, culpam propriam pergant
 fensare. Hoc namq; uiris illis licet, ac permi-
 titur, qui integro consilio, & innocenti
 fortunæ coguntur inclementiam experiri.
 rùm hi uitam omnem prauis consilijs, inu-
 tia, iniquitate, iniurijsq; plenam trahentes,
 mana diuinaq; iura uiolâdo, nullum iam
 sibi misericordiæ locû, nullum prorsus refu-
 ueniæ reliquere. Quid enim turpius dabitur
 quod non ab his inueniatur excogitatum? quæ
 tam tetrum, tamq; intolerabile, quod nullo
 exequuti? cupiditatis & auaritiæ id maxime
 proprium habetur, nunquam bonis fortunæ
 suis expleri, satiariue potuisse: semper aliis
 rebus sitibundi, uulturis rapacis more auidæ
 pina insidiari: quæ procul absunt, nihilq; aliud
 pertinent, arte, dolo, fraude, omni denique uoluntate,
 aggredi incautos, sibi cuncta uocare uolunt.
 le. Hæc omnia ab his gesta conspeximus. Nos
 cum opibus potentiaq; super omnes Græci-
 pulos res eorum pollens potensq; uigeret, ser-
 dam fortunam ueluti onus quoddam sibi
 ue admodum haud sustinere ualentes, Siciliam
 tam uasto maris pelago repositam sibi
 pare, eiusq; incolis omnibus in prædam
 seruitutem adductis, fundum proprium factum
 sunt adorti. Graue, atque admodum ab ap-
 tate rem-
 causa, l-
 amicis. F-
 periorib-
 reconcili-
 tele quia
 dibile uic-
 gnare cor-
 modum
 riam, de
 præoccup-
 hoc ab h-
 prius qua
 inter se se
 luxantios
 ducere,
 fligales s-
 intra hor-
 terit, fra-
 lentiam
 consilia, n-
 demum, c-
 diam mo-
 haud ob-
 Mitylena
 cum eos
 iuria sus-
 tem uena
 ante id b-

tate remotum est, nulla accepta iniuria, nulla causa, bellum inferre pergere alienigenis & amicis. Et hoc ipsum commiserunt. Cum enim superioribus seculis uiderentur uobis amicitia reconciliati, repente mutato consilio, uestrum tale quid expectante nemine, quod sanè incredibile uidebatur, tantis copijs Syracusas oppugnare conati sunt. Superbum præterea, supraquodmodum insolentissimum uidetur, & temerarium, de hostis supplicio ante uictoriam, ueluti præoccupata belli uictoria, decernere. Neque hoc ab his delictum est prætermisum. Nam priusquam traiecissent in Siciliam, communi inter se sententia decreuerunt, Syracusios & Selinuntios in prædam & seruitutem datos abducere, reliquas urbes imposito stipendio, uel ligales sibi facere. Cum itaque ferocissimam intra horum peccus auaritiam exæstuarè constitit, fraudelenta insidijsq; plena ingenia, insolentiam intolerabilem, crudelia & cruenta consilia, nocentissimam deniq; uitam: quæ nam demum, cum in manus uenit eorum, misericordiam mouere quempiam debet? quandoquidem haud obscurum sit, qua sint ab Atheniensibus Mitylenæi quondam habiti clementia. Nam cum eos superasset bello, nulla alia illata iniuria suscepta, nisi quod sese solum in libertatem uendicare statuisent, decreto iam inter se ante id bellum populi excidio, cunctos intra urbem captos

captos iugularunt: dirum utiq; crudele ac barbaricum facinus. Atque hæc in Græcos commissæ, in socijs, in eos a quibus plerunq; beneficijs & opera fuerint res eorum adiutæ. Nec profecto indignum, neque agrè ferendum, si quæ cateris olim intulere, nunc eadem ipsi supplicia experiantur. Iustū nanq; est, ut quam quis in alios tulerit, eandem æquo animo ipse patiat. Quid dicam de Melijs, cuius urbis ab ipso per vim captæ, pubertatem (dictū miserabile) omnem immaniter pecudum iu morem iugularum, necarunt? Scionæos subinde, qui Melijs cognato sanguine iungebantur, eandem coegerunt experiri fortunam. Ita duos populos ab Attica crudelitate raptos, atque in eadem funditus occisos: adeò, ut ne reliqui sint miseris, qui cadauera iugulatorum passim solo iacentia sepelirent. Qui Scythæ, quæ barbaries, quæ demum feritas hæc commisisset? Quis uerò qui sibi humanitatem uendicare contempsit populus, duobus sæuissimis decretis, duas uelut tales à stirpe necauit. Iam operæ pretium est disserere, & spectare, quidnam in urbe Syracusiorum moliri parabant. Agro depulato mœnia in obsidionem occluserant: uti rebus ad vim inferendam instructi armati serant, ita si obtinuissent, deliberata iam decretum uastatione, & carnificio, nihil crudelitatis speciem pratermissuros. Nec

bium nec
 res tam
 immani
 bus cum
 taturi fu
 illi igno
 ta, quoru
 se miserie
 demum e
 forsitan in
 nias & p
 minus si
 cade priu
 ducere?
 plorare at
 sine, sacra
 drupuerin
 niensis m
 cibiadis c
 runque fr
 sultores ip
 ditorum u
 gloriam d
 probat ser
 sentiendo
 sentiat,
 nuat. Nec
 tu uolunt
 quem opti
 bi

bium nempe, quin qui domesticos & familia-
 res tam truculenta immanitate discerpissent,
 immanius aliquod & horribilius in eos, qui-
 bus cum nihil habuissent commercij, commen-
 taturi fuerint. Nulla superest igitur usquam
 vitæ ignoscendi, ueniamque deprecande ratio serua-
 ta, quorum saeva consilia & cruenta manus à
 se misericordiâ ipsam procul abegere. Quoniam
 demum eos confugere posse putamus? ad deos
 forsitan immortales? quorum patrias ceremo-
 nias & pia sacra euertere studuerunt. Ad ho-
 minum fidem? quos in prædam & seruitutem,
 cede prius & sanguine saturati, parant ab-
 ducere? Cererisne & Proserpina numina im-
 plorare audebunt? cum earum mysteria impij-
 sime, sacrâque illius insulam depopulationibus
 diriperint? Ita res nempe est. Sed non Athe-
 nensis multitudinis hæc culpa, sed potius Al-
 cibiadis culpa bellum suadentis. Verùm ple-
 runque fieri comperimus in multitudine, con-
 sultores ipsos coniecta prius & explorata au-
 ditorum uoluntate, sententias eò cunctas ad
 gloriam dirigere. Nam qui concionantis com-
 probat sermonem, quicquid intentius dicenti as-
 sentiendo assistit, hic proculdubio quid ipse
 sentiat, quidue potissimum exoptet, insi-
 nuat. Nec enim in perorantis existit arbitra-
 tu uoluntas multitudinis, sed populus ipse si-
 quem optima semper consulta trahunt, pro
 more

more suo oratores aſuefacit ad conſilia ſemper optima diſſerenda. Quòd ſi uiris nequiffimus (quod minimè conuenit) ueniam dedimus, ubi in conſultores errati culpam uenerint, ſcleratis utique quibuſcunq; idonea & promptam deſenſionem parabimus. De ſtremò, cui non uidetur omnium aperte iniquiſſimum, bene geſtarum rerum, beneficiorumque, non oratoribus & conſultoribus, ſed populo gratias haberi à bene affectis: inuictorum uerò & offenſa crimen, in ſolos oratores & conſultores transferri: itaque nonnulli tantum adeò diſſerendo propenſius prouecti ſunt uerbis, ut dicere, etiam non ueriti ſint, Alabumdem perridiculum, in quem nullam nunc poeſtatem habemus, eſſe hac culpa puniendus ſubinde captiuos ipſos iam adactos ad meritum ſupplicium, ueluti innocentia intercedente liberandos, cunctiſq; ad idem palàm oſtendere conantur. Ergo iam quoque contendunt, non eſſe populo Syracuſio legitimum in hoſtes truculentiffimos odium, iuſtamq; irascentiſſimam. Sed eſto, conſultores ipſos demum belli cepti faciamus autores: accuſet eos licet multitududo, quorum conſilijs adducta, temere deſiderat: uos uerò nihilominus æquum eſt abſque iuria & offenſa, deos, aras, patriam, caſos ciuium manes, uos demum metipſos uincere.

cetū. P
tia bel
ferre c
ſupplic
ſuo be
berand
nili in
rendis p
toleran
Athenie
crimen
neq; ub
quentib
dus. No
racuſijs
hoc diſſ
habitus
qua iſt
omnes i
quem il
bello diſ
cum mu
ſtra pert
tes inſec
ſam pre
eodem h
uix mul
ius exiſt
tem ha

cetū. Postremò siquidem decreto certa senten-
 tia bello, palam infensus uim animis uobis af-
 ferre conati sunt, haud dubium esse potest, eos
 supplicio dignos: sin temerè adducti, alieno cō-
 silio bellum illuc intulere, neq; hac ratione li-
 berandos, ne in reliquam mortalium uitam si-
 mili insania rapti irrumperere, & iniurijs infe-
 rendis per impunitatem assuescant. Nec enim
 tolerandum est, stultitiam, temeritatēque
 Atheniensium sic impunè ac petulanter in dis-
 crimē, & cladem periclitari Syracusiorum:
 neq; ubi palam constat peccatum, ibi delin-
 quentibus nullus est defensionis locus relinquen-
 dus. Non utiq; per Iouem. Sed Nicias pro Sy-
 racusijs causam egisse fertur, solusq; bellum
 hoc dissuasisse. Sermonem quidē, qui fertur illic
 habitus, alijs referentibus, audiuius: uerū
 qua isthic apud uos gesta fuerint, oculis ipsis
 omnes in conspectu patrata spectauimus. Nam
 quem illic aiunt contra ceteros de exercitu et
 bello disseruisse, hunc ipsum isthic imperatorem
 cum multis militibus oppugnantem mœnia no-
 stra pertinuimus: multaq; caede nostras cohortes
 insectantem perpepsi sumus, & à quo cau-
 sam pro Syracusijs susceptam credi uolunt, ab
 eodem hanc urbem summis uiribus obsessam,
 aux multo cum sanguine tutati sumus: & cui
 ini existimant præcipuam in nos humanitas
 tem haberi, idem ipse contra Demosthenem,

reliquosque omnes obsidionem percupide soluere parantes, solus persistere cepto coëgit, pergnamque adoriri. Quam hac inter sese maxime dissonent, nec adducar ego quidem ulla ratione, ut plus uerba debere confitear apud uos quam facta, ualere: neque nantium & polita rebus ipsis, & experientie proponenda, quam procul cöperta ueritate habita feruntur. His credibilia gesta fatendum, quae cunctis spectantibus fuere patrata? Ita nempe per Ioannem sed honestum est inimicitias inter mortales uolueri sempiternas. Esto id igitur post sumptum de nequissimis uiris supplicium, soluite licet uobis uidetur, inimicitias. Indignum nempe, quomue supra modum existit, ubi uictis ipsis captiuis pro arbitrio abuti uelle: arripseris habere, ubi nichil cesserint: tum uelut illa à se illata iniuria, nihil lesum fuerit, immanitos abire: tum maxime ueniam crudelibus & spontaneis deponere delictis, quod si iudicium agere secum contenderitis, ut criminis & culpae deprecanda potestatem facias, sermone pro composito ad tempus & occasionem parati sunt. Commemorant multorum antea sociorum uetustissimas amicitias, nouas fingunt fabula noua argumenta, nouas ambages.

Vnum hoc uos moueat, uiri Syracusum feceritis, Lacedaemonios utique cum multis alijs, haud mediocriter à uobis offensam

qui pr
suscep
pro si
hil sun
iniuria
hancqu
landan
nouam
ris soci
tum co
manu,
iuuenti
ri in
Nec id
ses tan
mam h
dum r
nim ne
laturor
fiare pe
budan
ingenia
sentent
noti pr
rabunt
reliqui
uentur
socy p
tur: n

qui pro uestra salute promptè isthic bellum
 suscepere, praesidijsq; pro iure sociali missis, ue-
 stro simul periculo implicari. succurrereque ni-
 hil sunt cunctati: cum liceret eis sine utriusque
 iniuria & offensa in pace tutò quiescere, Sicio-
 liamque relinquere cuique utcunque depopu-
 landam. Quòd si dimissis captiuis, amicitiam
 nouam cum hoste iunxeritis, proditam sanè iu-
 ris socialis à uobis fidem haud negare poteritis;
 tam communes hostes, quum uestra nunc sit in
 manu, depressos fractosque comprimere, tanta
 iuuentute restituta, ferociiores rursus, ac sauiori-
 ri in capita nostra irituros odio reddetis.
 Nec id mihi quidem suaderi potest, Athenien-
 sis tanta iampridem in uos ira concepta, fir-
 mam hanc, si fiat, habituros amicitiam. Verùm
 dum res fracta cohibebit, opesque debiliores
 nim negabunt, tantisper beneuolentiam simu-
 laturos ubi ex inopia conualuerint, ac sese con-
 stare perceperint, mox ueluti è morbo & è qui-
 busdam uinculis erumpentes, ferarum more ad
 ingenium redibunt, pristinamque nihilominus
 sententiam, primaque coepta (tanta homines
 uoti prosequendi libido trahit) exequi prope-
 rabunt. Ego itaque demum te, Iuppiter pater,
 reliquisque Dijs, uos omnes testes inuoco, ne ser-
 uentur hostes, ne fide, ne ius sociale prodatur, ne
 secus periculorum pro hostis salute destituan-
 tur: ne rursus alicerum grauius patria pericu-

lum experiri cogatur. At uos, uiri Syracusani, dimissis his, si quid deinceps obtigerit aduersus, nullam honestam uobis defensionem relictam queritis.

Hæc disserente ac concionante Lacone, uocata, permotaque turba, sanxit Diocles sententiam. Quare duces illico ad supplicium rapti, necantur: socij quæ omnes in prædæ locum delicti, sub hæsta uendantur. Athenienses per officinas lapidum distributi, tenebantur in uinculis sub custodia, quorum post pleraque partem quicumque uidelicet disciplina, arteque abque præditi fuissent, liberantur: inde exempti et adolescentibus, reliqui ferme omnes in uinculis et carcere tetram laboriose uitam sustentantes, miserè interiere.

Bello iam pacato, Diocles Syracusæ legem scripsit. Cui uiro memorabile quoddam factum obtigisse proditum est. Nam cum seueritate inexorabili delicta persequeretur, tractatusque sumpta prorsus uenia punire pergit, inter leges hanc inseruerat, ne cui cum ante in forum et concionem prodire liceret. Si quid id transgressus esset, capite puniretur. neque imprudentia, neque alij cuiquam in eare necessitati ulla exceptione cautum erat. Quodam die cum nuntiatum esset, hostes in agrum irrupisse, gladio accinctus obuiam properans, tum repente seditione et tumultu circa forum

B
excito,
Eius enim
priua
quod le
re capi
uice re
quidem
que et
illico sit
igitur

D

B

An

usque
tares
res fian

excito, conuersus imprudenter, uti erat accin-
ctus ense, procurrit in forum: ibique à quodam
priuato fortè obseruatus, cum clamaſſet ille,
quod leges ipse suas transgredi atque antiqua-
re capiſſet: ad incusantem conuersus, magna
voce respondit: Vtique per Ionem, sed non sic
quidem, iam iam cōprobabo illas, maiestatem-
que & ius suum reſtituam. Quo dicto, gladium
illico stringens, sibi met per iugulum adegit. Hac
igitur eo anno gesta fuisse.

Hactenus quæ in præsentia
habere licuit.

DIODORI SICVLII

BIBLIOTHECÆ

HISTORICÆ

LIBER

XVI.

De gestis Philippi regis
Macedoniæ.

Angelo Cospo Bononiensi interprete.

NOMINI rerum gestarum
narratione, illud scribentis ui-
detur esse officium, ut libri sin-
gulis ciuitatum, aut regum fa-
cta integra ab initio ad finem
usque comprahendat: quod ita præcipue narra-
te res fideliori memoria retineantur, & aptio-
res fiant ad cognoscendū. Quæ enim interrupta

finem principio continuum non habent, ea intentionem & studium legentium abrumpant, quæ uerò continenter ad exitum deducuntur, absoluta utique rerum ipsarum utuntur declaratione. Ex quadam igitur materia, & eius, quæ scripturus est iuncta progressionem, cum profecto obseruandum appareat, quod propositum superest, nos etiam ad Philippi Amyntæ filij res accedentes, eius facta enitemur hoc libro includere. Is quidem annos quatuor & uiginti Macedonum rex fuit, minimisque occasionibus se ei transferentibus, omnium, quæ in Europa essent, maximum regnum suum constituit. Acceptam enim uerò Macedoniam Illyrijs parentem, maritarum ac nobilium gentium & urbium dominam reddidit. Ob suam denique uirtutem ab uniuersa Græcia imperator electus, populis uultrò obsequentibus: & raptores Delphici templi, unde oracula petebantur, ultus, meruit ut inter Amphictyonas nominaretur. In eiusdem pietatis suæ mercedem asequentibus suffragiorum ius, quod habuerant Phocenses ab eo deuictis post Illyrios, Thraces, Pæonas, Scythas, & conterminas eis gentes expugnatas, ad Persarum imperium extinguendum se accinxit. Iamque promissis copijs, Græcas aliquot urbes in libertatem uendicauerat: cum fati uolentia interceptus, tantos post se reliquit apparatus, ut Alexander ad eandem expeditionem cōtra Persarum

BI
alienis
fortuna
sunt, quæ
distructa
rom. p.
ad hist.
priora

Cum
piade q
rus uict
sales est
myntæ j
sas deu
pauit m
Illyrijs,
dere, &
rem, da
bas cust
curam
licet pu
bonis d
Epami
quo mu
scentes e
tia sibi
tes peru
periculo

alienis

alienis auxilijs haud opus fuerit. Nec tanta res, fortuna ipsius potius quam uirtuti adscribenda sunt, quòd plurimum in re bellica & ui, & industria magnanimus hic rex excelluerit. Ne uerò in praefatione res eius immaturè tractemus, ad historiae ordinem nos conferemus, breuibus priora tempora repetentes.

REGNI PHILIPPI

ANNVS I.

Cum Athenis Callimedes imperaret, Olympiade quinta & centesima, qua Cyrenus Porus uictor stadium obtinuit, Romani autè consules essent Cn. Genntius, & L. Acmylius, Amyntae filius Philippus, & Alexandri, qui Persas deuicit, pater, Macedoniae regnum illo occupauit modo. Cum pridem eius pater Amyntas Ilyrijs, qui eum debellauerant, stipendium pendere, & obsidem Philippum, ceteris filijs iuniorum, dare cõpulsus esset, illi adolescentulum Thebas custodiendum miserunt. Ciuitas autem eam curam Epaminondae patri demandauit, ut scilicet puerum creditum diligenter seruaret, & bonis disciplinis institui faceret. Erat eius domi Epaminondae filij praceptor Pythagoricus, sub quo multum profecit Philippus. Cùmq; adolescentes duo & natura adiuuaretur, & diligentia sibi non deessent, uterq; ad maximas uirtutes peruenit. Epaminondas quidem magnis & periculosissimis certaminibus, praeter omnium

opinionem patriam suam totius Græcia primam fecit: Philippus autem captata temporatione in rebus agendis, nihilo Epaminonda laudibus inferiōr fuit. Post obitum enim Amyntæ, Alexander filius maior natu alijs, cui regnum suscepisset, Alorites Ptolemaus dolosè regno & uita cū spoliavit. Sed Perdicas postmodum eundem in Ptolemaum patrauit: potiusq; regnauit ausus est magno prælio cum Illyrijs confugere, qui ab eis captus, & ad summam miseriam redactus est. Interim Philippus frater de castro elapsus, regnum male affectū apprehendit, quod in proxima pugna Macedones plures quatuor millibus extincti fuissent: qui autem supererant, adeo essent consternati, ut ex magna Illyriorum trepidatione uix consisterent, omninoq; bellum abhorrerent. Accedebat, quod & Pæonijs suis finitimi, ex quodam contemptu, agros ipsius populabantur. Illyrii ingentis cōparabant copias, ut in Macedoniam irruerent. Et Pæonias quidem regia stirpis, in regnum illud intrudere conabatur. Athenienses insuper ad Philippum gratiam male inclinati, Argæum cōtra illam inuabant, Mantia duci dato eo negotio, cum tribus hominum millibus & classe, quæ rei capere sufficeret. Ex incommodis itaque prius in bellis acceptis, & maioribus, quæ uidebantur imponere, anxij & ancipites plurimum erant Macedonum animi. Sed Philippus in tanto rursus

omniū
appar
tione
dentio
ad em
uit ut
sent: a
Excog
mum
fuit, su
conjug
autem
uerat:
suam c
nentib
debat
studio
propter
dum re
cessit, u
legatis
pacem
ma se l
surus e
enim d
ibi ipse
rio mil
qua Be
rent, e

omnium timore, in periculis, quæ evidentissimè
 apparebant, ne utiquam perterritus habita con-
 cione, ad firmitudinem animi suos hortatus, au-
 dentiores aliquantulum reddidit. Conuersusq;
 ad emendandam militarem disciplinam, cura-
 nit ut decentibus armis milites sui instructi es-
 sent: utq; meditationibus bellicis exercerentur.
 Excogitauit præterea ordinem illum iunctissi-
 mum phalangis, quæ Macedonum peculiaris
 fuit, sumpto exemplo heroum qui clypeos clypeis
 coniugent in bello Troiano. In familiari
 autem sermone mirificè omnibus blandiri no-
 uerat: aliquos muneribus, quosdam promissis in
 suam concilians beneuolentiam. Sed & immi-
 nentibus sibi cladibus sapienter ita prouidit. Vi-
 debat in primis Athenienses mirifico quodam
 studio teneri recuperandæ urbis Amphipolis,
 proptereaq; Argeum commouere ad turband-
 um regnum Macedonia. Sponte itaq; ea urbe
 cessit, ut esset sui iuris. Ad Pæonas autem missis
 legatis effecit & donis & pollicitationibus, ut
 pacem secum pro tempore firmarent. A Pausa-
 nis se liberauit, largitione regem qui eam inuas-
 surus erat, ad suam uoluntatem pellicient. Sed
 tuum Mantias cum classe Methonem traiciens,
 ibi ipse subsistit: Argeum autem cum mercena-
 rio milite Aegas misit. Qui cū urbi appropin-
 quasset, oppidanæos cæpit hortari, ut se recipe-
 rent, ex tali beneficio principem locum in re-

gno Macedonia habituri. Sed nullo ei assente
te, Methonem reuertebatur, cum Philippus
structis copijs eum adortus, multos cecidit
quos, qui ad montem uicinum se retraxerat,
dimisit, per fugam ex pacto sibi deditis. Ex
pugna uictor Philippus, confirmauit plurimos
Macedonum animos ad futura deinceps bella.
Dum autem hæc agerentur, Thasij habitatores
iuerunt Crenidas, quam urbem deinde à se
nomine Philippos nuncupatam, habitantium
frequentia ampliorem fecit. Et hinc quidem
Chius Theopompus initium sumpsit libri quinquagesimo
quaginta octo, quos de Philippi rebus edidit.
Sunt autem in eo numero quinque, quorum
des haud satis consistit.

I I.

Iam uerò principem Athenienses Eucly-
riorum, Romani Q. Seruiliū & Q. Genutium
consules habebant, cum Philippus Athenam
missis legatis pacem ab eo populo impetraret,
cum de Amphipoli repetenda nihil actum
esset. Ita ab hoste illo iam liber, persensit
Agamemnonem regem mortem obijisse: nec oblatam
occasione ulciscendi Pæonias dimisit: dum
nanque in illos copijs, facta dimitatione, in
Macedonum potestatem superatos eos redegit. Illi
liqui erant Illyrij, ad quos expugnandos
intendebatur studio. Proinde concione habita
cum milites ad id bellum animasset, in Illyricum

cum de
tibus i
esset,
offerret
admini
eum P
Macedo
legatis
cia repo
prius m
millium
hosti ob
constitij
irruunt
spectat
tes iust
tur, hos
autē qu
acriter r
egregian
omni pa
tur, res
duabat
tur, uel r
tes à late
lippus cu
fatigare
re: ita eti
uaria Ph

cum decem millibus peditum & sexcentis equi-
 tibus intrauit. Quod cū Bardyllo regi allatum
 esset, misit protinus ad Philippum legatos, qui
 offerrent ei urbium deuictarum equam secum
 administrationē, & o pacto pacē firmarēt. Sed
 enim Philippus eam denegauit, nisi omnibus
 Macedonicis urbibus cederet. Itaque re infecta
 legatis redeuntibus, Bardyllus plurimum fidu-
 cia reponēs in suorum uirtute, ex uictorijs, quas
 prius multas acquisierat, parato exercitu decem
 millium peditum, & quingentorum equitum,
 hostis obuiam uadit. Cumq; alteri alteris uicini
 consitissent, emissō ingenti clamore, in certamē
 irruunt. Philippus in dextro cornu, ubi erant
 spectata uirtutis Macedones, cum circūagi equi-
 tes iussisset, ut ex transuerso barbaros adoriren-
 tar, hosteis à fronte ferocissimē oppugnabat. Illi
 autē quadrata acie instructa, omnibus periculis
 acriter resistebāt: diuq; anceps fuit pralium, ob
 egregiam utrorumque fortitudinem. Et cum ex
 omni parte multi caderent, multi confoderen-
 tur, res nunc in hanc, nunc in illam partem flu-
 ctuabat, prout dimicātium uirtus uel excitaba-
 tur, uel remissa erat: tandem cum prēmisi equi-
 tes à latere, à tergo hosteis premerent, & Phi-
 lippus cum fortissimis suorum magna uis eosdem
 fatigaret, coacti sunt Illyriū in fugam se cony-
 ce. Ita etiam multis absumptis, cum eos per loca
 uaria Philippēs persequerētur, nouissimē Phi-
 lippus

lippus dato signo suis, uti se reciperent, trophæum crexit. Qui ex suis occubuerant, eos sepelire curauit. Et Illyrii petitas prius urbes Philippo per legatos dedentes, pacem obtinuerunt, cum amisissent in ea pugna plus septem millibus hominum. Cum uero Macedonia & Illyricum satis in præsens tractauerimus, ad diuersarum gentium facta diuertemus. In Sicilia cum uenior Dionysius regnum Syracusarum pridem accepisset, homo minimè industrius, & a patre plurimum degenerans, sub pacis & quietorum morum prætextu, turpem ignauiam tegere conabatur: & cum successisset in bellum contra Carthaginienſeis, cum eis pacem firmam. Cum Lucanis itidem bello summa negligentia prorogato, & ad ultimum prælijs aliquo superior cum fuisset, cupidissimo animo pacem eis concessit. In Apulia urbes duas extruxit, ut tutam efficeret maris Ionij nauigationem. Qui enim loca maritima incolebant, prædatorijs nauibus discurrentes, Adriaticum pelagus omnino mercatoribus infestum reddiderant. Post id summo otio se tradens, omnem militarem exercitationem aboleri permisit. Regnum maximum omnium in tota Europa, quod eius pater adamante munitum gloriatur, sua ignauiam perdidit. Quod quemadmodum ab eo commissum sit, & quæ idcirco contigerit, suo explicabimus ordine.

I I L

Cephisodoto Athenis imperante, Romæ consulibus C. Licinio, & C. Sulpitio, clarissimus inter Syracusanos optimates Dion Hipparini filius ex Sicilia aufugit: denique & Syracusanos, & alias Siciliae urbeis ingenti animo in libertatem uendicauit, huiusmodi inityjs: Habuerat senior Dionysius uxores duas, & ex utraque liberos susceperat: ex prima, quæ erat Locrensis, Dionysium, qui ei defuncto successit: ex altera Hipparini filiu, summa honestate inter omnes Syracusanas, Narsaum & Hipparinum filios. Huius secunde uxoris frater erat Dion, uir in Philosophia studijs fama celebris: constantia autem & rei militaris scientia longè omnibus suis ciuibus præstans: accedebat ad hæc nobilitas summa, & singularis animi magnitudo, quæ omnia cum tyranno formidolosum reddiderant: utpote qui aptissimus uideretur ad retundenda eius scelera. Itaque decreuerat mirum talem procul à se habere, intentans etiam ei mortem. Id presentiens Dion, apud amicos quosdam primò latitauit, postea ex Sicilia in Peloponnesum traiecit cum Megacle fratre & Chariclide, qui sub Dionysio copijs militaribus præfuerat, Corinthumq; perueniens, ab eo populo impetrauit, uti liberationis Syracusarum curam secum susceperet. Cum milites mercenarios uellet scribere, &

arma

arma conquireret, multis eū iuuantibus, bre-
 tempore & arma & conductos milites in na-
 uibus duabus onerarijs disposuit: cumq; ijs ta-
 tum è Zacyntho, qua est prope Cephaleniam,
 in Siciliam transmisit, iresmes & alias on-
 rarias naues Chariclidis, qui paulo post Syra-
 cusas transires, dimisit. Eodem ferme tempore
 Andromachus Tauromeniensis, Timaei histori-
 ci pater, opibus animoq; plurimum excellens,
 in unum congregatis ijs qui fuerant reliquiis
 excidio Naxi diruta à Dionysio, collem urbi ui-
 cinum, qui Taurus nuncupabatur, ad multum
 temporis inhabitauit, & à sua diutina man-
 sione in Tauro, Tauromenium eum locum ap-
 pellauit: breuiq; auctis oppidi rebus, factum
 ut incola opulenti, & locus honoratus red-
 datur. Nostra tandem aetate, Casare adyocato
 animum ad Tauromeniensium incrementum,
 Romanorum colonia illuc deducta est. Eubo-
 autem, dum haec in Sicilia agerentur, ciuibus
 discordijs laborantes, hi quidem Bæotos, alii
 autem Athenienses in auxilium accersue-
 runt: ceptoque ibi bello, leuia certamina,
 quasi praeludia frequenter fiebant, in quibus
 nunc Thebani, nunc Athenienses erant su-
 riores, sed nunquam iusto certamine dimi-
 tum adhuc fuerat, cum Eubies post bellum
 statam insulam, & multos utrinque nauis
 & dijs casos, tandem suo malo docti, simul

B
 ciliati
 citra n
 autem
 xenty
 Sociale
 nium.
 briam
 statim
 sa auxi
 terea à
 dimibus
 aggressi
 mania
 qui ex
 autem
 acriter
 sium, r
 fortuna
 maiori
 uictus
 confect
 pralio
 tes, qu
 bitant,
 cedonia
 Illyrijs
 trat m
 uirtute
 derent.

ciliati sunt. Proinde Bæoti illinc discedentes
 citra noxam domum reuersi sunt. Athenienses
 autem, cum ab eis Chij, Rhodij, Coi, & By-
 xantiij defecissent, inciderunt in bellum, quod
 sociale dictum est, sustinueruntq; illud per trien-
 nium. Electos itaque duces Chareta & Cha-
 briam cum exercitu ad id bellum miserunt. Illi
 statim Chion inuadentes, inuenerunt illuc mis-
 sa auxilia ab ijs qui simul descuerant, & pra-
 terea à Carum rege Mausolo, instructisq; or-
 dinibus, urbem & mari & terra oppugnare
 aggressi sunt. Cares cum peditum manu ad
 maria terrestri pugna contendebant, cum ijs,
 qui ex oppido eruptiones faciebant. Chabrias
 autem in portum inuadens, nauale praelium
 acriter incepit: sed eius naui ab actuarijs ho-
 stium, nauibus afflicta, succumbebat, & sui
 fortuna cedentes, saluti consuluerant. Itaque
 maioris faciens gloriosam mortem, quam ut
 uictus uiueret, à se hostes fortiter repellens,
 confectus obiit. Interea Philippus rex magno
 pralio ab se deuictis Illyrijs, omnes eorum gen-
 tes, qua usque ad paludem Lychnitida inha-
 bitant, ad sui obsequium compulit, & in Ma-
 cedoniam est reuersus, cum gloriosam pacem
 Illyrijs concessisset. Iamq; celeberrimum eius
 trat nomen apud Macedonas, utpote cuius
 uirtute res prius male affectas recreatas uis-
 derent. Post hæc cum Ahipolitani mali-

gnè se gererent in Philippum, & pluribus mo-
 dis eum iritarent, parato iusto exercitu, in
 inuadit, & induclis ad moenia machinis, ac
 & continua oppugnatione eos premens, mo-
 partem ariete deiecit: irrumpensque in urbem
 per apertum locum, & repulsis qui se opposu-
 rât, ea est potitus: ciuésque omnes humanissimi
 habuit, præter paucos, quos sibi aduersos pa-
 tria mulclauit. Vrbs autem ea ex Thracia pro-
 pinquitate & aliorum locorum multum con-
 tulit ad Philippi incrementa. Subito enim ad
 illa Pydnam occupauit, & Olynthiis ad obti-
 nendam Potideam, cuius rei erant cupidissimi,
 tulit auxilia. Olynthiorum autem ciuitas ex
 potentia & habitantium multitudine pluri-
 mi erant momenti ad bellica negotia perficien-
 da: & qua aduersante, multum laboru sub-
 eundum esset ei, qui imperium suum uellet pro-
 ferre. Propterea mutua quadam amulatione
 & Philippus & Athenienses tenebantur, ut
 ipsorum illa se adiungeret. Sedenim Philippus
 Potideam expugnauit, Atheniensium praesidia
 illinc depulit, denique incolumes Athenas ho-
 maniter remisit. Reuerbatur enim ualde in
 rempublicam Philippus, cum ob potetiam, ut
 propter dignitatē, Olynthiis Pydnam etiam ur-
 bem prius ab se captâ, & ei finitima, qua possi-
 debat, donauit. Crenidas dein se conferens,

Elu plu-
 pellatio
 Erant
 non ber-
 ribus it-
 mille t-
 mulatis
 xit, cum
 cerent. I-
 institui-
 tum &
 cia mult-
 ditionen-
 sint, de-
 subsequa-

Cum
 Romani
 haberent
 tyrannia
 leceptus
 dum inu-
 amplifi-
 uit. Quis
 nauibus
 turum in-
 gentas, p-
 tum mill-

Elu pluribus, qui eam urbem incolerēt, ex sui ap-
 pellatione instituit, ut Philippi nominaretur.
 Erant in eo tractu fodinae auri, sed tenues, &
 non bene exploratae: eas Philippus magnis ope-
 ribus ita instruxit, ut annua ei redirēt amplius
 mille talenta. Unde magnis opibus breui cu-
 mulatis, Macedoniae imperium plurimum au-
 xit, cum pecunia caeptis omnibus negotijs suffi-
 cerent. Numum aureum Philippi nomine cudi
 instituit. Multorum qui stipendia facerent, cer-
 tum & ualidum numerum sibi legit. In Grae-
 cia multos muneribus corruptos, ad patriae pro-
 ditionem allexit: quae omnia sigillatim ut facta
 sunt, declarabimus, prius tamen quae hoc loco
 subsequuntur, narraturi.

I I I I.

Cum Athenienses Agathoclem principem,
 Romani M. Fabium & C. Petilium consules
 haberent, Dion in Siciliam peruenit, Dionysij
 tyrannidem oppressurus. Is cum ante tam nobi-
 le ceptum facinus, nulla facultate ad id facien-
 dum inuitaretur, praeter omnium spem, regnum
 amplissimum totius Europae penitus labefacta-
 uit. Quis enim uero credidisset eum uirum cum
 nauibus duabus tantum onerarijs uictorem fu-
 turum in eum regem, qui longas naues quin-
 gentas, pedites ad centum millia, & decem equi-
 tum millia, at morum autem, commeatum &

h b

pecun

pecuniarum tātum haberet apparatus, quātus enumeratis copijs abundē sufficeret? Vt praeterea maximam Graecarum omnium tenuerat, cui erant portus & naualia, & instructissima arces fermē inexpugnabiles: non deerant & auxilia ualidissima. Sed contra ea omnia Dioni aderant potiora, ingens animus, uirtus summa, & magna eorum qui miserē seruebant erga eum beneuolentia: quodq; ijs maius erat ipsius tyranni ignauia, & popularium uoluntates ab eo alienatae. Huiusmodi igitur omnia eodem tempore simul emergentia incredibilem exitum rebus, quae gerebantur, dederunt, & propemodum ordine. Cum ē Zacyntho duabus nauibus acceptis discessisset, praeteruigans Agrigentinos, Minoam tenuit. Ea uel superioribus annis à Cretensium rege destructa fuerat extructa, quo tempore persequutus Siculorum, usus est Cocali Sicania regni hospitio. Sed dum haec agerentur, Carthaginensibus praerebat, praeratque ei Paralus, Dioni amicus: à quo prompto animo acceptus Dion, & ē nauibus arma numero ad quinque milia exportari fecisset, ab eo impetrauit, ut Syracusas curribus illa deuehi curaret. Ipse autē iter eodem cepit mille uiris comitantibus: & timq; Agrigentinos, & Gelenses, & alias Siciliam mediterraneas gentes, Madinaeos & Campaneis adhortatus ad uendicandam liber-

tem, si-
tibusq;
exerci-
Graci
ti accer-
rant. Ita
cum ei p-
ex agris
inermiu-
debat,
dem per-
fructis d-
gnis cop-
fodiam
ut in tyr-
fellatione
feret, a
mercena-
regias fo-
re decre-
armis ca-
autem e-
sibi offer-
concione
ut Sicilia
re duccis
randa,
pareis ej-
uersa m-

tem, sibi contra tyrannum iunxit, concurrentibusq; ex omni parte auxilijs, comparauit exercitum amplius uiginti millium hominum. Græci pariter ex Italia & Messanenses multi accersiti, magna promptitudine aduenerunt. Iam Dion Syracusanos fines intrauerat, cum ei facta est obuiam ingens multitudo & ex agris & ex urbe uenientium ad se hominum inermium: multis enim, quibus parum credebatur, arma Dionysius ademerat. Ipse quidem per ea tempora in urbibus nuper à se constructis circa mare Adriaticum erat, cum magis copijs. At hi quos ad Syracusarum custodiam duces reliquerat, primò tentauerunt, ut in tyranni fide oppidanos retinerent, ne defensionem molirentur. Sed quum id frustra feret, tumultu passim succrescente, coactò mercenario milite, & his, qui in urbe partem regijs fouebant, tumultuantibus ita obsistere decreuerunt. Dion interim Syracusanis, qui armis carebant, aduecta arma distribuit: alios autem eo armorum genere, quod fortuitum sibi offerebatur, instruxit. Hisq; omnibus in concionem uocatis, dixit: eo animo se uenisse, ut Sicilia libertatem acquireret: ideo oportere duces eos deligi, qui & libertati recuperanda, & extinguenda funditus tyrannidum partem essent. Tum una ueluti uoce ab uniuersa multitudine conclamatum est, ut ipse

Dion & frater Megacles imperatores in bello essent. Subito igitur à concione urbem inuadens, nullis in aperto se ei opponentibus audacter ingressus per Achradinam, in forum cum exercitu contendit, cum nullus ei occurrere auderet. Erant cum Dione omnino hominum milia quinquaginta. Hi omnes coronati in urbem intrarunt ducente Dione, Megacles & triginta Syracusanis, qui soli è numero eorum, qui in Peloponneso exulabant, Syracusis, anssi sunt fortunæ cum Dione se exponere. Vniuersa autem urbe à seruitute ad libertatem, à taciturnitate, quam sub tyranno seruabant, ad summam hilaritatem & laudatam conuersa, omnia gaudij, omnia sacrificiorum plena erant. Priuatim unusquisq; ad lares sui excitatis uaporibus, gratias deis referebat accepta bona, concipiebatq; uota, uti futuri prosperè cederent. Sentiebatur & quidam uulsi ululatus feminarum, exultantium in felicitatem adeo insperatam. Passim uero in omnibus urbis partibus concursus ad Dionem erat. Non liber, non seruus, non peregrinus inueniebatur, qui eum uidere non discerneret cum summa admiratione eius uirtutis, quam maiorem humana omnes animo concipiebant nec immeritò. Maxima enim ea erat reuocatio commutatio, & quam nullus unquam sperare existimasset: amarissima quinquaginta

annorum
libertati
mytus
cum mo
tuo ma
scum, s
dem per
urbem
num ad
Ad eos e
uarijs m
populo e
decentis
ntre. Per
aliqui, c
nesdo, q
nratissi
spes infla
posuisset,
duertens
gligentis
ad dimic
rati port
clo agm
fani mur
Dionysia
genti in
ta loca tu

annorum seruitute tunc primùm depulsa, & libertate unius hominis uirtute restituta. Dionysius tunc temporis ad Cauloniam Italia, cum moram traheret, Philisthum, quem Adriatica mari praefecerat, ad se cum classe accersitum, iussit Syracusas contendere: ipseq; eodem peruenit, die septimo post eum diem, quo urbem Dion occupauerat: tentauitque initio, num astu Syracusanos posset circumuenire, Ad eos enim legatos, qui pacem peterent, misit, uarijs modis per eos significans, se concessurum populo imperium: siquidem honores aliquos decentis in remunerationem ipse posset obtinere. Petens etiam, ut ad se uenirent e populo aliqui, cum quibus consultaret de bello componendo, quod factum est. Missi enim sunt uiri honoratissimi à Syracusanis, quos iam multum spes inflauerat. Is cum Dionysius custodias apposisset, aditum ad se diutius distulit. Animaduertens interea hostes, expectatione pacis negligentius in stationibus agenteis, & omnino ad dimicationem male expeditos, ex templo reseruari portis arcis, quae ad insulam, cum instructo agmine se intromisit. Extruxerant Syracusani murum ex opposito uersus mare: super eum Dionysiani cum clamore & perturbatione ingenti iusscenderunt: trucidatisq; non paucis, quae loca tuebantur, iam interior penetrauerant,

conserebantque manus cum iis, qui ad
 subsidium ueniebant. Tunc Dion prater
 deceptus, eum melioribus è suis obuiam iuit
 sibus, ceptoque praelio multos passim cecidit.
 Cumq; haud magnum loci spatium interce-
 ret (quippe intra munitiones statim erat pa-
 gna) accurrit subito magna hostium uir-
 tum locum satis angustum, & nix stadij uir-
 utrinque autem qui summa excellabant uir-
 te, periculis se animose offerebant: his quidem
 ob ingentia Dionysij promissa, illis autem libe-
 ratis amore ad summum uiscendi studium in-
 flammatis. Et primo ancipitem reddebat
 gna equalis ferme utrorumque uirtus, cede-
 que plurimi, nec pauciores confodiebant
 uulneribus omnes aduersis. Qui enim in
 mori parte erant, generosissime ad mortem
 usque decertabant: proximi autem pro
 dentibus, strenue subibant incommoda omnia.
 Et pro adipiscenda uictoria nullum erat pe-
 culum quod recusarent. Sed enim Dion cupens
 plurimum facere egregium aliquid, ut labor
 suo parta uideretur uictoria, in medio
 fium aciem prorupit, & acriter dimisit
 multos cecidit, perturbatisque aduersis ordi-
 bus, in media ea turba solus constitit.
 emissis undique iaculis & in clypeum &
 galeam, nihil offendebarur, armis cum tan-

bus. Se
 asperit.
 abera
 Syracu
 flo ueh
 nem per
 dum co
 partem
 Dionys
 uictoria
 bilitate
 phaum
 Dionys
 decidi
 despona
 impetra
 sclinger
 ris cor
 Sperab
 auctum
 tyranni
 strenue
 Syracu
 Dion e
 bat, de
 parte, q
 catus,
 legatis,
 spondit

bus. Sed in brachio dextro confixus, uulneris
 asperitatem haud poterat ferre, paulumque
 aberat, ut deueniret in hostium manus, cum
 Syracusani pro duce suo seruando solliciti, fa-
 cto uehementiori impetu in hostem, & Dio-
 nem periculo eripuerunt, & illum ad fugien-
 dum compulerunt. Itidem & ad aliam muri
 partem superiores oppidani persequuti sunt
 Dionysii milites usque ad portas insulae. Quum
 uictoriam hanc clarissimam, & per eam sta-
 bilitam libertatem Syracusani obtinuisset, tro-
 phaum in tyranni exprobrationem exererunt.
 Dionysius uero ab eo quod sperarat uidens se
 decidisse, iamque regni recuperandi animum
 despondens, ualidis praesidijs arceis firmauit,
 impetratisque suorum cadaueribus, quae erant
 octingenta, honorifice ea sepeliri curauit: au-
 reis coronis & purpureis uestibus adornata.
 Sperabat enim huiusmodi officio, alijs animos
 auctum iri ad subeunda discrimina pro eius
 tyrannide. Magnis etiam muneribus eos, qui
 strenue pugnauerant, prosequutus est, & ad
 Syracusanos misit qui agerent de pace. Sed
 Dion excusationibus uarijs legatos distines-
 bat, donec absoluta sine impedimento muri
 parte, quae deerat, eadem arte hostem ludifi-
 catus, quae ipse deceptus fuerat, introductis
 legatis, quum de pace uerba habuissent, re-
 spondit: unicam esse pacis uiam, si deposita

tyrannide, contentus sit honoribus certis. Quum Dionysio renuntiatum esset, ducem suum consuluit tyrannus, qua uia Syracusanos tan superbe respondentes posset ulcisci. Postmodum quum omnibus rebus, præter quam frumento abundaret, maritimisque uiribus præstaret, hostilem agrum populatus est: densis inter suos frumentis illis prædatitijs, munerarias nauis cum pecunia ad comparandos commeatus. Syracusani haud multas habebant longas nauis, sed in locis, quæ opportuna nouerant, occurrentes, magnam uem frugum emptarum, quæ deuehebatur, abstulerunt. Dum uerò hæc Syracusis gererentur, in Græcia Alexander Pheris tyrannus fratre uxoris Thebes, & fratrum eius Lycophron & Thisiphoni interfectus est. Quæ ex re non mediocrem gratiam tanquam tyrannicis primò adepti sunt: postea immutati animi muneribus sibi milites conciliarunt, nec tyrannos seipsos dissimulabant. Sublati enim uero è medio qui eorum uoluntati remittebantur, & confirmatis multum uiribus suis principatum apprehenderant. Erant ea tempestate in Thesalia magni nominis, ac nobilitatis summa, qui nuncupabantur Aleuatai. Hi tyrannos eos comprimere conati, sed per se haud sufficerent, Macedonia regem Philippum inuocauerunt. Qui in Thesalia

profec
bus lib
beneuo
Alexan
habuer
scripser
li, quo
decim,
li esset
à patre
oraculi
est à Ph
tum pe
de Græ
mensis l
est, qu
sentur.

Iam
sulatum
& C. M
ma & p
set Mal
ta Luca
minium
num co
tur: dein
crebris,
cere se a

profectus, tyrannis deuictis, pristina urbi-
bus libertate reddita, eam sibi Thesalorum
benevolentiam comparauit, ut ipse ac filius
Alexander in uarijs bellis eos auxiliares
habuerint. In his autem, qui historias con-
scripserunt, Demophilus Ephori filius, bel-
li, quod Sacrum uocarunt, & in annos un-
decim, donec sceleris illius participes extin-
cti essent, dilatum est, narrationem omis-
sam à patre suscepit ab eo tempore, quo Delphici
oraculi templum & occupatum & direptum
est à Phocensi Philomelo. Sed hucusque tan-
tum peruenit Callisthenes decem libris, quos
de Gracorum rebus scripsit. Rursus inde Athe-
niensis Dryllus libros uigintiseptem auspiciatus
est, quos & Græciæ & Sicilia facta recen-
sentur.

V.

Iam principatum Athenis Elpinus, & con-
sulatum Roma iniuerant M. Popilius Lenas,
& C. Manlius Imperiosus: cæperatque centesi-
ma & sexta Olympias, cū uictor in stadio fuis-
set Maliensis Porus. Eo tempore in Italia cir-
ca Lucaniam colluui quædam hominum, om-
nium fermè fugitiuorum, è locus uarijs in-
uium confluit, passimque primò latrocinaba-
tur: dein & excubias agendo, & incursionibus
trebris, alijsq; exercitationibus cæpit assuefa-
cere se ad militareis ordines seruandos. Itaque

iusta acie cum eorum locorum cultoribus con-
 gressi, semper uictores euadebant: auctis que ui-
 ribus ad urbium oppugnationem conuersi, Te-
 rinam oppidum captum diripaerunt. Postea in
 ditionem suam redactis Arponis, Thurij, &
 alijs aliquot urbibus, sibi suam rempublicam
 instituerunt: uocati que sunt indigena appella-
 tione Brutij, quod eorum pleriq; omnes fugiti-
 ui serui, gens nimirum bruta essent. Huiusmodi
 originem habuit is Italiae populus. At Philistus
 Dionysij praefectus Rhegyum transiens, illic Sy-
 racusas quingentos equites traiecit, a sumptibus
 ibi pluribus alijs, & peditatu duum millium in
 Leontinos (qui & ipsi a Dionysio descuerant)
 se conuertit: ac noctu manibus superati, cum
 partem urbis occupasset, consertis atrociter ma-
 nibus, praecipue Syracusanorum uiribus, qui
 Leontinis uenerant auxilio, illinc eiectus est. In-
 terea Chariclides, quem Dion in Peloponneso
 cum nauibus longis reliquerat, impeditus aut
 tempestatibus, ne posset in tempore liberationi
 Syracusarum adesse, uenit cum longis nauibus
 uiginti, mille & quingentis militibus. Cumque
 is uir plurimum uirtute excelleret, uidereturque
 tanta rei maxime idoneus, praefectus est Syra-
 cusanorum omnibus maritimis copijs, ut com-
 muni consilio eius & Dionis gereretur bellum
 contra Dionysium. Et iam Philistus instruit
 classe triremium sexaginta, ad nauale praelium
 excitat

BI
 exciba
 numer
 mis u
 ad Ph
 a suis
 tum p
 Sed P
 ptiuos
 uir in
 rat ty
 script
 abieco
 ta exp
 minis
 se iden
 es prin
 tum c
 uti re
 eo ma
 condit
 & op
 posset
 horta
 uerum
 rium,
 se illu
 do pra
 regiat
 posita

excibat Syracusanos, haud multum ei nauium numero cedentes. Pugnatum est utrinque summis uiribus, inclinabatque primò uictoria spes ad Philistum, ob egregiã eius fortitudinẽ. Sed à suis tandem derelictum undique Syracusanum prementes, ut uiuum caperent, laborabãt. Sed Philistus ut uitaret quæ plerunque in captiuos committi solent, sibi mortem conscruit: uir integerrimæ fidei, & qui magno usui fuerat tyrannis donec uixit. Huius cadauer describitur Syracusanis per urbem traxerunt, abieceruntq; insepultum. Dionysius amisso tante experientie duce, cum alium qui bello administrando par esset, non haberet, nec per se idem posset, legatos ad Dionem misit, qui ei primò dimidium imperij sui, deinde & totum obtulerunt. Hic à Dione responsum est, uti rex arcem populo dederet, impetraturus ex eo munera & honores. Nec Dionysius tam conditionem regebat, dum tamen praesidium & opes quas in ea haberet, in Italiam tutò posset transferre. Approbatat id totum Dion, hortabaturq; populum ad subeunda ea pacta: uerum concionantibus quibusdam in contrarium, noluit Dion assentiri populus, sperans uel se illud assequuturum. Sedenim Dionysius ualido praesidio firmata arce, thesauros & omnem regiam suppellectilem nauibus clanculum impositam in Italiam transtulit, & in urbe sedi-

ziones erumpere cœperunt. Erant qui summam rerum Charicli di censerent demandandam, quòd is homo ad tyrannidem nunquam uideretur aspiraturus. Alij uerò præsici omnibus debere Dionem adseuerabant. Accessit ad alia incommoda, quòd mercenarij milites, qui uenerant è Peloponneso ad Syracusarum liberationem, cum stipendia multa eis deberentur, nec solutioni ob indigentiam satisfieri posset, plures tribus millibus omnésque spectata uirtutis, & qui multa in bellicis rebus exercitatione longè omnibus Syracusanis fortitudine præstarent, discesserunt: adhortati prius Dionem, ut secum & ipse recederet, ulciscereturque secum communes iniurias à Syracusanis acceptas. Denegauerat primò id se facturum Dionem: uerùm paulò post, ardente urbe seditionibus, compulsus est recipere se ad externos milites abeunteis, simulque iter faciebant ad Leontinos, cum Syracusani inflammati odio eos persequi cœperunt: & in ipso itinere facta dimissionatione, cum multos è suis amisissent, se retraxerunt. Nec Dion ex ea uictoria sustinuit, ut odium contra ingratisimos ciues exerceret. Missis enim uero ad se qui defunctorum corpora ad sepulturam peterent, benignè indulgit, captiuosque multos citra redemptionem liberos dimisit. Multi etiam ex pralio, cum in fuga interfici potuissent, quia tamen uerbis ostentat

bast

B
bant
temp
Neap
& for
Syrac
onerar
igitur
lisidem
sio arc
rum in
tanden
spiciem
tis consi
& sem
mò dilu
ditione
ctus est
appelle
ti, sum
re cœpe
ta, ex in
Nysis
tionem
data, p
animat
mibus
tionem
ingente
ter per

bant se esse Dionis partium, ab eorum cade
temperatum est. Dionysius tunc temporis, cum
Neapolitanum Nysium, uirum & prudentia
& fortitudinis egregia, ducem elegeret, ei ut
Syracusas cōtenderet, iniunxit: deditq; aliquot
onerarias naues ad com meatus deuehēdos. Ille
igitur è Locris Syracusas uersus disceperat.
Iisdem diebus cum diutius praesidia à Diony-
sio arci imposita, panis & aliorum necessario-
rum inopiam summa constantia tolerauissent,
tandem premente necessitate, ad salutem pro-
spiciendam conuersi omnes, nocte simul habi-
tis consilijs, decreuerunt sequenti die & arcem
& semetipsos Syracusanis dedere. Iamq; pri-
mo diluculo ibant ab arce ad populum qui de-
ditionem paciscerentur, cum Nysius conspe-
ctus est, classem circa Arethusam in portum
appellens: ex cuius aduentu ab inopia recrea-
ti, summa rerum omnium abundantia adflue-
re ceperunt. Eodem modo arx fermè aliena-
ta, ex insperato confirmata est, cum praecipuè
Nysius milites, qui arcem tuebantur, in con-
tentionem euocatos, oratione temporè accommo-
data, plurimum ad futura omnia toleranda
animauerit, Syracusani tunc instructis trire-
mibus hosti obuiam egressi, cum ille in con-
tentionem totus conuersus esset, incursionem subita
ingentem tumultum excitarunt: quo uehemen-
ter perturbati sunt qui primi impetum debe-
bant

bant excipere. Itaq; praelio conferto, Syracusanos hostiles aliquot naues demerserunt, nonnullis potiti, reliquas in fugam conuerterunt. Ex ea uictoria multum elati, deis primum sacrificia amplissima reddiderunt, ipsi dein ad conuiuia & ingurgitationes conuersi, nullam habebant excubiarum curam: utpote contra hostes, quos uictos nihil facerent. Interim Nypsios acriter intentus, ut acceptam cladem ulcisceretur, corporis nocte expeditis, inscendit ipse furtim oppositas munitiones, ibique in temulentiam & somnum reuolutos uigiles offendit. Non cunctatus, scalas ad id factas applicat, per quas strenuissimi aliquot superato muro trucidatum custodibus, cum portas reserassent, introductus est totus exercitus in urbem. Syracusani qui in subsidium accurrebant, cum omne eorum robur uino langueret, uel trucidabantur, uel fugam statim arripiebant. Eodem tempore & qui erant in arce, cum omnia incustodita essent, intra munitiones penetrarunt. In oppidanos subito casu consternatos & incompósitos multa cedes committebatur. Intrauerant cum Nypsio plures decem millibus acie ordinata, ut in urbe nullus eorum impetum posset sustinere: quippe cum in ea quispiam ducis officium non fungeretur. Iamq; occupato foro in domos irruebant, diripiebantque passim opes. Faminae, pueri, serui captiui ducebantur. Refugit

rant ui
contina
magnu
tur, al
Et noct
bris obi
quámq
ubique
te. Tum
salutis
aliquot
seruitut
tuere: u
bi uenia
seratus,
ut qui a
studij
gnation
lites suos
ad Hexa
nibus p
nifermè
senum a
lacrymas
tempore
nibus q
iniecto e
se conuer
cui pluri

rant uiri in angiportus & uias quasdam, ubi
 continuis dimicationibus decertabant, sed cum
 magno detrimento: quum multi interficerentur,
 alij autem grauissima subirent uulnera.
 Et noctu hæc quidem omnia, uti fors in tenebris
 obtulerat, utrinque committebantur. Nunquamque
 apparuit, quanta hominum strages ubique facta
 esset, nisi demum die adueniente. Tunc Syracusani
 animaduertentes unicam salutis spem in Dione esse,
 miserunt equites aliquot in Leontinos ad eum,
 orantes, ne in seruitutem redactam patriam uellet
 destituere: utque iniuriarum, quas ei intulissent,
 sibi ueniam indulgens, patriæ calamitatem miseratus,
 ad eam subleuandam festinaret. Dion, ut qui animi
 magnitudine, & ex philosophiæ studijs sedatum
 sensum haberet, nihil indignationis in ciues suos
 retinuit, sed repente milites suos adhortatus,
 duxit Syracusas. Cumque ad Hexapyla
 peruensset, ibi extructis ordinibus progredi
 cepit: tunc obuiam facta sunt ferme decem
 millia mulierum, puerorum, & senum ab urbe
 fugientium, hi omnes multis lacrymis sortem
 Dioni commendabant. Eo tempore hostes qui
 ex arce descenderant, domibus quæ circa
 forum erant, post direptionem iniecto etiam
 igne, ad ultiores occupandas se conuerterant:
 totique in illo erant, cum loci pluribus facto
 agmine Dion in urbem ir-

rumpens, occupatos in auferendis raptis rebus, incompositos & subito eius aduentu perterritos passim trucidat, & in domibus, & in uis, prout se ei offerebant: pluresq; iam quatuor millibus casi erant, cum reliqui fuga celeri in arcem se recipientes, obstructis portis, imminentem cladem euitarunt. Id facinus celeberrimum omnium, quæ prius à se gesta erant, cum Dion peregrisset, curauit ut incendia, quibus multa domus ardebant, coercerentur, utq; reficerentur munitiones, ne ab arce hosti in urbem aditus pateret, expurgatis deniq; omnibus locis, ubi cadaverum acerui iacebant, trophæum erexit. Et Deis, quorum ope patriam seruasit, sacrificia exoluit. Populus uerò ut gratitudinē suam in Dionem ostenderet, eum imperatorem delegit, decreuitq; ei honores diuinos. Ille tunc, ut eodem tenore ubiq; se magnanimum ostenderet, eis qui inimico animo in se deliquerant, clementer ueniam indulxit, populumq; uniuersum ad concordiam seruandam exhortatus est. Unde plurimum charitatis & commendationis apud suos ciuicis, ueluti unicus patriæ seruator, & cui ex maximis beneficijs multum deberetur, consequutus est. Cum uerò Sicilia res in huiusmodi statu essent, in Græcia Chos, Rhodij, Byxanti, & Cor bello sociali cū Atheniensibus contendentes, summo studio se instruebant, ut exitum rei nauali pugna exper-

rentur
expedi
missis
mis ur
totiden
stis, co
rent. I
illi hab
brum &
pulati,
agris or
gnaban
sum d
da, oner
daces p
gnandis
exre ho
si sunt:
pontum
le preli
coorta e
lominus
tratis &
state seq
stimonio
proditio
eos, quò
per luter
aduersu

rentur. Itidem Athenienses, quum prius ad eam
 expeditionem Chareta cum nauibus sexaginta
 mississent, tunc Iphicrati & Timotheo, clarissi-
 mus uiris ea tempestate in populo Atheniensi,
 totidem dederunt naues, ut profecti contra ho-
 stes, communi consilio cum Charete rem gere-
 rent. Iunctis autem quatuor gentium uiribus,
 illi habebant centum nauium classem, qua Im-
 brum & Lemnon Atheniensium insulas depo-
 pulati, in Samon demum inuaserant: uastatisq;
 agris omnibus, urbem & mari & terra oppu-
 gnabant. Complures autem insulas Athenien-
 sium diripuerant, coactaque inde ingenti prae-
 da, oneribus belli sufficiebant. Atheniensium
 duces postquam in unum uenerunt, ad oppu-
 gnandum Byzantium subito profecti sunt: qua
 exire hostes ut focys succurrerent, à Samo auer-
 si sunt: conuenerantque omnes copiae in Helles-
 pontum, expediebantque se utrinque ad naua-
 le praelium, cum subito magna uentorum uis
 coorta dimicationem cohibuerit. Et cum nihil
 lominus configere Chares deliberaret, Iphis-
 cratis & Timothei copiae eum in tanta tempe-
 state sequi noluerunt. Tum Chares militum te-
 stimonio in praesentem rem aduocato, collegas
 proditiōnis insimulauit, populoque Atheniensi
 eos, quod se in praelio conferendo deseruissent,
 per literas detulit. Ille plurimum commotus,
 aduersus eos iudicium habuit. Cōdemnati sunt

Iphicrates & Timotheus talentis multis, & reuocati à belli administratione. Itaque Chares omnium rerum curam solus suscipiens, laborabat multum, ut impedijs belli remp. suam leuaret, & præceptis tale facinus aggressus est. Artabazus qui à rege defecerat, compellebatur confligere cum illius præfectis, quorum exercitus erat septuaginta millium hominum. Is cum exiguas haberet copias, Chareti auxilium implorauit: qui totis uiribus accedens, hostem superauit. Huic tanto beneficio parem gratiam relaturus Artabazus, magna munera dedit Chareti, ut facile inde posset exercitum suum sustentare. Atheniensibus ea res initio uehementer placuit. Sed Athenas à rege superuenientibus legatis, qui de Charete conquerebantur, animi multum immutati sunt, cum rumores inclarerent, regem daturum nauium trecetarum auxilia Atheniensium hostibus. Id uerita ciuitas, decreuit componere cum socijs bellum. Cùm que illi non abhorrent à pace facile illud factum est. Talisque causa, bello, quod Sociale nuncupatum, tres annos durauit, finis est impositus. Sed enim prope Macedoniam tres reges Illyrici, Paonum, & Thracum, cum in uicino Philippippi regis res in dies crescente suspectas haberent, inuenerunt consilia de eo coniunctis uiribus opprimendo: quandoquidem antea illi annis ipsorum quilibet separatim ab eodem

uictis

uictis
Churos
copi.
cingun
pellit qIn
impera
bius, &
Sacru
Philon
impro
cum te
Laced.
Theba
uerent
sunt d.
Itidō
vhai ag
fuerant
subiuer
agitati
& pri
qui cen
uuetur
& iuri
omneis
oportet
tur) q

nielus fuerat, nec dubitabant se illud facile fa-
cturos. Verum Philippus imparatos adhuc, diu
copius cogunt, ac reliquo belli apparatu se ac-
cingunt, de improviso adortus, superat, com-
pellitq; in ius Macedonum.

VI.

Insequenti anno, quo Athenis Callistratus
imperauit, & Romae consules fuerunt M. Fa-
bius, & C. Plotius, exortum est bellum, quod
Sacrum uocauerunt, uiguitq; ad nouem annos.
Philomelus enim uero Phocensis, confidentiae &
improbitatis extremae uir, occupauit Delphis
cum templum ob huiusmodi causam: Postquam
Lacedaemonij pugna illa nobili Leuctrica à
Thebanis deuicti sunt, eisdem ut ingentem sol-
uerent pecuniam, in Amphiclyonum iudicio
sunt damnati, ob occupatam urbem Cadmea.
Itidem & Phocenses, quod magnam partem Cir-
rhei agri, qui Apollini est sacer, depopulati
fuerant, plurimum talentorum condemnationem
subiuerunt. Sed neutris multam exoluentibus,
agitatum est rursus de eis inter Amphiclyonas,
& primò de Phocensium peruicacia. Fuerunt
qui censerent, ni deo pecunia iudicata persol-
ueretur, uti Phocensium agri consecrarentur,
& iuris diuini fierent. Pariter dictum est, alios
omneis Amphiclyonum dicto audienteis esse
oportere (inde autem Lacedaemonij uocaban-
tur) qui minus id fecissent, eos uniuersa Grae-

cia indignationem mereri. Hæc sententia cum ab omnibus comprobata esset, uidereturq; imminere, ut regio Phocæsis deo addiceretur. Philomelus autoritatis summa apud populares suos eos longa oratione docuit grauissimam multam haud quaquã persolui posse. Rursus omnium ipsorum agros consecrari, non tantum turpe, sed etiam periculosum esse: quod, unde uictum haberet, eis auferretur: summaq; iniuria id ab Amphichyonibus factum esse, cum ex pusilla regione uastata, maxima summa damnati sint. Proinde consulebat, iudicium tam iniquum uti rescinderet: nec eis defuturas rationes contra Amphichyonas, quod antiquitus oraculi locus, iuris & potestatis Phocensium fuerit, in cuius rei testimonium antiquissimum, iuxta maximum poetam Homerum, ita scribentem induxit:

Phocenses Schedius ducunt & Epistrophus, illi
Saxosam Pythona tenet, & simul Cyparison.
Et ideo oportere acriter eniti, ut locus qui patrius esset, uendicaretur. Promisit dein, si tanto negotio sese uellet præficere, ut plenum ius imperiumq; haberet: se bona diligentia curaturum, ut imminens infortunium ab eis auerteretur. Nec illi, urgente metu pœnæ in eos dictæ, cunctati sunt, quin imperatorem eum deligerent. Tunc Philomelus, ut quæ promiserat, re præstaret, iustitiam statim Spartam se contulit, secretosq; cum rege Archidamo sermones habuit: non minus ei, quam

quam
iudica
Lace
ualde
dere a
phicty
Arch
xilia j
pendio
defutu
cum ta
merce
autem
cupab
Oraca
phis ju
Eorun
teros
tatus
quid
ti late
instru
missio
ram a
ria a
Amph
num
extin
Orac

quam

quàm sibi lab orandum esse, ut Amphictyonum
 iudicationes irritæ redderentur, cum & in ipsos
 Lacedamonios grauem & iniquam sententiam
 ualde dixissent. Se quidem ideo Delphos inua-
 dere decreuisse: quibus cum esset potitus, Am-
 phictyonum decreta uellet rescindere. Ad hæc
 Archidamus respondit, manifesta in præsens au-
 xilia se ei non daturum, sed clanculum & sti-
 pendio & militibus eum iuuando, rei ceptæ nõ
 defuturam esse. Acceptis igitur ab eo quindecim
 talentis Philomelus, simul & sua pecunia
 mercenarios milites conduxit. Ex Phocensibus
 autem mille uiros delegit, quos iaculatores nun-
 cupabat: magnoque militum numero coacto,
 Oraculum inuasit. Thracidas gentem in Del-
 phis, sibi obsistentes cum magna cæde repulit.
 Eorum bona passim concessit diripienda. Cæ-
 teros enim loci habitatores perterritos, adhor-
 tatus est ut bono animo essent, neue mali alii
 quid ab se timeret. Sed cum fama tēpli occupa-
 ti latè iam uagaretur, Locrenses finitimi subito
 instructis copiis Philomelum aggressi sunt: com-
 missoque circa Delphos prælio uicti, multis suo-
 ram amissis, in propria reuersi sunt. Ea uictoria
 audentior factus Philomelus, è columnis
 Amphictyonum decreta excidit, & damnatio-
 num quæ conscriptæ erant monumenta prorsus
 extinxit: palamque illud promulgauit, se nec
 Oraculis diripiendi, ueque alicuius iniqui facis

noris perpetrâdi animum habere, sed maiorum
 suorum iura uendicantem, in quo Amphictryo-
 num iudicio reuicis, patrias leges confirmare
 uoluisse. Bæotij interim habito consilio delibe-
 rarunt, capto templo succurrere, raptimq; mi-
 lites negotio destinarunt. Sed Philomelus tem-
 plo murum undique iuduxerat, cœgeratq; ma-
 gnâ uim hominum, dimidiatam, præter inte-
 grum, stipendium exoluens. E popularibus, quos
 meliores sciebat, delectos conscripserat, ut in-
 star iusti exercitus, ad quinque hominum millia
 sub signis haberet. Cum ijs ante Delphos con-
 sedit, non minus hosti metuendus, quam ipse eum
 metueret. Duxit deinde copias eas in agrum
 Locrensem: magnâque ex parte eum populatus,
 conuertit se ad munitissimi castelli (secundum
 quod flumen labeatur) oppugnationem: multiq;
 conatibus cum id frustra tentasset, omnia op-
 pugnatione, conseruit manus cum Locrensi-
 bus. In quo certamine, cum uiginti sui milites occu-
 buissent, & eorum corpora essent in hostium
 potestate, petijt ab eis per legatos, ut sibi conce-
 derentur: id illi denegarunt, insuperque addide-
 runt, apud Græcos omnem communi lege sanc-
 tum esse, uti insepulti abijcerentur sacrilegi om-
 nes. Quam rem ægerimie ferens Philomelus,
 iterum cum Locrensi-
 bus pralium iniuit: plu-
 rimumq; laborauit, ut hostium quospiam inter-
 ficeret, eisdemque potiretur. Ita compulsi sunt
 illi,

B
 illi, per
 tos ten
 trioni
 redux
 piens
 cœgit,
 respon
 Sed
 abhor
 storian
 capras
 & Del
 sacrific
 ro ita
 adytun
 rarent
 tempor
 ad cau
 introsp
 & uoc
 suo ad
 ipse spe
 tunc,
 ingens
 qua de
 tur: h
 diceret
 mines
 ad hia

illi, permutatione facta tradere, quos inhumatos tenebant. Hinc Philomelus, multis populationibus factis, militem suum præda onustum reduxit Delphos. Vbi per oraculum rescire cupiens belli, quod gerebat, euentum, Pythiam coëgit, uti tripodam inscenderet, sibi que daret responsum.

Sed quoniam tripodam occurrit mentio, haud abhorrens uidetur, ueterem de eo traditam historiam repetere. Antiquitus fama ea inualuit, capras oraculum ipsum inuenisse: cuius gratia & Delphici hac tempestate capris ut plurimum sacrificant in consulendo oraculo. Inuentum uero ita aiunt: Cùm eo in loco, ubi nunc templi adytum est, terræ hiatus pateret, circumque errarent pascentes capræ (quod scilicet Delphi eo tempore inculti erant) frequenter contigit, ut ad cauum illud capra quæpiam accedens, & introspiciens, miris quibusdam exultationibus, & uoce prius et insueta, incredibilem pastori suo admirationem concitaret, adeo ut & ipse spectatum eius loci situm accefferit. Eum tunc, quod & capris euenerat, perturbatio ingens corripuit: ut ille, ea propemodum qua diuino furore uexatis accidunt, paterentur: hic uerò præter illud, etiam futura prædiceret. Quapropter apud eius regionis homines diuulgata commotione mentis (quæ ad hiatus accedentibus oboriretur) compluribus illi,

plures illuc conueniebant, tentandique gratia quicumque propius se inferebant, diuino agitantur spiritu. Propterea res in admirationem uersa, creditumque terreſtre illud eſſe oraculum. Et aliquandiu ſeruatum eſt, ut conſultari de rebus ſuis, ad hiatum ſe promitterent, alter alteri reſponſa redderent. Sed cum multi ex furore in præceps deſilirent, itaque interirent, qui eum locum ſeruabant, inſtituerunt, ne quiſpiam periclitaretur, ibi ſæminam uatem ad omnium uſum deligi, à qua prædictiones acciperentur. Ei uerò machinam erigi, ſuper quam tutò & diuinitus afflari, & conſulentibus reſpondere poſſet. Quia uerò ea machina futuris tribus ſaſinebatur, ideo Tripus nuncupata eſt, cuius faciem ſermè & nunc retinent auci tripodes. Quo igitur modo & oraculum inuentum ſit, et quibus inuētis tripus in uſum uenerit, pro re dictum ſatis arbitror. Solebant etiam primo illo tempore uirgines ob naturam puriorem, & quòd Diana uideantur propinquitate quadam iungi, ad officium illud diuina enuntiandi aſſumi. Aptiſſimæ enim credebantur ad ſeruanda ea arcana, quæ in reſponſis contineantur. Sed annis poſterioribus Echecratem quendam Theſſalum fama eſt, cum ad oraculum perueniſſet, uisam uirginem Pythiam ſummæ uoſtatis adamaſſe, & raptam uiolaſſe: unde et admiſſum facinus Delphici ſauæerint, ne in poſtera

posterum respondendi officio fungeretur uirginum
 cula: sed sentior famina, annorum saltem quin-
 quaginta, quæ tamen uirginali habitu in me-
 moriam ueteris uaticinaudi moris, uteretur.
 Et hæc quidem sunt, quæ fabulose de oraculo
 inuento traduntur. Sed nos ad res Philomeli
 regrediamur. Is quidem eius loci dominus, Py-
 thiam, uti aliquid sibi de patria rebus prædiceret,
 monuit: & cum uates eam ipsius patriam
 sibi uideri responderet, minari & cogere eam,
 uti tripodam inscenderet, cœpit Philomelus. Ad
 cuius uim inferentis asperitatem offensa mu-
 lier, cum dixisset, Tibi quidem quodlibet per-
 mittitur: letus plurimum, uerbum id utpote
 oraculum rebus suis aptissimum, accepit Phi-
 lomelus, statimque exscriptum illud in propa-
 tulo posuit, & passim uulgauit, sibi à deo licen-
 tiam datam faciendi quod uellet. Postmodum
 concione uocata quid sibi responsum esset, ex-
 posuit: adhortatusque uti firmiores animos ha-
 berent, ad belli negotia se totum conuertit. Fa-
 ctum est & ei in Apollinis templo ostentum
 huiusmodi: Aquila ædem superuolans, uortici-
 bus quibusdam in terram se demisit, educa-
 tasque in templo columbas persequabatur, ut ea-
 rum aliquot ex ipso altari arripuerit. Id ipsum
 earum rerum periti Philomelo & Phocensibus
 fortunatum exitum Delphici belli porten-
 dere affirmabant. Inflatu proinde hic Philo-
 melus,

melus delegit è suis, qui magis idonei uisi sunt, hósque partim Atheñas, partim Lacedamona, alios item Thebas, ceterásque Græciæ insigniores ciuitates iubet adire, excusatum se, ne crederent diuitiarum rapiendarum gratia, sed quò recuperaret ius, quod antiquitus Phocenses in templo constat habuisse, Delphos ab se occupatos: paratumque esse Græcis omnibus sacrarum opum rationem reddere, recensendis numero & pondere munera quæcunque in templo fuerant dicata, si quispiam id querere desiderauerit. Precari denique, si forte ab aliquo in Phocenses ex inimicitia aut odio bellum pararetur, ut ipsi uel sibi auxilio essent, uel saltem hostes non iuarent. His per legatos exposiuit, Athenienses, Lacedamoni, alij ue quidam societatem & auxilia polliciti sunt. Sed Bæoti, Locenses, & quamplures alij in aduersum bellum pro deo contra Phocenses gerere decreuerunt.

VII.

Et hæc quidem anni huius spatio contigerunt. Quo autem Diotimus Atheniensium princeps, C. Martius & Cn. Manlius Roma consules fuerunt, Philomelus belli quod cœperat magnitudinem prospiciens, qui secum stipendia facerent, multos ad se incitabat: & Phocensium qui bello idonei uiderentur, delectum habebat. Cùmque his omnibus parandis pecunia opus esset,

esset, à
ceterum
ut sibi
militi
inde cop
retet eu
cunque
occurre
tras, qu
clor Phi
plures a
cipites a
clattonis
nim Lo
bas miser
tes. Tunc
& quòd
um rat
ad ceter
cum con
illis quid
ingens tu
tia excit
in Phoc
alij rurse
creuisset.
& urbi
succurre

esset, à rebus quidem sacris manus continuit:
 ceterum Delphicos, qui erant ditiores, compulit
 ut sibi exoluerent, unde stipendia mercenario
 militi commodè dari possent. Comparatus pro-
 inde copijs iustis eas in campum eduxit, ut appa-
 reret eum certamen non detrectare contra quos-
 cumque Phocensium hostes. Locrensibus uerò ei
 occurrentibus, commissum est praelium ad pe-
 tras, quæ Phœdriades nuncupantur: in quo ui-
 ctor Philomelus, multos ex hostibus interfecit,
 plures apprehendit, quosdam ut se de rupe præ-
 cipites darent coëgit. Ex hac pugna prospera
 dationis multum Phocensibus iniectum est. Sed
 enim Locrenses grauius affecti legatos The-
 bus miserant, & sibi & deo auxilia imploran-
 tes. Tunc Bœoti & propter pietatem erga deos,
 & quod eis conducebat, decreta Amphictyo-
 num rata permanere, legarunt ad Thebalos &
 ad ceteros Amphictyonas, qui orarent, ut se-
 cum contra Phocenses bellum susciperent. Et
 illi quidem cum id ipsum facere constituisent,
 ingens tumultus & seditio per uniuersam Græ-
 ciā excitatus est, cum aliqui deo subueniendū, et
 in Phocenses, ueluti sacrilegos, animaduertendū:
 alij rursus, ut Phocenses auxilijs iuuantur, de-
 creuissent. In diuersum proinde tēdētibus gētium
 & urbium quibusdam fermè factionibus, tēplo
 succurrere proposuerūt Bœoti, Locrenses, The-
 sali,

fali, Perrhæbi: & præter hos, Dores, Dolopes, Athamanes, Achai, Phthiota, Magnetes, Aetiones, & aliquot alij. Phocensibus uerò auxiliæ erant Athenienses, Lacedæmonij, quidamque alij ex Peloponneso. Sed promptissimi omnium in hoc erant Lacedæmonij cum alijs quibusdam: ea de causa in pugna Leuctrica Thebani cum uictores fuissent, litem ad Amphictyonas contra Lacedæmonios detulerunt, quod eorum ciuis Phœbidas Cadmeam occupasset, dictaque ob eam iniuriam multa est illis talentorum quingentorum. Sed cum tempore legibus præfinito Lacedæmonij iudicatam summam non exoluissent, rursus Thebani causam renouarunt, ut duplo multarentur, mille scilicet talentis: quod cum ab Amphictyonibus factum esset, Lacedæmonij ob debiti magnitudinem simili Phocensibus, tergiuersationes moliebantur, iniuste damnatos sese prædicantes. Idcirco cum ipsis pariter expediret, quod multum condemnationem eam uererentur, ut bellum constaretur laborabant: existimantes Amphictyonum scita rescindi posse citra pudorem, sub Phocensium uelamine. Propter huiusmodi rationes alacres ualde Phocensium rei aderant, uti in templi in eorum manu confirmaretur. Verum enim uero cum iam pro certo haberet Philomelus, Boetos magnas copias contra se ducere, statuit eos

ducere
cum ea
coactio
culum
integra
hominu
ampla p
uir ei m
erant su
deos ins
melam c
tum equ
lium cor
duxit: fa
tis uires
commis
fuerunt.
sociæ co
in Locri
cum Ph
dicitur,
modum
Achai
Phocens
runt que
inter pa
Phocensi
ductos qu
clararunt

ducere affatim mercenariorum militum. Sed cum ea res pecuniam ingentem exposceret, coactus est inycere manus rebus sacris, & oraculum diripere. Pollicente autem eo stipendia integra cum dimidiatis, ocyus ad eum magna hominum uis confluit, offerentium se bello ob ampla premia. Sed nullus utique probi ingenij uir ei militiae nomen suum dedit: tantum qui erant summa improbitatis, & lucri gratia deos insuper habentes, alacri animo ad Philomelum concurrebant: ut breui iustum exercitum equitum & peditum ferme decem millium comparauerit, quos in Locrensem agrum duxit: factisque ei obuiam Locrensibus & Bæotii uires iunctas habentibus, equestre praelium commissum est, in quo Phocenses superiores fuerunt. Hinc Thesbali & propinqua ciuitates sociæ coacto sex millium hominum exercitu, in Locridem uenerunt. Factoque certamine cum Phocensibus ad tumulum, qui Argolas dicitur, & ipsi uicti sunt. Superuenerunt postmodum Bæotum tredecim millia armata. Ab Achaïs rursus mille & quingenti milites in Phocensium subsidium adducti sunt, constiteruntque utrinque copiæ eodem in loco. Tunc inter pabulandum Bæoti aliquot mercenarios Phocensium milites comprehenderunt, adductosque ad ipsam urbem, per præconem declararunt, Amphichyonis illos, utpote cum sacri

sacrilegij stipendia facientes, morte mulctari
 req; id confirmantes, iaculis omnes confixerunt.
 Qua ex re multum conductitius Phocensium
 miles indignatus, ut simili pœna hostes affice-
 ret, Philomelum rogarunt, acriterque contem-
 dentes, multos ex hostibus per agros uagantes
 ceperunt: adductosque Philomelus itidem iacu-
 lis confecit, ut deinde hostes ab arroganti &
 truculenta illa punitione desisterint. Vtroque
 demum exercitu in alia loca transeunte, cum
 per syluas & difficiles saltus iter faciendam
 esset, de improviso prima utrinque acies sibi in-
 uicem occurrentes, leue certamen inceperunt.
 Sed postea acriter & totis uiribus pugnatum
 est. Bœotique cum militum numero longe hosti-
 bus præstarent, Phocenses prostigarunt. Per
 loca autem precipitia, & que angustos exitus
 haberent, cum fuga fieret, milites multi Pho-
 censium interfecti sunt. Et Philomelus auda-
 cia incredibili depugnans, multis affectus uul-
 neribus, in locum quendam præruptum, & un-
 de non facile posset euadere inclusus, supplicia,
 que nonnunquam in captos edis solent, timens,
 sese illinc precipitem dedit: & ad eum modum
 persoluta deo pœna debita, extinctus est. Tunc
 Onomarchus, qui secum ordines ducebat, suscep-
 ta rerum administratione, exercitus reliquos
 reduxit, & fuga se recipientes milites in unum
 coegit. Dum hæc gererentur, Philippus Ma-

cedonia
 direpta
 imperi
 rex, cu
 mortuus
 que ann
 contra l
 rabile a
 cursioni
 gram d
 tore à Z
 fecto, a d
 qui cadit

Tam a
 Roma c
 Bœoti u
 mantes
 hominum
 que à fac
 receperu
 fœdli, D
 omnium
 ingenij a
 sed impij
 imminut
 oratione
 Onomar
 uam tuer

cedonia rex Methonem urbem expugnauit, direptamque euerit. Pagas etiam capiens suo imperio subiecit. Et in Ponto Leuco Bosphori rex, cum annum quadragesimum regnasset, mortuus est: cui Spartacus filius succedens, quinque annos in eo principatu uixit. Romani uero contra Phaliscos bellum iniuerunt, nec memorabile aliquid, aut magnum gesserunt: solis incursionibus & populationibus Phaliscum agrum deuastarunt. In Sicilia Dione imperatore a Zacynthijs mercenarijs militibus interfecto, administrationem eam suscepit Calippus, qui cædis illius autor & hortator fuerat.

VIII.

Iam uero Athenis imperante Eudemo, & Roma consulibus M. Fabio & M. Pompilio, Bæoti uictoria contra Phocenses potiti, existimantes sacrilegij autore Philomelo deorum hominumque uiribus pœna affecto, alios quoscunque a facinore simili perterritum iri, sese in sua receperunt. At Phocenses aduerso pralio afflicti, Delphos contendentes, facti sociorum omnium consilio, de bello consultabant. Ibi qui ingenij æquioris erant, ad pacem trahebantur: sed impij, quibus nec audacia, nec lucri cupiditas imminuta erat, circumspiciebāt, num quispiam oratione suam improbitatem adiuuaret. Tunc Onomarchus, quod honoris initi prerogatiuam tueretur, oratione meditata bellum tur-

ba

b̄ illi cepit suadere: nequaquam perinde com-
 modi publici, uti sui privati rationem habens.
 Quòd enim iuxta ac alijs grauius ac sapius pa-
 nis ab Amphictyonibus fuerat multatus, nec
 aliquid exoluere uoluerat, pace bellum sibi com-
 modius fore ducens, Phocenses sociòsque ad per-
 seuerandum in Philomeli cepto, uerbis suis im-
 pellebat. Electus igitur imperator, mercenariorum
 militum magnum numerum conciuuit.
 Ordines militum obitu extenuatos supplens,
 auctisque multum collectio milite copijs suis,
 in comparandis auxilijs, alijsq; bello necessa-
 rijs multum satagebat. Adhac magnos ei ani-
 mos fecit somnium, quod glorie incrementi
 presagium ei facere uisum est. In quiete enim
 existimauit se uidere aneum Colossum, quem
 in Apollinis templo Amphictyones posuerant,
 manibus suis ab se in maius refingi, & am-
 pliorem multò fieri. Hinc conijciebat nòmini
 amplitudinem sibi in imperio deorum ope ad-
 futuram esse. Sed secus se res habebat, contra-
 que id portendebatur Phocensibus, qui ob di-
 reptas res sacras ab Amphictyonibus male
 habiti fuerant, auctiorem panam Onomar-
 chi manibus adiunctum iri: itaque euenit. Sed-
 ens imperator Onomarchus anea ferreaque
 arma multa confici curauit. Ex argento au-
 tem & auro signatam pecuniam socys ciuita-
 tibus misit, maximèque presectos, & earum

mag

magistra
 Ex hosti
 sent: ali
 gitione f
 unata d
 quorum
 per mune
 rent. In
 comperit
 Quibus
 dens, Tho
 Amphicty
 ditionem
 repta, &
 Ibi capti
 gnare a
 Phocida
 qui a reg
 ctu contr
 tam Ath
 fortissim
 solus reli
 qui Pam
 hominum
 duobus r
 Artabax
 gniam sib
 peperit.
 Thebano

magistratus muneribus sibi obnoxios reddidit. Ex hostibus etiam quosdam ut sibi auxilio essent: aliquos, ut neutri parti se adiungerent, largitione facile est consequutus. Ea hominibus est innata diuitiarum cupido. Thebalos quidem, quorum nomen inter hostes amplissimum erat, per munera induxit, ut à bello contra se cessarent. Inter Phocenses uero, quos sibi aduersos comperit, interfecit, publicatis eorum bonis. Quibus peractis, in hostilem terram inuadens, Thronium expugnatum diripuit: indeque Amphissenfes perterritos, ad faciendam deditonem compulit. Doricis autem urbibus direptis, & agris uastatis, in Bœotiam irrupit. Ibi captio Orchomeno, cum Cheroneam oppugnare aggressus esset, à Thebanis uictus in Phocida reuersus est. Interea Artabaxus, qui à rege defecerat, bellum cum regis præfectis contra se missis gerebat: & inuicem quidem cum Atheniensium dux Chares eum iuaret, fortissimè illis resistebat: abruente uerò illo, solus relictus, à Thebanis auxilia impetrauit, qui Pammenem ducem cum quinque millibus hominum in Asiam ad eum miserunt. Ibi duobus magnis prælijs præfectos regios in rem Artabaxi, cum superasset Pammenes, magnam sibi & popularibus suis Bœotis gloriam peperit. Mirum enim proculdubio uidebatur, Thebanos desertos à Thebalis, premente dif-

ficili Phocensium bello, in Asiam tamen nauales copias misisse, & in summo rerum discrimine uictoria esse potitos. Cæptum est hisce temporibus bellum inter Arginos & Lacedæmonios, commissioque certamine ad urbem Orneas, superiores fuerunt Lacedæmonij: Orneis que uicis, in sua se receperunt. Chares autem Atheniensium dux Hellepontum petens cum classe, Scythiam occupauit: ibique pueros omnes interfecit, ceteros in seruitutem traxit. Et Ctesobleptes Scotyis filius, Philippo regi aduersus Atheniensibus, quorum amicitiam indulgebat, Cherronesi urbibus, Cardia excepta, cessit: in quas Atheniensis populus colonias deduxit. At Philippus rex, cum Methonenses hostibus se receptum dare accepisset, ad eos expugnandos contendit, qui aliquanto tempore fortiter propugnauerunt: tandem coacti sese regi dediderunt ea conditione, ut omnes urbe Methone cum singulis uestimentis exirent. Philippus oppidum diruit, & agros omnes inter Macedonas est partitus. In ea quidem oppugnatione Philippus alterum oculum confixus sagitta commisit. Inde cum eius auxilium Thessali implerarent, copias suas in Thessaliam duxit: statimque pro eis contra Lycophronem, qui Pheris tyrannum agebat, bellum iniuit. Cumque ille petito à Phocensibus auxilio obtinuisset, ut Phayllus Onomarchi frater cum septem millibus ar-

matu

B
 matu ad
 gressus,
 Tunc O
 salia ob
 bus suis
 cursum.
 Thessali
 militum
 remit, &
 scimen a
 de conste
 ta oratio
 essent, r
 Macedon
 in Bero
 deuit, &
 lippus a
 liam rec
 nem cast
 censibus
 pro The
 pollicitus
 tatu uig
 tum sub
 li persua
 gerent
 millia, e
 proinde

matis ad se mitteretur: cum his Philippus con-
 gressus, Phocenses uictos de Thesalia expulit.
 Tunc Onomarchus in spem ueniens totius Thes-
 alia obtinenda, mouens cum omnibus uiri-
 bus suis, Lycophronis rebus properè iuit suc-
 cursum. Opponente uerò se illi Philippo &
 Thesali, Onomarchus, quippe qui numero
 militum erat superior, Macedonas multos inte-
 renit, & Philippum ipsum in maximum di-
 scrimen deduxit. Eius enim milites animo ual-
 de consternati cum descrebant: uixque & mul-
 ta oratione in fide, & ne sibi non audientes
 essent, retinuit. Discessit post id Philippus in
 Macedoniam: & Onomarchus cum exercitu
 in Bœotiam transiens, pralio facto Bœotos
 deuicit, & Coroneam urbem occupauit. Phi-
 lippus autem subito ex Macedonia in Thes-
 aliam rediens, contra tyrannum Lycophro-
 nem castra posuit. Ille impar uiribus, à Pho-
 censibus auxilia accersuit: se pariter cum eis
 pro Thesalia rebus obtinendis laboraturum
 pollicitus. Propterea Onomarcho cum pedi-
 tatu uiginti millium, & equitibus sexcen-
 tis in subsidium ueniente, Philippus Thes-
 alia persuasit, ut uiribus iunctis secum bellum
 gererent: coëgitque ita pedites supra uiginti
 millia, equitum uerò tria millia. Confertis
 proinde fortissimè manibus, quum Thesali
 kk 2 equit

equites & numero & uirtutibus alijs praestarent, factum est ut Philippus uictor euaderet Phocensibus, qui iuxta Onomarchum erant, ad mare fugientibus. Et eo forte tempore Atheniensi Charete cum triremium classe illarum transeunte, dum multi (in quibus & ipse Onomarchus fuit) abiectis armis ad triremes nautare contendunt, ingens eorum caedes est facta, ut Phocensium & mercenariorum militum cum ipso duce interemptorum numerus fuerit plus quam sex millium, captiuorum ferme trium millium. Philippus tunc Onomarchum suspendi, alios ut sacrilegos demergi fecit. Mortua ita Onomarcho, Phayllus eius frater Phocensium curam suscepit: qui afflictas res recreari conmixtus, mercenarium militem multum coegit: stipendia tanto altero quam soleret maiora exoluent. A socijs auxilia adsciuit: armorum magnam uim fieri, pecuniam argenteam & auream signari curauit. Sub haec tempora Cariae princeps Mausolus, uigesimum quartum annum cum regnasset, mortem obiit: cui Artemisia & soror & coniunx successit in biennium usque. Et Heracles tyrannus Clearchum cum Bacchanalibus, quae celebrabantur, inspectandum quaestiones multas anxie adduceret, interfectus est, regni sui anno duodecimo. Et successit est Timotheus filius, qui annos quinde-

BI
cim imp
rentes co
ad Tyb
sua demu
se orta i
uant D
timos se co
ri Hipp
Syracusae
aufugit,
recuperat

Sequit
Aristodem
lerium co
septima su
tenus Sini
dax Phay
ceusium r
affectas,
abundan
conduxit,
cum belli
citra pado
non tantu
adiutores,
ciuitates u
xit. Laceda
Atheniense

cim imperavit. Hetrusci interea bellum ge-
 rentes contra Romanos, eorum agros populati,
 ad Tyberim usque incursiones fecerunt: inque
 sua demum sunt reuersi. Syracusis uerò seditio-
 ne orta inter Dionis amicos & Callippum: qui
 erant Dionis partium, superati, ad Leon-
 tinos se contulerunt. Postq; aliquantum tempo-
 ris Hipparino Dionis filio classem armatam
 Syracusas appellente, Callippus uictus ex urbe
 aufugit, & Hipparinus paternum imperium
 recuperatum duos annos tenuit.

I X.

Sequitur annus, quo Athenienses principem
 Aristodemum, Romani C. Sulpitium & M. Va-
 lerium consules habuerunt: mita Olympiade
 septima supra centesimam, qua in stadio Taren-
 tinus Smicrinus uictor fuit. Tunc Phocensium
 dux Phayllus, à fratris sui clade & interitu Pho-
 census res ob magnam militum stragem male
 affectas, rescicere nitebatur. Cumq; pecuniæ
 abundantia plurimum polleret, milites multos
 conduxit, multos etiam è focys impulit, ut se-
 cum bellè curam subirent. Re enim numaria
 citra pudorem quempiam in omnem rem utens,
 non tantum priuatos homines promptos belli
 adiutores sibi comparauit, sed & clarissimas
 ciuitates ad fortunam secum periclitadam tra-
 nit. Lacedamonij enim mille, duo millia Achai,
 Athenienses peditum quinque millia, & sex.

centos equites, duce Nausicle ei auxilio miserunt. Lycophon autem & Pitholaus, qui Onomarcho mortuo omnibus destituti presidys, Phera ubi tyranni erant, Philippo dederant, seque adiunxerant fœderetunc duobus hominum milibus stipendio conductis, ad Phayllum transferrunt, & in Phocensium auxilijs erant. Minori quoque ciuitatum non pauca Phocensibus ob largitionem factam se adiunxerunt. Aurum enim, quod hominum auaritiam excitare solitum est, illas ad lucri emolumentum decurrere compellebat. Phayllus igitur cum his copijs in Bœotiam mouit, & ad Orchomeno urbem praelio uictus, multos ex suis perdidit. Rursusq; ad flumen Cephisum inuito certamine, uictori fuerunt Bœoti. E' militibus Phaylli ultra quingentos desiderati, & sexcenti ferme capti. Paucis etiam diebus post, iuxta Coroneam est pugnatum, ubi itidem Bœotii uictoribus, centum & quinquaginta Phocensium interfecti, & centum triginta capti sunt. Sed à Bœotum & Phocensibus ad Philippum transeamus. Cum is nobilissimo praelio Onomarchum superasset, Phera à tyrannide liberauit, concessa urbi libertate rebusq; alijs Thesalia compositis, contendebat ad Thermopylas, ut Phocenses debellaret. Sed transitum ei intercipientibus Atheniensibus reuersus est in Macedoniam, imperio suo plurimum ex rebus gestis, & pietate erga deum a

B
flo. Ph
creuses
quidem
sola sup
uassisset
sic. Cu
Bzoti r
interem
sem agy
populat
censu
perueni
captam
demcep
dia ea
nereba
censum
et sacr
sed gab
tuit Mr
id cum
sissent,
fecerun
lio com
amissit.
tus fact
nios &
horum
ny, du

Phayllus uerò copias ducens contra Locreses, qui Epinecmidij nominantur, alias quidem eorum urbes ui occupauit: Arycam quæ sola supererat, per proditionem nocte cum inuasisset, eiectus, ad ducentos milites suos amisit. Cum demum prope Abas castra posuisset, Bæoti nocturno impetu in eum facto, multos interemerunt. Qua uictoria elati, in Phocensem agrum incursiones fecerunt: latèque eum populati, cum præda ingenti reuersi ad Arycensem propugnationem contenderunt. Ibi superueniens Phayllus, eos in fugam uertit: & captam urbem diripuit, ac solo æquauit. Hic demum in tabidam egrotationem incidens, diu ea cruciatus cum magno dolore, ut sua merebatur impietas, mortem obiit: relicto Phocensem duce Phalaco Onomarchi, qui bellum id sacrum inflammauerat, filio pubere adhuc, sed gubernatorem, simulque ducem ei constituit Mnaseam, unum ex suis familiaribus. Post id cum nocte semel Bæoti in Phocensem inuasissent, Mnaseam cum ducentis militibus interfecerunt: moxque ad Charoneam equestri prælio commisso, Phalæcus uictus multos ex suis amisit. Interea & in Peloponneso tumultus facti sunt, ea de causa. Inter Lacedæmonios & Megalopolitanos orta controuersia, in horum agros incursiones fecerunt Lacedæmonij, duce Archidamo. Qua iniuria Megalo-

politani commoti, cum per se eiusmodi contentioni non sufficerent, sociorum auxilia implorarunt. Igitur Argiui, Sicyoni, Messeni festinanter auxilio eis iuerunt. Thebani uero Cephisona ducem datis quatuor millibus pedum, & equitibus sexcentis, miserunt. Cum his copijs Megalopolitani mouentes ad Alpei fontes, castra posuerunt. Lacedaemonij rursus a Phocessibus peditum tria millia, a Pitholao & Lycophrone, qui Pheris pulsati fuerant, equites centum quinquaginta obtinuerunt, comparatq; ita iusto exercitu, confederunt prope Mantinea. Deinceps Orneas in Argium agrum contendentes, prius quam hostes ad urbis socia defensionem uenirent, eam expugnarunt. Cum postea Argiui aduenissent, commisso praelio, a Lacedaemonijs uicti sunt: sed Thebanis superuenientibus duplo iam hostibus plures, uerum inordinata acie, atrox praelium instaurarunt: in quo ancipiti, neque aliter utris certa uictoria, Argiui & socij in suas urbes se retraxerunt. Lacedaemonij in Arcadiam inuadentes, Elisunte urbe ui capta, direptaq; Spartam sunt reuersi. Interiecto tempore aliquantulo, Thebani socij prope Telphusam cum hostibus congressi, eos prostigarunt: multisq; interfectis, ducem eorum Anaxandrum cum alijs circiter sexaginta ceperunt. Paucis etiam diebus post Lacedaemonij cum non paucorum caede ab eisdem sunt

supe

super
ipsi ui
runt
litans
tiam f
cupau
eieclua
gnas c
latiss
ruerun
genti p

An
cepe. T
Quint
censi b
hausit
tatis su
ille cur
centa e
certam
morat
ses &
Persar
gyptun
men ab
te ren
gic ges
Phenic

superati. Sed tandem magnis uiribus cōgressi, ipsi uictores fuerunt. Tunc utriq; in sua redierunt. Cumq; Lacedamonij inducias Megalopolitanis petentibus concessissent, Thebani Bœotiam sunt reuersi. Ibi Phalacus Cheroneã occupauerat, sed Thebanorum aduentu ab ea cieclus est. Compararunt post hæc Thebani magnas copias, & in Phocida irrumpentes, eam latissimè populati sunt, & ædificia omnia diruerunt. expugnatisq; aliquot castellis, cum ingenti præda in Bœotiam se receperunt.

X.

Anno uerò succedente, quo Athenis princeps Thebalus, Romæ Marcus Fabius & T. Quintius consules præfuerunt, Thebani Phocensi bello fatigati, & renumaria multum exhausti, legarunt ad regem Persarum, qui ciuitatis suæ indigentia subsidium peterent. Nihil ille cunctatus, promptissimè argenti talenta trecenta eis exoluit. Et leuia quidem duntaxat certamina, agrorumq; uastationes: nil uerò memoratu ualde dignum anno hoc inter Phocenses & Thebanos gestum est. Verum in Asia Persarum rex, quum annis superioribus Aegyptum cum ualido exercitu inuassisset, nec tamen aliquid ei cessisset ex uoto, hac tempestate renouato in Aegyptios bello, multis egregiè gestis, summa sua industria, Aegyptum, Phœniciam, & Cyprum recuperauit. Quo ue-

rò rei huius historia apertior sit, repetitis al-
 tius temporibus, belli causas explicabimus.
 Annis antea actis, quum Aegyptum à Persis de-
 fecissent, Artaxerxes Ochus cognomento, rei
 bellicae parum studiosus, à quiete mouere se
 haud uoluit: missoque illuc exercitu & prae-
 fectis, ex eorum imperitia & fraude fortunam
 minus prosperam expertus est. Et Aegyptus
 nihili cum facientibus, coactus est tanta igno-
 minia, ob animum nimis sedatum, & insitam
 desidiam succumbere. Aegyptiorum exemplo
 annis ceterioribus Phoenices & reges Cyprum
 & ipsi contempto Artaxerxe, defectionem
 commiserunt: propterea concitatus rex, decre-
 uit in eos omnes, qui ab se defecerant, non am-
 plius per praefectos, sed praesens pro tuendo im-
 perio suo bellum gerere. Itaque armorum, telo-
 rum, commeatumum, & militum apparatus
 magnum faciens, peditum trecenta millia,
 equitum triginta millia, triremis trecentas,
 onerarias, aliasque nauis ad necessaria compor-
 tanda quingentas coegit: bellumque contra Pha-
 nicum ex huiusmodi causa iniuit: Est in Pha-
 nicia nobilis urbs Tripolis, nomen ex re ha-
 bens: sunt enim urbes tres, inuicem stadij in-
 teruallo distantes, appellaturque Aradiorum
 una, altera Sidoniorum, Tyriorum tertia. Est
 uero ciuitas haec in magna dignatione apud
 Phoenicas omnes, in qua conuentus habere,
 & per consilium de maximis rebus agere con-

suer
 gys, q
 tamen
 exerc
 dolor
 tuera
 occup
 bum
 missi
 tur,
 Cùm
 ret, p
 sent d
 rata
 tela
 portu
 cõciti
 reges
 suer
 runt.
 in us
 runt.
 Pers
 Que
 cipien
 mniu
 uero
 & e
 Phae

fuerunt. Praefectis autem & ductoribus re-
 gis, qui in Sidoniorum parte uersabantur, con-
 tumeliosa & superba imperia in Sidonios
 exercentibus, male habiti hi, non satis sibi in
 dolore temperantes, à Persis desistere sta-
 tuerunt: ceterosque Phœnicas ad libertatem
 occupandam exhortati, legatis ad Nechtane-
 bum Aegypti regem, qui Persis erat hostis,
 missis, ut in belli societatem ab eo reciperen-
 tur, omnia quæ bello usui sunt comparabant.
 Cùmque Sidon urbibus alijs opulentia præsta-
 ret, priuatique homines ex mercationibus es-
 sent ditissimi, ocyus & triremes complures pa-
 rate, & milites multi conducti sunt. Ad hoc
 tela, arma, commeatus, reliqua omnia bello op-
 portuna breui conquisita. Initio autem eius
 cõcitationis regium uiridarium, ubi Persarum
 reges animum remittentes, oblectare se con-
 sueuerant, decisis arboribus prorsus deuasla-
 runt. Pabuli quoque uim magnam, à praefectis
 in usum belli alendis equis collectam, incende-
 runt. Animaduersum est & in captos illos
 Persas, à quibus contumelias sustinuerant.
 Quæ omnia confidenter ab illis patrata rex ac-
 cipiens, Phœnicibus cunctis grauter, sed o-
 mnium maximè Sidonj's comminatus est. Cum
 uerò Babyloniam copia eius omnes peditum
 & equitum conuenissent, eas mouit contra
 Phœnicas: interimque dum illuc contendit, Sy-
 rie

ria praefectus, & Maxeus, qui Cilicia praerat, iunctis uiribus aduersus Phoenicas pugnabant. Ibi Tennes rex Sidonis ab Aegyptijs Gracos mercenarios milites ad quatuor millia, quibus Rhodius Mentor praerat, obtinuit. Cum his alijsq; sua gentis conscriptis in regios praefectos, quos diximus, uadens, commisso certamine uictor fuit: illique ex Phoenicia sunt pulsati. Eodem tempore & in Cypro bellum est coeptum, superiori & causa & rebus actis consimile. Erant in ea insula insigniores nouem urbes, quibus reliqua minora oppida in obsequium adsignata erant. Habebant illae reges singulos, quibus parerent: ut tamen regi Persarum illi audientes deberent esse. Haec omnes nouem ciuitates conspirantes, Phoenicum exemplo ab rege descuerunt: comparatisq; belli rebus, summum imperium iusserunt illis esse, qui regna habebant. His Artaxerxes commotus ualde, Cariae praefecto Idrieo, qui nuper principatum cum inierat, & qui maiorum suorum instituto amicus & socius erat Persarum regi, per literas iniunxit, ut naualibus & peditum copijs comparatis, in Cyprios reges bellum susceperet. Ille nihil morae interponens, quadraginta triremes, milites conductos ad octo millia instructos in Cypron misit: data eorum cura praefectis duobus, Atheniensi Phocioni, & Euagora: qui annis superioribus in ea insula reg

regna
bito
pias
uio,
Cum
set, m
omne
corrip
tia,
nei m
ferme
tu, in
prij r
rum C
in P
Ment
audit
tare,
se, sa
Itaqu
Thest
Arta
mulq;
cisci:
quas
bens,
salton
rifice
tiam

regnauerat. Hi nauigatione illuc deuecti, sub-
 bito ad primariam insule urbem Salamina co-
 pias adduxerunt. Ibi uallo & aggere commu-
 nto, mari terraq; oppugnatione aggressi sunt.
 Cumq; insula ea multos annos pacem habuis-
 set, magnaq; esset loci fertilitas, milites agros
 omnes pro arbitrio peragrantes, magnas opes
 corripuerunt: ac diulgata ea rerum abundan-
 tia, multi ex ulteriore Syria & Cilicia ultro
 uei milites spe lucri accurrerunt: ut ad duplum
 ferme Euagoræ & Phocionis aucto exerci-
 tu, in magnam trepidationem & metum Cy-
 pri reges coniecti sint. Et is quidem erat res-
 rum Cypri status. At Persarum rex Babylone
 in Phœniciam cum exercitu contendit. Ibi
 Mentor, cuius magna Sidone erat potentia,
 audito ingentem numerum Persarum aduen-
 tare, iudicans Phœnicas eis minimè pares es-
 se, salutis suæ priuatim consulere deliberauit.
 Itaque ex suis familiaribus fidum maximè
 Theßaliona, clam Sidonijs omnibus misit ad
 Artaxerxem, Sidona ei proderet recipiens, si-
 mulq; ad bellum Aegyptium cum eo profi-
 cisci: in quo, utpote locorum & eruptionum,
 quas nihil faceret, cognitionem exactam ha-
 bens, adiumentum magnū asserre posset. Theß-
 salionem omnia ea narrantem rex audiens, mi-
 risicè est gauisus: commissæ que defectionis gra-
 tiam Mentori se facere respondit. Caterùm si,
 quæ

qua offererat, fecisset, magnis muneribus ab se
 donatum eam iri pollicitus est. Ad hac cum
 Thebalio sibi à Mentore, ut eius dexteram fidei
 causa reciperet, iniunctum dixisset: rex,
 ueluti fides dicto suo non haberetur, commo-
 tus, Thebalionem apparitoribus ut capite ples-
 teretur addixit. Cum ita ad pœnam is duceretur,
 regique dixisset: Facies quidem quod tibi
 libuerit, sed Mentor, cui illa omnia peragere
 in promptu est, quòd fidem dare detrectaueris,
 nihil prorsus promissorum efficiet. Admo-
 nitionem eam rex secum uolens respuit: ap-
 paritoribusque reuocatis, dimisso Thebalioni
 dexteram porrexit: qua res apud Persas pro-
 firmissima fide habetur. Tunc Sidona Theba-
 lio reuersus, ciuibus omnibus id ignorantibus,
 Mentori qua egisset renuntiavit. Rex uerò plu-
 rimi faciens, uti Aegyptum deuinceret, quòd
 ea prima in se grauer commiserat, legatos in
 ciuitates Gracie nobiliores, qui contra Aegy-
 ptios auxilia peterent, misit. Ex eis Laceda-
 monij & Athenienses amicitiam quidem er-
 ga Persas tueri sibi esse propositum, sed auxi-
 lia minimè se daturus responderunt. Thebani
 Lacratem ducẽ cum armatis mille, Argini tria
 millia miserunt, quibus non ex suo arbitrio,
 sed rege id nominatim petente, Nicostratũ præ-
 fecerunt. Is erat uir & fortitudine & consilio
 optimus, prudentiæ terribilem audaciam com-
 missi

mista
 præte
 gest
 Grae
 sex m
 xilia
 Anteq
 riam
 non lo
 poris
 nij ar
 gnam
 plici
 bebant
 sjs &
 re &
 rum.
 tu cate
 trat n
 mium
 Tenne
 accept
 præra
 dio in
 ipse cur
 uit eur
 conuen
 tum ci
 haud lo

mistam habens. Et corporis robore cū multum
 praestaret, leonis pellem cum claua in praelio
 gestans, Herculem militiae referebat. Pariter
 Graeci, qui Asiae maritima inhabitabant, ad
 sex millia dederunt, ut è Graecis omnibus au-
 xilia compleuerint numerum decem millium.
 Antequam uerò hi conuenirent, rex per Sy-
 riam factò itinere, in Phoeniciam peruenit, &
 non longè Sidone castra metatus est. Eo tem-
 poris spatio, quod non paruum intercessit, Sido-
 nū armis, telis, rei frumentariae comparanda ma-
 gnā diligentiam adhibuerant, urbē fossa tri-
 plici & mœnibus praecaltis communiuerant. Ha-
 bebant & militum urbanorum, qui in gymna-
 sijs & laboribus plurimum exercitati, corpo-
 re & uiribus firmissimis erant, iustum nume-
 rum. Diuitijs uerò & alio quocunque appa-
 ratu ceteras Phoeniciae urbes superabāt. Quodq;
 erat maximum, triremium & quinqueres-
 mium supra centum classem comparauerant.
 Tenes autem iam in proditionis societatem
 acceptus à Mentore, qui Aegypti auxilijs
 praerat, hunc relinquit loci cuiusdam prae-
 sidio in urbe, ut proditionis negotium curaret:
 ipse cum militibus sexcentis egressus, simula-
 uit eundem sibi esse ad Phœnicum quendam
 conuentum: accepitque secum nobilissimos cen-
 tum ciues, ueluti forent consiliarij. Cum iam
 haud longè ab ipso rege esset, comprehensos eos
 cen

centum Sidonios tradidit Artaxerxi. Qui Tennem ut amicum benignè accepit: centum uerò illos, ueluti defectionis autores, telis obrui fecit. Aduenerant & ex urbe quingenti primores uiri, ramis oleæ prætensis ei supplicantes. Ibi rex Tennem seductum, num urbem sibi posset tradere, est percunctatus: (plurimū nanq; laborabat, ut citra pactionē quampiam Sidona reciperet, quò clade aliqua immani eam afficiens, reliquas urbes castigatione ea perterreret) Tenne se id facturum confirmante, rex impotentē iram in animo fouens, omnes eos quingentos uiros supplicantium insignia gestantes confodi fecit. Tennes postmodum ad mercenarios Aegyptiorum milites accedens, eis persuasit, se & regem intra mœnia reciperent: perq; huiusmodi proditionem Sidon in Persarum potestatem deuenit. Tunc rex, cum Tennis opera non amplius indigeret, eum interfici curauit. At Sidonij, qui ante regis aduentum naues omnes suas incenderant, ne quisiuā nauigatione saluti priuata posset cōsulere, postquā urbem & mœnia ingenti Persarū multitudine uiderunt oppleta, intra domos cum liberis & uxoribus inclusi, apposito igni se extenderunt: ut corū & qui supplicantes interfecti sunt numerum quadraginta millium perisse traditum sit. Tanta ea clade Sidonij affectis, & urbe tota cum ciuibus absumpta, locum ex

B
incend
dit. O
tiam
conflat
sera S
cia urb
adieccla

Pau
Artem
tem ob
ad sept

In I
cum Sa
ferunt,
ta publ
Calipp
exercita
presidi
bus libe

Cum
dorum,
consule
Salami
insula e
runt. So
nem su
paterna
regis re

incendio uastatum, rex talentis multis uendit. Ob magnam enim oppidanorum opulentiam immensa argenti & auri uis per ignem constata est inuenta. Huiusmodi interitum misera Sidoniorum res sortita, reliquas Phœnicia urbes ad deditiōem faciendam terrore adiecto, impulerunt.

Paulò supra hæc tempora Caria princeps, Artemisia eo honore annos duos funcla, mortem obiit. In cuius locū suffectus frater Idrieus, ad septennium imperauit.

In Italia autem Romani percusso fœdere cum Samnitibus, inducias Praenestinis concesserunt, Tarquiniensesque ducentos & sexaginta publicè in foro capite multarunt. In Sicilia Calippus & Leptines Syracusani, comparato exercitu, cum Rhegyum, quod tyranni Dionysij praesidijs tenebatur, expugnassent, pulsis hostibus libertatem ibi firmarunt.

XI.

Cum uerò Athenienses principem Apollodorum, Romani M. Valerium & C. Sulpitium consules iam haberent, Euagora & Phocione Salamina in Cypro oppugnantibus, alia omnes insula eius urbes in Persarum ditionem uenerunt. Solus Protagoras Salamine rex obsidionem sustinebat, nitebaturq; contra Protagoras paternum illud regnum adiumento Persarum regis recuperare, sed tempore succedente, Ar-

taxerxes cum ei hic esset delatus, Protagoram auxilijs cœpit iuuare, adeò ut rem tentatam despondens Euagoras, ad regem se expurgatum iuerit, à quo maiori multò alia præfectura in Asia est honoratus, in qua deinceps administranda, quum se male gessisset, coactus fugere in Cyprum, comprehensus & supplicio affectus est. Protagoras autem Persis ultrò se dedens, obtinuit in reliquum ut citra impedimentum Salamine sibi liceret regnare.

At Persarum rex post deletam Sidoniam, cum iam Argis, Thebis, & à Græcis illis, qui Asiae maritima incolunt, auxilia aduenissent, iunctis omnibus copijs in Aegyptum contendit. Incidens autem inter eundem in stagnum prægrande, ubi erant quæ uoragine nuncupantur, exercitus partem ex locorum ignorantia amisit. De natura quidem eius stagni, & his, quæ præter omnium opinionem in eo contingunt, quum libro primo satis dixerimus, in præsens ab hac disputatione supersedebimus. Transgressus autem uoragine illas uersus Pelusium, quæ est urbs ad primum os, ubi Nilus exitum habet, iter faciens, quadraginta stadia ab eo castra posuit. Græci & Aegyptij, qui in eius loci præsidio positi fuerant, quum multum temporis ante Persarum aduentum ad instruenda ea, quæ opus erant, habuissent, cuncta quidem Nili ora firmiter, sed maximè omnium Pelusias

cum, quòd primum esset, & opportunum ualde situm haberet, communiuerant. Erant ibi in defensione quinque millia armatorum sub praefecto Philophrouo. Thebani igitur plurimùm laborantes, ut uirtus sua inter Gracos omneis illustrior esset, fossam quandam & angustam & profundam, nulla periculi habita ratione, transgredi incepterant. Tunc qui in praesidio Pelusiæ erant, ex oppido erumpentes, cum transcurrentibus Thebanis manus conseruerunt, proq; gloria consequenda utrisq; aduentibus, atrox & periculosum certamen ad extremum diei commissum, nocte superueniente diremptum est. Postridie rex copias Gracorum, quas habebat, in tres ordines est partitus: & unicuique Gracum hominem simulq; Persam aliquem & uirtute & prudentia insignè praefecit. Primi itaque Bæoti duces habebant Lacratem Thebanum & Persam Rosacem. Hic genus ducebat à septem Persis, qui Magos oppresserunt, praefectusque erat Ionia & Lydia: equitum uerò & peditum barbarorum magnum numerum ducebat. Argiuorum secunda erat acies sub suo duce Nicosttrato: additus est huic in administratione socius Aristazanes, cui ad regem de maioribus rebus referendi cura iniuncta erat: fidei supra omneis amicos regios, Bagoa excepto, probatissima. Destinata sunt ei quinque millia electorum hominum, & triremes octoginta.

Tertiam aciem, quæ erat mercenarius miles, ducebat Mentor, qui Sidona prodiderat & Bagoas, cui plurimum fidei rex adhibebat, viro audaciæ, & ad omne etiam iniquum facinus promptitudinis incredibilis. Datus est ei Græcorum, qui erant Persarum ditionis, & Barbarorum ingens numerus, & naues complures. Ipse autem rex cum reliquis copijs totius rei summa animum intendebat. Facta eiusmodi partitione ordinum apud Persas, Neclanebus Aegypti rex, licet copijs inferior multò esset, nihil uel ingenti hostium multitudine, uel ordinatione facta commotus est. Habebat sanè ipse Græcorum militum, qui secum stipendia facerent, uiginti millia: Aphros fermè totidem: Aegyptiorum, qui bellatores apud eos nuncupantur, millia sexaginta: naues fluuiatiles ad consuetus & incursiones circa Nilum committendas, numero qui fidem non caperet. Ripam autem fluminis, quæ in Arabiam uergit, frequentibus castellis, muroque & fossa continenter ductis, communiuerat. Cùmque apparatus omnes bello gerendo opportuni ei non deessent, breui tamen ab omnibus illis ob inopiam consilij decidit. Maxima calamitatis eius causa fuit belli administrationis imperitia, & quòd ante id priorj bello Persæ ab eo uicti fuerant. Habuerat tunc clarissimos fortitudine, & rei bellicæ scientia præstantes: Atheniensem Diophantum, & Lacedæ-

monium

moni
fuerat
idon
admi
neque
lus e
& lo
masse
Græc
te din
tus sic
Nico
Aegy
neban
cum n
ibiqu
in pro
cenar
millib
ad eos
clus
prali
factu
ci, qui
ducen
millib
bus r
ciens
ment

monium Lamium, quorum consilio rectè omnia fuerant ordinata. In hoc autem bello dum sese idoneum imperatorem fore arbitrabatur, nulli administrationem rerum communicare uoluit: neque per sese qua bello usui essent, utpote nullus experientia, potuit expedire. Oppida igitur & loca alia munita cum presidys positus firmasset, acceptis triginta millibus Aegyptiorum, Graecis ad septem millia, Aphrorum autem parte dimidiata, loca ea insedit, unde facile impetus fieri posset. Eo modo utrinque instructis rebus, Nicostrotus Argiuorum dux, ducentibus eum Aegyptijs, quorum liberi & uxores obsides tenebantur a Persis, per fossam quandam in locum minus apertum transmisit cum suis copijs, ibique uallo munitis castris consedit. Tunc qui in propinquioris loci presidio erant milites mercenarij Aegyptiorum, haud pauciores septem millibus, ut hostium aduentum persenserunt, ad eos repellendos sunt progressi. Horum praefectus Clenius Cocus cum aciem ad conferendum praelium instruxisset, ab hostibusque idem esset factum, atrox certamen inuitum est: in quo Graeci, qui sub Persis merebant, egregie pugnantes, ducem Clenium, & militum eius plus quinque millibus interfecerunt. Eam cladem Nectaneus rex audiens, ualde est perterritus, inde coniiciens reliquas Persarum copias citra impedimentum flumen traiecturas esse: ueritisque ne

Memphim omnes hostium vires conuerterentur, statuit ei rei prospicere. Dueto igitur exercitu, quem secum habebat, illuc contendit, & quæ ad oppugnationem sustinendam essent usui præparauit. Interim Thebanus Locrates, qui primum agmen apud Persas curabat, Pelusium magno conatu cupit oppugnare: deriuatæque aliostrum fossæ aqua, per exiccatum locum & feruium, machinas ad urbis mœnia adduxit. Magna autem ex parte vis deieclis, summa celeritate qui intus erant alteram murum cum ualidis turribus ligneis excitauit. Cùmque dies aliquot eiusmodi mœniū oppugnatione durasset, primò Greci qui in oppidi propugnatione erant, fortissimè hostibus resistebant. Sed postquam de Neclanebi regis discessu Memphim certiores facti sunt, miserunt ad Locratem qui de re componenda agerent. Recipientemque eo per iusiurandum ipsos, si Pelusium dederint, cum rebus, quas secum ferrent, citra offensionem in Græciam deueclum iri, oppidi deditioem fecerunt. Ad quod recipiendum cum Artaxerxes Bagoam cum barbaris militibus misisset, in urbis ingressu Persæ Græcorum abeuntium rei multas, quas secum exportabat, arripuerunt. Ibi Græci de iniuria qua afficiebantur grauiter ex postulatibus, deorsumque iusiurandi præsidem implorantibus, Locrates in iram cõcitatus, facto impetu barbaros repulit: aliquotque eorum interfectis,

Græcos

Græcos,
tus est. I
geni, c
Artaxer
rita affe
toribus
itaque m
Meutor
ta suera
callidita
nem reg
fidium n
rum mil
castris s
raße eo
mauiss
rentur,
ta, quam
custodib
qui ab se
te captiu
breui per
minarun
indigena
& in om
gere. Vt
studebat
ut soli a
Capta e

Græcos, qui sub fide uiolabantur, strenuè tuta-
 tus est. Bagoas coniectus in fugam iussit ad re-
 gem, eique de Lacrate multum est questus.
 Artaxerxes re cognita, Bagoæ milites pœna me-
 rita affectos fuisse, insuper de rapina illius au-
 toribus supplicium sumi debere iudicauit. Eo
 itaque modo Pelusium à Persis recuperatum est.
 Mentor uerò, cui tertij agminis cura demanda-
 ta fuerat, Bubastum & complures alias urbes
 calliditate quadam militari captas, in ditio-
 nem regis attraxit. Cum in earum quauis præ-
 sidium mixtum & Græcorum & Aegyptio-
 rum militum esset, Mentor eiusmodi uerba in
 castris suis palam habuit, Artaxerxem delibe-
 rasse eos, qui sibi ultrò urbes dederent, hu-
 manissimè tractare. Qui rursus ui supera-
 rentur, in eos cladem inferre non mitiorem
 ea, quam Sidonij passi fuissent. Iniunxit post id
 custodibus portarum, liberè permitteret egre-
 di qui ab se uellent transfugere. Ita nullo impedi-
 ente captiui Aegyptij, qui erant in castris abeuntes,
 breui per omnes Aegypti urbes uerba illa disse-
 minarunt. Indeque inter mercenarij militem &
 indigenam dissensiones subito ubique exorta sunt:
 & in omnibus urbibus seditiones ceperunt ui-
 gere. Vtrique enim per quandam emulationem
 studebant seorsum prodere loca, quibus præesset,
 ut soli aliquod emolumentum consequerentur.
 Capta est ea res primùm Bubasti. Statim enim

uero ut Mentor & Bagoas cum exercitu pro-
 pe urbem confederunt. Clam Græcis Aegypti
 quendam miserunt ad Bagoam, pollicentes ur-
 bem tradere, si se saluos præstaturus fuerit. Id
 Græci persentientes, missum hominem compra-
 henderunt, terroreque in cælo, rem uti erat, ab eo
 intellexerunt: exque eo commoti ualde, in Aegy-
 ptios inuadentes, aliquos interfecerunt, aliqui-
 bus etiam uulneratis, reliqui in partem quan-
 dam urbis coacti sunt se tradere. Qui Bagoa
 quid contigisset significantes, orabant ut oculus
 accedens, urbem ab se acciperet. Græcis qui clan-
 culum ad se pro firmandis pactionibus uent-
 rant, secreto inuixit Mentor, cum Bagoas in
 urbem uenisset, ut barbaros impetu facio ado-
 riuentur, Bagoa deinceps cum Persis absque
 Græcorum assensu in urbem intrate. Postquam
 multa pars intromissa est, subito Græci portas
 claudentes, eos, qui intus erant, aggressi, omnes
 interfecerunt, & ipsum Bagoam ceperunt. Ut
 omnem salutis suæ spem in Mentore uidens pos-
 sitam, orauit uti se liberatam ueniret, professum
 in posterum se nihil nisi ex eius consilio factu-
 rum. Tum Mentor Græcos ad Bagoam dis-
 mittendum, sibi que faciendam urbis deditio-
 nem, ut eius receptæ titulus sibi daretur, induxit.
 Factusque ita salutis Bagoæ autor, rerum om-
 nium societatem cum eo præstito & acce-
 pto iurciurando iniuit, quam ad extremum

uita ser-
 cordes, r-
 dem or-
 regis a-
 enim m-
 declarat-
 quum G-
 teret: ip-
 & fide-
 superior-
 bene ex-
 tatem, q-
 noris au-
 esset dor-
 que eius
 mortem
 goæ sen-
 nihilque
 pellation-
 ad ea p-
 præsens
 qua urb-
 certas o-
 bus rex-
 dens ho-
 riculturalis,
 cere: des-
 genti in-

uita seruauit. Euenit inde, uti apud regem concordés, mutuóque alter alterum iuuantes, tandem omnium uel amicorum uel cognatorum regis ambo potentissimi euaserint. Mentor enim maximus præses Asiæ, quæ maritima est, declaratus, multum profuit rebus Artaxerxis, quum Græcos multos conductos subinde ei mitteret: ipseque illic omnia administraret summa & fide & animi magnitudine. Bagoas uerò in superioribus locis ubi præfectum agebat, tam bene ex regis re omnia gessit, uti per eam societatem, quam cum Mentore firmauerat, non minoris autoritatis factus sit, quàm si regni ipse esset dominus: neque Artaxerxes aliquid absque eius consilio ageret. Quin etiam post eius mortem in eligendis nouis regibus semper Bagoæ sententia & nominatio rata habebatur, nihilque huic potestatis regia, præter regis appellacionem deerat: quæ omnia sigillatim cum ad ea peruenerimus tempora, exponemus. In præsens quidem post Bubastis deditionem reliquæ urbes perterrefactæ, in Persarum ius per certas condiciones uenerunt. Tunc Nectanebus rex, qui ad Memphim commorabatur, uidens hostium successus, minimè ausus est periculum, ut copias ad conflictum duceret, se obijcere: desperatisque regni rebus cum pecunia ingenti in Aethiopiam fugit. Eo pacto Ar-

taxerxes totius Aegypti potitus, insigniorum urbium mania diruit, & sacris adibus direptis, magnam vim coëgit auri & argenti. Abstulit etiam ex antiquioribus templis scriptas tabulas, quas postmodum Bagdas, accepta magna pecunia sacerdotibus Aegyptijs restituit. Prosequutus autem muneribus honorificis, pro cuiusque merito Gracos, qui secum militauerant, cisque omnibus ut in patriam redirent ab se dimissis: & Pherendate Aegyptij praefecto constituto, cum toto exercitu Babylona reuersus est, spolijs & pecunia multa, sed maiori longè, ac rebus strenuè gestis, auclius.

XII.

Quo uerò anno Athenis Callimachus imperauit, & Romae consules fuerunt M. Fabius & P. Valerius, Artaxerxes animaduertens magno adiumento sibi fuisse Mentorem in bello Aegyptio, eum ultra amicos alios prouexit: proque eius uirtute honoratum, centum talentis argenti, alijsq; pretiosissimis rebus donauit: & Asia, quae ad mare est, praefecit. Data insuper summi pratoris potestate, ei bellum contra rebelles suos demandauit. Tunc Mentor cum necessitudinem arctam haberet cum Artabazo & Memnone, qui superioribus annis cum Persis bello contenderant, & ex Asia demum fugientes, ad Philippum in Macedoniã se contulerant,

ibiq;

ibiq; mor
lu comm
nuq; eo
Habebat
monis f
faminas
prole nu
citu suo p
expeditio
uensum
rat, & t
uorbat.
ad remit
uret in c
tu, cum p
pfit liter
ret sibi pa
re, inter c
li literas
ei pro re
reddita,
abhorren
Ea callia
rebelles u
gratiam
genio sing
& princeps
fauerant
denicit. E

ibiq; morabantur, regi supplicans persuasit, il-
 lu commissi criminis uentam indulgeret: proti-
 nusq; eos ambos cum liberis ad se accersiuit.
 Habebat sanè Artabaxus ex Mentoris & Me-
 nnonis sorore susceptos filios mares undecim,
 feminas decem: delectatusque plurimum ea
 prole numerosa Mentor, iuuenes, datis in exer-
 citu suo praefecturis, honorauit. Primam autem
 expeditionem cepit contra Hermiam Atar-
 uasum tyrannum, qui ab Artaxerxe defece-
 rat, & loca complura bene munita ac urbes
 tenebat. Huic pollicitus se inducturum regem
 ad remittendam culpam, persuasit ut secum ue-
 niret in colloquium. Ibi ex insidijs facto impe-
 tu, eum prehendit: potitusq; ita eius annulo, scri-
 psit literas in ciuitates, tanquam Hermias dice-
 ret sibi pacificationem initam esse cum Artaxer-
 xe, intercedente Mentore: signatasq; raptò annu-
 lo literas misit per quosdam, qui oppida & ar-
 ces pro rege acciperet. Populi quibus literae sunt
 redditae, fidem praestantes, & quod à pace non
 abhorrent, facile arces & urbes dediderunt.
 Ea calliditate cum Mentor citra periculū belli,
 rebelles urbes recuperasset, in maximam regis
 gratiam uenit: quòd uideretur industria & in-
 genio singulari bellicam rem tractare. Pariter
 & principes alios, qui ab imperio Persarum de-
 seruierant, partim ui, partim dolo aliquo omnes
 deuicit. Et haec quidè in Asia gerebatur. In Euro-

pa uerò Philippus Macedonum rex inuadens cum exercitu in urbes Chalcidenses, German arcem ui expugnatam diruit: iniecitq; inde alijs terrore, aliquot urbes imperio suo coegit parere. Pheras postmodum, quae sunt in Thessalia, profectus, Pitholaum qui ibi dominatum occupauerat, expulit. Circa eadem tempora Spartacus iam annos quinque Ponti rex, diem suum, obiit: successus est frater Parisades, qui annos octo & triginta regnauit.

XIII.

Elapso anno hoc, Athenienses principē Theophilum, Romani C. Sulpitium & C. Quintium consules habuerunt: cum in ita Olympiade octaua supra centesimam, uictor fuit in stadio Polyclus Cyrenensis: tunc Philippus intentus summo studio, ut Micybernam & Toronen Hellesponti urbes caperet, citra periculum aliquod per prodicionem eas obtinuit. Conuersus deinde cum ualidis uiribus ad maximam eius regionis urbē Olynthon, in initio praelijs duobus Olynthios deuicit, & in urbem compulit: caepaq; obsidione, dum subinde tentat expugnationem, multum suorum amisit. Tandem pecunia corruptos, Lepthenem & Euthycratem, summos magistratum in urbe induxit, uti eam sibi proderent: quam captam diripuit, oppidanosq; omnes cum praedaliis uendidit. Eo facto pecuniam multam ad belli usum consequutus est, ceterasq; urbes sibi

B
resistent
meritis u
tant, in
quibus u
edco ut r
rit. Nec
pia, quan
tus asseu
lippi in cr
Philippus
tum mit
tar ciuit
plicitum d
tar, sume
Itaque se
eo bellum
ad propu
temporis
cendo. Se
ta libido,
prodendi
feuerat. P
quandam
ac eius lo
uissimam
ceret, qu
mania tr
tus uim
possint, an

resistentes perterruit. Datis autem muneribus
 meritis unicuique militum, qui strenuè pugnaue-
 rant, ingenti pecunia missa sibi conciliauit eos
 qui in urbibus uarijs potentia maioris erant,
 adeò ut multos ad patriam prodendam illexe-
 rit. Nec ipse id dissimulabat, se magis auri co-
 pia, quàm armis imperium auxisse, palàm soli-
 tum asseuerare. Athenienses, quibus iam Phi-
 lippus incrementa erant suspecta, omnibus in quos
 Philippus bellum susciperet, auxilia contra
 eum mittebant: per legatos etiam adhortaban-
 tur ciuitates ad libertatem tuendam, & sup-
 plicium de his ciuibus, qui prodicionem moliren-
 tur sumendum, omnibus eis auxilia pollicentes.
 Itaque se Philippo hostes professi, apertè cum
 eo bellum gerebant. Instammabat eos maximè
 ad propugnationem Gracia Demosthenes, tunc
 temporis Græcorum omnium acerrimus in di-
 cendo. Sed nullo pacto reprimi ualebat indomi-
 ta libido, quæ plerosque occupauerat, urbes suas
 prodendi. Tam latè pestis illa Graciam tum in-
 fecerat. Propterea aiunt Philippum, cum urbem
 quandam egregiè munitam capere conaretur,
 ac eius loci quidam contra omnem impetum tu-
 rissimam, ac fermè inexpugnabilem eam esse di-
 cret, quæstuisse, Num etiam aurum eius urbis
 mania transcendere esset impossibile? Experi-
 tus nimirum erat Philippus, quæ armis capi nõ
 possint, auro facillimè expugnari solere. Præpa-

rans igitur largitione in urbibus proditores, eosq; qui tantam fœditatem in se admittebant, honestis nominibus nunc amicos, nunc hospites appellitans: per eiusmodi infanda commercia, munerum, uerborumq; mores hominum maxime corrumpēbat. Ab Olynthi uerò expugnatione in deorum honorem pro concessa uictoria Olympia celebraturus, splendissima peregrinatio sacrificia: & conuocata ingenti hominum multitudine, certamina edidit pulcherrima: multosq; hospites, qui ad spectaculum conuenerant, conuiuio accepit. Ibi sermonibus, & inuitatione eo loco accommodata usus multis pocula manu sua porrigebat ab se prægustata: non paucis munera est largitus. In uniuersumq; omnes promissionibus amplis prosequutus, effecit ut quàm plurimi amicitiam suam auidissimè expeterent. Anis maduertens autem in conuiuio ex amicis quempiam Satyrum nomine præ se ferentem nescio quid triste, rogauit, cur solus aliquid humanitatis suæ experiri non dignaretur. Illi munus aliquod ab eo se cupere dicenti, sed uereri ne intentione sua patefacta frustra haberetur: Philippus exhilaratus, cū promississet quodcumq; petierit, se libentissimè concessurum: hospitis cuiusdam sui uirgines duas adolescentulas nouis maritibus desponsatas, quæ essent inter eius captiuos, se libenter recepturum dixit Satyrus: non ut ex eo munere lucri aliquid consequeretur, sed ut addita

dita et
deret: n
siner
libenti
tim Sa
bus &
tiora b
uerò sp
præuen
lippi po

Iam
& Ron
lio, Ba
sint, ad
res fuer
um int
sibus pr
qua cla
insignis
ditionis
ti, fran
uerò ho
ca id t
tra pec
que ei i
res tres
phanes
ta est. P

dita

ita etiam de suo dote, in matrimonium eas tra-
deret: neue iniuriam tenera etate indignam sus-
sinere eas uideret. Philippus petitionem hanc
libentissimo animo accipiens, uirgines duas sta-
tim Satyro condonauit, multisq; alijs muneris-
bus & beneficijs eo modo disseminatis, cumula-
tiora benignitatis premia accepit. Multi enim
uero spe liberalitatis eius inducti, alter alterum
præuenire studebant, seipsos & patriam in Phi-
lippi potestatem dedentes.

XIII.

Iam uero imperante Athenis Themistocle,
& Romæ consulibus C. Cornelio, M. Pompei-
lio, Bæoti cum agros Phocensium populati es-
sent, ad Hyampolim manus conferentes, uicto-
res fuerunt, circiter sexaginta è numero hosti-
um interfectis. Deinceps iterum cum Phocen-
sibus prope Coronæam congressi, accepta mas-
sua clade repulsi sunt. Quædamque in Bæotia
insigniores quædam urbes essent Phocensium
ditionis, ad earum agros uastandos uersi Bæoti,
frumenta omnia destruxerunt. In reditu
uero hostibus occurrentes, sunt prostrati. Cir-
ca id temporis Phalæcus dux Phocensium sa-
cra pecuniæ ablata postulatus est, priuatio-
que ei imperij honore, quem gerebat, successo-
res tres dati sunt, Dinocrates, Callias, & So-
phanes: per quos eius criminis quæstio habita
est. Petebant sanè ab his, qui eam tractaue-

rant, rationem uti redderent. Philon fuerat quidam precipuus in eiusmodi administratione. Is cum haud satis exhibenda rationi faceret, capite est damnatus, excruciatuq; à ducibus nuper electis, sceleris socios prodidit. Grauiſſimis, demum supplicijs affectus, cum vita finem, quem sua impietas merita est, habuit. Alij qui de sacris rebus ditiores facti, magnam pecuniam furto sibi comparauerant, eam restituere, & pœnas ut sacrilegi dare sunt coacti. Ex superioribus autem ducibus Philomelus, qui primus imperauerat, à rebus sacris, quarum necessitas permisit, manus continuit. Sed qui ei successit Onomarchus, multum dei pecunia in belli sumptus usus est. Tertius Phayllus frater Onomarchi, non pauca munerum, quæ in templo fuerant consecrata, ad pecuniam signandâ conſlauit, ut conducto militi stipendia exoluere. Dicatos siquidem à Cræſo Lydorum regæ lateres aureos centum uiginti, quibus pondus erat talenta bina, acceptos pro conficiendis numis disiecit: pariter & aureas trecentas sexaginta phialas binis minis expensas, leonisq; & fœminæ signa aurea, ut ea omnia auri talentis trecentis & triginta æstimata fuerint: redactiq; omnibus, quæ ex auro sunt conflata, ad argenti rationem talenta quatuor millia perficerentur. E' rebus autem argenteis, quæ tum à Cræſo, tum ab alijs fuerant consecrata, duces omnes

abſum

abſum
sex mil
ta, ta
ptorib
reptum
ſarum
Aggreſ
dices d
dam eſt
ibi deſo
podem
rum in
tiguſſi
Quat
Nunc
Sed can
rentur,
ſes uald
mauer
ab eo ne
noris ta
nas mer
teruerſa
beret ur
monioſ,
zilys tu
maxime
auxilio
uienſes

absumpserant ad summam talentorum supra sexmillium, ut auri argentiq; totius ratione iniecta, talenta essent plus decem millibus. A scriptoribus nonnullis traditum est, opum hinc correptum non minus fuisse, atq; illud quod in Persarum thesauris ab Alexandro inuentum sit. Aggressi quinetiã fuerant qui sub Phalaco herodes ducebant: aperire solũ templi, cum à quodam esset dictum, argenti & auri magnã vim ibi desosam esse. Iamq; loca circa focum & tripodem excavare cœperant. Qui uerò thesaurum indicauerat, testimonio clarissimi & antiquissimi poëtæ Homeri nitebatur, ubi ait:

Quãta pauimētũ inter ius non claudit, Apollo
Nunc ubi saxosa Pythone oracula reddit.

Sed cum à militibus loca prope tripodem soderentur, magnis terra tremoribus factis, Phocenses ualde sunt perterriti: planèque uia deũ animaduersionem in sacrilegos præmõstrantibus, ab eo negotio destiterunt. Ac Philon, qui facinoris tam impij dux & autor fuerat, breui pœnas meritas exoluit. Sedenim pecuniæ sacra interuersa, licet crimen totum Phocensibus adscriberetur, nihilominus Athenienses & Lacedæmonios, qui Phocesium causam & censu & auxilijs tutabantur, non parum contingebat, idco maximè quòd stipèdia pro militũ numero, quos auxilio eis miserant, non fuerant exoluta. Athenienses sanè ea tempestate uidetur proualde

fuisse ad faciendas Apollini contumelias. Paululum enim supra Delphicam direptionis tempora, cum Iphicrates eorum dux cum classe circa Corcyram uersaretur, Dionysusq; Syracusarum tyranni naues, quae Delphos & Olympiam signa facta ex auro & ebore deuehebant, apprehendisset, misissetq; ab Atheniensi populo quasitum, quidnam in ea re agendum eis uideretur: Athenienses responderunt, Laborandum non esse ei in rerum diuinarum respectu: sed prospiciendum, quomodo milites suos sustentaret. Iphicrates ciuitatis suae uoluntati obsequutus, capta deorum ornamenta uendidit, propterea tyrannus in Athenienses commotus, epistolam hanc eis scripsit: Dionysius senatui & populo Atheniensi salutem scribere, minimè de re existimauit. Contra Deos & mari & terra sacrilegia committitis: statuas quidem à nobis ut dijs dicaretur, missas, & rapuistis & conlastis, neq; in deos maximos, Apollinem scilicet Delphicum, & Olympicum Iouem, scelus impium adeò patrare ueriti estis. Eiusmodi rem fecerunt Athenienses contra deum illum, quem subinde inter populares & maiores suos numerare per ostentationem solebant. Pariter & Lacedaemonij, qui & consilio Delphici oraculi remp. apud gentes omnes admirabilem sibi instituerant, quae ea tempestate de maioribus rebus Deum Apollinem consulebant, non ueriti sunt contumelias

templi
ratione
bes tre
cum h
tim eis
bant, &
faciend
tenda
deficieb
Broti,
nie inop
qui aux
tum res
uictoria
rentur.
eos dea
ptionem
Phoceny
Apollin
Broti i
in oppia
quingen
sunt, mi
pore Ph
id max
flum est
rant, d
bant. Se

templi raptoribus scelestissimam inire conspi-
 rationem. Sedenim Phocenses in Bœotia ur-
 bes tres, Orchomenon, Coroneam, & Corstias
 cum haberent, inde mercenario milite affa-
 tim eis suppetente, contra Bœotos copias para-
 bant, eorumq; agros populabantur. Neque ad
 faciendas incursiones, aut certamina commit-
 tenda eorum locorum homines Phocensibus
 deficiebant. Propterea bello multum attriti
 Bœoti, militum suorum multis amissis, & pecu-
 nia inopia laborantes, legatos ad Philippum,
 qui auxilia peterent, miserunt. Ille cum Bœo-
 tium res afflictas, ut spiritus eorum inflati ex
 victoria Leuctrica aliquantulum comminue-
 rentur, libenti animo uideret, milites per pau-
 cos dedit: id tantum curans, ne oraculi dire-
 ctionem nihili aestimare uideretur. Cum uerò
 Phocenses prope Abas, unde non multum abest
 Apollinis templum, arcem extruere niterentur,
 Bœoti in eos inuaserunt, subitoq; pars palantes,
 in oppida proxima fugam arripuerunt: alij ad
 quingentos in templum confugientes, extincti
 sunt, miro quodam modo. Ut cum multa eo tem-
 pore Phocensibus aduersa diuinitus acciderint,
 id maximè omnium quod referemus, ita fa-
 ctum esse uideatur. Qui ad templum confuge-
 rant, deorum auxilio se saluos fore existima-
 bant. Sed secus accidit: diuina siquidem prouis-
 dentia

dentia pœnam, quæ sacrilegis conueniebat, eis inflixit. Erant circa templum lecti & mensa complures. Cumq; in tentorijs Phocensium, qui ad templum se receperant, ignis relictus casu lectum unum incendiasset, tanta repente adeoque super omnium fidem flamma excitata est, at templum & Phocenses, qui eò se contulerant, uiui incensi sint. Visusq; est deus salutem, quam supplices petierant, eis indulgere noluisse.

X V.

In sequenti uerò anno, quo Athenis Archias princeps, Romæ consules M. Acmylius & T. Quintius fuerunt, Phocense bellum, quod durauerat in annum decimum, ad hunc modum finem habuit: Bœotis & Phocensibus pariter ex belli diuturnitate debilitatis ualde, alteri ad Lacedæmonios miserunt petitum auxilia, unde armatos mille, duce Archidamo rege obtinuerunt. Bœoti uerò quum ad Philippum legatos itidem pro auxilijs misissent, Philippus acceptis secum Theßalis, cum ualido exercitu in agrum Locrensem contendit. Ibi Phalæcum, qui pridem Phocensium dux fuerat, tuncq; magnam conductorum militum manum habebat, inueniens, ut eum eo dimicatione inita, belli esentum experiretur, aciem instruxit. Erat Phalæcus Niceæ, qui animaduertens Philippo se esse uiribus imparem, misit ad eum legatos pro rebus suis componendis: pactumq; ut sibi

B
ut sibi
ueller
cum s
nesum
Philip
nem, q
confect
Bœotis
habere
integra
to cons
stros in
ram suff
ses habi
solo aqu
aut Am
cipes est
liceret,
exoluisse
gio eo in
berri, ex
Vrbes on
& redig
plures se
lo stadij
rum hab
lenta sex
is ration
pti, satis

ut sibi & suis militibus permitteretur, quod
 vellet discedere, cum octo millibus hominum se-
 cum facientium stipendia, concessit in Pelopon-
 nesum. Tunc spe omni destituti Phocenses, sese
 Philippo dediderunt. Itaque citra dimicatio-
 nem, quod non sperauerat Philippus bello sacro
 confecto, adhibitis in consilium Theßalis &
 Bæotis, deliberavit Amphictyonum consilium
 habere, eorumq; arbitrio cognitionem omnium
 integram relinquere. Igitur Amphictyones ini-
 to consilio decreuerunt, Philippum eiusq; po-
 steros in collegium suum cooptari, cum duo-
 rum suffragiorum iure, quæ debellati Phocens-
 es habuissent. Urbibus tribus Phocidis mœnia
 solo equari, ne ipsi Phocenses aut sacri templi,
 aut Amphictyonum consilij aliquo modo parti-
 cipes essent: ne eisdem equos, aut arma habere
 liceret, donec subreptam omnem pecuniam deo
 exoluissent. Phocenses autem, aliosq; qui sacrile-
 gio eo inquinati aufugissent, scelestissimos ha-
 beri, exq; omnibus locis impunè retrahi posse.
 Vrbes omnes, quæ Phocensibus parèrent, dirui,
 & redigi in pagos, qui haberent domos non
 plures sexagenis, quæ hæc haud minus interual-
 lo stadij unius inter se distarent, agros suo-
 rum haberent, sed eorum uectigal annuum ta-
 lenta sexaginta deo penderet, quoad pecuniæ
 in rationibus scriptæ tempore templi dire-
 pti, satis deo fecissent. Philippo, Theßalis, &

Bœotis ius Pythia certamina curandi esse, quod Corinthij Phocensibus in rerum sacrarum interuersione adiutores fuissent: Philippum cum Amphictyonibus arma Phocensium auxiliariorūque confringere, eorūque frustra, quæ superessent, incendere, equos per aulionem distrahere. Ab his Amphictyones alia nonnulla, quæ ad oraculi refectionem, ad pietatem, pacemque & concordiam Græciæ faciiebant, construxerunt. Quæ omnia eorum scita Philippus comprobauit, deque omnibus ingentes eis egit gratias. In Macedoniam deum est reuersus, pietatis & bellicæ uirtutis magna sibi comparata gloria. Sed longè maiora instrumenta augendi res suas inde nactus est, cum toto animo id moliretur, ut à Græciâ imperator nominatus, per eam occasionem in Persas bellum susciperet, quod tandem est factum. Sed de his omnibus suo tempore mentionem sigillatim habebimus. In præsentia ad hystoriae contextum redeuntes, operæpretium esse iudicamus, palàm facere, deos illis omnibus, qui in oraculo diripiendo deliquerint, panam meritam iniēcisse: neque eos duntaxat, qui sacrilegij artifices fuerunt, sed omnes prorsus quos illud crimen uel leuiter attingit, nullo pacto inuoclam à deo punishmentem effugere ualuisse. Princeps enim templi occupandi auctor Philomelus, casu quodam belli ad-

uero se
 electas
 erat, co
 in Thejs
 sus est. T
 trarum
 bo, hauc
 uero poss
 quum er
 quisq; pe
 tu duxit
 rorum se
 langiori
 seria not
 magis ca
 qua Phi
 tus est in
 laes sus
 bus habe
 onerarij
 haberet,
 constitut
 rum, a
 quum eo
 rentinis,
 tem suis
 & Italia
 igitur st
 re progr

utro sese præcipitem dedit. Onomarchus dein
 dictus dux ab illis, quibus nulla spes bona
 erat, cum a Phocensibus & milite mercenario
 in Thesalia interfectus, & de cruce suspen-
 sus est. Tertius Phayllus, qui multa rerum sa-
 crarum destruxerat, diuturno confectus mor-
 bo, haud breui potuit a cruciatu liberari. Qui
 uero post omnes eos, quicquid in donarijs reli-
 quum erat, corripuit, Phalæcus in uarijs ma-
 gnisq; periculis & timore uitam longam sa-
 tis duxit, non quò fors eius melior quam cate-
 rorum sceleris impij popularium esset, sed ut
 longiori tempore cruciatus, multisq; ex sua mi-
 seria nottor factus, insigniorem, celebratamq;
 magis calamitatem subiret. Post fugam sanè,
 qua Philippi captiuitatem uitauit, commora-
 tus est initio in Peloponneso, sustentans ibi mi-
 lites suos pecunia, quam reliquam de sacris re-
 bus habebat: postea Corinthi nauibus magnis
 contrarijs conductis, cum biremes quatuor suas
 haberet, in Italiam & Siciliam transmittere
 constituit: ibi aut urbem aliquam se occupatu-
 rum, aut à quibus stipendio conduceretur,
 quum eo tempore Lucanis esset bellum cum Ta-
 rentinis, inuenturum existimans. Militibus au-
 tem suis asseuerabat, se accersitum in Siciliam
 & Italiam, navigationē eam suscepisse. Cum
 igitur itinere arrepto, iam ulterius in ma-
 re progressi essent milites aliquot, qui eodem

nauigio cum Phalaco ueclabantur, simul uer-
 ba habuerunt, suspicantes non esse uerum ab
 aliquo se accitos fuisse, quòd itineris aliquem
 ducem ab eo, ad quem irent, missum secum non
 uidebant. Apparebat etiam navigationem
 cæptam non esse rem facilem, sed longam, &
 periculis multis obnoxiam. Propterea parum
 Phalaci uerbis credentes, ac ueriti ne in hosti-
 lem aliquam classem inciderent, conspirarunt
 illi præcipuè qui in exercitu ordines ducebant:
 strictusq; ensibus in Phalacum, & nauis gub-
 ernatorem irruentes, ut reuerterentur unde
 navigationem cæperant, cõegerunt. Pariter qui
 in nauibus alijs erant, quum idem fecissent, res-
 troacti omnes in Peloponnesum redierunt: si-
 mulq; ad Maleam promontorium Laconie
 appulsi, ibi Cnosiorũ legatos, qui ex Creta ad
 milites scribendos uenerant, offenderunt. Hi
 cum Phalaco, ductoribusq; alijs colloquuti,
 stipendio decenti persoluto fecerunt, ut secum
 omnes proficiscerentur. Statimq; ut Cnosum
 in Cretam peruenerunt, ab itinere Lycto ur-
 be ui sunt potiti. Lyctijs autem è terra sua pul-
 sis, insperatum breui apparuit auxilium. Quò
 enim eo tempore Tarentini bello iuito contra
 Lucanos, legassent ad Lacedæmonios, ueluti
 parentes suos, qui auxilia peterent, hiq; ani-
 mo promptissimo genti cognata succurrere uo-
 lentes, copias pedestres & nauales, quibus
 rex

rex Arc
 transtun
 patriam
 trarunt.
 Cretam
 cenario a
 tuerunt.
 liam, q
 subsidium
 gic pugna
 peratorij
 probatus
 quos iuu
 templi D
 cedamone
 Agn, qui
 amis in r
 canis om
 direptione
 cui uerò L
 dam se cor
 bus diruan
 adducit,
 citatus ill
 do defena
 bis fuit &
 nulli, eun
 milite, qu
 qui cladis

rex Archidamus praesuit, quum parassent,
 transituros eos in Italiam Lyctij, uti sibi ad
 patriam recuperandam auxilio esse uellent,
 orarunt. Cui rei Lacedaemonij absentientes, in
 Cretam transmiserunt. Ibi que milite illo mer-
 cenario deuicto, urbem suam Lyctijs restitue-
 runt. Deinde arrepta nauigatione in Ita-
 liam, quum Archidamus in Tarentinorum
 subsidium uenisset, inito praelio quodam egre-
 gie pugnans, interfectus est: uir omnibus im-
 peratorijs artibus ex toto uita cursu multum
 probatus, praeterquam in Phocensium rebus,
 quos iuuando, uisus est magna causa fuisse
 templi Delphici inuadendi. Regnauit is La-
 cedaemone annos tres & uiginti, filius autem
 Aga, qui ei successit, quindecim duntaxat
 annis in regno uixit. Caei sunt postea à Lu-
 canis omnes, qui sub Archidamo merebant,
 direptionis oraculi & ipsi participes. Phalaecus
 uero Lycto pulsus, ad Cydoniam oppugnan-
 dam se conuertit. Vbi dum machinas maeni-
 bus diruendis instruit, easque propius urbem
 adducit, fulmine incidente, diuinus ignis ex-
 citatus illis corripuit. Quas plerique ab incen-
 do defendere conati, igne absorpti sunt. In
 his fuit & ipse dux Phalaeus. Aiunt non-
 nulli, cum interemptum fuisse à quopiam suo
 milite, quae uerberarat. Et Phalaei militibus,
 qui cladis eius immunes fuerunt, exilibus

Eleis in Peloponnesum deuecti sunt: cum quibus in Eleos pugnare occæperunt. Sed enim cum Arcades opem tulissent Eleis, multi milites illi conductitij interfecti sunt. Reliqui ad quatuor millia, captiui inter Arcadas & Eleos diuisione facta, distributi sunt. Arcades eos, qui sibi obuenerunt, dederunt uenui: Elei suos omnes ob scelus in oraculo diripiendo admissum trucidarunt. Et ad eum modum, qui sacrilegij illius aliquid omnino attigerunt, Deo autore meritas pœnas subiuerunt. Nobilissima etiam ciuitates, quæ ea impietate se astrinxerant, ab Antipatro (succedente tempore) deuecta, & imperiam & libertatem suam miserè perdiderunt. Vxores quoque Phocensium principum, quæ ausæ sunt monilibus raptis se exornare, impij facinoris pœnas non euitarunt. Quæ enim Helenes monile gestare est solita, in meretricium probrum incidit, pulchritudine sua eam expetentibus prostrata. Altera, eo quod fuerat Eriphyles, subinde ad ornatum utens, cum filius, quem natu maiorem habebat, in furorē concitatus, ignem domui iniecit, intra eam uiuens, incendio extincta est. Eoq; pœlo qui Deum contemptui habere ueriti non sunt, supplicij, quæ narrauimus, ab ultoribus dijs affecti sunt. Rursus qui oraculo subsidium tulit, Philippus post id factum in dies res suas auxit, tandemq; pietatis suæ beneficio, ab uniuersa

B
 uersa G
 regnum
 Europa
 bello eger
 in Sicilia
 Syracusa
 trahenti
 gatos Co
 reat duce
 suscipere
 nantium
 uelissim
 nem trah
 decreuer
 tissimum
 gnitione
 bus erat
 tigeat r
 sanam ex
 mophane
 quadam
 sibat, c
 aspirare
 sustenta
 norosoru
 dissimul
 suo facta
 Timoleo
 sustinere

in Graecia imperator appellatus est. Et suū
 regnum amplissimum omnium quæ essent in
 Europa effecit. Sed cum abundè satis de sacro
 bello egerimus, ad res alibi gestas transeamus.
 In Sicilia (ortis inter se magnis seditionibus)
 Syracusani miserè multorum & potentium,
 tralentiumq; in diuersa tyrannide oppressi, le-
 gatos Corinthum miserunt, orantes uti mitte-
 rent ducem aliquem, qui eorum reipub. curam
 susciperet, simulq; tyrannidem inuadere co-
 nantium improbitatem coërceret. Corinthij ho-
 nestissimum esse arbitrati, ijs, qui ab se origi-
 nem traherent, suppetias ferre, illuc mittere
 decreuerunt Timoleonem Timaneti F. præstan-
 tissimum uirum, qui uirtute, prudentia, & co-
 gnitione rei militaris, omnibusque bonis artis
 bus erat præditus. Huic autem singularis con-
 tingerat res, quæ ut deligeretur dux in Sycura-
 sanam expeditionem non parum profuit. Ti-
 mophanes eius frater, qui diuitijs & ingenita
 quadam confidentia Corinthijs omnibus præ-
 stabat, diu antea uisus fuerat ad tyrannidem
 aspirare. Sed eo tempore calamitosos homines
 sustentando, comparando arma, & cum faci-
 uororum agmine per forum spatando, non
 dissimulabat se tyrannum esse. Omniaq; pror-
 sus facta eius tyrannidem præ se ferebāt. Huic
 Timoleon, alienissimus ab unius dominatione
 sustinenda, initio conatus est persuadere, uti à
 exp

cæpta re desisteret: postquam sibi parum au-
 dientem illum, in diesq; magis inolescere ani-
 maduertit, abiecta omni spe, ut uerbis emens
 dari posset, obambulans foro, ipse fratrem ob-
 truncat. Excitato inde tumultu, cum ciues
 quamplurimi ad facinus atrox & inusitatum
 accurrissent, seditiones exorta sunt: partim cen-
 sentibus, Timolonta, ut cædis fraternæ reum,
 pœna legibus decreta affici oportere: alteri,
 quippe qui tyrannicida esset, commendationem
 meriti assuerantibus. Senatu igitur habito,
 contentio ea inter senatores pariter uigebat,
 Timolonta grauiter deferentibus eius inimi-
 cis: qui uerò mitius agebant, consulentibus ut
 ei uenia tribueretur. Cumq; altercatio huius-
 modi durasset in aduentum usque Syracusan-
 rum legatorum, atq; hi expositis mandatis, uer-
 hementer orassent, ne senatus moram inter-
 poneret in duce mittendo, quem petebant,
 uisum est senatui, Timolonta illuc mittere
 conducibile esse: proposueruntq; ei insolitam,
 miramq; prorsus optionem, si facinus ab se
 commissum diluere uellet. Id enim ei confir-
 marunt, si bene rem Syracusanam administra-
 uerit, se eum tyrannicidam: sin secus, & ex
 animi libidine, tunc fratris percussorem eun-
 dem iudicaturos esse. Verùm Timoleon, non
 tam ex timore per senatum sibi adiecto, quam
 uirtutis studio, Siciliae rebus bene, & ex gen-
 tium

tiam uel
 debellauit
 Gratas
 ne homin-
 omnibus
 partes ne
 tionis or-

Cùm
 Marcus
 essent, Ti-
 bus suis a-
 se uti in S-
 lices exte-
 tuor, &
 pletis, Cor-
 à Leucan-
 abas nati-
 Iouum a-
 inter nati-
 miratione
 ca eum in
 rerum ge-
 seruo dect-
 fax ar den-
 in Italia
 Prius etia
 Proserpin-
 esse pollic-

tium usu profuit. Carthaginenses siquidem debellavit: recipientesq; è barbarorum manibus Græcæ urbes vastatas & desertas, multitudi- ne hominum frequentes reddidit. De quibus omnibus post paulo secundum sua tempora per partes mentionem faciemus. Nunc ad narra- tionis ordinem revertamur.

XVI.

Cum Eubulus Athenis imperaret, Romæq; Marcus Fabius & Servius Sulpitius consules essent, Timoleon Corinthius, assumptus à civi- bus suis ad curam Syracusanæ reipub. parabat se ut in Siciliam transiret. Conduxit autem mi- lites externos septingentos, triremibusq; qua- tuor, & leuioribus tribus nauigijs milite op- pletis, Corintho discessit. Præter hæc in itinere à Leucadijs & Corcyrensisibus obtinuit tres alias naues. Itaq; nauibus decem fretum, quod Ionium appellant, transiuit. Contigit sanè ei inter nauigandum res præcipua, & digna ad- miratione, ut deus quissimam in suscepta provin- cia eum tuare, & futuram ipsius gloriam, ac rerum gestarum magnitudinè præfatio nō ob- scuro declarare uisus sit. Continèti enim nocte fax ardens in cælo nauiganti ei præluxit, donec in Italiam cum omnibus suis copijs peruenit. Prius etiam Corinthi audiuerat, Cererem & Proserpidam sacerdotibus suis in quiete uisas esse polliceri, cum Timoleonte sese nauigaturas

in

in sacratam ibi insulam. Propterea ipse dux
 Timoleon, ceteriq; omnes lato animo erant, di-
 uinã opem sibi haud deesse conspicientes. Nam
 etiam, quæ omnibus alijs melior est uisa, deatũ
 numini dicauit, instituitq; uti Cereris & Pro-
 serpine sacra nauis nominaretur. Peruenit au-
 tem incolumis cum suo exercitu Metapontium
 in Italiam. Illuc & triremes legatorum Car-
 thaginiensium statim superuenit, qui Timo-
 leontem conuenientes, ne belli initium faceret,
 ne'ue omnino in Siciliam transiret, ei denuntia-
 runt. Sed Timoleon, cum ad traũciendum Rhe-
 gyni eum inuitarent, & auxilia pollicerentur,
 Metapontio quamprimum discessit, quò sui ad-
 uentus famam antecuereret. Verebatur enim
 plurimum, ne Carthaginienses, qui mari domi-
 nabantur, transitum suum in Siciliam interci-
 perent. Adhibita idcirco summa diligentia,
 breui Rhegyum contendit. Sedenim Carthagi-
 nienses paulò ante hæc tempora futuri belli in
 Sicilia magnitudinem prospicientes, erga insu-
 la ciuitates socias, summam benignitatẽ osten-
 tabant. Cum tyrannis, ueteribus controuersis
 positis, amicitiam firmauerunt, præcipuè cum
 Iceta, qui Syracusis dominabatur, quòd eius
 magna esset potentia. Comparatasq; ingentes
 nauales & pedestres copias, præfelo Anno-
 ne duce, miserunt in Siciliam. Erant autem
 naues longe centum & quinquaginta, peditũ
 quinq

quinqua
 & biga
 ma, tel
 gnandas
 rum rer
 maior co
 tellenseis
 oppidi o
 cum eum
 ro perter
 inimicas
 mnes eat
 mille ar
 nis obuic
 uenti om
 qui A et
 auxilia,
 gnat am
 audita,
 runt. C
 Dionys
 tu eò co
 pium ieo
 Dionys
 dione in
 riarum
 oppugn
 unde se
 insequi

quinquaginta millia, trecenti currus bellici,
 & bigarum ultra duo millia. Præter hæc ar-
 ma, telaq; omnis generis, machine ad oppu-
 gnandas urbes multæ: comæatum & alia-
 rum rerum, quæ bello usui sunt, opinione omniū
 maior copia. Primaq; expeditione contra En-
 tellensis suscepta, eorum agrum populati, ad
 oppidi obsidionem accesserunt. Tenebant lo-
 cum eum Campani, qui magno hostium nume-
 ro perterriti, ad ciuitates Carthaginiensibus
 inimicas, auxilia petitum miserunt. Alij o-
 mnes eam rem detreclarunt. Soli Galerienteses
 mille armatos dederunt. Qui, in itinere Pæ-
 nis obuiam facti, eorum multitudine circum-
 uenti omnes, & interfecti sunt. Campani etiã,
 qui Aetnam habebant, initio compararant
 auxilia, quæ Entellam, utpote ad gentem co-
 gnatam, mitterentur. Sed Galerientium clade
 audita, à re cœpta supersedere deliberauerunt.
 Cum uerò Syracusarum urbs esset in
 Dionysij manibus, Icetas cum ualido exerci-
 ta eò contendit. Iamque uallum circa Olym-
 pium iecerat, & omnibus uiribus tyrannum
 Dionysium expugnare conabatur. Sed obsi-
 dione in multos dies protracta, cum necessa-
 riarum rerum inopia premeretur, Icetas ab
 oppugnatione discessit, ut iret ad Leontinos,
 unde se prius mouerat. Abeuntem Dionysius
 insequutus, extremum agmen incessendo, fecit
 ut

ut conuersus Icetas, manus secum consereret. Qui ferme tribus millibus armatorum sub Dionysio merentium cassis, reliquos in fugam compulit. Vfusq; summa celeritate in eis perssequendis, irrupit simul cum fugientibus in urbem: & ita Syracusis absque insula potitus est. In huiusmodi statu erant Dionysij & Iceta res, cum Timoleon tribus diebus post captus ab Iceta Syracusas, Rhegyum perueniens, non longè ab urbe copias suas de nauibus exposuit, & eodem uiginti Carthaginensium triremes statim aduenerunt. Tunc Rhegyini, qui Timoleonti rebus fauebant, populo ad concionem uocato, agere ceperunt de pace inter illos componenda. Ibi Carthaginenses ad hoc intenti, ut reditus in patriam Timoleonti persuaderetur, parum diligenter in stationibus excubabant. At Timoleon nullo eius quod moliebatur dato indicio, ipse quidem praesens prope consulantium suggestum stabat: sed clanculū admonuerat, ut nouem e suis nauibus in altū abducerentur. Deniq; animis Carthaginensium ad Rhegyuorum orationem, quae dolo in longū producebatur, conuersis, clanculum e concione se subripiens, accurrit ad nauem, quam sibi relinqui fecerat, ac summa festinatione enauigauit. Carthaginenses ita delusi, conati sunt abeuntes insequi. Sed cum illi magno spatium progressi essent, noxq; iam immineret, fa-

Etiam

Etiam est,
pellerēt
casanor
niter Tin
impetu p
ram pro
quinque
Adranit
fectus est,
Tunc mi
impetrat
le contra
llisque s
Adrianu
prouiso t
& in cas
rit, capti
rit, cast
rem stren
ipsam ur
had iter c
gientes h
luis ibi hu

Et ha
gerunt: g
ciscum, B
piliū co
centesima

Etiam est, ut citra offensam Tauromænum ap-
pelleretur. Ei loco præerat Andromachus, Syra-
cusanorum libertatis studiosissimus, qui huma-
niter Timoleonem suosque omnes accepit: & ab
impetu persequentium, ut salui essent, non pa-
ram profuit. His ita hic peractis, Ictas cum
quinque millibus armatorum electis contra
Adranitas, qui suas partes sequi volebāt, pro-
fectus est, & non longè ab oppido castra posuit.
Tunc militibus aliquot à Tauromæniensibus
impetratis, Timoleon cum militibus circiter mil-
le contra Ictam Tauromænio discessit. No-
ctis superuenientis occasione adiutus, iter
Adrianum ita confecit, ut sequenti die ex im-
prouiso Ictæ exercitum præudentem inuasit,
& in castra irrumpens, plus trecentis interfece-
rit, captiuosque fermè sexcentos comprehende-
rit, castrisq; ipsis potitus fuerit. Aliam insuper
rem strenuitate eadem peregit. Subitò enim ad
ipsam urbem Syracusas contendit, totumque il-
lud iter currendo emensus, adeò ut à pugna fu-
gentes hostes præuenterit: Syracusas, cum nul-
lus ibi huiusce rei timor esset, facillè intrauit.

XVII.

Et hæc quidem omnia anno præsentis conti-
gunt: quo uerò Athenienses principem Sily-
scum, Romani M. Valerium & M. Pom-
piliū consules habuerunt: labenteq; nona &
centesima Olympiade, in stadio Aristolochus
n n Athen

Atheniensis uictor fuit. Romani primum cum Carthaginienſibus fœdus percufferunt. In Caria quum Idrieus, ibidem ſeptennium princeps, mortem obijſſet, Ada eius coniux & ſoror ſuſcepta eſt, quæ ad annum quartum imperauit. Timoleon autem in Sicilia, acceptis in ſocietatem Adranitis, Tyndaritisq; , non parua auxilia ab eis obtinuit. Eratq; mirificus tumultus intra Syracuſas, quum Dionyſius inſulam, Iceta Achradinam, & nouam urbem, reliquæ omne urbis teneret Timoleon, & Carthaginienſes portum maiorem cum claſſe nauium centis quinquaginta intraſſent, terræque caſtrametati eſſent cum pediatu quinquaginta millium. Qua ingenti hoſtium multitudine cum ualde perterritus eſſet Timoleontis exercitus, inopinata, & quæ nullo conſilio parari potuiſſet, rerum mutatio ſubſecuta eſt. Primo omnium Marcus Catanenſium tyrannus, qui nõ paruas copias ſecum habebat, Timoleonti adheſit. Poſtea id urbes complures ſtudio libertatis conſequentes ad eundem deſecerunt. Nouiſſimeq; à Corinthijs naues decem cum auxilijs & ſtipendijs miſſæ, Syracuſas adueniunt: propter quæ conſirmatus multum eſt Timoleon, & Carthaginienſes timore correpti, claſſem è portu imprudenter ſanè eduxerunt, motisq; caſtris, inſula partem, quæ ſua erat ditionis, diſceſſerunt. Tunc Iceta auxilijs deſtituto, urbs Syracuſarum, cum

ciati

tius ei tu
in poteſt
in partiſ
ſtatineſt
Macedoni
hereditar
uebat, inc
terram ty
uibus m
Poſtmodu
in aliquo
magna be
uixit: ex
ter in ami
ne euenit.
uiciorum
interunt.

Anno u
imperauit
Plantius
deſperatio
ſi, ut ar
Peloponeſ
ſito tranſi
torporè n
reuinclun
in magna
tu rebus p

tates ei tuende parum sufficerent, in Timoleon-
 is potestatem redacta est. Messene itidem, quae
 in partibus Carthaginensium erat, ab eodem
 statum est recepta. Dum haec in Sicilia geruntur,
 Macedonia rex Philippus odio, quod a patre
 hereditarium pertinaciter contra Illyrios ser-
 uabat, incitatus, cum ualido exercitu in eorum
 terram irrupit: agrisq; uastatis, & expugnatis
 urbibus multis, in Macedoniam reuersus est.
 Postmodum in Thessaliam contendens, tyran-
 tu aliquot, qui ciuitates opprimebant, expulsis,
 magna beneuolentia Thessalos omnes sibi de-
 unxit: ex eorum societate sperans Gracos pariter
 in amicitiam suam traductum iri. Quod sa-
 ne euenit. Contermini namq; Thessalis Graci,
 uiciorum factum sequuti, foedus cum Philippo
 iuerunt.

XVIII.

Anno uerò sequenti, quo Pylthodorus Athenis
 imperauit, & Romae consulatum gesserunt C.
 Plautius & T. Manlius, Timoleon, Dionysio in
 desperationem magnam ab se cōpulso, persua-
 si, uti arce tradita, & principatu relicto, in
 Deloponesum cum omni sua pecunia ex compo-
 sito transiret. Illeq; ita per ignauiam, & animi
 torporē nobilissimū regnum, & quod adamate
 reuictum predicabant, reliquit: ac Corinthi
 in magna egestate uitam traducēs, omnibus qui
 in rebus prosperis temerē insolescunt, ex sua

uita & fortuna immutatione, exemplum pa-
rum speciosum præbuit. Qui enim prius qua-
dringentas triremes habuerat, non multo post
in pusilla arctâq; nauicula, nimirum casus gra-
uissimi spectaculū admirandum ualde, Corin-
thum se contulit. Timoleon autē insula & opa-
pidis omnibus, quæ Dionysio parebant, receptas
arces, locaq; alta munita, quibus se tyranni tue-
bantur, euertit: ciuibus libertatē reddidit. Post
hæc statim ad leges scribendas conuersus, uti ha-
populares essent, multam curauit. Quæ ad pri-
uatarū rerū contractus pertinerent, aliâq; mal-
ta diligētē & iustissimē ordinauit: rei illi præ-
cipuē intentus, ut æqualitatem induceret. Insti-
tuit etiam magistratū honoratissimū annuum,
quē Syracusani Iouis Olympij famulatū appel-
labant. Electusq; est primus Callymenes famu-
lus Olympij Iouis: & ita deinceps is honor per-
manus traditus est, anniq; à magistratu eiusmo-
di adnotati fuerūt usq; ad tempora, qua nostra
huic historia terminus, & mutationi reip. ini-
tium fuerūt. Romanis enim Siculos alios in com-
munionem reip. inducentibus, famulorum prin-
cipatus ille, qui annos plures trecentis durau-
erat, abolutus est. Hic ita se habentibus rebus,
Philippus in Macedonia summopere laborans,
ut ad societatem suam traheret Græcas Thra-
cia ciuitates, expeditionē sumpsit contra Chers-
sobleptem eius terra regem, qui continuis clas-

ditis

ditis uici-
do, & ual-
barbaro
di copijs
semper uic-
mas regno
qui sibi op-
cum auda-
Tunc ciuit-
rata, prom-
iuerunt.
scripserunt.
le Philipp-
Sicilia fac-
noris Dio-
quinquag-
a regno pe-
simo prim-

At Sosa-
ma consul-
Armbas
regna set,
qui Pyrrh-
xander O-
Macedone
leon contr-
exercitu se-
ua dens

dibus uicinas Helleponti gentes, urbes diruen-
 do, & uastando agros, affliciebat. Ut igitur eam
 barbarorum impotentiam reprimeret, cū ualide
 copijs eos aggressus, aliquot pralijs cōmissis,
 semper uictor, debellatos ad id compulit, ut deci-
 mas regno Macedonia exoluerent. Et in locis,
 qui sibi opportuni uisi sunt, ad coercendā Thra-
 cum audaciam oppida bene munita construxit.
 Tunc ciuitates Græca à metu barbarico libe-
 rata, promptissimo animo cum Philippo fœdus
 ierunt. Inter eos, qui temporum horum res
 scripserunt, Theopompus Chius, in historia quã
 de Philippi gestis edidit, tribus libris ea, quæ in
 Sicilia facta sunt, complectitur: à tyrannide se-
 nioris Dionysij exorsus, perq; spatium annorum
 quinquaginta, ad Dionysij usq; iunioris casum
 a regno pergens. Tres illi libri sunt à quadrage-
 simo primo ad quadagesimum tertium.

XIX.

At Sosigene Athenis imperante, & Ro-
 ma consulibus M. Valerio & M. Pompilio,
 Arymbas Melosorum rex, cum annos decem
 regnasset, uita excessit, relicto filio Aeacide,
 qui Pyrrhi fuit pater. In defuncti locum Ale-
 xander Olympiadis frater adiumento Philippi
 Macedonis subiuit. In Sicilia uerò Timos-
 leon contra Leontinos, quò Icetas cum iusto
 exercitu se retraxerat, mouit castra: statimque
 uadens in eam quã nouam urbem appellant,

cum magnum presidium, & quod bene ad me-
 num propugnationem sufficeret, intus posita
 esset, ceptam rem omittere est coactus. Transi-
 uit q; ad Engyium, quae urbs tyranno Leptinae
 seruebat: omniq; studio ut ciuitatem, pulso ty-
 ranno ad libertatem reduceret, nitetur. In-
 terea Ictas cum omnibus suis copijs ex Lepti-
 nis ad Syracusas oppugnandas contendit. Hi
 compluribus suorum amissis, confestim unde
 discesserat, redit. Leptines a Timoleonte gra-
 uiter pressus, deditionem fecit, & per conditi-
 nes dictas iussus est migrare in Peloponnesum,
 ut eo pacto Graecis deuictorum tyrannoru mi-
 serie innotescerent. Quinque eidem Leptinae
 Apolloniatae parerent, receptae huic ciuitati,
 & Engyini libertatem, ut suis legibus uter-
 rent, concessit Timoleon. Sedenim quum rei pec-
 cuniarie indigentia laboraret, ut militibus quos
 conduxerat, stipendia minus posset persolvere:
 ducibus, qui ad hanc idonei uidebantur, mille
 armatos dedit, iniunxitq; ut in Carthaginiensi
 siam prouinciam incursiones facerent. Hi latissi-
 mam terram populati, cum praeda ingenti redier-
 runt ad Timoleontem. Qui facta auctione pec-
 cuniam magnam recepit, indeq; militibus, multi-
 temporis stipendio dato, satisfecit. Potatus est
 etiam urbe Entella, ubi ciues quindecim, qui
 Carthaginiensium partes tuebantur, interfecit,
 ceteros libertate donauit. Iam Timoleontis pos-
 tentia

tentia et
 nia urbe
 ibus in
 leanti de
 & altar
 Carthag
 in amici
 pteia C
 us Sicil
 deliberat
 eius eode
 militie i
 uilatum
 genti pec
 uerunt
 tarias cor
 rum reru

Athena
 Roma, C
 consules
 dno, quo
 fecerat, d
 dare, fr
 Ada, prin
 sextun q
 transiit.
 Philo
 res suas

tentia et autoritate multum aucta, Græciæ Si-
 ciliæ urbes animaduertentes, captis ab eo gen-
 tibus libertatem concedi, ultra omnes se Timo-
 lanti dediderunt. Sicularum etiam, Siccanorum,
 & aliarum gentium ciuitates, quas tuebantur
 Carthaginenses, miserunt legatos oratum, ut
 in amicitia & fœdus ab eo reciperentur. Pro-
 pterea Carthaginensium senatus parum strenue
 res Siciliæ à ducibus suis administrari uidens,
 deliberauit exercitum magnum cum ducibus
 alijs eodem mittere. Subito igitur ciuibus, qui
 militia idonei uidebantur, scriptis, Aphrorum
 militum delectum habuerunt. Præter hos in-
 genti pecunia Gallos, Hispanos & Ligures con-
 axerunt. Naues item longas fabricarunt. One-
 teras complures coegerunt, apparatusq; alia
 tum rerum maximum confecerunt.

XX.

Athenis uerò quum princeps Nicomachus, &
 Rona, C. Martius & T. Manlius Torquatus
 cõuiles essent, Phocion Athenienses Clear-
 chus, quem Eretriæ tyrannum Philippus præ-
 fecerat, debellatum expulit. Et in Caria Pexo-
 daru, fratribus omnibus natu minor, erecta
 Ada, principatũ occupauit, tenuitq; ad annum
 sextum quo scilicet tẽpore Alexander in Asiam
 transiit.

Philippus autem semper ad id intentus, ut
 res suas magis amplas faceret, castra mouit ad
 urbem

urbem Perinthon, quæ sibi infensa, partes Atheniensem tuebatur.

Inita oppugnatione, & machinis propius urbem adductis, quotidie in eorum qui festi pugnando essent locum semper integris succedentibus, acriter ad mœnia ipsa decertabat. Turribus etiam altitudinis cubitorum octoginta, quæ Perinthiorum turres multum supereminerent, extractis, è superiori loco oppidanos plurimum offendebat, & arietibus murum eadem quatiens, fossionibusque subterraneis fundamenta demolitus, magnam eius partem eiecit. Perinthijs locum apertum fortissimè descenditibus, alteroque muro occlusus ab eis extructo certamen magnum iterum pro mœnibus ceptum est. Ibi Philippus numerum magnum sagittariorum, aliorumque id genus missilibus pugnantium habens, per eos ualde è mœnium prœnis pugnantes hostes conficiebat. Illis autem in dies magis deficientibus, auxilia, tela, iactatoresque à Byzantijs missi sunt. Viribus gutur resumptis, ut hostibus iam resistere possiderentur, animose pericula omnia pro saluæ patriæ sustinebant. Nec Philippus diligentiâ suam remittebat. Exercitus enim suo in partes plures diuiso, per coronam & alios alii sufficiens, mœnia die nocteque acerrimè oppugnabat. Erant ei ad triginta millia armorum, telorum, machinarumque ad mœnia ducenda.

uis mag
bus om
gebat.
protrac
paucior
suppeter
tissima
tibus, n
minimè
& per l
creseba
nem ali
suis, qui
uti Peri
illis faci
rum mi
meatus
Perinth
quos me
Ita uiri
to, conti
trorta e
continua
que è pr
simul pe
iecta, co
in muru
ut cura
tur, mu

is magna, machinae aliae penè innumerae, quibus omnibus obsessos Perinthios grauiter urgebat. Iamque oppugnatione ea in dies multos protracta, oppidanisque multis interfectis, nec paucioribus uulneratis. & necessarijs rebus nõ suppetentibus, urbis captiuitas in proximo certissima esse uidebatur. Tunc fortuna periclitantibus, non tantum salutem, sed & eam unde minimè sperabant, attulit. Diuulgata enim uero & per loca Asiae Philippi potentia, qua in dies crescebat, Persarum rex, cui res ea suspiciosam aliquam iniecit, per literas praefectis suis, qui erant ad loca mari proxima, iniunxit, uti Perinthios totis uiribus iuuarent. Quod ab illis factum est. Magnum enim mercenariorum militum numerum, stipendium, & comestum affatim, tela, aliaque bello necessaria Perinthum miserunt. Duces itidem, militesque quos meliores habebant, Byzantij dederunt. Ita uiribus aequatis utrinque, belloque instaurato, contentio maxima rursus in oppugnatione exorta est. Philippus ariete mœnia labefactans, continuam eorum partem diruerat, missilibusque è propugnaculis oppidanos deturbabat. Et simul per locum apertum, ubi mœnia erant deiecta, conferto agmine irrumpebat: ac scalis in murum defensoribus nudatum inscendebat, ut cum ita dimicatio cominus gladijs gereretur, multi interficerentur, pluresque modis uarijs

vulnerarentur. Præmia sanè uictoria utrinque pugnantium uirtutem excitabant. Macedones opulentissimam urbem se direpturos, insuper muneribus magnis à Philippo donatum iri sperabant. Eorum commodorum expectatione difficultates omnes forti animo sustinebant. Perinthij rursus præ oculis clades, quæ uictis inferri soleant, habentes, pro salute patriæ periculis alacritate ingenti se offerebant. Eos autem plurimum, ut superiores essent, adiuuabat urbis situs. Perinthus enim ad mare posita est, in edito iugo peninsula, longitudinè fermè stadij unius. Aedificia habet frequentia, & præalta: ut quemadmodum collis ciliui surgat, ita domus una alteram superet altitudine: uideturque totius ciuitatis facies esse instar theatri. Propterea mœnibus etiam in uniuersum solo adequatis, nihilo magis munimentis erant destituti. Obstructis enim uiarum aditibus, superiora aedificia uice muri firmissimi tenebant. Idcirco cum laboribus & periculis maximis Philippus mœnia superasset, munitiorem adhuc ex domuum structura factam, difficiliorem offendit. Sed enim quum omnia bello gerendo idonea à Byzantijs Perinthus summitti animaduerteret, partitus copias suas, earum dimidium cum ducibus, quos optimos nouerat, reliquit in Perinthe obsidione: reliquos ipse secum accipiens, de improviso aggressus

Byzan

Byzan
ty, ut
bello
conste
tum de

Ex
posteri
riam
nem pe
Herac
barbar
gentora
bit: præ
lu uer
rum re
scriben
quæq; a
barbar
compra

At p
cōsulib
decim
ciens; A
Athens
tam, u
Byzant
dij, ali
tum est

Byzantium acriter oppugnare cepit. Byzantii, utpote qui milites, tela, resq; alias gerendo bello commodas, Perinthum miserant, grauiter consternati sunt. Eiuscemodi tunc erat ciuitatum duarum status.

Ex his autem, qui historiarum monumenta posteris mandarunt, Cumæus Ephorus historiam suam, quum ad Perinthi oppugnationem peruenisset, desinit. Is in scribenda ea, ab Heraclidarum reditu exorsus, Græcorum & barbarorum res gestas annorum ferme septingentorum quinquaginta, libris triginta describit: præfatione libro unicuique apposita. Dyzillus uerò Atheniensis, qui sequentium temporum res memoriæ mandauit, principium sibi scribendi, ubi Ephorus finem fecerat, sumpsit: quæq; ab ea tempestate tum à Græcis, tum à barbaris gestæ sunt usque ad Philippi obitum comprehendit.

X X I.

At principe Athenis Theophrasto, & Romæ cōsulibus M. Valerio & A. Cornelio, Olympias decima septima supra centesimam iuxta, Antidiesq; Atheniensis in stadio uictor fuit. Eo anno Athenienses, cum Philippus pacem secum firmatam, uiolasse uideretur, nauales copias raptim Byzantijs subsidio miserunt. Adem a Chijs, Rhodijs, alijs'ue quibusdam Græciæ ciuitatibus factum est. Tunc Philippus eo Græcorū concursu perterris

perterritus, duarum urbium obsidionem reliquit: atque cum Atheniensibus & Græcis alijs sibi aduersantibus fœdus percussit. Carthaginienses autem, qui magnum belli apparatus confecerāt, in Siciliam nouas copias traiecerūt, ut cum his quos ibi prius habebant, iam in eorū castris pedites plures millibus septuaginta, equites, bellici curru, & bigæ ad decem millia, longa naues ducentæ, onerariæ ad equos, tela, & commeatus uehendos ultra mille eis esse crederentur. Neque ex tantis barbarorum copijs Timoleon, licet exiguum militum numerum secum haberet, aliquo modo perturbatus est: sed cum bellum cōtra Icetam gereret, pace firmata, auxilia ab eo obtinuit, & non parum inde copias suas auxit. Salutare etiam ei uisum est, bellum in Carthaginiensium prouinciam conferre, quò ciuitatum sociarum agros inuiolatos seruaret, & eodē tempore hostili terra uastaretur. Idcirco auxilijs omnibus & militibus mercenarijs in concionem uocatis, oratione sua omnes ad prælium totis uiribus cū hoste conferendū adhortatus est. Excepta eius est oratio magnis omnium acclamationibus, petitumq; ut contra barbaros quamplurimi ducerentur. Et ita cum toto exercitu, qui duodecim millium omnino erat, progredi cœpit. Iamq; in Agrigentinum agrum peruenerat, cum tumultus & seditio magna in castris, nulla prius apparente suspitione, subito

exorta

exorta
suis no
sacri
confida
bissima
commi
qui ora
paulo
clis, ne
set, Ti
re ausu
insanir
ducere
pys plu
simos a
mare:
conyce
bita, in
consule
quod e
nue a
spes ap
hac ma
multu
cibus &
difficu
mille, e
tionem
moleo

exorta est. Erat in exercitu miles quidam Thra-
 sium nomine, qui cum Phocensibus direptioni
 sacri templi interuenerat, uir temeritatis &
 confidentiæ incredibilis. Hic uitæ suæ impro-
 bissimæ accommodatum planè facinus eiusmodi
 commisit. Cum enim solus, omnibus ferè alijs,
 qui oraculum expilauerant, merito supplicio, ut
 paulo antè à nobis indicatum est, à deo affe-
 ctus, nescio quo pacto diuinam ultionem uitaf-
 set, Timoleontis milites ad seditionem concita-
 re ausus est: eum passim dictitans proculdubio
 insanire, qui ad certissimam cadem milites suos
 duceret: quæue Carthaginienfis sexies suis co-
 pjs plures, omniq; apparatu bellico instructis-
 simos ab se superatum iri, non uereretur confir-
 mare: itaq; militum suorum animas in aleam
 conijcere uellet, ne stipendia longi temporis de-
 bita, indigentia oppressus, persolueret. Proinde
 consulebat Syracusas redirent, ibiq; stipendij
 quod eis deberetur, satisfactionem postularent:
 neue ad expeditionem, in qua nulla uincendi
 spes appareret, illum sequerentur. Admonitio
 hæc multorum animos commouerat. Iamq; tu-
 multum facere ceperant, cum Timoleon pre-
 cibus & pollicitationibus multis, summa cum
 difficultate ad officium eos reduxit, præter
 mille, qui Thrasium sequuti sunt, eorum puni-
 tionem in tempus magis idoneum differens. Ti-
 moleon literas ad amicos, quos habebat Syra-
 cusis,

cusis dedit, uti benignè hi milites reciperentur, & eisdem stipendiū debiti satis fieret. Sicque omnis tumultus sedatus est. Et uictoria, qua deinceps parata est gloria contumaces illo mille caruerunt. Reliquos Timoleon blanda oratione ad pristinam erga se beneuolentiam induxit: itaq; contra hostes qui haud longè aberant, castra mouit. Ibi apud milites concionatus, Peritorum ignauia, & Gelonis successibus commemoratis, audentiores eos multum reddidit: ut una ueluti uoce conflictum cum barbaris, iamq; pugnae signum proponi exposcerent. Cum uerò calu magna apij uis ad toros extruendos iumentis deportaretur, Timoleon se illud uictoriae omen dixit agnoscere, quod corona Isthmica ex apis texeretur. Itaque iussu eius milites omnes apij coronis caput sibi exornarunt. Et summa letitia in hostes progrediebantur, ueluti uictoriam certam dij sibi denuntiasent. Sanèque non magis eorum uirtute, quam uisibilissimo deorum adiumento factum est, uti uincerent. Timoleon nanque acie instruetus, cum de monte quodam ad flumen descenderet, iamq; hostium decem millia illud transissent, eos ut adhuc à traiectu erant incompositi, adortus, ipse ordinibus suis bene ex omni parte firmatis, cuncta perturbauit. Conseratisq; acriter manibus, cum & fortitudine, & opportuniori certaminis statu Graeci superio-

res essen
cancliqu
bant;
copia fl
is suos f
flurato
multo c
ma &
corra es
& uehen
debat. I
turg, se
impetere
atus no
ret, Car
quam pa
tibus G
conuersi
tu, adm
cony cien
tar: mu
bestur.
siti poss
instante
confluere
interficie
silem of
sa, quon
mam, no

res essent, magna barbarorum caedes facta est: caeterique prorsus, qui flumen traiecerant, fugiebant, cum reliqua omnes Carthaginensium copia flumine transmissa Graecorum impetum in suos fugientes repreberunt. Prælioque ita inflammato, sua multitudine Græcos pauciores multo circumuenire incaperunt. Tunc maxima & continens pluuia cum fragore ingentis cœta est, simulque grando, fulgura, tonitrua, & uehementissima uentorum uis omnia confundebat. Hactenus tamen ut Græcos non nisi à tergo, sed barbarorum uultus totos ea procella impeteret. Propter ea cum Timoleontis exercitus non difficulter molestiam eam sustineret, Carthaginenses impedimento illo nequaquam pares, cum & ab eo pariter & ab ingruentibus Græcis grauius urgerentur, in fugam conuersi sunt. Omniaque & peditatu & equitatu, admissis etiam curribus, ad flumen sese conueniente, suo ipsorum impulsu, conculcabantur: multique suorum gladijs & telis confodiebantur. Neque eiusmodi infortunio ope ulla resisti posse uidebatur. Alij hostium equitatu instantes, cum ad ripam fluminis agminatim confluere, uulneribus multis à tergo confecti interficiebantur. Quamplurimi uero citra hostilem offensam sibipsis interitus erant causa, quum propter metum & pauorem maximam, non tamen flumini se credere audentes,

ibi

ibi simul coaceruati strue corporum opprimerentur. Accedebat, quòd ex pluua, qua tunc maxima fuerat, flumen uehementissimo aquarum impetu rapiebatur: ut qui enatandi causa se in illud coniecerint, fluctibus sint demersi. Ex tanto quidem Carthaginienſum numero duo millia & quingenti, qui fermè robore, dignitate, & fortunis potiores erāt in toto exercitu, ſasera acie confecta, maxima cum laude manus conferentes occubuerunt: reliquorum plures decem millibus caſi ſunt capti uerò ad quindecim millia. Currus bellici in ipſo certamine diffracti multi, ducenti tantum recepti ſunt. Iumenta uerò & uehicula cum impedimentis milites ſibi rapuerunt. Armorum uis magna in flumine eſt deperdita: eorum que ſuperfuerant, thoraces mille, ſcuta plus decem millibus ad Timolcontis tabernaculum comportata ſunt: que partim dicata in Syracuſanis templis ſiſit: partim ſocijs à quibus auxilia habuerat, dono dedit: aliqua etiam Corinthum, uti in Neptuni templo donarentur, miſit. Res omnes pretioſas, que ſanè multe inuenta ſunt, cum argentea & aurea multa pocula, aliaq; ornamenta aſtimationis maximæ Carthaginienſes pro ſua opulentia in caſtris habuerint, militibus in ſtrenua nauata opera premium condonauit. Qui uerò hoſtes cedi aut captiuitati ſuperfuerant, magna cum difficultate ad Lilybaum ſe retraxerunt.

3
rant, con
ſendere
uerſi al
Tanta h
tus, miri
bant na
mum cu
turum:
reulat,
uocaret
lica rei a
ptator
poribus
maxime
Nec dub
aulgata
tas, mul
na. Miſ
res uiri,
tur, puce

Sequ
Lyſimac
& M. R
uerſus S
ab ſe di
deſertor
oppi dur
tus &

rant, consternati adeò, ut nec ausi sint naues in-
 scendere, quòd etiam in ipso mari Libyco, ne ad-
 versus aliquid sibi sustinendum esset, uerebatur.
 Tanta huius cladis nuntius Carthaginem allat-
 us, mirificè populum eum perterruit. Propone-
 bant namq; sibi in animo, Timoleonem quamprì-
 mum cum toto exercitu ad se obsidendos transi-
 turum: idcirco Gisconem Annonis F. qui nunc
 uolat, ante omnia curarunt in patriam ut re-
 uocaretur: eumq; quòd animi ingentis, & bel-
 lica rei administrandæ scientissimus esset, im-
 peratorem declararunt. Ad hoc, ne ciuium cor-
 poribus periclitaretur, uti milites externi multi,
 maximeq; Græci conducerentur, decreuerunt.
 Nec dubitabant, ob famam pugnae aduersæ di-
 uulgatam, & opes Carthaginensium satis no-
 tas, multos adfore, qui ei militiæ darent nomi-
 na. Missi etiam sunt in Siciliam legati primo-
 rei uiri, qui conditionibus quibuscunque daretur,
 pacem cum Timoleonte firmarent.

X X I I.

Sequenti anno, quo principem Athenienses
 Lysimachidem habuerunt, Romæ Q. Seruilus
 & M. Rutilius consules fuerunt: Timoleon re-
 uersus Syracusas, primùm omnium milites qui
 ab se discesserant duce Thrasio, urbe tanquam
 desertores expulsi. Hi transmiserunt in Italiã,
 oppidumq; ibi maritimũ in Brutijs & occupa-
 runt & diripuerunt. Qua iniuria Brutij cõmoti,
 oo coactis

coactis magnis copijs, contra eos profecti sunt: oppidoq; in quo erant ui positi, omnes eos trucidarunt. Huiusmodi improbitatis sua praemin calamitosum sortiti sunt, qui contra Timoleonem defectionem commiserunt. Posthumum etiã tyrannum, qui duodecim praedatorijs nauibus mare nauigantibus infestum reddebat, cum Syracusas amicitiae praetextu uenisset, Timoleon captum interemit. Accepit humanissimè eodem tempore quinque hominum millia a Corinthijs ad se missa, ut eis habitationem agrosq; assignaret. His consecutis, cum legati Carthaginensium ad eum uenissent, multisq; precibus pro pace obtinenda usi essent, his conditionibus quod petebant concessit, ut Gracas omnes urbes liberas relinquerent, Lycusq; fluuius sua & illorum prouinciae terminus medius esset: ne ueterranis aliquibus Syracusas tentantibus darent auxilia. Iacetam deinde uictum, cum mortem obisset, sepeliri curauit. Campanos, qui Aetna tenebant, interfecit. Nicodemum Centupiriorum tyrannum iniecto terrore compulit, oppressam seruitute urbem relinquere. Apolloniadem, qui Agyrinensibus dominabatur, tyrannidem coegit deponere: liberatosq; eo modo populo donauit ciuitate Syracusana. In uniuersam aetatem tyrannis omnibus, qui in tota insula erant, oppressis, ciuitates iam liberas, societate milita sibi comunxit: & nuntios per omnem Graciam

missi,

BE
 misit, quod
 demos p
 tam re
 multis a
 in Syrac
 ad quad
 riuensem
 nset loc
 Post id l
 nus Syra
 su, qua
 testamen
 reliquit,
 batur, in
 sum est.
 torem ei
 thium C
 dentia i
 Timoleo
 bitatum
 lla, ciuit
 denique
 it breui
 mentum
 nec his p
 ua, ad h
 gente, ut
 rum neg
 son mul

misit, qui Syracusanorum nomine & agros &
 domos promitterent omnibus, qui in participa-
 tam resp. suæ uellent uenire. Propterea Grecis
 multis ad conditionem oblatam accurrentibus,
 in Syracusanam ciuitatem noui habitatores
 ad quadraginta millia sunt recepti. In Agy-
 riensem, quòd ager ibi latissimus, magna que
 esset loci amœnitas, decem millia missa sunt.
 Post id leges, quas à Diocle conscriptas hæc-
 leas Syracusani seruauerant, corrigere aggressi
 sunt, quæ ad priuatarum rerum contractus &
 testamenta pertinebant, eas intactas, uti erant,
 reliquit, sed eas, quibus aliquid de rep. decerne-
 batur, in suum propositum, sicut ei expedire uis-
 sum est, transulit: autoremque & emenda-
 torem eius legum ordinationis habuit Corin-
 thium Cephalum, uirum & doctrinæ & pru-
 dentia insignis. Ab hoc legum negotio cum se
 Timoleon liberaisset, Leontinos Syracusas ha-
 bitatum traduxit, coloniaq; Camarinam dedu-
 cta, ciuitatem eam in multum auxit. Omnibus
 denique Sicilia locis pace quieteq; reddita, effe-
 cit breui, ut urbes omnes magnum rerum incre-
 mentum consequerentur. Cum enim prioribus,
 nec his paucis annis, per seditiones & bella ciui-
 lia, ad hoc tyrannorum multitudine semper ur-
 gente, urbes habitatoribus uacua, agri cultu-
 rum negligentia uasti, ut fructuum domesticorū
 non multum in eis inueniretur, facti essent, tunc

habitantium magno numero inducō, paceq; in
 annos multos firmata, ager iam diligenter ex-
 coli, multosq; & uarij generis fructus copit
 progignere, quos magno cum emolumento Sici-
 li mercatoribus uenundantes, haud longo tem-
 poris interuallo opes suas auctiores fecerunt. Ea
 sanè tempestate ex magna diuitiarum abun-
 dantia multa & ingentes extruções in ho-
 minum memoriam confecta sunt. Veluti Syra-
 censis prope insulam domus, quam lectorum se-
 xaginta cognomento dixerunt, omnia Sicilia
 aedificia & amplitudine & structura eleganti
 superans, principis Agathoclis opus. Eius mo-
 lem deorum sacris aedibus eminentiorem fuisse,
 illud fermè indicio est, quòd diuino fulmine,
 quasi in inuidiam sit icta. Et ad minorem por-
 tum turrets sunt, ad partes eas ubi inscriptiones
 misuntur, è lapidibus exoticis constructa. Ap-
 positus autem ibi est Agathoclis, eius rei au-
 zoris, titulus: Non multò etiam postea à Hiero-
 ne rege excitatum est Olympium non procul à
 foro, & iuxta theatrum sacra aedes, qua in lon-
 gum stadij spatium extendebatur, lata atque edis-
 sa pro longitudinis ratione. In urbibus quoque
 minoribus aliquid factum est, sicuti Agrina,
 quò ob soli fecunditatem coloniam deductam
 esse paulo antè docuimus. Tarentum, Syracusa-
 no excepto, omnium, quae in Sicilia sunt, pul-
 cherrimum. Deorum templa, curia, fora, turrets
 operi

opere egi-
 ramidib-
 rati at-
 fuerunt.

Verum
 imperare
 nylis &
 quamplur-
 die sancte
 nenses ut
 repugnan-
 propterea
 copias illa-
 si motur-
 riam se co-
 cassum in-
 contigit. C
 Athenas
 tam capta
 eorum A
 ri bellica
 nossterna
 urbis loca
 ranculos co-
 nos quasc
 animi arr
 cescere, po-
 ni, anteq

opere egregio uisenda, & monumenta, cum pyramidibus plurimis, & ingentibus, & accurato artificio maximè adimandis, extructa fuerunt.

XXIII.

Verumenimvero cum Athenis Charondas imperaret, Romaq; consulatum inissent L. Aemilius & Plotius, Macedonia rex Philippus, quam plurimis Græcia ciuitatibus sibi amicitia iunctis, uehementer rei illi studebat, Athenenses uti clade aliqua deprimeret: itaq; nullo repugnante, totius Græcia dux appellaretur. Propterea subito Elatea occupata, omnes suas copias illuc euocauit, bellum contra Athenenses moturus. Sperabat autem certissimam uictoriam se consequuturum, quòd illos ob fœdus peractum imparatos offensurus esset. Idq; planè contigit. Capta siquidem Elatea, noctu quidam Athenas excurrerunt, renuntiantes urbem iam captam: quodq; Philippus cum exercitu in agrum Atheniensem reuera esset uenturus. Ibi rei bellicæ duces ex re adeò inopinata ualde confternati, accitos ad se tubicines, per omnia urbis loca dimiserunt, uti tota nocte per signum canulos commonefacerent. Fama ita per domos quascunq; disseminata, præ timore ciuium animi arrecli sunt: quamprimumq; cepit lustrare, populus uniuersus in theatrum conuenit, antequam à magistratibus de more accer-

seretur. Tunc duces nuntium qui aduenerat, in concionem produxerunt, reque ab eo exposita, silentium & timor ingens omnem corripuit. Neque eorum qui ad populum concionari solebant, quisquam aliquid censere audebat: & pracone saepius admonente, uti quisquam de communi salute ageret, nullus omnino comparebat qui sententiam suam in medium uellet proferre. In tanta perplexitate, atque omnium trepidatione totus populus oculos in Demosthenem coniecit: qui suggestum conscendens, populum uti bonum animum haberet adhortatus, docuit oportere quamprimum Thebas legatos mitti, qui gentem eam ad bellum pro Graeciae libertate suscipiendum inducerent. Non enim temporis angustiae permittebant ab alijs Graeciae ciuitatibus auxilia implorare, cum Philippum intra biduum in Atticam irrupturum esse appareret: cui cum iter per Bœotiam esset faciendum, Thebanos solos in tanto periculo opis aliquid aduersus illum afferre posse constabat. Nec illud rursus in dubium uertebatur, Philippum utpote amicum & socium Bœotiae, in transitu eos tentaturum, ad ineundum secum bellum contra Athenienses. His rationibus populus persuasus, decretum de legatione in uerba Demosthenis scribi iussit. Sed muneri ei obeundo ut qui facundia praestaret quarebatur. Tunc Demosthenes pro communi omnium com-

modo, uo
litate
Adeum
auxilijs,
plum au
tunc; be
nati, mi
tiam iuss
anum pr
srenue it
peruenier
tatem a
na inter
sinal cas
is expe
Bæotian
tini non
ualere ex
Demosth
seritus. U
tissimus,
mosthen
rationib
Pythone
sem aud
uerboru
peractis
desituta
hoste pr

modo, voluntati populi paruit, summâque celeritate iuit, persuasit, & Athenas rediit. Ad eum modum ciuitas, impetratis Bœotum auxilijs, cum exercitum suum priorem ad duplicem auxisset, animum & spem resumpsit. Statimq; bellis ducibus Charete & Lysicle nominatis, milites omnes armis instructos, in Bœotiam iussit contendere. Hi etate florentes & aetate promptissimi ad dimicandum, confecto itinere, Chæroneam, quæ est in Bœotia, peruenierunt. Tantam Atheniensium celeritatem admirati Thebani, & ipsi nihil diligentia intermiserunt: armatiq; illis occurrentes, finalia castra metati sunt, aduenientem hostem ibi expectantes. Philippus autem initio ad Bœotum conciliû legatos miserat, in quibus maximi nominis Pytho, qui eloquentia plurimum valere existimabatur, & in petendis auxilijs Demostheni apud Bœotos opponere se non est veritus. Ibi omnium quidem aliorum præstantissimus, sed inferior longè apparuit ipso Demosthenæ. Isq; ueluti arduam rem cõfecisset, in orationibus suis multum gloriatur de sua cõtra Pythonem actione, hisce uerbis: Tum ego Pythonem audacia se effertentem, & flumine quodam uerborum in nos irruentem non subterfugi. His peractis, cum Philippus Bœotum auxilijs se destitutum uideret, nihilo secius cum utroque hoste pralio decernere statuit. Itaq; expectati-

qua ponè sequebantur copijs, in Bœotiam con-
 tendit, cum pediatu millium plus triginta, equi-
 tum haud minus duobus millibus. Erant copia
 utrinq; certaminis committēdi auidissima, nec
 sensu, alacritate animi, aut uirtute alteri alte-
 ris cedebant. Sed militum numero & rei mili-
 taris scientia rex multum præualebat, quippe
 qui multis uarijsq; rebus belli gestis, inq; his
 fermè omnibus semper uictor, maximã eorum
 que in bello administrando usui esse solent, ex-
 perientiam haberet. Atheniensium rursus, qui
 optimi existimabantur duces, mortē tunc obie-
 rant: Iphicrates, Chabrias, & Timotheus: &
 eorum qui supererant princeps Chares, uel con-
 silio dando, uel negotijs obeundis in officio im-
 peratoris nihilo uulgari aut plebeio cuiquam
 uiro præstabat. Ad primum autem locis ortum
 acies instrui cœperunt, rexq; Alexandrum si-
 lium etate iam puberem, uirtutis & prompti-
 tudinis in rebus agendis manifestissima, alteri
 cornui præfecit, adiunctis ei ducibus quos me-
 liores in exercitu habebat. Ipse autem electos
 milites secum habens, partem alteram exer-
 citus regendam accepit: omnibus, que ubique
 disponenda essent, commodissimè pro tempora-
 ratione ab se preparatis, Athenienses ex ad-
 uerso acies secundum gentium diuersitatem
 partiti, Bœotis partem unam attribuerunt,
 reliqua administrationem sibi retinuerunt.

Itaq;

Itaque
 conferen
 aliquā
 habuit
 dio. spec
 eo deside
 etiam for
 haberet,
 perripit
 obau, eos
 eo erant
 ubi turba
 frue fac
 hostes pe
 omnes pe
 ta titulu
 professione
 demq; eo
 tatem se
 nenses p
 sunt. Bœ
 pauciores
 certamin
 florum c
 floria co
 uit: eos q
 merito h
 Philippu
 repletum

Itaque manus ad multum temporis acerrimè
 conferentes, & plurimis utrinque cadentibus,
 aliquādiu pugna ipsa ancipitem uictoriae spem
 habuit, donec Alexander summo ardens stu-
 dio, specimen aliquod uirtutis suae patri edēdi,
 eo desiderio prater modum eum urgente; cum
 etiam fortissimos bellatores propè adiutantes
 haberet, primus facto impetu, hostium aciem
 perripit: multūq; interfectis, quicunq; sibi erāt
 obuij, eos grauissimè premebat. Idem ijs qui cū
 eo erant facientibus, omnes hostium ordines
 deturbati sunt. Iam uerò ingenti cadauerum
 frue facta, prima Alexandri acies urgendo,
 hostes pedem cōgūt referre. Rex itidē ipse ante
 omnes periculis se offerens, filio uictoriae par-
 te titulum nequaquam concessurus, initio im-
 pressionē facta, hostem è loco deturbauit: tan-
 demq; eodem in fugam compulso, uictoriae au-
 ctorem se fuisse ostendit. In eo praelio Athe-
 nienses plures mille cāsi, & duo millia capta
 sunt. Bæotūm pariter multi interempti, nec
 pauciores in captiuitatem uenerunt. Philippus
 certamine finito trophæum excitauit: defun-
 ctorum corpora sepultura mandauit: dōjs in ui-
 ctoria concessa gratiam sacrificia fieri cura-
 uit: eos qui strenuè pugnauerant, pro cuiusque
 merito honorauit. Traditum est à quibusdam,
 Philippum peracta liberali potatione, multo
 repletum mero, cum amicis saltationem ioco-

*sam ex uictoria gaudio iniuisse, atque ita per
 mediam captiuorum turbam progressum, con-
 tumeliosius uinctis illis calamitatem quam pa-
 tiebantur exprobrasse: tuncq; oratorem Dema-
 dem, qui eo tempore in custodia erat, sibi, quin
 loquendi audacia uteretur, non temperasse,
 uerbumq; ad regis petulantiam retundendam
 accommodatissimum protulisse. Id autem (ut
 aiunt) dixit: Cum, o rex, fortuna Agamemno-
 nis personam tibi apposuerit, nonne pudore affi-
 ceris Thersite actiones referens? Ea hominis di-
 cacitate pulsatus Philippus, adeo sese immutaf-
 se fertur, ut totum priorem animi habitum re-
 liquerit, coronis abiectis, alioq; saltationis or-
 natu, qui totus in uictos erat contumeliosus, co-
 trito: uirum autem, qui tam audaciter secum
 loqui ueritus non fuerat, multum admiratus, a
 captiuitate eum liberauerit, honorificeq; tra-
 ctauerit. Tandem gratia illa Attica per De-
 madem mitigatus Philippus, captiuos omnes
 citra redemptionem dimisit, prorsusq; inflatos
 illos ex uictoria spiritus deponens, legatos ad po-
 pulum Atheniensem misit, per quos cum eart-
 pub. societatem & amicitiam iniuit. Thebis etiam
 cum presidium imposuisset, eo deducto, pacem
 & genti illi concessit. Athenienses uero post tan-
 tam cladem acceptam, Lysicle, qui in eo praelio
 dux fuerat, capite damnauerunt, deserente eum
 oratore Lycurgo, qui ea tempestate inter alios*

tratores maxima erat estimationis, & annos
 duodecim cum magna laude reip. uectigalia ad-
 ministrauerat, totumque uita cursum uirtutibus
 omnibus celebratum traduxerat, accusator a-
 cerbissimus in dicenda. Eius sane orationis di-
 gnitatem & amaritudinem poterit aliquis co-
 gitare ex illis, quae in Lysiclis accusatione dixit:
 Cum, o Lysicles, in bello praetor fueris, & ciuium
 tuorum mille occubuerint, duo millia in capti-
 uitatem uenerint, trophaeum in huius urbis de-
 decus erectum, Graeciae uniuersae seruitutis iugum
 impositum sit: haecque omnia te duce, te belli ad-
 ministratore contigerint, audes uiuere, & Solis
 huius lumen intueri, atque pudoris & probri pa-
 triae tuae monumentum in forum prodire? Ea
 autem tempestate res utique rara euenit. Quan-
 do enim ad Charoneam conflictum est, eadem
 die & hora in Italia certamen aliud est com-
 missum inter Lucanos & Tarentinos: quo in
 Italia Archidamus Lacedaemoniorum rex, pro
 Tarentinis pugnans, interemptus est. Circa id
 temporis Timotheus Heracleae Ponti tyrannus
 mortem obiit, principatus sui anno decimo quar-
 to. Successit ei filius Dionysius, qui ibi domina-
 tus est annos duos & triginta.

XXIIII.

Iam uero Athenis imperante Phrynicho,
 & Romae consulibus T. Manlio Torquato &
 P. Decio: Philippus ex uictoria Charonensi
 quum

quum spiritus maiores haberet, uideretq; clarissimas urbeis ab se consternatas esse, laborabat toto animo, uti totius Græciæ dux deligeretur. Eiusmodiq; sermones passim iactabat, se uelle bellum pro Græcis contra Persas suscipere, quorum impia facinora in res sacras ulcisci deliberaret. Per quæ beneuolos maximè Græcos sibi reddebat, humanè super id, ac liberaliter eos omnes publicè & priuatim tractans. Tandem ciuitatibus Græciæ denuntiavit, aliqua se cupere de communi omnium commodo consultare. Itaque Corinthi conuentus habitus est: in quo multum de bello contra Persas loquutus, spemque bonam eius rei faciens, animos eorum, qui conuenerant, ad negotium comprobandum induxit. Nouissimeq; à Græcis omnibus dux, & potestatis summa imperator appellatus, apparatus magnum iniure cepit copiarum, quæ contra Persas ducendæ essent. Imperato igitur ciuitati cuius militum numero, quæ dare deberet ad bellum Persicum, in Macedoniam reuersus est. Et ea quidem à Philippo curabantur. In Sicilia autem Corinthius Timoleon, quum res omnes Syracusanorum & Siculorum bene disposuisset, diem suum obiit anno octauo imperij. Eum Syracusani ob egregias uirtutes & ingentia beneficia maximè diligentes, cum summo honore sepeliuerunt. Cumq; iam cadauer efferrî inciperet,

ret, coad
promulg
quo sin
tu memo
tamine h
rum duc
bat, quò
mas Gra
pleuisset,
ta tempo
annos uig
si Mithr
trauit. E
panis pra
runt. Viç
qui ei pug

Seque
princeps
mylius M
uadecim
stor in sta
lppus a s
contra P
nem cum
demanda
Ipse aut è
tanto bel
Persarum

ret, coacta ibi magna hominum multitudine, promulgatum est Syracusani populi decretum, quo singulis annis in omne tempus Timoleonis memoriam musico, equestri, & gymnico certamine honorari iubebat. Tunc autem minarum ducentarum summam in funus constituebat, quod barbaros in Sicilia debellasset, maximas Græcas urbes habitantium frequentia repleisset, libertatemq; Siculis reddidisset. Per ea tempora mortuus est rex Ariobarzanes, qui annos uigintisex regnauerat. In regnum successit Mithridates, quod annis quinque & triginta tenuit. Et Romani, inito cum Latinis & Campanis prælio ad urbem Sueßam, uictores fuerunt. Viclis partem agri ademerunt. Manlius, qui pugna consul præfuerat, triumphauit.

XXV.

Sequenti anno, quo Pythodorus Athenis princeps, & Romæ Q. Publius & Tib. Aemilius Mamercus consules fuerunt, Olympias undecima supra centesimam acta est, fuitq; uictor in stadio Cleomantis Clitorius. Tunc Philippus assumpto Græcorum imperio, uti bellum contra Persas iniret, Attalum & Parmenionem cum parte copiarum in Asiam præmisit: demandata eis Græcarum urbium liberatione. Ipse autem cupiens secundum deorum assensum, tanto bello manum imponere, Pythiam, num Persarum regem sibi uincere daretur, consulit.

luit. Ea huiusmodi oraculum reddidit:

Ecce coronatū est, qui taurū maclet ad aras. Anceps hoc dictum Philippus in rem suam interpretatus est, ueluti ab oraculo predicere-
tur, Persam uictimā inſtar macletum iri. Sed res secus se habebat, contrariumq; significaba-
tur: Philippum ſcilicet in hominum cōuentu, in-
ter ipſa deorum ſacrificia, uti coronatū taurū
interfici debere. Latius proinde agebat Philip-
pus, deos ſibi auxiliares, ad Aſiā in ſeruitutem
Macedoniæ trahendā, fore exiſtimans. Subitō
igitur ampla ſacrificia in deorum honorē pere-
git, et Cleopatra ex Olympiade uxore filia, Ale-
xandro Epirotarū regi Olympiadis fratri de-
ſpōſata, nuptias celebrare inſtituit. Utq; plures
ex tota Græcia ad geniale epulū conuenirent,
magnificentiſſima certamina muſica, & conui-
uia ad amicos & hospites accipiendos, lautissi-
ma facere deliberauit. Inuitauit ad hæc ex om-
nibus Græciæ locis hospites ſuos, admonuitq;
amicos qui penes ſe erant, uti pariter & ipſi ac-
ciperent quos iure hoſpitiū notos habebāt quāpli-
rimos. Maximè enim ſtudebat, humanitatem
ſuam Græcis teſtatā eſſe, atq; ex beneficio tra-
diti imperij benigna ſaltē oratione gratias ei
rependere. Ex omnibus igitur locis ingēti homi-
num turba conſuente, & Aegis Macedonia
urbe nuptijs & certaminibus celebratis, nō tan-
tum ſinguli clariores uiri coronis aureis Philip-
pum

pum hon
complure
Athene
uerbis cor
Philippi
tum ſtati
ultra diu
deus imm
tare. Acc
uices, obi
ſiquidem
uice, & m
inuenient
reſtaret,
accommo
ro aptum
negotium
na maxim
libres eſſe
aliquo poſ
Vos qui
Agros,
Inuadi
Curſum
Hic ecc
Spes na
Extrem
Adiſit &
reſtaret.

pum honorarunt, sed & insigniam ciuitatum
 complures idem fecerunt. In quibus fuit & ipso
 Athenensium. Eam coronam cum praeo publicè
 verbis commèdaret, inter alia dixit: Si quispiam
 Philippi uitæ insidiatus, Athenas se receperit,
 tum statim ad pœnã deditum iri. Per famã eam,
 altro diuina prouidentia erumpentem, uisus est
 deus imminens tunc Philippo periculum signifi-
 care. Acceperunt & alia, ueluti diuinitus editæ
 uoces, obitum Philippo denuntiantes. In regio
 quidem conuiuio cum Neoptolemus resonanti
 uoce, & magni nominis tragædus, Philippo ei
 inuigente, poëma aliquod pridem compositum
 recitaret, quod ad expeditionem contra Persas
 accommodari uideretur, existimans huiusmodi
 re aptum se inuenisse, ut Philippi susceptum
 negotium laudaret, & Persarum regis fortu-
 nas maximas eleuaret: quæ licet magnæ & ce-
 libres essent, nihilominus in pessum ruere casu
 aliquo possent, tale exorsus est carmen:

Vos qui ætheris summum, patentes latius
 Agros, domorum & celsa culmina nimio
 Inuaditis studio, temerè uitæ datum
 Cursum tenentes, nunc sapere par est. Iter
 Hic ecce nunc apprehendit ignotum sibi:
 Spes namq; longas amputans, lætæ grauis,
 Extrema de improviso adest mortis dies.
 Adidit & alia, quæ ad eandem sententiã omnia
 tradebant. Verùm Philippus multum inde oblecta

tus, in audiendis his quæ recitabantur totus erat, omnem suam cogitationem ad interitum Persarum regis conuersam habens. Recordabatur simul oraculi à Pythia redditi, quod ab his quæ canebantur haud uidebatur dissentire. Tandem finito conuiuio, & in sequentem diem certaminis initio dilato, turba maxima, durate adhuc nocte, in theatrum conuenit. Sed prima luce pompa duci cæpta est, in qua super maximum alium apparatus, duodecim deorum simulacra inuecta sunt artificio & ingentibus aedificijs mirificè exornata. Cum his & tertium decimum ipsius Philippi signum diuino habitu gestatum est. Qua in re dignitate parem duodecim deis rex ostendere se uoluit. Pleno igitur theatro ipse candidatus prodiit, spiculatoribus suis, ut seiunctim & longè ab se uenirent, monitis. Per hoc enim omnibus significabat, Græcorum communi beneuolentia sibi munito, haud esse opus corporis defensoribus. Tãto eminentè fastigio, ab omnibusq; & laudatum & beatissimum iudicatum, præter omnium opinionem, nullis prius apparentibus indicijs, insidiarum conatus, simulq; ipsa mors oppressit: cuius rei narratio uti apertius cognoscatur, altius paulo insidiarum eiusmodi causam explicabimus. Pausanias erat quispiã, genere Macedo, eius gentis quæ Orestis nuncupatur: allectus insuper eos, quibus regij corporis tuendi officium incumbit,

B
cumbit,
ualde. F
nem à
conuicy
sexus ho
bidini se
sta inq
siletio a
quid de
tro, & r
eos enim
llyrici r
stiens, q
corpore
uulgata
ros mult
saniam a
ratum, r
pus tenu
te ebriet
iuriam p
tulit: qu
motus, se
& quod
induci h
Cleopatr
acceptam
piarumq;
delectus,

cumbit, Philippo ob formam elegantiam charus
 ualde. Hic cum alterum Pausaniam sibi cognomi-
 nem à rege amari animaduerteret, probrosi-
 conuicys eum grauiter insectatus est, ancipitis
 sexus hominem appellans: quod amantium li-
 bidini sese exponeret. Is contumeliosa maledi-
 cta inquisitissimo animo ferens, rem pro tempore
 silentio continuit. Attalo autem uni ex amicis,
 quid deinceps fieri deberet, cum indicasset, ul-
 tro, & miro modo uita se abdicauit. Post pau-
 cos enim dies Philippo praelium contra Pleuriã
 Ilyrici regem ineunte, hic ante suum regem con-
 sistens, quæcunque in eum tela mitterentur, suo
 corpore excipiens, mortem ita obiit. Qua re dis-
 uulgata, Attalus inter aulicos & potētiores ui-
 ros multum pollens apud regem, inuitauit Pau-
 saniam ad conuiuium. Ibi mero multo cum one-
 ratum, mulionibus, qui per contumeliam cor-
 pus temulentum stuprarent, tradidit. Ille cum
 ex ebrietate conualuisset, ægerrimè illatam ino-
 iuriam ferens, Attalum apud Philippum de-
 tulit: qui multum quidem ex rei turpitudine est
 motus, sed Attalo ob magnam familiaritatem,
 & quod eius opera tunc uteretur, ut noceret,
 induci haud potuit. Erat etiam Attalus ob
 Cleopatram proximè à rege in matrimonium
 acceptam, arctissima ei iunctus cognatione: co-
 piarumq; in Asiam præmissarum dux fuerat
 delectus, uir in rebus bellicis egregie fortitudi-

nis. Idcirco rex potius, uti Pausania animam
 iustissimo dolore incensum mulcret, intendit:
 datusq; ei magnis muneribus, loco insuper ho-
 nestiori inter corporis sui defensores honora-
 uit. Sed ille implacabili ardens ira, decreuit nō
 tantum de eo qui sibi iniuriam fecisset, sed &
 qui ulcisci nolisset, pœnam sumere. Confirma-
 uit maximè hanc eius deliberationem Hermo-
 crates Sophista, quem cum Pausanias frequen-
 ter, semel in diatriba percunctatus est, quænam
 uia aliquis clarissimi nominis posset euadere?
 Respondit sophista: Si uirum, qui res maximas
 gesserit, interficiat: dam enim illius mentio ha-
 beatur, eius etiam à quo interfectus sit, memi-
 nisse oportere. Sermonem eiusmodi Pausanias
 iræ quam coquebat, adduxit in subsidium. Neq;
 sententiæ acceptæ dilationem aliquam inter-
 ponens, in ipsis certaminibus uim Philippo in-
 ferre tali modo instituit: Parauit equos ad por-
 tas urbis, dein ad theatri aditū se recepit cum
 Gallico gladio, quem occultum tenebat. Ibi
 Philippum amicos, qui ponè sequebantur, in-
 uitantem, ut in theatrum progredenter, spi-
 culatoribus procul amotis, quum solum relicto
 uideret, ad eum cucurrit: perq; latera uulnere
 adactō, mortuum eum prostrauit, ad portasq;
 ubi fugæ equi parati erant, properè contendit.
 Statim uerò qui pro rege soliti erant excuba-
 re, partim ad regium corpus festinarunt, parti-
 tim se

tim se
 derunt
 dens,
 vendu
 tentus
 surgere
 confod
 qui suo
 quæue
 parem
 gum ha
 ti regn
 nubus
 patu co
 etiam
 gendo
 mone c
 ma pro
 ex pruo
 nus ex
 bus ha
 & aux
 rerum
 his, qui
 torum
 gisset,
 cum a
 hunc,
 rebus p

tim se ad regis percussorem insequendum effu-
 derunt. Sed Pausanias progressus equo insis-
 dens, facile insequentes euasisset, nisi inter cur-
 rendum, uite quadam harente ad calcem, re-
 tentus decidisset. Ibi eum conantem de terra
 surgere, qui erant cum Perdicca, inuadentes
 confoderunt. Philippus itaq; regum omnium,
 qui suo tempore in Europa fuerint, maximus,
 quæue imperij sui amplitudine duodecim dñs
 parem se adnumerare ausus est, talem uite exis-
 tum habuit, quum annos quatuor supra uigin-
 ti regnasset. Cognitum planè est, regem hunc te-
 nuibus fauentis fortuna adiumentis in princi-
 patu comparando usum, amplissimum illum
 etiam inter Græcos stabilisse, atque in eo au-
 gendo non tam armis & fortitudine, quàm ser-
 mone comi, & benignitate in excipiendo sum-
 ma profecisse. Fama etiam est, Philippum ipsum
 ex prudentia & astu imperatorio, neque mi-
 nus ex successu, quem in conciliandis homini-
 bus habuisset, magis ultrò, quàm ex copiarum
 & auxiliorum uiribus gloriari solitum. Quòd
 terum bene in prælijs gestarum laus sibi cum
 his, qui secum militassent, communis esset: sed
 terum, quæ orationis comitate rectè transe-
 gisset, titulum sibi uni retineret. Nos autem
 cum ad Philippi obitum uenerimus, librum
 hunc, ueluti in principio indicauius, eius
 rebus proprium adscribi uolumus. Sequen-

tis uerò initium ab Alexandri successione in
paternum regnum facturi, omnes eius gestas
res libro uno complecti conabimur.

DIODORI SICVLII

BIBLIOTHECAE

HISTORICAE

LIBER

XVII.

De rebus gestis Alexandri Magni,
Eodem interprete.

SUPERIORI libro, qui totius
nostri operis sextusdecimus est,
principiū ab inita Philippi A-
myntæ filij regni administratio-
ne fecimus, comprehendimusq;
in eo ipsius Philippi ad obitum usq; pariter &
regum, ciuitatum, gētiumq; aliarum res gestas,
quotquot uigintiquatuor annis, quibus ille re-
gnauit, contigerunt. In hoc uerò materiam con-
tinentem tractaturi, ab Alexā dri regno incipi-
mus, quæ ab eo principe, quoad uixit, gesta sint:
simulq; eadem tempestate quæ in alijs orbis ter-
ra celebrioribus locis sint facta, colligentes. Ita
enim præcipuè arbitramur res memoria faciliè
retineri, quando per sua ueluti capita disposi-
ta, sinem principio adnexum habent. Sed enim
rex Alexander magna breui temporis spa-
tuo con-

tio conf
omnes
bebatu
esse dem
duodeci
siam uer
mum no
quis hero
sus exaq
prafatio
bilster f
sigillati
riam pla
terno g
gebat. V
rum suo
retinere
das sum
historia

Qua
maq; L
Alexan
mò omni
nibus p
maxim
uerò ma
confirm

tio confecit, suaq; uirtute & prudentia reges
 omnes, quorum per cuncta secula mentio ha-
 bebatur, operum suorum magnitudini imparcis
 esse demonstrauit: quandoquidem intra annum
 duodecimum non paruam Europæ partem, A-
 siam uerò fermè totam consequutus, celeberrimum
 nomen suum reddidit, ut ueteribus illis,
 qui heroës aut semidei nominati sunt, se pror-
 sus exæquauerit. Verùm nobis haud est opus in
 præfatione quippiam eorum, quæ à rege lauda-
 biliter facta sunt, præripere, quum ea suis locis
 singillatim patefacta, amplissimam principis glo-
 riam planè sint indicatura. Alexander sanè pa-
 terno genere Hercule, materno Acacidas cõtine-
 gebat. Visusq; est & naturã, & uirtutẽ maio-
 rum suorũ ueluti hereditariam, sibiq; ingenitã
 retinere. Sed iam tempora rebus, quas scriben-
 das sumimus, coherentia proponentes, ad ipsam
 historiam explicandam conuertemur.

REGNI ALEXANDRI

ANNVS I.

Quum Euanetus Athenis imperaret, Ro-
 maq; L. Furius & C. Manlius consules essent,
 Alexander accepto patris defuncti regno, pri-
 mò omnium qui eius mortis causa fuerant, gra-
 uibus pœnis affecit. Dein sepultura eiusdem
 maximam impendit diligentiam. Principatum
 uerò multò melius, quàm quispiã existimasset,
 confirmauit. Iuuenis enim, atque ob atatem

adhuc teneram ab aliquibus contemptui habitus, uulgus ipsum humanissimis sermonibus in sui beneuolentiam conciliabat. Regis nomen duntaxat immutatum dicens: ceterum omnia liaud deterius, ac sub parente solebant, ab se administratum iri. Legationes etiam benigne excipiens hortabatur Gracos, ut in amicitia, quam cum Philippo patre habuerant, persisterent. Militibus armorum uim magnam distribuens, & bellicis meditationibus eos exercens, cunctum exercitum sibi obsequentem ualde redidit. Quamq; regno suo aduersam, & nouarum rerum cupidum Attalum Cleopatra, qua Philippo nupserrat, fratrem cognoscere, cum de medio tollere deliberauit. Etenim Philippo paucis diebus antequam decederet, natus erat ex Cleopatra filius. Ipse autem Attalus cum Parmenione copijs praefectus, in Asiam missus fuerat: ubiq; quum & beasicus, & blando sermone militum fauorem captaret, magnam in toto exercitu sui charitatem effecerat. Proinde non sine causa Alexander, ne is aliquid contra se moliretur, inita cum Gracis, quos sibi aduersos nonerat, societate, uerebatur. Propterea ex amicorum numero Hecatum delegit, quem in Asia cum iusto exercitu misit: dato ei negotio, ut uiuum maxime si possit, ad se Attalum ducat: sin parum id procedat, quam primum per insidias eum interficiat. Illi
 profect

profectu
 cui sunt
 patran

Alex.

Gracia

dne ma

quâ Den

Macedon

te multo

num Ma

ter hac,

cum eo cl

bertaten

nanum

fuerant

rant. Ar

diam à

bimque

erunt. E

Cadmea

rum per

des, qui s

uec Ale

tunc cen

gias, Ele

bertate

etiam na

commis

profectus in Asiam, Attali & Parmenionis exercitui suum iunxit, cœpitq; opportunum tempus patranda rei ordinata observare.

Alexander autem, cum rescivisset multas Græciæ civitates rebus novis studere, sollicitudine magna erat implicatus. Athenienses enim, quos Demosthenes frequenter ad populū contra Macedonas verba habuisset, Philippi morte multum letati, non amplius Græciæ imperium Macedoni cuiquam cōcedi volebant. Præter hæc, missis ad Attalum legatis, societatem cum eo clam iniuerant, aliasque civitates ad libertatem vindicandā incitabant. Aetoli Acarnanum exules, qui sub Philippo solum uertere satrant coacti, in patriam reducere decreuerant. Ambracienses, autore Aristarcho, præsidium à Philippo sibi impositum eiecerunt, urbemque ad gubernationem popularem traduxerunt. Pariter & Thebani regium præsidium Cadmea pellere, neue amplius Græcorum imperium penes Macedonas esset, decreuerunt. Arcades, qui soli prius Philippo assentiri noluerant, nec Alexandrum imperatorem deligendum tunc censebant. Aliæ Peloponnesi gentes, uti Argivi, Elei, Lacedæmonij, alij'ue quidam pro libertate retinenda consurrexerant. Barbaræ etiam nationes non pauca ultra Macedoniam, commissa defectione, graues tumultus excitauerant.

uerant. Sed licet negotium & trepidatio maxima regno Macedoniae ex tantis motibus imminere uideretur, ipse tamen Alexander in iuuenili aetate, praeter omnium opinionem, breui temporis spatio, eas omnes difficultates expedit, illorumque aliquos comi et blanda oratione demulctos, sibi conciliauit: quosdam terrore iniecto, ad officium reuocauit. Nonnulli per uim sibi parere compulsi. Thesalot praecipue commemorata ueteri cognatione, qua sibi cum illis per Herculem esset, sermonibusque humanissimis, uti magna ab se sperarent, persuasos induxit, communi totius Thesalot decreto ipsum Graeciae ducem assumerent. Contra terminas itidem eis gentes cum in partes suas transisset, superatis Thermopylis, ad illas transgressus, coactus Amphictyonibus, fecit ut cum illis eorum suffragiis Graeciae dux decerneretur. Cum Ambraciensibus per legatos humanissimè egit, data eis spe, propediem ultrò libertatem ab se concessum iri. Sed ut eis qui contra se peruiaces essent, terroris aliquid incuteret, Macedonicum exercitum instructissimum magnis itineribus in Bœotiam duxit: positisque prope Cadmeam castris, Thebanos magna affecit trepidatione. Tunc Athenienses audito regis transitu in Bœotiam, non amplius eum nihil facere ausi sunt. Tanta enim in iuvene celeritas, atque in rebus agendis effi-

lex dilig
to erant
uenses
mazibus
simulq;
precante
res fuisse
mollien
ti non p
reuersus
quenter
ha fecisse
tionis im
niam ab
cedanum
ret, quo
aiunt, q
bus accep
aurum si
ceps hau
improbi
benignè
quo met
tiq; Co
essent co
uenerun
uisa est
Graecia
contra l

lex diligentia omneis qui per contemptum ab-
 to erant alienati, perterrefecit. Igitur Athe-
 nenses de comportandis in urbem rebus, deq;
 moribus bene firmandis decretum fecerunt,
 simulq; legatos ad Alexandrum miserunt, de-
 precantes quod in eo duce nominando tardio-
 res fuissent. In ea legatione quum esset De-
 mosthenes, ad Alexandrum cum ceteris lega-
 tis non peruenit, sed à Cytharone Athenas
 reuersus est: siue correptus timore, quod fre-
 quenter in sua repub. contra Macedonas uer-
 ba fecisset: siue ut regi Persarum se omnis suspi-
 cionis immunem seruaret. Magnam enim pecu-
 niam ab illo eum accepisse fama erat, uti Ma-
 cedonum causam apud ciues suos oppugna-
 ret, quod ab Aeschine exprobratum ei esse
 aiunt, quum in oratione quadam de muni-
 ribus acceptis ita dicat: In praesens sanè regium
 aurum sumptus huic suppeditat: sed hoc dein-
 cept haud sufficiet, quum nulla opes moribus
 improbis satis esse possint. Alexander autem
 benignè Atheniensibus legatis respondens, ma-
 gno metu eam rempublicam liberauit: accersi-
 tuq; Corinthum & legationibus, & ijs qui
 essent concilij Amphictyonum, postquam con-
 uenerunt, disserens ibi oratione quae aquisissima
 uisa est, persuasit eis, ut decreto imperatorem
 Graciae se esse iuberent: utiue expeditionem
 contra Persas pro eorum ultione, quae in Grae-

eos commississent, auxilijs iuarent. Quo ho-
 nore impetrato, cum suis copijs in Macedo-
 niam redijt. Sed Græcia rebus tractatis, ad
 ea, quæ in Asia gerebatur, transitum facimus.
 Ibi audita Philippi morte, Attalus nouis res-
 bus animum intendit, contraq; Alexandrum
 factus cum Atheniensibus firmavit. Postmo-
 dum penitentia ductus, Demosthenis epistolam
 ad se missam, Alexandro deferendam dedit,
 uerbisque blandis obiecta sibi crimina diluere
 conatus est. Verum cum regio iussu Hecca-
 teus per insidias eum oppressisset, Asiaticus
 Macedonum exercitus non ulterius rebellare
 cogitauit: quippe Attalo extincto, & Parme-
 nione erga Alexandrum bene affecto. Nos uerò
 de Persarum imperio mentionem habituro-
 ros, superiora historiae tempora aliquantulum
 repetere operapretium uidetur. Cum rex Philip-
 pus adhuc uiueret, Persis Ochus imperabat: po-
 pulis suis ob mores truces & sanguinarios pa-
 rum acceptus. Itaq; eum multis ex sua asperitate
 odiosum Bagoas militum mille praefectus, spada
 quidem, sed tamē naturā & scelestus, & bellicus
 rebus tractandis idoneus, per medicum quendam, da-
 ta potione medicata, interemit: filiumq; regis
 iuniorem Arsen nomine, in regnum intrusit: eius
 fratribus, qui omnes iuuenes erant, sublatis
 medio, quò rex solus relictus sibi obsequentior
 esset. Iam uerò adolescente rege animum ad

patrata

patreta se
 ne flagiti
 esse, Ba
 ulsus iac
 regnabat,
 rna in so
 rentis sup
 liberetur
 ni Darco
 rant. Era
 Persarum
 re casus
 is dignus
 terricidia
 ueno int
 gnito, re
 alumq; in
 um ebibe
 Darius re
 quod Persi
 ur propte
 arces an
 bellam su
 suam, cur
 omium e
 Persarum
 et, solus D
 namq; ni
 hic à rege,

patreta scelera adijciente, cum palam esset, de
 ne flagitiorum autore poenas cum sumpturum
 esse, Bagois insidias sibi intentatus esse in
 vulgus iaciens, Arsen, qui iam annum tertium
 regnabat, cum omni prole extinguit. Ita domo
 regia in solitudinem redacta, cum nullus eius
 genus superesset, cui regnum per successionem
 deberetur, delegit eunuchus unum ex amicis,
 cui Darco erat nomen, eumque regem fieri cu-
 ravit. Erat autem Dareus Arsani, qui Ocho
 Persarum regi frater fuerat, filius. Sed Ba-
 go casus quispiam singularis, & memoras-
 tu dignus contigit. Cum enim in consuetudinem
 homicidia committendi venisset, Darcum etiam
 nocturno interimere aggressus erat. Verum dolo
 ognito, rex comiter ad se Bagoam inuitat, po-
 salumque in se paratum ei porrigens, uti uene-
 rum ebiberet, coegit. Existimatus autem est
 Dareus regia dignitati sustinenda idoneus esse,
 quod Persis omnibus uirtute praestare crederetur
 propter huiusmodi facinus. Cum Artax-
 erxes antea rex Persarum contra Cadusios
 bellum suscepisset, ibi quodam numero ho-
 stium, cuius robur & animi constantia in ore
 toniam erat, inuitante ad certamen singulare
 Persarum aliquem, cum nullus progredi aude-
 ret, solus Dareus periculo se obtulit, aduersas
 namque uictum interfecit. Qua ex re munera inge-
 nitae a rege, & a Persis omnibus existimationem
 eam

eam retulit, ut sibi fortitudinis quedam prerogatiua tribueretur. Principatum itaque, quem strenuè se gerendo meruisse uisus est, per ea ferme tempora Dareus accepit, quibus Philippo mortuo Alexander in Macedonia regnum successit. Cùmque fortuna talem uirum Alexandri uirtutibus aduersarium opposuerit, euenit, uti plura & aspera certamina de laudis principatu inter eos committerentur, quæ omnia, rebus suo ordine explicatis, innotescunt. Interim ad narrationis seriem redibimus. Dareus, cum ante Philippi obitum rex esset factus, cogitabat de bello in Macedoniam transferendo: sed illius morte audita, omni cura liberatus est, quòd Alexandri adolescentiam non magis aestimandam iudicaret. Verùm postquam magna in agendis rebus industria, neque minor celeritas Alexandri effecit, uti à Græcis omnibus dux decerneretur: iamque iuuenis Alexandri uirtus passim prædicabatur. Dareus ex his quæ fieri uidebat, attentior factus, magnam diligentiam exercitui comparando cepit adhibere. Triremes multas instruxit. Magnam militum multitudinem cœgit, ducesque, quos penes se meliores habebat, delegit: in quibus fuit Rhodius Memnon, uirtute & rei militaris scientia præstantissimus. Huic rex millia quinque mercenariorum militum dedit, iniunxitque, ut ad Cyzicum oppugnandum contenderet, usumque eius

potiri

potiri po
nanu pr
manull
bossem ea
circa He
habétque
structur
ab Alexa
tractu D
dite coepe
in, nati ej
prag: omi
uuenit.
urtice ac
rit, ne ea
tiat. Ibi
suos emitt
laris illius
partes mi
multus ig
paulò tot
nem coar
conficiat
tegraque
Saperato
Cyzicom
gais e am
tu, ingem
matio ur

petiri posset, periclitaretur. Memnon cum ea manu profectus est per Idam, quem montem nonnulli fabulantur ab Ida Melissei appellationem eam sortitum esse. Est sanè omnium, qui circa Hellespontum sunt montes, altissimus: habetque ad sui medium, ueluti deis accipiendis tractum antrum, ubi trium deorum iudiciū ab Alexandro factum esse prædicant. In hoc tractu Dactyli Idæi, qui primi ferrum excudere ceperunt, eam artem à deorum matre edocui, nati esse creduntur. Sedenim rarissimum, si præq; omnium opinionem est, quod monti huic aduenit. Circa exortum canis in summo eius vertice aer tranquillissimus circumquaque efficit, ne ea pars flatum aliquem uentorum sentiat. Ibi, nocte etiamnum durante, sol radios suos emittens conspicitur: non quidem ut circularis illius forma, sed potius ut fulgor latè in partes multas ab eo diffusus appareat, uelut si multus ignis terræ horizonta corripuerit. Post paulò totus ille splendor in unam magnitudinem coarctatur, donec dimidiati stadij spatium conficiat: tuncq; die adueniente, iam plena integræque Solis amplitudo dici lucem inducit. Superato igitur monte hoc, Memnon subito in Cyxicon urbem inuadit: parùmque abfuit, quin eam caperet. Ea spe deiectus, agris uastatis, ingentem prædam acquisiuit. Interea Parmenio urbem Grynium ui occupauit, capti-

uosq;

uosq; multos fecit. Pitane[m] etiam oppugnet
 ceperat, sed Memnone superueniente, Mac-
 dones perterriti ab incepto desisterunt. Callias
 autem qui Macedonico & mercenario militum
 Troade praerat, conseruit manus cum Perse,
 numero militum se longè superioribus, uicinisq;
 in Rhætecum se retraxit. Dum hæc in Asia ge-
 rerentur, Alexander sedatis motibus, qui in Gra-
 cia erant exorti, contendit in Thraciam. Ibi
 populos, qui tumultum fecerant, terrore in-
 elo compulsi, uti in fide manerent. Progressus
 deinde in Paoniam, Illyricum, locaq; usq; sum-
 ma, deuictis gentibus aliquot barbaricis, qui
 rebellauerant, totum eum tractum sibi obse-
 quentem reddidit. Hæc ei agenti superueniunt
 nuntij, multos in Graecia res novas moliri, ciui-
 tatesq; non paucas, & præ omnibus Thebanos
 ab eo defecisse. Quare motus Alexander, in
 Macedoniam est reuersus, ut factum in Gra-
 cia tumultum reprimeret. Thebanis autem co-
 nantibus praesidium Cadmea depellere, ipsamq;
 arcem obsidentibus, rex cum exercitu mag-
 nis itineribus profectus, non longè à Thebis
 cum omnibus copijs consedit. Sed priusquam
 id accideret, Thebani præaltis fossis, & ma-
 nitissimo uallo Cadmeam cinxerant: ut nec
 auxilia, neque comatus intrò comportari
 possent. Miserantque ad Arcadas, Argiuos,
 & Eleos, qui auxilia ab eis peterent. Cumque

etiam A
 legassent
 ram gra
 instruxer
 dia The
 copias ali
 qu aduen
 tar. Athe
 dente Dor
 tar: sed
 quam in p
 Philotas
 Cadmea,
 ratum ac
 diligentis
 penus ma
 Verum p
 nem ex T
 incertum
 at hosti
 bantur,
 saltare co
 uti pro
 idque ip
 magna p
 rundum
 quò illi m
 rent: null
 contra la

etiam Athenas ad idem petendum quosdam
 legassent, à Demosthene magnam vim armo-
 ram gratuito acceperunt, quibus incermes milites
 instruxerunt. Eorum autem, à quibus subsi-
 dia Thebani implorauerant, Peloponnesiaci
 copias aliquas ad Isthmum miserunt, quæ ibi ve-
 ro aduentum, cuius expectatio erat, moraren-
 tur. Athenienses decretum quidem fecerant, sua
 deute Demosthene, uti auxilia Thebanis daren-
 tur: sed nullos adhuc miserant, expectantes
 quam in partem belli illius fortuna flecteretur.
 Philotas uero Præfectus præsidij, quod erat
 Cadmeæ, cernens magnum Thebanorum appa-
 ratum ad oppugnationem ineundam, mænia
 diligentissimè communiuerat: telorumq; omne
 genus multitudinem magnam comparauerat.
 Verùm postquam Alexander præter opinio-
 nem ex Thracia cum toto exercitu aduenit,
 incertumque erat an auxilia aduentura essent,
 et hostium ualidissima uires palam conspicie-
 bantur, Thebani duces de belli ratione con-
 sultare cæperunt: omnibusque est placitum,
 uti pro libertate retinenda decertaretur.
 Idque ipsum uulgi turba comprobante, sese
 magna promptitudine ad belli discrimen sub-
 standum expediebant. Sed rex suos continuit,
 quò illi moram pœnitendi talis consilij habe-
 rent: nullo pacto existimans ciuitatem unam
 contra tantas copias dimicare audere. Habebat
 enim

enim Alexander peditum ultra millia triginta, equitèſque ad tria millia: omnes in bellicis laboribus exercitatiffimos: quibus sub Philippo patre ſtipendia fecerant, atque in nullis ſermè prælijs uicti diſceſſerant. Quorum uirtuti & audaciæ conſiſſus Alexander, expeditionem contra Perſarum imperium ſuſceperat. Saneq; ſi Thebani temporum fortune cedentes, legatos de pace ad Macedonas miſiſſent, libentiſſimè Alexander eorum poſtulatib; annuiſſet, omniaq; rogatus conceſſiſſet: quòd mirifice ſtudebat, Graciæ rebus compoſitis, intactum bellum in Perſas transferre. Sed cum ſe à Thebanis contemptui haberi exiſtimaret, urbem eam funditus euertere, ut qui defectionibus ſtuderet, inde perterrentur, deliberauit. Itaque exercitu animi ad dimicandum paratiſſimi inſtructo, palàm clareq; admoneri fecit, ſi quis Thebanorum ad ſe tranſire, & pacis omnibus Gracis data ſocietatem ingredi uellet. Ibi Thebani ut ſeſe hoſti exæquarent, è turri quadam alta inſclamari fecerunt, uti qui cum magno rege & Thebanis Graciam in libertatem uendicare uellent, & Graciæ tyrannum extinguere, ad ſe tranſitionem facerent. Inde Alexander ingenti dolore correptus, in magnam prorupit indignationem: atque pœnis grauiſſimis Thebanis afficere ſtatuit. Itaque ueluti efferatus animi, machinas, aliaq; quibus hoſtes offenderet, expedit.

BI
pediuit.
ui immi
agerrim
bant: ſe
temereq;
nam cl
Cumq;
uſa om
nonnihil
bus diu
diuinitus
tela que
uſa eſt, u
in eius c
ſimilis e
De qua
ſpoſum
Oſten
Sed m
Ab eo uer
bant ora
Tela ali
ſignum
xander T
uero ei
uſa ſunt
re. Præ
ſignum
gunt con

pediuit. Tanti huius discriminis, quod Theba-
ni imminabat, haud ignara ciuitates Gracia,
agerrimè quidem illorum calamitatem fere-
bant: sed suppetias aliquas ferre non audebant,
temereq; & sine ullo consilio in manifestissi-
mam cladem sese illos coniecisse indicabant.
Cumq; animo alacri & magno Thebani ad-
uersa omnia sustinerent, cogebantur tamen
nonnihil dubitare, ob rumores quosdam à uati-
bus diuulgatos, nec minus ob signa quadam
diuinitus facta. Ante omnia in Cereris templo
tela quadam araneorum tenuis adeò extendi
uisa est, ut pallij magnitudinem haberet, atque
in eius circuitu forma coelestis arcus, haud ab-
similis ei, qui in aëre solet conspici, appareret.
De qua re oraculum Delphicum huiusmodi res-
ponsum eis reddidit:

Ostentum hoc superi cunctis mortalibus edūt,

Sed mage Bœotis, iuxtaq; colentibus urbes.

Ab eo uero quod peculiare & patrium habe-
bant oraculum, uocem hanc audiuerunt:

Tela alij cōtexta malum, atq; alij bonū ea ipsa.

Signum hoc ante mensem tertium quàm Ale-

xander Thebas perueniret, accidit. Sub ipsum

uero eius aduentum, statua, quæ erant in foro,

uisa sunt sudorem guttis prægrandibus emitte-

re. Præter hæc magistratibus renuntiatum est,

signum quod erat Onchesti, edidisse uocem mu-

gini consimilē, atq; in Dirce horrendā quandā

speciem cruentatam in summo aquae supernae
 tasse. Non desuerunt & alij ex Delphis, qui di-
 cerent culmen aedis, quam Thebani construxi-
 sent, à Phocensibus usum esse sanguine suffu-
 sum. Qui coniectantes ostentorum talium si-
 gnificationem exquirere solent, dicebant por-
 tendere telam illam, deorum ab urbe migratio-
 nem. Caelstis arcus speciẽ, molestiarũ uarij ge-
 neris perturbationem. Sudorem de statuis emi-
 sum, quòd extrema incommoda passuri esset.
 Sanguinem uerò, qui in locis plerisq; comparui-
 set, caedis multae ad Thebanam urbem commit-
 tendae indicium esse. Consulebant igitur, cum
 dei apertissimè calamitatem urbi denuntiatio-
 ne pugna bellũ uellent decidere tutius esse, nam
 dictis conditionibus ab eo se explicare possent,
 quarere. Verũm Thebani nihilo magis animo
 demittebant, ex aduerso potius mente arrecta,
 reducebant sibi mutuò in memoriam Leuctri-
 cae pugnae cunctum, aliarumq; uictoriarum, quas
 sua uirtute prater spem, non sine admiratione
 consequuti essent. Ita elatione quadam animo-
 sa potius quam prudenti Thebani inflati, ad
 patriae interuersionem praecipitati sunt. Rex ar-
 tem cum tribus continuis diebus, quae ad oppo-
 gnationem, quae uel ad aciem instruendam fa-
 cerent, preparasset, in partes tres totum exerci-
 tum suum diuisit. Vniq; , ut uallum ante urbis
 mœnia excitatum superare ni teretur: alij

ut pugna
 reutibus
 emouar
 omnem in
 tate doua
 tatem inc
 sibus opp
 exercitu,
 tadine lon
 parati sur
 erunt dig
 mine imp
 ur Mace
 unt, dato
 tempus a
 coniecta s
 uninus r
 et pugna.
 et ipsius
 inferebant
 corporum
 ne in gym
 ne praest
 de suffice
 parte fauc
 ribus omni
 bus, clamo
 Macedona
 tunc aliqu

ut pugna Thebanos exciperet: tertia, ut labo-
 rantibus subueniret, atque succedendo praelium
 renouaret, demandauit. Thebani equitatum
 omnem intra uallum collocarunt, seruos libera-
 tate douatos: quos peregrini aut exules ciui-
 tatem incolebant, in ualli propugnationem ho-
 stibus opposuerunt. Ipsi uero cum Macedonico
 exercitu, qui penes regem erat, eosque multi-
 tudine longè superabat, uti manus confererent,
 parati sunt. Pueri & femina ad templa decur-
 runt dÿs supplicatum, ut patriam à discri-
 mine impendenti tutarentur. Postquam igitur
 Macedones sua quisque in acie progressi
 sunt, dato tubis praelij signo, utrinque sub idem
 tempus acriter concursum, ac tela in hostes
 coniecta sunt, ocyosque ijs emissis, omnes gladijs
 armis rem gerere ceperunt. Ibi atrox inita
 est pugna. Macedones & hominum numero,
 & ipsius phalangis impressione tantam uim
 inferebant, ut uix sustineri possent. Thebani
 corporum firmitate, & continua exercitatio-
 ne in gymnasijs, atque animi quadam altitudi-
 ne praestantes, difficultatibus omnibus toleran-
 tes sufficiebant. Propterea multi ex utraque
 parte sauciabantur: non pauci cadebant, uulne-
 ribus omnes aduersis: sentiebaturq; simul gemitus,
 clamor, & adhortatio. In parte quidem
 Macedonum, ne qua prius strenuè gessissent,
 tunc aliqua turpitudine corrumpent. Apud

Thebanos uerò, ne parentes & filios in captiuitatis periculo, patriamq; ipsam, cui prorsus diruenda intenti essent Macedonum animi, destituerent: pugnaq; ad Leuctra & Mantineam commissa, quorum facinorum fama ubique gentium celebratissima esset, recordarentur. Ad multum proinde temporis ob egregiam pugnantium uirtutē, cum prælii fortuna anceps fuisset, Alexander uidens Thebanos libertati studio promptissimè decertare, suosq; pugnādo defessos esse, imperauit ijs, quos in subsidijs locauerat, uti laborantibus succedentes pugnam exciperent. Qui derepentē in Thebanos afflictos irruentes, grauit̄ eos, multis interfectis, perturbarunt. Neque idcirco Thebani uictoria cesserūt: imò tunc uincendi studio magis arrecli, quacunque aduersa parum estimabant. Adeoq; strenuè decertando euicli sunt, ut iactarent Macedoniam fateri, se Thebanis uirtute inferiores esse. Sane cum alij omnes soleant hostium subsidijs prælium ineuntibus, utpote quibus uires integra sint, perterreri: hi soli audentiores ad pericula omnia facti sunt, ex quo recentes hostium copia in laborantium locum subiuerunt. Ita cum nullo pacto illorum animi ardor uinci possit uideretur, Alexander audiens angustam quandam portam, amota statione, parum diligenter custodiri, Perdiccam, datis militibus, qui rei sufficerent, misit ad eam occupandam:

scq; uti i
peractō
mentia
nam ho
fortiter
floria
captam e
se intra
equites e
re cæpera
obritos i
tinem ce
fissas in
Ad hoc
trecantes,
batos su
modo ur̄
tu genera
citati ual
preconem
hostem de
feris insul
quam stati
ni idcirco
bant, ade
berent, se
rent, atq
perent. In
am nullu

sicq; uti in urbem irruerent. Eo negotio strenue
 peracto, Macedones per eam portam intra
 mania penetrarunt. Tunc Thebani, qui pri-
 mam hostium aciem debilitauerant, secundaq;
 fortiter resistebant, cum essent in bona spe ui-
 ctoria consequenda, sentientes partem urbis
 captam esse, non ulterius expectauerunt, quin
 se intra murum reciperent. Quod cum fieret,
 equites exemplo peditum in urbem concurre-
 re ceperunt: inque eo tumultu suorum multos
 obritos interficiebant, ac ipsi per eam trepida-
 tionem commisti in uiarum angustijs, aut in
 fossas incidentes, suis armis consiciebantur.
 Ad hoc qui in praesidio Cadmeae arcis erant
 cecurantes, magnam Thebanorum, quos pertur-
 batos sunt adorti, eadem faciebant. Capta eo
 modo urbe Thebis, multa & uaria crudelita-
 tis genera commissa sunt. Macedones enim con-
 citati ualde ex insolenti illa Thebanorum per-
 raconem admonitione, asperius etiam quam
 hostem deceret, in eos seuebant: grauiusq; mis-
 eris insultantes, nulli, qui occurreret, parcebant,
 quin statim eum obruncarent. Neque Theba-
 ni idcirco tuenda libertatis animum remitte-
 bant, aded ut nullam seruanda uita curam ha-
 berent, sed ultrò in aduenientes hostes incurre-
 rent, atque illata ab eis uulnera alacriter exci-
 perent. In ea nanque urbis captiuitate Theba-
 ni nullus repertus est, qui Macedoni alicui,

quò uita sua parceretur, supplicaret, aut qui uictoris genua humiliter amplecteretur. Sed nullis uerbis calamitatem suam apud hostes miserati, nec exiguum temporis momentum ad prolatandam supplicij crudelitatem captauerunt. Nihil autem in tota urbe immune fuit direptionis. Pueri, uirgines cum ciulatu magno, parentum nomina inclamantes, passim trahabantur. Familia cum tota stirpe, in uniuersumq; ciuitas omnis in captiuitatem rapiebatur. Eorum uerò qui spiritum adhuc post multam aliorum cadem retinebant, partim saucio corpore, quum anima destitui inciperet, hostem aliquem complexi, non sine solatio interempti secum inimici moriebantur. Partim lancea truncati inuisi, in obuium quenque hostium impetum faciebant, nouissimaq; illa contentione, quam sibi salute libertas potior esset, ostendebant. Maxima igitur hominum nece patrata, omniq; urbis loco cadaueribus repleto, haud ullus uidebatur fore, qui ad tam dirum & calamitosum spectaculum miseratione non commoueretur. Tamen Graeci homines, Thespienses, Plataenses, Orchomenij, alij uel nonnulli Thebani inimici, sub rege merentes postquam in urbem irruerunt, priuatas simultates in illorum aduersa fortuna exercuerunt. Itaque immanitatis & iniuriarum genus nullam omissionem est: Graeci Gracorum manibus, citra uellem

miserico
gentis n
monis u
tui conij
domus e
& senes
ignomin
banor u
plares t
passim a
plares q
ut, Gra
quo mo
esset, ut
pisset, q
placio e
ira Gra
monstra
Persis i
Gracore
Persaru
tum leg
Multaq;
rorum a
marunt.
tuertens
aliquid a
tis ad pa
consilij r

miser

misericordiam mactabantur. Quiq; cognata
 gentis necessitudine iuncti erant, comparis ser-
 monis usu nihil animos emolliente, ex di-
 bus mutis conficiebantur. Tandem noctis initio facto,
 domus omnes penitus direpta. Famina, pueri
 & senes, qui ad templa confugerant, cū omnis
 ignominia dedecore abducti iunt. Casorū The-
 banorum numerus fuit supra sex millia, capti
 plures triginta millibus, pecuniarū uis immēsa
 passim distracta. Rex autem Macedonas, qui
 plures quingentis occubuerant, sepeliri cura-
 uit. Græcorūq; habito consilio, eis commisit,
 quo modo in captam ciuitatem uindicandum
 esset, uti decernerēt. Abi quum res tractari cō-
 pisset, quidam Thebanis insensī, extremo sup-
 plicio eoi puniendos esse censuerunt, quos con-
 tra Græciam cum Barbaris factus iniuisse de-
 monstrabant. Xerxis enim temporibus, auxilia
 Persis in Græcia perniciem dedisse, solosque
 Græcorum omnium, tanquā opitulatores, apud
 Persarum reges fuisse honoratos, ut Thebano-
 rum legatis, supra reges sedendi locus daretur.
 Multaq; alia huiusmodi narrantes illi, cete-
 rorum animos in Thebanorum odium inflam-
 marunt. Factūq; tandem est decretū de urbe
 tuertenda, captiuis uenundandis, deq; ijs, qui
 aliquid aufugissent, uti ex omnibus Græciae io-
 tis ad penam retrahi possent. Sententiam hęc
 consiliū rex sequutus, urbe diruta, magnum ti-

morem iniicit *ys*, qui ab se defecissent. Venditis autem captiuis, quadringentorum quadraginta talentorum argenti summam coëgit. Huius peractis, Athenas misit, qui decem oratores, contra se ad populum concionatos dedi peterent. Conuocato igitur populo, cum legiti introducti postulata regis exposuissent, eius auditu, sollicitudine & dubitatione animi magna omnes correpti sunt. Cupiebant reip. sua dignitatem tueri: rursus Thebanorum clade perterriti, ne malum aliquod sibi accerferent aduersis uicinatorum rebus facti prudentiores, uerebantur. Quum uero multi in concione uerba habuissent, exurgens Phocion, qui Demosthenis factionem agendo optimè sciebat retundere: dixit eos qui peterentur, imitari debere Hyacinthidas & Leisilias, ulro scilicet mortem subeundo, ne eorum causa detrimenti aliquid patria sustineret. Atque timiditatem & ignauiam multum eis exprobrauit, qui pro ciuitatis salute mori detrectarent. Hunc ita agentem, populus *ys* qui in contrarium dicebat assentientem, facto tumultu è concione expulit. Quumq; Demosthenes meditata orationem habuisset, talium uirorum miseratione populus motus, eos se incolumiter seruare uelle planè ostendebat. Tandem Demades quinque talentis argenti, quæ ab amicis Demosthenis muneri accepit, corruptus, persuadere cœpit, uti periclitantes illi seruarentur.

recitauit
scriptum
debat
se in illos
aliquid
madis in
firmarun
wallos ad
etiam ut
nos exule
profectus
fecit, ut i
querant,
dis omn
dnam e
cos suos p
in Asiam
& qua r
bant mu
bus, deb
dare, po
posse. Se a
uiq; cess
ualde rej
gerendo e
mas hab
necq; filij
strans. Q
re uidere

recitauitq; decretum ingeniosissimè ab se conscriptum, in quo oratoru excusatio comprahens debatur, simulq; populi promissio recipientis se in illos secundum leges animaduersurum, si aliquod mereantur supplicium. Populo id Demadis inuentum placuit, statimq; decretu conformatunt: atq; ipsum Demadem, & alios nonnullos ad regem legatos miserunt, iniungentes etiam ut precibus cum eo agerent, ne Thebanos exules sibi recipere non liceret. Demades profectus eloquentia sua uiribus omnia perfecit, uti Alexander culpam ijs, qui in se deliquerant, condonaret, atque populo Atheniensi alia omnia concederet. Qui post hæc in Macedonia cum exercitu reuersus, duces & amicos suos præcipuos in consiliu uocauit, de trāsitu in Asiam uti consulerent, quibus copijs id fieri, & qua ratione bellum iniri oporteret. Censebant multi, Parmenione & Antipatro auctoribus, debere prius Alexandrum liberis operam dare, postea tantam expeditionem aggredi eū posse. Sed ipse, qui rebus gerendis intentus erat, cuiq; cessatio omnis displicebat, sentētiam eam ualde respuit: se ab ipsa Græcia electum bello gerendo ducē, & qui paternas copias firmissimas haberet, nuptijs celebrandis uacare, donecq; filij nascerētur desiderare, turpe esse demonstrans. Quamq; illos docuisset, quid sibi expedire uideretur, atq; rationibus multis ad bellum

animasset, magnifica Deis sacrificia, in Dio Macedonia urbe, Ioui; & Musis scemica fecit certamina, quæ ab Archelao superiorum temporum rege instituta fuerant. Durauitq; ea celebritas in diem nonum, cum musis singulis die suis dedicasset. Scenam uero tam amplam struxerat, ut centum lectos caperet, ubi amicos, et qui ordines in exercitu ducebant, legatosq; ciuitatum conuiuium accepit. Splendidissimi apparatus epulo ei cum multi interfuisent, militibus etiam omnibus sacrificiorum & conuiuii partes distributa sunt.

I I.

Athenis autem imperante Ctesicleo, & Romæ consulibus C. Sulpitio, & L. Papyrio, Alexander cum exercitu ad Hellepontum profectus, ibi copias ex Europa in Asiam trajicere instituit. Naubusq; sexaginta discedens Troadem uersus, primus Macedonum omnium in nauem hastam iaculatus, litori Asiae eam infixit, ac statim exiliuit, de nauis uisus quodammodo opem Deorum captiuam terram occupare. Hinc sepulcra heroum, Achillis, Aiace, aliorumque, in ferijs, ceterisque honoribus ueneratus, copias que secum transmiserant, diligenter recognouit, inuenitq; peditum Macedonum millia duodecim, auxiliariorum septem millia, mercenariorum quinq; millia. His omnibus præerat Parmenio. Odrysij, Triballi, Allyrij, ad quinq; millia sagittarum, & qui Agrianes uocantur mille, eum etiam

seq

sequenti
ro esset
clingeret
ci omne
Thestali
le & n
Equita
millium
xander
tipatro
equites
autem
uerua t
ne, cum
prases f
non par
regem,
ctorem
giam in
suis in
esse: ea
a Mine
titer ag
diction
tim Ma
scutum
sibi firm
tus, pug
te, celeb

sequuti fuerant, ut omnes triginta millia numero essent. Equites uero Macedones mille & octingenti, quos Callias Harpali F. ducebat. Graeci omnes octingenti, quibus praerat Erigyius. Thesiali Thraeces antecursores, & Paeones mille & nongenti duce Cassandro, reperti sunt. Equitatus omni numerus factus est quatuor millium & quingentorum. Cum his copijs Alexander in Asiam transiuit. In Europa sub Antipatro reliquerat peditum millia duodecim, equites ad duo millia & quingentos. Mouens autem castra rex à Troade, peruenit ad Mineruae templum. Ibi sacerdos Alexander nomine, cum ante adem Ariobarxanis, qui Phrygia praeses fuerat, statuam humi prostratam, aliaq; non parui momenti ostenta uidisset, accessit ad regem, eumq; in magno equestri certamine uictorem fore confirmauit: praecipue si circa Phrygiam manus cõsereret. Adiunxit etiã, manibus suis insignẽ hostium ducẽ cum interempturum esse: ea uero omnia sibi à Deis ipsis, & maxime à Minerua significari, quae ei auxilio ad res feliciter agẽdas futura esset. Sacerdotis huius praedictionem leto animo accepit Alexander, ac statim Mineruã amplissimo sacrificio honorauit, scutumq; suũ ei dicauit, et ex tẽplo alterũ, quod sibi firmisimũ uisum est, detraxit. Quo armatus, pugna primam iniuit: ubi sua cõsuis uirtute, celebrẽ uictoriam reportauit. Sed hac paucis dieb

diebus post gesta sunt. Anterea praefecti, & duces Persarum, cum tardi fuissent ad prohibendum Macedonum transitum in Asiam conueniunt gratia consultandi, qua ratione bellum contra Alexandrū gerendū esset. In ijs Mēnon Rhodius, qui militari prudentia ualde aestimabatur, censuit rem initio in discrimen deduci non oportere, sed agros uastando, necessariorū inopia debere hostem prohiberi, ne ulterius progrediretur: simulq; in Macedonia nauales & pedestreis copias traduci, ut bellum totum in Europam trāferretur. Optimè prorsus uir ille consulebat, ut de rerum euentu postea cognitū est. Sed duces ceteri haudquaquā assentiri uoluerunt: tanquam diceret, quae parum ingentem Persarum animos decerent. Quum itaque sententia ea quae dimicationem suadebat, superior fuisset, copias undiq; accersuerunt, quae numero hominum Macedonicis longè erant maiores. Cum his in Phrygiam ad Hellepontum progressi, prope Granicum castra posuerunt, ripasq; fluminis bene muniuerunt. Alexander de hostium profectioe certior factus, magni itineribus obuiā uadens, ex aduerso illorum castrametatus est, ut tantum Granici aqua inter bina castra laberetur. Tunc Barbari ad motus fluminis retracti, expectabant, ut hostes in trāsitu fluminis adorirentur: quòd ita, dissipata eorum phalange, uictoria se facile potiri posse sperarent.

B
rent. Se
lucis or
pias tr
Contra
ne obie
inire pr
tem & h
cum su
cui erat
bates I
fui erat
& duo
totidem
gentium
sed quo
lia. Pe
centum
substit
ad Ma
igitur
tate, T
suistro
sustine
cornu
Persas
hostium
nue pu
num u
ua bell

rent. Sed Alexander audacia usus, ad primum
 lucis ortum antequam hostis se opponeret, co-
 pias traxerit, aciesq; ad confictum ordinavit.
 Contra eas Barbari magna equitum multitudine
 obiecta, primum certamen absque peditatu
 inire proposuerunt. Sinistram itaq; exercitus par-
 tem Rhodius Memnon, & Arsamenes praefectus
 cum suo equitatu tenebant. Post eos Arsites,
 cui erant Paphlagonae equites: dein Spithro-
 bates Ioniae praefes, cum Hyrcanis equitibus, po-
 siti erant. In cornu dextro erant Medii mille,
 & duo equitum millia sub Arrheomythre,
 totidemq; Bactriani. Mediam aciem habebant
 gentium aliarum equites: numero quidem multi,
 sed quorum uirtus explorata esset, ad decem mila-
 lia. Peditatus uero Persarum nihilo erat minor
 centum millibus hominum. Hi omnes post acies
 subsisterunt, quod equites crederetur sufficere,
 ad Macedonum vires labefactandas. Concursum
 igitur equitum utriusq; facto, cum summa alacri-
 tate, Thesali equites, qui Parmenione duce in
 sinistro erant cornu, hostium impetum firmiter
 sustinuerunt. Alexander autem, qui in altero
 cornu delectos equites secum habebat, primus in
 Persas irruit: consertisq; acriter manibus, eadem
 hostium magnam faciebat. Barbari pariter stre-
 nue pugnant, arrigebant animos, quo Macedo-
 num uirtuti resisteret. Ibi in locum unum, fortuna
 bello meliores ad contentionem, pro uictoria
 obtin

obtinēda, deducere uisa est. Spithrobates enim
 praefectus Ionia, genere Persa, quē Dareus ge-
 nerum sibi fecerat, egregiae fortitudinis cū ma-
 gna equitum manu in ipsos Macedonas inua-
 sit. Quumq; secum bellatores quadraginta uir-
 tutis spectata, sanguine omnes sibi iunctos habe-
 ret, aduersos hostes uehementia sua grauiter ur-
 gebat, aliquibus interfectis, & multis uulnera-
 tis. Atque eo in loco tantam eius uim nullus
 uidebatur posse sustinere. Tunc Alexander cōs,
 uerso equo in Barbarum cōtendit. Persa existi-
 mans, ueluti diuino munere sibi concessum, ut
 cum Alexandro singulari certamine cōgredere-
 tur, quo Asiam omnem à grauiſſimo terrore li-
 berare, simulq; audaciam illius passim iactatā
 reprimere posset, primus in Alexandrū coniecit
 telum, quod Sunium uocant, atq; summum eius
 dextrum brachium per thoracem uulnerauit.
 Rex statim extractum telum abiecit, calcari-
 busq; acriter equū urgens, incurſione & robo-
 re suo conſiſus pariter, in medium Persae pectus
 lanceā inflixit. Ad quam rem, qui utrinq; ad-
 erant, ex summae fortitudinis admiratione ex-
 clamauerunt. Sed quum lancea ferrum, in tho-
 race fractum, uulnus irritum fecisset, praefectus
 ense stricto in Alexandrum ferebatur, qui statim
 lancea alia arrepta, in faciē Barbarum magno
 confecit uulnere. Ad idem temporis momentum
 cadentis Spithrobatis frater, Rosaces, equo in-
 uectus

uelut, i
 percussit
 um per
 nanti Re
 curtes, m
 crates co
 telis om
 Deinde c
 at cum a
 multis &
 nihilomi
 ter sustin
 cō perfor
 ex Miner
 confixum
 uoluit: ſe
 tertia pa
 multi die
 rum clari
 frater us
 nes ducto
 tes Persa
 ſent, pri
 poſt eos C
 ſunt. In e
 quam for
 Ab eo T
 tronem ex
 ordiibus

celsus, ense tam grauiiter caput Alexandri
 percussit, ut galea cedente celsus leuiter ad ui-
 num peruenerat. Abidemq; iterum cum ferire co-
 nantis Rosici, Clius, Niger cognomēto, equo ac-
 curres, manum abscidit. Prope duos fratres ia-
 centes consanguinei omnes subito conglobati,
 telis omnes Alexandrum impetere cœperunt.
 Deinde cominus cōgressi, nihil non sustinebāt,
 ut eum aliquo modo opprimerent. Sed ipse, licet
 multis & magnis incommodis impeditus esset,
 nihilominus magnā hostium multitudinē forti-
 ter sustinebat. Thoracē habebat duobus in lo-
 cis perforatum. Galea etiam uno scutum, quod
 ex Minerua templo acceperat, ictibus tribus
 confixum fuerat. Tamē nunquam pedē referre
 voluit: sed animi magnitudine elatus, aduersa
 omnia parum aestimabat. Quum demum hostiū
 multi duces circa ipsum interfecti fuissent, quo-
 rum clarissimi erant Acixyes & Pharnaces,
 frater uxoris Darei regis, & Mithrobarzanes
 duellor Cappadocum: atq; ijs sublati, ordi-
 nes Persarum omnes per Macedonas fusi es-
 sent, primi, qui aduersus Alexandrum irant,
 post eos & reliqui omnes in fugam compulsi
 sunt. In ea pugna, omnium confessione, praci-
 pua fortitudinis laudem Alexander obtinuit.
 Ab eo Thessali equites magnam commenda-
 tionem ex eo sunt consequuti, quod turmarum
 ordinibus bene seruatis, strenuissimē dimicasse
 sent.

sent. Profligato ad eum modū equitatu, pugna à pedibus utrinq; excepta est: quæ parū duravit, quòd Barbari ab equitibus suis deferri, animis parum consistentes terga confestim dederunt. E' Persarum copijs peditum millia decem, equites non minus duobus millibus casi dicuntur. Capti sunt ad uiginti millia. Finito certamine Alexander suos, qui mortem oppetierant, magnificētissimè sepeliuit, quo ad strenuè capeßenda in prælijs pericula, eiusmodi honore ceteros inuitaret. Deinceps in Lydiam mouit castra, præfectoq; Mithrinne deditionem faciente, Sardes arcesq;, cum thesauris ibi depositis, recepit. Quumq; Persæ, qui aduerso prælio superfuerant, duce Memnone Miletum confugissent, rex eò profectus prope oppidum castra posuit: continentiq; oppugnatione nullo die intermisso, integros fatigatis submittens, non cessabat pro mœnibus decertare. Sed qui intus erant facillè in itinere de muro se defendebant, quum militū magna multitudo esset, telorumq; & aliorum propugnationi necessariorum, uim grandem haberent. Sed postquam Alexander, machinis appulsis intentius mœnia quatere, & terra mariq; simul inita oppugnatione, per disiectam muri partē intro Macedones irrumperere ceperunt, illi in fugam sunt conuersi. Milesij cum supplicantium insignibus ad regis pedes prouoluti, sese & urbem in eius fidem dederunt.

diderunt
nulli ex
liqui or
didit. In
gnitate.
sibi utile
nimadue
lis nauib
tionum
ti naues
ex usu r
excogita
magnog
bas, existi
turos, si
Quod e
prouiden
rent, cur
ret, uiden
alneo cer
poribus
gem Aga
& inspe
Transgr
cam, nat
exercitu
rent, per
Carthage
contra se

diderunt. Barbarorum aliqui interfecti, nonnulli ex oppido se subtrahentes aufugerant, reliqui omnes capti sunt, quos Alexander uendidit. In Milesios autem magna est usus benignitate. Quum uero nauales copias parum sibi utiles esse, & maximo sumptu indigere animaduerneret, classem omnem remisit, pauculis nauibus retentis ad instrumenta oppugnationum deuehenda. In eo numero erant uiginti naues missæ ab Atheniensibus. Aliqui dicunt, ex usu rei bellicæ, Alexandrum missionem eam excogitasse. Quòd enim Dareum aduenturum, magnòque pralio confligendum esse apparebat, existimasse Macedonas ardentius dimicaturus, si omnem fugiendi spem ablatam uideret. Quòd etiam in pugna ad Granicum commissâ prouiderat. Ibi enim à tergo uti flumen haberent, curasse, quo nullus fugam tentare aude-
ret, uident cedentibus omnibus in ipso fluminis aluo certissimam cadem paratam esse. Temporibus etiam insequentibus Syracusarum regem Agathoclem, exemplo Alexandri, magnam & insperatam uictoriam esse consequutum. Transgressum enim cum paruis copijs in Aphri-
tam, nauibus omnibus incensis, fugiendi spem exercitui ademisse, atque ut strenuè decertarent, per necessitatem induxisse, quamobrem Carthaginenses, qui multa hominum millia contra se duxerant, superauerit. Captâ Mileto,
rr Persa

Persarum multitudo ingens, militē, que conda-
 clitū cum ducibus, qui optimi censebantur, Ha-
 licarnasum se receperunt. Ea maxima est urbs
 omnium in Caria, regum sedes, cui magnum
 ornamentum asserunt arces elegāter extructa.
 In eo rerum statu, Memnon uxorem & liberos
 suos ad Dareum misit, ex eorum traditione sus-
 spicatus pariter & suorum securitati bene pro-
 uisum, & regem, tam bonis obsidibus acceptis,
 facile omnium administrationem sibi creditu-
 rum esse: quod non secus euenit. Subito enim
 Dareus ad omnes, qui prope mare incolebant,
 literas misit, quibus demandabat, uti Memno-
 ni obsequentes essent. Atque eo modo Memnon
 imperio suscepto, quaecunque oppugnationi sus-
 tinenda usui erant, Halicarnassi preparauit.
 Rursus Alexander multa oppugnatoria instru-
 menta & frumentum eodem comportari iussit:
 atque ipse cum omnibus copijs in Cariam pro-
 gredi cœpit. In itinere ciuitates humanis officijs
 sibi conciliabat. Sed Græcis maxime gratifica-
 ri studuit, ciuitates eorum & liberas & immu-
 nes a uectigalibus omnibus esse iubens: illudque
 passim dicitans, pro Græcorum liberatione
 bellum se contra Persas suscepisse. Cum uerò ei
 iter facienti femina, cui Ada erat nomen, eius
 generis ut in Caria principatum succedere des-
 beret, obuiam uenisset, faciliq; uerbis de regno,
 quod maiorum suorum fuerat, uti ad id confes-
 quens

BI
 quenda
 der ear
 erga A
 mum r
 tatibus
 siones c
 ta omni
 Halica
 terribi
 identi d
 gna, me
 nullam
 exponer
 ru mac
 ante ur
 arietib
 re cœpe
 quum i
 prouer
 qui pri
 Habeb
 rum. I
 multis
 acrisq;
 uirtute
 multu
 usq; de
 auxili
 parim

quendum sibi auxilio esse uellet, orasset, Alexander eam Caria imperare iussit. Quo beneficio erga Adam Caras omnes sibi beneuolos plurimum reddidit. Protinusque ab omnibus ciuitatibus, ad eam honorandum missa sunt legationes cum aureis coronis; promiseruntque mandata omnia se facturas. Postea Alexander, positis Halicarnasson castris, oppugnationem acrem & terribilem instituit. Initio enim continua, & identidem per succedentes integros, renouata pugna, moenia superare conati sunt Macedones, nullamque diei partem, quin omnibus periculis se exponerent, intermittebant. Post id uarij generis machinis expeditis, testudines tres fossis, quae ante urbem erant, superinduxerunt, atque ita arietibus turres, murumque interpositum quatere ceperunt. Quorum parte disrupta, quod reliquum manserat, confertis manibus in urbem proruuere fecerunt. Memnon strenue Macedonas, qui primi in moenia impetum fecerunt, repulit. Habebat enim magnum in urbe militum numerum. In machinas autem abductas, noctu cum multis eruptione ex urbe facta, ignem coniecit, acrique ita praelio ante urbem inito, Macedones airtute multum hostibus prestabant. Sed Perse multitudinem, & omni apparatu abundabant: tamque decertantibus multum, qui erant in muro, auxiliabantur. Hi iaculis & telis Macedonas partim interficiebant, partim sauciabant, simulque

utrinque tubicines bellicum canebant, & magnus ex omni parte militum clamor edebatur, comprobantium quæ apud hos uel illos fortissimè fieri conspiciebant. Erant qui crescentem in machinis ignè extinguere conarentur, qui etiam cominus congressi, multam hominum cædem facerent. Alij in urbe noua mœnia in deiectorum locum multò prioribus firmiora excitabant. duces autem Persarum, qui cū Memnone erant, ubi plurimum periculi erat, se offerebant, strenuèq; pugnantibus magna pollicebantur munera. Per quod fiebat, ut pro uictoria obtinenda omnibus animorum ardor incredibilis esset.

Uidisses quosdam uulneribus saucios, defectu uiribus cadentes, ex acie deportari. Alios pro iacentium defensione, ut auferri possent, acerrimè pralio contendere. Aliquos periculi magnitudine fractos, pedem referre: sed ducum adhortatione concitados, audaciã & animũ recipere.

Tandem Macedones aliquot ante ipsas portas interfecti sunt, & in ijs Neoptolemus, è duce cum numero uir magni nominis. Quum dein turrez duæ, totidèmq; mœnium interstitia solo æquata fuissent, noctu milites quidã Perdicæ temulenti, in arcis murum temerè conatũ facere sunt ausi. Quæ hominum uecordia animaduersa, Memnon cum suis longè pluribus eos inuasit, in fugam compulit, pluresq; interfecit. Eo cognito Macedones multi, atque hi, qui

apud

apud Al
suis accu
sa sup
per præ
derant,
tut. Ep
qui eran
dos cens
regi ind
de sum
sibi expe
omnes in
duces ip
lite con
mon, q
spectam
in eius a
simo ro
pedire
millib
eorum
alteri in
prima
effudit,
tinus in
autem,
bus ad
rit. Al
num p

apud Alexandrū præcipui habebantur, auxilio
 sui accurrerunt: commissâque acri pugna, Perse
 superati in urbem se retraxerunt. Tunc rex
 per præconem Macedonas, qui pro muro ceci-
 derant, ad sepulturam ut sibi concederentur, pe-
 tit. Ephialtes & Thrasymbulus Athenienses,
 qui erant in Persarum auxilijs, eos non deden-
 dos censebant: nihilominus Memnon id ipsum
 regi indulxit. Post hæc Persarū principes quum
 de summa rerum consultarent, Ephialtes dixit,
 sibi expectandum non uideri, ut urbs occupata,
 omnes in captiuitatem uenirent: potius debere
 duces ipsos cum hostibus congredi, priusque mi-
 lite conductio belli fortunam experiri. Me-
 mon, qui eius uiri maximâ fortitudinem per-
 spectam habebat, atque spei plurimum semper
 in eius animi magnitudine, & corporis firmis-
 simo robore posuerat, permisit, ut quod sibi ex-
 pedire uideretur, id faceret. Ille delectis duobus
 millibus mercenariorum militum, instituit, uti
 eorum dimidium ardentes titiones teneret,
 alteri instructi contra hostes essent. Subitoque
 prima luce portis patefactis, se cum ijs ex portis
 effudit, ac ignem in machinas coniecit, qui pro-
 tinus ingentem concitauit flammam. Cum alijs
 autem, qui acie densissima constitierant, hosti-
 bus ad machinas seruandas festinantibus occur-
 rit. Alexander hanc rem persentiens, Macedo-
 num præcipuos in priori acie collocat, in substi-

dio delectos ponit milites, postremam aciem
 spectata uirtutis hominibus firmat, atque ita
 ipse ante omnes hostes, quorum impetum nulli
 ferre posse existimabantur, repressit. Misit &
 qui in machinis factum incendium restingue-
 rent. Sedenim immensis undique editis clamori-
 bus, & tubis classium personantibus, atrocissi-
 mum certamen initum est, quum uirtus &
 summum consequenda laudis studium utrisque
 non deesset. Innem Macedones, ne ulterius in
 machinas serperet, prohibuerant, sed in ipsa pu-
 gna hostibus multo erant inferiores. Ephialtes
 enim corpori robore alijs omnibus praestans,
 quotquot sibi in manus inderet, inte siciebat.
 Et qui erant in muro recens constructo, ingenti
 ui telorum coniecta, multos opprimebant. Tur-
 rim enim ligneam, altitudinis cubitorum cen-
 tum repleuerant tormentis adiacula & sagit-
 tas emittendas. Propterea quum Macedones
 multi cecidissent, alijq; uitanda telorum mul-
 titudinis causa pedem referrent, simulque Me-
 mnon cum magno militum numero suis subsidio
 uenisset, Alexander in dubitationem magnam
 deductus est, ut quid consilij capiundum esset,
 nesciret. Ibi quum firmissimi iam essent Perse,
 magna rerum immutatio in ipso praelio facta
 est. Veterani Macedones, qui per totum aetatis
 spatium semper in rebus arduis & periculosis
 uersati erant, & sub Philippo merentes, sic
 quon

quæter a
 tudinem
 militari
 tyronio
 uerbus ig
 consertis
 arbitrat
 in alijs
 gerent,
 dones, uo
 rant. Se
 castra or
 Perfaru
 reliaque
 do, appa
 se positi
 pecuniar
 Quod qu
 intellex
 & fossa
 ius part
 ut finiti
 redigere
 usque ad
 capta ex
 tom in m
 tu, & ca
 opere ex

quæter uictoriam consequuti ad summam forti-
tadinem ita profecti fuerant, prudentia & rei
militaris cognitione longè omnibus præstantes,
tyronibus pugnam detrectantibus, amarissimis
uerbis ignauia exprobrata: ipsi in unum coacti,
consertis simul clypeis, hostes, qui iam se uicisse
arbitrabantur, exceperunt. Ephialtèq; & mul-
tu alijs interfectis, reliquos, ut in urbem resu-
gerent, compulerunt: cum quibus misit Mace-
dones, uocle incipientes, intra mœnia penetraue-
rant. Sed quum rex receptui eam iussisset, in
castra omnes redierunt. Tunc duces præfectique
Persarum, cum Memnone cõsilio habito, urbem
relinquere decreuerunt. Igitur optimo præsi-
dio, apparatusque omnium rerum idoneo in ar-
ce positio, reliquam hominum multitudinem, &
pecuntiarum uim secum in Con abduxerunt.
Quod quum Alexander ad primum lucis ortum
intellexisset, urbem captam diruit arcem, muro
& fossa inductis, cinxit. His actis, cum exerci-
tus parte duces in mediterranea misit, iniungens
ut finitimas omnes ciuitates in potestatem suam
redigerent. Illi re strenuè gestâ, terris omnibus
usque ad maiorem Phrygiam deuictis, ex præda
capta exercitum sustentarunt. Alexander au-
tem in maritima profectus, captis urbibus mul-
tis, & castellis, quæ munitissima erant, magno
opere expugnatis, regiones omnes usque ad Cili-

ciam obtinuit. In his locis, ut miro quodam & singulari casu oppidi unius potitus fuerit, pratercundum non uidetur. Ad extrema Cilicia, rupem quandā munitissimam incolebant Marmares nuncupati. Horum pleriq; faciente illate Alexander, nouissimum eius agmen adorti, compluribus interfectis, non paruum hominum & iumentorum numerum abegerunt.

Qua iniuria rex iritatus, loci illius oppugnationem instituit, atque omni conatu, ut eam gentem debellaret, contendit. Marmares, & fortitudini suæ, & oppidi situ confisi, fortiter oppugnationi resistebant. Iamque biduum integrum, nunquam pugna intermissa fuerat: apparebatque regem non prius cessaturum, quam rupem eam superasset. Ibi Marmarum seniores iuuentuti persuadere tentarunt, ne uim experiri perseuerarent, quod fortasse negotium cum rege componi posset. Allis huiusmodi sententiam respuentibus, cunctisque simul cum libertate interire sibi proponentibus, senes aliud consilium hoc dederunt, uti pueros, feminas, senesque omnes interficerent: ipsi, quibus ob corporis firmitudinem haud difficulter salus quaeri posset, noctu per hostes medios in montē proximum aufugerent. Comprobato hoc consilio à iunioribus, iussi sunt senes quisq; domum suam reuerti, ibique cum cognatis cibo & potu deliciaiore refecti, mortem expectare. Visum est

deus

dein in
cade co
mibus
elis di
cuiusq;
sepulcro
nocte, p
quum r

Res
ti uerò
Romaq;
les fue
Memno
pellauit
trecent
admini
suas tra
mòq; in
& Ere
& omni
nitissim
suorum
tanden
que sus
multa
federe
ciam p
profec

dein iuuenibus, qui erant circiter sexcenti, à
 cade cognatorum hominum abstinere, sed do-
 mibus ignem inſcere, eoque facto, portis patefa-
 ctis diſcedere. Vt conſtituerant peractum eſt,
 cuiſcunq; ſuorum ciuium, ut incenſa domus pro
 ſepulcro eſſet, fecerunt: ipſique durante adhuc
 nocte, per hoſtium caſtra euadentes, in propin-
 quum montem ſe contulerunt.

III.

Res eiufmodi, anno hoc contigerunt: inſequen-
 ti uerò, quo Athenis Nicocratus imperauit,
 Romaq; Valerius Caſo, & L. Papyrius conſu-
 les fuerunt, Darius rex ingentem pecuniam
 Memmoni miſit, eumque totius belli ducem ap-
 pellauit. Qui conducta magna militum manu,
 trecentiſque nauibus inſtructis ſuſceptam belli
 adminiſtrationem curabat. Chion in partes
 ſuas traxit. In Leſbon cum claſſe traiecit, pri-
 mòq; impetu Antiſſam, Methymnam, Pyrrham
 & Ereſum occupauit. Mitylenem, quæ magna,
 & omni apparatu belli, firmòque preſidio mu-
 niſſiſſima erat, dies complures, non ſine magno
 ſuorum militum detrimento cum oppugnaret,
 tandem per ſummas difficultates cepit. Statim-
 que ſumma ducis huius ſtrenuitate diuulgata,
 multa ex Cycladibus inſulis ad eum legatos pro-
 ſedere miſerunt. Fama etiam illa de eo in Gra-
 ciam peruenerat, quòd ad Eubœam cum claſſe
 profecturus eſſet, ad eò, ut eius inſula urbes, ma-

gno timore correpta fuerint: & qui ex Graeci,
 Persarum rebus studebant, sicuti Lacedaemonij,
 ad nouarum rerum spem arrigerentur. Verum
 fortuna Memnonis uirtutem ulterius progredi
 non permisit. In morbum enim grauem prola-
 psus, quum in dies eo magis premeretur, decessit.
 Id' que non mediocre Darsi rebus detrimen-
 tum attulit: qui sibi pro certo persuaserat, bel-
 lum totum in Europam ex Asia translatum iri.
 Sedenim Memnonis morte audita, consilium
 amicorum habuit, retulitque ad eos, utrum das-
 ces cum exercitu ad res maritimas mitti conse-
 rent: an magis expedire uideretur, regem, adus-
 etis omnibus copijs in hostem progredi, & belli
 fortunam experiri. Tunc quibusdam suadenti-
 bus ipsam in aciem prodire, quod Persae omnes
 cupidissimo animo decertaturi essent: Charides
 Atheniensis, uirtute & omnibus artibus
 imperatorijs praestantissimus, qui sub Philippo
 rege meruerat, & in omnibus rebus obuentus
 princeps & consilio optimus erat, Darcum ad-
 monuit, ne temere imperium suum in alea com-
 mitteret: sed illud ipsum, quod longe & late
 patebat, in officio contineret: ducem autem, cuius
 prudentia explorata haberetur, contra Maces-
 donas mitteret. Ad quam expeditionem centum
 millium peditatum sufficere dicebat, ut eorum
 tertia pars essent Graeci stipendio conducti.
 Quo uero dictorum magis fidem faceret, pol-
 licebat

licetatur
 uerant r
 regis an
 re uideb
 demo su
 belli ad
 bat, uti
 concitus
 timidit a
 factum e
 pedire ut
 redemur
 ris Persa
 traderet
 exclama
 tri, atque
 nas datu
 pier ma
 ob altio
 postmod
 set, gra
 commissi
 flum, tra
 reddi. I
 fortitudo
 los Alex
 proponen
 ducem in
 ret. Qua

licet datur sese bellum illud confecturum. Moverant regem eiusmodi Charidemi uerba: sed regis amicis diuersa, quæ plus dignitatis habere uidebantur, censentibus, atque eam de Charidemo suspicionem Dareo iniuriantibus, quod belli administrationem sibi demandari cupiebat, uti res Persarum Alexandro proderet: concitus ira Charidemus, Persis ignauiam & timiditatem aperte cepit exprobrare. Per quæ factum est, uti rex offensus, ob iram, quid expectare uideretur, parum prospiceret: sed Charidemum zona comprehensum, quod est moris Persarum, apparitoribus interficiendum traderet. Qui quum ad supplicium traheretur, exclamauit, breui regem penitentia affectum iri, atque iniuria sibi facta amissione regni poenâ daturum. Eoque modo Charidemus, propter malè tempestiuam loquendi audaciam, ob altiori fortuna & uita deiectus est. Rex postmodum sedata ira, quum mentem recepisset, grauius seipsum facinoris impotenter commissi incusauit. Sed quod iam erat factum, haud dabatur regia potestate in seclum reddi. Itaque secum, quanta Macedonum fortitudo esset, coniectans, uelutique ante oculos Alexandri ad omnia promptitudinem sibi proponens, circumspeciebat, quemnam idoneum ducem in Memnonis defuncti locum sufficeret. Quinque nullum inueniret, coactus est ipse

ipse ad periclitandam regni sui fortunam descendere. E' locis igitur omnibus copias euocat, iubetq; Babylona conuenire. Ex amicorum & affinium numero, quos meliores nouerat, delegit, eosq; partim ordinibus decentibus præfecit. Partim ut secum in certamen contra hostem proficiscerentur, constituit. Quumq; dies præscripta aduenisset, totus exercitus Babylone coactus est. In quo peditum numerus erat ultra millia quadringenta: equitatus non minor centum millibus. Cum hac tanta multitudine Dareus Ciliciam uersus iter cepit, secum ducens matrem, uxorem, filium unum, & duas filias. Alexander quum ante Memnonis obitum, Chion, & urbes aliquot Lesbi ab eo receptas, Mitylenen per uim occupatam esse, atque cum classe triremium trecetarum, & magno peditatu cum in Macedoniam transire uelle, Gracosq; multos ad defectionem paratos intellexisset, non mediocri sollicitudine afficiebatur: qua omni liberatus est, ut primum de eius morte nuntium accepit. Sub hoc tempus in morbum acrem incidit. Quumq; in dies grauius premeretur, medicos accersit, qui omnes excepto Philippo Arcarnane, ut eum remedijs adiuuare possent, uerebantur. Ille medicamentis uehementibus & præsentaneis uti solitus, promisit per medicam potionem se eum à morbo curaturum. Alexander libenti animo hoc audiuit, imperata

omnia

omnia f
Babylon
Philipp
natura,
rentur,
Propter
noratus
receptus
ta, qua
set, inter
asse sibi
egregia,
ti iuxta,
habebat
tiusdem
iussu Al
clius, cui
beatur.
tum esse
se, Parm
per qua
fabant)
menio,
federant
Dareus,
diment a
Damasco
Alexand
inde eum

omnia facturus: quod iam fama erat, Dareum
 Babylone cum omnibus copijs discessisse. Itaque
 Philippus data potione, quum & egrotantis
 natura, & adiumentum artis pariter conu-
 rentur, à morbo prorsus Alexandrum liberavit.
 Propter quod beneficium magnificentissimè ho-
 noratus, atque inter præcipuos regis amicos
 receptus est. Mater autem Alexandri, quum mul-
 ta, quæ expedirent, filio per literas significas-
 set, inter alia admonuit, uti ab Alexandro Lyn-
 ciste sibi cauere. Erat is homo fortitudinis
 egregia, & prudentia multa præstabat: atque
 ei iuxta, ac alijs amicis regis, fides in omnibus
 habebatur. Accesserunt & rumores alij in
 eiusdem criminationem passim iactati. Idcirco
 iussu Alexandri captus, & in uincula coniec-
 tus, custodia traditur, uti de eo cognitio ha-
 beatur. Sedenim quum Alexandro renuntia-
 tum esset, paucorum dierum iter Dareum abes-
 se, Parmenionem cum parte copiarum ad loca,
 per quæ illi erat transeundum (portas nuncu-
 pabant) præoccupanda misit. Profectus Par-
 menio, Barbaris, qui iam arctiora ea loca in-
 sederant, deturbatis, ipse ibi uictor constitit.
 Dareus, ut exercitum expeditum duceret, impe-
 dimenta, lixas, calonesq; gentem bello inutilem,
 Damasci, quæ est in Syria, reliquit. Audiensq;
 Alexandrum angustias locorum occupasse,
 inde eum pugna detrectare arbitratus, magnis
 itiner

itineribus progredi cepit. Tunc regionum earum homines, magna Persarum multitudine perterriti, Macedonum paucitatem contemnebant, eisque desertis Dareo se adiunxerunt, commoatus, aliaque necessaria prompto animo ei subministrantes. Ipsorum denique sententia Persis in manu certissima uictoria esse uidebatur. Alexander interrim Ison urbem insignem, terrore iniecto recepit. Ibi factus est certior ab exploratoribus, Dareum septem millia passuum abesse, atque acie instructa, cum ingenti omnium terrore propius accedere. Existimauit ipse deorum beniuolentia occasionem eam sibi offerri, qua uno certamine imperium totum Persarum cruere posset. Itaque oratione accommodata, milites ad praelium uiribus omnibus incundam adhortatus, peditum atque equitum ordines secundum loci naturam disposuit. Ante agmen totum equites constituit, peditum phalangem post illos ueluti in subsidio esse iussit. Ipse in prima acie ad cornu dextrum cum fortissimis equitibus in hostem contendit. Cornu alterum tenebant equites Thebani, qui alijs omnibus & uirtutes & usu prestantabant. Postquam acies ad telum iactum appropinquauerunt, tanta uis telorum a Barbaris in eam partem, ubi erat Alexander, coniecta est, ut missilium densissima multitudo se mutuo collidens, ictum inualidum habuerit. Tubicines autem cum intrinseque bellicum personassent, Macedones pri-

mi ingen
marunt.
tibus, n
fuit son
Nec mir
millium
mnes ho
reum no
equitatu
cepit. N
intentus
goscere
mal dece
tamen o
erat exis
lam par
penderet
feriend
lanta ho
aliquis e
lli uuln
euma co
pugna, s
desiceren
fortissim
faciendu
mera, c
& diuer
hac Oxa

mi ingenti uoce in letitia signum omnes concla-
 marunt. Barbaris rursus clamorem suum eden-
 tibus, montes propinqui resonarunt: tantusque
 fuit sonus ille, ut tubarum clangorem obruerit.
 Nec mirum: una enim uox quadringentorum
 millium hominum reddebatur. Alexander om-
 nes hostium partes circumspiciebat, ut Dar-
 reum nosceret. Quem ut uidit, subito cum omni
 equitatu, quem secum ducebat, in eum inuehi
 cepit. Neque tam uictoriae de Persis obtinenda
 intentus erat, quam ut ipse eius causa fuisse co-
 gnosceretur. Interim cetero omni equitatu si-
 mul decertante, multis ubique cadentibus, cer-
 tamen ob dimicantium fortitudinem ancipitis
 erat existimationis, quum & in hanc & in il-
 lam partem, factis alternis mutationibus, pro-
 penderet. Neque quispiam aut iaculando, aut
 feriendo, frustra id ipsum conabatur, quum in
 tanta hominum multitudine semper uulneri
 aliquis expositus esset. Multi aduersis conse-
 lli uulneribus cadebant: atque ita, donec
 anima eos prorsus desereret, haud cessabant a
 pugna, ut spiritu prius, quam pugnandi studio
 deficerent. Ipsi uero duces ante ordines suos
 fortissimè pugnam capeßentes, alios ad idem
 faciendum incitabant. Vulnerum species inmu-
 mera, contentiones pro uictoria adipiscenda
 & diuersa & magnè conspicui poterant. Inter
 hac Oxathres Persa Darei regis frater, qui ma-
 xima

xima fortitudine censebatur, uidens Alexandrum repulsis omnibus in Dareum contendere, deliberauit eandem cum fratre fortunam experiri. Adsumptiq; secum equitibus, quos meliores ex suis ordinibus nouerat, in Alexandri turmas impetum fecit. Ratus autem pietatem erga fratrem magnum sibi apud Persas nomen comparaturum, ante eius quadrigas pugnam excepit. Ibiq; in tali re bene exercitatus, cōsertis cum hoste manibus, multos interficiebat. Nec Macedones, qui cum Alexandro erant, fortitudine illi cedebant. Itaque breui magnus cadauerum cumulus ante Darei quadrigas excitatus est. Quum enim omnes regi manus inferre studerent, utrinque acerrimè, absque aliqua sui seruandi cura, pugnabatur. Ceciderunt in certamine eo multi insignes Persarum duces. In quibus fuit Antixyes, Arrheomithres, & Tassaces præfectus Aegypti. Macedonum itidem multi desiderati sunt, & ipse rex Alexander in femore est uulneratus, cum magna hostium uisu se in eum effudisset. Equi autem, qui ad Darei quadrigas iuncti erant, multis confecti uulneribus, & cadauerum aceruis consternati, franguntur excusserunt, atque regem ferme in medios hostes rapuerunt. Tunc ipse tanto expositus periculo, præter suam dignitatem, & instituta regum Persarum, coactus est habenas, ad equos retrahendos, suis manibus apprehendere. Adduxerant

xerāt re
 quam tr
 gno iux
 magna a
 ptus est
 in rege a
 coniecera
 reliqui
 Quumq;
 facien da
 bant, m
 ciebant u
 intermes
 cum hab
 tur. Super
 multi cu
 urbem a
 fit post i
 peditatu
 durauit.
 dam ini
 derant. C
 tot mille
 rum non
 dauerib
 uenient e
 modis, as
 Macedo
 diripien

xerāt regij ministri quadrigas alteras, in quas
 quum transcendere conaretur, & tumultu ma-
 gno iuxta exorto, hostes uehementer ingruerēt,
 magna animi perturbatione & timore corre-
 ptus est Darcus. Quod quum à Persis quibusdā
 in rege animaduersum esset, ij primi se in fugā
 coniecerunt: proximisq; equitibus eos sequutis,
 reliqui demum omnes breui terga uerterunt.
 Quumq; per loca angusta & difficilia iter eis
 faciendum esset, mutuò se conculcantes, cade-
 bant, multiq; citra hostilem offensam interfi-
 ciebantur. Simul enim coaceruati iacebant
 intermes, armati, & aliqui gladios nudos se-
 cum habentes, quis multi confossi extingueban-
 tur. Super eos prostratorum hominum cumulos
 multi cursu incitatos equos impellebant, uti in
 urbem aliquam amicam se reciperent. Excep-
 tit post id pugnam phalanx Macedonica, &
 peditatus Persarum, sed breui certamen illud
 durauit. Profligati enim prius equites, quod-
 dam initium totius reliquæ suorum cladis des-
 derunt. Omnibus itaque Barbaris fufis, quum
 tot millium turbam fugientem angustia loco-
 rum non caperent, citissimè eorum stratis ca-
 daueribus omnia sunt repleta. Sed nocte super-
 ueniente, data est Persis, qui superfuerant, com-
 moditas ad regiones uarias se conferēdi: quum
 Macedones persequutione omiſsa, ad prædam
 diripiendam restitissent. Maximè omnium in

tabernacula regia concursus factus est, ob rerū pretiosarum copiam, quæ in eis erat. Magna argenti & auri vis, & uestes quamplurimæ ac magnæ æstimationis illinc abreptæ sunt. Affinium etiam, amicorumq; regis, & cæterorum ducum res ditissima multæ passim traherentur. Non tantum enim regie mulieres, sed & eius necessariorum uxores, curribus deauratis uelæ, de Persarum more maritos in bellum sequi, proq; opum suarum amplitudine, & pro delicijs, quibus inuolutæ sunt, apparatus & mundum muliebrem sumptuosissimum secum deferre solitæ sunt. Huiusmodi feminarij captiuitas nulli non uehementissimam miserationem commouisset. Quæ enim prius ob mollitudinem carpentis ornatisimæ uix commodè uehebatur, & corporis sui nihil non tectam habebant, tunc simplicem indutæ tunicam, eam manibus lacerabant. Cumq; euulatu magno è tabernaculis proripientes, Deos inelamabant, & ad uictorū genna sese prouoluebant. Aliæ manu uestem subleuantes, capillis passis, in loca quadam inuia discurrebant, obuiamq; simul factæ altera ab alteris opem implorabant. Erant quæ miseræ ab hoste capillis traherentur, quibus uel discerpto uestitu in nuda corpora uiolente manus inijcerentur. Et nonnunquam ima hastilium parte uerberabantur, omninq; genus contumiliarum in honoratissimam illam & celeberrimam

man

nam P
Macedo
tam, ad
mots, in
seraban
bus prin
brosam
ximè uer
mi affect
due nub
matatæ
tatam il
fficienti
illa quon
huc utuer
bant ar
pendam
ignoran
non uere
ritæ ac i
Ducum
spem per
nant: sea
sidio ali
Alexand
rii taber
ni solitu
tas accen
persequu

mam Persarum fortunam effundebatur. Sed
 Macedones, qui benignioris ingenij erant, mul-
 tam, ad tantæ uarietatis fortuna conspectum,
 moti, infelicium seminarum calamitatem mis-
 serantur, quæ commodis, & maximis suis re-
 bus priuata, in aliena hostiliâq; omnia, in pro-
 brosam denique captiuitatem deuenissent. Ma-
 ximè uerò adstantibus lacrymas & tristem ani-
 mi affectum excitauit Darcæ mater, uxor, filia
 dua nobiles, & filius teneræ adhuc ætatis. Im-
 mutata enim fortunæ & extremarum calami-
 tatum illud manifestum spectaculum, merito in-
 ficienti cuius sensum contristabat. Ignorabât
 illa quomodo cum Darco actum esset, num ad-
 huc uiuere, an cum pralio occubisset. Vide-
 bant armatos hostes ad tabernaculum diri-
 pendum irrupisse: qui seminarum conditionem
 ignorantes, indecora multa palam committere
 non uerebantur, simulque Asiæ imperium ius-
 sita ac ipsas in alienam concedere ditionem.
 Ducum Persarum uxoribus suppliciter ab eis
 opem petentibus, nihil adiumenti ferre pote-
 rant: sed uicissim ab illis implorabant, uti sub-
 sidio aliquo calamitatem suam subleuarent.
 Alexandri autem regis ministri, occupato Da-
 rcæ tabernaculo, lauacra & epulas, quibus ille
 uti solitus erat, parauerunt, Lampadesq; mul-
 tas accenderunt, & ita Alexandrum a Darcæ
 persequutione redeuntē susceperunt, ut regis il-

lius apparatu apprahenso, in Imperij Asia
 possessionem uenisse uideretur. Casa sunt in hoc
 pralio ad centum uiginti millia peditum Bar-
 barorum, equitum haud minus decem millibus.
 Macedones uerò pedites circiter trecenti, equi-
 tes centum quinquaginta desiderati sunt. Ha-
 iusmodi sunt exitus pralij ad Ißum Cilicia
 commissi, in quo uictus Dareus, equis identidem
 mutatis, ut in cursu sufficerent, fugam arripuit,
 Alexandri insequentis manus euitare, & ad
 superiores praefecturas peruenire maximè con-
 tendens. Eum rursus Alexander, cum meliorum,
 & quos praecipuè amicitia iunctos habebat,
 equitatu acriter insequabatur, summo potiendi
 eius studio ardens. Quinque stadia ducenta
 progressus esset, ad suos nocte ferè media est re-
 uersus. Vbi quum balneo se multo confectum
 labore recreasset, quieti & deinceps cena in-
 dulsit. Interea ad Darei uxorem & matrem
 accedens quispiam, Alexandrum à Dareo per-
 sequendo, quem cepisset, redyisse nuntiat. In-
 deque ploratus, & clamores magni à mulie-
 ribus excitati sunt, reliquaue omnis capti-
 uarum multitudo ad tam tristem nuntium in-
 luctuosas prorupit lamentationes. Quod quum
 Alexander intellexisset, Leonnatum, unum
 è familiaribus suis, ad eas misit, qui tumul-
 tum sedaret, ac Sisyngambriam, & alias, qua-
 rum cum ea erant, de uita Darei certiores eas fa-

cior.

tiens, qua-
 tionem h
 rus, atq
 eßet, sign
 prater op
 fortuna c
 lactu, A
 ceperunt
 Hephast
 tam uald
 que eorum
 ret, magn
 praestaret
 supplex a
 ta & dig
 tantibus,
 Ha mulier
 uentata
 i mater, q
 cander. Q
 rga mulie
 mentia sua
 confirman
 trem fore,
 Ornament
 uemq; pr
 retia resit
 lebat, tot
 uisorem a

cians, quodq; Alexander earum dignitatis ra-
 tionem habiturus, & prima luce eas salutatus
 rus, atque re ipsa humanitatem suam ostensurus
 esset, significans consolaretur. Eo peracto, quum
 prater opinionem, & prorsus insperata melior
 fortuna captiuis mulieribus accidisset, omisso
 lacu, Alexandrum numinis instar uenerari
 ceperunt: qui diluculo primo secum assumpsit
 Hephæstiona, ex amicorum numero honora-
 tam ualde hominē, & ad illas intrauit. Quum-
 que eorum uterque consimilem uestitum habe-
 ret, magnitudinēque & specie, regi Hephæstio
 præstaret, Sisyngambri cum regem esse rata,
 simplex adorauit. His uerò qui adstabant, nu-
 tu & digito, quānam Alexander esset, indi-
 cauit, ob errorem commissum pudore affe-
 cta mulier, Alexandrum repetita salutatione
 uocata est. Ibi Alexander: Nihil est, inquit,
 mater, quod sollicita sis: hic enim etiam est Ale-
 xander. Qua humanissima appellatione matris
 regis mulierem grādem natu, manifestum cle-
 mentia sua specimen captiuis fœminis exhibuit:
 confirmansque eam sibi deinceps secundam ma-
 trem fore, quod dicebat, re statim certum fecit.
 Ornamenta enim, quibus reginæ uti solent, o-
 mnemq; pristinam dignitatem ei decenter hono-
 rata restituit. Famulatum, quem sub Darco ha-
 bebatur, totum ei concessit, aliumq; insuper non
 maiorem adiunxit. Virginum duarum uti nu-
 berent,

berent, haud minorē curam Dareo patre se ini-
 turum, puerumq; non secus, ac si filius sibi esset,
 educaturum spopōdit. Quem accitum ad se ex-
 osculatus, cum aspectu firmo, & imperitiosum
 esse eum conspexisset, conuersus ad Hephas-
 stionem, aliosq; qui cum eo erant: Hic, inquit,
 puer sex natus annos, uirtutem supra aetatem
 pra se fert, longēque patre suo est melior. Rece-
 pit etiam sibi curae fore uxorem Darei, ne quid
 indignum fortuna priore pateretur: multoq;
 alia misericordia & benignitatis plenissima
 loquutus, fecit ut mulieres ob insperata leuiss-
 mamagnitudinem, in effusissimas lacrymas pro-
 funderentur. Ad confirmandi uerō omnia quae
 dixerat, de uerem suam eis porrexit. Atque ex
 tanta humanitate, non tantum beneficio eius
 affecta mulieres, sed totus exercitus laudatio-
 ne maxima eum est profectus. Ego quidem ex
 omnibus rebus, quas maximas & pulcherrimas
 gessit Alexander, nullam hac magis admi-
 randam, & historiae monumentis dignam
 iudico. Ex praenata enim uerbis, consuetus, &
 alia quae ei prospicienda uenerunt, fortuna potius
 quam uirtuti eius imputanda uidentur. Quod
 omnino in licentia aded potentia misericordiam
 calamitosis infortunis sit, solius prudentiae om-
 ni manus fuit. Plerique omnes fortuna aspirant
 felicem rerum suarū exitum nacti, insistant
 lescent, ac per superbiam humanos & cōmunita

B
 tates pa
 spicant
 uisim
 xander
 culis ma
 ritam i
 potterit
 lona per
 pia sup
 calamit
 drum m
 retur, &
 ret: mag
 ceptur
 Asia, qu
 ticōces
 here ue
 suppres
 admod
 quam h
 ita lega
 Dareus
 abiecta
 qui fug
 mauit:
 in ordi
 perior
 profici
 accersis

casus parum considerant. Indeque non pauci con-
 spiciuntur, secundam fortunam non seuis ac gra-
 uissimum onus, minus commodè sustinere. Alex-
 ander igitur, qui ante hanc nostram aetate se-
 culi multis uixit, iustissimam & maximè me-
 ritam in hac sua historia commendationem à
 posteritate consequatur. Darius, quum Baby-
 lona peruenisset, eos, qui cladi ad ipsum acce-
 pta supersuerant, collegit: neque animo in tanta
 calamitate fractus est, sed literas ad Alexan-
 drum misit, uti fortuna prospera humanè frue-
 retur, & captiuorum redemptionem non nega-
 ret: magnam ab se pecuniam uim propter id ac-
 cepturus. Addit etiam, se omnem eam partem
 Asiae, quae est intra Halym, urbesque ibi positas
 necessarium, si fœdis amicitiamque secum ha-
 bere uellet. Alexander epistolam hanc Darei
 suppressit, aliamque in propositum suum, & quæ
 admodum expedire sibi uisum est, consiuit,
 quam habito amicorum concilio ostendit: atque
 ita legati re infecta discedere coacti sunt. Tunc
 Darius, omni spe pacis per literas obtinenda
 abiecta, apparatus belli maximum inuit. Eos
 qui fugientes ex prelio arma reliquerant, ar-
 mauit: delectum nouorum militum habuit, quos
 in ordines descripsit. Copias ex praefecturis su-
 perioribus, quas in priori pugna, ob studium
 proficiscendi ocysus in expeditionem omiserat,
 accersuit. Tantaque cura in apparatus eum

incubuit, ut hominum numerum, quos ad Iſſum habuerat, duplicauerit. Octingenta enim pedum, equitum ducenta millia cœgiſſe dicitur: præter hæc falcatos currus complures. Hæc autem omnia præſenti anno geſta ſunt.

III I.

Succedit annus, quo Athenis Niceratus princeps, Romæ Marc. Attilius, & Mar. Valerius conſules fuerunt, & Olympias duodecima ſupra centeſimã acta eſt: qua uictor in ſtadio fuit Grylus Chalcidendiſis. Eo tempore Alexander Macedonas, qui in prælio occubuerant, & ex hoſtibus, quos ſtrenuè pugnantes cecidiſſe intellexit, ſepeliri curauit, Deosque magniſſimo honorauit ſacrificio. Illos qui egregiam operam in certamine nauauerant, magnis muneribus eſt proſequutus. Aliquot uerò diebus exercitui ad quietem conceſſis, deinde in Aegyptum contendens ad Phœniciam peruenit, ubi urbeis omnes facile recepit, locorum cultoribus ultrò ſe ei docentibus. Sedenim Tyrj, quum Alexander ad eos cauſa faciendi ſacri in honorem Herculis Tyrj ire uellet, ut in urbem ſuam intraret, recuſarunt. Quam rem moleſtiſſimè ferens Alexander, comminatus eſt, ſe eos expugnaturum. Illi nihil territi, oppugnationem ſuſtinere, quo Dareo gratificarentur, deliberauerunt: eo pacto incolumem ſeſe cum eo amicitiam ſeruaturos, atque inſuper ex tanto beneficio, amplifſima

sima munera consequuturos esse arbitrati, quō
 obsidione diuturna & pericalosa Alexandrum
 distracturi essent, ut Dareo spatium ad belli
 apparatus perficiendum daretur. Reponebāt
 etiam plurimū spei in situ insula munitissimo,
 & omnium rerum bello utilium copia, quā ha-
 bebant. A Carthaginensibus quoq; stirpe nimi-
 rum sua, opus aliquid expectabant. Alexander
 autem quum mari haud facile in urbem inua-
 di posse, quōd operibus mœnia essent firmissi-
 ma, & classem Tyrū haberent, terra quoque
 rem fermē impossibilem esse animaduerteteret,
 quum insula à continenti stadÿs quatuor seiun-
 ta esset, nihilominus pericula et labores omnes
 subire decreuit, ne ab una atque mediocri ciui-
 tate copia Macedonum contemptui habitæ ui-
 derentur. Confestim itaq; Tyron ueterē diruit,
 lapidesq; eius à multis hominum millibus com-
 portari fecit, atq; aggerem pedes ducentos la-
 tum extruere instituit. Accitis autem undique
 propinquarū ciuitatum hominibus, non multo
 temporis interiecto, per tantam operantiū mul-
 titudinem, molem eam absoluit. Tyrū initio ad
 inchoatum opus nauibus accedentes, regem irri-
 debant, quōd Neptuni uires se coërcere posse cō-
 sideret. Sed quum præter opinionem iam illud
 creuisse conspicerent, pueros, fœminas & senes
 Carthaginem transportare decreuerunt. Iunio
 et firmi roboris ad mœnia propugnanda de-
 leg

legerunt: & triremis octoginta, ut praelium nauale committerent, instruxerunt. Tandem quum festinantes puerorum & senum parte Carthaginem decessissent, laborantium ad opus ingenti numero, & hostili classe, quum ad resistendam impares essent, praeventi & in urbem compulsi sunt: atque ita ex omni parte oppugnari ceperunt. Habebant autem prius tormenta, machinasque propugnationi idoneas complures, tanquam nouas & uarias moliri non cessabant. Quare eis haud erat difficilis propter fabricam, qui machinas struerent, aliorumque omnis generis artificum Tyri commorantem multitudinem, a quibus omnifariam & peregrina instrumenta multa excogitata & confecta sunt. Hisce circumcirca totum urbis murum Tyri repleuerunt, maximeque ad eam partem, ubi agger manibus erat propinquior. Quem ubi ad reliquiam Macedones produxerunt, ostentum a Deo quopiam, ad imminentem cladem denuntiandum, immissum est. Fluctus enim e mari ad molem eam incredibilis magnitudo centum appulerunt, unde nihil incommodi factum est. corporis enim parte altera aggeri acclinata, diutius ibi constitit, cum maximo insipientium omnium terrore. Rursus demum in mare enatauit. Hincque religio maxima utrosque occupauit, existimantis illud portendere, Neptunum sibi auxiliarem fore, animo utique in id

quod

quod e
merito
contu
dam, p
sunt. U
parus
Tyria
quam
confic
dibus
magis
culis t
dro, q
libera
persti
Apoll
ampla
tes. V
tum i
compe
& fu
in ag
rabat
enim
quam
tur,
sensu
nerfi
angu

quod optabat inclinato. Signa etiam alia, quæ
 merito anceps & trepidum vulgus redderent,
 contigerunt. Apud Macedonas, inter pruden-
 dum, panem mandentium facies cruetate uise
 sunt. In urbe quidam visum huiusmodi sibi ap-
 paruisse narrauit, tanquam Apollo dixisset,
 Tyriam urbem sibi deserendam esse. Id ipsum
 quum ab eo homine in Alexandri gratiam
 confictum fuisse plebs suspicaretur, iamq; lapi-
 dibus eum impetere iuniores quidam uellent, à
 magistratibus subtractus ille è medio in Her-
 culis templum confugit, atque ita Dei prasi-
 dio, quem implorauit, ab imminente pœna est
 liberatus. Sed nihilo magis Tyrj eius rei sus-
 perditione se exoluerunt, qui catenis aureas
 Apollinis signo iniecerunt: ita impeditam non
 amplius è ciuitate posse cum demigrare cen-
 tes. Verum enim uero quum aggeris incremen-
 tum iam Tyrj formidinem faceret, scaphas
 complures scorpionibus, catapultis, sagittarijs
 & funditoribus repluerunt: atq; ita ad eos, qui
 in aggere operabantur, appulsi, multos uulne-
 rabant, nec pauciores interficiebant. In densam
 enim illam & inermem operariorum turbam,
 quam telia multa & omnis generis conijceren-
 tur, nullus ictus, utpote in expositos & inde-
 fensos, frustra erat. Ad hoc uon tantum ad-
 uersi, sed & à tergo, ob aggeris latitudinem
 angustam, feriebantur. Neque aliquis ab eo

incommodo sibi cauere poterat, quum utrinque
 ab hostibus tela immitterentur. Tunc Alexander
 ad huiusmodi detrimentum amouendum,
 naues suas omnes milite instruxit, ipseque pri-
 mus eas in Tyrionum portum agere instituit,
 quo reditū his, qui suos inuaserāt, interciperet.
 Illi ueriti, ne Alexander portum obtinens, ur-
 bem propugnatoribus uacuam occuparet, sum-
 ma festinatione ad urbem se conferre cōperūt.
 Atque ita maxima contentione utrique, ut pra-
 uenirent, remulco connitebantur. Iamque Mar-
 cedones portui appropinquabant: & parum
 absuit, quin Phœnices omnes interficerentur,
 nauibus quæ ultimæ erant amissis. Reliqui in
 urbem euaserunt. Alexander magna spe de-
 iectus, ad aggerem perficiendum se conuertit,
 nauibusque multis excubantibus, fecit ut operarij
 tuti essent. Iam aggere urbi proximo palam
 erat de facili eam capi posse, ecce uentus Caus-
 rus uehemens obortus operis partem euerit.
 Tunc Alexander uidens, etiam sine hostium
 uis per se molem fathiscere, multum animo est
 commotus: ut quid consilij capiendum esset, non
 satis prospiceret, atque oppugnationis cœpta
 iam cum pœniteret. Tandem laudis cupidine ar-
 reclus, arbores maximas in montibus concidi,
 & ad mare comportari fecit: demersasque simul
 cum ramis eas ad uim fluctuum frangendam ob-
 iecit. Celeriter etiam ea aggeris parte, quæ de-
 cider

B
 cidera
 opus p
 posse
 xa in
 moeni
 debet
 per qu
 tra ha
 nes, &
 mediu
 tapul
 fincto
 ter m
 rent, p
 omnib
 haber
 tem, q
 macer
 redde
 rum o
 conter
 uectio
 & m
 rum e
 tra M
 cibus
 rant.
 perat
 duxit

iderat, reflecta, operantium multitudine ita opus promouit, ut ex eo in urbem telum adigi posset. Positis autem in extremo machinis, saxa in urbis murum coniebat, & eos, qui in mœnium propugnatione erant, grauiter offendebat. Adiuuabant sagittarij & funditores, per quæ oppidani multi uulnerabantur. Contra hæc Tyrj, apud quos consueti aquis homines, & machinarum artifices erant multi, remedium miri ingenij adhibuerunt. Vt enim castapulis obsisterent, orbis quosdam crebris distinctos radijs, cõstruxerunt, hosq; machinis subter mare immittentes, tela quæ emitti deberent, partim confringebant, partim eripiebant, omnibusque alijs, quicquid uirium in ipso ictu habere possent, comminuebant. Lapides autem, qui in murum torquerentur, emolliente & macerante quodam medicamine, ita putridos reddebant, ut eorum impetus ex tormentis parum obesset. Rex autem, dum ita ad aggerem contenditur, cum classe tota manibus circumueclus, curiosè ea considerauit, ut pro certo, & mari & terra cum oppugnationem initurum esse crederetur. Non ausi sunt Tyrj contra Macedonas in mare progredi, sed in faucibus portus naues tres in certamen adduxerant. In eas Alexander conuersus, omnes superatas confregit, deinde in castra milites re-duxit. Deliberauerant Tyrj mœnia urbis du-
plic

plicia facere, quod non crederent, quinque cubi-
 torum murum sufficere oppugnationi sustinen-
 de. Itaque murum altero tanto latum extrue-
 re ceperunt, inter quem & priorem quod erat
 interuallis, aggere & lapidibus complebant.
 Alexander interim coniunctis aliquot trive-
 mibus, machinisque omnis generis superimposi-
 tis, mœnia hostium aggressus, ad centum pedum
 spatium ea diruit, perque apertum locum irrum-
 pere conabatur in urbem. Sed Tyrus densissimam
 telorum uim conijcientes, ceegerunt uti pedem
 cum suis referret. Atque nocte superueniente, nouum
 murum in deiectione locum excitauerunt. Iam uero
 aggere urbi coniuncto, quam Tyros peninsula
 facta esset, pro mœnibus maxima & acerrima
 certamina committi sunt cepta. Oppidani
 enim imminentem sibi perniciem præ oculis
 habentes, & quodcumque calamitatis genus ca-
 ptiuus accidere soleat, secum reputantes, eo ani-
 mo periculis omnibus se offerebant, ut mortem
 suscipere deique facerent. Quumque Macedones altas
 & mœnibus æquas turres propius adduxissent,
 atque inde pontibus muro applicatis multi in
 mœnium pinnas audaciter transfirent, Tyrus re-
 media multa contra hostium conatum, ex in-
 dustria, & ingenio fabrorum, qui uaria instru-
 menta bellica excogitarunt, suppetebant. Con-
 fecerant hi tridentes maximos hamorum instar
 aduncos, quos in Macedonas de turribus pu-
 gnant

gnante
 sent, eos
 trabes
 cere, at
 ra mitt
 dorem
 mori.
 uoluent
 attrah
 aliud qu
 coeren
 ros mul
 affeceru
 bricati
 tinuam
 arena s
 dam in
 fundeba
 bant. I
 netrans,
 cruciatu
 quod pr
 implora
 Desitue
 ille dolor
 interiba
 des innu
 at magn
 titudo s

gnantes iniiciebant. Quumq; clypeis infixi es-
 sent, eos fumbus, unde reuincti erant, ad se re-
 trahebant. Erat igitur necesse, aut arma abij-
 cere, atq; ita apertos contra tela, qua innume-
 ra mittebantur, se exhibere: aut retentis ob pu-
 dorem armis, tractos è turribus altis cadere, &
 mori. Alij etiam piscatorijs retibus hostes in-
 uoluentes, quum manus explicare non possent,
 attrahebant, atq; in terram deiciebant. Sed
 aliud quoddam acris ad Macedonum uirtutē
 coercendam excogitauerunt, quo fortissimos ui-
 ros multos dura, & inexplicabili calamitate
 affecerunt. Scuta aliquot aenea & ferrea fa-
 bricati sunt: hisq; arena repletis, flammam con-
 tinuam subiciebant, donec ignita & candens
 arena fieret: quam demum per machinā quan-
 dam in hostes, audacius ceteris pugnantes, ef-
 fundebant, atque supplicio extremo eos afficie-
 bant. Illa enim intra thoraces & tunicas pe-
 netrans, cutem grauissimē torquebat. Neq; ita
 cruciatis militibus subsidium inueniri poterat,
 quod proximos, à quibus magno clamore opem
 implorabant, pestis eadem comprehendisset.
 Destituti igitur auxilio, cum uehementissimus
 ille dolor in furorem eos adigeret, miserabiliter
 interibant. Eodem tempore ignem, iacula, lapī-
 des innumeros in hostem Phœnices mittebant,
 ut magne telorum multitudini Macedonū for-
 titudo succumbere cogeretur. Aseribus in-
 super,

super, quibus falces adnexa erant, arietum armamenta absceidabant, ne deinceps ualidus in quatiendo uires haberent. In hostium frequentiam, de machinis candentes magnas laminas ferreas iaculabantur, quae in tanta turba semper aliquos attingebat. Coruis & manibus ferreis ex propugnaculis hostes arripiebant, omnes denique Macedonum machinas inutiles reddiderant, pugnantiumque magnum numerum ceciderant: quum tamen in ea tanta rerum perturbatio ne, & difficultatibus adeo asperis, Macedonum animi minimè reprimerentur, sed super suorum cadauera euntes, aliorum calamitatem nequam in terrorem suum uerterent. Interea Alexander ad catapultas consistens, saxa in murum torqueri, & ex lignis turribus, per scorpiiones ingentem telorum uim in oppidanos, qui moenia summa tuebantur, conijci faciebat. Tyrum contra orbicularibus machinis (ut diximus) subter aquam immisis, catapultarum tela aut confringebant, aut aliorum auertebant. Consuta etiam coria ad excipiendum missorum lapidum impetum, muro praeindebant, & eosdem ui illa molliente dissoluebant, ut nihil ictu suo offenderent. Omni igitur modo fortissime propugnantes, quum uirorum dimicantiu affatim haberent, iam in hostem audetiores facti, desertum manium turriumque stationibus ad pontes, quae Macedones transibant, se conuertunt: se-

maque

B
 maque
 uis
 Erant
 tes, ut
 positae
 Admet
 tudine
 mus, e
 sit, se
 tam ho
 ribus
 Alexan
 exercit
 castra
 dum la
 uerat,
 sum ex
 Amynt
 Itaque
 conuer
 tatus, r
 oppugn
 cundux
 premer
 erat na
 meis cu
 me spe
 E' turri
 solus co

máque acie contra hostes instructa, manus stre-
 nuissimè, ut patria salus exigebat, conseruerūt.
 Erant nonnulli ex ipsis, qui securibus pugnan-
 tes, ut quenque hostem obutum habebant, ei ex-
 positam corporis partem detruncarent. Ibi
 Admetus, unus è Macedonum ducibus magni-
 tudine animi, & corporis robore præstantissi-
 mus, dum Tyriorum conatibus alacriter obsti-
 sit, securi caput medium percussus, subito ui-
 tam herois instar amisit, ac reliqui omnes victo-
 ribus Tyrijs cedere coacti sunt. Quod quum
 Alexander uidisset, nocte inita, per tubicines
 exercitum excitauit, oppugnationeque omisa
 castra in Aegyptum mouere constituit. Postmo-
 dum laudem, quam de superato hoste expecta-
 uerat, Tyrijs se coactum relinquere ignominio-
 sum existimans, sententiam mutauit, solusque
 Amyntas Andromenis F. id ipsum cõprobauit.
 Itaque rursus ad perficiendum quod cæperat,
 conuersus, habita concione Macedonas est hor-
 tatus, ne seipso deteriores esse uellent in hoste
 oppugnando: classèmq; instructam urbi cir-
 cunduxit, quò mari simul & terra Phæniceis
 premeret. Intelligens autem ad eam partem ubi
 erat nauale, infirmiora esse mœnia, illuc trire-
 meis cum machinis inuexit: atque ibi rem fer-
 mè spectantibus incredibilem facere est ausus.
 E' turri enim lignea pòte applicato, urbis murū
 solus conscendit, nihil ueritus, quòd sibi fortuna

facinus tam gloriosum inuidere posset: neque acerbissimo hostium animo in se commotus, sed rem Macedonum suorum conspectu geri gaudens, eis subsequi iussit, ipse ante omnes, hostium resistentium quosdam lancea, quosdam ense conficiebat, nonnullos clypei impulsu deturbabat: quae audacia multum animos hostium comminuit. Interim quum alibi ariete pars muri magna fuisset disiecta, atque intra urbem irruerent Macedones, iamque multi per pontem Alexandro se adiunxissent, urbs tandem Tyros capta est. Oppidani non tunc etiam fortitudinis suae oblitii sunt, sed mutuo se animantes, uia uero angustiis communierunt, ibique omnes, plures septem millibus, praeter paucos ceciderunt. Pueri & feminae in captiuitatem tracti, iuniores qui erant ad duo millia, Alexander suspendi iussit. Captiuorum tredecim millia numerata sunt, quum tamen prius multitudo puerorum & feminarum ingens Carthaginensem fuisset comportata. Tyrii igitur strenue magis prudenter oppugnationem subeuntes, quam menses septem sustinuerunt, in diram adeo calamitatem delapsi sunt. A pollini catenas aureas, & compedes à Tyriis iniectas, Alexander detraxit, atque Philalexandrum appellari iussit. Herculi magnificentissimum sacrificium peregit. Milites, qui egregiam operam in bello nauasse, honorauit. Mortuos honestissime sepeliri curauit. Tyri Ballos

nymum

B I
nymum
facere
detur
to, qu
clo, i
hospit
geret.
gratia
stuer
pradi
genus
uit. T
extar
genus
paupe
illum
sio ca
borto
sissim
phaet
libus
Tyrijs
di forte
Aique
tenuit
nibus
Nos u
nerim
temus.

nimum regem fecit, cuius mentionem accuratè
 facere, propter casum admirabilem, haud uide-
 detur indignū. Erat prius in ea urbe rex Stra-
 to, quo ob Darei amicitiam de principatu cie-
 slo, Alexander Hephæstioni permiserat, uti
 hospitum suorum quem uellet, Tyri regem deli-
 geret. Is quo hospiti, apud quem diuertebat,
 gratias referret, eum principem nominari con-
 stituerat: qui & opibus & dignitate magna
 praeclitus, quā nullo cognationis gradu regium
 genus contingeret, beneficium oblatum recusa-
 uit. Tunc Hephæstioni, qui nam stirpis regia
 extaret requirenti, indicat quendam à regibus
 genus ducentem, prudentem atq; optimum, sed
 paupertatis extremae hominem superesse. Ad
 illum regni tradendi causa proximus Hephæ-
 stio cum regali amictu contendit: inuenitque in
 horto mercede aquam de puteo trahentē, cras-
 sissimo indutum panno. ei quid molratur He-
 phæstio exponit. Regia ueste atque alijs decen-
 tibus ornamentis apparatus, productū in forum,
 Tyrijs regem esse iubet: populo libenter eius mo-
 di fortuita, & prorsus mirabili rei absentiente.
 Atque ita Alexandro amicissimus ille regnum
 tenuit: fortuna supra modum uariantis, homi-
 nibus imperitis exemplum manifestissimum.
 Nos uerò quum Alexandri res diutius tracta-
 uerimus, aliorum enarrationem nostram cōuer-
 temus. In Europa Agis Lacedaemoniorum

rex, receptis octo millibus are merentium militum, qui ex pralio aduerso ad Ißum euaserant, nouis rebus in Darei gratiam animum intendit. A quo naues & pecuniam magnam quum obtinuisset, in Cretã transmisit: ubi urbes complures captas, in Persarum partes traxit. Amyntas autem, qui prius è Macedonia ad Dareum perfugerat, praliõq; ad Ißum Cilicia factõ interfuerat, cum Persis ex acie cum hominum quatuor millibus, qui stipendia faciebant, incolumis discedens, Tripolim, qua est in Phœnicia, priusquam Alexander eò contenderet, peruenit. Ubi è classe naues, quæ militi suo portando sufficerent, accepit, reliquas omnes incendit. Trauciensque in Cyprum, & naues & copias illinc obtinuit, cum quibus Pelusium nauigauit. Eiusq; potitus, uulgò iactabat, ducem se ad eos missum fuisse à Dareo, quum Aegypti prefectus in Ciliciensis pugna occubisset. Deinceps Memphim profectus, regionis populares, qui in acie ante urbem constiterant, superauit. Postq; uictoriam, quum milites eius populabundi, præda congerenda solutis ordinibus intenti essent, ecce ibi facta ex urbe eruptione, oppidani & Amyntam, & suos omnes ad internecionem occiderunt. Eoque modo Amyntas, qui res magnas tentauerat, à quibus minimè suspicabatur, oppressus est. Pariter & alij duces prefectique, cum aliqua militum manu de pugna ad Ißum

B
Ißum
runt.
tun.
nuei
rand
max
bant
tos q
gesta
tama
drun
zama
stis
um

Ia
ni c
mies
Ga
dece
mili
cum
urbe
cepit
in sa
rum
scep
der
à

Isam euadentes, Persarum res non desponderunt, sed partim ad urbes firmiores & opportunas se contulerunt, easque in Darei fide retinuerunt. Partim nationes & populos ad reparandas copias induxerunt, quibus cum tempore maximè necessario afflictis rebus subueniebant. Amphictyones autem in Gracia legatos quindecim, qui auream coronam, rei bene gestæ præmium, Graciæ nomina afferrent, partimque uictoriam gratularentur, ad Alexandrum mittere decreuerunt. Qui ad urbem Gazam, Persarum præsijs bene firmatam, castris motis, eam duorum mensium obsidione per uim occupauit.

V.

Iam Athenis principe Aristophane, Romani consules magistratum interunt Sp. Posthumus, & T. Veturius. Tunc Alexander peracta Gazæ oppugnatione, Amyntam cum nauibus decem in Macedoniam remisit, ut iuuenum, qui militiæ idonei ibi essent, delectum haberet. Ipse cum omnibus copys in Aegyptum intrauit, urbesque omnes citra laborem quempiam recepit. Aegypti enim, quod a Persis multa impiè in sacra sua commissæ fuerant, crudeleque illorum erat imperium, læto animo Macedones susceperunt. Compositis Aegypti rebus, Alexander ad Hammonis templum proficisci constituit, à Deo rescire quadam summopere cupiens.

Quúmque iam itineris dimidiũ progressus esset, Cyrenensium legati ei occurrunt, coronam & munera ampla apportantes, in quibz erant equi bellatores trecenti, & firmissima quadriga quina. Exceptis benigne eis Alexander & societatem & amicitiam suam dedit. Postea cum ijs, quos comites sumpserat, ad templũ occipit pergere. Quúmque ad terram desertam & aqua carentem, ubi arena uis immensa erat, peruenissent, accepta secum aqua, illac iter faciebant. Intra diem quartum aqua omni, quam secum ferebant, absorpta, defectu eius magnos pere consciebantur: ingensque sollicitudo omnes corripuerat. Tunc pluuia magna de repente facta est: qua prater expectationem quum a siccitate essent recreati, existimauerunt eam Dei prouidentia ad se seruandos missam fuisse. Iterum igitur aqua de conualle quadam hausta, quantum in dies quatuor suppeteret, secum portauerunt. Intra quod tempus regionem, qua aquae indigentia laborabat, transierunt. Quum uerò recti itineris ratio propter arenae copiam non constaret, duces regem admonuerunt, crocitanes coruos semitam, qua ad templum eundem esset, demonstrare. Id ipsum Alexander in omen faustum traxit: interpretatusque Deum gratè aduentum suum accipere, magna alacritate progrediebatur. Primò ad stagnum, quod amarum nuncupant, peruenit. Deinde stadia

cent

B
centu
cunt
delub
desert
mano
tamen
ta pat
aquis
ximè
menti
tempo
adib
gentes
ptio D
circum
Aethi
dicunt
Nasan
menij,
triplic
tera g
runq;
delubr
Deo of
In tor
lare p
tum re
longè
templu

centum quum iuisset, urbes, quæ Hammonis dicuntur, accessit. Illinc diei unius itinere facto, delubrum tandem attigit. Cuius regio undique desertis, & aqua egentibus, prorsusque omni humano cultu carentibus locus circumdata, ipsa tamen in latum & longum stadia quinquaginta patens, multis, amœnisq; & potu salubribus aquis irrigatur, & arborum omnis generis, maxime quæ fructus gignant, referta est. Aeris clementiam, qualis propemodum solet esse uerno tempore. Quumq; sinitima omnia intolerandis æstibus, calcant, locus hic solus temperie sua degentes ibi mirifice recreat. Templum ab Aegypto Danao positum fuisse aiunt. Regionem sacram circum habitant ad meridiem & occidentem Æthiopes, ad septentrionem Aphri, qui Numidæ dicuntur, eiq; uersus mediterranea coniuncti Nasamones. Anterior loca omnia tenent Hammonii, in quorum medio est arx cum munitione triplici. Prima regiam principum ueterum: altera gynæceum, puerorum, fœminarum, propinquo- rumq; regis domicilia, loci totius propugnaculum, delubrum Dei, sacrum fontem, in quo quæcunq; Deo offerenda sunt, prius abluuntur, continet. In tota spiculatores, qui circa principem ambulare plerumque sunt, habitant. Ibidemq; est eorum milium receptus, bene firmatus munimentis. Haud longè ab ipsa arce, alterum extat Hammonis templum, multis magnisq; arboribus in umbra-

tum : prope quod fons est, qui ob id, quod ei accidit, Solis nuncupatur. Habet enim aquam, secundum horarum spatia mutationes mirabiles facientem. Ad primum diei ortum, tepida exit de fonte. Progrediente die ad horarum additamenta paulatim frigescit, donec meridie aestuante ipsa ad summam redigatur frigiditatem, quã rursus per momenta sua remittit sensim, usque ad solis occasum, nocteque incunte usque ad mediam, semper magis incalescit. Inde calore deficiente fit, ut circa lucem pristinum statum prorsus recuperet. Dei ipsius simulacrum ex smaragdinis alijsq; gemmis est coagmentatum, editque oracula peculiari quodam modo. Circumfertur enim aurea nauis ab octoginta sacerdotibus, qui humeris Deum ultrò gestant, quò ei uoluntatem progrediendi esse nouerunt. Subsequitur per uias omnes ingens uirginum matronarumq; turba pæanas canentium, Deumque cantu patrio laudantium. Alexander itaque in templum à sacerdotibus ductus, cum diuinũ simulacrum contemplaretur, uates, uir grandis natu, accedens ad eum: Salue, inquit, ò fili, & appellacionem huiusmodi à Deo habebas. Suscepit Alexander: Accipio eam, ò pater, deincepsq; tuus atar, si tamen mihi terrarum omnium dominium concesseris. Tunc uates in templum se retrahens, quum uiri, qui Deum subleuauerant, al certa quadam uocis indicia moti essent, respondit

firmis

B
firmis
Ibi Al
peto,
cet om
rim, n
tes tur
nò eni
insidia
ptores
uerò s
rerum
nullo
inuit
der ha
ra, inq
adifica
rat, in
cum ip
bis po
uoluit
ri. C
uicini
spone
statu
spirat
fusi, u
temp
ipsum
nibus

firmiffimè Deum ei, quod petebat, promittere. Ibi Alexander : De ceteris etiam qua scire expeto, mihi, inquit, ô numen respondeas: an scilicet omnes parentis mei interfectores ultus fuerim, nûmque eorum aliqui pœnam euaserint. Vates tunc exclamauit, Haud perperam loquaris: nō enim est mortalium quispiã, qui genitori tuo insidias possit tendere. Philippi quidem peremptores omnes supplicio sunt affecti. Argumento uerò sit tibi, quod è Deo sis genitus, magnitudo rerum, quas feliciter gessisti, quodq; hæctenus à nullo fueris superatus, & in posterum ubique inuictus sis futurus. Delectatus mirificè Alexander his oraculis, ampliffima Deo obtulit munera, inq; Aegyptum est reuersus. Ibi quum urbem adificare decreuisset, eis, quos negotio præfecerat, iniunxit, inter paludem & mare, quem locum ipse diligenter metatus, & ad regiones urbis ponendas partitus fuerat, eam extruerent, uoluitque Alexandriam de suo nomine appellari. Cuius positio commoda ualde electa est, ob uiciniam portus Phari. Reclique in uicis disponendis illud fuerat consideratum, ut omnes flatus uentorum, qui anniuersarij dicuntur, inspirarentur. Ii per latiffimum pelagi æquor effusi, urbis aërem refrigerant, unde saluberrima temperies redditur habitantibus. Circuitum ipsum mœnium, & magnitudine, & munitio- nibus, admirabilem prorsus effecit. Quum enim

inter magnam paludem & mare posita sint, duos tantum terra aditus habent, qui bene firmati sunt, ut facile defendi possint. Oppidi forma propè chlamydi consimilis, habet plateam, à qua ciuitas quasi media diuiditur, magnitudinis & elegantie incredibilis. A porta enim ad portam pertingens, in longitudinem stadia quadraginta, in latum pedes centum perficit: domibusq; & templis magnificentissimi undiq; est exornata.

Iusserat Alexander, ut ipsa regia & ampla & operibus præclaris admirabilis maximè peteret. Neque hic tantum, sed & succedentes sermè omnes Aegypti reges usque ad mea tempora, impendys magnus eam auxerunt. Accepit uerò ea urbs ceterioribus annis tantum rerum omnium incrementum, ut à multis prima omnium in toto terrarum orbe numeretur. Magnitudine enim, specie, redditibus amplis, copiisque omnium humano uictui necessariorum longè alijs omnibus præstabat. Habitantium in ea multitudo ualde superat degentium in urbibus alijs numerum. Quo nanque tempore in Aegyptum transmisiimus, nobis dictum est ab eis, qui descriptionem habitatorum faciunt, esse Alexandriae capitum liberorum plus trecentis milibus, regemque ex uectigalibus Aegypti capere ultra sex millia talentorum. Alexander itaque cum amicos suos quosdam cepte urbi adifica

B
adificat
res ord
riam r
reus cer
cauit, o
portuna
que ma
feri cur
pugna u
tos, pert
fruxit:
lis curra
cula tri
hostium
rotarun
currètia
prioribus
Omni
ducibus
uit, cū pe
baud mi
dexterā,
currètib
que equi
mentorū
suppedi
mo, ut N
prope ur
ma inge

adificationi praeſſe iuſſiſſet, omnesq; Aegypti
 res ordinariſſet, cum omnibus copijs in Sy-
 riam redijt. De cuius aduentu, ut primum Da-
 reus certior factus eſt, undique copias ſuas euo-
 cavit, omniaq; quae ad aciem inſtruendam op-
 portuna eſſe uidebantur, prouidit. Vela, gladios
 quae maiores, quam prius habuiſſet, in exercitu
 ſeri curauit, quod ea res Alexandro in Cilicienſi
 pugna ualde profuſſet. Currus ſalcatos ducen-
 tos, per terrēdis hoſtibus multū idoneos, ita con-
 fluxit: Circa equum utrunque, qui loris reuin-
 cti currum trahebāt, exterius in iugo infixae ſpi-
 cula trium palmorum longitudini, cuſpide in
 hoſtium faciem cōuerſa, conſtituebātur. Ad axes
 rotarum demiſſes, altera duo itidē hoſtibus oc-
 curretia extabat: haec & longiora et latiora erāt
 prioribus, habebātq; in ſummo adnexas falces.

Omnino quū exercitum armis inſignibus, &
 ducibus ſtrenuis bene firmaſſet, Babylone mo-
 uit, cū peditatu millium octingētorū, equitibus
 haud minus ducentis millibus, iterq; Tigri ad
 dexterā, ad ſiniſtrā Euphrate fluminibus de-
 curretib; habebat per opulentiſſimā regionē,
 quae equis, iumentisq; pabulum, hominibus ali-
 mentorum omne genus commodiſſimē poſſet
 ſuppeditare. Contendebat autem ſtudio ſum-
 mo, ut Ninū perueniret, ubiq; cōſtiteretur: quod
 prope urbem eam planities erat, quae latiffi-
 ma ingenti militum multitudini explicandae
 locum

locum maximè idoneum dare posset. Quum uerò ad uicum, qui Arbela nominabatur, castrametatus esset, ibi quotidie acies disponebat, meditationeque & exercitationibus continuè milites, ut Imperatoris iussa audirent, assuefaciebat. Plurimum enim uevebatur, ne aliquo modo in tanta gentium & linguarum uarietate, quum ad prælium ueniendum esset, seditio & motus quispiam in exercitu oriretur. Pro componendo bello quum prius missis legatis, qui Alexandro terras omnes intra Halym, insuperque talentorum duo millia offerrent, nihil efficere potuisset, iterum & alios ad eum legauit, gratias agens, quòd matrem eius, captiuosque alios tam honorificè tractasset, oransque, ut inita secum amicitia, quicquid citra Euphratem esset, talentaque tria millia, & filiarum suarum alteram uxorem accipere uellet. Quod si obtinuerit, ut generum eum habeat, tunc filij sui gubernatione concessa, se admissurum quodammodo eum in totius etiam imperij societatem pollicebatur. Alexander auditus legatis, amicorum consilium habuit, retulsiq; ad eos de his quæ offerrentur, ut censerent quidnam eligendum uideretur.

Rogabat, ut fidèter unusquisque sententiam suam in medium proferret. Ibi quum alij omnes ob rei quæsita magnitudinem haud satis regi consulere auderent, Parmenio primus: Ego, inquit, si essem Alexander, susciperem

quod

qua con
Alexand
quod d
modi ue
nem par
riam, q
faciens.
modum
tum nec
rarum
nentibus
expers e
Si prima
men pro
se uenir
tem, &
ret, Ale
potest
concessu
stra hos
rim cum
simo app
tem cur
rans uen
magis e
omnia,
essent: e
militum
supanda

que conceduntur, scedisque firmarem. Huic
 Alexander ita respondit: Et ego id facerem
 quod dicis, si essem Parmenio. Alijs'que huius-
 modi uerbis magnificis usus, Persarum oratio-
 nem parum aestimauit, pluris nominis sui glo-
 riam, quam promissorum munerum utilitatem
 faciens. Itaque legatis hoc respondit: Quemad-
 modum mundus, si duo essent soles, nec orna-
 tum nec ordinem suum haberet: itidem & ter-
 rarum orbis, duobus regibus principatum te-
 nentibus, non facile seditionum & tumultus
 expers erit. Idcirco iussit Dareo renuntiarent:
 Si primas tueri esset ei in animo, uti ad certa-
 men pro unico rerum omnium imperio contra
 se ueniret. Sin gloria parum appetens, utilita-
 tem, & quietis oblectamentum magis dilige-
 ret, Alexandro iubenti obsequeretur, in alios
 potestatem regiam, quam ei amplam ipse esset
 concessurus, exerceret. Misso consilio, uersus cas-
 tra hostium cum exercitu est progressus. Intes-
 rim cum Darcis uxor mortem obisset, decentis-
 simo apparatu eam sepeliri curauit. Darcus au-
 tem cum Alexandri responsum accepisset, despe-
 rans uerbis rem cõponi posse, copias suas in dies
 magis exercebat, ut in pralio committendo, ad
 omnia, quæ imperarentur, facienda promptæ
 essent: & Maxeum unum ex amicis cum electa
 militum manu misit ad transitum fluminis oc-
 cupandum, ut posito præsidio eum defenderet.

Alijs

Alijs iniunxit, ut loca omnia quæ hostibus iter faciendum esset, incendijs uastarent. Constituerat enim fluminis procurso munimenti uice uti contra hostes. Sed Maxeus altissimum & rapidissimum flumen nullo pacto transiri posse ratus, non multum diligentia et custodiendo adhibuit: adiunctusq; populatoribus alijs, longè & latè regiones quamplurimas diripuit, omniaq; cotrupit: necessariorum rerum angustijs ita pressos hostes propius accedere haud posse existimans. Verùm Alexander quum ad Tigrim peruenisset, cognito per incolarum loci indicia uado fluminis, copias omnes summo cum labore & periculo transduxit. Aqua enim alta, utpote summa pectoris attingens, impetibus que uehemens fluminis faciebat, ut transeuntes multi abriperentur, neque uestigia in imo alueo firmari possent. Ad hoc clypeis impatius undarum decursus eos euertebat, uisque ablatis ad extremum periculum deducebat.

Tunc Alexander, quo fluminis uiolentia obfisteretur, monuit omnes, ut se mutuo manibus comprehenderent, corporumque ueluti molem quandam confertissimam in unum constringerent. Itaque transierunt, non sine magnis difficultatibus, ut in discrimine summo Macedonum salus fuerit. Quamobrem diem unum militi ad se recreandum concessit: postmodum acie instructa contra hostes progressus est, qui-

bus

B
 bus quæ
 quam
 sicut ex
 xima ex
 omnium
 decerner
 noctem
 tutinas
 do, ad
 rit: que
 existima
 labores
 tum tem
 mentio g
 sarum e
 impera
 ingressi
 excitari
 gis secu
 bus: Ma
 stia Da
 suas in l
 die unic
 demceps
 quin dis
 semiss. C
 duces om
 missimo
 uellent,

bus quum appropinquaſſet caſtra poſuit. Ibi
 quum animo ſecum reputaret, ingentem Per-
 ſici exercitus multitudinem, cladem, quæ ma-
 xima ex futura pugna imminebat, quòdque
 omnium contentionum ſumma tunc uiribus
 decernenda eſſet, anxius mirificè de rerũ exitu,
 noctem inſomnem duxit. Circa excubias ma-
 tutinas ſomno tandem eſt correptus profun-
 do, adeò ut iam die clara expergiſci nequie-
 rit: quæ res initio ualde eius amicis placebat,
 exiſtimantibus regem ita in pralio facilius
 labores omnes ſubiturum. Sed quum iam mul-
 tum temporis ſomnus ille continuaretur, Pa-
 menio grandior uatu cæteris amicis regijs, Per-
 ſarum exercitui, ut ad certamen ſe expediret,
 imperauit. Cuius edicto quum nulli parèrent,
 ingreſſi ad Alexandrum amici, difficulter eum
 excitauerunt. Admirantibusque cunclis tam re-
 gis ſecuritatem, cauſamque reſcire cupienti-
 bus: Magna, inquit Alexander, animi mole-
 ſtia Dareus me liberauit, quum uires omnes
 ſuas in locum unum conduxerit: quandoquidem
 die unica, ſemel de rebus omnibus decernetur, ut
 demceps laborum & discriminum, quæ alio-
 quin diſturna erant futura, ſinem habituri
 ſimus. Oratione autem accommodata, quum
 duces omnes ſuos adhortatus eſſet, ut animo fir-
 miſſimo aduerſus imminentia pericula eſſe
 uellent, inſtructis copijs, contra Barbaros eſt
 proſe

profectus. Ante peditum phalangem ordines equitum posuerat: in dextro cornu erat ala, quam Clitus Niger cognomento ducebat. Sequebatur altera amicorum, cui Philotas Parmenionis F. praeerat. Post hanc & septem alia sub eodem duce. Deinceps erat peditum, quos Argyraspidas uocant, agmen, armorum elegantia & uirtute hominum praestantissimum: hisque imperabat Nicanor, filius Parmenionis. Post statim Ctenus Elimiotas, ab eoq; Perdicas Orestas ducebat. Deinde Meleager cum suis sequebatur, & Polypercon, cui parebant qui nuncupantur Stymphai. Erat Philippo Balacri F. suisque ordinibus locus post hos omnes, & secundum eum Cratero. Equitatu autem, quem descripsimus, continenter adiuncti erant auxiliares equites Peloponnesiaci, Achai, Phthiotae, Malienses, Locrenses & Phocenses, quorum omnium praefectus erat Mitylencus Erigyus. Hi contiguos habebant Thebalos, Philippo duce, quorum uirtus, & equitandi peritia, reliquis omnibus longe praepollebat. Additi erant Cretenses sagittarij, & qui ex Achaia stipendio merebant. In utroque autem cornu acies repanda, ut retro & in latere respiceret, ordinata est, ne hostes sua multitudine, exiguas Macedonum copias possent circumuenire. Contra falcatos currus remedium tale ab Alexandro excogitatum est. Pedites omnes phalangis commo-

nuit,

nuit, qu
 clypeos
 pulsar
 drigas
 minus i
 aciem a
 nihil de
 dextera
 taq; in
 sus oper
 rauerat
 tium na
 xander
 stibus se
 teris app
 bicines p
 in const
 currus
 & per
 Maxe
 plerisque
 ribilibor
 ge, ut
 bito iu
 tantus
 rus, equ
 ui inhi
 suos cu
 phalan

nuit, quando propius impulsis fuissent currus, ut
 clypeos conungerent, sarissisq; eos uehementer
 pulsarent, eo strepitu consternatos equos qua-
 dragus retrorsum rapturos. Quod si qua nihilo-
 minus incitato cursu impetum fecerint, tunc uti-
 aciem aperirent, locumq; excurrendi illis, ita
 nihil detrimenti illaturus, darent. Ipse autem
 dexteram agminis partem regendam suscepit,
 atq; in obliquum uersa, ut totus pugnae succes-
 sus opera sua partus esse cognoscereur, delibe-
 rauerat. Darius suos ordines secundum gen-
 tium nationes distinxit, quemadmodum Ale-
 xander fecerat, ipse etiam in primo agmine ho-
 stibus se opposuit. Quam igitur copia altera al-
 teris appropinquaissent, utrinque classicum tu-
 bicines personarunt, & clamore emisso, omnes
 in conflictum proruperunt, statimque falcati
 currus magna ui impulsis, non mediocri metu
 & perturbatione Macedonas implicarunt.
 Maxeus enim equitum prefectus, cum turmis
 plerisque immisos eos currus sequutus, ut ter-
 ribiliores uiderentur, effecerat. Sed phalan-
 ge, ut ab Alexandro praeceptum fuerat, su-
 bito iunctos clypeos sarissis acriter feriente,
 tantus inde editus est sonus, ut non pauci cur-
 rus, equis perterritis, aduersi fuerint: neque ulla
 ui inhiberi potuerint, quin concitati retro in
 suos cursum caperent. Aliqui cum recta in
 phalangem contenderent, hostibus aditum in-

ter ordines dantibus, ruentes, aut multis telis obruti, aut euerſi ſunt. A nonnullis impetu adiuuante, ulterius inuectis, quum eorum ferramentis acutiſſima quicquid obuium eſſet conciderent, multa & uaria mortis facies patrata ſunt. Violentia enim & acies telorum, qua curribus erant inſerta, tanta fuit, ut multis brachia ſimul cum clypeis abſcinderent: alijs præciſa ceruice, capita in terram quàm primum decerent, oculorum & uultus habitu, qui uiuentibus erat, etiamnum durante: latera nonnullorum, ubi lethalis maximè eſt iclus, uulnerata, indeq; ſubita mors eos ſequuta eſt. Iam uerò ſagittis, fundarum glandibus, iaculisque effuſis, quum pugna cōminus geri cœpiſſet, primi equites congreſſi ſunt, acriterq; in cornu dextro Macedones decertabant. Dareus, qui leuū ſui exercitus cornu regendum acceperat, mille electos equites conſanguineos, uirtutis & beneuolentia erga ſe explorata, in ala una propè habebat, qui ſtrenuitatis ſuæ arbitrum regem naſti, quicquid telorum ab hoſte in eum fuerat miſſum, audaciſſimè exceperant. His adiuncti erant Melephori, fortes uiri, & multi numero: Mardi etiam, Ciſſaique, corporum proceritate & magnitudine animi admirabiles. Tenebant & locum ſuum iuxta regem, milites circa aulam excubare conſueti, Indi q; qui uirtute egregia cenſebantur. Hi omnes cum in-

genti

B
genti c
rocifer
dones r
erat ad
tes hab
hoſtium
miſſia,
hoſtium
lum ca
ta ipſa
ſactum
qui ſeru
facienda
Inde cla
que pro
omnem
omnes
Sifynga
tam pe
tem aſſ
moribus
tu fidei
dri b
Scythæ
Zeum
ſperè c
re, &
quidam
turmas

genti clamore in hostes impetum fecerunt: ferocissimeque pugnantes, sua multitudine Macedones multum premebant. Maxeus autem, qui erat ad cornu dextrum, secumque optimos equites habebat, in congressu primo, non paruum hostium numerum oppressit. Cadusios ad duomillia, Scythas mille strenuos equites misit ad hostium cornu circumeundum, iniunxitque: ut uallum castrorum aggredenterentur, & impedimenta ipsa diriperent: quod non sequitur ab illis est factum. Quumque in castra irrupissent captiui, qui seruabantur ibi, armis sumptis ad praedam faciendam, equitatus Persico se adiunxerunt. Inde clamore & tumultu ingenti, utpote in re, quae praeter omnium opinionem acciderat, per omnem partem castrorum exorto, captiuae aliae omnes feminae, ad barbaros concurrerunt. Sisyngambri Darei mater sola, etiam multum per alias admonita, ut ad eam nouitatem assurgeret, haud se uoluit commouere, rumoribus, qui incredibiles uidebantur, non satis fidei praestans: ad hoc magna in se Alexandri beneficia parum gratiae prosequi nolebat. Scythae tandem spolijs multis congestis ad Maxeum reuenterunt, quamque sibi omnia prosperè cessissent renuntiarunt. Eodem tempore, & in parte ubi Dareus curabat, equites quidam grauiter instantes, sua multitudine, turmas Macedonum oppositas, in fugam coniec-

cerunt. Atque ita iam duobus in locis Persarum erat status pugnae superior, quum Alexander, cuius illud summum studium fuit, ut succumbentem Macedonum aciem, per eum reparatam esse constaret, adsumpta regia ala, equitibusque alijs melioribus, in ipsum Dareum contendit. Qui fortiter hostilem impetum excepit, deique curru pugnans, multos, qui in eum inuecti fuerant, confecit. Erat & cum eo bellatorum magnus numerus, qui non segniter manus conserebant, regesque ipsi alter in alterum omnino natu irruebant. Tunc Alexander coniecto telo Dareum nisus ferire, oberrauit, proque eo aurigam, qui erat ante regem, interemit. Ibi, qui propius Dareum pugnabant, quum clamorem ingentem extulissent, creditum est a remotis ordinibus ipsum regem confossum fuisse, primique illi se in fugam dederunt. Eos proximi sunt sequuti, & sensim usque ad frontem agminis, ubi erat Dareus, continenter se milites a praelio subtrahebant, donec latere altero aperto, iamque sibi timens & ipse fugam arripuit. Ex eorum precipitato cursu quum magna vis pulueris altius esset excitata, statimque Alexander cedentes insequeretur, factum est ut propter densissimam, & late fusam pulueris nubem, haud potuerit prospici, quorsum Dareus contendere. Ad hoc lamentabiles morientium uoces, excurrentium equitum strepens tumultuatio,

& crep
diebant
Persarum
quem a
aduerso
cum Th
pugnans
dimicant
re uideb
totis uir
urgeri co
tur, neq
sustineri
sacrum
dicerent
rendum.
uisent
parte ad
ulterius,
Qui fort
ra adiut
su Dareu
pulis. D
multum
inductan
recta, ut
partem e
scato fac
sequati, q

& crepitus per flagella excitati, undique au-
 diebantur. Interea Maxæus in dextro cornu
 Persarum cum magno & fortissimo equitatu,
 quem ducebat, grauissimam impressionem in
 aduersos Macedonas fecerat: & Parmenio
 cum Theſſaliis equitibus, alijsq; in eodem cornu
 pugnantibus, hostes strenuè exceperat: acriterq;
 dimicans, Theſſalorum uirtute hostem supera-
 re uidebatur. Tunc Maxæi agmine acrius &
 totis uiribus incumbente, Macedones graui-
 ter urgeri cœperunt, multaq; cædes committeba-
 tur, neque Barbarorum impetus amplius bene
 sustineri poterat. Parmenio hoc uidens, aliquot
 sacrum equitum ad Alexandrum misit, qui
 dicerent, ocyus laboranti sibi esse ab eo succur-
 rendum. Illi festinanter profecti, quum audi-
 uissent Alexandrum cum magna copiarum
 parte ad hostem insequendum esse progressum
 alterius, re infecta ad Parmenionem redierunt.
 Qui fortissima & diligenti Theſſalorum ope-
 ra adiutus, multis cæsis, Barbaros, iam de absces-
 so Darei certiores factos, tandem in fugam com-
 pulit. Dæus autem, qui rei militaris scientia
 multum præstabat, obscuritatem de puluere
 inductam sibi commodam naclus, non cursum
 recta, ut Barbari alij, tenuit, sed in contrariam
 partem est profectus, tegenteq; eum aere offu-
 scato facile euasit. Omnes etiam qui eum sunt
 sequuti, quum in pagos, qui erant à tergo Ma-
 cedon

cedonum se contulissent, incolumes ab omni ser-
uauit periculo. Nouissimè Barbaris omnibus
fufis & fugatis, cum Macedones semper instan-
do ultimos interficerent, breui planities tota
cadaueribus est repleta: credunturque in ea
pugna Barbarorum peditum & equitum plu-
res nonaginta millibus, Macedones ad quingen-
tos cecidisse, uulnerati fuisse quamplurimi. In
ijs unus è primis ducibus Hæphæstio, qui regis
corporis defensoribus præerat, brachium alie-
rum iaculo est confixus, & Perdicas, Cynnus,
Menidas, alijq; nonnulli insignes duces sauciati
sunt. Huiusmodi exitum habuit commissum pra-
lium ad Arbela.

V I.

Cuius fama, iam Athenis imperante Aristo-
phonte, Roma consulibus C. Domitio, & Aulo
Cornelio, quum in Graciam peruenisset, ciui-
tates multe auctam Macedonum fortunam
formidare cœperunt. Dumq; Persis uires aliqua
supereffent, libertatis suæ curâ haud negligere
decreuerunt, Daro faile & auxilia, & pecu-
niam, unde magnas copias possent conducere,
eis sumministraturo, & Alexandro nunquam
ad hoc uenturo, ut militum suorum partem
cōtra Graciam mitteret: quod si otiosi extrera
Persarum calamitatem spectare uelint, frustra
deinceps solos relictos se aliquid pro obtinenda
libertate molituros esse. Inuitabat eos Thraci

exempl

B I
exempl
surrexe
citu pr
ab Alex
lum ma
primen
omniba
Memno
hufism
ny idon
bitrat
bertat
qui pra
honori
contin
& alij
habuer
bello i
ginti, e
tum or
essa e
mel to
ter int
Thrac
in Pel
Graci
minor
beret.
rex fo

exemplum, qui per id temporis ad res novas cō-
 surrexerant. Memnon enim Thracia cum exer-
 citu praefectus uir audax, concitatis Barbaris,
 ab Alexandro defecit, magnasque copias ad bel-
 lum manifestum coegit. Ad quem motum op-
 primendum Antipater per Macedoniam cum
 omnibus uiribus in Thracas contendit, ipsumq;
 Memnonem bello urgere cepit. Is igitur cum in
 huiusmodi expeditione distineretur, Lacedamo-
 ny idoneum illud tempus bello parando esse ar-
 bitrati, Graecia populos ad coniurationē pro li-
 bertate incundā adhortabantur. Athenienses,
 qui praeter ceteris Graeci omnibus ab Alexandro
 honoribus maximis affecti fuerant, in quiete se
 continuerunt. Sed ex Peloponneso complures
 & alij nonnulli, conspiratione facta, delectus
 habuerunt: proq; ciuitatum uiribus, iuniores
 bello idoneos scripserunt, ut peditum millia ui-
 ginti, equites ad duo millia coacti fuerint. Eo-
 rum omnium administratio Lacedemonijs con-
 cessa est, qui sub Agide rege decreuerunt se-
 mel totius rei fortunam bello experiri. Antipa-
 ter interea Graecorū apparatū persentiens, res
 Thracia, ut datū est, composuit, omnesq; copias
 in Peloponnesum duxit, & à socijs ciuitatibus
 Graeciae auxilia impetrauit, ut exercitum non
 minorem millibus quadraginta hominum ha-
 beret. Commisso itaque magno pralio, Agis
 rex fortiter pugnas occubuit. Lacedemonij ad

multum temporis cum difficultates omnes certaminis sustinuisſent, socijs superatis, & ipsi tandem pugna ceſſerunt, Spartamq; sunt reuerſi. Ceciderunt Lacedaemoniorum, sociorumq; in eo praelio plures quinq; millibus & trecentis, alterius partis millia tria & quingenti. Singularis & notatu digna res accidit in ipsa Agidis morte. Quum enim egregie dimicans, multis aduerſis uulneribus affectus fuiſſet, per milites ablatuſ eſt, & in patriam referebatur. In itinere circumuentuſ ab hoſtibus, quum iam ſalutem deſpondiſſet, ciuibuſ ſuis, qui eum ſerebant, imperauit, ocyuſ abirent, ſe que neceſſarijs patriae uſibus ſeruarent. Ipſe autē armis reſumptis, genu niſuſ, hoſtibus ſe obiecit, aliquotq; eorum caſis, ibi conſoſuſ mortē obiit, regni ſui anno nono. Nos uerō quum de hiſ, quae in Europa geſta ſunt, aliquantulum meminereſimus, ad Aſiae reſ explicandas reuertemur. Dareuſ accepta Arbelis clade, fugiens, ad praefecturas ſuperiores contendit: ita ratus ex loci longinquitate, citra impedimentum ſe uireis poſſe reparare, tempuſq; idoneum habere ad ea prouidenda, quae exercitui neceſſaria eſſent. Primoq; in Ecbatana Mediae perueniens, ibi facta mora milites, qui fuga euaserant, è manibus hoſtium recepit, inermes armauit, à finitimis gentibus militem nouum euocauit: ad duces, praefectōſque, qui & Baſtris & locis ſuperio

perior
amicu
uictor
raſſet
tuſ, &
inueni
lenta.
dine, f
uit cū
incolis
lauta
creati
Comm
trigint
nignit
ceps d
Pydna
gentor
& Me
omnes
datiſq;
litem ſ
Sardie
fecit. U
tibus ſe
buſ Ma
tatui d
peractō
uere ad

perioribus erant, misit admonitum, ne fidem &
 amicitiam erga se imminuerent. Alexander à
 uictoria cum defunctorum corpora sepeliri cu-
 rasset, Arbela intrauit, ubi magnos commeas-
 tus, & ingentē opum, pretiosiq; apparatus uim
 inuenit, in quēis fuerunt argenti tria millia ta-
 lenta. Coniiciens autem ex cadauerum multitu-
 dine, facile eius aëris tractum infectum iri, mo-
 uit cū omnibus copijs Babylona uersus, ubi ab
 incolis oppidanisque liberaliter excepti, & in
 lauta hospitia inducti Macedones, bene re-
 creati sunt è laboribus, quos antè sustinuerāt.
 Commoratus est Alexāder in ea urbe dies plus
 triginta, & rerum omnium abundantia & be-
 nignitate hominum eum allicientibus. Deinceps
 discessurus, arci Babylonis Agathonem
 Pydnaeum cum praesidio Macedonum septims-
 gentorum praefecit. Apollodoro Amphipolita,
 & Menite Pelleo Babylona, praefecturasque
 omnes Cilicia tenus administrandas concessit:
 datiq; talentis mille argenti, iniunxit, ut mi-
 litum stipendio conducèrent. Mithrinnem, qui
 Sardis arcem dediderat, Armenia praesidem
 fecit. De pecunia, quam recens acceperat, equi-
 tibus senas minas, auxiliariis quinas, pediti-
 bus Macedonice phalangis binas, reliquo pedi-
 tati duorum mensium stipēdium donauit. His
 peractis, quum castra Babylone mouisset, in iti-
 uere ad eum peruenit supplementum ab Antio-

patro missum. Macedones equites quingenti,
 peditum sex millia, equites Thraces sexcenti,
 Trallenses ad tria millia & quingentos, Pe-
 loponnesiaci pedites numero quatuor millium,
 equites paulò minus mille. Adueniunt & quin-
 quaginta Macedones, filij omnes insignium vi-
 rorum, familiarium regis. Hos parentes ipsi mi-
 serant, ut in ordines regij corporis custodiam ad-
 scriberentur. Quibus omnibus receptis, Ale-
 xander instituto itinere perrexit, castrumq; sex-
 tis in Sitacine prefecturam peruenit. In regione
 ea quam omnium necessariorum rerum copiam
 uberem offendisset, plusculos dies ibi moram tra-
 xit, quo miles a labore itineris resiceretur: simul
 ut militarium ordinum rationem diligentem
 iniret, administrationesq; ducum & prefecto-
 rum ampliores faceret, atque ita exercitus &
 militum multitudine, & uirtute ducum, uali-
 dior efficeretur. Secundum igitur quod animo
 deliberauerat, faciens, eorum qui optimè mereri
 uiderentur, accuratam rationem habuit. Mul-
 tosq; e prefectis, summa potestatis duces esse iu-
 bens, in uniuersum omnes ad altiore honorem
 gradum, & ad uehementissimam erga suum re-
 gem charitatem perduxit. Neque gregariorum
 militum curam omisit, sed multis utiliter prou-
 sis, in meliorem statum omnia reduxit. Per qua
 factum est, ut totus exercitus beneuolentior erga
 eum, ad imperatoris iussa obsequentior, & uiribus
 longe

lögè, c
 Ad re
 pps,
 nam i
 aligu
 tinuit
 prafes
 nulli s
 immi
 cedon
 fuisse
 trabe
 thesa
 num
 Accep
 saura
 plus o
 is ter
 mag
 Prae
 sub I
 xana
 cidit
 suble
 puer
 dri l
 gere
 gn p
 simè

lōgē, quā prius fuerat, ualentior redderetur. Ad reliquum belli proinde instructis ita copijs, Alexander contendit. Quumq; in Susianam inuasisset, absque periculo & difficultate aliqua celeberrimam urbem regiam Susa obtinuit: ultro, & citro consultationem aliquam praefecto eius deditioem faciente. Licet nonnulli scriptum reliquerint, & cum & alios, non imminuta fide, sed Darei ipsius iussu, ad Macedonas transiisse. Illud autem Persarum regis fuisse consilium, magnis rebus Alexandrum distrahentibus, dum urbes insignes, & ingentes thesauros reciperet, se interim a fuga opportunum tēpus exercitui comparando habere posse. Accepta autem urbe Susis, Alexander in thesauro regis inuenit, argēti & auri non signati plus quadraginta millibus talentis, quae a multis temporibus intacta, ad inopinati alicuius magni discriminis subsidiū reges seruauerant. Praeter haec erant & nouem millia talenta auri sub Darica forma excusi. Hanc pecuniam Alexandro recognoscenti, praecipua res quadā accidit. Quum regiam sellam in sedisset, eaq; esset sublimior, quā ut corpori ipsius conueniret, puer quissiam, animaduertens pedes Alexandri haud mediocri intervallo solum non contingere, apportauit Darei mensam, pedibusq; regis pendentibus eam supposuit. Quae quū aptissime fuisset accommodata, Alexander ualde

eius qui id egisset, ingenium commendauit. Tūc in adstantium turba spado, qui tantam fortune uarietatem secum considerauit, animo affectus, lacrymari cepit. Alexander hominē quū interrogasset, quæ nam indigna res uisa fletum ei excitasset? Ille, In præsentia quidem, inquit, tuus sum seruus, sed quum prius Darei fuerim, naturaq; dominos meos diligere soleam, non potui non dolere, rem, quæ tantopere ab illo honorabatur, abs te nunc contemptui haberi animaduertens. Quæ ad uerba, animo adiecto Alexander, Imperij Persarum quanta esset ruina, secum cepit uolutare. Videbaturq; sibi ipsi insolens, neque humanitati, qua erga feminas captiuas usus fuerat, compar facinus admisisse. Propterea famulū, qui mensam apposuerat, accersit, iussitq; uti eam auferret. Ibi Philotas, nihil contumeliosius à rege factum fuisse ait, quum ipse illud fieri neutiquam mandasset, sed fauentis potius Dei cuiusdam prouidentia & uoluntate eam rē uideri euenisse. Traxit eiusmodi Philotæ dictum Alexander in fausti ominis significationem, mensamq; uti erat, sub solio permanere uoluit. Darei deinde matrem & liberos quū Susis remanere, Græcamq; linguam, datis præceptoribus, doceri constituisset, cum omnibus copijs castra mouit: quatuorq; dierum itinere, ad fluuium Tigrim peruenit. Qui de monte Vxiorum currens, primò per terram a-

speram

B
 speram
 mille s
 ea cã
 actusq;
 ditur.
 rum f
 guos
 omnis
 autun
 Baby
 etame
 uenit.
 dÿs q;
 sangu
 rat. Q
 set, ap
 uir qu
 loca e
 est Al
 cilem,
 bus lo
 diens
 tum n
 impos
 gressu
 sis int
 Barb
 missi
 stiaru

speram, & conuallibus magnis interruptam, ad
 mille stadiorum spatium fertur. Exceptus post-
 ea cāpestri planitie, semper fluit placidior: per-
 actisq; stadijs sexcentis, in Persicum mare ingre-
 ditur. Flumine eo traiecto, Alexander in Vxio-
 rum fertilissimos agros, & multis aquis irri-
 guos contendit. Nascuntur ibi innumeri &
 omnis generis fructus: aduenienteq; subfrigido
 autumnali tēpore, per Tigrim à mercatoribus
 Babylona fructus, quicumq; ad hominum oble-
 ctamenta facere possunt, illuc deuehuntur. In-
 uenit autē rex aditus omnes occupatos, presi-
 dijsq; firmatos à Madete, qui Dareo iunctus
 sanguine, cum iustis copijs ei loco præfectus fue-
 rat. Quumq; omnem situm diligenter exploras-
 set, apparebant rupes esse prorsus inuisæ. Tunc
 uir quisspiā indigena è gente Vxiorum, cui bene
 loca ex longo usu comperta fuerant, pollicitus
 est Alexandro, per semitam quandam, & diffi-
 cilem, se milites eius illò ducturum, ut ipsis hosti-
 bus loco sublimiores essent. Libenter hæc au-
 diens Alexander, cum illo misit idoneum mili-
 tum numerum, & ipse irruptionem, quæ haud
 impossibilis fore uidebatur, moliri cæpit. Con-
 gressusq; cum hostium stationibus acriter, defes-
 sis integros summittendo, rem gerebat: donec,
 Barbarjs omnibus in hoc certamē intentis, qui
 missi fuerant, de improuiso supra regionis angu-
 stiarum propugnatores comparuerunt. Ibi per-
 terrē

territis Barbaris, & in fugam coniectis, transfu-
 tum ita liberum sibi fecit Alexander. Breuiq;
 oppidis omnibus Vxiana terra potitus, in Persi-
 dem iter arripuit: quintusq; castris, ad Susiadas
 quas uocant petras, accessit. Eas Ariobarzanes
 cum peditatu uiginti quinque millium, & equiti-
 bus trecentis infederat. Alexander, arbitratus
 ui ab se aditum posse apprehendi, nullo prohibe-
 nte, in loca impedita & angusta cum exer-
 citu ingredi cepit. Hostes per aliquantum tem-
 poris eos progredi permiserunt. Ut uero in me-
 diis loci angustias est peruentum, derepente facto
 impetu, ingentia, & quam plurima saxa su-
 perne prouoluere ceperunt. Quae in Macedonas
 decidentia, multos opprimebant. Multi etiam e
 rupibus altis tela conuocientes aliquos semper,
 utpote in conferta turba, feriebant: alij de manu
 lapidibus missis instantes Macedonas repelle-
 bant. Omninoq; locorum asperitate Vxios ad-
 iuuante, Macedones multi interficiebantur, nec
 pauciores sauciabantur. Alexander quum tantis
 difficultatibus providere non posset, uideretq;
 hostium neminem aut uulnerari, aut interfici, ex
 suis autem multos perisse, nullumq; ferme esse
 in prima acie non saucium, receptus per tubici-
 nem cani iussit. Et retro ad stadia trecenta ce-
 dens, castra posuit. Exquirebat curiose a regio-
 nis eius hominibus, num aditus alter esset, praeter
 eum quem infeliciter tentauerat. Omnes respon-
 debant

B
 deban
 qui no
 Alex
 morte
 bus ca
 confes
 raut
 quis u
 erat, a
 esse, se
 annos
 dixit: p
 perien
 nemor
 bus, qu
 Alexan
 ducent
 non sim
 niues i
 precip
 dissim
 mas ho
 tile cir
 compr
 in fuga
 in suar
 riobar
 ner sus
 redate

debant alium nullum inueniri, sed esse circuitū
 qui non nisi multis diebus peragi posset. Hic
 Alexander turpe ualde esse insepultos suos, qui
 mortem obijissent, relinquere: rursus ab hosti-
 bus cadauera petere ignominiosum, & quasi
 confessionem uicti esse, secum reputabat. Impe-
 ravit igitur, captiuos omnes adduci ad se. In
 quibus unus, qui lingua Graeca & Persica gnarus
 erat, ad Alexandrum ueniēs, se Lycium genere
 esse, sed in captiuitatē tractum, paucioritā rem
 annos complures prope eos montes exercuisse
 dixit: propterea quum bonā totius regionis ex-
 perientiam haberet, posse regium exercitū per-
 nemorosa quadā loca ducere, ut à tergo hosti-
 bus, qui circa aditus excubabant, superueniret.
 Alexander magnis muneribus promissis, eum
 ducentem sequutus, noctu montem superauit,
 non sine magnis laboribus, frequenter per altas
 niues iter faciens. Regionemq; totam, rupibus
 praecipitem, lacunisque & conuallibus profun-
 dissimis interscissam, tandem emensus, ad pri-
 mas hostium stationes peruenit: ubi omnes fa-
 cile circumuentos interfecit. In secundis uiuos
 comprehendit. Qui erant in tertijs, interim se
 in fugam coniecerūt. Et eo modo itinera omnia
 in suam redegit potestatem, quā plurimis A-
 riobarxanis militibus occisis. Hinc Persepolim
 uersus discedens, literas in itinere accepit à Te-
 redate, qui ei urbi praerat: eis regem admone-
 bat,

bat, uti festinantius accederet, recepturus ab se urbem, si prius, quam Darei praesidia, qua expe-
ctarentur, ipse eò perueniret. Nihil propterea
diligentiae aut laboris omisit Alexander, quin
copias suas quam primum duceret, Araxem
flumen ponte iungeret, militesq; traicere iube-
ret. Dum ita progreditur, spectaculum rarum
& prorsus miserabile ei obijcitur, quod pluri-
mum inuidiae & odij in eius autores: erga eos
autem, qui graui calamitate sine ullius subsidij
spe afflicti erant, miserationem & propensum
animi affectum merito cuius excitare poterat.
Venerunt enim obuiam cum supplicantium in-
signibus Graeci, qui à superioribus Persarum re-
gibus corpore turpiter mulctati fuerant, octin-
genti ferme numero, & pleriq; etate senes, mu-
tilati omnes. Hi quidem manus, alij pedes, qui-
dam aures & nasum. Si qui scientia, arte, aut
disciplina aliqua excellebant, his membrorum
omnium, exceptis quibus ad exercendas suas
artes uteretur, extremitates amputatae fuerat:
ut quicumq; prouecta eorum aetatis dignitate, &
miseram corporum lacerationem uiderit, non mul-
tum infelicis hominum fortis misereri non potue-
rit. Praecipueq; ipse Alexander, qui & uehementer
indoluit, nec lacrymas ualuit continere. Quum
uerò illi uoce una exclamassent, rogassentque
Alexandrum, ut suae calamitati adiumen-
tum afferret, solatus est eos rex, curaq; sibi fore
prom

B
promi
magni
trian
Graec
suis re
in eo lo
in pati
dere co
dum p
dolore
essent.
felli ca
quod r
tium p
Alexan
berass
sentem
ret. R
chmar
mulieb
ta, qui
lis don
torum
iniunx
nibus
centia,
erat, u
cium c
inde c

promisit: adijciens, quemadmodum suam animi
 magnitudinem decebat, curaturum ut in pa-
 triam honestè reducerentur. Ab hoc sermone
 Græci in unum conuenientes, habita simul de
 suis rebus consultatione, præstare iudicarunt,
 in eo loco, ubi erant, permanere, quàm reuerti
 in patriam: quòd restituti in loca diuersa disce-
 dere cogerentur, pauciq; eorum simul degentes,
 dum per urbes cum alijs ciuibus uersarentur,
 dolorem ex erubescencia sui infortunij sensuri
 essent. Sed quum in Asia simul & eadem as-
 fecti calamitate uitam ducerent, solatium ali-
 quod miseriarum suarum ex pari cohabitanti-
 um fortuna mutuo omnes percipere. Itaque
 Alexandrum rursus adeuntes, quidnam deli-
 berasset, exposuerunt, oraruntque eum, ut præ-
 sentem suum statum adiumento decenti recrea-
 ret. Rex comprobato eorum consilio, tria dra-
 chmarum mullia, uestes uiriles quinq; totidem
 muliebres, duo paria boum, oues quinquagin-
 ta, quinquaginta etiam tritici medimnos singu-
 lis dono dari iussit: immunésque omnium tribu-
 torum, quæ regi soluerentur, fecit. Præfectis suis
 iniunxit, bonam curam haberent, ne eis homi-
 nibus iniuriæ ab aliquo fierent. Tali benefi-
 centia, ut liberali eius ingenio consentaneum
 erat, usus est Alexander, ad hominum infeli-
 cium calamitatem subleuandam. Habita des-
 inde concione militibus demonstrauit, Persæpo-
 lim,

lim, quæ esset metropolis Imperij Persarum, præ omnibus alijs Asiæ ciuitatibus maximè semper nomini Macedonum insensam fuisse: propterea eam, excepta regia, diripiendam uulgo concessit. Erat ea urbs omnium, quæ sub sole sunt, opulentissima, priuatorum hominum facultatibus ex longi temporis felicitate in immensum auctis. Tunc Macedones impetu facto, oppidanos ipsos interficere, & bona omnia inuadere, quæ multa & apparatu pretioso ornamentisque omnis generis erant, refertissima. Ibi argenti magnauis, nec auri minor, diuersas in partes auferebatur. Vestes purpura infectæ aut prætextæ auro, à ualentioribus rapiiebantur. Ita magna urbs regia, per uniuersum terrarum orbem celebrata, contumelijs & cladi maxima exposita fuit. Macedones autem, licet totum diem in direptione fuissent, haud poterant tamen cupiditatem, semper plura affectantem explere: tantæque in rapiendo insolentia utebantur, ut inter se etiam dimicare cæperint, multique interfecti sint, quòd bona quàm plurima abstulisse uiderentur. Aliqui, inuentu rebus quibusdã magnæ estimationis, auidi & mora impatiētes, partem sibi saltè gladius abscindebant, & cum ea discedebat. Nonnulli contendentiũ pro re aliqua, uigilantius retinētũ manus ira cõcitati amputabat. Mulieres mundo suo ornatas, uiolēter in seruitutē adduce

B
duceba
cetera
milit
tem ar
tur, ac
usque
congesi
contin
argent
milita
belli u
urbe c
ne, è to
dor sua
camela
iumen
decreu
dendũ
ipsam
bat in
rima r
uiens
geban
includ
habeb
quæ en
priori
cum si
quadr

ducebant. Quantum itaque Persopolis urbes
 ceteras fortunis antecedebat, tantum eisilem om-
 niscalamitañ genere præstitit. Alexander au-
 tem arcē ingressus, thesauros, qui ibi seruaban-
 tur, accepit. In eos à Cyro primo rege Persarum
 usque ad hæc tempora, publici reditus semper
 congesti fuerant, ut argēti & auri magnā uim
 continerent. Inuenit sanè Alexander, auro ad
 argenti rationem reducto, centum & uiginti
 milia talenta, cuius summa partem secum ad
 bellus usus portare, partem Susa mittere, ut ea in
 urbe custodiretur, deliberauit. Itaque Babylo-
 ne, è tota Mesopotamia & Susis mulos, qui &
 dorsuarij & iugales essent, quamplurimos, &
 camelos ad tria millia ad laci imperauit. Hac
 iumentorum multitudine totam pecuniam, quò
 decreuerat, comportari fecit. Non enim satis cre-
 dendū terre eius hominibus iudicabat. Ad hos
 ipsam urbem Persopolim prorsus delere, habe-
 bat in animo: de cuius munitissima & pulcher-
 rima regia breuibus meminisse haud inconue-
 niens uidetur. Arcem iustā magnitudinis cin-
 gebant triplicia mœnia. Quorum primus muri
 cinctus, magnis operibus extructus, altitudinem
 habebat sedecim cubitorum, suprâque pinnas,
 quæ ei non paruo erant ornamento. Secundus
 priori cætera consimilis, altero tanto altitudinis
 eum superabat. Tertius murus formā habebat
 quadratā, & sexaginta cubita in altum erige-
 batur

batur. Vnumquodq; quatuor laterum muri portam aneam, & ante eam uallū itidem aneum uiginti cubita extantem. Hunc quidem ad iniiciendum aspectu ipso terrorem, illam autem ad firmam loci defensionē habebat. Ad orientalem partem arcis, mons interuallo ferme pedum quadringentorum distabat, qui regius nuncupabatur, ubi regum iherant sepulcra. Saxū erat ingens excisum, in cuius medio plura facta fuerāt domicilia, defunctorum regum sedes. Neq; aditus quispiam opere factus ducebat in locū eum, sed instrumentis quibusdā sublata cadauerum conditoria illic reponēbantur. In ipsa arce elegantissima & omnibus rebus instructa ades complures uisēbantur, ad reges & milites accipiendos. Thesauri, quibus seruantur pecunia, ingeniosē ibidem parati fuerant. Alexander pro rebus bene gestis uota soluturus, sacrum splendidissimum in decorū honorem fecit, & amicos pralauto accepit conuiuio. Eo & scēma, que corpore quasiū faciebāt, admittē sunt. Crebris potationibus cum bene indulisēent, ebrietas, et post eam insania multos corripiebat. Tunc ē tur mulierum Thais quēdā genere Attica: Pulcherrimam esēt, inquit, inter omnes res, quas in Asia gessit Alexander, si ipse rex, nobiscum imitata saltatione ludicra, Persepolis regiam incendio absumeret: ut res nobilissima apud Persas, manibus scēmarū breui tēporis spatio deleta

proprsu

proprsu
 à iuuen
 quid
 agendu
 exclam
 impia
 nebat.
 teri, ta
 esse dic
 sermon
 tantes,
 patris
 qua lar
 que in
 pompa
 est, men
 ce, qua
 coniec
 cito ob
 est tota
 impiet
 Athen
 gentis
 multo
 nere
 der ac
 tendi
 nigri
 dedit.

prorsus fuisse diceretur. Exceptus est hic sermo
 à iuuenibus, & qui per temulentiam parum
 quid deceret possent prospicere. Itaque unus
 agendum id ipsum, incensosque torres afferendos
 exclamauit. Commissa in Græcorum sacras ades
 impia facinora, ut omnes ulciscerentur, admo-
 nebat. Comprobarunt hanc sententiam & ce-
 teri, tantumque opus Alexandro soli conueniens
 esse dicebant. Non defuit cæpto rex, amicorum
 sermonibus excitatus. A potatione igitur exul-
 tantes, pro parta uictoria festiuitatem Liberi
 patris se uelle agere predicabant. Subitoq; ma-
 gna lampadum uis allata, et musicis mulieribus,
 que in conuiuio erant, accitis, rex primus in
 pompam cum cantu, tibijs & fistulis progressus
 est, meretricula Thaide rei totius autore & du-
 ce, quæ prima à rege ardentem titionem in regiam
 coniecit. Idem quum à reliquis factum esset,
 citò ob ingentem flammam excitatam combusta
 est tota regia. Quodq; plurimum admirabile est,
 impietatem Xerxis Persarum regis, quam in
 Atheniensium arcem commisit, unica fœmina
 gentis eius, quæ iniuriam illam sustinuerat, post
 multos annos in festo ludicro eodem cladis ge-
 nere ulta est. Peracta eiusmodi re, Alexan-
 der ad cæteras urbes Persidis occupandas con-
 tendit. Earum aliquas uis apprehendit, alias be-
 nignitatis suæ fama iam passim uulgata per-
 ditionem obtinuit. Inde in ipsum Dareum ca-

stra mouit. Qui quū ex Bactriana, alijsq; prefecturis militem cogere in animo haberet, festinansq; cum millibus triginta Persarum & Græcorū, qui are merchant, Bactra se ex fuga reciperet, a prefecto Besso, per seditionē captus & interemptus est. Alexander interim cum equitatu insequens, de eius morte certior factus est, curauitq; uti pompa & more regio sepeliretur. A quibusdam scriptum est, Dareo adhuc spiranti, Alexandrū superuenisse, eiusq; calamitatem uehementer indoluisse: cumq; Dareus orasset, uti eadem suam ulcisci uellet, Alexandrum se id facturū recepisse, & in persequendo Besso multum operis impendisse. Sed quum ille magno spatio iter prauertisset, atq; in regionē Bactrianam contenderet, regem a se qui cum se posse desperantem, reuertisse. Dum hæc ab Alexandro geruntur, Lacedæmonij in Europa magno prælio uicti, compulsi sunt legatos supplices ad Antipatrū mittere, qui dandum eis responsum quū in Græcorum conuentū reuocasset, Corinthum Amphictyones coacti sunt. Ibi multis in utranq; partē dictis, decreuerunt tandem, ut integra eius rei deliberatio Alexandro relinquereetur. Itaq; obsides quinquaginta è primoribus Lacedæmonijs Antipater accepit, ciuitasq; legatos in Asiam misit: ad ea quæ temere commississent, deprecanda.

VII.

Iamq; præsentī anno elapso, Athenis Cephi
Sophon

sophon
C. Vale
post D
Barxa
uitauer
eius ter
caq; m
ad liber
batq; lo
gno eis
hominu
sufficer
ustrat
ia orat
nuerit.
instruer
gebat,
quū an
sibi pro
ad red
habita
liquo b
tōsq; an
cia imp
multun
gulo t
condon
bita ex
reuerit

sophon imperare cœperat, Romaq; consules erāt
 C. Valerius & M. Claudius. Tunc Bessus, qui
 post Darei mortem fugiens cum Nabarno &
 Barxaente, alijsq; nonnullis Alexandri manus
 uitauerat, in Bactrianam perueniens, Satrapes
 eius terræ pridem à Dareo appellatus, propter
 eaq; multis ibi notus & familiaris, gentem eam
 ad libertatis studium adhortabatur, demonstra
 batq; locum regionis, quæ fermè inuia erat, ma
 gno eis adiumento esse posse, multitudinē autem
 hominum ad libertatis propugnationem bene
 sufficere. Pollicebatur insuper totius belli admis
 nistrationem se subiturum. Adeoq; accommoda
 ta oratione usus est, ut se regem nominari obti
 nuerit. Eo peractō, milites scribere, armis eos
 instruere, omniaq; quæ temporis necessitas exi
 gebat, curare non omisit. Alexander autem
 quā animaduertisset, Macedonas militiæ finem
 sibi proposuisse Darei obitum, iamq; eos animo
 ad reditum in patriam inclinatos esse, concione
 habita persuasit humanissima oratione, ne res
 liquo bello perficiendo deesse uellent. Accersi
 tosq; auxiliares equites, quos à ciuitatibus Græ
 cia impetrauerat, ob ea quæ strenuè gessissent,
 multum commendauit, emeritosq; esse iussit sin
 gulo talento equitibus, peditibus denis minis
 condonatis. Super hæc stipendia hætenus de
 bita exoluit, addiditq; uaticū, quo in patriam
 reueri possent. Si qui eorum sub rege stipendia

facere etiamnum maluerunt, eis singulis talenta tria est largitus. In uniuersumq; milites omnes magnis muneribus est prosequutus. Id quod tum natura, quæ cū animi magnitudine insigni decorauerat, tum facultate pecuniarum ui magna, dum persequitur Dareum, potius, faciebat. Accepit à custodibus thesauri regij octo millium talentorum numerū: ex militibus Darei tum pecuniā, tum ornamenta & pocula, quæ tredecim millia talenta conficerent. Suppressa & ablata totidem ei amplius fuisse existimatum est. Alexander motus uersus Hyrcaniam castris, intra diem tertium metatus est prope urbē opulentam, cui Hecatompulo est nomen: ubi quum omnium necessariarum rerum abundantia adesset, exercitum ad dies aliquot, ut reficeretur, detinuit. Progressus deinde stadia centum quinquaginta, castra posuit ad montem præaltum, sub cuius radicibus antrum erat diuino quodam horrore uenerandum, unde fluius Stibætes nuncupatus erumpebat. Is ad tria stadia concitato cursu fertur. Hinc diuisus in partes duas iuxta montem, cui mamilla muliebris est species, in subterraneam & ingentem specum cum fragore magno, & undis in saxa illis, spumofus penetrat. Itaq; subter humum ad trecenta stadia carrit, in loca demum aperta iterum effunditur. Postquam in Hyrcaniam fines Alexander cum exercitu intrauit, urbes regio-

B
nis ei
spium
muli
autem
nostra
perag
ab re
abun
unan
rem q
qui e
cere t
dum
te, pe
copia
bet q
differ
idq;
adhu
eo tr
tulu
mon
omn
arbi
fieri
cūm
mill
Ale
tern

nis eius omnes recepit usque ad mare, quod Cassiam aliqui, alij Hyrcanum nominant. In eo multos & ingentes angues gigni aiunt, pisces autem multorum generum colore plurimum à nostratibus diuersos. Dum ita Hyrcaniam rex peragrat, peruenit ad pagos, qui fortunati, nec ab re, nuncupantur. Ea enim terra fructuum abundantia ceteras multum antecedit. Vitam unamquamque uini singulam metretam: arborem quamuis ficum, tantum fructuum suorum, qui exiccati medimnos decem impleant, producere traditum est. Frumenta, quæ inter metendum in terram decidunt, absque aliqua semente, per se ita crescere, & ad maximam frugum copiam peruenire dicuntur. Arborem etiam habet gens illa, quæ à quercu haud multum facie differat, è cuius frondibus, gutta mellis defluunt: idq; ab aliquibus colligitur, & in multos usus adhibetur. Est & bestiola quadam uolucris in eo tractu (Anthedonem appellant) ape aliquantulum minor, cetera multum consimilis, qua in montanis pastus gratia multum degit, floribusq; omni generis alitur: in cauatis autem saxis, aut arborum latebris, quæ plerunq; ex ictu fulminis fieri solent, domicilium sibi è fauis construit, suc cumque nobilissimum ibi cogit: qui dulcedine mille nostro haud multum cedit. Circuibat ita Alexander Hyrcaniam totam, & gentes ei conterminas. Interimq; duces multi, qui cum Da-

reos post aduersam pugnam fugerant, seipſos in Alexandri poteſtatem dediderunt: quibus humaniſſimè receptis, magnum ſibi clementiæ nomen comparauit. Eaq; res effecit, ut Græci, qui ſub Dareo merebant, circiter mille & quingenti fortiſſimi uiri, & ipſi in Alexandri fidem ſe crediderint. Eos rex, uenia condonata, in ſuos ordines diſtribuit: uoluitque, ut idem ſtipendium, quod ab hoſte accipiebant, apud ſe haberent. Sedenim quum Alexander per maritima Hyrcaniæ iter faceret, coactus eſt hoſtiliter in Mardorum terram irrumperè. Hi enim robore multum præſtantes tanti regis magnitudinem nihili faciebant: neque legatione aut honore aliquo eum dignabantur. Itinera, quibus ad ſe intrari poſſet, octo millibus hominum firmauerant, Macedonumq; aduentum ita confidenter opperiebantur. Alexander igitur prælio cum eis congreſſus, maiorem partem interfecit, reliquos uſque ad aſteriora regionis loca eſt inſequutus. Deinde igne totam eorum terrã uaſtare cœpit. Tunc pueris, qui equos regios ducebant, paulum poſt regem euntibus, Barbari aliquot factò impetu, equum, qui cæteris erat melior, abſtulerunt. Hunc equum regi donauerat Corinthius Demarathus, eoq; Alexander in omnibus prælijs Aſia uſus erat. Is quum eſſet nudus, ſibi etiam equiſonem inſidere patiebatur. At quum ephippys, &

regijs

regijs c
nullum
ultra
Ob ei
eſſe ag
bores
lingua
rint, or
mines
minat
ſunt, e
ros qui
clemen
ſidibus
ſiſque
ſtris A
bat ha
modoo
excelle
mi m
Reliqu
tas ta
addux
expect
tatem
uit Th
Illa ſ
niſe r
cile on

regis ornamenti erat instructus, se sorem alium
 nullum quam Alexandrum accipiebat, cui &
 ultro adstabat, corpusque inscendenti reclinabat.
 Ob eiusmodi dotes, equum eum sibi ablatum
 esse agerrimè ferens Alexander, iussit loci ar-
 bores omnes concidi, perque homines eiusdem
 linguæ incolis denunciari, nisi equum restitu-
 erint, omnes eorum agros & urbes vastari, ho-
 mines ad internecionem occidi debere. Hac com-
 minatione breui divulgata, Barbari perterriti
 sunt, equumque cum magnis muneribus per ui-
 ros quinquaginta remisferunt, orantes uti secum
 clementer agere uellet. Alexander acceptis ob-
 sidibus insignioribus uiris, pacem eis dedit, rur-
 susque in Hyrcaniam est reuersus, ubi Thale-
 stris Amazonum regina eum conuenit. Impera-
 bat hac regioni, quæ est inter Phasim & Thera-
 modoonta, pulchritudine & corporis robore
 excellens ualde femina, uirtute autem & anis-
 mi magnitudine cuius gentis fux præstabat.
 Reliquerat copias in Hyrcaniæ sinibus, trecentas
 tantum Amazonas bene ornatas secum
 adduxerat. Alexander reginæ aduentum in-
 expectatum, egregiamque feminarum digni-
 tatem non mediocriter admiratus, interroga-
 uit Thalestrim, cuius rei gratia ad se uenisset.
 Illa se proliis suscipienda causa ad eum ue-
 nisse respondit. Quum enim ipse rebus gestis fa-
 cile omnium mortalium præstantissimus sit, se
 autem

autem uiribus corporis & animi uirtute fœminas cūctas antecedere cognoscat, uerisimile esse, ex adeò excellentibus parentibus editos liberos reliquis hominibus fore meliores. Pellectus est Alexander, & plurimum oblectatus talibus regina sermionibus. Quumq; dies tredecim simul uersati fuissent, magnis muneribus eam donatam rex, ut domum rediret, dimisit. Cæpit nunc primùm Alexander in delicias & luxum Asiaticum desciscere, uidēs Persarum imperio, quod affectauerat, se potitum, neque parto regno hostem aliquem timendum imminere. Ante omnia apparitores quoscunque aule, in Asia natos homines esse uoluit. Clarissimisque eiusdem gentis officium iniunxit, ut circa se cum telo ad corporis custodiam esset. In ijs erat Oxathres, Darei frater. Diadema Persicum capiti induxit, et alba tunica cum cingulo Persarum more utebatur, omnemq; prorsus habitum peregrinum, præter feminalia & uelamen, quem Candym nuncupant, adsumpsit. Amicis etiam uestimenta distribuit: equosque instructu Persico ornari fecit. Ad hæc concubinas secum habere, ut Dareus consueuerat, instituit. Earum numerus erat, quem habet anni dies. Forma non nisi excellentissima: ut pote è tota Asia electa adhibebantur. Hæ nocte quacunque regio cubili adstabant, ut optionem eius, quæ secum cubitura esset, facerent. Huiusmodi autem uoluptatibus

raro
tur. T
dere
bant.
re stu
olim
perat.
contr
aduen
tacam
gnis,
Veru
barue
tate,
terri
sum p
bus a
fit, u
aditu
oppo
non u
ingen
in pr
etos,
ditio
omn
simu
in re
abi r

rarò Alexander usus est, licet inter eas uersaretur. Timebat enim, ne Macedonũ animos offenderet, quorum iam plerique cum eo exposculabant. Hos Alexander muneribus committigare studuit. Quumq; audiisset Satibarzanem olim Darei præfectum, milites, quos ab se acceperat, interfecisse, Besoq; adiunctum, decreuisse contra Macedonas bellum gerere, expeditionem aduersus eum suscepit. Ille exercitũ suum Choracana, quæ est urbs eius regionis maximè insignis, & naturali situ munitissima, contraxit. Verum ut primũ Alexander eò peruenit, Barbarus Macedonum multitudine & strenuitate, quæ iam ubique gentium nota erat, perterritus, cum duobus millibus equitum ad Besosum perfugit, petiturus ut quamprimũ eius rebus auxilio uenire uellet. Reliquis suis persuasit, ut in montem quendam se reciperent, qui aditus haberet difficillimos, ubi etiam latebra opportuna essent, si hostium uè apertè obsistere non ualerent. Idq; factum est ab illis. Sed rex ingenua sibi in rebus persiciendis diligentia usus, in præcipitem & firmissimam rupem eos reducellos, acriter adeò oppugnauit, ut timore ad deductionem uenerint. Post hanc expugnationem, omnes eius præfecturæ urbes intra diem trigesimum recepit. Postea discedens ex Hyrcania, in regiam urbem Dranginæ terræ se contulit, ubi moram aliquam facere, & exercitũ recrea

re constituit. Tunc temporis nefarium facinus,
 & eius bonitate prorsus indignum, in ipsum
 Alexandrum patratum est. Quispiam enim è
 numero amicorum regis, Dimnus nomine, ques-
 sus ei de quibusdam, atque inde ira concitus,
 insidias in eum moliri cepit, adsumpsitq; in cogi-
 tata rei communionem Nicomachum, ab se has-
 bitum in delicijs: qui, utpote iuuenis, Cebalinum
 fratrem de facinore eo celandum non putauit. Is
 audita tanti momenti re, uereri multum, ne ali-
 quis è conspiratis rem Alexandro indicaret,
 ideoque ipse primus hoc facere deliberauit. In
 aulam itaque ingressus, Philotam conuenit: has-
 bitisque colloquys, eum rogauit, ut quamprimum
 regi rem notam faceret. Philotas, siue con-
 scijs insidiarum, siue tarditate negotium iniun-
 ctum segniter perfecit. Intrans enim uerò ad Ale-
 xandrum, prolixos & uarios sermones cum eo
 habuit: nec tamen de his, quæ à Cebalino audi-
 uerat, uerbum fecit. Egressus dixit, se idoneum
 tempus rei detegendæ non habuisse: sed postero
 die sibi esse in animo regem solum alloqui, cer-
 tioremq; de omnibus facere. Sequenti die Phi-
 lotas, ut pridie, rem in crastinum distulit. Tunc
 Cebalinus timens, ne enuntiata per alterius
 indicium conspiratione, periculum sibi immi-
 neret, dimisso Philota, ad puerum quendam re-
 gium accedens, singillatim facinus totum ei ex-
 posuit, orauitque ut statim id regi significaret.

Puer

Puer C
 xit, ius
 lauab
 rauit.
 compr
 Cebal
 interro
 Dimnu
 mit. P
 putari
 partici
 ge cogn
 multat
 Philot
 esse. In
 ter pr
 compr
 ditum
 cinus n
 tormen
 parast
 dum i
 ptum s
 Lyncis
 simula
 tur. Pr
 tigon
 tatem
 um c

Puer Cebalinum in armamentarium introduxit, iussitq; ut ibi latitaret. Ipse ad regem, qui lauabatur, profectus, qua sibi dicta essent enarrauit. Rex commotus ualde, Dimnum statim comprehendi fecit, per quem omnia intellexit. Cebalinum & Philotam accersitos diligenter interrogauit, resciauitq; quid actum erat. Tunc Dimnus seipsum, metu grauioris pœnae, interemit. Philotas fatebatur negligentiam sibi imputari posse, sed coniurationis nequaquam se participem fuisse asseuerabat. Remissa est à rege cognitio hæc Macedonum concilio. Ibi post multam disputationem decretum est tandem, Philotam aliosq; accusatos morte mulctandos esse. In quo numero & Parmenio ipse, qui inter præcipuos Alexandri amicos habebatur, comprehensus est. Aberat is quidem: sed creditum est Philotam ex uoluntate patris tale facinus molitum fuisse. Excruciatus est primùm tormentis Philotas, & confessus se regi insidias parasse. De eo demum & damnatis alijs secundum instituta Macedonum capitale est sumptum supplicium. Eadem fuit causa Alexandri Lyncestis, qui machinationis in uitam regis insinulatus, iam tres annos in custodia tenebatur. Prorogataque eius fuerat cognitio, in Antigoni gratiam, quo cum magnam familiaritatem habebat. Tunc igitur, quum in Macedonum confessum uti indicaretur uenisset, maleq;

leq; negotium suum defensare sciuisset, pœna capitis affectus est. Rex autem per celeres camelos quibusdam missis, ut rumores de Philota extincto prœuenterent, interfici curauit Parmenionem Philotæ patrem, fidei cuius Media imperium & thesauros in Ecbatanis, ubi talenta centum & octoginta millia asseruabatur, commiserat. Post id è toto exercitu selegit eos, qui grauius contra se loqui uulgò solebant, & qui Parmenionis mortem iniquo ferebant animo: eos etiam, à quibus asperiores literas in Macedoniam ad amicos de regijs negotijs scriptas fuisse compererat. Atque eorum agmen unum, quod extraordinariorum appellabat, confecit, ne importuna & immodica sua loquacitate res liquam turbam inficerent. Expeditis his omnibus, atque ordinatis, quæ in Drangina erant necessaria, mouit castra in gentem, quæ prius Arimaspi, tunc Euergetæ (id beneficos significat) nuncupabatur. Causa noui nominis eiusmodi fuit: Cyrus, qui à Medis ad Persas imperium transtulit, quum in expeditione quadam coactus fuisset intrare regionē desertam, & omnium uitæ necessariorum inopem, tam graue subiuit discrimen, ut sui milites ob uictus indigentiam commilitonum corpora in cibum uertere compulsi fuerint. Ibi quum Arimaspi currus frumento onustos ad triginta millia adduxissent, præter spem ab ingenti calamitate omnes sunt libera

libera
butis
insap
mine
hos qu
humana
prosec
timis
Alexa
Dual
est. E
ex B
uenis
ficere
bus
Ipse
dens
dano
ann
S
tus
Pat
cent
pan
sita
ma
fri
ma

liberati: & Cyrus populum eum deinceps à tributis omnibus immunem esse uoluit, magnisq; insuper affecit muneribus, & priori dempto nomine, pro Arimasspis Euergetas appellauit. Ad hos quum Alexâder ducto exercitu peruenisset, humanissimè exceptus, donis decentibus eos est prosequutus. Idem quum factum esset à simitimis, qui Gedrosij dicuntur, experti sunt & ipsi Alexandri liberalitatem in referendis gratijs. Duabus his gentibus Tiridates præesse iussus est. Hæc agenti regi nuntiatur Satibarxanem ex Bactriana cum magno equitatu ad Arios uenisse, eosque induxisse ut ab Alexandro deficerent. Non cunctatus, partem exercitus, ducibus Erigyio & Stasanore, contra eum misit. Ipse cum reliquis copijs Arachosiam contendens, eam intra paucos dies superauit, oppidanosque ad obsequium compulsi: atque ita annus hic exactus est.

VII.

Sequenti, quo Athenis princeps Euthycritus, Romæ consules fuerunt L. Plautius & L. Papyrius, atque Olympias tertiadecima supra centesimam decucurrit, Alexander ipse Paro-pamisadas profectus est. Huius gentis terra posita est sub ipsos septentriones, atque uniuersa maximis obruitur niuibus, gentesq; externæ, ob frigora ingentia, eam intrare non audent. Est maior pars plana, & ubi rarissima sit mate-

ria: ideoq; , quum pagis multis habitetur , do-
 muum tecta è lateribus conficiunt , camera in
 angustum tendente. In summo culmine relin-
 quitur foramen, unde fumus emittitur. Inferio-
 res etiam adium parietes omni ex parte bene
 extrauntur, ut habitatores undique sint mun-
 ti. In eiusmodi domicilijs maiorem partem anni
 se continent, ueluti niuib; obfessi, preparantiq;
 idoneo tempore, quæ uictus sunt necessaria. Vi-
 tes & fructiferas arbores obteguunt terra, ut
 frigoris hyemalis uim sustineant. Quum demum
 germinandi tempus appetit, amota terra in
 apertum eas educunt. Facies uerò eorum loco-
 rum non uiridis, non amœna, ut alibi fert natu-
 ra, sed cana & micans est ex niue, & super
 eam congelata glacie. Idcirco neque aues, suo
 cantu homines permulcent, neque ferae ibi e la-
 tebris excitantur, sed inhospita & prorsus inac-
 cessa regia ea uidetur. Neque tamen his tantis
 difficultatibus impediri potuit Alexander, quin
 Macedonum suorum animo & tolerantia aspe-
 ritatem loci omnem superaret. Multi quidem
 milites & alij, qui extra ordines regem seque-
 bantur, tantis incommodis non sufficientes, ex-
 tincti sunt: aliqui ex præmicanti fulgore niui,
 & nimie claritudinis refusione graues offensas
 contraxerunt. Neque semota res aliqua conspic-
 poterat, nisi quum fumus exhalans pagos ipsos
 indicabat, quos citra ullum certamen Nace-
 dones

dones
 tuum
 borib;
 tem on
 ueueru
 castra
 sum uo
 sexdec
 qui in
 appell
 Cauca
 dia de
 in qua
 aquil
 stende
 der pr
 quas
 rum,
 banti
 meren
 tem f
 diade
 copia
 gerus
 sent
 duce
 litar
 teme
 sunt.

ones occupauerunt. Ibi cum magnam comnea
 tuum abundantiam inuenissent, recreati sunt à la
 boribus, quos durissimos sustinuerat. Breui au
 tem omnia eius tractus in Alexandri potestate
 uenerunt. Dein progressus ad radices Caucasi,
 castra posuit. Montem hunc aliqui Paropamis
 sum uocant. Secundum eius latitudinem Alexader
 sexdecim dierum iter fecit: ibique prope aditum,
 qui in mediam ducit urbem, quam Alexandriam
 appellarunt, condidit. Ad medium huius montis
 Caucasi est rupes, quae in partes quascunq; sta
 dia decem, in altum quatuor protenditur stadia,
 in qua Promethei antrum, & fabulosa illius
 aquila nidus, catenarumque signa ab incolis o
 stendebantur. Extruxit & alias urbes Alexan
 der prope Alexandriam ad unius diei iter, in
 quas colonos traduxit septem millia barbato
 rum, & hominum, qui eum extra ordines seque
 bantur, tria millia. Si qui etiam militum arc
 merentium ibi remanere uoluerunt, eis potesta
 tem fecit. Ipse in Bactrianam contendit, Bessum
 diadema regium sumpsisse, magnasque copias
 copias, cum audiuisset. Dum haec ab Alexandro
 geruntur, duces missi contra Arios, cum inuenis
 sent ualidum exercitum ab hostibus coactum,
 duceque illis esse Satibarzanem, qui & rei mi
 litaris scientia, & uirtute multum praestabat, non
 temere agendum rati, prope hostem castrametati
 sunt. Committebanturque frequenter leuia certam;

na, neq; magnis uiribus ad aliquod tempus con-
 gredi uoluerunt. Tandem barbari instructi co-
 p̄is omnibus, in aciem pugnandi causa proceffe-
 runt. Ipseq; Satisbarzanes suis manibus galeam
 deponens e capite, sese quis esset ostendit, atque e
 ducibus hostium, qui secum uiritim pugnare
 uellet, inuitauit. Accepit conditionem Eriguius,
 initaque forti & planè heroica pugna, Satis
 barzanes uictus est. Tunc barbari ex sui ducis
 morte perterriti, fide accepta, se in regis potesta-
 tem tradiderunt. Bessus autem, qui se regem
 appellari fecerat, cum peractis in honorem deo-
 rum sacrificijs, amicos conuiuio accepisset, inter
 potandum cum Bagodara familiari suo alter-
 cari cœpit: paulatimq; contentione crescente
 exasperatus Bessus, cum interficere, nisi amico-
 rum castigationibus reuocatus fuisset, delibera-
 uerat. Ille imminenti periculo uitato, noctu ad
 Alexandrum perfugit: à quo cum & salutem
 & munera impetrasset, inuitati ea liberalita-
 te primi barbarorum duces conspirarunt, cas-
 ptumq; Bessum ad Alexandrum adduxerunt.
 Eos honorificis muneribus rex est prosequutus.
 Bessum autem fratri Darei, reliquisq; eius con-
 sanguineis, ut pro arbitrio supplicium de eo su-
 merent, concessit. Illi cum omnia contumelias
 rum & cruciatus genera in eum exercuissent,
 minutatim corpus conciderunt, membrorumq;
 frustra fundis in partes uarias proiecerunt. Regi-
 na au

B
 na au
 xandr
 admir
 misit;
 cenare
 runt, p
 hibent
 turum
 der, q
 ferueb
 facta q
 cit. Tu
 inferr
 re cœp
 eis pos
 rent,
 cognos
 nem p
 ordine
 dium r
 stibus
 spem u
 te, qui
 presta
 Maced
 uellent
 Comin
 & cad
 ma edo

na autem Bessi uxor, accepto iureiurando Alexandri, cuius magnitudinem animi plurimum admirabatur, ingentis pretij munera ad eum misit: seq; imperata facturam pollicita est. Mercenarij milites ex pacto confestim urbe decesserunt, progressiq; ad stadia octoginta, nullo prohibente castra posuerunt: quidnam de seipsis futurum esset, nihil dum certi habentes. Alexander, qui implacabili contra illos indignatione feruebat, instructo exercitu in barbaros inuasit: factaq; derepente impressione, multos interfecit. Tunc illi in initio contra iusiurandum sibi uim inferri exclamare, atque uiolatos deos implorare ceperunt. Alexander uoce alta, ut audiri ab eis posset, se non impediuisse, quin urbe excederent, & eos non uerè Macedonum amicos esse cognoscere respondit. Mercenarij magnitudinem periculi cernentes, constructos ordines in ordinem reduxerunt, pueros & feminas in medium receperunt, ut minori cum incommodo hostibus omni ex parte resistere possent. Cumq; spem uitæ prorsus abiiecissent, animoq; & uirtute, quam in multis certaminibus sibi parauerat, præstantes pugnam fortiter iniuissent, neque Macedones aliquo pacto eum deteriores cognoscire uellent, res in magnum discrimen deducta est. Cominus enim ut manus conferere ceperunt, & cades & uulnera omnis generis quàm pluri-
ma edebantur. Macedones sarissis barbarorum

peltas penetrantes, in eorum uitalia cuspides infixebant. Et illi lanceas suas in confertissimam Macedonum turbam conijcientes, nunquam frustrabantur, cum haud procul essent, quos telo petebant. Vtrinque multi interficiebantur, nec pauciores sauciabantur. Femina uirorum cadentium sibi arma induebant, & pugnantibus militibus auxiliabantur. Imminens enim periculum, & rei difficultas faciebat, ut supra naturam auderent, & fortiter praelarentur. Alique igitur armatae, eodem statu cum uiris pugnam sustinebant: alia inermes, scuto duntaxat tectae, hostibus aliquid molestiae inferebant. Tandem omnes cum uxoribus strenue pugnantes, multitudine Macedonum superati & cæsi, gloriosam mortem oppeterent, quam turpiter captiui hostium uiuere maluerunt. Eorum inermis & inutilis turba, feminaeque superflites omnes equitibus, qui eos appellerent, ab Alexandro dati sunt. Multas quoque alias urbes eius regionis obtinuit, quos uel sibi aduersantes inuenit, eorum uita non pepercit. Confugerant in munitissimam quandam petram, cui Aorno erat nomen, circumiacentis terrae habitatores, uti ab hostium uinculæ essent. Ad hanc quoque Alexander uenit. Cùmque fama esset, antiquum Herculem eam quondam oppugnare adortum, ob tremores terræ, & alia prodigia, que

eum perterruerint, re infecta discessisse, eò ma-
 gis hoc audito inflammatus est ad negotium
 perficiendum, ut Dei illius gloriæ æmulus appa-
 reret. Saxi eius circuitus erat stadiorum centū,
 sexdecim autē in altum erigebatur: habebatq;
 undiq; æqualem, & sese in circulum uertentem
 speciem. Partem quæ ad meridiē spectat Indus,
 inter Indiæ siemina maximus, alluebat: partes
 alias profunde ualles præcipitem rapem cingen-
 tes inhabantur. Speculatus Alexander omnes
 loci difficultates, desperabat nisi se aliquid posse
 efforere. Tunc ad eum senex quidam cum duobus
 filiis accessit. Is erat homo extrema paupertate,
 multosq; annos in eis locis uixerat. Inhibi-
 tatal cauum quoddam ad radices eius petreæ
 exisum hæctenus, ut tres lectulos caperet. Hoc
 scilicet & duorum filiorum erat domicilium. Qui
 postquam regem conuenit, de toto statu suo eum
 reddidit certiore pollicitusq; est per angustias
 quasdam ad id loci eum ducturū, unde barba-
 ri, qui petrā occupauerant, nisi inferre posset.
 Magna munera ei rex, si id faceret, promisit.
 Primumq; dacente sene aditum, qui unicus in
 saxū ferebat, occupauit: præsidiumq; imposuit,
 u nulla alia patere uia, hostes spe auxilij desti-
 titos expugnaret. Post id, operantium multitu-
 dine ingenti coacta, super uallem & radices
 saxi aggerem iacere instituit. Qui cum in edi-
 tum iam sublatu esset, acriter, & sine ulla

intermissione barbaros cepit oppugnare, semperque fatigatis integros summittendo, dies septem & totidem noctes eos grauer urgebat. Illi primò superioribus locis adiuti, Macedonas facile repellebant, & si qui audacter manus conferre conabantur, interficiebant. Sed postquã aggere perfecto catapultæ, quibustela in hostem mittuntur, aliâque tormenta erecta sunt, & apparebat regem nullo pacto, nisi facta expugnatione, ab incepto discessurum, magnus terror obsessos corripuit. Tunc Alexander callidè, quid euenturum esset prospiciens, iussit presidia, quæ loco imposuerat, ubi in auxilium iter patebat, discedere, ut liberum discessum barbari haberent: qui Macedonum uirtute, & Alexandri animo ad laudem obtinendam perstinaci conseruati, noctu deserta pugna auspigerunt. Eiusmodi stratagemate usus Alexander, citra aliquod detrimentum, saxo eo est perditus. Seni, quem autorem expugnationis habuerat, promissa munera liberaliter exoluit, atque inde in ultiores partes castra mouit. Interim Aphices Indus cum uiginti millibus hominum, & elephantis tredecim loca, quæ Alexandro transeundum erat, cum insedis, interemptus est à quibusdam, & ab eisdem caput ad Alexandrum portatum. Quos tantum beneficium rex humanissimè excepit, habuitque in amicorum numero. Elephantos u

uaga
Dein
ubi
simul
Qua
missi
tus, ex
res op
deces
no in
gdia
tus, si
dos
tem l
lit.
ta.
lium
cum
der n
quar
licita
cedon
bicin
ordin
phis
suspi
confi
gress
ipsun

uagabantur conquiri, & ad se adduci iussit. Dein progrediens, ad Indum flumen peruenit, ubi triginta remorum nauibus constructis, atque simul iunctis, pontem ad traiciendum parauit. Quumque exercitum dies triginta quiescere permisisset, & magno sacrificio deos esset ueneratus, exercitum flumen transduxit. Vbi praeter spem res optima statim ei euenit. Taxiles rex pridem deceberat, filiusque eius Mophis, accepto paterno imperio, cum etiamnum Alexander in Sogdiana esset, nuntios ad eum miserat, pollicitus, si in Indiam uenire uellet, se ei contra Indos aduersantes auxilio futurum. Tunc autem legatis missis regnum suum ei liberè obtulit. Aberat Alexander ad stadia quadraginta. Mophis agmine instructo, ueluti si in praelium proficisceretur, & elephantis adornatis, cum amicis suis obuiam regi processit. Alexander magnum exercitum, acie facta, appropinquare conspiciens, uereri cepit, ne Mophis pollicitationibus fraudulentis usus esset, quo Macedonas de improviso adoriretur. Itaque tubicines bellicum canere imperauit, dispositisque ordinibus aduersus Indos contendit. Tunc Mophis Macedonum concitatione animaduersa, suspicatus qua de causa illud fieret, copias suas consistere iussit: cumque paucis ipse eques progressus, omni errore Macedonas leuauit, & se ipsum Alexandro dedit. Quo facto multum

d. lectatus Alexander, regnum donatum ei restituit, Taxilemq; cognomento appellauit, & deinceps eo amico & socio semper est usus. Hactenus anni huius res gestæ sunt.

IX.

Sequitur annus, quo Athenis princeps Chremes, & Romæ consules P. Cornelius & Aulus Posthumius imperarunt. Eo tempore cum Alexander milites suos in Taxile regno bene refecisset, castra mouit aduersus Porum, terræ finitima regem, qui peditum quinquaginta millia, equites ad tria millia, bellicos currus plures quam mille, & elephantos centum triginta comparauerat. Ad hoc sibi socium ascieuerat uicinum regem nomine Sabisarum, cuius copie Pori exercitu non multò erant minores. Hunc Alexander audiuerat non adhuc Poro se adiunxisse, sed distare ad stadia quadringenta. Itaq; prius, quam is appropinquaret, pralio cū Poro decertare deliberauit, castraque propius iam contulerat. Tum Porus hostem sibi innere sentiens, aciem quamprimum instruxit. Equitatum omnem in cornua distribuit. Elephantos cum apparatu quodam terrifico, in fronte, paribus interuallis constituit, ubi inter ipsas seras locus armatis militibus est datus: quibus iniunctū, ut pugnantes elephantos adiuuarent, tuerenturq; ne à latere hostis iaculando eos offenderet. Huiusmodi erat totius Pori exer

citus facies, quæ urbē repræsentare uidebatur.
 Elephantes enim turribus, milites in medio fe-
 rarū stātes, interiecto turribus muro haud erāt
 absimiles. Considerauerat Alexander hostis cō-
 silium in acie ordinanda, ipseq; , ut res exigere
 uidebatur, copias suas disposuerat: atque inito
 certamine primus equitum & curruū factus est
 concursus. Ibi quoq; quum & corporum mole,
 & ui magna elephantes impetum in hostes fe-
 cissent, Macedones multi ferarum pedibus con-
 culcati, armis simul & ossibus contritis, extin-
 guebātur. Alij promuscide apprehēsi, & in ala-
 tū coniecti, ad terrā rursus illidebantur, & ita
 miserè peribant. Non pauci dentibus tota tra-
 iecti corpora, statim mortem obibāt. Nec tamē
 tot difficultatibus pressi Macedones succumbe-
 bant, quin forti animo omnia sustinerent, &
 eos, qui inter feras manus conferebant, sarissis
 passim interficerent, ut eo modo pugna discrimen
 æquatum uideretur. Tandē quum bellua
 telis multis confecta, dolorem uulnerū perpeti
 non possent, Indi, qui insidebant, eis regendis
 haud pares erant: reluctantesq; illa in suos im-
 petu, cui nulla uī obstiti poterat, ferebantur, ac
 multos ita prostratos comprimebāt. Magna au-
 tem ordinū inde orta perturbatione, Porus sibi
 non defuit, quin imminenti detrimento prou-
 deret. In elephāto nanq; fortissimo consistens,
 coëgit secum alios quadraginta, qui necdū cons-
 stern

sternati erant: cumq; ea belluarum uiolentia in hoſtes impreſſionem fecit. Vt uerò corporis robore ante omnes milites ſuos erat, magnam hoſtium cadem faciebat. Eius magnitudo cubitus quinq; peſtus in latum duplo eius, quod uiri robuſtiſſimi ſit, porrigebatur. Propterea qua conijciebat Sunia eo ferebatur impetu, quo ferme ſi ex catapulta fuiſſent intorta. Eaq; regis Indi fortitudo mirifice Macedonum, qui obieſti ei erant, animos perterruerat. Tunc Alexander ſagittarios & leuiſ armatura ordines accitos, iuſſit, tela omnia ſua in Porum mitte-
rent. Eo uti iubebatur ocius factò, maxima miſſilium uis, eodem tempore effuſa eſt, atque omnia ferme, ob magnitudinem corporis, ipſum Porum attigerunt. Qui ſtrenuiſſimè pugnans, quum undique tot uulneribus cõſectus fuiſſet, ac ſanguinis multum amiſiſſet, animo eſt deſectus, pronuſq; ſuper elephantum, deinceps & in terram decidit. Creditum eſt tunc, & paſſim rumoribus iactatum, regem interemptum fuiſſe. Igitur Indorum exercitus facile ſeſe in fugam coniecit: plurimaq; eorum cades interim per Macedonas patrata eſt. Alexander autem tam inſigni potitus uictoria, receptui tubicines iuſſit canere. Inuentumq; eſt in ea pugna, Indos plures duodecim millibus occubiſſe, in quib; duo filij regis Pori, aliq; duces & præſecti magni nominis fuerunt. Vini milites nouem
millia

milli
ipſe a
ſuis
tes de
tis de
rauit
in pr
gna
ficio
ſuper
tibus
cand
comp
bat e
gent
ipſum
conſi
trai
ſuper
oper
adh
prop
quod
trig
nec
nus
qui
qua
bat

millia, Elephanti octoginta capti sunt. Porus ipse adhuc aliquid spiritus retinēs, traditus est suis Indis, uti eum curarent. Macedones equites ducenti octoginta, pedites plures septingentis desiderati sunt, quos Alexander sepeliri curauit. Vientibus autem, qui fortem operam in pralio nauauerant, pro cuiusque merito magna munera condonauit: solemq; ipsum sacrificio est ueneratus, quod sibi orientalem terram superare concessisset. Quum uero in uicinis montibus abietem, cedrum, piceam, aliamq; fabricandis nauibus idoneam materiem multā esse comperisset, classem extruere instituit. Cogitabat enim postquam ad India fines peruenisset, gentesq; omnes superasset, per Indum flumen in ipsum Oceanum nauigare. Vrbes etiam duas construxit: unam in ulteriori fluminis ripa, quā traiecerat: alterā in eo loco, ubi Porum pugna superauit. Atque utraq; citō ob multitudinem operantium perfecta est. Interim quum Porus adhibita curatione conualuisset, Alexander ei, propter egregiam uirtutem, imperium totum, quod obtinuerat, restituit: exercituiq; dierum triginta quietem indulxit: quod rerum omnium necessariarum copia esset in eo loco. Mons uicinus imminebat, in quo mirum & singulare quiddam reperiēbatur. Præter enim arbores, quæ nauium constructioni erant idonea, habebat multos & inusitata magnitudinis serpen-

tes cubitorum sexdecim. Genus etiam simiarum, quæ & quamplurima & prægrædes erant. Eis uenatione capiendis ars ex belluarum ipsius natura excogitata est. Sunt enim res, quas cunque fieri uiderint, imitandi plurimum studiose. Quamquæ ualido corpore, & animi sagacitate præsent, haud facile uiribus comprehendî possunt. Igitur è uenatorum turba quispiam melle sibi oculos perûgere, alius belluis hæc omnia uidentibus, calceamenta sibi induere, nonnulli alij specula capitibus solent applicare. Calceamentis innectuntur laquei, atque ita ea discedentes relinquunt. Pro melle uiscum supponunt, & speculis adijciunt funes, quibus attrahi possint. Simia, post uenatorum abitum, conatur ea quæ uiderunt, facere & ipsa, sed frustra. Cilia enim uisco adglutinatur, pedesque laqueis impediti, & corpora uincta remanent. Sedenim Alexander Sabisfarum, qui tardius cum auxilijs ad Porum uenerat, iniecto terrore ad obsequium, ut imperata faceret, compulit. Postea cum exercitu flumen traiecit, ubi uaria erant arborum genera, quæ septuaginta cubitis in altum surgerent, crassitudinis tanta, ut quatuor homines uix eas complecti possent, umbram ad trecentos pedes extenderent. Erat in eo tractu magna uis serpentum, qui haud magni, corporum uarietate distinguebantur. Aliqui aneis uirgis speciei erant consimiles. Nonnulli den-

sam

sam &
omniu
mam
grauis
to corp
proinc
cedone
lectos,
cebant
dam, c
illaque
Hinc
quibus
quem
suo re
eo fac
citu in
Poro
in An
& un
recept
lud se
maris
tusda
baris
& m
der e
alter
tium

sam & hirsutam cristam arrigebant : atque omnium ea erat morsus uis, ut mortem citissimam inferrent. Si qui enim ab eis lesi fuerant, grauissimo torquebatur dolore, fluebatq; è toto corpore cruentatus quidam sudor. Magna proinde cum difficultate à tanta peste sese Macedones tuebantur. Suspendebant ex arboribus lectos, multamq; partem noctis in somnem ducebant. Tandem à locis incolis radicem quandam, optimum ei malo remedium, docti sunt, illaq; usi incolumes se à serpentibus seruarunt. Hinc Alexander castra mouerat quum ei à quibusdam nuntiatum est, Porum regem, Pori, quem debellauerat, nepotem ex fratre, deserto suo regno, ad Gangaridas se contulisse. Motus eo facto Alexander, Hephastionem cum exercitu in illius regnum misit, iussitq; ut occupatum, Poro quem secum habebat, concederet : ipseq; in Andrestarum terram cum exercitu inuasit, & urbibus partim ui, partim per ditionem receptis, transiit ad Catharos, quæ gens lege illud scitum habet atque obseruat, uti uxor cum marito mortuo incendatur. Idq; ob foeminae eiusdem nepescium in marito patratum, à Barbaris institutum ferunt. Ibi oppidum maximè & munitissimum summo cum labore Alexander expugnauit, atque incendit. Inciperat & alterius oppugnatione, cum oppidani supplicantium insignia prætendentes, post multas preces pacem

pacem impetrarunt. Exercitum post id duxit ad urbes, quæ Sopithæ parebant, ac bonis legibus mirabiliter erant institutæ. In eis alia multa publicè cum summa laude seruabantur. Sed corporis pulchritudo præ omnibus in magna erat æstimatione: atque in ipsa statim infantia puerorum discrimen faciebant, ut qui membra ac naturã ad bonum corporis statum & robur idoneam habere uiderentur, eos educarèt. Quibus corpora essent infirmiora, ijs alendi curam impendere superuacaneũ existimarent, ac mortem inferrent. Pariter & in matrimonijs contrahendis, neq; dotis, neq; magni apparatus, sed formæ duntaxat & proceritatis corporũ ratio habebatur. Propterea earum ciuitatum indigenæ ceteris hominibus specie honesta ualde præstabant, & ante omnes ipse rex Sopithes & insigni forma, & corporis magnitudine cubitis quatuor eminentiori spectabilis, tunc Alexandro obuiã è regia sua progressus est, seq; & totum regnum in eius potestatem dedit, atq; illud à benigno uictore rursus obtinuit. Macedonas omnes aliquot dies honorificè apud se recepit, & Alexandro ipsi præter multa & splendida dona alia dedit centum quinquaginta canes, qui prægrædes, robustissimi, alijsq; natura donis præstantes ualde erant, atq; cū tigribus commisceri dicebantur. Eorum uirtus ut Alexandro re ipsa innotesceret, leonem fortissimum
 intra

intra
 cillio
 tra
 dere
 leon
 cum
 cæpi
 regy
 minu
 id fe
 ri. I
 cõcia
 clam
 dens
 exan
 Hep
 exer
 qui e
 atqu
 inua
 excep
 bus e
 mot
 pern
 cum
 Hyp
 latit
 tem
 posse

intra septa duci fecit Sopithes, duosque imbecilliores e numero canum, quos donauerat, contra feram immisit. Qui quum succumbere uiderentur, duos alios addidit, simulque quatuor leonem prostrauerunt. Tunc a Sopithe quispiam cum gladio missus, crus dextrum unius canis cepit abscindere. Ibi Alexandro inclamante, regij spiculatores adcurrerunt, manumque hominis retraxerunt. Iussit Sopithes a quo animo id ferrent, pro eo cane tres ab se dono accepturi. Igitur uenator, reprehensum crus paulatim cocidere, neque unquam canis aut latratum, aut clamorem quempiam edidit: tantum modo frendens detibus, carnificinam eam sustinuit, donec exanimatus super leonem expirauerit. Interim Hephastio debellatis gentibus multis India cum exercitu secum misso ad Alexandrum redijt, qui cum ob res egregie gestas multum laudauit, atque cum copijs omnibus in Phegei regnum inuasit. Vbi a populus omnibus gratissime est exceptus, & ipse Phegeus cum magnis muneribus ei obuiam prodijt. Tanta hostis fiducia motus Alexander, uti regnum suum obtineret, permisit: duosque dies magnificentissime ab eo cum toto exercitu acceptus, ad fluuium usque Hyphastim perrexit: cuius septem stadiorum erat latitudo, profunditas ulnarum sex, cursus autem concitatus adeo ut nullo ferè modo traici posset. Factus est ibi certior a Phegeo, trans id

flumen terram esse desertam ad dierum duodecim iter, excipere tunc fluuiū Gangem, omnium quos India habeat altissimum, qui in latum stadia triginta duo pateat: ab eo gentes duas esse, Tabrasios & Gangaridas, sub rege Xandrame, qui equitatum viginti millium, peditum ducenta millia, curruum millia duo, & elefantos bellico more instructos ad quatuor millia haberet. Videbantur hæc parum credibilia Alexandro. Itaque accersitum Porum, seuerius percunctatus est, quidnam de hisce compertum teneret. Ille cetera omnia acra esse confirmauit: sed regem ipsum Gangaridarum abiectum hominem, & nullius estimationis esse dixit: ut postea qui tonsoris filius fuisse pro certo crederetur, quod patrem eius satis uenustum, regina quum deperiret, regem maritum fraude interfecisset, & tonsorem ita in regnum induxerit. Intelligebat Alexander expeditionem in Gangaridas apprimè difficilem fore, nihilominus in cupiditate sibi sucta gloria consequenda, Macedonum suorum uirtuti confusus perstabat. Confirmabatur etiam oraculis, quæ acceperat, uictoriam contra Barbaros haud esse desperandam, quum Pythia insuperabilem eum appellasset, & uniuersi orbis imperium ei Hammon promississet. Sed quum militem suum bellis continentibus fatigatum ualde, tamque annos octo in laboribus & periculis maximis fuisse cognosceret, oratio

ne beneuola & accommodata suorum multitudinem ad nouum bellum adhortari necessarium duxit. Mirifice ordines omnes, ob praelia identidem commissu erant extenuati, neque bellorum finis quisquam uulgo sperabatur. Absumpta erant, & disrupta in longo itinere arma ferme omnia, & equorum & hominum. Vestimentis Graeci non amplius utebantur: Barbarica adsumere, Indorum tunicas concisas sibi aptare coacti necessitate. Fortè etiam euenerat, ut imbres magni & tonitrua cum fulminibus ad dies septuaginta continenter tunc temporis fierent, quæ Alexander ad se terrendum facta fuisse existimans, unicam desiderij sui spem habebat, munificentia milites ad id quod moliebatur, induci posse. Itaq; facta eis potestate eundi prædatum in hostilem terram, quæ omnium rerum copia affluebat: interim dum absunt in populatione, uxores omnes, & filios eorum ad se uocauit, promisitq; mulieribus mense quous dimensum frumentum: pueris autem militare stipendium, quantum eorum patribus dabat, persoluit. Quumq; multis spolijs, & omni generis prædæ ditati milites in castra redissent, Alexander in concionem eos uocauit, ibiq; oratione, quam meditatæ fuerat, ne expeditionem contra Gangaridas detrectare ei persuadere studuit. Sed cum illi nullo pacto absentiri uellent, coactus est à proposito desistere. Proinde quum statisset

suorum bellorum ibi esse terminum, aras duodecim dijs magnitudine quinquaginta cubitorum excitauit. Castrorum circuitum duplo, quam prius fuisset, ampliore fieri iussit, ducta fossa pedes quinquaginta lata, intra quam & agger & murus præaltus extructus est. Pediti cuius, ut in suo tabernaculo lectos duos quinque cubitorum equiti ut idem, insuperque præsepes solitis altero tantò maiores facerent, iniunxit. Pariter & alia, quæ in discessu relicturi erant, spatio auctiori produxerunt, quod à rege curatum est, ut castra insignia & planè heroica, opus suum, apparerent. Simul ut indicia & ueluti uestigia uirorum prægrandium documento eius loci incolis forent, præstâtissimam Macedonum fuisse fortitudinem. His peractis, itinere eodem quo progressus fuerat, rediens diuertit ad fluum Acesinem, ubi naues complures inchoatas absoluit, aliàsque construere instituit. Ei negotio dum curam impendit, auxilia & milites ære conductos sub ducibus suis è Græcia uenientes recepit. Erant pedites plures triginta millibus, equites ad sex millia. Cum ijs arma, quæ uiginti quinque millibus hominum sufficerent, & medicamentorum talenta centum sunt aduersa, quæ militibus Alexander distribuit. Nauis autem cum armamentis omnibus, quarum ducenta erant non recte, reliquæ minores ad ministeria omnia obeunda agiles oclingente, atque

atque eodem tempore urbibus duabus iuxta flu-
men perfectus : harum unam , in uictoria parte
monumentum, Nicaam, alteram ab equi sui no-
mine , qui in pugna contra Porum occiderat,
Bucephaleam nominari iussit. Ingressusque
cum amicis in classem , flumine Oceanum uer-
sus meridionalem nauigare incepit. Maiorem
exercitus partem terra non longè à flumine du-
cebant Craterus & Hephaestio. Peruentum
erat ad locum ubi Hydaspes & Acesines in
unum confluunt. Ibi Alexander naui egressus
contra Ibos ductus copijs contendit, quam gens
tem fama erat ab ijs, qui cum Hercule Aornon
petram oppugnare adorti, re infecta discese-
rant , atque in eis locis permisso Herculis cons-
federant , originem habuisse. Cùmque castra
prope insigniorem loci eius urbem posuisset, exi-
uerunt ad eum primores oppidi ciues: commemo-
rataque ueteri cognatione, imperata omnia, ut
consanguineos deceret, se promptissimè factu-
ros dixerunt, addideruntque pretiosa munera.
Accepti eos rex in suam amicitiam, ciuitatensq;
omneis donauit libertate. Deinde in finitimas
nationes cum exercitu profectus reperit Aga-
lasses coëgisse peditum millia quadraginta, tria
autem equitum : initoque cum eis certamine,
uictor maximum cecidit numerum : reliquos
qui in oppida propinqua fugerant, expugnatos

in captiuitatem traxit. Contulerant etiam se
 niginti millia eius terra hominum, in magnam
 quãdam urbem. Eò Alexander copias duxit,
 uique intra mœnia irrupit. Andi uiarum an-
 gustijs communitis, acriter ex adibus resiste-
 bant, adeò ut non pauci Macedones inter oppu-
 gnandum occubuerint. Tunc ira concitatus
 rex, ignem domibus iniecit, sicq; maxima pars
 hostium est incensa. Qui periculum uitare po-
 tuerunt, in arcem se recipientes, pacem supplices
 ab Alexandro petuerunt, atque impetrarunt.
 Ipse rursus in nauis cum amicis ingressus, iter
 flumine continuauit, donec à duorum quos di-
 ximus, & Indi amnium confluenti classu excep-
 ta, perturbari ualde cœperit. Vbi enim conci-
 tati aquarum cursus simul collidebantur, uor-
 tices & multi & tremēdi, abreptas nauis dis-
 trahebant, & nonnunquam opprimebant. Ad
 hoc impetus ipse præcipitatus & uehementissi-
 mus trium fluminum, omnem nauarum artem
 seu industriam superabat, adeò ut prouideri
 non potuerit, quin longa dux naues summerge-
 rentur, & complures in terram conijcerentur.
 Nauis ipsa regia à rapidissimo fluctuum decursu
 comprahensa est. In summòque discrimine
 ita uersabatur Alexander: qui præsentem mor-
 tem uidens imminere, uestimenta exiit, nus-
 dũque ad extremum natandi subsidium se ex-
 ped

pediuit. Regis amici, periclitanti nauis sese appellebant, ut ea à fluctuum ui retracta, Alexander reciperent: magnusque eo in loco tumultus est excitatus, uiris & nauibus fluminum uolentia se opponentibus, illis autem ingenium & uires humanas facile superantibus. Tandem summa cum difficultate nauium succurrentium auxilio factum est, ut ad ripam Alexander impelleretur. Ita præter spem seruatus, dñs sacrum fecit, quòd ueluti pugna cum flumine commissa, maximum euasisset periculum. Hinc contra Oxydracas & Mallos, bellicosos & maximos populos castra mouit. Illi copias octoginta milium peditum, decem equitum, currus autem septingentos coegerant. Quumque ante Alexandri aduentum bellum inter se habuissent, tunc externo hoste appropinquante, discordias omnes posuerunt: datisque & acceptis mutuo decem nullibus uirginum, amicitie affinitatem adiunxerunt. Non tamen ita reconciliati, simul in aciem uenerunt, sed dissensione orta, penes utros summum esset imperium, in proximas quique suas ciuitates se receperunt. Alexander quum prope totius regionis maximam urbem cõsedisset, eam absque mora aliqua oppugnare deliberauit. Tunc Demophoon quidam ex his qui futura de ostentis & signis alijs solent conijcere, ad regem accedens, ex augury observatione se inquit adno-

tasse, magnum ei periculum portendi, ob uulnus
 quod in oppugnatione accepturus esset. Propter
 ea admonebat, uti pro tempore ab inuadenda
 ea urbe animum ad res alias conuerteret. Ho-
 minem Alexander obiurgauit, quod talibus
 consilijs uirorum fortium uirtutem frangeret:
 atque his, quae oppugnationi erant necessaria,
 prouisis, ipse primus sequentibus copijs urbem
 aggressus est, uehementer eam uis capere deside-
 rans. Ibi quum serius machinae adducerentur,
 portam unam adortus perfregit, irrumpensque
 in urbem multos interfecit: reliquos in fugam
 uersos, usque ad arcem est persequutus. Interim
 uero Macedonum multitudine adhuc in ten-
 tandis manibus occupata, non cunctatus, ipse
 scalam prope arripuit, & muro arcis appli-
 cauit, scutoque supra caput praetento, inscende-
 re occupit. Tantum autem his omnibus celerita-
 tem adhibuit, ut prius quam excubitores bar-
 bari in muri custodiam uenirent, ipse iam in
 eum summum conscenderit. Non audebant ho-
 stes propius accedere, ut manus cum eo confere-
 rent, sed eminus & iaculatores & sagittarij
 ita eum grauius urgebant, ut uix missilium
 uim sustineret. Macedones scalis, quas duas ap-
 posuerant, frequentes scandere conabantur: sed
 eis pondere perfractis, omnes in terram decide-
 runt. Agitur omni destitutus auxilio Alexander,
 facinus mirum & memorabile plurimum exe-

qui

qui ausus est. Quum enim indignum rebus ab se felicissimè gestis existimaret, omisso quod tentauerat, è muro ad suos redire, solus & armis oneratus in ipsam arcem defiliit, Indisque impetu facto in eum incurrentibus, audacissimè resistebat. Dextra arborem prope mœnia positam, laua murum ipsum, ne circumueniri posset, sibi pro munimento accepit: atque ita cum hostibus manus conferebat, eo animo, ut tanquam rex tot clarissimis rebus gestis, summam uirtutem demonstraret, mortemque gloriosam oppeteret. Multos galea, multos clypeo ictus sustinuit. Tandem sagitta ei infra mamillam infixæ, ut doloris in genua procumbere est coactus. Ibi statim Indus, qui uulnus intulerat, securè ad hominem confectum accedens, ferire cum aggrediebatur, quum Alexandri gladio subter illa trãsfixus, ob partem corporis, quæ lethale periculum facillè cõtrahit, offensam, subito mortuus cõcidit. Rex ramo, qui de arbore prope se p̄debat, cõprehẽso adiutus, surrexit, caputque prouocare ex hostibus, si qui secum uellent decertare. Interim Peucestes unus è custodibus corporis regis, scala mœnibus superatis, primus ad sui principis defensionem peruenit: postque alij plures: qui uisi barbaros perterruerunt, atque à periculo Alexandrum seruarunt. Capta autem per uim & urbe & arce, hostes quicumque in Macedonum manus inciderunt, ob conceptam

ex periculo regis indignationem, trucidati sunt: omniaque loca urbis cadaueribus sunt repleta. Quam uerò in terra hac Alexander multorum dierum moram traxisset, uti a uulnere curaretur, Græci, qui Bactrianam & Sogdianā præfecturam incolentes, diu antea agrè tulerant conditionē illam uiuendi inter barbaros, tunc de uulnere & obitu Alexandri rumoribus uulgatis, contra Macedonas surrexerunt: coactiq; in unum ad tria millia, magno tumultu excitato, in patriam redire conati sunt. Postea Alexandro mortuo, seditiosam eam omnem turbam Macedonas interfecerunt. Iam Alexander à uulnere conualuerat, sacrumq; dijs ob acceptam salutem fecerat, & magnificentissimo epulo amicos suos acceperat. Ibi ex ipsa potatione res rara, & memoratu digna euenit. Erat inter conuictores alios Macedo quidam, Coragus nomine, qui corporis robore, & rebus strenuè gestis multum præstabat. Is uino incalescens, ad certamen singulare Dioxiippum Atheniensem athletam, cui ob plerasque insignes uictorias corona præmium datum fuerat, inuitauit. Studijsque omnium, qui aderant, ut mos est, in alterutrus gloriam arreclus, Dioxiippus conditionem suscepit, atque ipse rex certaminis diem constituit. Qui ut illuxit, multa hominum millia ad

lia ad

*li*a ad eiusmodi spectaculum conuenerunt. Hinc Macedones, & ipse Alexander populari suo Corago, illinc Græci suo Dioxippo omnibus uotis sauebant. Progressi sunt in medium bellatores duo, Macedo fulgentibus armis ornatissimus, Atheniensis nudus, atque oleo unctus, cum ferto maximè decenti. Quumq; corporis uigor atque fortitudo in utroque admirabilis esset, deorum quodammodo certamen futurum uidebatur, ut statu ipso atque terrifico armorum apparatu Coragus Marti, Dioxippus autem firmitate membrorum, exercitatione pugnandi, & præcipuè ex claua quam gestabat, Herculi esset consimilis. Postquam igitur alter alteri cepit ingruere, Macedo mediocri distans interuallo, lanceam in aduersarium intorsit: quam ille paululum reclinatus, euitauit. Post id sarissæ intentæ ad eum ferendum contendens, ut propius accessit, Dioxippus claua sarissæ inslicta, totam eam confregit. Sicq; Macedonis conatus his frustra fuit. Tunc gladio rem gerere delibans, manu educere eum instituerat: quem assiliens Dioxippus præuenit, suâque sinistra manu illius manum, qua ensen stringere parabat, occupauit: dextra autem è statu eum suo deturbauit, cruribusq; subtractis in terram deiectit. Ibi super iacentis ceruicem pedè impressit, clauaq; in ictum sublata, ad spectatores se cōuertit. Qui incredibili et maxima uirū uirtute

uirtute commoti, clamorem ingentem ediderunt. Alexander iussit ut uiclo parceretur, atque spectaculo finito illinc discessit, Macedonis casum agerrimè ferens. Dioxippus aduersario suo incolumi dimisso, ob partam adeò insignem uictoriam, corona à suis popularibus honoratus est, existimatusque communem Grecis omnibus gloriam acquisuisse. Sedenim fortuna diutius hominem tanto gaudio frui non permisit. Rex enim semper postea ab eo fuit alienatus, omnesque regi amici, & aulici Macedones uirtuti eius mirificè inuidentes, id tandem excogitarunt, ut minister quidam ab se persuasus, poculum aureum Dioxippi puluino subijceret. Postmodum conuiuio inito, conqueri ceperunt de furto patrato: uestigantesque poculum ablatum, se inuenisse simularunt, cum magno pudore & probro Dioxippi. Qui Macedonum conspirationem contra se factam uidens, tunc quidem periculi uitandi causa è conuiuio aufragit. Caterum post paulò mori deliberans, epistolam ad Alexandrum de fraude in se commissa scripsit, amicisque uti eam regi redderent, mandauit. Atque eo facto uita se abdicauit imprudens, qui temerè in certamen cum Macedone descendit: sed imprudentior longè, quòd sibi tam stultè nim intulit. Propterea obtreclatores eius ad hominis dementiam conarguendam illud passim iactabant: *Handfa-*
cil

eile euenire, ut quispiam ingentes corporis uires, & ingenium subtile habeat. Rex autem lecta epistola, grauius illius obitum tulit, frequenterque uirtutis eius desiderio tactus est. Et quem uiuentem abhorruerat, mortuum, quando id frustra erat, penes se habere cupiens, quanta fuisset eius innocentia, ex calumniantium scelere cognouit. At copijs ad ripam fluminis, uti secundum classem iter facerent, ductis, Alexander nauigationem ceptam ad oceanum continuare instituit. Progressusque ad gentem, qui Sambasta dicuntur, peruenit. Hi hominum multitudine atque egregia uirtute nulli populo Indiae postponendi, ciuitates liberas, quae populari administratione regerentur, habitabant. Auditoque Macedonum aduentu, peditum millia sexaginta, equitatum sex milium, bellicos currus quingentos coegerant. Sed quum flumine classem Macedonum appropinquare sensissent, nouo & inopinato genere accessus perterriti, quum etiam toties uictores exercitus nomen uererentur, suaderentque seniores ne praelij fortune res committeretur, quinquaginta insigniores uiros legatos ad Alexandrum miserunt, oratum, ne ad se, qui amici esse uellent, hostiliter ueniret. Rex laudato eorum consilio, pacem concessit, atque magna munera, honores autem plus quam humanos ab ea gente consequutus, in Mesanos, deinde

& Sodras, qui utranque fluminis ripam tene-
 bant, contendit. Quibus in locis secus flumen
 urbem Alexandriam condidit, decemque mil-
 lia hominum, qui eam incolerent, designauit.
 Hinc & Musicani regnum ingressus, eum ca-
 ptum interfecit, gentesq; deuictas sibi parere
 compulit. Transit deinde in terram, cui Porti-
 canus imperabat: ubi primo impetu urbes duas
 expugnauit, concessaque militibus prada in-
 cendit. Porticanum, qui in arcem bene muni-
 tam confugerat, expugnatum oppressit: omnes
 eius urbes ui captas euertit, ita ut magnum
 sui nominis terrorem finitimis populis ini-
 ceret. Vastauit eodem modo Sambii regnum,
 oppidis compluribus occupatis ac dirutis, &
 hominum millibus supra octoginta passim in-
 terfecit. Tantam calamitatem genti huic
 Brachmanum Alexander intulit. Ceteras, qua
 supplices ueniam rogarunt, his tantum, qui
 sumendi arma praecipui autores fuerant, e
 medio sublatis, clementius tractauit. Sam-
 bus ipse rex cum elephantis triginta transmits-
 tens in ulteriorem Indi fluminis ripam, im-
 minenti periculo se subtraxit. Ultima erat
 Brachmanum ciuitas, nomine Harmata, qua
 & suorum hominum uirtuti, & loco muni-
 tissimo confisa, Alexandri gratiam parui
 estimabat. Ad hanc pauci e regis amicis
 missi sunt, qui laceberent oppidanos, ut si ad

exeundum elici possent, ipsi retrocederent.
 Erant quinquaginta numero, qui manibus ap-
 propinquantes, ob paucitatem contempti sunt,
 atque ex urbe ad tria millia insequendi gratia
 egressis, simulabant se perterritos pedem re-
 ferre, donec ad uicinum locum hosteis perdu-
 cerent, ubi Alexander instantis barbaros ex-
 cepit, manibusque acriter confertis, aliquos in-
 terfecit, reliquos uiuos comprahendit. In ea
 pugna quum Macedones plerique uulnerati
 fuissent, magnum uero omnes periculum adiuco-
 runt, propterea quod barbarorum ferramen-
 ta lethali ueneno fuerat illita, quae res illis fidu-
 ciam ueniendi in certamen dederat. Conscie-
 batur id ueneni genus e quibusdam serpenti-
 bus, quos per uenationem conquisitos & inter-
 emptos ponebant in sole. Ibi sideris caelestis
 ardor iacentia corpora, uti liquerentur, sol-
 uebat: atque ita sudor quidam exprimeba-
 tur, qui nihil aliud erat, quam anguim ipso-
 rum humor omnis uenenatus. Is igitur ubi per
 uulnus quempiam contigerat, eius corpus stu-
 pens continuò reddebat. Post paulò acerrimi
 consequebantur dolores, contractioque & tre-
 mor omnia membra inuadebat. Cutis ipsa fis-
 gebat cum atro colore. Vomitu bilis identis-
 dem reijciebatur. Eo uulnere prodibat nigra
 quaedam spuma, & sanies inde facta confestim
 nobiliores corporis partes attractu suo corrump-
 pebat,

pebat, morsque ita miserabilis insequabatur. Neque minus periculi aut cruciatus leuiter saucius, quam iys, qui maiora subiuisent uulsura, accidebat. Eiusmodi peste quum Macedones absumerentur, Alexander non adeo ceterorum omnium miserabatur, quam unius Ptolemæi, qui succedentibus temporibus regnauit, tuncq; ei plurimum erat dilectus, casum dolebat. Contigit uerò rarum & uix fidem capiens quiddam in Ptolemæi salutem, quod omnes diuina prouidentia acceptum referebant. Omnibus, ob suas summas uirtutes, & cunctis gratis facandi studium, æquè charus humanitate, quam præstabat, condignam mercedem hanc reportauit. Vidit dormiens Alexander eam speciem, quasi draco ore herbam quandam teneret, & eius naturam, uirtutem, atque locum, ubi nasceretur, doceret. Postquam surrexit, repertam herbam contriuit, & Ptolemæi corpori applicauit. Dedit etiam potionem inde medicatam, per quæ bonæ ualeitudini subito eum restituit. Ceteri qui ex uulneribus laborabant, cognito herbæ profectu, eadem usi curatione, conualuerunt. Ad urbem ipsam Harmata & magnam & munitionibus bene firmatam cum exercitu oppugnandi causa accesserat Alexander. Ibi egressi oppidani, supplicantes, seq; in eius potestatem dedentes, pacem & ueniam impetrarunt. Ipse navigatione res
petita

petita, ad oceanum peruenit: ubi quum insulas duas inuenisset, deos splendidissimo sacrificio in eis peracto ueneratus est, magnaue & multa aurea pocula simul cum libaminibus in mare ipsum coniecit: Tethydi & Oceano aras, quod sumptam expeditionem ibi finisset, excitauit. Ab Oceano rursus classe iter relegens, per flumen ad Hyala insignem urbem appulit: cuius respublica eodem ferè modo quo Spartanorum regebatur. E' familijs duabus, reges duo per successiones adsumebantur, qui bellica rei præsent. In omnibus autem qua gerenda essent, præcipua senectutis autoritas. Incendit Alexander naues eas quæ labefactatæ multum erant: reliquas omnes Nearcho, alijs'ue amicis quibusdam tradens, iniunxit, litoraleis gentes per oceanum adirent, atque ad obsequium compellerent, sibiq; ad Euphratis ostia occurrerent. Ipse autem cum terrestribus copijs latissimam regionem peragrans, contumacis & sibi aduersos debellauit. Qui imperata facere non recusarunt, liberaliter & in fidem accepit: donecq; per Orbitas & Gedrosiam terram transiit, nihil sensit detrimenti. Ab eis loca multa aquæ egentia, nec pauciora deserta ingressus, attigit tandem Oridis finitima. Ibi exercitu in tres partes diuiso, uni Ptolemaum ducem, alteri Leonnatum præfecit: ut hic mediterranea, ille qua

secundum mare essent, populabundi percurrerent. Ipse cum tertia in montibus & subiacentia loca, uastans omnia, inuasit. Quum igitur sub unum atque idem tempus multis in partibus regio ea destrui cepisset, ocyus igne, rapinis, & cadibus omnia sunt repleta. Macedones ita magna praeda sunt potiti, interemptorumque numerus excessit multa millia. Vicinae gentes tali perterrita exemplo, in regis potestatem uenerunt: qui ad sui nominis incrementum urbem iuxta mare extruere deliberauit. Quum enim portum naturali situ quietissimum inuenisset, locique propinqui opportunitas placuisset, ibi conditam urbem Alexandriam nominauit. Postea itinere, quod sibi patetissimum fecerat, in Orbistarum agros irrumpens, breui gentem eam totam sibi coegit parere, quae mores & instituta reliquis Indis consimilia habet, uno excepto, quod eis peculiare uix fidem capiat. Obeuntium apud eos cadauera, cognati nudi, & lanceas gestantes in syluam aliquam efferunt, atque ibi uinciunt. Post id uestimenta omnia, & totum funeris apparatus diripiunt: relictisque corporibus uti à feris deuorentur, raptas uestes concidunt, ac loci eius genio sacrificant. Inde omnes domum reuertuntur. Progreffus est deinde Alexander in Gedrosiam, propius mare iter faciens, inciditque in gentem quamdam

dam inhospitalem & prorsus feram, cuius homines à primo ortu ad senectutem usque unguibus nutriunt: comam autem in unum collectam promittunt, quæ ob intemperatos Solis ardores eis est adusta. Pellibus ferarum amictantur. Cete, quæ mari ad terram eiciantur, eorum carne vesci soliti, pro cibo habent. Construendarum domuum eam habent rationem, ut parietibus excitatis, tectum è piscis eiusdem costis superimponant, atque ex ea materia plerunque trabes decem & octo cubitorum in structura ipsa suspendant: squamis autem regularum uice in cooperiundo tecto utantur. Laborauit Alexander hac in regione magnis comitatum angustijs: pergensque in desertam, & omnium quæ usui sunt inopem terram deuenit. Ibi cum ex fame multi perisset, mirifice Macedonum omnium animi fracti sunt: & ipse rex dolore & curis ingentibus corripit: quandoquidem miserabile illud passim uidebatur, ut uirtute animi, & optimis armis instructissimis homines in desertis, omnium egeni turpiter occumberent. Quibus ut subueniret Alexander, expeditos milites in Parthiam, Drangianam, Ariam, ceterasque deserta terre uicinas præfecturas misit, mandans, uti camelos ceuereis, aliisque dorsuaria iumenta frumento & rebus quibuscunque necessarijs onusta, agerent ad

Carmania fines. Illi properè cunctes ad præfectos locorum, fecerunt ut magna comæatuum uis ad dictum locum comportaretur. Amisit in initio Alexander milites multos ob uiclus inopiã, & postea in ipso itinere Oritã aggressi agmen quod Leonnatus ducebat, multis interemptis in suam terram se receperunt. His omnibus difficultatibus circumuenti Macedones, superata tandem deserta ea regione, in habitabilem, ac rebus omnibus affluentem peruenerunt. Vbi postea quàm à toleratis incommodis recreati sunt, Alexander ipse septem dies continuos ornatus inter hominum multitudinem suo præiuit exercitui, ad ludicrum festum in honorem Liberi patris celebrandum, atque in uia media potationes nec citra temulentiam, exerceuerunt. Quibus peractis, quum præsidēs multos, quibus regenda terra ab se designata fuerant, impotenter & præter æquum iniurijs populos afficere audiuisset, minimè id ratus ferendum, in præfectos & duces plerosque animaduertit. Ea uerò regis in primores uiros seueritas, ut passim uulgata est, duces complures iniuriarum & patratorum scelerum conscij, uehementer sibi cæperunt timere. Atque aliqui cum mercenario milite, cui præerant, à rege defecerunt: nonnulli coacta undique pecunia aufugerunt. Quorum factus certior Alexander, ad duces omnes & satrapas Asia scripsit, ut quum

primum

primùm literas suas legissent, milites omneis stipendio merentes dimitterent. Eo autem tempore, quum moram traheret in maritima urbe, cui Salmunti erat nomen, ac scenica certamina in theatro spectaret, eò appulsi sunt, quos per oceanum ad maritima obeunda miserat. Statimque theatrum ingressi, regem salutarunt, ac quæcunque egissent, renuntiauerunt. Macedones ex sociorum aduentu magna affecti lætitia, plausum ingentem ediderunt: atque ita effusissimo gaudio omnia diffuebant. Narrauerunt illi miros se in oceano gurgites, quibus aqua sorberetur, & rursus effunderetur: fluctuum etiam uastas agitationes inuenisse, ac prope eos gurgites insulas magnas complures ab extremo continenti prospici, neque aditum ad eas modo ullo patere, ob crebras æstuantis maris exundationes, uento uiolentissimo ab insulis in terram perflante, quibus ex spuma ui magna per fluctus identidem excitata species candida esse uideretur. Quòdque magis admirabile, in multa & incredibilis magnitudinis cete se incidisse: unde consternati, spem omnem uitæ abiecerint: quippe qui arbitrarentur uiros omneis unà cum nauibus ab illis absumptum iri. Sed postea animis resumptis, clamorem magnum omnes se pariter edidisse: simulq; armis collisis, & personantibus tubis, tantum strepitus fecisse, ut perterrita belluæ subter aquam se demerferint.

His acceptis, Alexander iussit uti ad navigationem redirent, pergerentq; usq; ad fluuium Euphratem. Ipse cum exercitu itinere per regiones varias facto, ad Susiana fines peruenit. Circa id temporis Calanus Indus, magni nominis in philosophia studijs, & qui ab Alexandro multum obseruabatur, miro mortis genere se interemit. Cui enim annos tres & septuaginta omnis prorsus aduersa ualitudinis expertus uixisset, tuncq; morbo tentatus, in dies grauius haberet, reputans felicitatis eius, quae à natura, aut à fortuna accipi possit, terminum sibi iniectum esse, ab hac uita decedere deliberauit. Rogauit igitur Alexandrum, ut pyram construere, ac postea quam ab se ea incensa fuerit, per ipsius apparitores ignem subijci faceret. Conatus est initio rex à proposito eum dimouere: sed ut in sententia permanere uidit, se quaecumque orasset, curaturum recepit. Regioq; iussu pyra statim est composita, & ingens hominum multitudo ad tam inusitatum confluxit spectaculum. Calanus, uti se facturum asseuerauerat, summa alacritate pyram inscendit, atq; ibi cum ea incensus, uitam finiuit. Quares ab astantibus uario modo excepta est. Homines aliqui furorem, nonnulli inanem fortitudinis ostentationem damnabant. Erant & qui animi magnitudinem in contemnenda morte admirarentur. Alexander summo cum honore eum sepeliri curauit: ac deinde Susa profectus,

feclius, Statiram maiorem Darei filia sibi iun-
 xit matrimonio, iuniorem Drypetam Elepha-
 sioni uxorem dedit. Suasit insignioribus ami-
 cis, uti exemplo suo sponsalia iurent, fecitq; ut
 nobilissima Persica puella eis nuherent. Dum
 haec agerentur, triginta Persarum millia Susa
 uenerunt, cui omnes & iuniores & corporibus
 bene compactis robustisq; electi, regis iussu si-
 mul ad idoneum tempus sub magistris & pra-
 feclis omnia belli munia perdidicerant, ac Ma-
 cedonica armatura pulcherrime instructi fue-
 rant. Hi castra ante urbem posuerunt. Quumq;
 bellica usq; meditatione, se in armis regi osten-
 dissent, maximis ab eo muneribus sunt affecti.
 Quod enim Macedones Gangem flumen tra-
 ycere recusauerant, & frequenter in concioni-
 bus reclamare ei non crebantur, opinionemq;
 de patre Hamnone passim eleuabant, agmen
 hoc Persarum quorum unus & idem eset ani-
 mus, ad Macedonicae phalangis animos repri-
 mendos comparauerat. Atq; his quidem rebus
 Alexander operam dabat. Harpalus autem,
 qui thesauris & uectigalibus seruandis Ba-
 bylone praefectus fuerat, quum in India Ale-
 xandrum facile intrasse audisset, in eam ue-
 nit sententiam, ut illinc eam haud amplius re-
 diturum crederet. Itaque delicijs & intempe-
 rantia se dedens, feminis uim primo inferre,
 & omne libidinis genus cum Barbaris exercere

incoepit: cuius rei magnam facultatem latissima terra imperans, habebat. Pecuniarum autem uim magnam in turpium uoluptatum usum impendere: à mari siquidem usque rubro, quod maximè distat, pisces multos sibi afferri curabat, atque in omni uiclu tantum prodigebat, ut inde passim male audiret. Præter hæc, Athenis ad se insigne maximè scortum, cui Pothynice erat nomen, acciuit, uiuentiq; munera planè regia donauit, & mortuam magnis sumptibus sepeliri fecit: condito ei in terra Attica pretiosissimo sepulcro. Hinc Attica itidem alia muliere, quam Glyceram nominabant, uocata ad se, in summa mollitudine, & immoderatis impendijs uitam ducebat. Ad omnes uerò fortuna casus Atheniensem populum, quò, si opus esset, profugium haberet, sibi præcipuè demereri studebat. Quum igitur ex India reuersus Alexander, præfectos multos sibi delatos morte mulctasset, Harpalus idem de se timens, collectis quinque millibus talentis argenti, secum adsumpsit ad sex millia mercenariorum militum, ex Asiâque in Atticam contendit. Vbi quum à nullo reciperetur, ad Tanaron Laconia relicto milite, Athenas supplex cum pecuniarum parte est profectus. Superuenerunt ab Olympiade & Antipatro nuntij, qui cum ab Atheniensibus reposcerent.

Tunc

Tunc ipse bonam pecuniam oratoribus, qui ad populum pro se agerent, dilargitus, aufugit, atque ad suos milites iuit in Tanaron. Illinc in Cretam transmisit, ubi à Thibrone, uno è suis familiaribus, per insidias est interemptus. Athenienses habita de his cognitione, qui pecunias ab Harpalo accepissent, Demosthenem, aliosue quosdam oratores criminis eius damnauerunt. Alexander in Olympicis ludis per præcones significari fecit, omnibus exulantibus, præterquam sacrilegis & homicidis, redditum in patriam ab se concedi. Atq; è suo exercitu decem millia seniorum hominum selegit, huiusq; uacationem militia indulgit. Quumq; eorum multos are alieno obstructos esse intellexisset, die uno exoluit debita paulò minus decem millium talentorum. Macedones, qui in ordinibus remanserant, contumacius se gerentes, concionantiq; sibi obstrepere ausos, commotus acerrimè obiurgauit: micctòq; multitudini terrore, è tribunali defilire non dubitauit: ipsosq; tumultus auctores suis manibus comprehensos, apparitoribus puniendos tradere. Gliscente autem in dies magis seditione, Alexander è Persarum lectorum numero duces adsumpsit, primosque eis honores in exercitu concessit. Quæ contumelia Macedones affecti, supplices, lacrymantesq; à rege summa cum difficultate, ne non ei reconciliarentur, impetrarunt.

X.

Iam uerò Athenis imperante Anticle, Roma consulibus L. Cornelio & Q. Pompilio, Alexander ordines, qui militum interitu ex tenuati erant, è Persis suppleuit. Eorundem & mille in aula ad sui custodiã esse iussit. In uniuersumq; Persis nihilo minus quàm Macedoni cuius, fidendum censuit. Venit & tempore eodem ad regem Peucestes, ducẽs funditores & sagittarios ad uiginti millia, quos prioribus copijs immiscuit: eaq; nouatione mistum quendam exercitum & sibi audientem fecit. Macedonũ filios, qui è feminis captiui fuerant suscepti, diligenter exquisiuit, inuenitq; numero esse ferme decẽ millia. Quibus omnibus, ut liberaliter edacarentur, certã pecuniã de suo exolui: utq; eis bene instituendis magistri & doctores præessent, constituit. Exercitu uerò bene interim recreato, Susis discessit, traiectoq; Tigri flumine, ad pagos, qui Cari dicuntur, castra posuit. Ibi quatuor moratus dies, in Sambanal (id loci nomen) cõtendit. Septẽ dies ad quietẽ hĩc exercitui dati sunt. Postea castris tertijs ad Celonas peruentũ est: qua in gente tunc etiam Bæotum proles supererat: ex his orta, qui de Xerxis exercitu ibi cõfederant. Hi igitur morũ patria etiã memores, duplici utuntur sermone. Vno, qui sit indigenarũ. altero, in quo plurima referat Græca uerba. Instituta itidẽ quãdã res

rum agendarum antiqua retinent. Expectauit Alexander uespertinum crepusculum: tuncq; ex eo loco discedens, rectum iter declinauit, ac Bagibananem uidendi loci causa est profectus. Ea regio amoenissima, & quæ dijs etiam oblectandis idonea uideri queat: fructiferarũ arborũ, ceterorumq; omnium quæ usui & uoluptati esse possint, magnam habet copiam. Transijt postea in terram, quæ pascuorum ubertate, armetis equorum innumeris alendis sufficiebat. Dicebatur olim pastionis gratia equorum millia centum & sexaginta eo cogi fuisse solita. Sed tempore aduentus Alexandri sexaginta tantum millia numerata sunt. Dierum triginta moram fecit in his locis. Deinde dies septem progressus, attingit Ecbatana, quæ sunt in Media. Ducentorum & quinquaginta stadiorum ambitum ea habere, & totius Media regiam esse: sacrosq; ibi thesauros magnam pecunia uim capere prædicant. Plusculum temporis in hac urbe fuit Alexander, militi quietem concessit, scenica dedit certamina, continenterq; potationibus infernitum est. Tunc Hephæstio regis amicus, quem largius se inuitasset, crapula correptus in morbum incidit, unde obiit mortem. Aegerrius tult Alexander casum hunc, defunctiq; cadauer Perdicca, uti Babylona deferri curaret, tradidit: amplissimo funere mortuum amicum sepelire habens in animo. Duas hæc ab Alexandro

aguntur, magni motus in Græcia exorti sunt, nouisq; rebus pleriq; animum intenderūt, unde bellum; quod Lamdacum nuncuparunt, huiusmodi initijs & ratione est conflatum. Quum rex per literas omnibus Asia præfectis imperasset, uti ab se milites mercenarios dimitterent: eoq; uti iussum erat factum, per Asiam uniuersam externi homines milita soluti passim uagarentur, & necessitate cogente uictum sibi ex prædationibus & latrocinijs conquirerent, contigit ut undiq; hi omnes ad Tanaron Laconie promontorium conuenirent. Perfidis etiam satrapæ & duces, qui regem ueriti ausu gerant, cum pecunia & militum suorum manu eodem transmiserunt mari, omnesq; uires simul iunxerunt. Nouissimè imperator duxq; omnium assumptus est Leosthenes Atheniensis, uir magnitudine animi præstantissimus, & Alexandro plurimum insensus. Is habito consilio, cum de belli ratione diserneret, talèta quinquaginta stipendijs persoluedis, armorum autem in omnes usus magnum numerum obtinuit. Ad Aetolos, quibus & Alexandro male conueniebat, legatos misit, qui rogarent auxilia. Et relictis omnibus bello gerendo necessarijs mirificè intētus erat: quippe qui negotium magnum sibi imminere prospiceret. Interea Alexander in Cossæos sibi parère detrectantes, cum expedito mouit exercitu. Ea est gens summa prædita
fors

forti
diffic
quar
atq;
com
cedo
cup
Coss
tus;
Flor
plur
Coss
cap
suor
sub
qu
deb
ba
rea

Q
ue
tu
eu
ne
sic
pe
ni

fortitudine, quæ Mediæ mortem incolens, loci difficultate & militari sua uirtute confisa, nunquam externo principi se submittere uoluit, atq; à Persarum regibus nulla ui ad obsequiū compelli poterat: tuncq; magna fiducia Macedonum uireis parui aestimabat. Igitur rex occupatis locis unde adiri poterant, ingressus in Cossæam, terram ferme eam totam est populatus: frequenterq; manibus confertis, semper uictor, magnam barbarorū cadem fecit, ac longè plures uiuos præhendit. Per quæ factum est, ut Cossæi tot aduersis prælijs & suorum magna captiuitate fracti, seruitutem recipiendorum suorum causa subire compulsi fuerint. Pax eis sub conditione imperata faciendi data est. Eoque modo Cossæis intra diem quadagesimum debellatis, & ubi difficultates locorum poscebant, oppidis extructis, Alexander exercitum reduxit.

XI.

Romæ consulibus L. Cornelio Lentulo & Q. Pompilio, illinc discedēs, castra Babylonem uersus mouit, paruis itineribus, ne non exercitus resceretur, contendens: identidemq; inter eundem quiescens. Distabat à ipsa Babylone stadia trecenta, quum Chaldæi, qui maximam sideralis scientiæ opinionem habebant, quod per aeternam quandam cælestium obseruationem futura prædicere consueuerint, è suo numero

micro seniores, quibus uel plus erat experien-
 tia, elegerunt. His datum negotium, ut Ale-
 xandro irent nuntiatum; se non esse ex diuina-
 tione aëstorum, Babylone ei mortis periculum
 imminere: omniq; modo suaderent, ne urbem in-
 grederetur. Posse autem id discriminis euitari,
 si Bels sepulcro, quod à Persis cōditum fuerat,
 instaurato, uia quam docuerint ipsi, introeat in
 urbem. Princeps eius legationis erat Belephan-
 tes, qui regem de tali re, ne fortè detrimentum
 aliquod sibi inde accerferet, minimè ausus com-
 pellere, Nearcho uni ex amicis regis, quo cum
 familiaritas ei intercedebat, negotium totum
 indicauit: utiq; regi id palam faceret rogauit.
 Alexander à Nearcho Chaldaorum denun-
 tiationem audiens, territus est. Cumq; corū ho-
 minum prudentiam, & magnum nomen iden-
 tidem secum reputaret, animo plurimum fran-
 gebatur. Igitur amicis pluribus in urbē missis,
 ipse in tempus aliud profectioem eam differre
 instituit: metatusq; castra stadijs ducentis pros-
 cul Babylone, moram ibi trahebat, non sine
 omnium admiratione. Venerunt interim ad
 eum plures Graci homines, & præcipuè qui
 philosopho Anaxarcho operam dabant. Hi
 resciscentes, qua causa rex non progredetur,
 rationibus philosophiæ uarijs acriter adeò dis-
 seruerunt, ut ille prorsus animum mutauerit:
 omneq; diuinationis genus, & maximè quo
 utuntur

utuntur Chaldaei, damnandum iudicauerit. Ita
 Alexāder animo undiq; oppugnato, philosopho-
 rum uerbis persuasus, Babylona cum exercitu
 intrauit. Vbi humanissime à ciuibus, ueluti
 prius etiam factum fuerat, excepti, sese omnes
 ad otium & uoluptates conuerterunt, neceſſa-
 riarū rerum abundantia omnifariā suppetente.
 Hoc quidem anno res geſtae ita se habent.

XII.

Sequenti, quo Athenis Aegestias imperauit,
 & Roma consules fuerunt C. Pompilius &
 Papyrius, acta q; est Olympias quartadecima
 supra centesimam, uictore Micina Rhodio, ex
 omnibus ferè orbis terrarū partibus legati ad
 Alexandrum uenerunt. Aliqui, ut ea quae ſœ-
 liciter geſſit, gratularentur: alij ut coronas of-
 ferrent, nonnulli amicitiam & societatem eius
 petitori. A multis splendidissima afferebantur
 munera: quidam etiam de obiectis criminibus
 se expurgatum uenerāt. Non tantum nationes,
 populi, principesq; Asiae diuersi legationes miſe-
 rant, sed & pleraq; erant ex Europa & Afri-
 ca: hinc quidem Carthaginiensium, Libophæ-
 nicum, gentiumq; omnium iuxta mare ad col-
 umnas usq; Herculis habitantiū: illinc autem
 Græcarū cōpluriū ciuitatū, Macedonū, Illyrio-
 rum. Miſſa etiā sunt ab his qui uicina mari A-
 driatico incolūt, à Thracie gentibus ac Gallis
 conterminis, quae gens tunc primū Græcis cœpit
 inno

innotescere. Alexander auditis omnium legato-
 rum uoluntatibus, constituit quibus primū &
 deinceps per ordinem ab se respondendum esset.
 Primi expediti sunt, qui sacrarum rerum causa
 uenerant: secundi, qui munera attulerāt: tertij,
 quorum tractatio erat de obsidibus: quartij,
 quibus de priuatis negotijs agendum: ultimus
 fuit locus exulum restitutionem detrectantis
 bus. Ante omnes autem Hammonij, Delphi,
 Corinthij, Epidaurij, & alij quidam ob digni-
 tatem sacrorum, de quibus agebant, cognitionē
 & responsum obtinuerunt. Cunctiq; in uniuersum
 legati benigna ac liberali respōsione, quā-
 tum eorum negotia patiebantur, ueluti leti ac
 bene erga se affecti dimitterentur, studuit. Le-
 gatorum re perfecta, totus se ad Hephæstionis
 funus celebrandum cōuertit. Tantaq; in eo dili-
 gentia est usus, ut non tantū prioris ætatis quas-
 cunq; eiusmodi funebres pōpas superauerit, sed
 & posteris excedendi, quod ipse fecisset, facul-
 tatem nullā reliquerit. Illum sanè tanto affectu
 dilexerat, ut eorum, quos amicitia iunctissimos
 fuisse fama prædicat, animi propensione nihil
 cesserit. Post obitum autē nullo modo seruato
 honorauit. Donec uixit Hephæstio, ante amicos
 omnes semper à rege æstimatus est, licet Crate-
 rus minus nihilo amaretur, adeo ut quū semel
 à quodā familiarij Craterum in regis amicitia
 Hephæstione haud minorem esse, dictum
 fuisset

Alexander responderit. Crateram esse philobasileam, id est amicum regis: Hephaestionem philalexandrum, id est Alexandri amicum. Dares sanè mater quum in primo congressu ex ignorantia Hephaestionem pro Alexandro salutasset, ac monita sese ad regem conuerteret, illud ei dixit. Alexander: Nihil curæ habeas, ô mater, hic nauiq; etiam est Alexander. In omnibus & potentia, & quòd familiaritatis multæ esse solet, loquendi fiducia adeò utebatur, ut Olympiade per inuidiam infensa ei, & literis acerbis nonnunquam abloquente ac minante, non dubitauerit haud molliter ad eam rescribere, & in epistola sine illud apponere: Imme calūnias moliri desinas, neq; amplius asperitate & minis mecum utare. Sin perseueraueris, scito haud magna curæ mihi eam rem fore: cum (uti nouisti) Alexander equitate omnibus præstet. Ad parandum itaque tam chari hominis funus, Alexander vicinas omnes ciuitates monuit, uti omnibus quibus possent, præsentem pompam iuuarent. Gentibus autem Asiæ omnibus imperauit, ignem, qui sacer à Persis dicitur, extinguerent, donec funus esset absolutum. Id autem apud Persas tantummodo in regis obitu fieri solitum erat. Idcirco populi in malum omen regiam iussione traxerunt, veluti deus ita futuram regis mortem significaret. Contigerunt pariter ostenta alia quædam mira, quibus Alexandro uitæ finis est prænuntiatus, ut sepulcrali hoc honore explicato, &

nobis narrabitur. Duces & amici omnes regis sui
 voluntati inferuientes, signa ex ebore, anro, &
 materia alia preciosa fieri curarunt. Ipse autem
 architectos, & diligentiores fabros multos conqui-
 sit: ac primum moenium stadia decem deiecit. Is-
 teresque omnes colligi & exportari mandauit, quod
 locus ad pyram extruendam aequalis relinqueretur.
 Eam autem quadratam erexit, ac latus quoduis
 in stadij longitudinem produxit. Reliquam arcem
 partitus est in domos triginta, quae extructae sunt
 cum tabulatis e ligno palmae arboris. Totius au-
 tem aedificij formam quadratam effici voluit. De-
 inde circum quaque ornamenta applicabantur. Ad
 imam quidem partem posita sunt quinquerecentium
 aurea rostra ducenta quadraginta numero: in co-
 rum prominente utrinque; assere, ut solet prois
 nauium, sagitarij bini quatuor cubitorum magni-
 tudinis genua innitebantur. In medio quinque cubi-
 torum statuæ armatae erant. Loca omnia interme-
 dia tegebantur obductis velis purpureis. In secun-
 do loco supra haec erant quindecim cubitorum lan-
 pades, quae circa partem quae manibus capitur,
 annexae erant coronae aureae: in summo, ubi ignis
 excitatur, aquila alas protendebant, ac deorsum
 uersus intuebantur: ad infima iacebant dracones,
 aquilas & ipsi inspicientes. Tertium superiorum
 locum ferarum omnium, quae uenando capiuntur,
 ingens tenebat multitudo. Quartus locus habe-
 bat Centaurorum pugnam, factam ex auro. Quin-

tres tauros & leones alternos aureos. Super hæc omnia in sexto ordine erant ubiq; Macedonica & barbarica arma: altera in virtutis testimoniū: barbarica, uti gentiū deuictarum darēt significationem. Summum fastigium tenebāt Siroes introrsus cauatæ, in quæ conditi homines funebrem natiuitatem canerent. Totius operis altitudo credita est fuisse cubitorum plus centum triginta. Quumq; simul duces, milites, legati, & indigenæ homines summo studio pompa eius apparatū admissent, impensa sunt talentorum millia plus quàm duodecim. Ad magnificentia huius rationem reliqua omnia in funere summo cum splendore sunt celebrata. Nouissimè imperatū, ut Hephæstioni tanquam præsidii deo omnes sacrificarent. Forteq; tunc temporis Philippus unus è regū amicis, Babylona ueniens, oraculum ab Hammone acceptum de Hephæstione, uti deo sacrificijs adorando remittentiauit: quod plurimum Alexandro, quum sententiam suam à deo comprobari uideret, placuit. Primus itaq; ipse sacrum fecit, liberaliterq; hominum multitudinem ingentem suscepit, uarū generis uictimis ad decem millia mactatis. Honoribus autem mortuo amico exolutis, Alexander ad remissionem animi ac uitam latiore se se dederat: uidebaturq; potentia & felicitatis humana summum attingisse fastigium: quum fati uolentia temporis, quod eius uitæ natura concedebat, terminum iniecit. Deusq; ipse & miris ostentis, neque dubijs

signis imminentem mortem demonstrauit. Quum enim Alexandro unctio[n]i uacante, regia uestis cum diademate super tribunal fuisset posita, uir quidam indigena, qui uinctus tenebatur, ruptis compedibus e custodum manu clam aufugit: ingressusq[ue] aulam, nullo in portis prohibente, ad tribunal contendit: repertam uestem & diadema induit, atq[ue] ita ornatus cum summa animi securitate confedit. Audito hoc inusitato facinore, Alexander ualde est territus: ueniensq[ue] ad hominem, qui nihil commotus quietissime sedebat, eum interrogauit, quomam esset, & cuius causa rem talem fecisset. Allo simpliciter respondente, se nihil scire: uisum est regi de hoc facto ad uates referre: quorum consilio hominem interfecit, ut si quid aduersi eo ostento denuntiatum esset, in illius caput effunderetur. Alexander uestem recipiens, dijs de pulsoribus sacrum fecit, non sine magna animi tristitia. Et Chaldaeorum admonitionis indentidem recordatus, philosophos, qui sibi aduentum babilonem in animum induxissent, detestabatur, artem rursus & sapientiam magnam Chaldaeorum admiratione, & cultu dignam indicabat, omninoq[ue] cuius contra uim fati argumentis & copiosis disputationibus differenti, mirifice infensus erat, & obloquebatur.

Haud multo post haec, signum aliud ad regni mutationem pertinens, diuinitus editum est. Corruptus cupidine uisendi paludem, quae erat prope
Babilon

Babylonem, ingressusq; naues cum amicis nauigare inceperat. Ibi regia nauis à ceteris extracta, coactus est aliquot dies solus uagari, adeo ut salutem quandoque desponderit. Interim per anfractus quosdam difficiles, & multis impeditos arboribus dum progreditur, à ramis supernè pendentibus retentum diadema, deinde in aquam cecidit. Tunc è remigū numero unus adnatus, receptum illud, ut securus ferret, capiti sua imposuit, atq; ad nauem uenit. Errauit ita Alexander dies tres, & totidem noctes. Liberatus igitur à periculo, & diademate præter spem recuperato, iterum uates consulit, quòdam de eo, quod sibi euenerat, censerent. Illi monuerunt, ut magnis & insignibus sacrificijs deos sibi propitios redderet. Tunc temporis Medius quidam Thessalus, unus ex amicis regis, uehementer eum rogauit, uti ad geniale conuiuium, quod celebrabat, uenire non recusaret. Ibi mero multo se oneravit. Nouissimè quum repletum magnum Herculis poculū ebibisset, repente ueluti fortissimo ictu uerberatus, & clamorem & suspiratum ingentem edidit. Sublatus ab astantium amicorū manibus, illinc discessit: statimq; adhibiti medici, fecerunt uti cubaret, diligenterq; ei adsidebant. Morbo autem inualescnte quum medici nullo remedio ei possent succurrere, doloresq; acutissimi, & ueluti cruciatus eum torquerent, uitæ omnem spem abiecit, detractumq; è digito anulum Perdicæ tradidit. Amicis roganti-

bus, cui imperium relinqueret: Præstantissimo, respondit. Atque hac nouissima uoce illud nimirum significauit, magno primorum ducum certamine sibi iri parentatum. Eo, quem diximus, modo Alexander est mortuus, regni sui anno duodecimo, mense septimo, maximis rebus gestis, ut regum qui ante eum, postq; ad meam usq; etate fuerunt, nullus ei comparari possit. Sed quoniã scriptores aliqui in tradenda regis huius morte uidentur discrepare, ueneno interemptum dicentes, operæpretium fuerit & eorum opinionem non prætermittere. Aiunt igitur Antipatrum, quem in Europa ducem Alexander reliquerat, uenisse in magnas cõtrouersias cum regis matre Olympiade: ac primò quòd Alexandrum ex postulationibus de se fidem non adhibere nouerat, facinoram contemptus habuisse: postmodum auctis indies magis simultatibus, Alexandrum ex pietatis officio, cum matri omnibus gratificari cuperet, pleraq; signa alienati ab Antipatro animi dedisse: accessisse crudelem Parmenionis & Philotæ necem, ex qua amicis omnibus regis non mediocri iniectus sit terror: Antipatrum idcirco per filium, qui erat à ciathis, curasse, uti regi uenenum porrigeretur. Post cuius oblitum, quum in Europa ipse imperium tenuisset, & deinceps eo mortuo, filius Cassander, non ausos fuisse scriptores ueneni dati mentionem facere. Illud sanè ex his quæ facta sunt, constare, Cassandrum rebus Alexandri aduersum fuisse, quum

quum Olympiadem interfectam abijci, ne sepeliretur, iussit: & eversas ab illo Thebas, magna diligentia instaurauerit. Mortuo Alexandro, Sisyngambri Darei mater, quum multum & illius obitum, & suam calamitatem, quod tanto praesidio in extremo uita fuisset priuata desleret, intra diem septimum uita functa est: in summa quidem tristitia, sed non citra laudem extincta. Nos uero ad Alexandri mortem progressi, ueluti initio libri promiscramus, sequentibus libris successorum eius res narrabi-

mus.

*

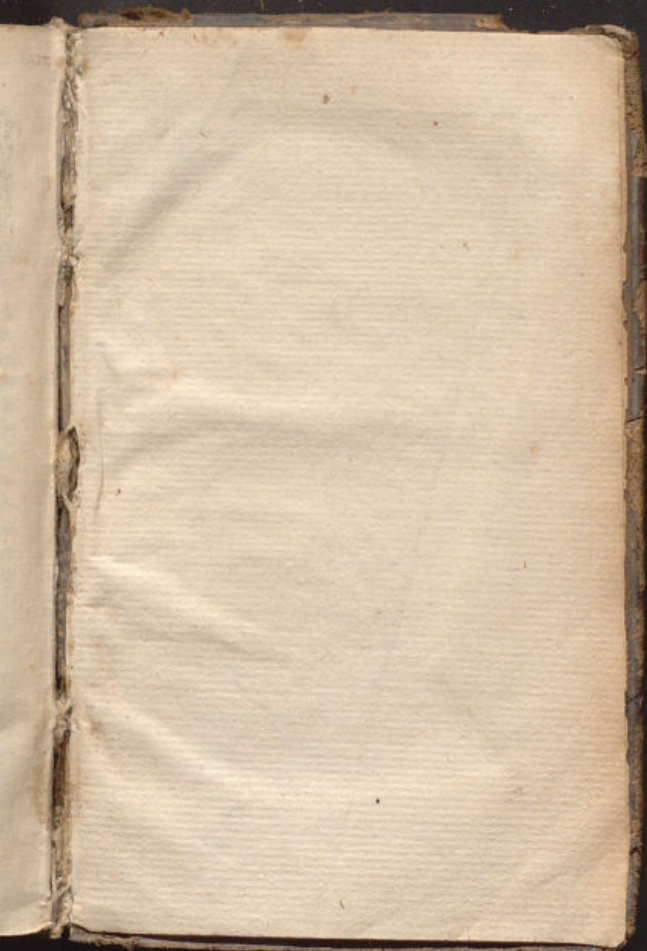
FINIS.

111

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME
BY NATHANIEL BENTLEY
VOLUME I
PUBLISHED BY
J. B. ALLEN, 1857

1450

11

87

△

△

9

